DISSERTATIONES

PHILOLOGICAE HALENSES

VOL. XV. PARS I.

HALIS SAXONUM

MAX NIEMEYER

MDCCCCI.

DISSERTATIONES

PHILOLOGICAE HALENSES

VOL. XV

HALIS SAXONUM

MAX NIEMEYER

MDCCCCV

INDEX DISSERTATIONUM.

ERNESTUS LIPPELT:

QUAE FUERINT JUSTINI MARTYRIS

ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΑ

QUAQUE RATIONE CUM FORMA EVANGELIORUM SYRO-LATINA COHAESERINT.

Partitio.

Ante hos quinque annos, cum hanc quaestionem paucis primum exponerem auspiciis adiutus D. Bousseti, magistri mihi dilectissimi, in prooemio demonstrare conatus eram, nostrae aetatis editiones Novi Testamenti Graeci ab opinione quadam praeiudicata esse perfectas eamque re vera orationis formam praebere, quae quarto fere saeculo in Aegypto accepta fuisset paucis antiquioribus lectionibus sine certa ratione admixtis. Qua demonstratione vix amplius opus erit. Nam postquam omnes fere, qui hanc rem sine ira et studio tractant, D. Blassio illo auctore clarissimo duce „textui iterum recepto" bellum indixerunt, Nestlius ille vir doctissimus et editione Stuttgardiana et aliis libris compluribus rei criticae egregie subvenit et enixe studuit, ut codex ille Cantabrigiensis, quem de Lagarde iamdudum aliis praestare cognovit, tanquam „fundamentum novi aedificii" fieret. Eandem quaestionis viam ingressi hoc libello disseremus, quomodo constituta sint, quae apud Iustinum Martyrem habemus, evangeliorum verba. (Utimur editione equitis Ottonis in corpore apologetarum I. II.[3] Jenae 1876. 77.)

Nusquam quidem Iustinus evangeliis nostris Matthaei Marci Lucae Johannis se usum esse testatur, sed ex commentariis, quos dicit apostolorum, evangelii verba exhibet. At de commentariis illis Iustini, qui ab ipso videlicet Xenophontis libri artissimi non immemore *ἀπομνημονεύματα* vocantur, adhuc sub iudice lis est, cum evangelio quodam in canonem qui dicitur non recepto usum eum esse alii affirment, alii negent, quas virorum doctorum disputationes atque opiniones inde a Credneri temporibus publici iuris factas — quae enim ante Crednerum de hac re sunt allata, nullius fere momenti sunt — optime Boussetus congessit. (Die Evangeliencitate Iustins des

Märtyrers 1891 p. 1—12.) Omnes fere, qui de hac quaestione egerunt, initio, quaenam illa memorabilia Iustini fuerint, disputare consueverunt, scilicet ut ex ipsis Iustini verbis aut comprobent aut redarguant illius quinti evangelii usum. Sed cum omnis haec argumentatio paucis Iustini locis, quos alii alia ratione interpretantur, nitatur, aliud nobis initium praeferendum est.

Hoc unum quidem iam nunc dicendum videtur esse. Iamdudum erat cognitum et hac disputatione probabitur, Iustinum plurimis locis ex memoria verba Novi Testamenti exhibere, quod inde maxime apparet, qued Iustinus eandem sententiam alio loco aliis verbis affert. Optimo jure Semischius (Die apostolischen Denkwürdigkeiten Justins des Märtyrers 1848 p. 213 sq.) Crednero (Beiträge zur Einleitung in die biblischen Schriften 1832) hoc opposuit; sed incidit in Scyllam, dum vult vitare Charybdim, et cum Crednerus omnes sententiarum discrepantias evangelio illi Hebraeorum attribuat, Semischius eas a memoria deficiente repetit, quae inter contraria terminus firmus desideratur.[1])

Cum non liceat quaslibet discrepantias verborum Iustini evangelio cuidam ignoto attribuere, possint autem minimae quoque varietates loco indiligentius allato ex evangelii exemplo repetitae esse, hoc in universum monendum videtur: Non esse hominis, secundi imprimis saeculi, memoria deficere plurimis in sententiis laudandis. Quod ne nobis quidem accidit, quos putare liceat Novi Testamenti varias editiones habere, ita ut adminiculis illis, quae memoria, ut ita dicam localis, praebeat, vacemus. Lectorem veterem (iis, qui arti criticae exercendae operam dabant, exceptis) eodem semper opinabimur usum esse libro, qui difficilius editione Nestliana legebatur, qua de causa

[1]) Ne Zahnius quidem ubique erroribus Semischii se abstinuit (cf. Geschichte des Kanons I_2 p. 554). Quo loco permirum mihi videtur, quod Zahnius commemorat, cum Matth. 7_{22} et Luc. 13_{26} apud Iustinum bis, apud Origenem quinquies, apud Hilarium semel, apud Augustinum semel confundantur, eam confusionem in codices aut versiones nunquam penetrasse sed casu fortuitoque illos scriptores haec verba eodem modo confudisse. Atqui Syrus Curetonianus iam 1858 in publicum prodiit, Zahnius autem 1889 hoc scripsit. Quod si Zahnio accidere potuit, diligentissima cautio adhibenda nobis videtur esse. confer ad hanc rem infra.

veteres clara voce legisse notum est, ut Augustinus (confess. VI 3) miretur, quod Ambrosius episcopus summissa voce legere soleat. Quae cum ita sint, non est viri cauti iudicare Iustinum omnes eos locos, qui a forma vulgari verborum aberrent, minus valente memoria non ad verbum referre. „Non liquet" semper magis placebit; quis enim dubitet, quin lectio quaedam tantummodo a patre quodam omnibus codicibus tacentibus tradita esse possit, cum non sit, quod dubitemus, quin multae lectiones genuinae neque a patre ullo neque in codicibus traditae perierint.

Hae potius regulae nobis adhibendae sunt (cf. Bousset l. c. pag. 45):

a) si quod effatum compluribus locis identidem exhibetur,
b) si idem apud alios quoque auctores invenitur,
c) si aliis rebus auctorem ad verbum descripsisse probatur,

non dubium erit, quin hos locos auctor scriptos ante oculos habuerit.

Postulandum igitur videtur, ut verba ceterorum patrum conferantur, quod quidem Boussetus fecit, tum Reschius ille vir diligentissimus locos patrum illos accurate collegit (T[exte und] U[ntersuchungen] X, 1. 2. 3. Ausserkanonische Paralleltexte zu Matth., Marc., Luc.). Sed haec omnia ex pueris nondum excesserunt. Cur autem hoc in libello gravissimos modo locos patrum afferrem, causa fuit, quod omnibus allatis legentes varietate obruerentur. Codices Graeci, Latini, Syriaci mihi erant conferendi, et videbimus, quam accurate verba Iustini cum codice Cantabrigiensi, cum versionibus Latinis, quae appellantur „Itala", cum versionibus Syriacis saepissime consentiant. Quo quidem consensu iamdudum cognito multi tamen nostrae aetatis viri docti de forma illa evangeliorum, quam cum Chasio (The Syro-Latin Text of the Gospels 1895) et Nestlio (Einführung in das griechische Neue Testament[2] 1899 p. 181) Syro-Latinam appellamus, opinione praeiudicata ducuntur. Dicunt enim formam Novi Testamenti corruptam ac quasi efferatam apud hos testes manifesto apparere. Quod si igitur Iustini verba cum codice D (Cantabrigiensi) congruant, non demonstrari ea re Iustinum evangelio quinto illo usum non esse. Nos autem de-

monstrabimus, quomodo Iustini verba et forma illa verborum inter se cohaereant.

Pauca de notis quibusdam postea adhibendis praemittenda sunt.

Iustinus (= I.), ut iam supra diximus, ex editione Ottonis perhibetur. Spectamus autem tantummodo apologiam (= ap.) cum appendice et dialogum cum Tryphone Iudaeo (= di.), cum soli hi duo libri consensu omnium Iustino attribuantur.[1]) Apologia a. 152 scripta, dialogus non multo post compositus esse videtur (conf. Harnack, Überlieferung der griech. Apologeten, TU I 134 sqq.), quod Romae factum esse Zahnius auctor ille clarissimus affirmat (G[eschichte des] K[anons] I 2. 457). Et apologiam quidem ibi esse conscriptam inter omnes fere constat, itemque dialogum putabimus, quamquam nonnulli viri docti de Epheso cogitent (cf. Otto, not. 2 ad di. 1_1). Codices Graeci Latinique secundum Tischendorfium (Nov. Test. Gr. editio octava major.) signantur. BℵLΞ 33. cop, cum consentiunt, signo aeg. (Aegyptia scil. forma) exhibentur, item codices 13. 69. 124. 346. signo 𝔉. β = forma evangeliorum Syro-Latina. Notae autem versionum Syriacarum hae sunt:

s^1 = Syrus Lewisianus (Sinaiticus)
s^c = Syrus Curetonianus
s^{sch} = Peschito, ed. Leusden et Schaaf.
s^p = Philoxeniana
s^h = Evangelium Hierosolymitanum

quarum de versionum editionibus vide Nestle (l. c. p. 77—86) Evangelia secundum Nestlium significantur: M = Matthaeus μ = Marcus, λ = Lucas, ι = Johannes. item: π = πράξεις.

+ = addit vel addunt
— = omittit vel omittunt
> = contra
∾ = permutat vel permutant

Initium ducimus ex loco, unde statim optime intellegemus, quaenam ratio inter singulos testes intercedat. Est autem locus

[1]) Ne tractatum quidem, „de resurrectione“ qui inscribitur, defendimus, cum ipsa evangelii verba in eo allata eum spurium esse demonstrent.

de oratione Iohannis baptistae.

I. di. 49_{11} (88_{15}) = λ 3_{16} sq. = *M* 3_{11} sq. = μ 1_7 sq.

I. di. 49_{11} (88_{15}): *εγω μεν υμας βαπτιζω εν υδατι εις μετανοιαν, ηξει δε* [di. 88: *γαρ*] *ο ισχυροτερος μου, ου ουκ ειμι ικανος τα υποδηματα βαστασαι· αυτος υμας βαπτισει εν πνευματι αγιω και πυρι, ου το πτυον αυτου εν τη χειρι αυτου και διακαθαριει την αλωνα αυτου και τον σιτον συναξει εις την αποθηκην, το δε αχυρον κατακαυσει πυρι ασβεστω.*

λ 3_{16} sq. [aeg.]: *εγω μεν υδατι βαπτιζω υμας, ερχεται δε ο ισχυροτερος μου, ου ουκ ειμι ικανος λυσαι τον ιμαντα των υποδηματων αυτου. αυτος υμας βαπτισει εν πνευματι αγιω και πυρι,* [17] *ου το πτυον εν τη χειρι αυτου διακαθαραι* (ℵBae) *την αλωνα αυτου και συναγαγειν* (ℵBe) *τον σιτον εις την αποθηκην αυτου, το δε αχυρον κατακαυσει πυρι ασβεστω.*

λ 3_{16} sq. [β]: *εγω μεν υμας βαπτιζω εν υδατι* (D𝔖.e) [*υμας υδ. βαπτ.*: abc, *υμας εν υδ. βαπτ.*: q, a: baptizabo] *εις μετανοιαν* (CDabce(in aquam poenitentiae) f²g¹lqr vg s^p mg), *ερχεται* [cqr: veniet] *δε ο ισχυροτερος μου* [Dl: *ο δε ερχομενος ισχυροτερος μου εστιν* = *M*], *ου ουκ ειμι ικανος τα υποδηματα βαστασαι* (abf²lqr) [D: *λυσαι τον ιμαντα του υποδηματος* = ι]. *αυτος υμας βαπτισει εν πνευματι αγιω και πυρι* [s¹: *εν πυρι και πνευμ. αγ.*], [17] *ου το πτυον εν τη χειρι αυτου και διακαθαριει* (rell.) *την αλωνα αυτου και τον* [D + *μεν*] *σιτον συναξει* (D s^sch) [rell.: *συν. τ. σιτ.*] *εις την* [D om] *αποθηκην* [— *αυτου*: De], *το δε αχυρον κατακαυσει πυρι ασβεστω.*

M 3_{11} sq.: *εγω μεν υμας βαπτιζω* (ℵB 33. f¹g²l vg^cd > *βαπτ. υμ.*: rell.) *εν υδατι* [q om] *εις μετανοιαν. ο δε οπισω μου ερχομενος ισχυροτερος μου εστιν, ου ουκ ειμι ικανος τα υποδηματα βαστασαι. αυτος υμας βαπτισει εν πνευματι αγιω και πυρι* [s¹: *εν πυρι και πνευμ. αγ.*], [12] *ου το πτυον εν τη χειρι αυτου και διακαθαριει την αλωνα αυτου και συναξει τον σιτον αυτου* [ELUabf¹g¹qs^omn om] *εις την αποθηκην* [+ *αυτου*: BELUbf¹g¹ms^cl s^sch], *το δε αχυρον κατακαυσει πυρι ασβεστω.*

μ 1_7 sq.: *ερχεται* [q: qūm veniet] *ο ισχυροτερος μου, ου ουκ ειμι ικανος κυψας λυσαι τον ιμαντα των υποδηματων αυτου.* [8]*εγω εβαπτισα υμας υδατι, αυτος δε βαπτισει υμας εν πνευματι αγιω.*

μ 1_7 sq. [Daf²r]: *εγω μεν* | *υμας βαπτιζω* [r: ~] *εν υδατι* [a: baptizavi] *εις μετανοιαν* (a, in D spatium post *υδατι*), *ερχεται δε* [f²r: veniet] *οπισω μου* [f² om. *δε οπ. μου*] *ο ισχυροτερος μου, ου ουκ ειμι ικανος* [— *κυψας*: Dabcf²g¹r vg] *λυσαι τον ιμαντα των υποδηματων αυτου. και αυτος υμας βαπτισει* [D^gr: -*ζει*] *εν πνευματι αγιω.*

ι 1_{26} sq. *εγω* [+ *μεν*: 𝔉.bclqs^h] *βαπτιζω* [+ *υμας*: *Δ* abf²(~)lq] *εν υδατι* [+ *εις μετανοιαν*: a q (b)] . . . [27]*αυτος εστιν ο οπισω μου ερχομενος, ος εμπροσθεν μου γεγονεν* [omn > aeg. nil nisi: *ο οπισω μου ερχομενος*], *ου ουκ ειμι αξιος, ινα λυσω αυτου τον ιμαντα του υποδηματος.* [EFG al¹⁵ + *εκεινος υμας βαπτισει εν πνευματι αγιω και πυρι.*]

Hunc locum Iustinum ad verbum attulisse paene certum est, neque id ex memoria fecisse videtur, sed adiutus codice quodam, cum tot verba aegre memoria teneantur. Quod luce clarius apparet ex consensu Iustini cum D s^sch apud Lucam, cum hi tres scribant: *τὸν σῖτον συνάξει* (contra: *συναγαγεῖν τὸν σῖτον* aeg. (*λ*), *συνάξει τὸν σῖτον* rell. (*λ*) = omnes apud *M.*) Similiter in reliquis verbis Iustinum accurate cum verbis Lucae, quae quidem praebent codices Syro-Latini, consentire reperies. Evangelii igitur Lucani exemplo Syro-Latino usus esse videtur. Duobus tantum locis aliud habet atque codices omnes: v. 16: *ἥξει* et v. 17: *οὗ τὸ πτύον αὐτοῦ.* Prius quidem in verbo „veniet" trium codicum Italae (etiam apud *μ*) servatum esse putaveris, quamquam hoc minime certum sit, cum *ἔρχεται* male forma „venit" reddatur. Nam cum *ἔρχεται* vim temporis futuri habeat, vox „venit" etiam „illum venisse" significare potest, ut mirum sit, quod non omnes codices Latini „veniet" habeant. Atque *ἥξει* illud Iustini eadem ratione librario cuidam attribui potest, qui vim futuri clarius significari voluerit; haud scio an Iustinus ipse mutaverit. Videbimus, quod cum

hac re cohaeret, verba notionis proficiscendi vel veniendi *ἥκω, πορεύομαι, ὑπάγω, ἔρχομαι* et in codicibus et apud patres saepius esse permutata, sed hanc aliasque Iustini loquendi generis proprietates infra separatim tractandas nobis proposuimus. Quod etiam ad alterum illud *οὗ τὸ πτύον αὐτοῦ* pertinet; nam rationem dicendi Hebraicam hoc loco in Graecam linguam penetrasse manifestum est. Iustinum autem ipsum linguae Hebraicae non peritum fuisse insigni argumento demonstravit Crednerus (l. c. p. 112 sq.), unde iam illud evangelii exemplum, quo Iustinus usus est, hanc lectionem habuisse jure colligitur.

Iustinum cum *λ* (*β*) consentire vidimus; sed haec forma Lucae secundum *M* commutata est. Librarii D l etiam amplius secundum *M* verba immutavisse videntur: *ὁ δὲ ἐρχόμενος ἰσχυρότερός μου ἐστὶν* et D solus: *λῦσαι τὸν ἱμάντα τοῦ ὑποδήματος* (sec. *ι*). Quid de hac re iudicandum sit, infra videbimus.

Hoc cum capite coniunctam Iustinus in evangelio suo haud secus ac evangelistae tradiderunt, qui nominantur synoptici, legit narrationem

de baptismate Iesu.

I. di 88_{20} (103_{19}) 88_8 = *λ* 3_{21} sq. = *M* 3_{13-17} = *μ* 1_{9-11}.

I. di 88_{20} (103_{19} vid. p. 9): *το πνευμα ουν το αγιον και δια τους ανθρωπους,* [21]*ως προεφην, εν ειδει περιστερας επεπτη αυτω, και φωνη εκ των ουρανων αμα εληλυθει, ητις και δια Δαυιδ λεγομενη, ως απο προσωπου* [22]*αυτου λεγοντος, οπερ αυτω απο του πατρος εμελλε λεγεσθαι·* [23]*Υιος μου ει συ, εγω σημερον γεγεννηκα σε.*

di 88_8: *και τοτε ελθοντος του Ιησου επι τον Ιορδανην ποταμον, ενθα ο Ιωαννης εβαπτιζεν, κατελθοντος του Ιησου επι το υδωρ* [9]*και πυρ ανηφθη εν τω Ιορδανη, και αναδυντος αυτου απο του υδατος ως περιστεραν το αγιον πνευμα επιπτηναι επ αυτον εγραψαν οι αποστολοι αυτου τουτου του Χριστου ημων.*

λ 3_{21} sq.: *εγενετο δε εν τω βαπτισθηναι απαντα τον λαον και Ιησου βαπτισθεντος και προσευχομενου ανεωχθηναι τον ουρανον* [22]*και καταβηναι το πνευμα το αγιον σωματικω ειδει ως περιστεραν επ* [D: *εις*] *αυτον, και φωνην εξ ουρανου γενεσθαι· συ ει ο υιος μου ο αγαπητος, εν σοι ευδοκησα* [Dabcf[2]*lr: *υιος μου ει συ, εγω σημερον γεγεννηκα σε*].

M $3_{13.16.17}$: *τοτε παραγινεται ο Ιησους απο τ. Γαλιλ. επι τον Ιορδανην προς τον Ιωανην του βαπτισθηναι υπ αυτου* . . . . [16] *βαπτισθεις δε ο Ιησους ευθυς ανεβη απο του υδατος· και ιδου ανεωχθησαν οι ουρανοι και ειδεν πνευμα θεου* (ℵB; rell.: *το πνευμα του θεου*) *καταβαινον* [+ *εκ του ουρανου*: D it[pl]] *ωσει* [D: *ως*] *περιστεραν και ερχομενον επ* [D: *εις*] *αυτον.* [17]*και ιδου φωνη* [+ *ηκουσθη*: hs[cl]] *εκ των ουρανων λεγουσα* [+ *προς αυτον*: D abg[1]hs[cl]]. *ουτος εστιν* [Das[c]: *συ ει*] *ο υιος μου ο αγαπητος, εν ω ηυδοκησα.*

μ 1_{9-11}: *και εγενετο εν εκειν. τ. ημεραις ηλθεν Ιησους απο Ναζαρετ τ. Γαλιλ. και εβαπτισθη εις τον Ιορδανην υπο Ιωανου.* [10]*και ευθυς* [D ab om] *αναβαινων εκ του υδατος ειδεν σχιζομενους* [D: *ηνυγμενους*] *τους ουρανους και το πνευμα ωσ περιστεραν καταβαινον επ* [DB S. ag[1]: *εις*] *αυτον* [11]*και φωνη εκ των ουρανων· συ ει ο υιος μου ο αγαπητος, εν σοι ευδοκησα.*

Non ad verbum Iustinus hanc narrationem exhibet, ut tantum ex vocabulis *τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον* et *ἐν εἴδει περιστερᾶς* cognosci possit, illum ad Lucae formam respicere. (de di. 88_8 *πῦρ ἀνήφθη ἐν τῷ Ἰορδάνῃ* cf. pag. 16 sq., de voce *ἐπιπτῆναι* et *ἐπέπτη* infra). Vocem ex caelo emissam Iustinus di. 88_{23} et 103_{19} affert, eamque ad verbum consentientem cum D it (*λ*) (secundum *ψ* 2_7 LXX). Non meum est hoc loco de vi et auctoritate huius vocis aliquid dicere, sed Iustinum vocem, quam nobis *M μ* (*λ* rell. > *β*) tradunt, ignorasse pro certo affirmo. Iustino enim theologo haec tota narratio, praecipue autem illa vox ex *ψ* 2_7 maximas difficultates prae-

bebat, cum *λόγον* sola conceptione virginis hominem factum esse arbitraretur, ex hac autem narratione Iesus baptismate et infusione Spiritus sancti filius Dei factus esse videretur. Quod quidem primo saeculo a plerisque (conf. Hebr. 1_5) credebatur; sed cum diversum illud dogma ab omnibus acciperetur, etiam vox baptismatis commutabatur in codicibus. Iustinus vero hanc alteram vocem, si cognovisset, certo verbis a se exhibitis praetulisset.

Inveniebamus Iustinum in evangelio suo orationem baptistae, qua forma eam traderet Lucas, ad verba scilicet Matthaei accommodatus, legisse; post eam baptisma Iesu et vocem baptismatis secundum Lucam. Ex his consequi videtur, illud evangelium Iustini fuisse evangelium Lucae.

Pervenimus ad caput, quo agitur

de tentatione Iesu.

I. di. 103_{18}. 125_9 = λ 4_{1-13} = M 4_{1-11} (= μ 1_{12} sq.)

I. di. 103_{18}: *ο διαβολος αμα τω αναβηναι αυτον απο του ποταμου του Ιορδανου, της φωνης αυτω λεχθεισης· [19] Υιος μου ει συ, εγω σημερον γεγεννηκα σε· εν τοις απομνημονευμασιν των αποστολων γεγραπται προσελθων αυτω και πειραζων μεχρι του ειπειν αυτω· [20] Προσκυνησον μοι. και αποκρινασθαι αυτω τον Χριστον· Υπαγε οπισω μου, σατανα· κυριον τον θεον σου προσκυνησεις και αυτω μονω λατρευσεις.*

I. di. 125_9: *οτε γαρ ανθρωπος γεγονεν, [10] ως προειπον, προσηλθεν αυτω ο διαβολος, τουτεστιν η δυναμις εκεινη η και οφις κεκλημενη και σατανας, πειραζων αυτον και αγωνιζομενος καταβαλειν δια του αξιουν προσκυνησαι αυτον. ο δε αυτον κατελυσε και κατεβαλεν· ελεγξας, οτι πονηρος εστιν παρα την γραφην αξιων προσκυνεισθαι ως θεος, αποστατης της του θεου γνωμης γενομενος. Αποκρινεται γαρ αυτω· [11] Γεγραπται· κυριον τον θεον σου προσκυνησεις και αυτω μονω λατρευσεις. Και ηττημενος και εληλεγμενος απενευσε τοτε ο διαβολος.*

λ 4_{1-13} [α]: Ιης δε πληρης πνευματος αγιου υπεστρεψεν
απο του Ιορδανου, και ηγετο εν τω πνευματι εν τη ερημω
ημερας τεσσερακοντα [2]πειραζομενος υπο του διαβολου και
ουκ εφαγεν ουδεν εν ταις ημεραις εκειναις, και συντελεσ-
θεισων αυτων επεινασεν. [3]ειπεν δε αυτω ο διαβολος· ει
υιος ει του θεου, ειπε τω λιθω τουτω, ινα γενηται αρτος.
[4]και απεκριθη προς αυτον ο Ιης· γεγραπται οτι ουκ επ
αρτω μονω ζησεται ο ανθρωπος. [5]και αναγαγων αυτον
εδειξεν αυτω πασας τας βασιλειας της οικουμενης εν στιγμη
χρονου. [6]και ειπεν αυτω ο διαβολος· σοι δωσω την εξουσιαν
ταυτην απασαν και την δοξαν αυτων, οτι εμοι παραδεδοται
και ω εαν θελω διδωμι αυτην. [7]συ ουν εαν προσκυνησης
ενωπιον εμου, εσται σου πασα. [8]και αποκριθεις ο Ιης ειπεν
αυτω· γεγραπται· προσκυνησεις κυριον τον θεον σου και
αυτω μονω λατρευσεις. [9]ηγαγεν δε αυτον εις Ιερουσαλημ
και εστησεν επι το πτερυγιον του ιερου ...... [10]. . [11]. . [12].
[13]και συντελεσας παντα πειρασμον ο διαβολος απεστη απ
αυτου αχρι καιρου.

λ 4_{3-13} [β] [3]. . . ει υιος ει του θεου, ειπε ινα οι λιθοι
ουτοι αρτοι γενωνται (Dr). [4]και αποκριθεις ο Ιης ειπεν·
γεγραπται [— οτι: D 𝔖.] ουκ επ αρτω μονω ζησεται ο αν-
θρωπος, αλλ εν (D) παντι ρηματι θεου (AD unc^{post} it
vg s^{sch}) [9]ηγαγεν δε αυτον εις Ιερουσαλημ. . [10]. . [11]. . [12].
[5]και αναγαγων αυτον ο διαβολος (omn > aeg. Dae) εις
ορος υψηλον (omn > aeg. bg^1) λειαν (D 𝔖.cldr) και εδει-
ξεν αυτω πασας τας βασιλειας του κοσμου (Df) εν
στιγμη χρονου [6]και ειπεν προς αυτον (Dabceq) [— ο
διαβ.: bfs^1] σοι δωσω την εξουσιαν ταυτην απασαν και
την δοξαν αυτων, οτι εμοι παραδεδοται και ω εαν θελω
διδωμι αυτην. [7]συ ουν εαν πεσων (abeff^{2}g^{1}lqr) προσ-
κυνησης ενωπιον εμου, εσται σου πασα [8]και αποκριθεις ο
Ιης ειπεν αυτω· υπαγε οπισω μου, σατανα (bclqr
unc^{omn} > aeg. Dacff^{2}g$^{1.2}$), γεγραπται γαρ· (bqVW^{b}ΔΛ69.)
κυριον τον θεον σου προσκυνησεις [aeg. D it (> a) > rell.:
προσκ. κυρ. τ. θ. σ.] και αυτω μονω λατρευσεις. [[Hunc
ordinem verborum (5—8 post 9—12) habent: bcfg^{1}lqr.
a habet sic post versum 4: adduxit eum Hierusalem et statuit
eum supra pinnam templi et ostendit illi omnia regna orbis

terrarum .... [9]et adduxit illum in Hier. et statuit illum supra pinnam templi et dixit illi: Si filius es Dei .....]] [13]*και συντελεσας παντα πειρασμον ο διαβολος απεστη απ αυτου αχρις χρονου* (D).

M 4_{1-11}: *τοτε ο* $\overline{Ιης}$ *ανηχθη εις την ερημον υπο του πνευματος πειρασθηναι υπο του διαβολου.* [2]*και νηστευσας ημερας τεσσερακοντα και τεσσερακοντα νυκτας, υστερον επεινασεν* [3]*και προσελθων ο πειραζων ειπεν αυτω* [אB 33. 13. 124.1.157.209. f¹kl vg s^{sch} > *και προσελθων αυτω ο πειραζων ειπεν:* E unc⁹ fg¹sᵖ > *και προσηλθεν αυτω ο πειραζων και ειπεν αυτω:* Dabg²hs^{cl}]· *ει υιος ει του θεου, ειπε, ινα οι λιθοι ουτοι αρτοι γενωνται.* [4]*αποκριθεις δε ο* $\overline{Ιης}$ [D it s^{cl} > rell.: *ο δε αποκρ.*] *ειπεν· γεγραπται· ουκ επ αρτω μονω ζησεται ο ανθρωπος, αλλ εν* (D > rell.: *επι*) *παντι ρηματι θεου* (Dbg$^{1.2}$$s^h$) [rell.: *επι παντι ρηματι εκπορευομενω δια στοματος θεου,* k om *αλλ — θεου* = *λ* (*α*)] [5]*τοτε παραλαμβανει αυτον ο διαβολος εις την αγιαν πολιν* ...... [6]. [7] [8]*παλιν παραλαμβανει αυτον ο διαβολος εις ορος υψηλον λιαν και δεικνυσιν* [D: *εδειξεν*] *αυτω πασας τας βασιλειας του κοσμου και την δοξαν αυτων* [9]*και ειπεν αυτω· ταυτα σοι παντα δωσω, εαν πεσων προσκυνησης μοι.* [10]*τοτε λεγει αυτω ο Ιησους· υπαγε σατανα* [*υπαγε οπισω μου* (s¹: *σου*) *σατανα:* DELUZΓ it (> fk) s^{clp}] *γεγραπται γαρ· κυριον τον θεον σου προσκυνησεις και αυτω μονω λατρευσεις. τοτε αφιησιν αυτον ο διαβολος, και ιδου αγγελοι προσηλθον και διηκονουν αυτω.*

μ 1_{12} sq.: *και ευθυς το πνευμα* [+ *το αγιον*: D] *αυτον εκβαλλει* [DΔ𝔍. 33. it ~] *εις την ερημον,* [13]*και ην* | *εν τη ερημω* [KΠ*: *εκει*] *τεσσερ. ημερ.* [+ *και* D it (s¹: *οτε*)] *πειραζομενος υπο του σατανα και ην μετα των θηριων.*

Quid porro Iustinum in evangelii exemplo suo legisse putabimus? Quid post *λ* 3_{22}? Hoc Iustinus manifestum reddit di. 103_{19}: *ὁ διάβολος ἅμα τῷ ἀναβῆναι αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ Ιορδάνου (τῆς φωνῆς αὐτῷ λεχθείσης· υἱός μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε) ἐν τοῖς ἀπομνημονεύμασι τῶν*

ἀποστόλων γέγραπται προσελθὼν αὐτῷ καὶ πειράζων μέχρι τοῦ εἰπεῖν αὐτῷ· προσκύνησόν μοι· καὶ ἀποκρίνασθαι τὸν Χριστόν· ὕπαγε ὀπίσω μου, σατανᾶ, κύριον τὸν θεόν σου προσκυνήσεις καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις.

Narrationem ergo baptismatis in evangelio Iustini tentatio Iesu excepit. Deerant igitur nomina maiorum Iesu. Quod paullo audacius conclusum si videatur, locos perscrutemur, e quibus cognoscatur, utrum Iustinus omnino illa nomina nota habuerit necne, quod negandum esse pro certo habeo. E silentio concludi potest, ut supra in voce baptismatis fecimus. Iustinus enim, si maiores Iesu nominatim novisset, illis nominibus apud Tryphonem usus esset, quibus ei Iesum a Davide originem trahere plane demonstraret. Sed nihil tale ibi legimus, sed vaticiniis Veteris Testamenti et verbis Lucae (1_{27}) usus Mariae genus a Davide et a patriarchis ducit. Locus autem clarissimus Iustini hic est: (di. 100_9) *υἱὸν οὖν ἀνθρώπου ἑαυτὸν ἔλεγεν, ἤτοι ἀπὸ τῆς γεννήσεως τῆς διὰ παρθένου, ἥτις ἦν,* [10]*ὡς ἔφην* (scil. di. 43), *ἀπὸ τοῦ Δαυΐδ καὶ Ἰακὼβ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἀβραὰμ γένους, ἢ διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν τὸν* [11]*Ἀδὰμ πατέρα καὶ τούτων τῶν κατηριθμημένων, ἐξ ὧν κατάγει ἡ Μαρία τὸ γένος. καὶ γὰρ πατέρας τῶν γεννωμένων ταῖς θυγατράσιν αὐτῶν τέκνων τοὺς τῶν θηλειῶν γεννήτορας ἐπιστάμεθα.* Sunt, qui loco modo allato de stemmate Mariae aliquid significari arbitrentur (Semisch, l. c. p. 97, Zahn, GK I 504), quod equidem probare non possum. Quod enim ordinem nominum attinet, quo ab imo incipiente illud Lucae stemma significari videatur, alio loco (di. 120) Iustinus nomina contrario ordine enumerat. Atque cum constaret Christum a Davide oriri (Ies. 7_{14}), illa nomina, quae affert Iustinus, omnibus erant in promptu. Illo autem *τούτων τῶν κατηριθμημένων* nihil nisi id quod antea commemoraverat, nomina videlicet Davidis aliorumque designari potest (conf. Credner I 212). Atque aliis locis (di. 43. 45. 68.), quibus Iustinus Tryphoni persuadere studet effatum Iesaiae (7_{14}) in Christum et Mariam dictum esse, nunquam stemmatibus, sed aliis Veteris Testamenti locis utitur. Cum ita res se habeat, Iustinum neque stemma Lucae neque Matthaei, quae sunt stemmata Iosephi, novisse mihi quidem certum est.

Non igitur tam temere conclusum mihi videtur, in evangelii

exemplo Iustini baptisma Iesu a narratione tentationis exceptum fuisse. Sed quid de illa tentationis narratione Iustini dicendum erit? Lucas enim ipse (λ 4_1) tentationem et baptisma Iesu coniungit. Sed Iustini relatio tentationis non ad Lucam, sed ad Matthaeum pertinet, quod mihi memoratu valde dignum videtur. Utroque loco (di. 103 et 125), quo Iustinus hac de re verba facit, adventus diaboli voce *προσελθεῖν* notatur (*προσελθὼν, προσῆλθεν*), utroque loco tentatio in monte facta postrema exhibetur, quod di. 103 demonstratur illo *μέχρι τοῦ εἰπεῖν,* di. 125 verbis extremis mentionem tentationis sequentibus: *καὶ ἡττημένος καὶ ἐληλεγμένος ἀπένευσε τότε ὁ διάβολος.* Responsionem Iesu Iustinus his verbis affert: *ὕπαγε ὀπίσω μου, σατανᾶ· γέγραπται· κύριον τὸν θεόν σου προσκυνήσεις καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις* (quod prima verba di. 125 omittantur, rerum ordo, quem illo loco habemus, effecit). Quae omnia statim nos ad Matthaeum remittunt. Sed si tentationis narrationes, quales habemus apud Matthaeum et Lucam, inter se secundum formam, quam praebent codices Syro-Latini, comparemus, non ovum tam simile ovo reperias quam Lucam Matthaeo. Non solum, quod nonnulli „Italae“ codices apud Lucam secundam et tertiam tentationem inter se permutaverunt, verba diaboli, responsiones Iesu apud Lucam in hisce codicibus cum illis apud Matthaeum mira ratione consentiunt. Non parvi momenti esse etiam illud mihi videtur, quod *προσελθὼν αὐτῷ* aut *προσῆλθεν αὐτῷ* (quod Iustinum legisse puto) a nullo codice nisi a Cantabrigiensi in *M* exhibetur. Verba *ὕπαγε ὀπίσω μου, σατανᾶ·* et apud *M* et apud *λ* inveniuntur, sed praeter inferioris aetatis codices solum in codicibus Italae, cum classis Aegyptia Origenem magistrum sequatur (conf. Orig. 3_{540}: *πρὸς μὲν τὸν Πέτρον εἶπεν· ὕπαγε ὀπίσω μου, σατανᾶ. πρὸς δὲ τὸν διάβολον· ὕπαγε σατανᾶ, χωρὶς τῆς ὀπίσω μου προσθήκης· τὸ γὰρ ὀπίσω τοῦ Ἰησοῦ εἶναι ἀγαθόν ἐστιν*).

Quomodo hic consensus Matthaei cum Luca apud illos testes explicari potest? itane, ut Lucam putemus secundum Matthaeum conformatum esse? Quam explicationem quominus accipiamus, impedimur eo, quod in prima responsione Iesu consensus eo modo efficitur, ut D in Matthaeo *ἐκπορευομένῳ*

διὰ στόματος omittat, in Luca *ἀλλ' ἐν παντὶ ῥήματι θεοῦ* addat. Non igitur aut Lucas ex Matthaeo aut Matthaeus ex Luca pendet, sed uterque continetur alio nescio quo evangelio, cuius de forma num Iustinus aliquam nobis rationem reddere possit, videamus.

Optimo jure Iustini evangelium orationis formae, quam *β* cum in Matthaeo, tum in Luca habet, simillimum fuisse affirmare possumus. Quid porro? Ordo narrationum in evangelio Iustini datarum hic erat: primum oratio baptistae, composita ex *M* et *λ*, deinde baptisma Iesu secundum *λ*, tum tentatio Iesu, e *M* et *λ* commixta. Corpus igitur habemus Lucanum membris Matthaei adiunctis stemmate Lucae omisso. Quale putabimus illud evangelium fuisse? Notitiam habemus harmoniae cuiusdam evangeliorum, quam a Tatiano stemmatibus omissis compositam *διὰ τεσσάρων* inscriptam fuisse Eusebius (h. e. 4_{29}) et Epiphanius (haer. 46_{9}) testantur. At Iustinus illo *διὰ τεσσάρων* usus esse non potest, cum Tatianum Iustino mortuo id edidisse constet. Et Zahnius quidem Tatiani harmoniam nunquam Graeco sermone exstitisse affirmat; sunt autem viri doctissimi, qui de hac affirmatione dubitent. (J. R. Harris, The Diatessaron of Tatian, a preliminary study, Cambr. 1890. A. Harnack, Th Lz 1891 p. 356. E. Nestle, Einführung in das Griech. N T.^{2} 1899 p. 180 sq.) Nonne Tatianum, cum Iustinum saepius in verbis evangeliorum afferendis cum evangeliis Syriacis consentire, illa vero cum harmonia Tatiani nescio qua ratione cohaerere sciamus, a Iustino magistro cum doctrina etiam verba evangelii accepisse vero esse proximum videtur? Intercedere profecto magnas et multas similitudines inter Iustini evangelium et illud *διὰ τεσσάρων* Tatiani ostendi potest et ostendemus. Num audacius collectum videtur illud quoque, quo Iustinus usus est, evangelii exemplum harmoniam quandam evangeliorum fuisse? Minime gentium! Quare statuimus commentariorum Iustini eandem esse ac formae evangeliorum Syro-Latinae quaestionem, quae solvatur, si Iustinum et librarios quosdam archetypi Syro-Latini eandem harmoniam evangeliorum in manibus habuisse ponamus, illum in verbis evangelii laudandis, hos, ut emendarent evangeliorum seiunctorum codices.

Iustini evangelium fuisse harmoniam evangeliorum iam

Engelhardtus (Das Christentum Justins des Märtyrers, 1878 p. 335 sqq.) defendit, etsi argumentatione philologica, quae singula tractat, supersedit, at Zahnius (G K I 536) et Boussetus (l. c. p. 51) quidem illud arbitrium omnium quaecunque hac in re prolata sint, maxime perplexum et insolentissimum appellant. Quo autem iure hoc faciant, videbimus. Veteres quoque nonnulli auctores eandem nostram sententiam probant, ex quibus ante alios nominandi sunt: H. E. Paulus (exeget. krit. Abhandl. 1784. 1822 [2]), Storrius (über d. Zweck d. evangel. Geschichte und Briefe d. Joh., 1786), Gratzius (krit. Untersuchungen über Justins apost. Denkwürdigkeiten, 1814).

Nostrum erit perpensis reliquis, quae a Iustino ex evangeliis allata sunt, demonstrare nostram opinionem esse rectam. Sed praemittenda sunt nonnulla ad ea, quae in superioribus exposuimus, additamenta.

1. In narratione tentationis etiam Tatianus illud ὕπαγε ὀπίσω μου, σατανᾶ praebet (Zahn, F[orschungen zur] G K I 125 sq.).

2. Iustinum post λ 3_{22} tentationem Iesu legisse diximus. At novit versum illum 23, quo agitur de aetate Iesu: (di. 88_5) καὶ γὰρ γεννηθεὶς δύναμιν τὴν αὑτοῦ ἔσχε· καὶ αὐξάνων κατὰ τὸ κοινὸν τῶν ἄλλων ἁπάντων ἀνθρώπων, χρώμενος τοῖς ἁρμόζουσιν, ἑκάστῃ αὐξήσει τὸ οἰκεῖον ἀπένειμε, τρεφόμενος τὰς πάσας τροφάς, [6]καὶ τριάκοντα ἔτη ἢ πλείονα ἢ καὶ ἐλάσσονα μείνας, μέχρις οὗ προελήλυθεν Ἰωάννης κῆρυξ αὐτοῦ τῆς παρουσίας καὶ τὴν τοῦ βαπτίσματος ὁδὸν προϊών, ὡς καὶ προαπέδειξα (scil. di. 49). καὶ τότε ἐλθόντος τοῦ Ἰησοῦ ἐπὶ τὸν Ἰορδάνην ποταμόν, ἔνθα ὁ Ἰωάννης ἐβάπτιζε ... Ante igitur baptisma Iesu in evangelio Iustini ille versus erat positus, quocum conferas Tatiani harmoniam (Zahn, F G K I 123): „et ipse Iesus erat annorum quasi triginta, quando venit, ut baptismum a Ioanne reciperet“ (sequitur Iesu baptisma) et eadem versus istius collocatio etiam in Tatiano Arabico (ed. Ciasca, 1888 p. $7^{lat.}$) conservata est. Atque in codicibus et apud patres illud „quando venit“ invenitur, nempe pro ἀρχόμενος habent ἐρχόμενος 700 Clem. (add.: ἐπὶ τὸ βάπτισμα), Iren $^{int. 148}$ (ὡς ἀρχ. τρ. ἐτῶν ἐρχ. ἐπὶ τ. βάπτ.), quod ex illa permutatione verborum exstitisse constat. Quae

denuo versus λ 3_{24-38} in evangelio Iustini omissos et illud evangelium exemplum Tatiani harmoniae fuisse demonstrant.

Neque vero obstat opinioni nostrae, quod Iustinus etiam verba novit eiusdem versus λ 3_{23}: *ὡς ἐνομίζετο υἱὸς Ἰωσήφ.* Loco enim di. 88_{15} invenimus: *καὶ ἐλθόντος τοῦ Ἰησοῦ ἐπὶ τὸν Ἰορδάνην καὶ νομιζομένου Ἰωσὴφ τοῦ τέκτονος υἱοῦ ὑπάρχειν* .... Haec autem verba cum illis modo allatis adeo erant coniuncta, ut nemo ea secernere auderet.

3. di. 88_8 (continuatio loci supra dati) praebet verba: *καὶ τότε ἐλθόντος τοῦ Ἰησοῦ ἐπὶ τὸν Ἰορδάνην, ἔνθα ὁ Ἰωάννης ἐβάπτιζεν, κατελθόντος ἐπὶ τὸ ὕδωρ,* [9]*καὶ πῦρ ἀνήφθη ἐν τῷ Ἰορδάνῃ καὶ ἀναδύντος αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ὕδατος ὡς περιστερὰν τὸ ἅγιον πνεῦμα ἐπιπτῆναι ἐπ' αὐτὸν ἔγραψαν οἱ ἀπόστολοι αὐτοῦ τούτου τοῦ Χριστοῦ ἡμῶν.* Secundum igitur Matthaeum Iustinus hic adventum Iesu ad Iordanem et baptisma describere videtur, cum paulo post (di. 88_{20}) Lucam sequatur. Quid mirum? Licebat certe Iustino alias Matthaeum alias Lucam sequi. At cum di. 88_{20} id, quod dixit 88_8 (cf. *ὡς προέφην*), verbis *ἐπιπτῆναι* et *πνεῦμα τὸ ἅγιον* iteratis repetat, nonne utrumque locum ad unam et eandem formam narrationis referri verisimilius videtur? Locum vero priorem Semischius et Paulus ea ratione interpretantur, ut statuant solam conprehensionem ad *ἔγραψαν* pertinentem ab evangelio esse ductam, at illud *καὶ πῦρ ἀνήφθη ἐν τῷ Ἰορδάνῃ* additamentum esse Iustini fortasse sermone hominum ei traditum, quod Iustinus ipse verborum constructione commutata designare voluerit. Sed nimis subtiliter hoc collegisse videntur, praesertim cum Iustinum illud additamentum, si ex suo addidisset, non in prima sententia ante evangelistarum verba positurum fuisse putandum sit. Et hoc additamentum, quo ignis ille commemoratur — praeter nonnullos magis alienos auctores, de quibus conferas compositionem Bousseti (l. c. p. 57) — exstat in duobus versionis Italae codicibus apud Matthaeum.[1]) Clamabunt statim hos esse „occidentales“, itaque neglegendos.

---

[1]) ag^1: et cum baptizaretur (g^1 + Iesus), lumen ingens (g^1: magnum) circumfulsit (g^1: fulgebat) de aqua, ita ut timerent omnes, qui advenerant (g^1: congregati erant).

Sane occidentales, itaque optimi! Accedit, quod etiam Tatianus hoc additamentum novit (Zahn, FGK I 124 sq.). Ubique in progrediendo ille nobis Iustini cum Tatiano consensus se offert, qui solus quaestionem illam, Iustinusne in di. 88_8 Matthaeum, in di. 88_{20} Lucam sequatur, tollere potest: neutro Iustinum usum fuisse vel ut melius dicam, utroque, id est harmonia illa evangeliorum. Unde etiam hoc explicatur, quomodo factum sit, ut ex tanto codicum numero illi tantum duo, non Cantabrigiensis, non Syriaci illud additamentum praebeant. Certe evangelia singula secundum illam harmoniam a singulis librariis emendabantur, quorum alii illa verba receperunt, alii omiserunt. Non meum est hoc loco eam quaestionem tractare, quomodo forma Syriaca et Tatianus inter se cohaereant.

4. Adventum, cultum, vestitum baptistae Iustinus nisi significatione quadam levi non ostendit: (di. 88_{13}) *Ἰωάννου γὰρ καθεζομένου ἐπὶ τοῦ Ἰορδάνου καὶ κηρύσσοντος βάπτισμα μετανοίας, καὶ ζώνην δερματίνην καὶ ἔνδυμα ἀπὸ τριχῶν καμήλου μόνον φοροῦντος καὶ μηδὲν ἐσθίοντος πλὴν ἀκρίδας καὶ μέλι ἄγριον,* [14]*οἱ ἄνθρωποι ὑπελάμβανον αὐτὸν εἶναι τὸν Χριστόν, πρὸς οὓς καὶ αὐτὸς ἐβόα·* [15]*οὐκ εἰμὶ ὁ Χριστός, ἀλλὰ φωνὴ βοῶντος· ἥξει γὰρ ὁ ἰσχυρότερός μου, οὗ οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς τὰ ὑποδήματα βαστάσαι.* Cum Iustinum hic memoriam suam, non verba evangelii sequi certum sit, ille locus in argumentationem quidem adhiberi minime potest. Cum tamen etiam hic ex aliis evangeliis alia, e Matthaeo vestitus, e Marco *ἐσθίων*, e Matthaeo et Marco victus, e Iohanne vox baptistae, sint allata, nostra propositio etiam hoc loco aliquatenus comprobari videtur. Illud autem *οὐκ εἰμὶ ὁ Χριστὸς, ἀλλὰ φωνὴ βοῶντος* a Iohannis evangelio ortum esse Boussetus quidem negat (l. c. p. 66), et ad evangelium canone non receptum revocat. Sed qua de causa hoc fecerit, equidem nescio; verba enim quarti evangelii clarissime elucent.

Lucam porro sequemur ducem in verbis certo ordine tractandis, cum Lucae descriptionem toti illi harmoniae formae fuisse cognoverimus. Primam tamen sententiam solus Matthaeus praebet.

De prima Iesu oratione.

I. di. 51_1 = *M* 4_{17} (= *μ* $1_{14.15}$) cf. *λ* 4_{14} sqq.

Iustinus sic refert: *Ἰωάννης μὲν προελήλυθεν βοῶν τοῖς ἀνθρώποις* ²*μετανοεῖν, καὶ Χριστὸς ἔτι αὐτοῦ καθεζομένου ἐπὶ τοῦ Ἰορδάνου ποταμοῦ ἐπελθὼν* ³*ἔπαυσέ τε αὐτὸν τοῦ προφητεύειν καὶ βαπτίζειν, καὶ εὐηγγελίζετο καὶ αὐτὸς λέγων ὅτι ἐγγύς ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.* Iesum igitur poenitentiam primo pronuntiasse Iustinus in evangelio suo legisse non videtur, praesertim cum baptistae orationi poenitentiam postulanti Iesu evangelium opponat. Idem habent Tatianus (Zahn, FGK I 130) et ks^{cl}.¹) Eusebius (dem. ev. 9_8) quidem et codices Dk hanc sententiam optime cum verbo Iesaiae coniungunt, quod antecedit, ut etiam hi illud *μετανοεῖτε* reprobare videantur, atque Blassio auctore (Beiträge zur Förderung christl. Theologie 1900 IV 9 sq.) etiam Chrysostomus lectionem Syro-Latinam probat.

De Iesu sententia quam cum Matthaeum discipulum sibi adsciverit, protulerit:

*οὐκ ἦλθον καλέσαι δικαίους ἀλλὰ ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν.*²)

I. ap. I 15_{11} = *λ* 5_{32} = *M* 9_{13} = *μ* 2_{17}.

I. ap. I 15_{11}: *ουκ ηλθον καλεσαι δικαιους αλλα αμαρτωλους εις μετανοιαν.*

λ 5_{32} (*α*): *ουκ εληλυθα καλεσαι δικαιους αλλα αμαρτωλους εις μετανοιαν.*

λ 5_{32} (*β*): *ουκ ηλθον* (C³D 1. 28. 157. 47^{ev}) *καλ. δικαιους αλλα αμαρτωλους εις μετανοιαν.*

M 9_{13}: *ου γαρ ηλθον καλεσαι δικαιους αλλα αμαρτωλους*

+ *εις μετανοιαν*: c g$^{1.2}$ s^{l} sp mg unc^{rell}

> ℵBV*Γ*ΔDabff¹hklq vg s^{sch} p

μ 2_{17}: *ουκ ηλθον* [CLcff²g² vg: *ου γαρ ηλθον*] *καλ. δικ. αλλα αμαρτωλους*

+ *εις μετανοιαν*: CΓ unc⁸ acf¹g¹r

> BℵL KMΠ Dbeff²g²ilq vg s^{sch} sp

---

¹) *M* 4_{17}: *ἀπὸ τότε γὰρ* (Dk; rell. om; Eus. *γοῦν*) *ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς κηρύσσειν καὶ λέγειν·* [— *μετανοεῖτε*: ks^{cl} Eus$^{cod\ P\ (non\ S)}$] *ἤγγικεν* [— *γὰρ*: eidem] *ἡ βασιλεία τ. οὐρ.*

²) Nomen illius viri est sic traditum: *M* 9_9: *Μαθθαῖος*; *μ* 2_{14}: *Λευεὶν τον τοῦ Ἀλφαίου*: plerique > D 13. 69. 124. abcef²g¹r: *Ἰάκωβον*

Verba, quae in harmonia erant, nobis *λ* [*β*] servavit. Cum inter tria illa evangelia hoc loco maior esset consensus, forma Lucana, quae additum habebat *εἰς μετάνοιαν, ἐλήλυθα* tantum secundum Matthaeum in *ἦλθον* commutato remanserat. Quod apud *M* et *μ* in nonnullis codicibus Latinis veteribus illud *εἰς μετάνοιαν* additur, secundum harmoniam emendati aut corrupti esse videntur.

De nominibus discipulorum.

Iesum Simoni Petri nomen dedisse atque Zebedaidas tonitrui filios appellasse Iustinus loco, qui iterum atque iterum in controversiam venit, (de qua vide infra), narrat: (di. 106_8) *καὶ τὸ εἰπεῖν* [9]*μετωνομακέναι αὐτὸν Πέτρον ἕνα τῶν ἀποστόλων, καὶ γεγράφθαι* [10]*ἐν τοῖς ἀπομνημονεύμασιν αὐτοῦ γεγενημένον καὶ τοῦτο, μετὰ τοῦ καὶ ἄλλους δύο ἀδελφούς, υἱοὺς Ζεβεδαίου ὄντας, μετωνομακέναι ὀνόματι τοῦ Βοανεργές, ὅ ἐστιν* [11]*υἱοὶ βροντῆς* .... Forma evangeliorum nunc recepta illam appellationem apud Marcum praebet: (3_{16}) [*καὶ ἐποίησε τοὺς δώδεκα*], *καὶ ἐπέθηκεν ὄνομα τῷ Σίμωνι Πέτρον* [17]*καὶ Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ζεβεδαίου καὶ Ἰωάνην, τὸν ἀδελφὸν τοῦ Ἰακώβου, καὶ ἐπέθηκεν αὐτοῖς ὄνομα* [cf. Ti.: *ὀνόματα* (!), proinde quasi *Βανηρεγές* complura nomina sint] *Βανηρεγές*[1]), *ὅ ἐστιν υἱοὶ βροντῆς*. Quae in nostris editionibus nusquam nisi apud Marcum exstant. At *λ* 6_{14} unus D haec habet: *Σίμωνα, ὃν καὶ Πέτρον ἐπωνόμασεν, καὶ Ἀνδρέαν, τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάνην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, οὓς ἐπωνόμασεν βοανηργές, ὅ ἐστιν υἱοὶ βροντῆς*. Sunt, qui clament esse Lucam e Marco corruptum. Sed quis est, quin sciat interpolatores ad verbum sententias plerumque exscripsisse, neque usquam fere sua ipsorum verba adhibuisse, cum hoc loco aliquantum intersit inter Lucae et Marci verba. Conferens

---

τὸν τοῦ Ἀλφαίου; *λ* 5_{27}: *Λευεὶ* [D + *τὸν τοῦ Ἀλφαίου*]. Tatianus quoque (Zahn FGK I, 129 sq.) Iacobum habuit; id igitur nomen harmoniae compositor, qui unum modo Alphaidem novit, elegisse videtur.

[1]) Nomen videlicet secundum 700. 473. in *μ* 3_{17} cum apud *μ*, tum apud *λ* *βανηρεγεζ(σ)* scribendum est, cum *βοανεργες* ab interpretibus corruptum sit. s^{1} habet: בני רגשי verbis *ὅ ἐστιν υἱοὶ βροντῆς* omissis. s^{sch} autem habet: בני רגש דאיתיהי בני רעמא. Huic interpreti igitur vox רגש non iam per se notionem tonitrui habebat, ut num *υἱοὶ βροντῆς* recta interpretatio nominis sit, quaeri possit.

cum illis Iustini locum statim commoveor, quod Iustinus verbo cum *ὀνομάζω* composito, ut D in *λ*, una cum appellationibus *υἱοὶ Ζεβεδαίου* et *ὀνόμα[τι τοῦ] Βοανεργές*, ut Marcus, utitur. Codices vero Latini ebc in *μ* habent: e post *Σίμωνι Πέτρῳ*, bc post *ἀδελφὸν τοῦ Ἰακώβου*: „communiter autem vocavit [c: convocavit, i. e. *ὀνομάζω*, *ἐπονομάζω*, *μετονομάζω* ut D in *λ*] eos [b: illos] boanerges, quod est [e + interpraetatum] fili tonitrui. erant autem hi [c om] Simon et Andreas, Iacobus et Iohannes, Philippus etc."[1]) ... Quid iam de hac re indicabimus? Lucamne ex Marco, Marcum (*β*) ex Luca esse corruptos? Minime eo perducemur, sed compositor harmoniae hanc narrationem e Marco sumpsit atque, haud scio an hoc modo, scripsit: *καὶ τὸν Σίμωνα [ὃν] Πέτρον μετ[επ]ωνόμασεν, καὶ Ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάνην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, υἱοὺς Ζεβεδαίου, οὓς ἐπ[μετ-]ωνόμασεν ὀνόματι τοῦ Βανηρεγές, ὅ ἐστιν υἱοὶ βροντῆς.* Inde illud *ἐπωνόμασε* codicem D apud Lucam, codices ebc in *μ*, quorum librarii verba permutaverunt, invasit.

Ad caput difficillimum, ne dicam inexplicabile, pervenimus, nempe ad ea, quae

de oratione Iesu in monte habita

Iustinus affert verba. Postquam statuimus compositorem ita egisse, ut Lucae narrationi Matthaei verba insereret atque aptaret, necessario iam quaeremus, quonam modo illa oratio fuerit cum Lucae narratione coniuncta.

Neque praedicationes beatitatis neque versus insequentes Iustinus usquam commemorat. Versum demum $M\,5_{16}$ in apologia (I 16_2) sic affert: *λαμψάτω δὲ ὑμῶν τὰ καλὰ ἔργα ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ἵνα βλέποντες θαυμάζωσι* [3]*τὸν πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς*, cum in *M* (5_{16}) locus lectione non fluctuante sic se habeat: *οὕτως λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσιν ὑμῶν τὰ καλὰ ἔργα*

[1]) Non puto his verbis nomen Boanerges omnibus discipulis dari, sed illud „communiter" tantum ad illos modo nominatos pertinere. Verbis autem, quae sequuntur, catalogus apostolorum denuo incipit. Librarius codicis e ab altera voce *μετωνομασεν* ad alteram transiluit.

καὶ δοξάσωσιν τὸν πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς. At similiter ac Iustinus legerunt: Clem.[al] [bis] Eus. Orig. [ter] Tert. [bis] (conf. Resch, TU X 2. 69 sqq.), qui pro vocabulo *φῶς* vel *καλὰ ἔργα* vel *ἔργα* ponunt. Audacius nobis collectum esse videtur, esse hanc lectionem evangelii cuiusdam veterrimi, cum nihil, quominus eam nostri Matthaei lectionem quandam antiquam esse defendamus, impediat. Persaepe enim librarios ab imagine discessisse et interpretationem ipsam in simile inseruisse scimus.[1]) Cum Lucas taceat, neque illud pro certo constitui potest, quonam loco Lucae versus fuerit adiunctus, etsi haud falso conici mihi videatur, in harmonia Matthaei 5_{13-37} inter versum 26 et 27 capitis sexti Lucae fuisse insertos, quocum optime consentit, quod legimus in Evangelii concordantis expositione facta a S. Ephraemo Syro, Armen., in Lat. translata ab Ioanne Bapt. Aucher, ed. G. Moesinger 1876 p. 64. Hic est enim commentarius in Tatiani harmoniam.

Horum igitur versuum, quos quidem Iustinus affert, conspectum tantum quendam praebebimus nulla certa sententia pronuntiata.

M 5_{20} = I. di. 105_{15}. *ἐὰν μὴ περισσεύσῃ ὑμῶν ἡ δικαιοσύνη πλεῖον τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.* Quod D hunc versum omittit, causa est homoeoteleuton cum versu superiore.

M 5_{22}: *πᾶς ὁ ὀργιζόμενος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ* [— *εἰκῇ*: ℵBΔ[2] 48. 198. vg.] *ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει* ..... *ὃς δ' ἂν εἴπῃ· μωρέ, ἔνοχος ἔσται εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός.*: I. ap. I 16_2: *ὃς δ' ἂν ὀργισθῇ, ἔνοχός ἐστιν εἰς τὸ πῦρ.* Iure dubitatur, num haec verba, quamquam etiam Origenes illud *ὃς δ' ἂν ὀργισθῇ* habet, quoddam argumentationis fundamentum praebere possint, cum Iustinus ea certe non diligenter allata inter *M* 5_{40} et 5_{41} ponat.

M 5_{28}: *πᾶς ὁ βλέπων γυναῖκα πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι* [+ *αὐτῆς*: ℵ[b]M it vg] *ἤδη ἐμοίχευσεν αὐτὴν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ.*: I. ap. I 15_2: *ὃς ἂν ἐμβλέψῃ γυναικὶ πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι αὐτῆς, ἤδη ἐμοίχευσε τῇ καρδίᾳ παρὰ τῷ θεῷ.* Verbum

---

[1]) Quomodo Blass, Euangelium sec. Matthaeum Lips. 1901 verba Matthaei secundum Iustinum et Chrysostomum refecerit, vide ibd.

ἐμβλέπω pro βλέπω (Reschio auctore) etiam Clem.[al] Did. Constit. Tatianus („quicumque aspicit et concupiscit, adulterat", Moesinger l. c. 66.) tradunt, sed ne hic quidem quicquam statuere audeo.

M 5_{29} = *M* 18_9 = *μ* 9_{47} = I. ap. I 15_3: „*de offensionibus*".

I. ap. I 15_3: *ει ο οφθαλμος σου ο δεξιος σκανδαλιζει σε, εκκοψον αυτον. συμφερει γαρ σοι μονοφθαλμον εισελθειν εις την βασιλειαν των ουρανων η μετα δυο πεμφθηναι εις το αιωνιον πυρ.*

M 5_{29}: *ει δε ο οφθαλμος σου ο δεξιος* [D[gr] +*σου*] *σκανδαλιζει σε, εξελε αυτον και βαλε απο σου. συμφερει γαρ σοι, ινα αποληται εν των μελων σου και μη ολον το σωμα σου βληθη εις γεενναν.* [*σου απελθη εις γεενναν*: Dabcg[1]hs[cl]]

M 18_9: *και ει ο οφθαλμος σου σκανδαλιζει σε, εξελε αυτον* | *και βαλε απο σου* [Chr om]. *καλον σοι εστιν μονοφθαλμον εις την ζωην εισελθειν* [ef[1] Chr: *εισελθ. εις τ. ζ.*] *η δυο οφθαλμους* [s[1]r om] *εχοντα βληθηναι εις την γεενναν του πυρος* [D om; ef: *εις το αιωνιον πυρ*].

μ 9_{47}: *και εαν ο οφθαλμος σου σκανδαλιζη σε* [D[gr]: *και ο οφθ. σου ει σκανδαλιζει σε*] *εκβαλε αυτον. καλον σε εστιν* (aeg.) [*σοι εστιν*: rell., *εστ. σοι*: M* it] *μονοφθαλμον* [k: quacumque parte corporis debilem] *εισελθειν* [D: *απελθειν*] *εις την βασιλειαν του θεου η* | *δυο οφθαλμους εχοντα* [k: integrum] *βληθηναι εις την γεενναν* (aeg. D it[6]) [+ *του πυρος*: rell.; *εις το πυρ το ασβεστον*: F].

λ similia non habet.

Etsi hic omnia fere perturbata atque confusa sunt, tamen Iustini verba compositio trium locorum illorum esse videntur: initium ex *M* 5_{29}, *μονόφθαλμον εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν* [*τῶν οὐρανῶν*] e *μ* 9_{47}, cum ignis aeternus nusquam nisi in codicibus duobus versionis Italae (*M* 18_9) praebeatur. De illo *ἢ μετὰ δύο* (quod etiam apud Orig.[3. 603]) et de voce *πεμφθῆναι* conf. infra. Diiudicare, quid ex evangelio sumptum sit, quid Iustinus ipse memoria deficiente commutaverit, neminem posse arbitrer.

M 5_{32} = *λ* 16_{18} = *μ* 10_{12} = *M* 19_9 = I. ap. I 15_4: „*de nuptiis dimissae*" alio loco tractanda sunt. conf. infra.

De iure iurando.

M 5_{37} = I. ap. I 16_7, quo loco Iustinus cum nonnullis patribus contra omnes codices verba auctoris sincera nobis tradit: *μὴ ὀμόσητε ὅλως. ἔστω δὲ ὑμῶν τὸ ναὶ ναί, καὶ τὸ οὒ οὔ· τὸ δὲ περισσὸν τούτων ἐκ τοῦ πονηροῦ.* At Matthaeus noster pervulgatus: *ἔστω δὲ ὁ λόγος ὑμῶν ναὶ ναί, οὒ οὔ· τὸ δὲ περισσὸν ἐκ τοῦ πονηροῦ ἐστιν* praebet, sed quis eo modo sensus exstet, ego quidem non video, quamquam scire sibi videtur B. Weiss, quippe qui testes interrogare neglegat. Habent enim Iustini lectionem (sec. Resch, TU X 2. 96) etiam $Clem^{hom}$ $Clem^{al}$ Cyr. Const. Eus.[1]) (cf. Blass, euang. Matth. ad *M* 5_{37}). Quodsi Tatianus (sec. Zahn FGK I 133) cum Iustino non congruit, haud scio an id nobis indicet, quo tempore illa lectio nimis pro! divulgata se insinuaverit.

Tandem in locum, quo consistamus, cum iam denuo Lucas appareat, statimque ad eandem propositionem atque antea pervenimus:

De talione.

1. I. ap. I 16_1 = *λ* 6_{29} = *M* 5_{39} sq.

I. ap. I 16_1: *τω τυπτοντι σου την σιαγονα παρεχε και την αλλην, και τον αιροντα σου τον χιτωνα η το ιματιον, μη κωλυσης.*

λ 6_{29} [*α*]: *τω τυπτοντι σε εις την σιαγονα παρεχε* [+ *αυτω*: D 28. 𝔖. it(> f^2) s^1 s^{sch}] *και την αλλην, και απο του αιροντος σου το ιματιον, και τον χιτωνα μη κωλυσης.*

---

1) Addendus est Chrysostomus, hom. in M_{17}. Editiones quidem formam commixtam praebere solent: *ἔστω δὲ ὁ λόγος ὑμῶν τὸ ναὶ ναὶ καὶ τὸ οὒ οὔ, τὸ δὲ περισσὸν τούτων ἐκ τοῦ πονηροῦ* (it. edit. Montfauconis Par. Lips. 1836. VII_{261}), deest autem *ὁ λόγος* in editione Moreliana Par. 1636 I 218 et in editione furtim exscripta 1697, item omittunt codd. Fieldii. D. Blassio, magistro meo maxime venerando, qui non solum primus mihi hoc ostentavit, sed etiam quoquo modo me in hac quaestione elaboranda adiuvit, gratias singulares etiam hoc loco agam.

λ 6_{29} [*β*]: *τω τυπτοντι σε εις την σιαγονα παρεχε αυτω και την αλλην, και απο του αιροντος σου τον χιτωνα και το ιματιον μη κωλυσης* (bdf[2]g[1]lqr) [s[1]: *ιματιον η χιτωνα*].

M 5_{39} sq: *αλλ οστις σε ραπιζει εις* (aeg. > rell.: *επι*) *την δεξιαν σιαγονα, στρεψον αυτω και την αλλην·* [40]*και τω θελοντι* [D: *ο θελων*] *σοι κριθηναι και τον χιτωνα σου λαβειν αφες* [D: *αφησεις*] *αυτω και το ιματιον.*

Matthaeus litem describens praeter vilem tunicam (i. e. *χιτῶνα*) pretiosius pallium (i. e. *ἱμάτιον*) impudenti insuper dari vult, cum Lucas latrocinium in animo habeat, in quo prius pallium abripiatur, tum tunica addenda sit. Forma verborum Iustini Lucam resipit (*τύπτοντι, πάρεχε, αἴροντος, μὴ κωλύσῃς*), sed hac cum ratione verborum sententiam Matthaei commixtam videmus. Compositor enim ille ordinem Matthaei (*χιτὼν — ἱμάτιον*) Lucae narrationi ingessit et ita imaginem subtilem pessum dedit. Eandem rationem in septem Italae versionis codicibus invenimus, qui apud Lucam Matthaei positionem: *χιτῶνα — ἱμάτιον* praebent, atque similiter Syrus Lewisianus *ἱμάτιον ἢ χιτῶνα* habet. Lectionem Italae facile quis corruptam ex Matthaeo iudicaverit, contra lectio Syriaca certo non ex eodem fonte emanavit. Illud *ἢ* nusquam apud Matthaeum invenitur, sed Iustinus et Lewisianus ex eodem auctore pendent, scilicet ex harmonia, quae habuit: *χιτῶνα ἢ ἱμάτιον.* Horum verborum illi codices Italae ordinem, particulam *ἢ* Lewisianus receperunt.

2. Exinde illam sententiam excipientem versum Matthaei (5_{41} = ap. I 16_2) Iustinum in evangelio suo legisse verisimile est, neque ideo, quod Iustinus: *παντὶ δὲ ἀγγαρεύοντί σε μίλιον ἀκολούθησον δύο,* Matthaeus: *καὶ ὅστις σε ἀγγαρεύσει μίλιον ἕν, ὕπαγε μετ' αὐτοῦ δύο,* sed Dabcg[1]hk vg, f[1]l Ir., s[c]: *ἔτι ἄλλα δύο* pro *δύο* habeant, cum brevior sententia non ad verbum afferatur, Iustinus a forma Syro-Latina abhorrere putandus est. de vocibus *ἀκολούθησον*: *ὕπαγε μετ' αὐτοῦ* vide infra.

3. Tertium quoque dictum, quod eodem pertinet, ut maxima cum benignitate indigentibus pecuniam mutuam demus, adhortans

I. ap. I 15_{15} = λ 6_{30} = *M* 5_{42}

I. ap. I 15_{15}: *παντι τω αιτουντι διδοτε* | *και τον βουλομενον δανεισασθαι, μη αποστραφητε.*

λ 6_{30} [α]: *παντι αιτουντι* (אB) *σε διδου*

λ 6_{30} [β]: *παντι δε τω αιτουντι σε διδου*

} *και απο του αιροντος τα σα, μη απαιτει.*

M 5_{42}: *τω αιτουντι σε δος* (אBD) [rell.: *διδου*] | *και τον θελοντα*[*τω θελοντι*: D[it pl]][— *απο σου*: Dkm] *δανισασθαι, μη αποστραφης.*

non sine ratione Matthaei et Lucae verba coniuncta atque permixta praebet, quamquam codices Syro-Latini hoc loco nihil huiusmodi habent, praeter illud *ἀπό σου* omissum.

De inimicis amandis.

1. ap. I 15_{14} = λ 6_{27} sq. = *M* 5_{44} (conf. di. 133).

I. ap. I 15_{14}: *εγω δε υμιν λεγω· ευχεσθε υπερ των εχθρων υμων και αγαπατε τους μισουντας υμας και ευλογειτε τους καταρωμενους υμιν και ευχεσθε υπερ των επηρεαζοντων υμας.*

I. di. 133_{13}: *ευχεσθαι και υπερ των εχθρων και αγαπαν τους μισουντας και ευλογειν τους καταρωμενους.*

λ $6_{27.28}$: *αγαπατε τους εχθρους υμων, καλως ποιειτε τοις μισουσιν υμας,* [28]*ευλογειτε τους καταρωμενους υμας* [*υμιν*: EHLSUVΔΛ cf vg] *προσευχεσθε περι* (aeg.; rell.: *υπερ*) *των επηρεαζοντων υμας.*

M 5_{44}: *αγαπατε τους εχθρους υμων*

ευλογειτε τους καταρωμενους υμας [D: *υμιν*] } אB (abf[1]g[1. 2]l
καλως ποιειτε τους μισουντας υμας } vg.) ks[cl] om

προσευχεσθε υπερ των διωκοντων υμας (אB km s[cl])

[rell.: *προσευχεσθε υπ. τ. επηρεαζοντων υμας* [D om] *και διωκοντων υμας*].

Omnibus Iustini locis illud *εὔχεσθαι ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν* exstare atque eminere, quod Reschio auctore (TU X 3. 72)

etiam apud Clem.^{hom} Clem.^{al} *Διδ.* Didasc. legitur, iam Boussetus praedicat atque hanc sententiam ex evangelio quodam in canonem non recepto Iustinum transtulisse opinatur. At cum his locis illud *καταρωμένους ὑμῖν* Iustini etiam Cantabrigiensis apud Matthaeum, nonnulli Latini codices apud Lucam praebeant, ceterisque locis, quibus Iustinus a forma pervulgata discreparet, quin causas differentiae ex compositione evangeliorum repeteremus, nihil impediverit, etiam hac in sententia Iustinum illa harmonia usum esse affirmemus, quamquam de singulis verbis nihil certi statuere possumus. Locus ap. I 15 diligentius allatus videtur esse. Quod di. 133 verba *εὔχεσθαι ὑπὲρ τῶν ἐπηρεαζόντων* omittuntur, mihi quidem non comprobat, in evangelio Iustini ea verba defuisse (contra Boussetum p. 77).

2. I. ap. I 15_{13} = *λ* 6_{32} = *M* 5_{46} (5_{47}).

I. ap. I 15_{13}: *ει αγαπατε τους αγαπωντας υμας, τι καινον ποιειτε; και γαρ οι πορνοι τουτο ποιουσιν.*

λ 6_{32}: *και ει αγαπατε τους αγαπωντας υμας, ποια υμιν χαρις εστιν; και γαρ οι αμαρτωλοι τους αγαπωντας αυτους αγαπωσιν.*

λ 6_{32} (*β*): *και ει αγαπ. τ. αγαπ. υμ., ποια υμ. χαρ. εστ.*
[מנא חי טיבותכון: s^{1}; אידא חי טיבותכון: s^{sch}; מא טב לכון: s^{h}]

D pergit: *και γαρ οι αμαρτωλοι τουτο ποιουσιν τους αγαπωντας αυτους αγαπωσιν* [s^{1} om *και γαρ — αγαπωσιν*].

M 5_{46}: *εαν γαρ αγαπησητε τους αγαπωντας υμας, τινα μισθον εχετε;* [D it^{pl} vg: *εξετε*]
[Syri: מנו (מנא vel מא) אגרכון (אגרא אית לכון)]
ουχι [s^{1} om] *και οι τελωναι το αυτο* [DZ 33. hk s^{cl}: *ουτως*, it^{pl}: *τουτο*] *ποιουσιν;*

M 5_{47}: *και εαν ασπασησθε τους αδελφους υμων μονον, τι περισσον ποιειτε;*
[s^{c}: מנא חי טיבותכון; s^{h}: מא מותר אתון עבדין; s^{sch}: מנא יתיר עבדין אנתון]
ουχι και οι εθνικοι το αυτο ποιουσιν; [k s^{1} om versum].

Iure quispiam illud *τι καινὸν ποιεῖτε* neque minus vocem *πόρνοι* pro *ἁμαρτωλοὶ* seu *τελῶναι* miratus sit, et ego quidem nonnulla de his rebus postmodo addam. Verba autem *τοῦτο ποιοῦσι* rursus D in Luca nobis offert, apud Matthaeum codices quidam Italae exhibent. Ex Lucana huius sententiae

forma luce clarius est, quomodo Cantabrigiensis codicis lectio e duobus fontibus, scilicet e Lucae evangelii exemplo et ex harmonia evangeliorum qua usus est Iustinus, illo *τοὺς ἀγαπῶντας αὐτοὺς ἀγ πῶσιν,* hac *τοῦτο ποιοῦσιν* praebentibus profluxerit. Cum lectione in D e duobus fontibus composita optime congruit lectio Tatiani sec. homilias Aphraatis (Zahn, FGK I 134). Hunc locum sequitur

3. I. ap. I 15_{15} = λ 6_{34}.

I. ap. I 15_{15}: *ει γαρ δανειζετε, παρ ων ελπιζετε λαβειν, τι καινον ποιειτε; τουτο και οι τελωναι ποιουσιν.*

λ 6_{34}: *και εαν δανισητε* (aeg.; rell. *δανειζετε*), *παρ ων ελπιζετε λαβειν* (aeg.; rell.: *απολαβειν*), *ποια υμιν χαρις εστιν*; [B 700 e om]
[Syri: מנא חד טיבותכין: s¹; אידא חד טיבותכון: s^sch; מא טובא לכון: s^h]
και αμαρτωλοι αμαρτωλοις δανιζουσιν, ινα απολαβωσιν | *τα ισα* [Dabcef²lqr s¹ om].

Rursus *τί καινὸν ποιεῖτε;* miror, rursus conclusio praecisa atque contracta: *τοῦτο καὶ οἱ τελῶναι ποιοῦσιν* nobis occurrit. De lectione Iustini *τί καινὸν ποιεῖτε,* cuius de origine infra nobis agendum erit, et de lectionibus Syriacis hoc quoque loco aliquid dicendum videtur esse. Habent enim s¹ in *λ* 6_{32} et 6_{34} atque s^c in *M* 5_{47}, ille pro *ποία ὑμῖν χάρις ἐστίν,* hic pro *τί περισσὸν ποιεῖτε* eadem verba: מנא חד טיבותכין, quae secundum ceteros codices Syriacos ad *λ* pertinent. s^c igitur in *M* a verbis Lucae pendere videtur. Sed cum Lucas versui *M* 5_{47} simile non praebeat, ex quo illa lectio apud s^c in *M* 5_{47} profluxerit, alium illius lectionis auctorem quaeremus. Harmonia enim Iustini certe omnibus locis, qui has quaestiones Iesu praebent, illud *τί καινὸν ποιεῖτε* habuit. Quod si Tatianus Syriace verbis מנא חד טיבותכין reddidit, auctorem habemus, qui Curetoniano lectionem offerebat. Atque profecto habuit Tatiani harmonia (sec. homilias Aphraatis, ed. Wright, 1869 p. 35, Zahn FGK I 134) omnibus locis verba illa מ׳ ח׳ טיבותכין, ut Curetonianum a Tatiani harmonia pendere non falso concludas.

Hoc loco differentias, quae exsistunt, iterum tabula accuratius composita contendam:

I.	λ 6	M 5
ει αγαπατε τ. αγαπ. υμ. τι καινον ποιειτε; και γαρ οι πορνοι τουτο ποιουσιν.	[33]και ει αγαπατε τ. αγαπ. υμ. ποια υμιν χαρις εστιν; και γαρ οι αμαρτωλοι τουτο ποιουσιν.	[46]εαν γαρ αγαπησητε τ. αγαπ. υμ. τινα μισθον εξετε; ουχι και οι τελωναι τουτο ποιουσιν.
ει γαρ δανειζετε παρ ων ελπιζετε λαβειν τι καινον ποιειτε; τουτο και οι τελωναι ποιουσιν.	[34]και εαν δανειζετε παρ ων ελπιζετε λαβειν ποια υμιν χαρις εστιν; και οι αμαρτωλοι δανειζουσιν, ινα απολαβωσι.	
		[47]κ. εαν ασπασησθε τ. αδελφ. υμ. μονον, τι περισσον ποιειτε; ουχι και οι [εθνικοι] τελωναι τουτο ποιουσιν;

Sed his de rebus, cum de ratione et ordine tum de usu verborum, infra nobis agendum erit.

γίνεσθε χρηστοὶ καὶ οἰκτίρμονες.

I. ap. I 15_{19} = di. 96_{9} = λ 6_{35} sqq. = *M* $5_{45.\ 48}$.

I. ap. I 15_{19}: *γινεσθε δε χρηστοι και οικτιρμονες, ως και ο πατηρ υμων χρηστος εστιν και οικτιρμων, και τον ηλιον αυτου ανατελλει επι αμαρτωλους και δικαιους και πονηρους.*

I. di. 96_{9}: *γινεσθε χρηστοι και οικτιρμονες ως και ο πατηρ υμων ο ουρανιος· και γαρ τον παντοκρατορα θεον [10]χρηστον και οικτιρμονα ορωμεν, τον ηλιον αυτου ανατελλοντα επι αχαριστους και δικαιους και βρεχοντα επι οσιους και πονηρους, ους παντας οτι και κρινειν μελλει εδιδαξεν.*

λ 6_{35} sqq.: *εσεσθε υιοι υψιστου, οτι αυτος χρηστος εστιν επι τους αχαριστους και πονηρους.* [36]*γινεσθε οικτιρμονες, καθως ο πατηρ υμων* [+ *ο ουρανιος*: $\aleph^{a}$ 13. 69.] *οικτιρμων εστιν* [ab(q) Cypr. Mcion: *οικτιρει*] [s^{h}: *καθως ο πατηρ υμων οικτιρμων* (חנן) *και χρηστος* (רחמן) *εστιν* (+ *και τελειος* (שלם): cod. A)] [37]*και* [D 700 it s^{1} om] *μη κρινετε και ου μη κριθητε.*

M 5_{45-48}: [45]*οπως γενησθε υιοι του πατρος υμων του εν ουρανοις, οτι* [it^{pl} vg: *ος*] *τον ηλιον αυτου ανατελλει επι* | *πονηρους και αγαθους* [$acff^{1}h\ s^{1}\ s^{sch}$ p ∼] *και βρεχει επι δικαιους και αδικους.* [46]. . . . . [47][$s^{1}k$ om] . . . [48]*εσεσθε ουν υμεις τελειοι* [$s^{cl}\ s^{sch}$: גמירא; s^{h}: שולמן] *ως* [aeg.: *ωσπερ*] *ο πατηρ υμων ο ουρανιος* [*εν τοις* [D* om] *ουρανοις*: DKMΠSΔ $bcg^{1}hk\ s^{cl}.\ s^{sch}$] *τελειος εστιν.*

Hic denique ad certum exitum pervenimus, quamquam e memoria Iustinus locum affert, ut singula verba dialogi cum apologiae verbis non semper consentiant. Unum autem et dialogus et apologia convenienter praebent, illud mirabile: *γίνεσθε χρηστοὶ καὶ οἰκτίρμονες* coniunctum cum illo *ἥλιον ἀνατέλλει*, ut deprehendamus Matthaeum cum Luca commixtum. Boussetus, qui optimo iure negat fieri potuisse, ut Iustinus et ceteri patres, qui eandem sententiarum commixtionem praebent (conf. Resch TU X 3. 88 sq.), casu idem consilium has sententias miscendi caperent, immo vero hoc eos in evangeliis suis legisse oportere affirmat, coniectura sua evangelii praecanonici usus rem explicare studet, quo in evangelio, cum caput sextum Matthaei nil nisi suppositicium sit, Matthaei capitis quinti versum 48 (45) versus primus capitis septimi exceperit. Licet optime haec disseruerit, tamen haec opinio non ad unum omnia satis explicat; nam quaeritur, unde mixtio illa Matthaei et Lucae orta sit, quae quaestio nostra coniectura, Iustini evangelium fuisse harmoniam quandam evangeliorum nostrorum, et solvitur et, si Matthaei 5_{45} cum Lucae 6_{35} sqq. coniunctum fuisse sumas, idem sententiarum contextus, quem Boussetus comprobare studet, evadit. Atque re vera Iustinum haec ita legisse, clausula loci di. 96: *οὓς πάντας ὅτι καὶ κρίνειν μέλλει ἐδίδαξεν* significat.

Quam diligenti ratione compositor ille harmoniae Matthaeum cum Luca coniunxerit, facile est cognitu.

Primum ex verbis

λ: γίνεσθε οἰκτίρμονες
et *M*: *ἔσεσθε οὖν ὑμεῖς τέλειοι*
[= *οἰκτίρμονες*?]

conjunctis factum est:

γίνεσθε τέλειοι καὶ οἰκτίρμονες,

ubi pro voce *τέλειοι* Iustinus vocabulum *χρηστοὶ* affert; sed utrum hoc compositor ex *λ* 6_{35} hauserit, an iam in Matthaeo suo pro „*τέλειος*" voce illud *χρηστὸς* legerit, nescio.

Deinde ad verba

λ: ὅτι αὐτὸς χρηστός ἐστιν .....
καθὼς ὁ πατὴρ οἰκτίρμων ἐστὶν
ex *M*: *ὡς καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος χρηστός*
[= *τέλειος*?] *ἐστιν*

addidit, unde factum est:

ὡς καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν [ὁ οὐράνιος] χρηστός ἐστιν καὶ οἰκτίρμων,

tum coniunxit

λ: ἐπὶ τοὺς ἀχαρίστους καὶ πονηροὺς
et *M*: *ὅς τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς*
καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους

ita ut fieret:

ὅς [καὶ] τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ ἀχαρίστους καὶ δικαίους καὶ βρέχει ἐπὶ ὁσίους καὶ πονηρούς.

Vox *ὁσίους* etiam apud Naass 5_7 (sec. Tischend. ad *M* 19_{17}) invenitur, de qua re etiam infra nonnulla dicenda sunt.

De precibus, stipibus, ieiuniis in occulto faciendis.

I. ap. I 15_{21}: *μὴ ποιῆτε ταῦτα πρὸς τὸ θεαθῆναι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, εἰ δὲ μή γε, μισθὸν οὐκ ἔχετε παρὰ τοῦ πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.* Nil ex hoc loco colligi potest nisi Iustinum Matthaei versum 6_1 cognovisse. Sed cui loco Lucae hic versus cum iis, quae cum eo coniuncta in harmonia eum praecessisse videntur, insertus fuerit, diiudicari non potest.

De non condendis pecuniae thesauris.

De hoc dicto, cum praeter sententiae conexum, quo apud Iustinum exstat, nil proprium habeat, ibi agere sufficiet, ubi ordinem verborum orationis montanae apud Iustinum tractabimus.

De detrimento animae.

I. ap. I 15_{17} = λ 9_{25} = *M* 16_{26} = μ 8_{36} sq.

I. ap. I 15_{17}: *τι γαρ ωφελειται ανθρωπος, αν τον κοσμον ολον κερδηση, την δε ψυχην αυτου απολεση; η τι δωσει αυτης ανταλλαγμα;*

λ 9_{25}: *τι γαρ ωφελειται ανθρωπος κερδησαι τον κοσμον ολον εαυτον δε απολεσας η ζημιωθεις;* [Dac: *εαυτον δε απολεσαι η ζημιωθηναι*].

λ 9_{25}: *τι γαρ ωφελειται ανθρωπος* [D: *-ον*], *εαν κερδηση τον κοσμον ολον, εαυτον δε απολεση η* [s° om *απολ. η*] *ζημιωθη* (D²beff²g¹qr vg s¹) [l: si lucretur universum mundum, se autem perdat et animam suam; s¹: *εαυτον δε ζημιωθη και* . . . . .]

M 16_{26}: *τι γαρ ωφεληθησεται* (aeg. 33. 157. 𝔉, efq s^sch; rell.: *ωφελειται*) *ανθρωπος, εαν τον κοσμον ολον* [er om] *κερδηση, την δε ψυχην αυτου* [e om] *ζημιωθη; η τι δωσει ανθρωπος ανταλλαγμα της ψυχης αυτου;*

μ 8_{36} sq.: *τι γαρ ωφελει* (aeg. anq s^sch, rell: *ωφελησει*) [+ *τον*: ACDΠ] *ανθρωπον* (aeg. KMΠ D; rell.: *-ος*) *κερδησαι* (aeg.) [rell.: *εαν κερδηση*] *τον κοσμον ολον και ζημιωθηναι* (aeg.) [rell.: *ζημιωθη*] *την ψυχην αυτου;* ³⁷ *τι γαρ* (aeg.) [rell.: *η τι*; D: *η τι γαρ*] *δοι* (אB) [rell.: *δωσει*] *ανθρωπος ανταλλαγμα της ψυχης αυτου.*

Quamquam nostra evangelia aliis locis hanc sententiam afferunt, tamen nobis iam hic de illa disserendum est. Verba Iustini eandem mixtionem Matthaei cum Luca ostendunt, quam supra statuimus, verbo *ἀπολέσῃ* praecipue Lucam significante. Latini quoque fere omnes in λ non participium sed enuntiatum a coniunctione condicionali pendens habent, cum Syrus Curetonianus *ἀπολέσας ἢ* omittat. De vocibus *τὴν ψυχὴν αὐτοῦ* = *ἑαυτὸν* vid. infra.

Singulis locis sic secundum regulas artis criticae pertractatis iam id maxime nobis quaerendum est, quo modo et ordine verba in harmonia illa fuerint coniuncta. Cum iam antea Matthaeum Lucae insertum fuisse invenerimus, hunc quoque locum restituere conati Iustini et Lucae potissimum ordinem maxime respiciamus, necesse est. Conferamus igitur Iustini verba cum oratione Lucae:

I. ap. I 15	λ 6	*M* 5
εἰ ἀγαπᾶτε τοὺς ἀγαπ. ὑμᾶς, τί καινὸν ποιεῖτε; καὶ γὰρ οἱ πόρνοι τοῦτο ποιοῦσιν. ἐγὼ δὲ ὑμῖν λέγω· εὔχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν ὑμῶν, καὶ ἀγαπᾶτε τ. μισοῦντας ὑμ., κ. εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμ. ὑμῖν, κ. εὔχεσθε ὑπὲρ τ. ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς.	[32] *εἰ ἀγαπᾶτε τοὺς ἀγαπ. ὑμ., ποία υμ. χάρις ἐστίν; καὶ γὰρ οἱ ἁμαρτωλ. τοῦτο ποιοῦσιν.* (35) [27] *ἀλλὰ ὑμῖν δε λέγω τοῖς ἀκούουσιν· ἀγαπᾶτε τ. ἐχθρ. ὑμῶν, καλῶς ποιεῖτε τ. μισοῦσιν ὑμᾶς, εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμ. ὑμῖν, προσεύχεσθε περὶ τῶν ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς.*	[46] *ἐὰν γὰρ ἀγαπ ...* [44] *ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν· ἀγαπᾶτε ...*

Versus igitur 32 in evangelio Iustini versum 27 antecessisse videtur. Num hoc veri simile sit, quaeri potest. Contextus et vis verborum hac mutatione certe meliora fiunt. Fieri enim recte vix potest, ut versus 27 coniunctione *ἀλλὰ* ad versum 26 adnectatur, sed profecto postulamus, ut verba in modum versus 32 comparata versum 27 (veluti apud Matthaeum) antecedant. Compositor ille, cuius intererat sententias inter se bene quadrare, cum versui 32 priorem locum concessisset, facultatem versus 35^{a}, qui nihil novi praebet sed solum versum 27 iterat, omittendi assecutus est. Non falso nos verba Iustini evangelii reficere conatos esse, statim, cum de versibus 31. 33. 34 plane a compositore omissis agetur, apparebit.

Cum loco apologiae verba evangelii interumpens Iustinus paullo post illud *παντὶ τῷ αἰτοῦντι δίδοτε* exhibeat, nihil obstat, quin secundum Lucam nostrum in evangelio Iustini versus 29 versum 28 subsecutus fuerit.

Quae cum his verbis cohaeserint, iam videamus:

I. ap. I 16	λ 6	M 5
τῷ τύπτοντί σου τὴν σιαγόνα πάρεχε καὶ τὴν ἄλλην, καὶ τὸν αἴροντά σου τὸν χιτῶνα ἢ τὸ ἱμάτιον, μὴ κωλύσῃς... παντὶ δὲ ἀγγαρεύοντί σε μίλιον, ἀκολούθησον δύο.	= 29	= 39. 40. =41: καὶ ὅστις σε ἀγγαρεύσει μίλιον ἕν, ὕπαγε μετ' αὐτοῦ δύο.
Ap. I_{15}: παντὶ τῷ αἰτοῦντι δίδοτε καὶ τὸν βουλόμενον δανείσασθαι, μὴ ἀποστραφῆτε. εἰ γὰρ δανείζετε παρ' ὧν ἐλπίζετε λαβεῖν, τί καινὸν ποιεῖτε; τοῦτο καὶ οἱ τελῶναι ποιοῦσιν.	=30ᵃ: παντὶ τῷ αἰτοῦντί σε δίδου [34] κἂν δανείζετε, παρ' ὧν ἐλπίζετε λαβεῖν, ποία ὑμ. χάρις ἐστίν; καὶ οἱ ἁμαρτωλοὶ ἁμαρτ. δανείζουσιν, ἵνα ἀπολάβωσιν.	=42: τῷ αἰτοῦντί σε δός, καὶ τὸν θέλοντα δανείσασθαι μὴ ἀποστραφῇς.

λ 6_{30} Matthaei capitis quinti versum 41 post *λ* 6_{29} optime insertum sequitur, cuius versus (*M* 5_{41}) initium ad similitudinem Lucae conformatum esse vides. Illud *παντὶ* testatur atque obsignat Iustinum hanc sententiam, tametsi in apologia versus ad id, quod illo loco agitur, accommodati paulum divelluntur, in Lucae verbis legisse. Ea, quae sequuntur (ex ap. I 15), uno tenore afferuntur, ut vix discerpere quis audeat, sed *λ* 6_{30} cum *M* 5_{42}, qui versus a *λ* 6_{34} excipiuntur, coniunctum fuisse statuendum sit. Quid autem versibus 31. 32. 33 factum est? Versus 31, aurea regula quae vocatur, minime ad has sententias pertinet atque Matthaeus hoc dictum 7_{12} demum proferebat, itaque compositor hoc loco illud omisit. Versus autem 32 et 33, cum alter iam alio loco esset propositus, alter nil nisi versum 32 iteraret, (quem Matthaeus omittit), omissos esse, non mirabimur. Itaque compositor facere paene non potuit, quin versum 34 versui 30 adiungeret, praesertim cum hac mutatione, ut iam supra diximus, contextus optimus exsisteret.

Atqui Iustinus pergit ap. I 15$_{16}$ (post λ 6$_{34}$): ὑμεῖς δὲ μὴ θησαυρίζετε ἑαυτοῖς ἐπὶ τῆς γῆς, ὅπου σὴς καὶ βρῶσις ἀφανίζει καὶ λῃσταὶ διορύσσουσιν· θησαυρίζετε δὲ ἑαυτοῖς ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ὅπου οὔτε σὴς οὔτε βρῶσις ἀφανίζει. [17] Τί γὰρ ὠφελεῖται ἄνθρωπος, ἂν τὸν κόσμον ὅλον κερδήσῃ, τὴν δὲ ψυχὴν αὐτοῦ ἀπολέσῃ; ἢ τί δώσει αὐτῆς ἀντάλλαγμα; θησαυρίζετε οὖν ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ὅπου οὔτε σὴς οὔτε βρῶσις ἀφανίζει.

Haec verba (Matthaei nempe 6$_{19.20}$ coniuncti cum λ 9$_{25}$) ut in evangelio unquam sic scripta exstarent, fieri non potuisse sed hoc libertati ac licentiae Iustini tribuendum videtur. Certe videtur, non est. Consensus sententiarum ita plane optimus evadit: argentariis et avaritiae paganorum paupertas Christianorum opponitur neque, ut illis abstinerent Christiani, ulla admonitio melior reperiri potuit illis verbis: τί γὰρ ὠφελεῖται ἄνθρωπος, ἂν τὸν κόσμον ὅλον κερδήσῃ. Quin etiam hoc dictum sic demum vim suam accipit, maiorem saltem vim quam illo, quo evangelia nostra loco id praebent, ne dicam, casu afferunt, cum illa verba ibi propter vocem ψυχὴν adiungantur, quamquam ea vox antea vitam, hoc loco animum significat. Versu ex illo contextu dempto hiatus non exsistit, apud Iustinum autem sententiae de argentariis versus artissimo nexu est insertus. Est autem quaerendum, utrum dictum illud de argentariis Iustinus in evangelii sui exemplo hoc loco legerit, necne.

Quamquam enim hic locus, cum caput sextum Matthaei Lucae libro fuerit inserendum, non alienus esse videtur, sententiarum conexu non modo non interrupto sed aliquatenus aucto et coartato, tamen fortasse post λ 12$_{33}$ Luca ibi verba etsi non eadem, sed tamen simillima praebente verba Matthaei inserere malis. Uno autem argumento confirmari potest, Matthaei caput sextum Lucae capiti non duodecimo sed sexto a compositore harmoniae insertum esse: sententiam „ubi thesaurus vester, ibi etiam animus", quae et in Matthaei capite sexto et in Lucae duodecimo dictum de thesauris non condendis excipit, Iustinus de curis dicto adiungit. Num hoc casu et libidine fecit? Minime! Si compositor sententiam de thesauris ex *M* 6 (sine versu 21) Lucae capiti 6 iniecit, haec sententia infra in capite 12 videlicet omittenda fuit, qua re dictum „ubi thesaurus, ibi animus" dicto de curis proximum factum est, quo Iustinus alte-

rum post alterum ut afferret, facillime adduceretur (qua de re confer infra). Luce clarius hac re demonstrari opinor et Iustinum neque Matthaeo neque Luca, sed compositione horum evangeliorum maxima cum diligentia elaborata usum esse et verba *M* 6_{19} sq. in illa compositione capiti Lucae non duodecimo sed sexto inserta fuisse. Itaque quod valde dubium initio videbatur, re vera in apologia verba evangelii cuiusdam, i. e. harmoniae legimus.

Hunc locum etiam versus *λ* 6_{35b} sq. + *M* 5_{45-48} subsecutos esse puto, cum et apud Iustinum hoc loco sequantur et contextus Lucae ea ibi praebeat. Habemus autem apud Iustinum inter illa dicta vocem *καὶ*, ut putes, Iustinum ea non continuo ordine legisse, sed aliud aliunde affere. Sed id *καὶ* nihil nisi verba adiungit neque ullius momenti est, ut perperam colligas dicta voce *καὶ* quasi seiuncta apud Iustinum etiam in harmonia seiuncta atque locis discreta fuisse. Nam ap. I 15_2 inter *M* 5_{28} et 5_{29} vox *καὶ* posita est, ubi minime verba divelli possunt, ap. I 16_1 desideratur inter sententias (*λ* 6_{29}, *M* 5_{22}, 5_{41}, 5_{16}), inter quas utique exspectanda erat. Itaque prout libet illam vocem vel ponit vel non penit (conf. ad hanc rem Credner I p. 221). Harmonia igitur perrexerat: *γίνεσθε δὲ χρηστοὶ καὶ οἰκτίρμονες, ὡς καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν [ὁ οὐράνιος] χρηστός ἐστιν καὶ οἰκτίρμων, καὶ τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ ἀχαρίστους καὶ δικαίους καὶ βρέχει ἐπὶ ὁσίους καὶ πονηρούς.* Optime congruit, ut iam supra diximus, quod versus *λ* 6_{37} sequebatur; id enim locus di. 96_9 indicat.

Doleo, quod nullo fere omnium horum locorum Tatiani diatessaron nobis subvenit. Sed si conferes collectiones illas, quas diligentissime et accuratissime composuit Zahnius (FGK I 112 sqq.), reperies omnes has sententias, quas exhibet Iustinus, aut in commentariis Aphraatis et Ephraemi casu deesse, aut ab illis auctoribus ita allatas esse, ut ad harmoniam Tatiani reficiendam nihil fere valeant.

Denique oratione montana, in quo capite valde desudavimus, relicta ad singulas reliquorum capitum sententias tractandas pervenimus, quae celerius atque clarius nobis indicare possint, quae illa Iustini memorabilia fuerint.

De reiectione Iudaeorum.

E capite sexto evangelii Lucae Iustinus nihil amplius affert. Sed quae sequitur historia centurionis Capernaitici (λ 7) in harmonia cum eadem narratione ex Matthaei capite 8 coniuncta erat, et similiter apud Tatianum (Zahn FGK I 139 sq.) legitur. Iustinus quidem nil nisi unum versum ($M\ 8_{11}$) profert, sed hunc post $λ\ 7_9$ insertum fuisse affirmem. Ter eum Iustinus laudat (di. 76_{12}. 120_{17}. 140_{12}): *ἥξουσιν* [di. 120: + *γὰρ*] *ἀπὸ ἀνα τολῶν καὶ δυσμῶν* [di. 120 et 140: ∾] *καὶ ἀνακλιθήσονται μετὰ Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν, οἱ δὲ υἱοὶ τῆς βασιλείας ἐκβληθήσονται εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον.* Scripturae discrepantiae apud Matthaeum (8_{11}) hae sunt: 1. Initio omnes codices habent *πολλοὶ ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν ἥξουσιν.* 2. Pro voce *ἐκβληθήσονται* [cum $ℵ^a$BC unc^{rell} et min^{omn} ff^1g^2 vg sah cop go] habent ℵ* it^{pl} s^{cl} s^{sch} s^h vocem *ἐξελεύσονται* (cf. 25_{30}). Sed hae nullius fere momenti sunt. Hunc autem versum in harmonia post $λ\ 7_9$ insertum fuisse, non cum $λ\ 13_{28b}$ coniunctum, hoc loco nondum probare possum, sed ad inquisitionem de λ 13 + *M* 7 faciendam reicio.

Dictum Iesu de Iohanne baptista

I. di. 51_7 = $λ\ 16_{16}$ + $M\ 11_{12}$ sqq.
in harmonia post $λ\ 7_{28}$ positum fuisse opinari audeo.

I. di. $51'_7$: *ειρηκει δε περι του μηκετι γενησεσθαι εν τω γενει υμων προφητην και περι του επιγνωναι οτι η παλαι κηρυσσομενη υπο του θεου καινη διαθηκη* [8]*διαταχθησεσθαι ηδη τοτε παρην, τουτεστιν αυτος ων ο Χριστος, ουτως·*
[9]*ο νομος και οι προφηται μεχρι Ιωαννου του βαπτιστου· εξ οτου η βασιλεια των ουρανων βιαζεται, και βιασται αρπαζουσιν αυτην. και ει* [10]*θελετε δεξασθαι, αυτος εστιν Ηλιας ο μελλων ερχεσθαι. ο εχων ωτα ακουειν ακουετω.*

$λ\ 16_{16}$: *ο νομος και οι προφηται μεχρι Ιωανου* [+ *επροφητευσαν*: D], *απο τοτε* [*εξ ου*: af^2ilr Mci] *η βασιλεια του θεου ευαγγελιζεται* | *και πας εις αυτην βιαζεται* [ℵ*G haec om; $ℵ^c$: *και βιασται αρπαζουσιν αυτην.*]

M 11_{12}: *απο δε των ημερων Ιωανου του βαπτιστου εως αρτι η βασιλεια των ουρανων βιαζεται και* [D + *οι*] *βιασται αρπαζουσιν αυτην· ¹³παντες γαρ οι προφηται* | *και ο νομος* [s¹ om] *εως Ιωανου επροφητευσαν. ¹⁴και ει θελετε δεξασθαι, αυτος εστιν Ηλιας ο μελλων ερχεσθαι. ο εχων ωτα ακουειν* [BDk s¹ om] *ακουετω.*

Apud Iustinum primum quidem verba Matthaei (11) cum Lucae verbis (16) coniuncta esse luce clarius apparet. Tum verba Iustini docent hanc sententiam e maiore contextu eum sumpsisse, eo scilicet, quem praebet *M* 11 (= *λ* 7), qui unus huic sententiae aptus est locus. Sic etiam in Tatiano Arabico (ed. Ciasca p. 25[lat.]) invenitur atque Zahnius (FGK I 145 sq.) ita conicit. Denique illud *ἐξ ὅτου* Iustini cum vocibus *ἐξ οὗ*, quas praebent it⁵ et Marcion, optime consentire videmus, atque D. Blass illud *ἐξ ὅτου* verbis Lucae (*β*) ipsis inseruit (euang. Luc. 1897 p. 74). De sententiarum ordine capitis *λ* 16 conf. infra.

De satore parabola.

I. di. 125_2 = *λ* 8_{5-8} = *M* 13_{3-8} = *μ* 4_{3-8}.

I. di. 125_2: *εξηλθεν ο σπειρων του σπειραι τον σπορον· και ο μεν επεσεν εις την οδον, ο δε εις τας ακανθας, ο δε επι τα πετρωδη, ο δε επι την γην την καλην.*

λ 8_{5-8}: *εξηλθεν ο σπειρων του σπειραι τον σπορον αυτου, και εν τω σπειρειν αυτον ο μεν επεσεν παρα την οδον* . . . . . . ⁶*και ετερον* [D: *αλλο*; 700: *ετερος*] *κατεπεσεν* [e om] *επι την πετραν,* . . . . . ⁷*και ετερον* [D: *αλλο*; 700: *ετερος*] *επεσεν* [e om] *εν μεσω* [D^gr: *μεσον*] *των ακανθων,* . . . . . ⁸*και ετερον* [D: *αλλο*; 700: *ετερος*] *επεσεν επι* (Dac > rell.: *εις*) *την γην την αγαθην.* [+ *και καλην*: Dcers°].

M 13_{3-8}: *εξηλθεν ο σπειρων του* [D om] *σπειραι* [+ *τον σπορον αυτου*: bf¹], ⁴*και εν τω σπειρειν αυτον α μεν επεσεν παρα την οδον* . . . . ⁵*αλλα δε* [D it^pl Chr: *α δε*] *επεσεν* [Chr om] *επι τα πετρωδη* . . ⁶. . ⁷*αλλα δε* [Chr: *α δε*] *επεσεν* [Chr om] *επι* [D S. it vg: *εις*] *τας ακανθας* . . . . ⁸*αλλα δε* [Chr: *α δε*] *επεσεν* [Chr om] *επι την γην την καλην.*

μ 4_{3-8}: *εξηλθεν ο σπειρων σπειραι*, [4]*και εγενετο εν τω σπειρειν* [D pessime: *σπειραι*], *ο μεν επεσεν παρα την οδον* .... [5]*και αλλο* [D[gr]: *αλλα*] *επεσεν επι το πετρωδες* [*τα πετρωδη*: ℵDbcefg[1]lq vg] ..[6].. [7]*και αλλο επεσεν εις* [*επι*: CDMb] *τας ακανθας* ..... [8]*και αλλα επεσεν εις την γην την καλην*.

Quamquam Iustinus hoc simile certe ex memoria modo exhibet, tamen vestigia harmoniae evangeliorum plane conspiciuntur. Initium utique Lucam sequitur, id quod additamento *τὸν σπόρον* significatur. Illud quidem *εἰς τὴν ὁδὸν* atque permutatus ordo petrae et spinarum nusquam inveniuntur, quae memoriae deficienti tribuas, cum *εἰς τὰς ἀκάνθας* Marcum èt Matthaeum (*β*) indicet, illa *ἐπὶ τὰ πετρώδη* et *ἐπὶ τὴν γῆν τὴν καλὴν* apud Matthaeum legantur. Rursus valde mirandum sit, si etiam hae discrepantiae et commixtiones memoriae deficienti attribuendae sint. Itaque hic quoque Iustinum forma evangeliorum, quae iam verba evangelistarum commiscuerat, usum esse iudicandum est. Atque cognatum ess Iustini evangelium cum forma Syro-Latina exinde apparet, quod Palatinus (e) apud *λ*, Chrysostomus apud *M* vocem *ἔπεσεν* omittunt, codex vero 700, quem saepius cum illa forma consentire scimus, apud *λ* omnibus locis masculinum praebet (*ἕτερος*), quod etiam Iustinus habet. Sed diiudicari nequit, utrum hoc loco harmonia ex archetypo illorum codicum, an illi codices ex harmonia pendeant. Vox *ἔπεσεν* omissa harmoniam sapere videtur.

De Iohanne securi percusso (*λ* 9_7 sq.) conf. infra.

De Iesu vaticiniis mortis suae.

I. di. 51_3. 76_{22}. 100_8 = *λ* 9_{22} = *M* 16_{21} = *μ* 8_{31} [conf. *λ* 24_7. *M* 27_{41}(*β*)].

I. di. 51_3: *δει αυτον* [4]*πολλα παθειν απο των γραμματεων και φαρισαιων, και σταυρωθηναι και τη τριτη ημερα αναστηναι, και παλιν παραγενησεσθαι εν Ιερουσαλημ και* [5]*τοτε τοις μαθηταις αυτου συμπιειν παλιν και συμφαγειν*.

I. di. 76_{22}. 100_8: *δει τον υιον του ανθρωπου πολλα παθειν και αποδοκιμασθηναι υπο των γραμματεων και φαρισαιων* [di. 100_9 ∼], *και σταυρωθηναι και τη τριτη ημερα αναστηναι*.

λ 9_{22}: *δει τον υιον του ανθρωπου πολλα παθειν και αποδοκιμασθηναι απο* [*υπο*: D 1.] | *των πρεσβυτερων και* [b om; lqr post *αρχ.*] *αρχιερεων* [s[1]: *ιερεων*] *και γραμματεων* [*πρεσβ. κ. γραμμ. κ. αρχ.*: s[c] Mcion] *και αποκτανθηναι και τη τριτη ημερα εγερθηναι* [*αναστηναι*: ACF[W]KΠ 1. 69*. 118. 131. 157. Orig.] [*μεθ ημερας τρεις αναστηναι*: Dabcef[2]g[1]r].

M 16_{21}: *δει αυτον εις Ιεροσολυμα απελθειν και πολλα παθειν απο* [D: *υπο*] *των πρεσβυτερων και αρχιερεων και γραμματεων* [Δ it[pl] vg ∼] *και αποκτανθηναι και τη τριτη ημερα εγερθηναι* [*και μετα τρεις ημερας αναστηναι*: Dabcef[2]g[1]r].

μ 8_{31}: *δει τον υιον του ανθρωπου πολλα παθειν και αποδοκιμασθηναι υπο των πρεσβυτερων και των αρχιερεων και των γραμματεων και αποκτανθηναι και μετα τρεις ημερας αναστηναι* [*και τη τριτη ημερα αναστηναι*: 1. 𝔖. 28. 33. dg[1] s[1] s[sch]].

Lucae versum 9_{22} horum vaticiniorum formam Iustino praebuisse constat, praeter *σταυρωθῆναι*, quod ex *λ* 24_7 originem ducere videtur.[1]) Quod *γραμματεῖς* et *φαρισαῖοι* coniunguntur, ne miremur, cum aliis locis saepissime haec formula dicendi inveniatur atque facile similia vocabula extrusisse possit, ut factum est *M* 27_{41}[*β*], qui locus nostro simillimus videtur. Atque verba *μετὰ τρεῖς ἡμέρας*, quae in *β* et apud Matthaeum et Marcum et Lucam leguntur, verba primae manus mihi videntur esse, quae cum ancipiter dicta esse appareant, in illud *τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ* commutata sunt. Iesus enim non tres dies post mortem, sed tertio die, die nempe solis surrexerat. (de vaticinio resurrectionis vid. infra).

De loco *λ* 9_{25} iam supra egimus. conf. pag. 31. 34.

De loco *λ* 10_{16} conf. infra.

De potestate *τοῦ πατεῖν ἐπάνω ὄφεων.*

I. di. 76_{17} = *λ* 10_{19}.

Iustini verba haec sunt: *δίδωμι ὑμῖν ἐξουσίαν καταπατεῖν ἐπάνω ὄφεων καὶ σκορπίων καὶ σκολοπενδρῶν καὶ*

[1]) Fortasse autem illud quoque *σταυρωθῆναι* Lucae est, cum Marcion secundum quidem Dial. de recta fide 857 illud haberet, atque D. Blass Lucae (euang. 1897 p. 42) attribuit. Secundum autem Tert. et Epiph. etiam Marcion *ἀποκτανθῆναι* legit, ut mihi quidem res parum certa videatur.

ἐπάνω πάσης δυνάμεως τοῦ ἐχθροῦ. Lucas autem sic habet: *δίδωμι ὑμῖν τὴν ἐξουσίαν τοῦ πατεῖν ἐπάνω ὄφεων καὶ σκορπίων καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ.* Duae lectionis discrepantiae annotandae sunt:

δίδωμι] *δέδωκα* aeg. befg[1]ilq vg go s[p mg] s[h] arm.
τῶν ὄφεων καὶ τῶν σκορπίων: D Orig.

Quamquam locus brevior esse videtur, quam ut aliquid probare possit, tamen illo *δίδωμι*, quod pars quidem codicum Syro-Latinorum praebet, Iustini evangelium cum forma evangeliorum Syro-Latina cognatum fuisse indicatur. Additum *σκολοπενδρῶν* Iustino aut auctori harmoniae attribuendum est.

De revelatione filii.

I. di. 100_4 ap. I 63_5 63_{19} = *λ* 10_{22} = *M* 11_{27}.

I. di. 100_4: *και εν τω ευαγγελιω δε γεγραπται ειπων· ⁵παντα μοι παραδεδοται υπο του πατρος, και ουδεις γινωσκει τον πατερα ει μη ο υιος, ουδε τον υιον ει μη ο πατηρ, και οις αν ο υιος αποκαλυψη.*

I. ap. 63_5 (= 63_{19}): *ουδεις εγνω τον πατερα ει μη ο υιος, ουδε τον υιον ει μη ο πατηρ, και οις αν αποκαλυψη ο υιος* [63_{19}: *και οις αν ο υιος αποκαλυψη*].

λ 10_{22}: *παντα μοι παρεδοθη* [KΠ: *παραδεδοται*] *υπο του πατρος* [—*μου*: Dacl s[1]], *και ουδεις γινωσκει, τις εστιν ο υιος, ει μη ο πατηρ, και τις εστιν ο πατηρ, ει μη ο υιος, και ω εαν βουληται ο υιος αποκαλυψαι.*

λ 10_{22} [sec. b, simil. U]: . . . . *και ουδεις γινωσκει τον πατερα ει μη ο υιος ουδε τον υιον ει μη ο πατηρ, και ω αν βουληται ο υιος αποκαλυψαι.* [Mci (Tert.): *και ω αν ο υιος αποκαλυψη*].

M 11_{27}: *παντα μοι παρεδοθη υπο του πατρος μου* [ℵ* s[h] om], *και ουδεις επιγινωσκει* [Cg[scr]: *γινωσκει*] *τον υιον, ει μη ο πατηρ, ουδε τον πατερα τις επιγινωσκει* [Cg[scr]: *γιν.*; Iren. Epiph. om] *ει μη ο υιος και ω αν βουληται ο υιος αποκαλυψαι* [+ *αυτος αποκαλυπτει*: s[h]]. (de varia lectione apud patres tradita vid. infra).

Neglectis minimis illis discrepantiis [— *μου* post *πατρός*, ut א in *M*, Dacl s[1] vg[3] in *λ*; *παραδέδοται* KΠ in *λ*] plurimum nostra interest, quod partes sententiae permutato ordine legantur. Reschio (TU X 3. 200 sqq.) et Bousseto (l. c. p. 100) auctoribus eundem ordinem a vulgato discrepantem probant: Eus. [5], Epiph. [9 contra 4], Marcos.[Iren.], Clem.[hom] [4], Valent.[Ir.], Mcion[Tert.] [2], Iren. [2 contra 2], Tatian [Zahn FGK I 148 sq.], Alex., Athan. [2], Caesar [2], Phoebadius, Pelagius, Dial. de recta fide.

Vetus igitur atque divulgata hic nobis lectio occurrit, quam etiam harmoniam habuisse constat, praesertim cum apud Iustinum in dialogo sententiam e Matthaei et Lucae verbis compositam esse appareat, vocibus *γινώσκει* et *παραδέδοται* e Luca, reliquis e Matthaeo haustis.[1])

Sententiam hoc ordine structam compositor harmoniae certe e Matthaei quodam exemplo perantiquo sumpsit, sed iam antiquissimis temporibus haec lectionis forma e codicibus evanuit neque in nostris praeter unum Syro-Latinum (b) servata est. Servavit autem is ipse non apud Matthaeum, sed apud Lucam. Quid hac de re iudicabimus? Nonne e Matthaeo nescimus quo casu haec lectio in Lucam penetravit? Sed non legitur apud Matthaeum. „E perantiquo videlicet exemplo Matthaei penetravit." Quae si ita sunt, qua de causa ille librarius hanc lectionem non Matthaei sed Lucae verbis inseruit? Sed si librarium archetypi codicis b non e Matthaei exemplo hausisse statues sed ex harmoniae quodam exemplo, facile cognosces, quomodo factum sit, ut illam lectionem non Matthaei sed Lucae verbis tribueret.[2]) Num etiam codex a, qui nil

[1]) Forma *ἔγνω*, quam apud Iustinum in apologia bis invenimus, fortasse e conexu verborum declarari potest, cum utroque loco dictum Iesaiae (1 3) antecedat: *Ἰσραὴλ δέ με οὐκ ἔγνω*. Iustinum formam *γινώσκει* habuisse opinor, quamquam Clem.[hom] Marcos. Tert. Clem.[al] Orig. Eus. Epiph. alii illud *ἔγνω* habent. Fortasse autem hoc loco iam lectio harmoniae fluctuabat; nam, cum illud antiquum *ἔγνω* ab haereticis, imprimis gnosticis et Marcionitis usurparetur, in ecclesia lectio in *γινώσκει* emendata est, quam emendationem in evangelio Iustini quominus inveniamus, nihilo impedimur.

[2]) Nolo silentio praeterire, quod lectio codicis b a Tischendorfio male affertur, velut si habeat: „quis est pater" ut a; habet autem sic: „nemo novit patrem nisi filius et que . (?) . bit fili .... nisi pater .... voluerit filius revelare." Quae ad *M* spectant.

habet nisi: „nemo nobit, quis est (sic!) pater, nisi filius et cuicunque voluerit filius revelare“, eiusdem lectionis vestigium quoddam servaverit, valde dubium est, cum illa „filius nisi pater et quis est“ omissa esse non admodum mirum sit, priore „quis est“ cum altero per librarium confuso. Unde codex U (v. tab.) lectionem habeat, nescio.

De re ipsa hoc monendum videtur. Non congruit cum Iustini lectione clausula *οἷς ἂν ὁ υἱὸς ἀποκαλύψῃ*. Si enim sententiam *οὐδεὶς γινώσκει τὸν υἱὸν εἰ μὴ ὁ πατὴρ* secundum locum obtinet, nihil sequi potest nisi *καὶ ᾧ ἂν ἀποκαλύψῃ* (scil. *ὁ πατὴρ*); pater enim revelat, non filius. Haec auctoris verba fuisse puto, cuius lectionis vestigium iterum unus codex, scilicet Syro-Latinus (s^h) servavit;[1]) habet enim in fine versus additum: *αὐτὸς ἀποκαλύπτει* (הו גלא), quocum conferas Nicetam Byz. (Mai IV 405): ... *εἰ μὴ ὁ πατήρ, καὶ ᾧ ἂν αὐτὸς ἀποκαλύψῃ* et Epiph. haer. 74: *εἰ μὴ ὁ πατήρ, καὶ ᾧ ἐὰν ἀποκαλύψῃ*. (cf. Resch TU X 3. 203). Antiquae huic lectioni Iohanne fortasse auctore (1_{18}) *υἱὸς* insertum est atque cum sententia cum hac voce non consentiret, ordo partium mutatus est. Sed certum nihil dicere audeo.

De summa lege.

I. di. 93_5 ap. I 16_8 = λ 10_{27} = M 22_{37-40} = μ 12_{30}.

I. ap. I 16_8: *ουτως επεισεν ειπων· μεγιστη εντολη εστι· κυριον τον θεον σου προσκυνησεις και αυτω μονω λατρευσεις εξ ολης της καρδιας σου και εξ ολης της ισχυος σου, κυριον τον θεον τον ποιησαντα σε.*

di. 93_5: *εν δυσιν εντολαις πασαν δικαιοσυνην και ευσεβειαν πληρουσθαι· εισι δε αυται· [6]αγαπησεις κυριον τον θεον σου εξ ολης της καρδιας σου και εξ ολης της ισχυος σου* *και τον πλησιον σου ως σεαυτον.*

---

[1]) Neque enim Zahnio (FGK I 330) concedo, evangeliarium illud a forma Syro-Latina atque a Tatiano abhorrere. Sunt enim loci satis multi, ubi lectiones consentiant.

λ 10_{27}: ο δε (scil. ο νομικος) αποκριθεις ειπεν· αγαπησεις κυριον τον θεον σου εξ [Dabcf²ilq: εν] ολης της καρδιας σου | και εν ολη τη ψυχη σου [haec om Mcion; s^omn pon post εξ ολ. τ. ισχ. σ.] και εν ολη τη ισχυι σου | και εν ολη τη διανοια σου [haec om DΓ abcf²ilqr Mcion] και τον πλησιον σου ως σεαυτον.

Μ 22_{37-40}: ο δε (scil. ο Ιης) εφη αυτω· αγαπησεις κυριον τον θεον σου εν ολη τη καρδια σου και εν ολη τη ψυχη σου [+ εν ολη τ. ισχ. σ.: 𝔉.ces^cl s^sch s^h] και εν ολη τη διανοια σου [c s^cl om]. 38 αυτη εστιν η μεγαλη και πρωτη εντολη 39 δευτερα ομοια αυτη· αγαπησεις τον πλησιον σου ως σεαυτον. 40 εν ταυταις ταις δυσιν εντολαις ολος ο νομος κρεμαται και οι προφηται.

μ 12_{30}: απεκριθη ο Ιης· οτι πρωτη (scil. εντολη) εστιν . . . . . αγαπησεις κυριον τον θεον σου εξ ολης της καρδιας σου | και εξ ολης της ψυχης σου [haec om ΚΠ* 157. al^8 k] και εξ ολης της διανοιας σου [haec om DH 157. 49^ev cf²g¹k s^h] και εξ ολης της ισχυος σου. αυτη πρωτη εντολη [haec aeg. om] δευτερα αυτη [D: δε]· αγαπησεις την πλησιον σου ως σεαυτον [a nil nisi: και τον πλησιον σου ως σεαυτον].

Dt 6_5 (LXX): και αγαπησεις κυριον τον θεον σου εξ ολης της διανοιας σου και εξ ολης της ψυχης σου και εξ ολης της δυναμεως σου.

Lev. 19_8: και αγαπησεις τον πλησιον σου ως σεαυτον.

Verba Iustini opinioni nostrae rursus subveniunt. Cum enim apud Matthaeum et Marcum Iesus, apud Lucam scriba loquatur, Iustinus Iesum quidem loquentem facit, forma autem verborum Lucana utitur, quae eo praecipue significatur, quod lex humanitatis his tantum verbis additur: *καὶ τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν*. Ea autem confusio compositorem prodit, cui illa Iesu verba esse debebant, cum verbis Lucae quam potuit parceret. Singula vero incisa, quae sunt *ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ σου* similiaque, in singulis evangeliis et codicibus inter se varium in modum discrepare non miramur, verbis modo e LXX interpretibus, modo ex aliis evangeliorum codicibus adiunctis, ut brevissimam formam optimo iure praeferas. In Iustini evangelio duo tantum incisa inveniebantur, quae etiam pauci Marci codices, scilicet

Syro-Latini, quorum gravissimus est k, nobis tradiderunt. Cave ne forte hac ex re collegeris compositorem in hac sententia recipienda Marcum auctorem secutum esse. In Luca ipso, id est in vetustissima verborum eius forma, quam constituere possimus, item tantummodo illa duo incisa scripta erant, cum *ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ σου* D it[8] Marcion omittant et verba *ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου* Syriaci codices omnes post *ὅλης τῆς ἰσχύος σου* ponant, Marcion omittat, ut in Luca certa remaneant verba: *ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ σου καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ἰσχύι σου.* Lectio harmoniae in singulis evangeliis codices Syro-Latinos invasit: in *M* cs[cl] *ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ σου* omittunt, pro *ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῃ* in margine adscriptum habebant: *ἐν ὅλῃ τῇ ἰσχύι σου*; sed per errorem ambo incisa in verba ipsa irrepserunt. In *μ* habet a legem humanitatis his tantum verbis: *καὶ τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτὸν*, ut codices Syro-Latinos omnibus in evangeliis ad unam formam huius narrationis respicere videas. Tatianus vero, quem cum omnia incisa omitteret, D. Blass (euang. Matth. 1901 p. 81 sq.) verba genuina Matthaei praebere affirmat, certe ab Ephraemo (Moesinger p. 194) non accurate exhibetur; secundum enim Aphraatem 24_5 habet, nescio quos auctores vel quem auctorem secutus, incisa: *ψυχῇ, ἰσχύι, δυνάμει.* Codicem Cantabrigiensem cum Italae codicibus septem pro *ἐξ* prioris loci *ἐν* praebere, Syriacos autem omnes, item e f vg arm go Marcionem omnibus locis *ἐξ* dare, parum refert.

Atque etiam hoc loco Iustini evangelium cum harmonia Tatiani aliqua ratione consensisse ostendi potest. Apud Aphraatem (hom. 24_5), quem harmonia Tatiani usum esse iam diximus, sententia: „*ἐν ταύταις ταῖς δυσὶν ἐντολαῖς ὅλος ὁ νόμος κρέμαται καὶ οἱ προφῆται*“, illud dictum: *ἀγαπήσεις κύριον τὸν θεόν σου* antecessit eodem modo quo etiam Iustinus locum praebet (di. 93). Num hoc casu accidit? Minime hoc mihi persuadeam! Sed cum etiam Tatianus huic verbo Matthaei (22_{40}) legem humanitatis secundum formam Lucanam adiungat — rursus ut Iustinus fecit—, confirmatur et fulcitur, quod iam saepius nobis cognoscere visi sumus, fuisse scilicet propinquitatem quandam inter Iustini evangelium et Tatiani harmoniam et Tatianum illo evangelio iam composito in harmonia elaboranda usum esse.

De signo Ionae.

I. di. 107_1 = λ 11_{29-32} = *M* 12_{39} sqq. = μ 8_{11} sq. (conf. *M* $16_{1.4}$)

I. di. 107_1: *και οτι τη τριτη ημερα εμελλεν αναστησεσθαι μετα το σταυρωθηναι, γεγραπται εν τοις απομνημονευμασιν οτι οι απο του γενους υμων συζητουντες αυτω ελεγον· οτι* [2]*δειξον ημιν σημειον· και απεκρινατο αυτοις· γενεα πονηρα και μοιχαλις σημειον επιζητει, και σημειον ου δοθησεται αυτοις ει μη το σημειον Ιωνα.* [3]*και ταυτα λεγοντος αυτου παρακεκαλυμμενα ην νοεισθαι υπο των ακουοντων, οτι μετα το σταυρωθηναι αυτον τη τριτη ημερα αναστησεται. και πονηροτεραν την γενεαν υμων και μοιχαλιδα μαλλον της Νινευιτων πολεως εδηλου, οιτινες του Ιωνα κηρυξαντος αυτοις μετα το εκβρασθηναι αυτον τη τριτη ημερα απο της κοιλιας του αδρου ιχθυος, οτι* [4]*μετα τρεις ημερας παμπληθει απολουνται, νηστειαν εκηρυξαν.*

λ 11_{29-32}: *των δε οχλων επαθροιζομενων ηρξατο λεγειν· η γενεα αυτη γενεα πονηρα εστιν· σημειον ζητει* (aeg > rell: *επιζητει*), *και σημειον ου δοθησεται αυτη* [s¹: *αυτοις*] *ει μη το σημειον Ιωνα* [— *του προφητου*: aeg. D it⁷ vg⁹ sʰ] [sᶜ om *ει μη το σημειον Ιωνα*, perg.: *αλλ ως εγ.*] [30]*καθως γαρ εγενετο Ιωνας τοις Νινευιταις σημειον, ουτως εσται* [s^{cl} om] *και ο υιος του ανθρωπου τη γενεα ταυτη* [e om v. 30].

[[+ *και καθως* [e: *ως γαρ*] *Ιωνας εν τη κοιλια του κητους εγενετο* [e ante *Ιων.* pon.] *τρεις ημερας* | *και τρεις νυκτας* [a f² om], *ουτως* [aer + *εσται*] *και* [e r om] *ο υιος τ. ανθρ. εν τη γη* [e f²: *εν τη καρδια της γης*]: Daef²r [i. hab. v. 30 sic: *καθως γαρ εγενετο Ιων. σημειον τοις Νιν., ουτως εσται και ο υιος τ. ανθρ. εν τη καρδ. τ. γης.*]]

[31]*η βασιλισσα νοτου εγερθησεται . . . . . . και ιδου πλειον Σολομωνος ωδε.* [32]*ανδρες Νινευιται αναστησονται εν τη κρισει μετα της γενεας ταυτης και κατακρινουσιν αυτην, οτι μετενοησαν εις το κηρυγμα Ιωνα· και ιδου πλειον Ιωνα ωδε* [D om v. 32].

M 12_{39-41}: *τοτε απεκριθησαν αυτω* [*τοτε ελεγον αυτω*: s¹; sᶜ b: adierunt] *τινες των γραμματεων και φαρισαιων* [B om] *λεγοντες· διδασκαλε, θελομεν απο σου σημειον ιδειν. ο δε αποκριθεις ειπεν αυτοις· γενεα* [+ *αυτη*: sᶜ] *πονηρα*

και μοιχαλις σημειον επιζητει, και σημειον ου δοθησεται αυτη [D^gr: *σοι*] *ει μη το σημειον Ιωνα του προφητου.* ⁴⁰*ωσπερ γαρ ην* [D^gr s¹ om] *Ιωνας εν τη κοιλια του κητους τρεις ημερας και τρεις νυκτας, ουτως εσται* [k om; g¹ post *ανθρ.*] *ο υιος του ανθρωπου εν τη καρδια της γης τρεις ημερας και τρεις νυκτας·* ⁴¹*ανδρες Νινευιται αναστησονται εν τη κρισει μετα της γενεας ταυτης και κατακρινουσιν αυτην, οτι μετενοησαν εις το κηρυγμα Ιωνα, και ιδου πλειον Ιωνα ωδε.*

μ $8_{11.12}$: *και εξηλθον οι φαρισαιοι και ηρξαντο συνζητειν αυτω, ζητουντες παρ αυτου σημειον απο του ουρανου πειραζοντες αυτον.* ¹²*και αναστεναξας τω πνευματι* [*αυτου*] *λεγει· τι η γενεα αυτη ζητει σημειον; αμην λεγω υμιν· ει δοθησεται τη γενεα ταυτη σημειον.*

M $16_{1.4}$: *και προσελθοντες οι φαρισαιοι και Σαδδουκαιοι πειραζοντες επηρωτων αυτον σημειον εκ του ουρανου επιδειξαι αυτοις.* ²*ο δε αποκριθεις ειπεν αυτοις·* .... ⁴*γενεα πονηρα και μοιχαλις σημειον επιζητει, και σημειον ου δοθησεται αυτη* [f: eis] *ει μη το σημειον Ιωνα.*

Negat Boussetus Iustinum hoc loco quempiam nostrorum evangelistarum auctorem sequi, sed ea, quae praebeat, eum petivisse ex evangelio in canonem non recepto pro certo affirmat, scilicet quod Iustinus fere verba Matthaei exhibeat, versum autem *M* 12_{40} ignoraverit. Optime haec collegit vir doctus, sed ignoravitne profecto Iustinus hunc versum? Conferas, quae Iustinus eodem loco dicit: *καὶ ὅτι τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἔμελλεν ἀναστήσεσθαι μετὰ τὸ σταυρωθῆναι γέγραπται ἐν τοῖς ἀπομνημονεύμασιν, ὅτι οἱ* ...... et infra: *καὶ ταῦτα λέγοντος αὐτοῦ παρακεκαλυμμένα, ἦν νοεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀκουόντων, ὅτι μετὰ τὸ σταυρωθῆναι αὐτὸν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστήσεται.* Minime igitur ignoravit Iustinus illam interpretationem versus 39, quam versus 40 praebebat, ut haud audacter eum etiam versum ipsum novisse concludas. „Matthaeum igitur nostrum Iustinus exscripsit!" Vide modo! Appositum *τοῦ προφήτου* apud Matthaeum in nullo codice omissum esse reperitur, apud Lucam omnes fere omittunt. Deinde Iustinus utitur forma *αὐτοῖς*, quae nusquam nisi *M* 16_4 in codice Latino

f et λ 11_{29} in codice Syro Lewisiano legitur. *M* 16_4 fortasse erratum modo librarii habemus, qui pro „ei“ scripsit „eis“. Lectio autem Syri Lewisiani his duabus modo rationibus explicari potest: aut Syrus ex evangelio Iustini, aut evangelium Iustini ex archetypo illius Syri pendet; tertium non datur. Syrum pendere ex evangelio Iustini faciamus. Quod si ita est, id evangelium certe harmonia fuit, cum intellegi non possit, qua de causa, si illud evangelium Matthaei fuisset, ea varietas lectionis a codice Syro non apud Matthaeum, sed in Lucae modo evangelio servata esset. Sin autem Iustini evangelium ex archetypo Syri illius codicis pendere facias, illud *αὐτοῖς* vetus lectio Lucae fuit, atque Iustini evangelium Matthaei ($12_{39\,a}$) et Lucae ($11_{29\,b}$) verba permixta continuit, harmonia scilicet fuit. Haec verba commixta in harmonia versus *M* 12_{40} excepit, unde accidit, ut etiam in Lucae evangelio nonnulli codices, Syro-Latini videlicet, ambos versus praebeant. E Matthaeo dicas illos librarios versum *M* 12_{40} exscripsisse, sed ne neglexeris, huius versus formam in codicibus Lucae non ad verbum cum forma Matthaei consentire, cum librarii ad verbum transscribere soliti sint: Df² (k apud *M*) vocabulum *ἔσται* omittunt, pro *ἦν* habent atque alio loco: *ἐγένετο*, pro *ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς γῆς* scribunt Dar: *ἐν τῇ γῇ*. Non igitur ad Matthaeum nostrum haec spectant, sed ex harmonia pendere non falso tibi fingas. Parum mihi liquet, num ex voce *ἔσται* omissa colligi liceat, sententiam ab initio a Matthaeo alienam fuisse et e margine irrepisse. Nam cum omisso illo *ἔσται* vis sententiae eo redeat: „ut Ionas fuit in pisce, sic (scilicet „fuit“) filius hominis in terra“, non vaticinium Iesu, sed annotationem lectoris cuiusdam habemus. Quod autem D versum λ 11_{32} omittit, nullius momenti est, cum e repetitis vocibus *πλέον ὧδε*, quarum ab alteris librarius ad alteras transiluit, ea omissio satis explicetur.

De Pharisaeis.

I. di. 17_{17} = λ $11_{42.\ 52}$ = *M* $23_{23.\ 27.\ 13}$.

I. di. 17_{17}: *ουαι υμιν, γραμματεις και φαρισαιοι, υποκριται, οτι αποδεκατουτε το ηδυοσμον και το πηγανον, την δε αγαπην του θεου και την κρισιν ου κατανοειτε.*

ταφοι κεκονιαμενοι, εξωθεν φαινομενοι ωραιοι, εσωθεν δε γεμοντες οστεων νεκρων. και τοις γραμματευσιν· [18]*ουαι υμιν, γραμματεις, οτι τας κλεις εχετε και αυτοι ουκ εισερχεσθε και τους εισερχομενους κωλυετε· οδηγοι τυφλοι.*

λ $11_{42.52}$: *ουαι υμιν τοις φαρισαιοις* [*φαρισαιοι*: ceqr] [*γραμματεις και φαρισαιοι*: s° b gat], *οτι αποδεκατουτε το ηδυοσμον και το πηγανον και παν λαχανον και παρερχεσθε την κρισιν και την αγαπην του θεου* ... [52]*ουαι υμιν τοις νομικοις, οτι ηρατε την κλειδα της γνωσεως· αυτοι ουκ εισηλθατε και τους εισερχομενους εκωλυσατε.*

λ 11_{52} (*β*): *ουαι υμιν γραμματεις* (s^cl^), *οτι εκρυψατε* (D 157. abceq s^cl^) *τας κλεις* (s^cl^ s^sch^ q Tat.) *της γνωσεως και αυτοι* (D. 22. 157. 𝔉. abcilqr) *ουκ εισηλθατε και τους εισερχομενους* [*εισπορευομενους*: D] *κωλυετε* (Gc).

M $23_{23.\ 27.\ 13.}$: *ουαι υμιν γραμματεις και φαρισαιοι, υποκριται, οτι αποδεκατουτε το ηδυοσμον και το ανηθον* | *και το κυμινον* [ae Chr om], *και αφηκατε τα βαρυτερα του νομου, την κρισιν και το ελεος και την πιστιν* .... [27]*παρομοιαζετε ταφοις κεκονιαμενοις, οιτινες εξωθεν φαινονται ωραιοι, εσωθεν δε γεμουσιν οστεων νεκρων και πασης ακαθαρσιας* [D sic: *εξωθεν ο ταφος φαινεται ωραιος, εσωθεν δε γεμει οστεων νεκρων και πασης ακαθαρσιας*] .... [13]*ουαι δε υμιν γραμματεις και φαρισαιοι, υποκριται, οτι κλειετε την βασιλειαν των ουρανων εμπροσθεν των ανθρωπων· υμεις γαρ ουκ εισερχεσθε ουδε τους εισερχομενους αφιετε εισελθειν.*

Initium primi dicti verba Matthaei praebet, deinde verba secundum formam Lucae cum nonnullis discrepantiis sequuntur:

λ	I.
καὶ πᾶν λάχανον	om.
παρέρχεσθε	*οὐ κατανοεῖτε* quae verba a Iustino sub finem ponuntur. (vid. infra.)
τὴν κρίσιν καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ θεοῦ.	Inverso ordine praebet Iustinus haec verba. (vid. supr.)

Cum locus, ut sententiae conexus docet, ex memoria allatus sit, haec omnia nulla dubitatione Iustino tribui possunt, cum tales leves errores nemini non accidant. Longe aliter res constituta est, ubi habemus perpetuam verborum evangelistarum commixtionem, quam nunquam explicaveris, nisi harmoniam fuisse Iustini evangelium concedas. Noli ignorare et apud *λ* codices s° b praebere *γραμματεῖς καὶ φαρισαῖοι* et apud *M* codices a e et Chrysostomum voces *καὶ τὸ κύμινον* omittere; manifesto ex his rebus propinquitas codicum Syro-Latinorum cum evangelio Iustini elucet. — de discrepantia lectionis *παρέρχεσθε*: *οὐ κατανοεῖτε* vid. infra.

Versum *λ* 11_{42} + *M* 23_{23} excipit versus *M* 23_{27} aut in harmonia ipsa, quia *M* 23_{25-26} in Luca iam antecesserant, aut solum apud Iustinum, qui in loco exhibendo quibuscunque de causis eos versus omisit. Tatianus, qui (sec. Zahn, FG I 197 sq.) hic cum ordine Iustini non satis consentit, rursus in versu proximo plurali *κλεῖς*, qui etiam in s[cl] s[sch] q legitur, exhibito manifesto a Iustini evangelio pendet (item Tat.[arab.] ed. Ciasca p. 71[lat.]). Syro-Latini codices nonnulli praeterea idem *καὶ αὐτοὶ* in Luca habent ac Iustinus. Num illud *γραμματεῖς* codicum s[cl] (*λ* 11_{52}) recte interpretatus sim, quaeri potest. Habent s[cl] hoc loco ספרא, quod ceteris locis illud *γραμμ.* reddit, cum vox *νομικὸς* paullo ante (*λ* 10_{25}) verbo מלפ נמוסא (= legis doctor) reddatur. (sed aliis locis: *M* 22_{35} (om s[l]) *λ* 7_{30} (s° def.) 11_{45} sq. 14_3 voce ספר).

Deum verendum, non homines metuendos esse.

I. ap. I 19_{11} = *λ* 12_4 sq. = *M* 10_{28} sq.

I. ap. I 19_{11}: *μη φοβεισθε τους αναιρουντας υμας και μετα ταυτα μη δυναμενους τι ποιησαι,* [12]*ειπε, φοβηθητε δε τον μετα το αποθανειν δυναμενον και ψυχην και σωμα εις γεενναν εμβαλειν.*

λ 12_4: *μη φοβηθητε απο των αποκτεννοντων το σωμα* | *και μετα ταυτα μη* [*την δε ψυχην μη δυναμενων αποκτειναι μηδε*: D] *εχοντων* [— *περισσοτερον*: s[l]; ADKΠ: *περισσον*- LX 33. 69: *τι περισσον*; *μετα ταυτα περισσον μη εχ.*: 1. 131. 700. i r] *τι ποιησαι* [5]*υποδειξω δε υμιν, τινα φοβηθητε· φοβη*;

θητε τον μετα το αποκτειναι εχοντα εξουσιαν εμβαλειν εις την γεενναν [*εις* (— *την*: DR 700. Mcion) *γεενναν βαλειν*: D], *ναι, λεγω υμιν, τουτον φοβηθητε.*

M 10_{28}: *μη φοβεισθε απο των αποκτεννοντων το σωμα, την δε ψυχην μη δυναμενων αποκτειναι* [D: *σφαξαι*], *φοβεισθε δε μαλλον τον δυναμενον και* [abcg¹hmq s¹ s^sch p om] *ψυχην και σωμα απολεσαι εν γεεννη.*

conf. Clem. Rom. II 5: *λεγει γαρ ο κυριος· εσεσθε ως αρνια εν μεσω λυκων. αποκριθεις ο Πετρος αυτω λεγει· εαν ουν διασπαραξωσιν οι λυκοι τα αρνια; ειπεν ο Ιης τω Πετρω· μη φοβεισθωσαν τα αρνια τους λυκους μετα το αποθανειν αυτα. και υμεις μη φοβεισθε τους αποκτεινοντας υμας, και μηδεν υμιν δυναμενους ποιειν, αλλα φοβεισθε τον μετα το αποθανειν υμας εχοντα εξουσιαν ψυχης και σωματος του βαλειν εις γεενναν πυρος.*

Accurate neque sine industria haec verba in harmonia e Matthaeo et Luca composita erant:

μὴ φοβεῖσθε : *M* [de illo *τοὺς ἀναιροῦντας ὑμᾶς* = *ἀπὸ τῶν ἀποκτ. τὸ σῶμα* vid. infra.]	
μὴ δυναμένους : *M*	*καὶ μετὰ ταῦτα* : *λ* *τι ποιῆσαι* : *λ* vocem *περισσὸν* omittit cum Iustino s¹; etiam in LX 33.69.346., 1.131.700. i r videtur e margine in verba ipsa invasisse cum in hisce post *ταῦτα* legatur. D verba Lucae etiam magis ad Matthaei exemplum commutasse nihil refert, cum omnium codicum librarios hoc saepius fecisse sciamus. conf. *λ* 3_{16}, supra p. 5. 7.
— *ὑποδείξω ὑμῖν, τίνα φοβεῖσθε* : *M*	
	φοβήθητε τὸν μετὰ τὸ ἀποθανεῖν : *λ*
δυνάμενον τὴν ψυχὴν καὶ σῶμα : *M*	*εἰς γέενναν* [*ἐμ*]*βαλεῖν* : *λ* (*β*)

Num quis, cum haec tam diligenter conglutinata videat, asseverare conabitur, Iustinum casu hic Matthaeum et Lucam confudisse? Equidem non possum adduci, ut hoc credam.

De curis abiciendis.

I. ap. I 15_{20} = λ $12_{22-31 \cdot 34}$ = *M* 6_{25-33}, 6_{21}.

I. ap. I 15_{20}: *μη μεριμνατε δε τι φαγητε η τι ενδυσησθε. ουχ υμεις των πετεινων και των θηριων διαφερετε; και ο θεος τρεφει αυτα. μη ουν μεριμνησητε τι φαγητε η τι ενδυσησθε. οιδε γαρ ο πατηρ υμων ο ουρανιος οτι τουτων χρειαν εχετε. ζητειτε δε την βασιλειαν των ουρανων και ταυτα παντα προστεθησεται υμιν. οπου γαρ ο θησαυρος εστιν, εκει και ο νους του ανθρωπου.*

λ 12_{22} sqq.: *μη μεριμνατε τη ψυχη τι φαγητε μηδε τω σωματι τι ενδυσησθε. η ψυχη πλειον εστιν της τροφης και το σωμα του ενδυματος.* [24]*κατανοησατε τους κορακας, οτι ουτε σπειρουσιν ουτε θεριζουσιν, οις ουκ* | *εστιν ταμειον ουδε αποθηκη* [*εισιν αποθηκαι*: e], *και ο θεος τρεφει αυτους· ποσω μαλλον υμεις διαφερετε των πετεινων* ...... [29]*και υμεις μη ζητειτε τι φαγητε και τι πιητε, και μη μετεωριζεσθε·* [30]*ταυτα γαρ παντα τα εθνη του κοσμου ζητει* (D > rell.: *επιζητουσιν*) *υμων δε ο πατηρ οιδεν οτι χρηζετε τουτων.* [31]*πλην ζητειτε την βασιλειαν αυτου, και ταυτα προστεθησεται υμιν* .... [34]*οπου γαρ εστιν ο θησαυρος υμων, εκει και η καρδια υμων εσται.*

λ 12_{24} sqq. [*β*]: *κατανοησατε τα πετεινα* (Deflr) *των ουρανων. και ο θεος τρεφει αυτα* (D 69. 346. 253. fr). *ουχι* (Dcef²ilr vg^{mt}) *υμεις διαφερετε των πετεινων;* . . .[29] . .[30] . . *οιδε γαρ ο πατηρ υμων* [Dabcefilqr] *οτι χρηζετε τουτων.* [31]*ζητειτε δε* (Da Mcion) *την βασιλειαν του θεου* [*αυτου*: aeg. D^{gr} ac] *και ταυτα παντα* [aeg. om] *προστεθησεται υμιν* ...... [34]*οπου γαρ εστιν ο θησαυρος υμων, εκει εσται και η καρδια υμων* (Dabeflr).

M 6_{25} sqq.: *μη μεριμνατε τη ψυχη υμων τι φαγητε μηδε τω σωματι υμων τι ενδυσησθε. ουχι η ψυχη πλειον εστιν*

της τροφης και το σωμα του ενδυματος. [26]*εμβλεψατε εις τα πετεινα του ουρανου, οτι ου σπειρουσιν ουδε θεριζουσιν ουδε συναγουσιν εις αποθηκας* [s° om]. *και ο πατηρ υμων ο ουρανιος τρεφει αυτα. ουχι υμεις μαλλον διαφερετε αυτων;* .... [31]*μη ουν μεριμνησητε λεγοντες· τι φαγωμεν η τι πιωμεν η τι περιβαλωμεθα;* ..... [32b]*οιδε γαρ ο πατηρ υμων ο ουρανιος οτι χρηζετε τουτων απαντων* [s° om]. [33]*ζητειτε δε πρωτον την βασιλειαν και την δικαιοσυνην αυτου και ταυτα παντα προστεθησεται υμιν* ....

M 6_{21}: *οπου γαρ* [*εστιν*] *ο θησαυρος σου* (אB it vg > rell.: *υμων*), *εκει* [*εσται*] *και η καρδια σου* (אB it vg > rell.: *υμων*).

In apologia (I 15_{19}) sententias supra iam tractatas (p. 32—35), quas dictum *γίνεσθε χρηστοὶ καὶ οἰκτίρμονες* claudebat, hic locus de curis abiciendis excipit. Sed quamquam vox *καὶ* non intercedit, pro certo affirmari potest hunc sententiarum conexum, quem exhibet Iustinus, Iustini evangelium non habuisse. Neque sic apud Matthaeum verba sunt collocata, neque hoc tenore Lucas sententias praebet, neque si Lucam cum Matthaeo confundas, intellegi potest, quonam modo hic sententiarum ordo, quem praebet Iustinus, exstiterit. At locum de thesauris, etsi ibi res non aliter se habebat, tamen apud Iustinum ordinem harmoniae servasse diximus! Sed velim accuratius utriusque loci rationes inspiciamus. Illic dictum Matthaei inserendum erat Lucae, qui huius verbi nihil simile habebat, ut quicunque locus, dummodo aliqua ratione ad eandem rem pertineret, idoneus esse videretur. Hac autem in re Lucas dictum simillimum praebebat, ut cum alio loco atque *λ* 12 Matthaei dictum non coniungendum esset. Atque haec nostra propositio probatur eo, quod locum *γίνεσθε χρηστοὶ καὶ οἰκτίρμονες* secundum quidem dialogum (96) sententia de iudicando excipere visa est, quem habet ordinem contextus Lucae capitis sexti. Sententiam vero de curis apud Iustinum secutum est verbum: „ubi opes, ibi animus", quem invenimus sententiarum conexum in capite Lucae duodecimo, ut ex hoc argumento optimo iure conici possit eam sententiam in harmonia tenore capitis XII Lucae

contentam fuisse, et casu a Iustino cum dicto *γίνεσθε χρηστοὶ καὶ οἰκτίρμονες* coniunctam esse.

Plane quidem ex memoria Iustinus sententiam praebet, sed iam cognosci possunt evangelii eius proprietates, quae in illo dicto clarissime elucent imprimis his verbis: *ὁ θεὸς τρέφει αὐτά*. Matthaei lectio erat: *ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος τρέφει αὐτά* (scil. *πετεινά*), Lucas habebat: *ὁ θεὸς τρέφει αὐτούς* (scil. *κόρακας*); Iustini igitur verba ex utroque confluxerunt. Inveniuntur autem apud Lucam [*β*] *πετεινά* atque *ὁ θεὸς τρέφει αὐτά*, ut formam *β* evangelio Iustini propinquam esse facile cognoscas, quod non minus ex dicto proximo apparet: *οὐχὶ ὑμεῖς διαφέρετε τῶν πετεινῶν*, cum apud Matthaeum: *οὐχὶ ὑμεῖς μᾶλλον διαφ. αὐτ.* legatur Luca (*α*) *πόσῳ μᾶλλον* praebente. Non igitur ex Matthaeo ipso D it, qui habent illud *οὐχὶ ὑμεῖς διαφ. τ. πετ.*, hauserunt, sed ex evangelio, quod iam illud *μᾶλλον* Matthaei omiserat; neque falso opinatus sis id evangelium harmoniam fuisse, nisi forte hoc loco veterem lectionem formae *β* exstare censes (ut *λ* 3_{22} et alibi) Saepius enim tales lectiones (*β*) minime ex verbis evangeliorum mixtis ortas sed genuinas in harmonia lectas fuisse et commemoravimus aliis locis et commemoraturi sumus.

Lectio quoque Matthaei *οἶδεν γὰρ ὁ πατὴρ ὑμῶν* cum apud Iustinum tum apud Lucam (*β*) servatur atque illud *ζητεῖτε δὲ* formae *β* voce *πρῶτον* (*M*) aeque ac supra *μᾶλλον* omissa non ex Matthaeo ipso sed ex evangelio, quo correctus, ut ita dicam, Matthaeus continebatur, fluxisse in promptu est.[1]) Quod autem Iustinus regnum Dei *βασιλείαν τῶν οὐρανῶν* appellavit, noli dicere Iustinum Matthaeum solum auctorem sequi, cum hoc ipso loco ne Matthaeus quidem ea voce usus sit. Proprietas quaedam harmoniae hoc *βασιλεία τῶν οὐρανῶν* fuit, ut semper Iustinus eo uteretur, cum id librarii in Lucae evangelio, quod nullum genetivum appositum hoc loco habuisse videtur, adhibere non auderent, sed alii *αὐτοῦ*, alii *θεοῦ* adiungerent.

---

[1]) Cum autem D. Blassio concedas, illud *πρῶτον*, quod b Chr. Greg. Nyss. in *M* omittunt, ibi spurium esse (conf. Blass, euang. Matth. 1901 p. 19), apparet et a perantiquo Matthaei exemplo Iustini evangelium pendere et codices tantum Syro-Latinos hanc lectionem Matthaei genuinam et apud *M* et apud *λ* tradidisse.

Huic sententiae continuatur apud Iustinum dictum Iesu: *ὅπου γὰρ ὁ θησαυρός ἐστιν, ἐκεῖ καὶ ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου.* Iam supra (conf. pag. 34 sq.) hanc coniunctionem inde exstitisse dixi, quod compositor versum $\lambda\ 12_{33}$, cum iam e Matthaeo Lucae capiti sexto inseruisset, omiserit. Ubi iam versus $\lambda\ 12_{32}$ delituerit, investigari non potest, sed hoc dictum omissum esse non est mirandum, cum bonum contextum atque continuationem verborum dare maxime compositoris interfuerit, ut hoc dictum undecunque huic loco Lucae illatum (non valde alienum est a proximis) quin praetermitteret, non dubitaret.

Quae nostra opinio coniunctum scilicet fuisse aliqua ratione versum $\lambda\ 12_{34}$ cum versu $\lambda\ 12_{31}$ probatur forma dicti, quae apud Clementem Alexandr. [bis], et Macarium (vid. Resch TU X 3. 332) tradita ordinem verborum permutat: *ὅπου γὰρ ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου, ἐκεῖ καὶ ὁ θησαυρὸς αὐτοῦ.* Boussetus ut hanc permutationem explicet (l. c. p. 90), aut putat gnosticos sententiae sensum convertisse, aut pendere eam a *M* 6_{22}: oculum corporis esse lucem. Nonne multo melius et simplicius haec quaestio solvitur, cum sic statuimus: Sententia Iustini et sententia Clementis aliqua ratione ab eodem auctore pendent, quod ex vocibus *ἀνθρώπου* (pro *ὑμῶν*) et *νοῦς* (pro *καρδία*) cognosci possit. Fuit autem, ut Iustinus indicat, haec forma sententiae quoquo in evangelio cum dicto de curis coniuncta. Librarius cuiusvis exempli harmoniae istius, ut artius constringeret sententias, membra permutavit. Sic enim contextus factus est hic: „quaerite regnum Dei, et haec omnia adicientur vobis; ubi enim animus hominis, ibi etiam thesaurus eius.“ Optimus profecto est verborum conexus, quem nonnulla evangeliorum exempla ex illa harmonia ductum et Clementi aliisque tradiderunt. — de vocibus *νοῦς: καρδία* vide infra.

Cui multum datum fuerit, ab eo multum reposcetur.

I. ap. I 17_7 = $\lambda\ 12_{48}$.

I. ap. I 17_7: *ω πλεον εδωκεν ο θεος, πλεον και απαιτηθησεται παρ αυτου.*

$\lambda\ 12_{48}$: *παντι δε ω εδοθη πολυ, πολυ ζητηθησεται παρ αυτου, και ω παρεθεντο πολυ, περισσοτερον αιτησουσιν αυτον.*

λ 12_{48} [D]: *παντι δε ω εδωκαν πολυ, ζητησουσιν απ αυτου περισσοτερον, και ω παρεθεντο πολυ, πλεον απαιτησουσιν αυτον.*

Cum Matthaeus locum huic sententiae similem non praebeat, Iustinus autem memoriam secutus verba in artum contraxit, ad illam quidem quaestionem, quae fuerint Iustini *ἀπομνημονεύματα*, minus pertinet haec sententia, Iustini autem evangelium cum archetypo formae Syro-Latinae cohaerere nobis indicant voces: *ἔδωκαν* [: *ἔδωκεν* D > *ἐδόθη* rell.], *πλέον* [= D > *περισσότερον* rell.], *ἀπαιτ-* [= D > *αἰτ-* rell.].

Ad locum sagacitatem maxime exercentem pervenimus, qui plane nobis demonstrat, quaenam natura evangelii Iustini fuerit, validissimumque argumentum ministrat, quo formam Syro-Latinam ab harmonia quadam pendere probare possimus. Est autem locus, quo

de reiectione discipulorum falsorum

agitur:

I. ap. I 16_{11-16} . di. $35_{5.\,7.}$ di. 76_{13} = *M* $7_{15.\,19.\,21}$ [λ 10_{16}] + λ 13_{26} + *M* 12_{41} sq.

Quae computatio iam designat contortam et difficilem coniunctionem verborum nobis occursuram esse. Primum verba, quae Iustinum in evangelio suo in venisse opinor, (haud scio an post dictum de porta angusta posita fuerint) affero:

[ap. I 16, di. 35] [15]*πολλοὶ* [[+ *γὰρ*: ap.]] *ἐλεύσονται* [sive *ἥξουσιν* (ap.) conf. infra] *ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, ἔξωθεν μὲν ἐνδεδυμένοι δέρματα προβάτων, ἔσωθεν δέ εἰσιν* [ap.: *ὄντες*] *λύκοι ἅρπαγες* [adhuc di. 35]. *ἐκ τῶν ἔργων* [: *καρπῶν* conf. infra] *αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς.* [16]*πᾶν δὲ δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται.*

[11]*οὐχὶ πᾶς ὁ λέγων μοι· κύριε κύριε, εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἀλλ' ὁ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.* [[[12]*ὃς γὰρ ἀκούει μου, καὶ ποιεῖ, ἃ λέγω, ἀκούει τοῦ ἀποστείλαντός με*]]. [inc. di. 76] [13]*πολλοὶ δὲ ἐροῦσί μοι· κύριε, κύριε, οὐ τῷ σῷ ὀνόματι*

ἐφάγομεν καὶ ἐπίομεν (καὶ προεφητεύσαμεν καὶ δαιμόνια ἐξεβάλομεν) καὶ δυνάμεις ἐποιήσαμεν; καὶ τότε ἐρῶ αὐτοῖς· ἀποχωρεῖτε ἀπ' ἐμοῦ [adhuc di. 76] *ἐργάται τῆς ἀνομίας.* [14]*τότε κλαυθμὸς ἔσται καὶ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων, ὅταν οἱ μὲν δίκαιοι λάμψωσιν ὡς ὁ ἥλιος, οἱ δὲ ἄδικοι πέμπωνται εἰς τὸ αἰώνιον πῦρ.*

Geminatis uncis quadratis [[—]] verba inclusi, quae hoc loco spuria esse videntur; uncis curvatis (—) ea indicavi, quae dialogi tantum locus praebet.

In apologia prior pars (*πολλοί* — *βάλλεται*) sententiae alteram sequitur, quod Iustino ipso tribuam. Certe quidem Iustinus priorem partem in hoc sententiarum conexu legit, neque utrum ante an post alteram partem invenerit, ita multum refert.

Priusquam autem quomodo Matthaeus et Lucas coniuncti sint, perscrutemur, illud nobis constituendum atque circumscribendum est, quo evangelii loco et a quibus verbis incipiens Iustinus dictum illud de lupis pelle ovilla tectis legerit, cum in apologia alio atque nunc in *M* 7_{15} legimus, utatur initio.

Ter Iustinus hoc dictum affert:

ap.I 16: *πολλοὶ γὰρ ἥξουσιν ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου ἔξωθεν μὲν ἐνδεδυμένοι δέρματα προβάτων* etc. confer. supra.

di. $35_{5.\,7}$: *ἃ γὰρ προλαβὼν μέλλειν γίνεσθαι ἐν ὀνόματι αὐτοῦ ἔφη, ταῦτα ὄψει καὶ ἐνεργείᾳ ὁρῶμεν τελούμενα. εἶπε γάρ·*

[5]*πολλοὶ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, ἔξωθεν ἐνδεδυμένοι δέρματα προβάτων, ἔσωθεν δέ εἰσιν λύκοι ἅρπαγες* . . . .

καὶ· [7]*προσέχετε ἀπὸ τῶν ψευδοπροφητῶν, οἵτινες ἐλεύσονται πρὸς ὑμᾶς, ἔξωθεν ἐνδεδυμένοι δέρματα προβάτων, ἔσωθεν δέ εἰσι λύκοι ἅρπαγες·*

καὶ· [8]*ἀναστήσονται πολλοὶ ψευδόχριστοι καὶ ψευδοαπόστολοι καὶ πολλοὺς τῶν πιστῶν πλανήσουσιν.*

quocum verbo extremo conferas di. 82_4: *εἶπε γὰρ ὅτι φονεύεσθαι καὶ μισεῖσθαι διὰ τὸ ὄνομα αὐτοῦ μέλλομεν, καὶ ὅτι ψευδοπροφῆται καὶ ψευδόχριστοι πολλοὶ ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ παρελεύσονται καὶ πολλοὺς πλανήσουσιν.*

E dialogi loco luce clarius Iustinum duo verba de lupis novisse apparet, cum alterum post alterum afferat; simul autem ea non eodem loco evangelii eum legisse elucet. Alterum certe cohaerebat cum orationibus de rebus futuris, alterum ei loco attribuendum esse videtur, quo non solum in Matthaei evangelio, sed etiam apud Iustinum, in apologia scilicet, invenitur. Utrum autem in contextu *M* 24, utrum in contextu *M* 7 legebatur? Cum locos solum Iustini spectes, facile est respondere; apologiae conexus (I 16) verbis *ἥξουσιν ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου* locum in contextu capitum *M* 7 + λ 13 attribuit, dialogi autem ordo verbis *προσέχετε ἀπὸ τῶν ψευδοπροφητῶν* locum in oratione de rebus futuris constituit. Sic quidem Iustinus legisse videtur. Atque optimo iure harmonia sic Iustino has sententias praebebat, cum hoc modo utrumque dictum sedem certe non ineptam invenisset. Nam in oratione *M* 7 + λ 13 vehementer Iesus increpat in eos, qui discipuli sui videantur, non sint; hoc igitur loco voces *ψευδοπροφῆται* et *ἐλεύσονται πρὸς ὑμᾶς* alienae sunt a re proposita, neque illud quidem *προσέχετε ἀπ' αὐτῶν* huius loci est, cum id solum intersit, quodnam iudicium Iesus ipse de illis facturus sit. At post versum *M* 24_4 sq: *βλέπετε, μή τις ὑμᾶς πλανήσῃ· πολλοὶ γὰρ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, λέγοντες· ἐγώ εἰμι ὁ Χριστὸς καὶ πολλοὺς πλανήσουσιν* optime legitur: *προσέχετε ἀπὸ τῶν ψευδοπροφητῶν οἵτινες ἐλεύσονται* etc. Atque Iustinum ibi dictum cum hoc introitu legisse di. 82_4 demonstratur, ubi ex memoria duo dicta de rebus futuris confunduntur, quorum alterum hoc de quo agimus dictum esse apparet.

Quomodo igitur et qua de causa harmonia verba sic composuerit, planum est. Sed evangelia nostra hoc cum ordine non conveniunt. Nusquam nisi *M* 7_{15} dictum de lupis invenitur, orationes de rebus futuris hac sententia omnino vacant. Ne loco quidem *M* 7 illud dictum, quod hoc in conexu Iustinus legit, exstat sed alterum, quod cum orationibus de rebus futuris cohaerere censuimus.

Aliquid certi de hac quidem re affirmare non possum, nisi forte hoc statuendum est: E *M* 7 erat ad marginem *M* 24, vel capitis harmoniae, quod illas res tractabat, dictum *ψευδοπροφητῶν* annotatum, unde in verba ipsa penetravit. Prop-

terea in priore oratione (*M* 7) harmoniae verba a librariis mutata sunt, ut aptius ibi conspirarent cum contextu.

Ex loco Constit. VI_{13}: *ἐλεύσονται πρὸς ὑμᾶς ἄνθρωποι ἐν ἐνδύμασιν προβάτων, ἔσωθεν δέ εἰσιν λύκοι ἅρπαγες. ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς. προσέχετε ἀπ' αὐτῶν. ἀναστήσονται γὰρ ψευδόχριστοι καὶ ψευδοπροφῆται καὶ πλανήσουσι πολλούς,* quem locum comparat cum locis Iustini, Boussetus evangelii quinti usum probare studet. Cui assentiri non possum; nam eundem auctorem Iustinum et Constitutiones qui composuit, secutos esse mihi non persuadeo, cum a Constitutionibus illae proprietates, quas habet Iustinus (*ἐνδεδυμένοι δέρματα προβάτων* et *ἔργα*, quibus de vocibus etiam infra conferas) absint, praeterea locus Constitutionum ne ad verbum quidem allatus esse videatur. Nihil ex eo loco colligere licet nisi saepius sententiam luporum in orationibus de rebus futuris commemoratam esse, a quibus non erat nimis aliena. Neque ullo modo, quin ex harmonia hanc sententiam in orationes de rebus futuris apud quosdam codices Matthaei penetrasse statuamus, impedimur.

Haec igitur ex hac quaestione summa fit: Initium sententiae luporum, quam praebet Iustinus in oratione *M* 7 + *λ* 13, hoc fuit: *πολλοὶ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου.*

Cum autem et apud Matthaeum et apud Lucam haec reiectio dictum de porta angusta sequatur, non est, quod non etiam in harmonia ei hunc locum attribuamus, praesertim cum etiam sequentia verba cum his consentire ostendi possit. Eadem de causa illud quoque affirmandum est, quod iam supra commemoravimus, Iustinum in apologia ordinem verborum mutasse, atque in harmonia ea sic posita fuisse, ut nos ea collocaveramus, cum intellegi non possit, qua de causa compositor harmoniae ordinem amborum evangeliorum non secutus sit.

Primum invenimus *M* 7_{15} *πολλοὶ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου* etc. usque ad *ἐπιγνώσεσθε αὐτούς*. Versus sequentes (16^a. 17. 18) inde a *μήτι συλλέγουσι ἀπὸ ἀκανθῶν* usque ad verba *καρποὺς καλοὺς ἐνεγκεῖν* omisit harmonia pergens: *πᾶν δένδρον* etc. (v. 19). Num arbitrio suo haec compositor praeteriit? Vix credam, immo praeteriit, quod hi

versus iam in harmonia legebantur, coniuncti videlicet cum verbis λ 6_{43} sqq. Quocum mira ratione consentit, quod (sec. Zahn FGK I 137 sqq.) etiam in Tatiani harmonia *M* 7_{16-18} cum λ 6_{43-45} conexi fuerunt versibus *M* 7_{15} et $_{19}$ sqq. omissis. Quod λ 6_{43} sqq. apud Zahnium locum portae angustae sequuntur, nullius momenti est, cum huius ordinis auctor Zahnius sit, neque is ordo apud auctores, qui tradunt Tatianum, inveniatur. Atque licet Zahnii compositio recta sit, tamen plane cognosci potest, et apud Tatianum et in Iustini evangelio dicta illa (*M* 7_{15-21}) eadem ratione dissecta esse. Sane dolendum est, quod in auctoribus Tatiani locus *M* $7_{15.\,19.\,21}$ sqq. inventus non est; tamen luce clarius mihi his rebus demonstrari videtur, *ἀπομνημονεύματα* illa Iustini evangeliorum harmoniam fuisse, cum et casu Matthaeum et Lucam confusos esse et casu Tatianum cum Iustino congruere nemo facile dicturus sit.

Postquam omisso versu 20, qui nil nisi versum 16^{a} iteraret, versum 7_{19} sine mora versus 21 excipit, locus *M* 7_{22} cum λ 13_{26} ea ratione commixtus est, ut illa verborum forma exsisteret, quam ab uno Syro Curetoniano[1]) nobis servatam etiam

[1]) I. di. 76_{13} (ap. I 16_{13}) = λ 13_{26} sq. = *M* 7_{22}.

I. di. 76_{13}: *πολλοι ερουσι μοι τη ημερα εκεινη· κυριε, κυριε, ου τω σω ονοματι εφαγομεν και επιομεν και προεφητευσαμεν και δαιμονια εξεβαλομεν; και ερω αυτοις· αναχωρειτε απ εμου.*

I. ap. I 16_{13}: *πολλοι δε ερουσιν μοι· κυριε, κυριε, ου τω σω ονοματι εφαγομεν και επιομεν και δυναμεις εποιησαμεν; και τοτε ερω αυτοις· αποχωρειτε απ εμου, εργαται της ανομιας.*

λ 13_{26} sq.: *τοτε αρξεσθε λεγειν·* [+ *κυριε*: D] *εφαγομεν ενωπιον σου και επιομεν και εν ταις πλατειαις ημων εδιδαξας* [s^c: ambulavisti], [27] *και ερει· λεγω* [ℵ it vg om] *υμιν· ουκ οιδα υμας* [De: *ουδεποτε ειδον υμας*], | *ποθεν εστε* [De om]. *αποστητε απ εμου παντες* [s^sch Orig. Epiph. om] *εργαται αδικιας* [D Epiph. Clem. Orig. : *ανομιας*].

M 7_{22}: *πολλοι ερουσι μοι εν εκεινη τη ημερα· κυριε κυριε ου τω σω ονοματι επροφητευσαμεν και τω σω ονοματι δαιμονια εξεβαλομεν και τω σω ονοματι δυναμεις πολλας εποιησαμεν; και τοτε ομολογησω* [ag¹h: *ερω*] *αυτοις· οτι ουδεποτε* [abfg¹: *ουκ*] *εγνων υμας. αποχωρειτε απ εμου οι εργαζομενοι την ανομιαν.*

M 7_{22} [s^c]: *πολλοι ερουσι μοι τη ημερα εκεινη· κυριε, κυριε, ου τω σω ονοματι εφαγομεν και επιομεν και τω σω ονοματι επροφητευσαμεν* ... etc. (s^c Orig. [5] Aug. Hil.)

Origenes, Augustinus Hilarius notam habuerunt (qua de re confer etiam pag. 4 adnot.). Exstabat igitur haec lectio etiam in codicibus, neque Zahnius obtinere poterit eodem casu illos auctores haec verba conglutinavisse.

Sed ad propositum revertamur! Inter $M\ 7_{21}$ et $_{22}$ Iustinus sententiam praebet: *ὅς γὰρ ἀκούει μου καὶ ποιεῖ, ἃ λέγω, ἀκούει τοῦ ἀποστείλαντός με.*[1]) Quaeri potest, num Iustinus hunc versum hoc loco legerit. Quamquam fieri certe potuit, cum verborum et sententiarum conexus non malus esset, tamen hoc non credam. Quod forma huius sententiae, quam habet ap. I 63, non ad verbum cum ap. I 16 conspirat, nil aliud demonstrat nisi Iustinum ex memoria locum afferre. Ne forte dixeris primitus hanc sententiam cum versu $\lambda\ 10_{16}$, quocum maxime cohaerere videtur, coniunctam fuisse, cum non modo codices praeter Syro-Latinos ea vacent, sed etiam ex ipsis Syro-Latinis et patribus (conf. Resch, TU X 3. 187 sq.) alii eam versui 10_{16} inserant, alii post versum collocent. Adscripserat igitur quidam in margine exemplaris antiqui ad versum hunc Lucae illa verba, quae ex harmonia sumpta esse aeque atque in prioribus exemplis huius modi non falso iudicabis. Inde a librariis inter verba Lucae recepta sunt. Unde compositor harmoniae ea hauserit et quo loco harmoniae posuerit, scire non possumus.

Quae sequuntur, partim e Matthaeo, partim e Luca petita sunt:

---

[1]) I. ap. $I\ 16_{12}$ = ap. $I\ 63_{10}$ = $\lambda\ 10_{16}$ ($M\ 10_{40}$)

I. ap. $I\ 16_{12}$: *ος γαρ ακουει μου και ποιει, α λεγω, ακουει του αποστειλαντος με.*

I. ap. $I\ 63_{10}$: *ο εμου ακουων ακουει του αποστειλαντος με.*

$\lambda\ 10_{16}$: *ο ακουων υμων εμου ακουει και ο αθετων υμας εμε αθετει,* | *ο δε εμε αθετων αθετει* [ab: *και*] *τον αποστειλαντα με* <u>+ *και ο ακουων εμου* [E ~] *ακουει του αποστειλαντος με*: Emg* ℱ. (69?) ab sol sh ᴅ.</u> [Wa Hippol. Const. post *ακουει* pon.]

$\lambda\ 10_{16}$: *ο ακουων υμων εμου ακουει, και ο αθετων υμας εμε αθετει, ο δε* [i om] *εμου ακουων ακουει τον αποστειλαντα με* (Dilr).

$M\ 10_{40}$: *ο δεχομενος υμας εμε δεχεται και ο εμε δεχομενος δεχεται τον αποστειλαντα με.*

καὶ τότε	: *M*
ἐρῶ αὐτοῖς	: *M* (it)
ἀποχωρεῖτε ἀπ' ἐμοῦ	: *M*
[— *πάντες*	: *M* = *λ* [s^sch]]
ἐργάται	: *λ*
ἀνομία	: *M*

sed coniunctionem utrorumque, quae est: *ἐργάται τῆς ἀνομίας*, etiam D apud Lucam tradidit. Dicat ad haec quispiam: etsi Iustinum Matthaeum et Lucam confudisse constet, tamen non manifestum esse, Iustinum contextum Lucae sequi, immo vero usum eum esse Matthaeo, cui nonnulla e Luca addita essent. Sed ea, quae sequuntur, Lucanum contextum plane indicant: *τότε κλαυθμὸς ἔσται* etc.[1]) Iam industriam et diligentiam compositoris admireris velim, quippe qui cum Matthaeum complures sententias similes praebere non ignoraverit, non sine intellegentia eam potissimum cum Lucae loco coniungendam putaverit, qua nulla accuratius cum eo conspiret: *M* 13_{42} sq. Sed qua de causa, quaeras, compositor non perrexit: *ὄψεσθε Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ ..... ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ* etc., quae verba apud Lucam iam sequuntur? Causa fuit, quod illa sententia ex Matthaeo (8_{11}) exscripta iam narrationi centurionis Capernaitici — ut supra diximus pag. 36 — adiecta erat, i. e. versui *λ* 7_9, compositor autem eandem sententiam bis in harmonia legi nolebat.[2]) Sic tantum intellegi potest, qua ratione aut quo consilio evangelium Iustini subito e *λ* 13 capite ad locum *M* 13 transsiliat. Unde clausula, quae est: *οἱ ἄδικοι*

---

[1]) I. ap. I 16_{14} = *λ* 13_{28} = *M* 13_{41} sq.

I ap. I 16_{14}: *τοτε κλαυθμος εσται και βρυγμος των οδοντων, οταν οι μεν δικαιοι λαμψωσιν ως ο ηλιος, οι δε αδικοι πεμπωνται εις το αιωνιον πυρ.*

λ 13_{28}: *εκει εσται ο κλαυθμος και ο βρυγμος των οδοντων, οταν οψεσθε Αβρααμ και Ισαακ και Ιακωβ και παντ. τ. προφ. εν τη βασιλεια τ. θ.* [conf. Epiph. Moion. 314. 336 Tert. Moion. 4_{30}].

M 13_{41} sq.: *αποστελλει ο υιος τ. ανθρ. τους αγγελους και συλλεξουσι ..... τους ποιουντας την ανομιαν και βαλουσιν αυτους εις την καμινον του πυρος. εκει εσται ο κλαυθμος και ο βρυγμος των οδοντων* [43] *τοτε οι δικαιοι εκλαμψουσιν* [D 124: *λαμψουσιν*] *ως ο ηλιος εν τη βασιλεια του πατρος αυτων.*

[2]) Non obstat, quod dictum de lupis bis in harmonia exstabat. Hoc enim dictum certe per errorem bis harmoniam invasit.

πέμπωνται εἰς τὸ αἰώνιον πῦρ sumpta sit, nescio; Iustinum autem eam non ex suis addidisse sed in evangelio suo scriptam ante oculos habuisse, immo vero eam aliquo modo divulgatam fuisse Irenaeus probat (adv. haer. II 32. 1): iusti enim fulgebunt sicut sol in regno patris eorum, iniustos autem et qui non faciunt opera iustitiae, mittet in ignem.

E Lucae capitibus 14 et 15 verba Iustinus nulla exhibet.

De nuptiis dimissae, de spadonibus.

In capite λ 16 harmoniae oratio illis versibus 17—18, qui conexum verborum apud Lucam nostrum acriter interpellant, non interrupta esse, sed versus 19 versum 15 excepisse videtur. Postquam enim iam supra (conf. pag. 36 sq.) ostensum est, quo versus 16 abisset, nunc demonstrabimus, etiam versum 18 in harmonia aliam sedem tenuisse, ut optimo iure etiam versum 17 non hoc loco lectum fuisse conicias. Versus enim 18 optime cohaeret cum narratione *M* 19_{3-9} (= μ 10_{2-12}), quo haec sententia ex verbis orationis montanae, quae praebet Matthaeus ipse (5_{32}), iterum invecta est.[1] Atque harmoniam hoc dictum in contextu illo (*M* 19) habuisse locus Iustini ap. I 15 plane demonstrat, quo loco hoc dictum a versu *M* 19_{12} excipitur, qui est (apud Iustinum): *εἰσίν τινες, οἵτινες εὐνουχίσθησαν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, εἰσὶ δὲ, οἳ ἐγεννήθησαν εὐνοῦ-*

---

[1]) I. ap. I 15_4 = λ 16_{18} (= *M* 5_{32}b) = *M* 19_9 = μ 10_{12}.

I. ap. I 15_4: *ος γαμει απολελυμμενην αφ ετερου ανδρος, μοιχαται.*

λ 16_{18}: *και ο απολελυμμενην* | *απο ανδρος* [D s[1] s[sch] om] *γαμων μοιχαται.*

M 5_{32}b: *και ος εαν απολελυμμενην γαμηση, μοιχαται* [haec verba omittunt D 64. abk].

M 19_9: *ος αν . . . γαμηση αλλην μοιχαται* [sine addit.: ℵC[3]DLS abcf[1.2]g[1]hlr s[cl] sah]

\+ *και ο απολελυμμενην γαμησας μοιχαται*: BC*INZ unc[rell.] cfg[2]q vg s[sch] s[hp].

μ 10_{12}: *και εαν αυτη απολυσασα τον ανδρα αυτης* [D 28. 𝔉. abcf[2]g[2]: *και εαν γυνη εξελθη απο του ανδρος και*] *γαμηση αλλον μοιχαται* [+ super illum: abf[2]g[2]kl].

praeterea addunt abf[2]g[2]l: *ομοιως και ος εαν απολελυμμενην* [a + *απο ανδρος*] *γαμηση, μοιχαται.*

χοι, εἰσὶ δὲ, οἱ εὐνούχισαν ἑαυτοὺς διὰ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. πλὴν οὐ πάντες τοῦτο χωροῦσιν.[1]) Habet Iustinus illam sententiae partem, quae apud Matthaeum primum locum tenet, altero loco positam. Quarum partium ordinem iam antiquitus commutatum esse neque Iustinum id fecisse forma sententiae, quam praebuit Epiphanes teste Epiphanio haer. 32_4, (conf. haer. 25_6) demonstrat. Quod Iustinus bis vocem *εὐνοῦχοι* praeterit, quae non male omittitur, testes huius rei Syri quoque sunt, Curetonianus nempe et Lewisianus. Accedunt pars codicum Chrysostomi et cod. S speculi (m).

Responderit quispiam ex coniunctione illius sententiae de muliere dimissa cum versu *M* 19_{12} colligi non posse Iustinum harmoniam sequi, potius eum Matthaeo nostro usum esse, in quo secundum plerosque codices illo loco haec sententia inveniatur. Sed certe in antiquis Matthaei exemplaribus hoc loco sententia non legebatur et illud additamentum *ἀπὸ ἀνδρός,* quod Iustinus praebet, neque *M* 5_{32} neque 19_9 ullus codex habet, sed solum *λ* 16_{18} invenitur. Non affert igitur Iustinus Matthaei verba, sed evangelii, quod versum *λ* 16_{18} verbis capitis 19 Matthaei inseruerat.

Quid vero quod illud ipsum additamentum *ἀπὸ ἀνδρὸς* D syrr in *λ* 16_{18} omittunt? Num hoc cum opinione nostra, quae affirmat congruentiam Iustini et Syro-Latinorum, consentit? Sane quidem, optime consentit. Certe illud *ἀπὸ ἀνδρὸς* nil nisi vetus additamentum nonnullorum codicum fuit, quod etiam compositor harmoniae recepit. Supervacaneum vero est neque quisquam quid eo opus sit, videre potest. Bene igitur Iustinus emendavit *ἀφ' ἑτέρου ἀνδρὸς,* etiam melius D syrr verba iure praeterierunt, certe adiuti codice Lucae perantiquo, in quem non erant recepta. Cum vero codices Latini additamentum habeant, manifestum est quosdam codices perantiquos id praebuisse, ex quibus compositor promere potuit. Verba

---

1) *M* 19_{12}: *εισιν γαρ ευνουχοι, οιτινες* | *εκ κοιλιας μητρος* [Clem^al om] *εγεννηθησαν ουτως, και εισιν* [*ευνουχοι* (pars codd. Chr. om; cf. m cod. S)] *οιτινες ευνουχισθησαν υπο των ανθρωπων, και εισιν* [*ευνουχοι* (pars codd. Chr., s^cl om] *οιτινες ευνουχισαν εαυτους δια την βασιλειάν των ουρανων* [m cod. S om]. *ο δυναμενος χωρειν χωρειτω.* (Verba apud Epiph. tradita cf. Resch TU X 2. 246 sq.).

autem Matthaei et Marci haec sententia in nonnullis codicibus ex Luca ipso, in codicibus Syro-Latinis ex harmonia invasit.

Cum in proximis narrationibus *M* 19 et *λ* 18 non inter se discrepent, caput *M* 19_{3-12} in harmonia quoque a benedictione infantium exceptum fuisse opinor; sic enim Tatianus quoque cum Arabicus (ed. Ciasca p. $45^{lat.}$), tum per Zahnium refectus (FGK I 177) habet.

Si autem versus 16 et 18 contextus Lucae capitis 16 non praebebat, etiam versum 17 aliorsum abiisse iam supra diximus et nunc pro certo affirmamus, cum hoc quoque loco Tatianus nobis praesto sit. Omittit enim versus 16—18 Tat. Arab. ed. Ciasca p. $51^{lat.}$, item harmonia illa codicis Fuldensis, quam edidit Ranke a. 1868 (p. 97), quamque iam Victor ille episcopus Capuae Tatiani opus esse arbitratus est, et nos quidem ab illo opere pendere putamus. Neque Zahnii sententia ab his testimoniis discrepat.

De Iohanne baptista capto et securi percusso.

I. di. 49_{12} = *M* 14_{1-11} = 6_{17-28} (*λ* 3_{19} sq.)

I di. 49_{12}: *και τουτον αυτον προφητην* (scil. *Ιωανην τον βαπτιστην*) *συνεκεκλεικει ο βασιλευς υμων Ηρωδης εις φυλακην, και γενεσιων ημερας τελουμενης, ορχουμενης της* [13]*εξαδελφης αυτου εναρεστως αυτω ειπεν αυτη αιτησασθαι, ο εαν βουληται. και η μητηρ της παιδος* [14]*υπεβαλεν αυτη αιτησασθαι την κεφαλην Ιωαννου του εν τη φυλακη· και* [15]*αιτησασης επεμψε, και επι πινακι ενεχθηναι την κεφαλην Ιωαννου εκελευσεν.*

M 14_{1-11}: *εν εκεινω τω καιρω ηκουσεν Ηρωδης ο τετρααρχης την ακοην Ιησου,* [2]*και ειπεν τοις παισιν αυτου· ουτος εστιν Ιωανης ο βαπτιστης·* [*αυτος*] *ηγερθη απο των νεκρων, και δια τουτο αι δυναμεις ενεργουσιν εν αυτω.* [3]*ο γαρ Ηρωδης κρατησας τον Ιωανην εδησεν και εν φυλακη απεθετο* [*εδησεν αυτον εν φυλακη*: Dek] *δια Ηρωδιαδα την γυναικα* [— *Φιλιππου*: D it[7] vg] *του αδελφου αυτου.* [4]*ελεγεν γαρ ο Ιωανης αυτω· ουκ εξεστιν σοι εχειν αυτην.* [5]*και θελων αυτον αποκτειναι εφοβηθη τον οχλον, οτι ως προφητην*

αυτον ειχον. [6]*γενεσιων δε αγομενων* [aeg. D male *γενεσιοις δε γενομενοις*] *του Ηρωδου ωρχησατο η θυγατηρ της Ηρωδιαδος εν τω μεσω και ηρεσεν τω Ηρωδη,* [7]*οθεν μεθ ορκου ωμολογησεν* [Z 𝔖. s^sch^: *μεθ ορκου ωμοσεν*] *αυτη δουναι ο εαν αιτησηται.* [8]*η δε προβιβασθεισα υπο της μητρος αυτης· δος μοι, φησιν, ωδε* [it^pl^ om] *επι πινακι την* [D om *επι πιν. τ.*] *κεφαλην Ιωανου του βαπτιστου.* [9]*και λυπηθεις ο βασιλευς δια τους ορκους και τους συνανακειμενους εκελευσεν δοθηναι,* [10]*και πεμψας απεκεφαλισεν τον Ιωανην εν τη φυλακη.* [11]*και ηνεχθη η κεφαλη αυτου επι* [+*τω*: D] *πινακι και εδοθη τω κορασιω, και ηνεγκεν τη μητρι αυτης.*

μ 6_{17} sqq.: *αυτος γαρ ο Ηρωδης αποστειλας εκρατησεν τον Ιωανην και εδησεν αυτον εν φυλακη* [*και εδησεν αυτον και εβαλεν εις φυλακην*: D 𝔖. it^6^] *δια Ηρωδιαδα την γυναικα Φιλιππου του αδελφου αυτου, οτι αυτην εγαμησεν* .... etc.

λ 3_{19} sq.: *ο δε Ηρωδης ο τετρααρχης, ελεγχομενος υπ αυτου* [+ *πολλακις*: e] *περι Ηρωδιαδος της γυναικος του αδελφου αυτου και περι παντων ων εποιησεν πονηρων ο Ηρωδης* [el om], [20]*προσεθηκεν και τουτο επι πασιν, κατεκλεισεν* [D (it): *ενεκλ.*] *τον Ιωανην εν φυλακη.*

Quo loco, scil. Lucae, hanc narrationem harmonia praebuerit, certo dicere non possum. Verba quidem Iustini a *λ* 3_{20} incipiunt, deinde Matthaeum auctorem sequuntur; narrationem vero non in contextu Lucae capitis tertii lectam esse manifestum est, cum iam ille versus *λ* 3_{20} ad huius capitis argumentum non ita bene quadraret. Quamquam Iustinum ex memoria locum afferre constat, tamen uno loco cognosci potest, etiam in hac narratione Iustinum evangelium secutum esse, quod cum testibus Syro-Latinis cohaerebat. Et Iustinus enim et illa codicum classis priore loco verba *ὧδε ἐπὶ πίνακι* omittunt, atque recte hoc loco omittuntur. Salome enim illa non plane intellegit, quid petat, et vix horribile dictum: „*δός μοι τὴν κεφαλὴν Ἰωάνου τοῦ βαπτιστοῦ*" ex ea auditum est, cum in patina — horribile dictu — caput baptistae affertur. Ad hunc locum illud *ἐπὶ πίνακι* pertinet, non ad priorem. Iustinus etiam aculeum huic loco addens rem ita exprimit: caput in

patina afferri Herodes iussit, ut aspectu foedo feminas feras et immanes punire eum velle putemus.

De Iohanne et Elia.

I. di. 49_{15} = $M\ 17_{10-13}$ = $\mu\ 9_{11-13}$.

I. di. 49_{15} (continuatio loci supra dati): *διο και ο ημετερος Χριστος ειρηκει επι γης τοτε τοις λεγουσιν προ του Χριστου Ηλιαν δει ελθειν· [16]Ηλιας μεν ελευσεται και αποκαταστησει παντα· λεγω δε υμιν οτι Ηλιας ηδη ηλθε, και ουκ επεγνωσαν αυτον, αλλ εποιησαν αυτω οσα ηθελησαν. και γεγραπται οτι [17]τοτε συνηκαν οι μαθηται οτι περι Ιωαννου του βαπτιστου ειπεν αυτοις.*

$M\ 17_{10-13}$: *και επηρωτησαν αυτον οι μαθηται λεγοντες· τι ουν οι γραμματεις λεγουσιν οτι Ηλιαν δει ελθειν πρωτον; [11]ο δε αποκριθεις ειπεν· Ηλιας μεν ερχεται* [*ελευσεται*: ff^{2}r?] *αποκαταστησαι* (D it^{pl} s^c s^{sch} > rell.: *και αποκαταστησει*) *παντα. [12]λεγω δε υμιν οτι Ηλιας ηδη* [s^{ol} s^{sch} om] *ηλθεν, και ουκ επεγνωσαν αυτον, αλλ εποιησαν εν* [ℵDFU it(> e) om] *αυτω οσα ηθελησαν.* [[*ουτως και ο υιος του ανθρωπου μελλει πασχειν υπ αυτων.*]] *[13]τοτε συνηκαν οι μαθηται οτι περι Ιωανου του βαπτιστου ειπεν αυτοις.* [Dabcef$^{1.2}$g^{1}r (> fg^{2}lq vg) habent *ουτως και ο υιος — υπ αυτων* post 13].

$\mu\ 9_{11-13}$: *και επηρωτων αυτον λεγοντες, οτι λεγουσιν οι γραμματεις οτι Ηλιαν δει ελθειν πρωτον; [12]ο δε εφη αυτοις· Ηλιας ελθων πρωτον αποκαθιστανει παντα· και πως γεγραπται επι τον υιον του ανθρωπου, ινα πολλα παθη και εξουδενωθη· [13]αλλα λεγω υμιν, οτι και Ηλιας εληλυθε* [*ηδη ηλθεν*: C (fi)], *και εποιησαν αυτω οσα ηθελον, καθως γεγραπται επ αυτον.*

Num in harmonia narrationem de Iohanne securi percusso statim dictum de Iohanne et Elia exceperit, ut Iustinus tradit, discerni nequit. Verba Iustini accurate cum verbis Matthaei congruere apparet, atque additamentum illud sub finem narrationis, quod codices quidem alii alio loco habent, cum Iustini evangelium omiserit, in archetypo Matthaei defuisse constat.

Discrepant vero codices Syro-Latini cum ceteris, ita ut facile cognoscas antiquitus illud dictum omnino defuisse, deinde ad marginem annotatum esse, inde in verba ipsa se ingessisse.

De adulescente divite.

I. ap. I 16_9. di. 101_6 = λ 18_{18} sq. = *M* 19_{16} sq. = μ 10_{17} sq.

I. ap. I 16_9: *και προσελθοντος αυτω τινος και ειποντος· διδασκαλε αγαθε, απεκρινατο λεγων· ουδεις αγαθος ει μη μονος ο θεος ο ποιησας τα παντα.*

I. di. 101_6: *λεγοντος αυτω τινος· [7] διδασκαλε αγαθε· απεκρινατο· τι με λεγεις αγαθον; εις εστιν αγαθος, ο πατηρ μου ο εν τοις ουρανοις.*

λ 18_{18} sq.: *και επηρωτησεν τις αυτον αρχων* [abef²ilqr Mcl. om] *λεγων* [D om] · *διδασκαλε αγαθε, τι ποιησας ζωην αιωνιον κληρονομησω.* [19] *ο δε ειπεν αυτω· τι με λεγεις αγαθον; ουδεις αγαθος ει μη εις ο θεος* [+ *ο πατηρ*: d arm Mcl.[Epiph.]].

M 19_{16} sq.: *και ιδου εις προσελθων αυτω ειπεν· διδασκαλε* [— *αγαθε*: aeg. Daef¹] *τι αγαθον ποιησω, ινα σχω ζωην αιωνιον;* [17] *ο δε ειπεν αυτω· τι με ερωτας περι του* [D om] *αγαθου;* (aeg. D it[pl] s[cl] s[p mg] s[h]). *εις* [+ *γαρ*: s[c]] *εστιν ο* [D om] *αγαθος* (aeg. D it(>fg¹hmq) s[cl] s[h])

[+ *ο θεος*: bcf¹·²l vg s[c]] [+ *ο πατηρ*: e.]

> *M* 19_{16} sq.: .... *διδασκαλε αγαθε* (rell.) *τι* [[*αγαθον*]] *ποιησω, ινα σχω ζωην αιωνιον;* [17] *ο δε ειπεν αυτω· τι με λεγεις αγαθον;* (unc[rell] fq s[sch] s[p txt] sah)
> *ουδεις αγαθος ει μη εις ο θεος* (unc[rell] fg¹hmq s[sch] s[p])

μ 10_{17} sq.: *εις . . . επηρωτα αυτον διδασκαλε αγαθε· τι ποιησω, ινα ζωην αιωνιον κληρονομησω;* [18] *ο δε Ιης ειπεν αυτω· τι με λεγεις αγαθον; ουδεις αγαθος ει μη* [+ *μονος*: Dbcf²] *εις* [cf* om] *ο* [D om] *θεος.*

Duas formas, ni fallor, responsionis Iesu Iustinus affert:

ap. I 16_9: *οὐδεὶς ἀγαθός, εἰ μὴ μόνος ὁ θεὸς* [*ὁ ποιήσας τὰ πάντα*].

di. 101_6: *τί με λέγεις ἀγαθόν; εἷς ἐστιν ἀγαθός, ὁ πατήρ μου ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.*

Forma apologiae est verbis Lucae (λ 18_{19}) simillima, forma dialogi, quae est permixtio Matthaei et Lucae verborum, non in codicibus sed apud Marcionem (teste Epiph. haer. 42 p. 339), Marcosios (apud Iren. I 20_2), in homiliis, quae dicuntur Clementis (18_3), apud Naassenos (in philosoph. Hipp. 5_7) invenitur, qui etiam additamentum, quod est *ὁ πατήρ [μου ὁ] ἐν τοῖς οὐρανοῖς,* praebent. Hanc lectionem, cum apud Marcionem inveniatur, in Lucae evangelio sedem habuisse atque eandem etiam harmoniae tribuendam esse pro certo affirmamus. Quid vero altera lectio, quam in apologia Iustinus producit? Num Iustinus praeter Lucam auctum etiam Luca vulgari usus est? Quod cum iam per se verisimile esse non videatur, illo argumento refutatur, quod etiam apologiae verba e Luca et Matthaeo composita esse appareat. Illud enim *προσελθὼν* nusquam nisi apud Matthaeum invenitur, ut etiam apologiae verba e Luca aucto non e Luca vulgari sumpta esse manifestum sit.

Sed verbis Tatiani cum illis Marcionis collatis fortasse ad exitum aliquem pervenimus. Habuit Tatianus locum sic (sec. Zahn FGK I 173, Moesinger p. 169. 173): Nemo bonus, nisi tantum unus [deus] pater, qui in caelis [est], Marcion autem (sec. Epiph. haer. 42. p. 339): *εἷς ἐστὶν ἀγαθὸς ὁ θεός, ὁ πατήρ.* Verba extrema apud utrumque consentiunt, differunt initia sententiae. Tatianus vero quas affert Iustinus lectiones miscet, qua cum re conspirat, quod etiam codex Italae Palatinus (e) Matthaei verbis vocem patris neque Luca neque Marco praebentibus addidit. Sic igitur statuendum videtur: Duplici forma haec verba Lucae iam in antiquissimis evangelii exemplaribus tradebantur; harmonia duas illas formas alteram tenore verborum, alteram ad marginem adscriptam recepit, quas Tatianus coniunxit. Atque hoc memoratu dignum esse videtur, quod D apud Matthaeum articulum ante *θεὸς* positum sicut Iustinus, Marcosii, Naasseni omisit. Aliquid certi dicere adhuc non audeo.

Nihil esse, quod Deus efficere non possit.

I. ap. I 19_{10} = λ 18_{27} = *M* 19_{26} = μ 10_{27}.

I. ap. I 19_{10}: *τα αδυνατα παρα ανθρωποις δυνατα παρα θεω.*

λ 18_{27}: *τα αδυνατα παρα ανθρωποις δυνατα παρα τω θεω εστιν* (aeg. 1. 28. 118. 131. 157. 209. a e [s^cl s^h, sed hoc non certe indicant]).

λ 18_{27}: *τα αδυνατα παρα ανθρωποις δυνατα* [+ *εστιν*: unc^rell. bcff²ilqr vg go s^p] *παρα* [— *τω*: DP 157.] *θεω*. [Iren. Tert. om *εστιν*].

D habet sic: *ΠΑΡΑΘΩ*: *ΕΣΤΙΝ*: *ΤΕΛΟΣ*. Prima quidem manus illud *εστιν* scripsit sed spatio inter *θεω* et *εστιν* interiecto.

M 19_{26}: *παρα ανθρωποις τουτο αδυνατον εστιν, παρα δε* [+ *τω*: DM] *θεω δυνατα παντα.*

μ 10_{27}: *παρα ανθρωποις* [+ *τουτο*: C³DN bcg² s^sch] *αδυνατον* [+ *εστιν*: D it^s vg]

αλλ ου παρα θεω. παντα γαρ δυνατα παρα τω θεω (pler.)	*παρα δε τω θεω δυνατον* [+ *εστιν*: a]: Daf²k; [*παρα δε τω θεω παντα δυνατα εστιν*: cr]; nil nisi *αλλ ου παρα θεω*: *Δ* 1. 69. l.

Ad verbum oratio Iustini cum forma Lucae Syro-Latina consentit, atque illud *ἐστὶν* Iustinus Irenaeus Tertullianus omittunt, codices autem alii alio loco habent, ut additamentum esse constet. In codice Cantabrigiensi iam primus librarius spatium inter voces *θεω* et *εστιν* intermisit, recentior interpunxit ante et post *εστιν*, quae puncta aliis locis illud *τελος* (i. e. finem capitis) includunt. Non falso ex his tibi fingas in archetypo vocem *εστιν* defuisse.

Utrum harmonia hoc loco e Lucae exemplo perantiquo hauserit, an codices Syro-Latini ab harmonia pendeant, diiudicari nequit.

De templi purgatione.

I. di. 17_{15} = *λ* 19_{45} sq. = *M* 21_{12} sq. = *μ* 11_{15} sqq.

I. di. 17_{15}: *δυσχρηστος γαρ υμιν εδοξεν ειναι βοων παρ υμιν·* [16]*γεγραπται· ο οικος μου οικος προσευχης εστιν, υμεις δε πεποιηκατε αυτον σπηλαιον ληστων, και τας τραπεζας των εν τω ναω κολλυβιστων κατεστρεψεν.*

λ 19_{46} (aeg.): *γεγραπται· και εσται ο οικος μου οικος προσευχης* (aeg. S. cl)· *υμεις δε αυτον εποιησατε σπηλαιον ληστων.*

[45] *Και εισελθων εις το ιερον ηρξατο εκβαλλειν τους πωλουντας.*

λ 19_{46}: *γεγρ. ο οικος μου οικος π ρ ο σ ε υ χ η ς ε σ τ ι ν* (rell.), *υμεις δε ε π ο ι η σ α τ ε α υ τ ο ν σπηλαιον ληστων* (D it (> a) vg).

[45] *και εισελθ. εις τ. ιερ. ηρξατο εκβαλλειν τ. πωλ.* + *και αγοραζοντας* (rell.)
+ *και τας τραπεζας των κολλυβιστων εξεχεε και τας καθεδρας των πωλουντων τας περιστερας* (DΔ 262. acef²g²ilqsr sp o.*) + *κατεστρεψεν* (Δ 262.cf²lq).

M 21_{13}: *και λεγει αυτοις· γεγραπται· ο οικος μου οικος προσευχης κληθησεται, υμεις δε αυτον ποιειτε* (aeg. > rell.: *εποιησατε* > *π ε π ο ι η κ α τ ε*: 1. Orig.) *σπηλαιον ληστων.*

[12] *Και εισηλθεν ο Ιησους εις το ιερον* [*του θεου*], *και εξεβαλεν* [+ *εκ του ιερου του θεου*: s] *παντας τους πωλουντας και αγοραζοντας εν τω ιερω, και τας τραπεζας κατεστρεψεν και τας καθεδρας των πωλουντων τας περιστερας.*

μ 11_{17}: *και εδιδασκεν και ελεγεν αυτοις· ου* [Dbeikq om] *γεγραπται οτι* [CD it⁶ om] *ο οικος μου οικος προσευχης κληθησεται πασιν τοις εθνεσιν; υμεις δε ε π ο ι η σ α τ ε* [BLΔ: *π ε π ο ι η κ α τ ε*] *α υ τ ο ν σπηλαιον ληστων.*

[15] *Και ερχονται εις Ιεροσολυμα. και εισελθων εις το ιερον* [D: *και οτε ην εν τω ιερω*] *ηρξατο εκβαλλειν τους* [D om] *πωλουντας και τους αγοραζοντας εν τω ιερω, και τας τραπεζας των κολλυβιστων και τας καθεδρας των πωλουντων τας περιστερας κατεστρεψεν* [D om].

Matthaeus Lucas Marcus plane confunduntur:

M: *τὰς τραπέζας τῶν* [*ἐν τῷ ναῷ*] *κολλυβιστῶν κατέστρεψε.*

λ: *γέγραπται· ὁ οἶκός μου οἶκος προσευχῆς ἐστιν.*

μ: *ὑμεῖς δὲ π ε π ο ι ή κ α τ ε α ὐ τ ὸ ν σπήλαιον λῃστῶν.*

Haec extrema, utrum e Marco an e Luca petita sint, parum certum est, cum forma Syro-Latina collocationem verborum *ἐποιήσατε αὐτὸν* etiam in Luca habeat, neque e codicibus Latinis cognosci possit, perfectum an aoristum in auctore Graeco

legerint. Itaque hoc quoque loco incertum manet, fueritne haec lectio Lucae genuina, an ex harmonia in codices Syro-Latinos penetraverit.

De vectigali Caesari dando.

L. ap. I 17_1 = λ 20_{21-25} = *M* 22_{16-21} = μ 12_{14-17}.

L. ap. 17_1: *κατ εκεινο γαρ τον καιρον προσελθοντες τινες ηρωτων αυτον,* [2]*ει δει Καισαρι φορους τελειν. και απεκρινατο· ειπατε μοι, τινος εικονα το νομισμα εχει; οι δε εφασαν· Καισαρος. και παλιν απεκρινατο αυτοις· αποδοτε ουν τα Καισαρος τω Καισαρι και τα του θεου τω θεω.*

λ 20_{21-25}: *και επηρωτησαν αυτον λεγοντες· διδασκαλε, ...* [22]*εξεστιν ημας | Καισαρι φορον δουναι* [D it ∼] *η ου;* [23]... *ειπεν προς αυτους·* [24]*δειξατε μοι δηναριον* [*νομισμα*: D]. *τινος εχει εικονα και επιγραφην; οι δε ειπαν· Καισαρος.* [25]*ειπεν δε· τοινυν* [Daef²ilq s^cl om] *αποδοτε τα* [+ *του*: D] *Καισαρος* [+ *τω*: C*DL] *Καισαρι και τα του θεου τω θεω.*

M 22_{16-21}: *και αποστελλουσιν αυτω τους μαθητας* [*αυτων*] *μετα των Ηρωδιανων λεγοντας· διδασκαλε .....* [17][— *ειπον ουν* [s^c om] *ημιν*: Dabef¹·²qr s¹] *τι σοι δοκει; εξεστιν δουναι κηνσον Καισαρι η ου;* [18]..... *τι με πειραζετε, υποκριται;* [19]*επιδειξατε μοι το νομισμα του κηνσου. οι δε προσηνεγκαν αυτω δηναριον.* [20]*και λεγει αυτοις ο Ιησους· τινος η εικων αυτη και η επιγραφη;* [21]*λεγουσιν· Καισαρος. τοτε λεγει αυτοις· αποδοτε ουν* [Dabcef¹ s^cl (s^h) om] *τα Καισαρος* [+ *τω*: DKMΔ] *Καισαρι και τα του θεου τω θεω.*

μ 12_{14-17}: *και ελθοντες λεγουσιν αυτω· διδασκαλε, ... εξεστιν κηνσον Καισαρι δουναι* [*ει εξεστιν ημας δουναι επικεφαλαιον Καισαρι*: D 124. k] *η ου; | δωμεν η μη δωμεν;* [Dabcf²il (225. g²) vg om]. [15]*ο δε ... ειπεν αυτοις· τι με πειραζετε; φερετε μοι δηναριον ινα ιδω.* [16]*οι δε ηνεγκαν. και λεγει αυτοις· τινος η εικων αυτη και η επιγραφη; οι δε ειπαν αυτω· Καισαρος.* [17]*ο δε Ιησους ειπεν αυτοις· τα Καισαρος αποδοτε Καισαρι και τα του θεου τω θεω* (aeg. s^sch) [[*αποδοτε* [+ *ουν*: M 𝔖. it^pl (> ik) vg] *τα* [+ *του*: D] *Καισαρος* [+ *τω*: D] *Καισαρι και τα του θεου τω θεω* (unc^rell it vg sah)]].

Iustinum Lucae verba praecipue sequi et indicat tenor narrationis et ostendunt voces: *ἠρώτων*, *φόρον διδόναι* (L.: *φόρους τελεῖν*, qua de re conf. infra) *τίνος ἔχει εἰκόνα*. *Νόμισμα* est Matthaei vocabulum, sed idem in Luca harmonia intercedente forma Syro-Latina habet. *Προσελθόντες* e Marco originem ducere videtur. Quodsi autem vocem *οὖν*, quam Iustinus post vocem *ἀπόδοτε* habet, forma Syro-Latina in Marco solo praebet, in Luca *τοίνυν*, in Matthaeo *οὖν* omittit, inde declarabimus, quod cum sententia a totius capitis tenore separata saepius exhiberetur, illud *οὖν* haud dubitanter omittebatur. Tatianus quoque secundum quidem versionem Arabicam (ed. Ciasca p. 60[lat.]) hanc particulam praetermisit.

De habitu beatorum.

I. di. 81_{17} = *λ* 20_{35} sq. = *M* 22_{30} = *μ* 12_{25}.

I. di. 81_{17}: *ο κυριος ημων ειπεν οτι* [18]*ουτε γαμησουσιν ουτε γαμηθησονται, αλλα ισαγγελοι εσονται, τεκνα του θεου της αναστασεως οντες.*

λ 20_{35} sq.: *ουτε γαμουσιν ουτε γαμιζονται* [36]*ουτε γαρ αποθανειν ετι δυνανται. ισαγγελοι γαρ εισιν και υιοι εισιν θεου της αναστασεως υιοι οντες* (fere omnes).

λ 20_{36}: *ισαγγελοι γαρ εισιν της αναστασεως υιοι οντες* (s[1]).

λ 20_{36}: *ισαγγελοι γαρ εισιν θεου της αναστασεως υιοι οντες* (it Mci.) {e: *ισαγγ. γ. εισ. θ. υιοι τ. αναστ. οντες*].

λ 20_{35} sq.: *ουτε γαμουσιν ουτε γαμιζονται ουδε γαρ αποθανειν ετι μελλουσι. εισαγγελοι γαρ εισιν τω θεω της αναστασεως υιοι οντες* (D).

M 22_{30}: *ουτε γαμουσιν ουτε γαμιζονται, αλλ ως αγγελοι θεου* [BD 1. 209. abceff[2]hq s[c] arm sah om] *εν τω* [D om] *ουρανω εισιν.*

μ 12_{25}: *ουτε* [D: *ου*] *γαμουσιν ουτε* [D: *ουδε*] *γαμιζονται, αλλ εισιν ως αγγελοι* [+ *θεου* 33. 69. l] *εν τοις ουρανοις.*

Hic locus optime et qua ratione sit ars critica evangeliis adhibenda et quibus adhuc opinionibus praeiudicatis homines docti usi sint, demonstrat, quippe qui codices Bא semper fere putaverint lectiones genuinas tradere, Syro-Latinos vero si non neglegendos pronuntiare, tamen neglegere non veriti sint. Certe enim Syrus Lewisianus verba Lucae genuina affert, quibus iam antiquissimis temporibus e Matthaeo vel a lectore quodam ex suis vox *θεοῦ* addebatur: *ἰσάγγελοι γάρ εἰσιν θεοῦ, τῆς ἀναστάσεως υἱοὶ ὄντες*, quod quidem Latine plane et perlucide dictum est: „similes enim sunt angelis Dei“, Graeca autem lingua sic dictum merito librarios et viros doctos offendebat, ut aliquo modo emendare conarentur. Iustinus autem, quem in harmonia haec invenisse puto: *ἰσάγγελοι γάρ εἰσιν υἱοὶ θεοῦ τῆς ἀναστάσεως ὄντες* (vid. infra), vocem *θεοῦ* cum insequenti *ἀναστάσεως* coniungit, atque ex memoria locum sic affert: *ἰσάγγελοι ἔσονται, τέκνα τοῦ θεοῦ τῆς ἀναστάσεως ὄντες*. Codex D illud *θεοῦ* cum voce *ἴσος* (in *ἰσάγγελοι*) coniungere conatur et notionem „angeli Deo similes“ exprimi vult, cum scribit: *ἰσάγγελοι γάρ εἰσιν τῷ θεῷ*.

Tatiani verba certe agnosci non possunt, cum Aphraates alio loco aliter ea afferat. Habet (ed. Wright) p. 167:

מטל דאין מלאכא אטון דאלהא. ובניא דקימתא:

i. e. *ἰσάγγελοι γάρ εἰσιν θεοῦ καὶ υἱοὶ τῆς ἀναστάσεως* [*ὄντες*], quae sunt verba evangelio Iustini simillima. Sed p. 429 sic refert:

אלא אין מלאכא אטון דבשמיא [cod. A: דאלהא] ובניא דאלהא

i. e. *ἀλλ' ὡς* [*ἰσ-*]*ἄγγελοί εἰσιν ἐν οὐρανῷ* [vel *θεοῦ*] *καὶ υἱοὶ θεοῦ*. Hic quidem locus Matthaeum resipit, sed cum a nullo codice in *M* sic verba tradita sint atque hoc ipso Aphraatis loco illud *καὶ υἱοὶ θεοῦ* Lucam aliquomodo indicet, Aphraatem hoc loco ex memoria verba evangelii attulisse equidem puto atque Tatiani harmoniae verba supra data, quae cum Iustino atque codicibus Syro-Latinis apud *λ* consentiunt, attribuam. Num Zahnius (FGK I 187 sq.) hoc loco verba Tatiani recte restituerit, optimo iure dubitatur. Formam enim paginae 167 cum forma p. 429 conglutinare minime licet.

Codices ceteri verba: *καὶ υἱοὶ* [*θεοῦ*] *εἰσὶν* inserunt, quae etiam in Italae codices fq et in Hieronymi versionem pene-

traverunt. Sic fortasse omnes huius loci discrepantiae explicari possunt: Genuina lectio fuit: *ἰσάγγελοι γάρ εἰσιν τῆς ἀναστάσεως υἱοὶ ὄντες*, discrepantia vero antiqua, quae apud Iustinum et codicem Palatinum (e) elucet, in codicibus Syriacis per linguam ferebatur: *ἰσάγγ. γ. εἰσιν υἱοὶ τῆς ἀναστάσεως ὄντες*. Utrisque lectionibus vox *θεοῦ* addita sed non eodem loco in verba ingessa est. Altera lectio facta est: *ἰσάγγ. γάρ εἰσιν θεοῦ τ. ἀναστάσεως υἱοὶ ὄντες*, altera exstitit: *ἰσάγγελοι γάρ εἰσιν υἱοὶ θεοῦ τῆς ἀναστάσεως ὄντες*; illa est lectio Marcionis et Italae, haec est lectio Iustini. Haec autem, cum aliquantum difficultatis praeberet, voce *καὶ* ante *υἱοὶ* inserta emendabatur[1]) atque cum lectione Marcionis commiscebatur, ut fieret: *ἰσάγγ. γάρ εἰσιν καὶ υἱοὶ θεοῦ* [[*εἰσιν*, quod ℵ habet ante *θεοῦ*]] *τῆς ἀναστάσεως υἱοὶ ὄντες*. Non autem codices ℵBL fontem fuisse, ex quo reliquorum codicum lectiones fluxissent, sed omnium praeter unum codicum lectiones iam emendationes ostentare, quarum priorem gradum codices Syro-Latini, posteriorem reliqui codices indicent, mihi quidem persuasum est.

De Iesu orationibus de rebus futuris habitis.

Gravissimo harum orationum dicto iam supra (cf. pag. 55 sqq.) tractato nonnulla tantum alia commemoranda sunt:

1. di. 35_6: *ἔσονται σχίσματα καὶ αἱρέσεις.*

2. di. 35_8: *ἀναστήσονται πολλοὶ ψευδόχριστοι καὶ* [9]*ψευδοαπόστολοι καὶ πολλοὺς τῶν πιστῶν πλανήσουσιν.*

3. di. 82_4: *ὅτι φονεύεσθαι διὰ τὸ ὄνομα αὐτοῦ μέλλομεν, καὶ·*

---

[1]) Huc pertinet lectio, quam praebet Chrysostomus (ed. Montfaucon VII 690 B): *ἐν γὰρ τῇ ἀναστάσει, φησὶν* (scil. Matthaeus) *οὔτε γαμοῦσιν οὔτε γαμίσκονται, ἀλλ' εἰσὶν ὡς ἄγγελοι θεοῦ ἐν οὐρανῷ. Ὁ δὲ Λουκᾶς φησιν, ὡς υἱοὶ θεοῦ.* Lucanam vero ipsam lectionem affert I 22 D: *ἔσονται* (ut Iustinus) *γάρ, φησὶν, ἰσάγγελοι.* Habuit igitur: *ἔσονται γὰρ ἰσάγγελοι ὡς υἱοὶ θεοῦ*, quae lectio, cum certe illud *τῆς ἀναστάσεως* [*υἱοὶ ὄντες*] sequeretur, nil aliud indicat nisi e verbis Matthaei in Lucam vocabulum *θεοῦ* irrepsisse, quo haec Lucae lectio ab aliis alia ratione emendaretur.

4. ὅτι ψευδοπροφῆται καὶ ψευδόχριστοι πολλοὶ ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ παρελεύσονται καὶ πολλοὺς πλανήσουσιν.

ad 1. cf. Resch, (TU V 174 sqq.) et Bousset (p. 96). Non exstant similia his in evangeliis nostris (conf. infra).

ad 2. plane *M* $24_{11.\,24}$ et *μ* 13_{22} confunduntur:

M 24_{11}: καὶ πολλοὶ [+ ψευδόχριστοι καὶ: Chr.] ψευδοπροφῆται ἐγερθήσονται [4. 262.: ἀναστήσ.] καὶ πλανήσουσι πολλούς.

μ 13_{22}: ἐγερθήσονται δὲ | ψευδόχριστοι καὶ [D 124. ik om] ψευδοπροφῆται καὶ ποιήσουσι σημεῖα καὶ τέρατα πρὸς τὸ ἀποπλανᾶν, εἰ δυνατόν, τοὺς ἐκλεκτούς.

M 24_{24}: ἐγερθήσονται γὰρ ψευδόχριστοι καὶ ψευδοπροφῆται, καὶ δώσουσι σημεῖα μεγάλα καὶ τέρατα, ὥστε πλανηθῆναι [πλανῆσαι], εἰ δυνατόν, καὶ τοὺς ἐκλεκτούς.

Loci Iustini, cum ex memoria allati sint, ad rem criticam minime adhibendi sunt. Discrepantiam ψευδοαπόστολοι libertati Iustini attribuam (cf. Bousset p. 96).

ad 3. alluditur ad *M* 24_{9} (*μ* 13_{13} *λ* 21_{17}).

ad 4. Memoria deficiente *M* 24_{11} (conf. paullo supra) citatur atque confunditur cum *M* 24_{5}: πολλοὶ γὰρ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου λέγοντες· ἐγώ εἰμι ὁ Χριστός, καὶ πολλοὺς πλανήσουσιν.

Nihil fere ex his omnibus demonstrari potest.

5. I. di. 76_{17} = *M* 25_{41}.

I.: υπαγετε εις το σκοτος το εξωτερον, ο ητοιμασεν ο πατηρ τω σατανα και τοις αγγελοις αυτου.

M: πορευεσθε [א: υπαγετε] απ εμου οι κατηραμενοι εις το πυρ το αιωνιον [40*: εξωτερον], ο ητοιμασεν ο πατηρ μου τω διαβολω καὶ τοις αγγελοις αυτου.
(D 1. 22. abcf$^{1.\,2}$g^{1}hr).[1]) [rell.: το ητοιμασμενον τω διαβολω και τοις αγγελοις αυτου.]

---

[1]) Quae lectio etiam invenitur in Sermonum Arrianorum fragmentis antiquissimis, quae edidit A. Mai, Nova coll. script. vet. III 2. 208 sqq. (fragm. XII p. 227).

Cum verbis Iustini accurate congruit forma dicti, quae invenitur in hom^{clem} 19_2, ut Iustinum ad verbum locum afferre constet. Atque hoc loco plane Iustinum et codices Syro-Latinos Matthaei lectionem genuinam praebere elucet, cum lectores quosdam, qui patrem ignem diabolo parasse aegre ferebant, verba mutasse manifestum sit. Non igitur hanc lectionem codices Syro-Latini ex harmonia sumpserunt sed omnia vel pleraque alterius saeculi exemplaria illam habuisse constat.

Sequuntur quae affert Iustinus ex passione dominica verba.

De cena dominica.

I. ap. I 66_4 = *λ* 22_{17-20} = *M* 26_{26-29} = *μ* 14_{22-25}.

ap. I. 66_4: *οι γαρ αποστολοι εν τοις γενομενοις υπ αυτων απομνημονευμασιν,* [5]*α καλειται ευαγγελια* [? fortasse *ευαγγελιον*], *ουτως παρεδωκαν εντεταλθαι αυτοις τον Ιησουν λαβοντα αρτον ευχαριστησαντα ειπειν·* [6]*τουτο ποιειτε εις την αναμνησιν μου· τουτο εστι το σωμα μου· και το ποτηριον ομοιως λαβοντα ειπειν τουτο εστιν το αιμα μου· και μονοις αυτοις μεταδουναι.*

λ 22_{17}: *και δεξαμενος ποτηριον ευχαριστησας ειπεν· λαβετε τουτο και διαμερισατε εις εαυτους* [vel *εαυτοις*] [18]*λεγω γαρ υμιν οτι ου μη πιω απο του νυν απο του γενηματος της αμπελου, εως οτου η βασιλ. τ. θ. ελθη.* [19]*και λαβων αρτον ευχαριστησας εκλασεν και εδωκεν αυτοις λεγων· τουτο εστιν το σωμα μου*

το υπερ υμων διδομενον· τουτο ποιειτε εις την εμην αναμνησιν. [20]*και το ποτηριον ωσαυτως μετα το δειπνησαι λεγων· τουτο το ποτηριον η καινη διαθηκη εν τω αιματι μου το υπερ υμων εκχυνομενον.*	Daf²il be om [be cf. infra]

λ 22_{19a}: *και λαβων αρτον ευχαριστησας εκλασεν κ. εδωκεν αυτ. λεγ: τουτο εστιν το σωμα μου* [+[19b]*το υπερ*

υμων. τουτο ποιειτε εις εμην αναμνησιν: s[cl]] [17] *και* [+ *μετα το δειπνησαι*: s[1]] *δεξαμενος ποτηριον ευχαριστησας ειπεν· λαβετε τουτο και διαμερισατε εις εαυτους* [+ [20] *τουτο η καινη διαθηκη εν τω αιματι μου το υπερ υμων εκχυνομενον*: s[1]] [18] *λεγω γαρ υμιν οτι ου μη πιω απο του νυν απο του γενηματος τ. αμπ., εως οτου η βασ. τ. θ. ελθη.* (be s[cl]).

M 26_{26}: *εσθιοντων δε αυτων λαβων ο Ιης αρτον και ευλογησας* [*ΑΓΔ* al.: *ευχαριστησας*] *εκλασεν και δους τοις μαθηταις ειπεν· λαβετε φαγετε, τουτο εστιν το σωμα μου* [27] *και λαβων* [*το*] *ποτηριον και ευχαριστησας εδωκεν αυτοις λεγων· πιετε εξ αυτου παντες* [D[gr]b om] [28] *τουτο* [— *γαρ*: C[3] 1. 22. ac s[1] s[sch]] *εστιν το αιμα μου το της καινης* [aeg. om] *διαθηκης* [s[1]: *η καινη διαθκη*] *το περι πολλων εκχυνομενον εις αφεσιν αμαρτιων* [29] *λεγω δε υμιν· ου μη πιω απαρτι εκ τουτου του γενηματος της αμπελου εως της ημερας εκεινης, οταν αυτο πινω μεθ υμων εν τη βασιλεια του πατρος μου.*

μ 14_{22}: *και εσθιοντων αυτων λαβων αρτον* [*και*] *ευλογησας*[*-εν και*] *εκλασεν και εδωκεν αυτοις και ειπεν· λαβετε, τουτο* [D: *τουτ*] *εστιν το σωμα μου* [23] *και λαβων ποτηριον ευχαριστησας εδωκεν αυτοις και επιον εξ αυτου παντες* [24] *και ειπεν αυτοις· τουτο* [D: *τουτ*] *εστιν το αιμα μου της* [+ *καινης*: pler. > aeg. Dk] *διαθηκης το εκχυνομενον υπερ πολλων.* [25] *αμην λεγω υμιν οτι ουκετι ου μη πιω εκ του γενηματος της αμπελου, εως της ημερας εκεινης, οταν αυτο πινω καινον εν τη βασιλεια του θεου.*

1.*κ* 11_{23}: *ο κυριος Ιης εν τη νυκτι η παρεδιδετο, ελαβεν αρτον* [24] *και ευχαριστησας εκλασεν και ειπεν·* [*λαβετε φαγετε*] *τουτο μου εστιν το σωμα το υπερ υμων* [*κλωμενον*]. *τουτο ποιειτε εις την εμην αναμνησιν.* [25] *ωσαυτως και το ποτηριον μετα το δειπνησαι λεγων· τουτο το ποτηριον η καινη διαθηκη εστιν εν τω εμω αιματι. τουτο ποιειτε, οσακις πινητε, εις την εμην αναμνησιν.*

Diat. Tat. (sec. hom. Aphr. XII 4, Wright p. 221): *λαβων αρτον και ευχαριστησας* (?) *εδωκεν τοις μαθηταις αυτου και ειπεν αυτοις· τουτο εστιν το σωμα μου. λαβετε φαγετε αυτου παντες·* [*και το ποτηριον ωσαυτως?*] *ευχαριστησας ειπεν αυτοις· τουτο* [*εστι*] *το αιμα μου* [*τ*]*η*[*ς*] *καινη*[*ς*]

διαθηκη[ς] το περι πολλων εκχυνομενον εις αφεσιν αμαρτιων. τουτο ποιειτε εις την εμην αναμησιν, οσακις πινητε (?).

Quamquam exspectandum est sanctissima verba domini nostri ab omnibus patribus codicibus versionibus convenienter tradi, invenimus ne duos quidem testes ad verbum conspirare. Causa est, quod iam evangelistae non convenerunt. Quaerentibus autem, quae fuerint hoc loco verba evangelii Iustini, et quocum nostrorum codicum congruant, hoc in universum respondendum videtur esse: Locus apologiae non omnia quae legit Iustinus verba nobis tradit; haec arcana et sancta non cum paganis communicat sed gravissima modo verba exhibet, quibus quid sit cena dominica explicet. Conferenti mihi cum loco apologiae di. 24_2: *καὶ αἵματι σωτηρίῳ πεπιστεύκαμεν·* [3]*ἄλλη διαθήκη τανῦν* .... et di. 70_{14}: *ὅτι μὲν οὖν καὶ* [15]*λέγει ἐν ταύτῃ τῇ προφητείᾳ περὶ τοῦ ἄρτου, ὃν παρέδωκεν ἡμῖν ὁ ἡμέτερος Χριστὸς ποιεῖν εἰς ἀνάμνησιν τοῦ* [16]*σεσωματοποιῆσθαι αὐτὸν διὰ τοὺς πιστεύοντας εἰς αὐτόν, δι' οὓς καὶ παθητὸς γέγονε, καὶ περὶ τοῦ ποτηρίου, ὃ εἰς ἀνάμνησιν τοῦ αἵματος αὐτοῦ παρέδωκεν εὐχαριστοῦντας ποιεῖν, φαίνεται* persuasum est Iustinum non solum illud *τῆς καινῆς διαθήκης* sed etiam in altera parte cenae apud calicem verba *τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν* habuisse, ut verba Iustini sic fere restituenda videantur: *λαβὼν ὁ Ἰησοῦς ἄρτον εὐχαριστήσας [[ἔκλασεν καὶ ἔδωκεν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ]] καὶ εἶπεν· τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἀνάμνησίν μου· τοῦτό ἐστιν τὸ σῶμά μου· καὶ τὸ ποτήριον ὡσαύτως λαβὼν καὶ εὐχαριστήσας εἶπεν· τοῦτό ἐστιν τὸ αἷμά μου τὸ τῆς καινῆς διαθήκης [[τὸ περὶ πολλῶν ἐκχυνόμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν]].*[1]) *τοῦτο ποιεῖτε [[ὁσάκις πίνητε]] εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν.* (Uncis inclusi, quae per coniecturam restituta sunt.)

Mira ratione cum his Iustini verbis refectis Tatiani diatessaron congruit (conf. supra), quod iam non valde mirabimur. Prius quidem *τοῦτο ποιεῖτε* Tatianus non praebet, sed de hac re iam infra pauca dicemus. Ex singulis evangeliis locus sic est compositus:

---

[1]) cf. di. 41_1: ... *τύπος ἦν τοῦ ἄρτου τῆς εὐχαριστίας,* [2]*ὃν εἰς ἀνάμνησιν τοῦ πάθους, οὗ ἔπαθεν ὑπὲρ τῶν καθαιρομένων τὰς ψυχὰς ἀπὸ πάσης πονηρίας ἀνθρωπών, Ἰ. Χρ. ὁ κύριος ἡμῶν παρέδωκε ποιεῖν.*

λαβὼν ἄρτον εὐχαριστήσας = $\lambda\ 22_{19a}$
[[*ἔκλασεν καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς* (*τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ*)]] = $M\ 26_{26} = \lambda\ 22_{19} = \mu\ 14_{22}$.
εἶπεν = *M* = *μ*.
τοῦτό ἐστιν τὸ σῶμά μου = *M* = *μ* [[= *λ* (*β*)]].
καὶ λαβὼν τὸ ποτήριον = *M* = *μ*.
καὶ εὐχαριστήσας εἶπεν = $\lambda\ 22_{17a}$ (*M*, *μ*).
τοῦτό ἐστιν τὸ αἷμά μου τὸ τῆς καινῆς διαθήκης = *M*.
[[*τὸ περὶ πολλῶν ἐκχυνόμνεον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν*]] = *M*.
τοῦτο ποιεῖτε [[*ὁσάκις πίνητε*]] *εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν* = 1. *κ*.

Nihil igitur ex Lucae versibus 22_{19b} et 20 affertur. Atqui illud *τοῦτο ποιεῖτε* exinde originem ducere videtur, qua de re nunc aliquid proponam. *Τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἀνάμνησίν μου* habet Iustinus ante verba *τοῦτό ἐστιν τὸ σῶμά μου*. Duo tantum testes haec verba praebent, Paulus nempe et Lucas, e quibus Lucas auctor Iustini evangelii esse non potest. Si enim compositor harmoniae hoc loco Lucae evangelio usus verba *τοῦτό ἐστιν το σῶμά μου* e Luca hausisset, tenorem huius evangelii porro secutus verba *τοῦτο ποιεῖτε* post illud *τοῦτό ἐστιν τὸ σῶμά μου* collocasset. Sed altera quoque causa impedivit eum, quominus verba *τοῦτο ποιεῖτε* e Luca promeret. Codices enim, qui compositori erant in promptu, occidentales erant. Hi codices autem illa verba cum omitterent, compositori praebere certe non potuerunt. Restat igitur auctor huius rei Paulus, quem compositor in altera quoque parte cenae apud calicem secutus est, quo loco nemo nisi idem Paulus verba *τοῦτο ποιεῖτε* praebuit. Sic demum etiam illud explicatur, qua de causa haec verba apud Iustinum non locum suum habeant, apud Tatianum omittantur. Certe ex evangeliis, ut res ferebat, compositor hanc quoque narrationem composuit, sed cum Paulum eandem rem tradere non ignoraret, verbis iam confectis epistulam ad Corinthios contulit et nonnulla ex ea ad marginem harmoniae adscripsit, praeter alia illud duplex *τοῦτο ποιεῖτε*. Sic accidit, ut prius dictum apud Iustinum falso loco verba invaderet et apud Tatianum omitteretur, alterum apud utrumque legeretur. Atque illud *ὁμοίως* (= *ὡσαύτως*) eidem fonti attribuendum est. Quod autem verba attinet: *καὶ μόνοις αὐτοῖς μεταδοῦναι,*

certe ad Iustinum ipsum revocanda sunt, cum hoc ex narratione evangelica concludere unicuique liceret.

Quaestio illa, num codices Syro-Latini apud *λ* omnino cenam dominicam habuerint necne (cf. Blass, St Kr 1896, 733 sqq.), hoc loco solvi non potest. Sed hoc quidem statuendum videtur: codices be s^{cl} tantam confusionem et permutationem praebere, ut quos auctores secuti sint, diiudicari non iam possit. Versus autem 19^b et 20 in archetypo codicum Syro-Latinorum defuisse ex his quoque codicibus apparet, cum nil nisi lectionem codicis D alii alia ratione emendare studeant. Neque id praetermittere mihi licet, quod s^l apud *M* convenienter cum Tatiano (cod. A ap. Aphr.) habet: הנו דמי דייתיקא חדתא i. e. *τοῦτο [ἐστὶ] τὸ αἶμά μου ἡ καινὴ διαθήκη*, quod etiam apud s^h in cod. B invenitur.[1])

Etsi singula huius pericopae non satis constant, tamen in universum nostra propositio etiam hac narratione probatur.

De precatione Gethsemanea.

I. di. 99_9. 103_{24} = *λ* 22_{42} = *M* 26_{39} = *μ* 14_{36}.

I. di. 99_9: *πατερ, ει δυνατον εστιν, παρελθετω το ποτηριον τουτο απ εμου. και μετα τουτο ευχομενος λεγει· μη ως εγω βουλομαι, αλλ ως συ θελεις.*

I. di. 103_{24}: *παρελθετω, ει δυνατον, το ποτηριον τουτο.*

λ 22_{42}: *πατερ, ει βουλει παρενεγκε* [*παρελθατω*: s^{cl} s^{sch} sah] *τουτο το ποτηριον* [*το ποτηριον τουτο*: pler > aeg. Dff²] *απ εμου· πληρ μη το θελημα μου αλλα το σον γενεσθω.*

λ 22_{42} [*β*]: *πατερ, μη το θελημα μου αλλα το σον γενεσθω·* | *ει βουλει* [a om] *παρενεγκε τουτο το ποτηριον απ εμου* (Dacef²).

M 26_{39}: *πατερ, ει δυνατον εστιν, παρελθατω απ εμου το ποτηριον τουτο, πλην ουχ ως εγω θελω, αλλ ως συ.*

---

[1]) Certe in lingua Syriaca offensio exsistit, cum duo genetiva ab uno nominativo pendeant. Qua de causa etiam *M* et *μ* Iesu verba certe non recte interpretati sunt, nam *τὸ αἷμά μου τὸ τῆς καινῆς διαθήκης* Aramaice dici fere non potest.

μ 14_{36}: *αββα ο πατηρ* [+ *ει*:d] | *παντα δυνατα* [Dair ∼] *σοι* [+ *εισιν*: Dff²ilqr vg] *παρενεγκε* | *τουτο το ποτηριον* [DN 1.209.aqr ∼] *απ εμου· αλλ* [d om] *ου τι* [D:*ουχ ο*; 𝔉. cdf²: *ουχ ως*] *εγω θελω* [a:*λεγω*], *αλλα τι* [𝔉. cdf²: *αλλ ως*] *συ* [+ *θελεις*: Dacf²g²q].

Iam precationis forma apud Iustinum dilucide ex verbis Lucae Matthaei Marci composita est:

πάτερ, εἰ δυνατόν ἐστιν: *M*	
παρελθάτω	: *M*; apud *λ*: s^{cl} s^{sch} sah cop.
τὸ ποτήριον τοῦτο	: *M*, *μ* (> DNaqr), *λ* (> aeg. Dff²)
ἀπ' ἐμοῦ (hoc loco)	: *μ λ*
μὴ	: *λ*
ὡς ἐγὼ βούλομαι	: *M* (sed: *θέλω*) *μ* [*β*] (sed: *θέλω*, a: dico)
ἀλλ' ὡς σὺ	: *M*, *μ* [*β*]
+ *θέλεις*	: *μ* [*β*].

Quorum verborum imprimis haec ultima vox *θέλεις* iterum quantopere Iustini evangelium cum forma Syro-Latina cohaereat, plane ostendit. Illa vero precatio ex evangeliorum trium verbis composita di. 103 inter verba Lucae perhibetur (conf. infra p. 93), quod propositionem nostram saepe dictam denuo probat.

Cetera passionis momenta etsi commemorantur, tamen rei criticae nil novi praebent: di. 102 invenitur inquisitio Pilati, 103 Iesus missus ad Herodem, 97 crucifixio et vestimentorum sortitio.

De irrisione crucifixi

bis apud Iustinum agitur: di. 101_{12}: *οἱ γὰρ θεωροῦντες αὐτὸν ἐσταυρωμένον καὶ κεφαλὰς ἕκαστος ἐκίνουν καὶ* ¹³*τὰ χείλη διέστρεφον καὶ* ¹⁴*τοῖς μυξωτῆρσιν ἐν ἄλλοις διερινοῦντες* [? verba certe corrupta], *ἔλεγον εἰρωνευόμενοι ταῦτα, ἃ καὶ ἐν τοῖς ἀπομνημονεύμασι τῶν ἀποστόλων αὐτοῦ γέγραπται Υἱὸν θεοῦ ἑαυτὸν ἔλεγεν, καταβὰς περιπατείτω. σωσάτω αὐτὸν ὁ θεός.* ap. I 38_6 *σταυρωθέντος γὰρ αὐτοῦ ἐξέστρεφον τὰ χείλη καὶ ἐκίνουν τὰς κεφαλὰς λέγοντες· ὁ νεκροὺς ἀνεγείρας ῥυσάσθω ἑαυτόν.*

Alluditur modo, ut varietas verborum indicat, ad *M* 27_{39-43} et locos apud *μ λ* eandem rem praebentes. Fortasse autem id

mentione dignum est, quod *M* 27_{41} D it[part] s[1] sugillantes non *γραμματεῖς καὶ πρεσβυτέρους* sed *γραμματεῖς καὶ Φαρισαίους* nominant, cum Iustinus quoque (confer p. 38 sq.) in vaticinio passionis dominum ab his vexatum esse dicat.

De verbis crucifixi duobus.

1. I. di. 99_5: *ο θεος, ο θεος, ινα τι εγκατελιπες με;*

M 27_{46}: *θεε μου, θεε μου, ινα τι με εγκατελιπες;*

μ 15_{34}: *ο θεος μου, ο θεος μου, εις τι εγκατελιπες με;* (ℵBLf² vg > pler.: *με εγκατελιπες* > *ωνειδισας με*: D[gr]c);

ψ 22_2 LXX: *ο θεος, ο θεος μου, προσσχες μοι, ινα τι εγκατελιπες με.*

Quae in evangelium Iustini lectio fuerit recepta, non satis apparet, cum nesciamus, utrum ex psalmo Iustinus, quippe qui etiam sequentia psalmi verba eodem tenore exhibeat, locum attulerit an ex evangelio. Sed cum paullo ante verba LXX interpretum integra exhibeat, verisimile est, Iustinum verba supra allata ex evangelio sumpsisse.

2. Alterum affertur dictum crucifixi di. 105_{13}: *πάτερ, εἰς χεῖράς σου παρατίθεμαι τὸ πνεῦμά μου,* quod ad verbum cum *λ* 23_{46} consentit.

Quae ad sepulcrum resurrectionem ascensionem Iesu verba alludunt, ad rem criticam nullius momenti sunt.

Iam pauca nobis addenda sunt

de prima Iesu infantia.

Omnes fere has historias se novisse Iustinus plane ac diserte eas ex memoria enarrando demonstrat. Capita *M* 1 et 2 tota profert, cum capitum Lucae duorum primorum haec non enumerentur: Gabriel nuntius ad Zachariam missus, Mariae et Elisabet congressus, generatio baptistae, angeli et pastores, circumcisio Iesu, Simeon et Anna, Iesus duodecim annorum puer in templo versatus. Sed has omissiones nihil valere per se apparet.

Nonnulla tamen singula eaque gravissima hoc loco sunt tractanda, quae iterum propositioni nostrae subveniunt.

Praeconium, quod exhibet Iustinus (ap. I 33) ab angelo Mariae tributum, conferamus cum verbis quae de hac re faciunt Lucas et Matthaeus:

I. ap. I 33_5	λ 1_{30} sqq.	*M* 1_{20} sq.
καὶ ὁ ἀποσταλεὶς δὲ πρὸς αὐτὴν τὴν παρθένον κατʼ ἐκεῖνο τοῦ καιροῦ ἄγγελος θεοῦ [6]*εὐηγγελίσατο αὐτὴν εἰπών·*	*καὶ εἶπεν* [*εὐηγγελίσατο αὐτὴν εἰπών:* ar; item sed *καὶ εἶπεν:* *Λ* 229. 262^{1}. 565. be f^{2} l] *ὁ ἄγγελος αὐτῇ· μὴ φοβοῦ Μαριάμ· εὗρες γὰρ χάριν παρὰ τῷ θεῷ* [31]*καὶ*	*ἰδοὺ ἄγγελος κυρίου κατʼ ὄναρ ἐφάνη αὐτῷ λέγων· Ἰωσὴφ υἱὸς Δαυίδ, μὴ φοβηθῇς παραλαβεῖν Μαριὰμ τὴν γυναῖκά σου,*
[7]*ἰδοὺ συλλήψῃ ἐν γαστρὶ*	*ἰδοὺ συλλήψῃ ἐν γαστρὶ*	*τὸ γὰρ ἐν αὐτῇ γεννηθὲν*
ἐκ πνεύματος ἁγίου		*ἐκ πνεύματος ἁγίου ἐστίν.*
καὶ τέξῃ υἱόν,	*καὶ τέξῃ υἱὸν καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν.* [32]*οὗτος ἔσται μέγας*	[21]*τέξεται δὲ υἱόν,*
καὶ υἱὸς ὑψίστου κληθήσεται,	*καὶ υἱὸς ὑψίστου κληθήσεται.*	
καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν· αὐτὸς γὰρ σώσει τὸν λαὸν [8]*αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν.*		*καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν. αὐτὸς γὰρ σώσει τὸν λαὸν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν.*

Propinquitas codicum Latinorum cum evangelio Iustini ex verbis *εὐηγγελίσατο αὐτὴν εἰπὼν* probatur, atque plane e tabula elucet, quam accurate compositor ille harmoniam comparaverit.[1]) At dixerit quispiam, cum haec omnia angelus Mariae vaticinatus sit, quid restat Iosepho? An haec verba gemina in harmonia fuerunt? Minime! Et — bona fortuna! — locum affert Iustinus (di. 78_7) atque restat Iosepho, quantum

[1]) Fortasse ex hoc fonte hausit auctor protevangelii Iacobi (11_2), quo in evangelio similiter atque apud Iustinum Matthaeus et Lucas coniuncti apparent.

eum scire necesse est. Sunt autem verba haec: *καὶ Ἰωσὴφ δέ, ὁ τὴν Μαρίαν μεμνηστευμένος, βουληθεὶς πρότερον ἐκβαλεῖν* [8]*τὴν μνηστὴν αὐτῷ Μαριάμ, νομίζων ἐγκυμονεῖν αὐτὴν ἀπὸ συνουσίας ἀνδρός, τουτέστιν ἀπὸ πορνείας, δι' ὁράματος κεκέλευστο μὴ ἐκβαλεῖν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, εἰπόντος αὐτῷ τοῦ φανέντος ἀγγέλου, ὅτι ἐκ πνεύματος ἁγίου, ὃ ἔχει κατὰ γαστρός ἐστι.* [9]*φοβηθεὶς οὖν οὐκ ἐκβέβληκεν αὐτήν.* *M* 1_{21} (vid. supra) igitur hoc loco omittitur neque desideratur. Atque cogita et Tatianum hunc versum praeterisse (sec. Zahn FGK 116 sq.), et quod gravissimum est, Syrum Curetonianum et versionem Syriacam, quae vocatur Peschita, et evangelium Hierosolymitanum (cod. A.) *M* 1_{25} lectionem praebere: „ea (scil. Maria) nominavit" [וקרית שמה ישוע]. Non videtur explicari posse, unde hanc lectionem sumpserint solum secuti Matthaeum nostrum auctorem, quippe qui paullo ante Iosepho, ut Iesu nomen daret, imperasse angelum narravisset. Sequuntur autem illam harmoniam, quae hoc mandatum soli Mariae datum esse tradidit atque versum *M* 1_{21} non suo loco sed inter verba angeli ad Mariam facta attulit.

Proximis in versibus harmonia Lucam videlicet sequitur, cum apud Matthaeum similia non inveniantur. Quamquam verba (di. 100_{18}) magis ex memoria quam priora afferuntur, tamen satis plane Lucae locus agnoscitur.

I. di. 100_{18}	λ $1_{35.38}$
πίστιν δὲ καὶ χαρὰν λαβοῦσα Μαρία ἡ παρθένος, εὐαγγελιζομένου αὐτῇ Γαβριὴλ ἀγγέλου	*καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἄγγελος εἶπεν αὐτῇ·*
[19]*ὅτι πνεῦμα κυρίου ἐπ' αὐτὴν ἐπελεύσεται*	*πνεῦμα ἅγιον ἐπελεύσεται | ἐπὶ σέ* (s^sch om),
καὶ δύναμις ὑψίστου ἐπισκιάσει αὐτήν,	*καὶ δύναμις ὑψίστου ἐπισκιάσει σοι,*
διὸ καὶ τὸ γεννώμενον ἐξ αὐτῆς	*διὸ καὶ τὸ γεννώμενον* [+ *ἐκ σοῦ:* C* 1. 22. 33. 124. al[20] acem^bisr vg s^sch Tert. Iren. Hil. Ambr.]
ἅγιόν ἐστιν υἱὸς θεοῦ,	*ἅγιον κληθήσεται υἱὸς θεοῦ*
	. . . .
ἀπεκρίνατο·	[38]*εἶπεν δὲ Μαριάμ·* *ἰδοὺ ἡ δούλη κυρίου,*
γένοιτό μοι κατὰ τὸ ῥῆμά σου.	*γένοιτό μοι κατὰ τὸ ῥῆμά σου.*

Ut Iustinus etiam Tatianus (Moesinger p. 255 sq.) illud *ἐκ σοῦ* habuit atque Tatianus Arabicus (ed. Ciasca p. $2^{lat.}$) praebet: „quod nascetur ex te, erit sanctum et vocabitur filius Dei." (De discrepantia verborum *ἐστὶν*: *κληθήσεται* conferas varias lectiones in 1. $ι\ 3_1$, quo loco illud *καὶ ἐσμὲν* a lectoribus additum est, et varias lectiones in $ι\ 1_{12}$, cuius loci genuinam lectionem *τέκνα θεοῦ καλεῖσθαι* Tertullianus et Nonnus nobis servaverunt.) Iustinum et Tatianum cum codicibus Syro-Latinis consentire iam cognoveris.

Cum narratione de somnio Iosephi et consilio Mariae dimittendae historia itineris Bethlehemici coniuncta Justinus pergit: (di. 78_{10}) *ἀλλὰ ἀπογραφῆς οὔσης ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ τότε πρώτης ἐπὶ Κυρηνίου, ἀνεληλύθει* (scil. *Ἰωσὴφ*) *ἀπὸ Ναζαρέτ, ἔνθα ᾤκει, εἰς Βηθλεέμ, ὅθεν ἦν, ἀπογράψασθαι. ἀπὸ γὰρ τῆς κατοικούσης τὴν γῆν ἐκείνην φυλῆς Ἰούδα τὸ γένος ἦν.* De industria igitur, ut ita dicam, Justinus Iosephum filium Davidis fuisse celat, sed in universum e tribu Iudae originem trahere dicit. Qua de causa autem celat? Nimirum quod nesciebat? Iustinum stemmata Lucae vel Matthaei neglexisse iam supra (p. 12) dixi et nunc dico. Iam vero conferamus, quae codices hoc loco nobis tradiderint verba.[1]) Pro *εἰς τὴν Ἰουδαίαν* habent De *εἰς γῆν Ἰούδα* (a r: in terram Iudeam) ut, si *ΓΗΝ* pro *ΤΗΝ* a librario quodam per errorem scriptum dicas, hoc erratum iam antiquissimis temporibus factum esse statuere debeas. Atque illud *γῆν* cum Iustini verbis non nihil congruit. Deinde D s^1 clausulam, quae est *διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν ἐξ οἴκου καὶ πατριᾶς Δαυΐδ* ad finem versus quinti exhibent, praeterea e s^1 habent: *διὰ τὸ εἶναι αὐτοὺς* (*ἀμφοτέρους*: s^1) *ἐξ οἴκου* [— *καὶ πατριᾶς*: s^1] *Δαυΐδ*, quod etiam Tatianus agnoscebat (Moesinger p. 16: „utrumque Iosephum et Mariam esse ex domo

[1]) $λ\ 2_1$: *ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐξῆλθεν δόγμα παρὰ Καίσαρος Αὐγούστου ἀπογράφεσθαι πᾶσαν τὴν οἰκουμένην.* [2] *αὕτη ἀπογραφὴ ἐγένετο πρώτη ἡγεμονεύοντος τῆς Συρίας Κυρηνίου.* [3] *καὶ ἐπορεύοντο πάντες ἀπογράφεσθαι ἕκαστος εἰς τὴν ἑαυτοῦ πόλιν.* [4] *ἀνέβη δὲ καὶ Ἰωσὴφ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἐκ πόλεως Ναζαρὲθ εἰς τὴν Ἰουδαίαν εἰς πόλιν Δαυΐδ ἥτις καλεῖται Βηθλεέμ,* [[*διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν ἐξ οἴκου καὶ πατριᾶς Δαυΐδ*]] [5] *ἀπογράψασθαι σὺν Μαριὰμ τῇ* [*ἐμνηστευμένῃ*] *γυναικὶ αὐτοῦ, οὔσῃ ἐγκύῳ.*

David"; hom. Aphr. p. 472: „יוסף ומרים מכירתה. תריהון מן ביתה דדויד", ad litteram fere sicut s[1]), codex vero 225 clausulam omittit. Sic statuendum videtur: Deerant cum in evangelii Lucae exemplis antiquissimis tum in harmonia verba: *διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν ἐξ οἴκου καὶ πατριᾶς Δαυΐδ.* Qua enim de causa Iosephus Bethlehemam profectus esset, satis illo *εἰς τὴν ἑαυτοῦ πόλιν* expressum erat. Ita accidit, ut Iustinus originem Iosephi Davidicam ignoraret. A lectore autem Lucae quodam, sicut homines solent, a quibus nihil satis plane dici potest, additum est in margine: *διὰ τὸ εἶναι αὐτοὺς ἐξ οἴκου Δ.* Quae verba certe pendent a $\lambda\ 1_{27}$: . . . *πρὸς παρθένον ἐμνηστευμένην ἀνδρὶ ᾧ ὄνομα Ἰωσήφ, ἐξ οἴκου Δαυΐδ,* quo loco verba *ἐξ οἴκου Δ.* et ad Mariam et ad Josephum et ad utrumque spectare possunt, prout lectori placuit. Atque Chrysostomus (VII 25 B, 26 A (ter)) ibidem verba legit: *ἐξ οἴκου καὶ πατριᾶς Δαυΐδ.* Discrepant igitur lectiones $\lambda\ 1_{27}$ eodem modo quo $\lambda\ 2_{4\cdot 5}$, cum apud alteros testes altero loco verba *καὶ πατριᾶς* omittantur. Perantiquam correcturam habemus atque $\lambda\ 2_{4\cdot 5}$ ex $\lambda\ 1_{27}$, non $\lambda\ 1_{27}$ ex $\lambda\ 2_{4\cdot 5}$ pendere secundum regulas artis criticae ex eo apparet, quod illa clausula $\lambda\ 2_{4\cdot 5}$ certe additamentum est, ut collocatio fluctuans demonstrat. A margine enim additamentum verba ipsa invasit, sed, ut accidit, ab aliis alio loco insertum est. Tatianus clausulam recepit, unde s[1] formam eius sumpsit. Denique clausula in codices iam ingessa a viro docto, quippe qui Iosephum quidem originem a Davide trahere sciret, Mariae autem originem ignoraret, emendata est, ut fieret: *διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν ἐξ οἴκου καὶ πατριᾶς Δαυΐδ,* quam clausulae formam plerique nobis codices tradiderunt. At unus 225, codex sane optimus, lectionem genuinam praebet.

Nonnulla hoc loco de stemmatibus, qualia in codicibus Syro-Latinis traduntur, sunt addenda. Codicem D apud Lucam stemma Matthaei praebere nemo ignorat, sed non puto id quod et olim Bengelius ille vir clarissimus et nunc vir doctus Graefe [St Kr 1898 p. 116 sq.] voluerunt, Lucae genuinum stemma fuisse stemma Mariae. Sic potius res se habere videtur: Librarius seu vir doctus, qui lectiones harmoniae cum evangeliis conferebat, frustra in harmonia stemma quoddam cum quaesivisset et Matthaei Lucaeque stemmata inter se pugnare vidisset,

Matthaei quidem verbis in universum receptis — neque enim Graefio concedo differre verba D^luc^ a verbis D^mat^ — Lucam ac Matthaeum contaminare ausus est. Sed noli credere hoc librarium codicis D novissimum fecisse. Is enim, qui illam contaminationem confecit, Lucae evangelii exemplo usus est, in quo nomen illius alterius Cainam deerat. Deest hoc nomen etiam Gen. 11_{12} in verbis quidem Hebraicis, additur a LXX interpretibus. Nostri igitur codices, qui omnes praeter unum illud nomen λ 3_{36} habent, secundum LXX iam corrupti sunt, archetypus unius D lectionem genuinam praebebat. Atque alios codices, Latinos nempe g¹ et Sangallensem 49 vulgatae versionis haec lectio invasit, non apud Lucam, sed apud Matthaeum. Antepositus est enim in his codicibus evangelio Matthaei catalogus nominum ab Adamo incipiens usque ad Abraham, quo in catalogo a duobus illis codicibus item ille Cainam omittitur, ut idem stemma praebeant quod D in λ. Sed haec nomina eorum codicum non ex ipso Cantabrigiensi hausta esse ex eo apparet, quod complura nomina in hisce codicibus cum scriptura nominum codicis D non ad litteram congruunt. Genuinam igitur lectionem et perantiquam contaminationem stemmatum habemus, quae optime nostra propositione harmoniae cuiusdam explicatur. In harmonia quidem ipsa stemmata Iesu erant omissa. Sed non puto compositorem omnia, quae ad originem Iesu Davidicam pertinerent, recidere voluisse, quam Tatiano causam, cur illa omitteret, fuisse veteres affirmant. Difficilius compositori videbatur stemmata Matthaei et Lucae tantopere inter se discrepantia contaminare, quod librarius demum ille, utique vir fortis atque doctus confecit.

Sed iam ad Iustinum redeamus. Pergit ille (di. 78_{11}): *γεννηθέντος δὲ τότε τοῦ παιδίου ἐν Βηθλεέμ, [12]ἐπειδὴ Ἰωσὴφ οὐκ εἶχεν ἐν τῇ κώμῃ ἐκείνῃ που καταλῦσαι, ἐν σπηλαίῳ τινὶ σύνεγγυς τῆς κώμης κατέλυσε. καὶ τότε, αὐτῶν ὄντων ἐκεῖ, ἐτετόκει ἡ Μαρία τὸν Χριστὸν καὶ ἐν φάτνῃ αὐτὸν ἐτεθείκει.* Lucas noster (2_7)[1]) pro verbo *ἐτεθείκει* habet *ἀνέκ-*

---

[1]) λ 2_6: *ἐγένετο δὲ ἐν τῷ εἶναι αὐτοὺς ἐκεῖ ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ τεκεῖν αὐτήν, [7]καὶ ἔτεκεν τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν πρωτότοκον καὶ ἐσπαργάνωσεν* [e: *ἐσπαργάνωσαν*] *αὐτὸν καὶ ἀνέκλινεν* [e: *ἀνέκλιναν*] *αὐτὸν ἐν φάτνῃ, διότι οὐκ ἦν αὐτοῖς τόπος ἐν τῷ καταλύματι.*

λινεν. Latini vero codices: bcff^{2}g^{1}lqr aur. gig., patrum Ambrosius Vigilius Thapsensis reddunt hanc vocem Latino „posuit“, ceteri Latini verbo „reclinavit“. Omnibus autem locis versiones, quae sunt Itala et vulgata, verbum *κλίνειν* et composita (verbo *ἀνακλίνεσθαι* = accumbere excepto) vocabulo Latino „re-(de-)clinare“ usi transtulerunt, sic *λ* $9_{12.58}$ $24_{5.29}$ *M* 8_{20} *ι* 19_{30}. Vocem vero *τιθέναι* semper usi verbo „ponere“ verterunt, sic: *M* 5_{15} 12_{18} 14_{3} 22_{44} *λ* 1_{66} 5_{18} 6_{48} 8_{16} 9_{44} 11_{33} 12_{46} 14_{29} 19_{21} sq. 20_{43} 21_{14} 22_{41} $23_{53.55}$ saepius. Quae cum ita sint, illos Latinos in archetypo Graeco *ἔθηκεν* invenisse statuamus necesse est. De coniunctione *ἐν φάτνῃ καὶ σπηλαίῳ* conf. Blass, Euang. sec. Lucam 1897, add. et corr. p. 120, ubi hanc lectionem formae *β* fuisse opinatur, quod optime cum nostra propositione convenit.

In narratione magorum apud Justinum duo praecipue mira elucent, primum, quod initii verba quae sunt *ἅμα τῷ γεννηθῆναι αὐτὸν* saepissime iterantur (di. 77. 88. 102. 106), deinde, quod magi noviens *μάγοι ἀπὸ Ἀρραβίας* (sic!)[1]) nominantur: di. 77. 78. 88. 102. 103. 106., quas duas proprietates iam in harmonia exstitisse manifestum est (conf. infra p. 89 sq.). Quod si in caede Bethlehemica secundum Iustinum *ἁπλῶς πάντες παῖδες* necati sunt, nullius momenti ad rem criticam videtur esse.[2]) In verbo Ieremiae (31_{15}) laudando Iustinus (di. 78_{19}) cum *M* 2_{18} [3]) contra LXX voce *θρῆνος* omissa (c. ℵBZ it vg s^{sch}) consentit.

---

1) Codices Iustini omnibus locis habent formam geminato *ρ*, atque etiam adiectivum ap. I 62_8 geminato *ρ* scriptum exstat. Non igitur librariis, sed Iustino, immo vero harmoniae haec forma attribuenda videtur esse.

2) *M* 2_{16}: *τότε Ἡρῴδης ἰδὼν ὅτι ἐνεπαίχθη ὑπὸ τῶν μάγων, ἐθυμώθη λίαν, καὶ ἀποστείλας ἀνεῖλεν πάντας τοὺς παῖδας τοὺς ἐν Βηθλεὲμ καὶ ἐν πᾶσιν τοῖς ὁρίοις αὐτῆς ἀπὸ διετοῦς καὶ κατωτέρω κατὰ τὸν χρόνον, ὃν ἠκρίβασεν παρὰ τῶν μάγων.*

3) I. di. 78_{19} = *M* 2_{18}: *φωνὴ ἐν Ῥαμᾶ ἠκούσθη,* [— *θρῆνος καὶ*: ℵBZ it vg s^{sch}] *κλαυθμὸς καὶ ὀδυρμὸς πολύς· Ῥαχὴλ κλαίουσα τὰ τέκνα αὐτῆς, καὶ οὐκ ἤθελε[ν] παρακληθῆναι, ὅτι οὐκ εἰσί[ν].*

Ad finem iam commentationis venimus. Reliquum est, ut nominatim singula verba iam supra passim tractata conferamus, quibus Iustinus ceteroqui illis locis accurate redditis a lectione evangeliorum recedit. Conspectum discrepantiarum hac tabula iam daturus sum:

	Locus Iustini	Locus Matthaei		Locus Lucae	
1	οὐ τὸ πτύον αὐτοῦ	3_{12}	οὗ τὸ πτύον	3_{17}	οὗ τὸ πτύον
2	ἐπιπτῆναι	3_{16}	καταβαῖν[ον]	3_{22}	καταβῆναι
3	ὃς δ' ἂν ὀργισθῇ	5_{22}	πᾶς ὁ ὀργιζόμενος		—
4	ὃς ἂν ἐμβλέψῃ	5_{28}	πᾶς ὁ βλέπων		—
5	μετὰ τῶν δύο πεμφθῆναι	18_{9}	δύο ὀφθαλμοὺς ἔχοντα βληθῆναι		—
6	παντὶ δὲ ἀγγαρεύοντί σε	5_{41}	καὶ ὅστις σε ἀγγαρεύσει		—
7	ἀκολούθησον	5_{41}	ὕπαγε μετ' αὐτοῦ		—
8	τί καινὸν ποιεῖτε;	$5_{46.\,47}$	τίνα μισθὸν ἔξετε; τί περισσὸν ποιεῖτε;	6_{32} sq.	ποία ὑμῖν χάρις ἐστίν;
9 a	πόρνοι	5_{46}	τελῶναι	6_{32}	ἁμαρτωλοί
9 b	τελῶναι	5_{47}	ἐθνικοὶ [τελῶναι]		
10	ὅσιος	5_{45}	ἀγαθὸς		—
11	τὴν ψυχὴν αὐτοῦ	16_{26}	τὴν ψυχὴν αὐτοῦ	9_{25}	ἑαυτὸν
12	οὐ κατανοεῖτε	23_{23}	ἀφήκατε	11_{42}	παρέρχεσθε
13	τοὺς ἀναιροῦντας ὑμᾶς	10_{28}	ἀπὸ τῶν ἀποκτενόντων τὸ σῶμα	12_{4}	ἀπὸ τῶν ἀποκτενόντων τὸ σῶμα

	Locus Iustini	Locus Matthaei		Locus Lucae	
14	νοῦς	6_{21}	καρδία	12_{34}	καρδία
15	ἐνδεδυμένοι δέρματα προβάτων	7_{15}	ἐν ἐνδύμασιν προβάτων		—
16	ἔργα	7_{16}	καρποὶ		—
17	γενεσίων ἡμέρας τελουμένης	14_{6}	γενεσίων δὲ γενομένων γενεσίων δὲ ἀγομένων		—
18	φόρους τελεῖν	22_{17}	δοῦναι κῆνσον	20_{22}	φόρον διδόναι
19	μάγοι ἀπὸ Ἀρραβίας	2_{1}	μάγοι ἀπὸ ἀνατολῶν		—
20	ἥξει ἥξουσιν ὑπάγετε	3_{11} 7_{15} 25_{41}	— ἔρχονται πορεύεσθε [ℵ: ὑπάγετε]	3_{16}	ἔρχεται — —

Quae de locis ita collatis dicenda videntur esse, iam proferemus. Facile quis has discrepantias ad complures versiones unius evangelii Aramaici reducendas esse censeat, neque repugnare volo, quamquam nil certi dicere audeo. Singulos locos pertracto:

1. [conf. p. 7] I.: οὗ τὸ πτύον αὐτοῦ > *M* = *λ*: οὗ τὸ πτύον. Ratio dicendi Hebraica hoc loco certe apparet. Ex forma quadam Aramaica יְדֵי רַפְשָׁה בִּידָהּ (Ies. 30_{24}) lectio Iustini satis explicatur.

2. [conf. p. 8] I.: ἐπιπτῆναι [ἐπέπτη] > *M* = *λ*: καταβῆναι. Vox ἐπιπτῆναι invenitur etiam apud Orig. c. Cels. I 40. 41, Tert. adv. Valent. 27, Orig. in Ioan. II 6, Hilarium in ψ 54_{7}. Discrepantias Reschius ad vocem יָרַד revocat (TU X 3. 20).

3. [p. 21] I.: ὃς δ' ἂν ὀργισθῇ > *M*: πᾶς ὁ ὀργιζόμενος. Utrum haec discrepantia Aramaicum sermonem resi-

piat, quod Reschius (TU X 2. 85) vult, an lapsus calami vel memoriae sit, minime pro certo dici potest. Hoc loco ad pag. 21 addo ne id quidem constare, utrum vocem *εἰκῇ* Iustinus legerit necne. Locus enim e memoria exhibetur, ut ego quidem non cum Reschio (l. c.) concludam in Iustini evangelio illud *εἰκῇ* omissum fuisse. Tatianus et forma Syro-Latina praebent *εἰκῇ*.

4. [p. 21] Quae de illo *ὃς δ' ἂν ὀργισθῇ* dicta sunt, etiam ad discrepantiam I.: *ὃς δ' ἂν ἐμβλέψῃ* > M: *πᾶς ὁ βλέπων* pertinent. Neque enim recte Reschius (TU X 2. 90) ex multis discrepantiis, quae inter singulos testes, et patres et codices hic et aliis locis intercedant, unum illud evangelium praecanonicum restituere conatur. Quot versiones illius evangelii exstiterunt? Secundum locum hic tractatum septem sunt, aliis locis ampliores accedunt. Nemo tot versiones illius evangelii in nostris evangeliis — his enim patres fere omnes usi sunt — nobis traditas esse credet. Tales multifariae discrepantiae ad memoriam deficientem patrum revocandae sunt. Aliter res se habet, si duae lectiones, quarum utraque a patribus satis bene tradita apparet, inter se differunt. Ac ne omnes patres quidem rei usui sunt; patres enim posteriores, qui solum nostra evangelia in manibus habebant, discrepantias praebere non possunt, quae ex Matthaeo Aramaico originem ducere videntur. Patres secundi tantum saeculi, quorum de evangelii exemplis nihil certi dicere possumus, ad Matthaeum vel Marcum Aramaicum, si modo exstiterunt, cum aliquam nobis a vulgata discrepantem lectionem tradiderint, respicere possunt.

5. [p. 22] I.: *μετὰ τῶν δύο πεμφθῆναι: M: δύο ὀφθαλμοὺς ἔχοντα βληθῆναι.* Ne hac quidem in re aliquid affirmare volo. Illud *μετὰ τῶν δύο* etiam Origines testatur, atque Syrus Lewisianus *ὀφθαλμοὺς* omittit, ut is ab evangelio Iustini pendere videatur. Utraque autem lectio, et *μετὰ τῶν δύο* et *δύο* [[*ὀφθαλμοὺς*]] *ἔχοντα* optime verba Aramaica reddere videtur posse, quae sunt: כְּדִי אִתַי תַּרְתֵּין [עַיְנִין].

6. [p. 24] De discrepantia, quae est *παντὶ δὲ ἀγγαρεύοντί σε: καὶ ὅστις σε ἀγγαρεύσει,* nil aliud dicendum videtur atque iam supra dictum de discrepantiis *M* 5$_{22.28}$ (cf. ad 3. 4). Si quis originem Aramaicam quaerat, fortasse [[כֹּל]] מַן־דִּי מְשַׁחַר לָךְ proponam.

7. [p. 24] Eiusdem loci discrepantia *ἀκολούθησον: ὕπαγε μετ' αὐτοῦ* vocibus Aramaicis אֱזֶל עִמֵּהּ non male, si quis velit, solvitur.

8. [p. 26 sq.] De verbo Iustini *τί καινὸν ποιεῖτε* iam supra nonnulla diximus atque Credner (I, 223 sq.) non male coniecit ad lapsum calami cuiusdam librarii vel interpretis discrepantiam reducendam esse, qui in archetypo Aramaico pro vocibus מַה חִסְדָּא לְכוֹן [i. e.: *ποία χάρις ὑμῖν*] legit per errorem מַה חַדְתָּא לְכוֹן.

9. [p. 28] De vocibus *πόρνοι: τελῶναι: ἐθνικοὶ* non habeo, quid pro certo affirmem (cf. Nestle, phil. sacr. p. 31 sq.).

10. [p. 30] *ὅσιος* et *ἀγαθὸς* ad Aramaicum טָב respiciunt.

11. [p. 31] *τὴν ψυχὴν αὐτοῦ: ἑαυτὸν* ad idem נַפְשֵׁהּ spectant.

12. [p. 48 sq.] *οὐ κατανοεῖτε: (M) ἀφήκατε: (λ) παρέρχεσθε.* Verbum עֲבַר bene vertitur in illa verba Graeca.

13. [p. 50] *τοὺς ἀναιροῦντας ὑμᾶς: ἀπὸ τῶν ἀποκτενvόντων τὸ σῶμα.* Et verba Iustini et verba evangelistarum ad Aramaicum קָטְלִין פַּגְרְכוֹן redire possunt.

14. [p. 54] *νοῦς: καρδία.* Vocabulum *νοῦς* in evangeliis semel apud *λ* exstat (24_{45}), quo loco s[h] habet לֵב, ut cum *καρδία* tum *νοῦς* loco hic pertractato ex voce לֵב originem trahere possint.

15. [p. 55] Discrepantias huius loci Resch [TU X 2. 112] ad verba כִּי רַבִּים יָבֹאוּ מִחוּץ לְבוּשֵׁי אַדֶּרֶת כְּבָשִׂים revocat.

16. [p. 55] Atque voces *ἔργα* et *καρποὶ* ad eandem vocem מַעֲשֶׂה reducit (TU X 2. 114). Num has discrepantias (15. 16) recte resolverit, difficile est indicatu.

17. [p. 65] Num etiam haec discrepantia huc pertineat, quaeri potest; adhuc nil pro certo affirmare audeo.

18. [p. 72] De vocabulis *φόρος* [*ἐπικεφάλαιον*] et *κῆνσος* [= כְּסַף רֵאשָׁא] conf. Resch TU X 3. 550.

19. [p. 87] Voces *Ἀραβία* et *ἀνατολαὶ* fortasse ad nomen עֲרָבָה redeunt. יָם הָעֲרָבָה (Dt 2_8) est enim mare mortuum, quod in oriente Palaestinae situm est, ut ערבה pro *ἀνατολαὶ* usurpatum esse putem; confer praecipue ad hanc rem locos Dt 4_{49} et Ios 12_3: *ἕως τῆς θαλάσσης Ἄραβα, θάλασσαν τῶν ἁλῶν ἀπὸ ἀνατολῶν ὁδόν.*

20. [pp. 7. 55. 75] Vocabula notionis proficiscendi ἔρχομαι, ἥκω, ὑπάγω facillime ad voces אֲתָא vel אֲזַל revocantur.

Quid hac de re iudicandum videtur? Certe nonnullae harum lectionum discrepantiarum ad memoriam deficientem reduci possunt. Tamen noli neglegere, imprimis Matthaei verba a verbis Iustini recedere. Quamquam nihil pro certo asseverare volo, tamen cum Matthaei tum Iustini verba ad unum archetypum Aramaicum, siquidem exstitit, pertinere videntur, cuius verba diversa uterque ratione in linguam Graecam transtulerit. Quae si ita sunt, compositor harmoniae perantiquum Matthaei exemplum usurpavit, in quo multae ex illo Matthaeo Aramaico ortae variae lectiones restabant. Proinde illas Iustini discrepantias optimas ducas necesse est, quod hoc loco amplius probare non possum; noli autem putare mihi aliquid cum Reschio esse. Sed unum quidem praeterire nolo. Nam cum codices Syro-Latinos ex harmonia illa pendere demonstraverimus, certe fieri potest, ut in hisce codicibus nonnullas tales discrepantias inveniamus, quae ad Matthaeum Aramaicum spectare possint (conf. ad hanc rem Nestle, phil. sacr.).

Aliam rem si non praeterire, tamen commemorare tantum volo, quas sententias locos dicta, quorum nostris in evangeliis similia non inveniantur, Iustinus attulerit. Reschius (TU V 4. 1889) et Zahnius (GK 1889 I 2. 538 sqq.) apocrypha vel agrapha Iustini, ille una cum apocryphis, quae exstant apud alios patres, hic Iustinum separatim exhibens tractaverunt atque omnes locos tam diligenter collegerunt, ut nos idem officium subire non necesse sit. Ad rem criticam loci nil fere pertinent, atque de re ipsa, quomodo scilicet apocrypha cum harmonia cohaereant, aliquid dicere ultra modum difficile non est. Secundo enim saeculo multa et dicta et facta domini nostri vivo sermone hominum posterorum memoriae tradi solita esse nemo negabit; inde multa talia in evangelia nonnulla penetrasse mirum non videtur. Sed ne illud quidem affirmari potest, Iustinum illa agrapha necessario ex evangelio suo hausisse, cum etiam audiendo ea excepisse possit. Papias quidem Iustini fere aequalis vivam vocem litteris anteposuit.

Initio disputationis Iustinum non evangelio canone exempto, sed harmonia quadam evangeliorum usum esse censuimus atque disputatione ipsa, ut opinamur, demonstravimus. Inveniebamus enim verba Matthaei Marci, Lucae Iohannis[1]) inter se commixta et coartata. Sed non casu neque paucis locis sed semper atque de industria conglutinata apparuerunt, ut ne verbum quidem de hac re amplius me dicere oporteat. Nunc ad ea, a quibus profecta est commentatio, gradum revolvimus quaerentes, num loci, quibus Iustinus illa *ἀπομνημονεύματα* commemoret, nostram propositionem probent. Qui memorabilia illa defendunt nostra quattuor evangelia fuisse, loco di. 103_{22} plerumque utuntur, qui hic est: *ἐν γὰρ τοῖς ἀπομνημονεύμασιν, ἅ φημι ὑπὸ τῶν ἀποστόλων αὐτοῦ καὶ τῶν ἐκείνοις παρακολουθησάντων συντετάχθαι,* [23]*γέγραπται, ὅτι ἱδρὼς ὡσεὶ θρόμβοι κατεχεῖτο, αὐτοῦ εὐχομένου καὶ λέγοντος·* [24]*παρελθέτω, εἰ δυνατόν, τὸ ποτήριον τοῦτο,* quae verba Matthaeum Iohannem, Lucam Marcum appellatione quadam significare videantur (conf. Tert. adv. Marc. 4_2). Illis haec respondenda sunt: Loco commemorato atque toto dialogo et tota apologia Iustini maxime interest, omnia, quae de Iesu profert, auctoritate apostolorum fulcire. Quomodo hoc facere potuit? Optime fecisset, si nominatim auctores illos, imprimis Matthaeum et Iohannem attulisset. Quae enim Matthaeus aut Iohannes scripsissent, omnibus certe vel dicta vel facta Iesu optime tradere videbantur. Atque Lucas medicus ille non parvi ingenii et socius Pauli certe ab omnibus auctor gravissimus rerum Christianarum ducebatur. Nostra autem evangelia Matthaei et Lucae omnibus temporibus haec nomina tulisse inter omnes constat. Itaque Iustinus, cum verba Iesu ad apostolos revocare vellet, certe nomina illorum evangelistarum adhibuisset, si scripta eorum in manibus habuisset. In auctoribus Veteris Testamenti laudatis centies nonagies septies nomen scriptoris affertur, centies decies septies omittitur (sec. Semisch). In Iohannis apocalypsi semel laudata (di. 81_{14}: *καὶ ἔπειτα*

---

[1]) Iohannis evangelium uno loco dilucide agnoscitur (di. 88_{15}, cf. pag. 17). Iustinum vero etiam alia verba huius evangelii adhibuisse demonstravit Zahnius (GK I 533); sed ad rem criticam nil pertinent.

καὶ παρ' ἡμῖν ἀνήρ τις, ᾧ ὄνομα Ἰωάννης, [15]*εἷς τῶν ἀποστόλων τοῦ Χριστοῦ, ἐν ἀποκαλύψει γενομένῃ αὐτῷ ....* [16]*προεφήτευσε*) nomen affertur, in verbis evangeliorum exhibendis nunquam quicquam de auctorum nominibus commemoratur, ut Iustini evangelium nomen auctoris non tulisse non falso concludamus. Certe quidem Iustinus scivit Matthaeum Marcum, Lucam Iohannem, fortasse etiam alios evangelia scripsisse, ex quibus harmonia erat composita. Sed ipse his evangeliis seiunctis non usus est neque exemplaria eorum possidebat. Verba igitur evangeliorum cum perhiberet, non uni evangelistae attribuere potuit, sed ad apostolos quosdam vel discipulos eorum revocat. Optime igitur consentit ille locus dialogi cum nostra propositione; male vero consentiunt res ipsae cum opinione illorum, qui Iustinum evangelia seiuncta adhibuisse affirmant.

Zahnius (GK 1889 I 2. 478) *ἀπομνημονεύματα* illa Iustini complures libros fuisse constare dicit; nomen enim illorum secundum Iustinum apud Christianos usitatum fuisse „*εὐαγγέλια*". Utitur loco apologiae I 66_4: *οἱ γὰρ ἀπόστολοι ἐν τοῖς γενομένοις ὑπ' αὐτῶν ἀπομνημονεύμασιν,* [5]*ἃ καλεῖται εὐαγγέλια, οὕτως παρέδωκαν ἐντετάλθαι αὐτοῖς,* quocum conferens locos di. 10_3: *ὑμῶν δὲ* [4]*καὶ τὰ ἐν τῷ λεγομένῳ εὐαγγελίῳ παραγγέλματα θαυμαστὰ οὕτως καὶ μεγάλα ἐπίσταμαι εἶναι* (inquit scil. Tryphon) et di. 100_4: *καὶ ἐν τῷ εὐαγγελίῳ δὲ γέγραπται εἰπών* (scil. *ὁ Χριστός*)· [5]*πάντα μοι παραδέδοται ὑπὸ τοῦ πατρὸς κτλ.* (cf. p. 40) concludit nomen singulare in ecclesia usitatissimum fuisse. Puto equidem non modo usitatissimum, sed solum adhibitum. Certe enim antiquissimum nomen universae doctrinae Christianae etiam scriptae fuit *εὐαγγέλιον* (conf. commentationes Zahnii ipsius GK I 1. 162. 164 sqq.), unde illud *εὐαγγέλιον κατὰ Μαθθαῖον* etc. exstitit. Neque ante Irenaeum, quod scio, significatio pluralis exstat, sed secundo saeculo omnes semper notione illa genuina vocis evangelii usos esse constare videtur. Tryphon apud Iustinum notionem pluralem non novit, sed „*ἐν τῷ λεγομένῳ,* inquit, *εὐαγγελίῳ*". Itaque puto locum apologiae allatum emendandum esse in: *ἃ καλεῖται εὐαγγέλιον.* Facillime ex antecedentibus pluralibus exsistere

potuit *εὐαγγέλια*, ut exstitit apud Irenaeum III 15. 1 (plurima evangelia [pro: evangelii] ostendi per Lucam), quo loco denique Massuet et Stieren secundum codices Clarom. et Voss. lectionem restituerunt „evangelii“ (cf. Zahn GK I 2. 478 adn.). Cum autem temporibus Iustini nomen doctrinae Christianae scriptae in ecclesia nondum *εὐαγγέλια*, sed *εὐαγγέλιον* fuisse constet, et locus apologiae I 66 corruptus esse videatur, non iam ad ullam argumentationem locus adhibendus est. Quae si ita sunt, non colligendum videtur esse, *ἀπομνημονεύματα* illa Iustini complures libros fuisse, sed cum omnibus locis, quibus ea nominet, „*ἀπομνημονεύματα τῶν ἀποστόλων* [*αὐτοῦ*]“ appellet, eum semper unum et eundem librum spectare non falso tibi fingas. Nostra autem quattuor evangelia iam anno 150 uno libro tam arte constricta fuisse, ut ea quis semper uno nomine „*ἀπομνημονεύματα*“ appellare posset, nemini adhuc contigit ut demonstraret. Non recte igitur Zahnius *ἀπομνημονεύματα* Iustini complures libros esse dixit, immo vero, si ex rebus ipsis atque verbis Iustini colligere licet, u n u m librum eum usurpasse nos quidem affirmamus. Cum autem omnibus fere locis, ut in disputatione vidimus, offerat dicta et facta evangelii secundum verba nostrorum evangeliorum, sed inter se commixta et conglutinata, ex eodem autem semper libro, ex illis nempe memorabilibus offerat, colligo hunc librum harmoniam quattuor evangeliorum fuisse, cui Iustinus nomen *ἀπομνημονευμάτων* dedisset. Neque illud nostram propositionem refutat, quod illi commentarii in sollemnibus religionis recitari solebant (ap. I 67),[1]) immo vero huic rei optime idonei erant. Certe quidem harmonia non omnibus in ecclesiis, sed solum in nonnullis, fortasse Romanis, legebatur, aliis locis Christiani evangeliis seiunctis utebantur. Tamen Iustinus, cum semper evangelia nomine *ἀπομνημονευμάτων* appellaret simulque harmoniam ex his evangeliis compositam esse sciret, illos libros sollemnes *ἀπομνημονεύματα* optimo iure nominare potuit. Restat quidem locus, qui Crednerum a vero abduxit, di. 106_8: *καὶ τὸ εἰπεῖν μετωνομακέναι αὐτὸν*

---

[1]) I. ap. I 67_3: *καὶ τῇ τοῦ Ἡλίου λεγομένῃ ἡμέρᾳ πάντων κατὰ πόλεις ἢ ἀγροὺς μενόντων ἐπὶ τὸ αὐτὸ*[4] *συνέλευσις γίνεται, καὶ τὰ ἀπομνημονεύματα τῶν ἀποστόλων ἢ τὰ συγγράμματα τῶν προφητῶν ἀναγινώσκεται,*[5] *μέχρις ἐγχωρεῖ.*

Πέτρον, ἕνα τῶν ἀποστόλων καὶ γεγράφθαι ἐν τοῖς ἀπομνημονεύμασιν αὐτοῦ γεγενημένον καὶ τοῦτο, μετὰ τοῦ καὶ ἄλλους δύο ἀδελφούς, υἱοὺς Ζεβεδαίου ὄντας, μετωνομακέναι ὀνόματι τοῦ Βοανεργές [vel *Βανηρεγές*], *ὅ ἐστιν υἱοὶ βροντῆς*. Crednerus cum aliis ex hoc loco Iustinum Petri evangelium afferre conicit. Sed nusquam singularis commentariorum auctor a Iustino nominatur, neque re ipsa haec Credneri opinio fulcitur. Fortasse hoc loco Iustinus, cum apostoli paullo ante nominarentur, significatione „*ἀπομνημονεύματα Χριστοῦ*“ (cf. *ἀπομν. Σωκράτους*) usus est, fortasse autem etiam hic locus emendandus est in „*ἐν τοῖς ἀπομνημονεύμασιν τῶν ἀποστόλων αὐτοῦ*. Itaque, cum nostra propositio commentariorum locis omnibus optime probetur, harmoniam *ἀπομνημονεύματα* fuisse, quod iam antea diximus, nunc tenemus atque asseveramus.

Aliud quoque demonstravimus, codices nempe Syro-Latinos cum illa harmonia cohaerere, qua de re iam pauca nobis dicenda sunt. Duo lectionum genera invenimus, quae illam propinquitatem nobis indicaverunt, alterum, quod et harmoniam et codices Syro-Latinos perantiquas vel primas lectiones subinde servasse ostendit, alterum, quod illa contaminatione ipsa ortum est, quae perfecta effecit harmoniam.[1]) Utrum igitur harmonia ex illis codicibus an codices ex harmonia pendeant, quaerendum videtur et quaerentibus hoc respondemus:

Erat initio alterius saeculi et Romae et toto occidente ea evangeliorum forma recepta, quam nonnulli Romanam, nos

---

[1]) 1. Lectiones genuinae vel perantiquae et in evangelio Iustini et a forma Syro-Latina traditae: *M* 4_{17} p. 18, [*M* 5_{37} p. 23], *M* 5_{42} p. 25, *M* 14_{8} p. 64, *M* 17_{18} p. 66, [*M* 19_{12} p. 63], *M* 25_{41} p. 75; [λ $2_{4.5}$ p. 85], λ 3_{22} p. 7, λ 11_{52} p. 48, λ 16_{16} p. 36, λ 20_{36} p. 72.

2. Lectiones ex harmonia in codices Syro-Latinos ingessae: *M* 1_{25} p. 84, *M* 5_{47} p. 27, *M* 7_{22} p. 59; [λ $2_{4.5}$ p. 85], λ 3_{16} sq. p. 5, [λ 3_{23-38} p. 86], λ 3_{23} p. 15, λ 4_{5-8} p. 9, λ 6_{29} p. 23, λ 8_{5-8} p. 37, λ 11_{29-32} p. 45, λ 12_{22-31} p. 51, λ $13_{26.27}$ p. 60, λ 16_{18} p. 62, λ 18_{18} p. 67, λ 22_{42} p. 80.

3. Lectiones dubiae: *M* 3_{16} p. 16; *μ* 3_{16} p. 19; λ 1_{80} p. 83, λ 1_{85} p. 84, λ 2_{7} p. 87, λ 5_{32} p. 18, [λ 10_{22} p. 40], λ 10_{27} p. 42, λ 12_{5} p. 50, λ 12_{48} p. 54, λ 18_{27} p. 68, λ 19_{45} sq. p. 69, λ 20_{21-25} p. 71, λ 22_{17-20} p. 76.

Loci apud complures evangelistas exstantes sec. Lucam notati sunt.

Syro-Latinam nominamus. Haec forma reliquis in evangeliis nonnulla tantum sibi peculiaria habet, quae ubique lectiones primas retinere videntur, Lucae autem ad Theophilum librorum formam plane diversam ab ea, quae in oriente legebatur, de qua re plura dicere hoc loco meum non est. Huius ergo formae codicibus usus compositor ille, cuius nomen nos nescire dolemus, harmoniam quattuor evangeliorum comparavit: quare in ea omnes illius formae Syro-Latinae proprietates inveniuntur. Non ita multo post librarii evangeliorum seiunctorum passim ex harmonia quas cuique lectiones visum est in codices evangeliorum intulerunt, ut quae ex hisce erant petita, inter se contaminata in ea reverterentur. Habent sua fata libelli. Non meum est hoc loco omnes horum codicum omnibus ex evangeliis discrepantias huius generis conferre, cum dies nos deficeret, si haec omnia perscrutari et enumerare vellemus.

At omnes fere adhuc viri docti, qui lectiones illorum codicum tractaverunt, discrepantias huius generis neglegendas putaverunt. Ut praeteream eos, inter quos praecipue eminet B. Weiss, qui his discrepantiis seu interpolationibus pessimam esse in his codicibus evangeliorum formam demonstrasse sibi videatur, illi quoque, qui semper formam Syro-Latinam magni aestimaverunt, has discrepantias librariis quibusdam, qui ex arbitrio verba singulorum evangeliorum conglutinassent, attribuendas esse censuerunt. Aliter rem se habere iam hoc libello probatum est.

Atque ante nos iam Eberhardus Nestlius auctor ille clarissimus quaesivit (Einführ. i. d. gr. NT[2] p. 181), nonne codices Syro-Latini ex evangeliorum harmonia penderent, atque de Tatiani harmonia *διὰ τεσσάρων* coniecturam fecit. Sed cum Graecum archetypum harmoniae Tatianum adhibuisse nondum satis probatum esset, multum difficultatis res habebat, quonam modo codices Latini atque Graecus ipse D ab harmonia Syriaca penderent. Nunc hoc quoque impedimentum expeditur, cum et Graecum D et Latinos codices et Tatianum denique ipsum ex harmonia illa Graeca pendere apparere videatur, Tatianum vero hanc in linguam Syriacam transtulisse, ex qua harmonia Syriaca Syriaci codices pendeant, verisimillimum sit, quod singulis demonstrare conatu atque labore dignum videtur.

Duas igitur quaestiones forma evangeliorum Romana vel

Syro-Latina nobis praebet, alteram, quam supra tractavimus, alteram, quae est de operibus Lucae. (Qua de re confer F. Blass, Acta apostolorum, ed. phil. 1895 et ed. min. 1895 in praefationibus, item Euangelium sec. Lucam 1897.[1])

Hae duae quaestiones inter se confusae diligentissime secernendae sunt atque sic de lectionibus Syro-Latinorum codicum iudicandum videtur:

1. Discrepantiae, quibus verba singulorum evangeliorum inter se exaequantur, etsi ad harmoniam illam Graecam secundi saeculi reficiendam non neglegendae sunt, tamen sunt in libris scriptorum Novi Testamenti edendis omittendae.

2. Lectiones, quae sunt in operibus Lucae, formam nobis perantiquae editionis, fortasse Lucae ipsius scriptorum illorum praebent.

3. Lectiones apud Matthaeum Marcum Iohannem, quae non ad 1 pertinent, omnibus fere locis formam genuinam exhibent.

Pauca attulisse, quae non nullius momenti sint, ut verba evangeliorum apud Iustinum tradita rei criticae usui sint, atque ille codex Cantabrigiensis ut honoris sedem suam recuperaret aliquid contulisse, mihi satis est.

---

[1]) De illa scriptura *Ιωανης* nominis in codice D, quam inveni opera adiutus D. Bousseti (conf. F. Blass, Euang. Luc. 1897, praef. VI sq., Philology of the gospels, p. 74 sq., Nestle, Einführung i. d. gr. NT[2] p. 130), hoc loco pauca addam. R. Harris vir doctissimus iam quattuor (non tres) numerorum meorum emendavit, sed ne Nestliana quidem computatio mendis vacat. $M\,3_1$ habet D: *ΙΩΑΝΗΝ*. Inter *N* et *H* umbra lineae obliquae (⌣) aspici videtur posse, ut, quod Scrivener voluit, *-νν-* breviter scriptum esse credas. Sed ne D. Blass quidem investigator peritissimus credidit. Scribendum est igitur apud Nestle: *M*: 3 (scil. 3_1 9_{14} 14_2):23. *ι*: 7:17, sed D non nullis locis corrosus est. In fine evangelii Iohannis legitur: *ευαγγελιον κατα ιωανην ετελεσθη, αρχεται ευαγγελιον κατα λουκαν,* quod certe a librario recentiore originem ducit, cui etiam locos Iohanneos ipsos, qui unum *-ν-* habent, attribuam. In *μ* scribe pro 2:24 numeros: 2 (scil 1_{29} 6_{25}): 23, cum D uno loco (6_{16}) nomen omittat. *λ* (27:1 [scil 9_7]) et *π* (21: 2 [scil 11_{16} 13_5]) libri recte adnotati sunt. Addendum est nomen *Ιωανα*, quod *λ* 8_2 in D uno N scriptum exstat.

Index

locorum scripturae sacrae

Matthaeus (*M*)

Marcus (*μ*)

Addenda et emendanda.

pag 4 lin. 17 post „signantur." adde: Codices Corbeienses, apud Tischend. ff[1] et ff[2], hic f[1] et f[2] notantur.

pag. 16 lin. 33 adde (3_{15} fin) post Matthaeum.
„ 22 „ 8 „ *των* post *μετα*.
„ „ „ 33 „ *τῶν* post *μετὰ*.
„ 25 „ 12 scribe D it^{pl} pro D$^{it\ pl}$.
„ 27 „ 14 „ טיבותכון pro טיבותכין.
„ 32 „ 31 „ 31. 32. 33 pro 31. 33. 34.
„ 55 „ 19 „ *M* 13_{41} sq. pro *M* 12_{41} sq.
„ 60 „ 2 „ pag. 2 adnot. pro pag. 4 adnot.
„ 64 „ 19 adde *μ* ante 6_{17-28}.
„ 73 „ 22 scribe דאיך pro דאין.
„ „ „ 26 „ איך pro אין.
„ 77 „ 13 „ *διαθηκη* pro *διαθκη*.
„ 78 adn. lin. 2 scribe *οὐ* pro *οὑ*.
„ „ „ „ 3 „ *ἀνθρώπων* pro *ἀνθρωπών*.
„ 79 lin. 18 scribe *ἐκχυνόμενον* pro *ἐκχυνόμνεον*.
„ 81 „ 21 „ p 94 pro p. 93.

Ricardo Böttcher pro amica opera in his plagulis emendandis gratiam etiam hoc loco refero.

Diss. philolog. Halenses.

—— Vol. X. 1890. ℳ 8,00

Inhalt: Liermann, O., Analecta epigraphica et agonistica. — Keil, G., De Flavio Capro grammatico quaestionum capita II.

—— Vol. XI. 1890. ℳ 9,00

Inhalt: Hildebrand, A., De verbis et intransitive et causative apud Homerum usurpatis. — Pusch, H., Quaestiones Zenodoteae. — Meiners, W., Quaestiones ad scholia Aristophanea historica pertinentes.

—— Vol. XII. pars prior. 1891. ℳ 4,80

Inhalt: Walther, R., De Apollonii Rhodii argonauticorum rebus geographicis. — Schmidt, H., Observationes archaeologicae in carmina Hesiodea.

—— —— pars secunda. 1894. ℳ 5,20

Inhalt: Gerstenhauer, A., De Alcaei et Sapphonis copia vocabulorum. Anz, H., Subsidia ad cognoscendum Graecorum sermonem vulgarem e Pentateuchi versione Alexandrina repetita.

—— Vol. XIII. pars prior. 1895. ℳ 2,80

Inhalt: Kaiser, B., Quaestiones de elocutione Demosthenica.

—— —— pars secunda. 1896. ℳ 2,00

Inhalt: Haupt, G., Commentationes archaelogicae in Aeschylum.

—— —— pars tertia. 1896. ℳ 1,60

Inhalt: Wulf, H., De fabellis cum collegii septem sapientium memoria conjunctis quaestiones criticae.

—— —— pars quarta. 1897. ℳ 2,00

Inhalt: Haym, C., De puerorum in re scaenica graecorum partibus.

—— Vol. XIV. pars. prior. 1898. ℳ 2,80

Inhalt: Reinhold, H., De graecitate patrum apostolicorum librorumque apocryphorum novi testamenti quaestiones grammaticae.

—— —— pars secunda. 1898. ℳ 1,60

Inhalt: Schwandke, G., De Aristophanis nubibus prioribus.

—— —— pars tertia. 1900. ℳ 2,40

Inhalt: Körtge, G., In Suetonii de viris illustribus Libros inquisitionum capita tria.

—— —— pars quarta. 1901. ℳ 3,60

Inhalt: Ritter, R., De varrone vergilii in narrandis urbium populorumque italiae originibus auctore.

Güldenpenning, A., Die antike Kunst und das Gymnasium. Erfahrungen und Vorschläge. 1895. 8. ℳ 0,80

Hymni et sequentiae cum compluribus aliis et latinis et gallicis necnon theotiscis carminibus medio aevo compositis quae ex libris impressis et ex codicibus manuscriptis saeculorum a IX usque ad XII partim post M. Flacii Illyrici curas congessit variisque lectionibus illustravit et nunc primum in lucem prodidit G. Milchsack. Pars 1 1886. gr. 8. Ausgabe auf Druckpapier ℳ 8,00
Ausgabe auf Büttenpapier ℳ 20,00
Ausgabe auf Büttenpapier in 3farb. Druck ℳ 30,00

Sophokles, König Oedipus übers. v. E. Müller. 1885. kl. 8. ℳ 1,20

Heydemann, H., Nereiden mit den Waffen des Achill. Ein Beitrag zur Kunstmythologie. Mit 5 Tafeln. 1879. Fol. ℳ 8,00

Heydemann, H., Hallische Winckelmannsprogramme. 4.

I. Zeus im Gigantenkampfe. Mit 1 Tafel. 1876. ℳ 2,00

II. Die Knöchelspielerin im Palazzo Colonna zu Rom. Mit 2 Tafeln und 2 Holzschnitten. 1877. ℳ 3,00

III. Mittheilungen aus den Antikensammlungen in Ober- und Mittelitalien. Mit 6 Taf. u. 7 Holzschn. 1878. ℳ 10,00

Heydemann, H., Hallische Winckelmannsprogramme.

IV. Verhüllte Tänzerin. Bronce im Museum zu Turin. Mit 1 Tafel und 2 Holzschnitten. 1879. ℳ 2,00

V. Satyr- u. Bakchennamen. Mit 1 Doppeltafel. 1880. ℳ 3,00

VI. Gigantomachie auf einer Vase aus Altamura. Mit 1 Doppeltafel. 1881. ℳ 2,00

VII. Terracotten aus dem Museo Nazionale zu Neapel. Mit 3 Tafeln und 1 Holzschnitt. 1882. ℳ 3,00

VIII. Alexander der Grosse und Dareios Kodomannos auf unteritalischen Vasenbildern. Mit 1 Doppeltafel und 2 Holzschnitten. 1883. ℳ 2.00

IX. Vase caputi mit Theaterdarstellungen. Mit 2 Tafeln und 2 Holzschnitten. 1884. ℳ 2,00

X. Dionysos Geburt und Kindheit. Mit 1 Doppeltafel und 1 Holzschnitt. 1885. ℳ 4,00

XI. Jason in Kolchis. Mit 1 Doppeltafel 1886. ℳ 2,00

XII. Pariser Antiken. Mit 2 Taf. u. 8 Holzschn. 1887. ℳ 7,00

XIII. Marmorkopf Riccardi. M. 2 Taf. u. 2 Holzschn. 1888. ℳ 2,00

Robert, C., Hallische Winckelmannsprogramme.

XIV. Der Pasiphae-Sarkophag. Mit 4 Tafeln. 1890. ℳ 2,00

XV. Scenen der Ilias und Aithiopis auf einer Vase der Sammlung des Grafen Michael Tyskiewicz. Festschrift zur Eröffnung des archäolog. Museums der Friedrichs-Universität Halle-Wittenberg am 9. Dec. 1891 herausgegeben mit Unterstützung des königl. Universitäts-Curatoriums. Mit 17 Fig. u. 2 farbigen Tafeln. 1891. Gr. Fol. ℳ 10,00

XVI. Die Nekyia des Polygnot. Mit 1 Tafel und 6 Textabbildungen. 1892. ℳ 8,00

XVII. Die Iliupersis des Polygnot. Mit 1 Tafel und 2 Textabbildungen. 1893. ℳ 8,00

XVIII. Die Marathonschlacht in der Poikile und weiteres über Polygnot. Mit 1 Tafel u. 12 Textabbild. 1894. ℳ 12,00

XIX. Votivgemälde eines Apobaten. Nebst einem Excurs über den sogenannten Ares Borghese. Mit 1 Tafel und 7 Textabbildungen. 1895. ℳ 2,00

XX. Römisches Skizzenbuch aus dem achtzehnten Jahrhundert im Besitz der Frau Generalin von Bauer geb. Ruhl zu Kassel. Mit 31 Textabbildungen. 1896. ℳ 8,00

XXI. Die Knöchelspielerinnen des Alexandros. Nebst Excursen über die Reliefs an der Basis der Nemesis von Rhamnur und über eine weibliche Statue der Sammlung Jacobsen. Mit 1 Tafel und 8 Textabb. 1897. ℳ 4,00

XXII. Kentaurenkampf und Tragoedienscene. Zwei Marmorbildes aus Herkulaneum. Nebst einen Excurs über das Heraklesbild in Casa Del Centenario. Mit 2 Tafeln und 7 Textabbildungen. 1898. ℳ 4,00

XXIII. Der müde Silen. Marmorbild aus Herculaneum. Nebst einem Excurs über den Ostfries des sog. Theseions. Mit 1 Tafel und 17 Textabbildungen. 1899. ℳ 3,00

Halis Saxonum, formis descripsit E. Karras.

DISSERTATIONES PHILOLOGICAE HALENSES

VOL. XV PARS 2

DE HYMNO IN VENEREM HOMERICO

SCRIPSIT

HENRICUS TRUEBER

HALIS SAXONUM

MAX NIEMEYER

MDCCCCIII

Dissertationes philologicae Halenses cum praefatione Henrici Keilii. Vol. I—XIV. 1873—1900. 8. ℳ 115.80

—— Vol. I. 1873. ℳ 6.00

Kleemann, M., Reliquiarum dialecti Creticae pars I. Glossae Creticae cum commentariolo de universa Creticae dialecti indole. — Gutsche, G., Quaestiones de Homerico hymno in Cererem. — Walther, E., de Taciti studiis rhetoricis. — Friedel, W. O., de Sophistarum studiis Homericis. — Schink, E., de interiectionum epiphonematumque vi atque usu apud Aristophanem. — Kohlmann, R., de verbi Graeci temporibus. — Zacher, K., de prioris nominum compositorum Graecorum partis formatione.

—— Vol. II. 1876. ℳ 5.00

Weingärtner, Ad., de Horatio Lucretii imitatore. — Votsch, G. Quaestiones de infinitivi usu Plautino. — Schmidt, J., de Herodotea quae fertur vita Homeri. — Doberentz, Aem., de scholiis in Thucydidem. — Matthias, E., de scholiis in Juvenalem.

—— Vol. III. 1878. ℳ 7.00

Zacher, K., De nominibus graecis in *αιος, αια, αιον*. — Neidhardt, Aem., De Euripide poetarum maxime tragico.

—— Vol. IV. 1880. ℳ 9.00

Hendess, R., Oracula graeca quae apud scriptores graecos romanosque exstant, collegit paucasque observationes selectas praemisit. — Huebner, B., de temporum qua Aeschylus utitur praesentis praecipue et aoriste varietate. — Voelcker, F., de Graecorum fabularum auctoribus. — Lange, E., Quid cum de ingenio et litteris tum de poetis Graecorum Cicero senserit. — Segebade, J., Observationes grammaticae et criticae in Petronium. — Hollaender, L., de militum coloniis ab Augusto in Italia deductis. — Karbe, H., de Centurionibus Romanorum.

—— Vol. V. 1883. ℳ 8.00

Schmidt, J., De Seviris Augustalibus. — Baege, M., de Ptolomaeo Ascalonita. — Jungblut, H., Quaestionum de Paroemiographis pars prior: De Zenobia. — Koob, H., De mutis quae vocantur personis in Graecorum tragoediis. — Zimmermann, R., Quibus auctoribus Strabo in libro tertio geographicorum conscribendo usus sit, quaeritur.

—— Vol. VI. 1885.

Roos, C., De Theodoreto Clementis et Eusebii compilatore. Accedit epimetrum de Platonis codicibus. — Karbaum, H., De auctoritate ac fide grammaticorum latinorum in constituenda lectione Ciceronis orationum in Verrem. — Schulze, E. Th., De Q. Aurelii Symmachi vocabulorum formationibus ad sermonem vulgarem pertinentibus.

—— —— 1886. ℳ 10.00

Hauschild, O., De sermonis proprietatibus, quae in Philippicis Ciceronis orationibus inveniuntur. — Voigt, Th., De Atrei et Thyestae fabula.

—— Vol. VII. 1886. ℳ 10.00

Graetzel, P., De pactionum inter graecas civitates factarum ad bellum pacemque pertinentium appellationibus formulis ratione. — Brinck, A., Inscriptiones graecae ad choregiam pertinentes. — Roellig, E., De codicibus Strabonianis, qui libros I—IX continent.

—— Vol. VIII. 1887. ℳ 7,00

Roellig, P., Quae ratio inter Photii et Suidae lexica intercedat. — Nebe, A., De mysteriorum Eleusiniorum tempore et administratione publica. — Kalkoff, G., De codicibus epitomes Harpocrationeae. — Herforth, E., De dialecto Cretica.

HENRICUS TRUEBER:

DE HYMNO IN VENEREM HOMERICO

EDGARO LOENING

Caput I.
De hymni indole et compositione.

Inter hymnos Homericos hymnus in Venerem plane singulari utitur condicione.

Nam ut in ceteris, quo sint consilio compositi, facile est cognitu, nempe ut cultus quidam certi alicuius dei celebretur, ita hymni in Venerem poeta in carmine componendo aliam rationem secutus est: etenim cum e. gr. hymni in Apollinem et Cererem fabulas de oraculo Delphico, de mysteriis Eleusiniis conditis exhibeant, hymnus in Mercurium dei naturam, mores, artes una fabula enarrata illustret, nostri carminis poeta, quamquam primo obtutu nihil aliud cantaturus videtur, nisi deae potentiam non solum in deis aut hominibus, sed in omnibus animalibus manifestam, subito novam sententiam vere poeticam inducit: Iuppiter Venerem mortales amores ipsius aliorumque deorum ulciscitur, cum ei ipsi mortalis viri amorem inicit. Sed ne haec quidem sententia sane lepida et faceta poetae ingenio satisfacere videtur, mox enim omnia haec ideo inventa esse apparet, ut Aeneadum familia amplissima fabulam de origine sua, quam nomine et honore suo non indignam invenerat, poetae ingenio celebratam et confirmatam habeat: nam ut unum afferam, procul dubio nostro poetae illud fabulae debetur, quod Aeneas, familiae proavus, ubi primum vitam ingressus est, eodem ac summi dei honore, nympharum scilicet cura et tutela, dignus habetur.

Itaque, ut carminis naturam definiamus: hymnus in Venerem *ἐγκώμιον* est appellandus in Aeneam eiusque nepotes, cum Veneris laudes a poeta celebratae carminis fundamentum dedisse videantur; hac in re proxime accedit ad Alexandrinorum hymnos

et quasi viam monstrat, qua postea Callimachus hymnorum poeta ingressus est.

In hymni compositione quas partes poeta distingui voluerit, facile est perspectu. Initium facit

1. prooemium (vv. 1—52),[1]) quod deae potentia celebrata Iovem dolum atque insidias Veneri parantem inducit; sed haec sententia a poeta pulcherrime praeparatur: omnia animantia deae potentiae sunt subiecta Iove ipso deorum principe non excepto; nam quae antea excipiuntur deae tres, nulla alia de causa excipiendae sunt, nisi quod omnium opinione et consensu virgines semper fuerunt virgineisque muneribus funguntur; ob eandem causam de Vesta poetae fabula invenienda erat, quam virginem esse constabat; nam praeter honores eius poeta nihil habet, quod de eius muneribus afferat.

2. vv. 53—75 Venerem sese vestientem et ornantem monstrant; sed vestimentorum descriptio in posterum differtur, cum poeta deam a Cypro in Idam montem migrantem haud ita paucis versibus prosequatur.

3. vv. 76—155: dea Anchisam in villa Idae montis convenit (nunc vestimenta describuntur, quippe quae Anchisae admirationem moveant) et cum eo colloquitur: deam, qualem Anchises virginem appropinquantem consalutaverat, esse se negat; sequitur narratio ficticia Veneris de raptu suo a Mercurio Iovis iussu perfecto, quam poeta copiosissime et diligentissime exornavit.[2])

4. vv. 156—168: Anchises cum dea concumbit; ubi describuntur lectus et Veneris vestimenta.

5. vv. 169—292: dea divinam naturam suam Anchisae aperit, perterritum maiorum exemplis praeclaris, praeclaris nepotum sortibus consolata et ad modestiam cohortata avolat. Occasionem datam poeta non omittit, in Ganymedis et Tithoni fabulis enarrandis ingenii et artis specimen edendi.

Sed haec omnia facile perspiciet, quisquis carmen leviter perstringens secum reputaverit, quemadmodum poeta fabulam illam Aeneadum simplicissimam de Aeneae origine exornaverit.

---

[1]) sequor Gemollii editionem.

[2]) hoc in versuum ambitu spurius legitur v. 137 unicus; ceterum hymnum inter omnes optime traditum editores demum corruperunt.

Mox autem diligentius investiganti manifestum erit non paucas illarum sententiarum, quae poetae in fabula deberi videantur, aliunde esse oriundas. Itaque operae pretium videtur esse, accuratius in poetae exempla poetica inquirere; qua in re sequimur illam, quae ultro nobis se obtulit, hymni partitionem.

1. vv. 1—52: prooemii initium manifesto Odysseae primum versum imitatur; totius prooemii sententia debetur *Ξ* 198 sq.:

δὸς νῦν μοι φιλότητα καὶ ἵμερον, ᾧτε σὺ πάντας
δαμνᾷ ἀθανάτους ἠδὲ θνητοὺς ἀνθρώπους.

Versus de Minervae (10 sqq.) et Dianae (18 sqq.) muneribus Hes. theog. 926 exemplo compositi sunt:

πότνιαν, ᾗ κέλαδοί τε ἅδον πόλεμοί τε μάχαι τε.

Vestae genealogia (22 sq.; cf. Iunonis 42—43) exstat Hes. theog. 453 sq.:

Ῥεία δ' ὑποδμηθεῖσα Κρόνωι τέκε φαίδιμα τέκνα,
Ἱστίην, Δήμητρα, καὶ Ἥρην χρυσοπέδιλον

cf. ad v. 23 (*αὖτις δ' ὁπλοτάτην*) praeterea Hes. theog. 495:

ὃν γόνον ἂψ ἀνέηκε μέγας Κρόνος ἀγκυλομήτης.

Vestae honores describuntur ad Hecatae exemplum in hymno ad Hecatam apud Hesiodum servato; cf. inprimis vv. 31 sq. cum Hes. theog. 415:

ἀθανάτοις τε θεοῖσι τετιμένη ἐστὶ μάλιστα

et 449:

πᾶσι μετ' ἀθανάτοισι τετίμηται γεράεσσι,

praeterea autem poeta meminisse videtur Iustitiae apud Hes. opp. 256:

ἡ δέ τε παρθένος ἐστὶ Δίκη, Διὸς ἐκγεγαυῖα

et Themidis *O* 95:

ἀλλὰ σύ γ' ἄρχε θεοῖσι δόμοις ἔνι δαιτὸς ἐίσης.

E vv. 39, 50—52 colligere licet poetam catalogos quosdam mulierum mortalium a Iove aliisque deis amatarum novisse, quorum unus exstat in Hes. theog. 938—944, sed non mortalium

mulierum; alius Ξ 317—327, qui quinque mortalibus mulieribus enumeratis per Cererem et Latonam ad Iunonem transit; siquis dicat hunc catalogum poetam nostrum nondum novisse, facile Hesiodeum quendam eum descripsisse suspicabimur, quorum unum theogoniae pars postrema amissa continuit 1021:

νῦν δὲ γυναικῶν φῦλον ἀείσατε, ἡδυέπειαι.

In v. 52 poetam theogoniae (963 sqq.) catalogum dearum a mortalibus amatarum spectavisse comprobari nequit, nam dubium est, utrum carmen alterum describat (cf. infra). Versuum 48—52 sententia assimilata est ad theomachiae versus Φ 475 sq.:

μή σευ νῦν ἔτι πατρὸς ἐνὶ μεγάροισιν ἀκούσω
εὐχομένου, ὡς τὸ πρίν, ἐν ἀθανάτοισι θεοῖσιν.

2. vv. 53—75: fabulae nostrae narratio, qua Anchisa cum dea apud greges concubuisse fertur, iam *E* 312 sq. legitur:

εἰ μὴ ἄρ' ὀξὺ νόησε Διὸς θυγάτηρ Ἀφροδίτη,
μήτηρ, ἥ μιν ὑπ' Ἀγχίσῃ τέκε βουκολέοντι.

Ida mons in fabula primum commemoratur *B* 820 sq. in navium catalogo:

Αἰνείας, τὸν ὑπ' Ἀγχίσῃ τέκε δῖ' Ἀφροδίτη,
Ἴδης ἐν κνημοῖσι θεὰ βροτῷ εὐνηθεῖσα,

sed navium catalogus utrum ante nostri hymni aetatem sit compositus an postea, non facile diiudicaveris. Suspicari autem possumus poetam Anchisae fabulam in Ida collocasse exemplum carminis cuiusdam amissi de Paridis iudicio secutum, cuius vestigia fortasse agnoscuntur in vv. Ω 28—30:

Ἀλεξάνδρου ἕνεκ' ἄτης,
ὃς νείκεσσε θεάς, ὅτε οἱ μέσσαυλον ἵκοντο,
τὴν δ' ᾔνησ', ἥ οἱ πόρε μαχλοσύνην ἀλεγεινήν.

Ad Paridis exemplum poeta Anchisam quoque (80) fidibus canentem induxisse videtur. Poeta cum Venerem vestientem sese et ornantem faciat (58 sqq.), exemplum suum ad verbum fere describit; imitatur carmen de Veneris et Martis amore, Demodoci illud apud Phaeaces Ulixi oblatum ϑ 362 sqq.: Venus in Cyprum insulam se confert, ut eadem, quae in nostro hymno negotia

conficiat. Praeterea poetae ob oculos Iuno versatur et ipsa eisdem negotiis dedita *Ξ* 169 sqq. Commigrationem (66 sqq.) quoque Veneris in Idam poeta secundum Iunonis et Somni *Ξ* 281 sq. composuit:

τὼ βήτην, Λήμνου τε καὶ Ἴμβρου ἄστυ λιπόντε,
ἠέρα ἑσσαμένω ῥίμφα πρήσσοντε κέλευθον.
Ἴδην κ. τ. λ.

A bestiis montanis dea salutatur (69 sqq.), non aliter atque a beluis marinis Neptunus mare transvehens *N* 27 sq.:

βῆ δ' ἐλάαν ἐπὶ κύματ'· ἄταλλε δε κήτε' ὑπ' αὐτοῦ
πάντοθεν ἐκ κευθμῶν, οὐδ' ἠγνοίησεν ἄνακτα,

praeterea autem Circae imago a bestiis circumdatae poetae animum tetigisse videtur, cf. *κ* 212 sq.:

ἀμφὶ δέ μιν λύκοι ἦσαν ὀρέστεροι ἠδὲ λέοντες,
τοὺς αὐτὴ κατέθελξεν.

3. vv. 76—155: in vestibus et ornamentis describendis (86 sqq.) libri *Σ* versus adhibentur, quibus Volcanus artificiosa illa opera perficiens inducitur (cf. infra). Praeterea Venus *Γ* 396 sqq. Helenae apparens nonnulla poetae ad suam Venerem exornandam subsidia dedit. Anchises Venerem alloquitur (92 sqq.), quemadmodum Ulixes Nausicaam *ζ* 149 sqq.:

γουνοῦμαί σε, ἄνασσα· θεός νύ τις, ἦ βροτός ἐσσι;
εἰ μέν τις θεός ἐσσι, τοὶ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν,
Ἀρτέμιδί σε ἐγώ γε, Διὸς κούρηι μεγάλοιο,
εἶδός τε μέγεθός τε φυήν τ' ἄγχιστα ἐίσκω.

Gratias et Nymphas in dearum numero ab Anchisa ideo nominari (95 sqq.) verisimile est, quod in Paridis iudicio deam videntur comitatae esse, cf. Cypriorum frg. apud Athen. XV p. 682 F:

ἡ δὲ σὺν ἀμφιπόλοισι φιλομμειδὴς Ἀφροδίτη
πλεξαμένη στεφάνους εὐώδεας ἄνθεα γαίης
ἂν κεφαλῇσιν ἔθεντο θεαὶ λιπαροκρήδεμνοι
Νύμφαι καὶ Χάριτες, ἅμα δὲ χρυσέη Ἀφροδίτη,
καλὸν ἀείδουσαι κατ' ὄρος πολυπίδακος Ἴδης.

Dearum catalogum (93 sqq.) poeta procul dubio theogoniae Hesiodeae prooemio usus composuit (cf. infra). Anchisae promissa (100 sqq.) unum Odysseae versum π 184:

ἀλλ' ἵληϑ', ἵνα τοι κεχαρισμένα δώομεν ἱρὰ

(in Ulixis et Telemachi recognitione) amplificant. Eadem e fabula oriunda sunt Veneris prima ad Anchisam verba (109 sqq.): cf. π 187. Narrationis fictiticiae (111 sqq.) sententiam dedit Π 181—183: Mercurius Polymelam in chorea visam adamat. Otreus rex Phrygiae (111) invenitur Γ 186. Mercurius deorum nuntius est (117), ut in Ω ad Priamum, ut in ε ad Calypso, ut in κ ad Ulixem, priusquam ad Circam perveniat, nuntius mittitur; cf. in ipso hymno (214) Mercurium a Iove ad Troem missum. Viri, Troiani omnes, apud Homerum saepe variis de causis a deis per auras auferuntur; mulierum unum exemplum exstant Pandarei filiae (υ 77).

4. vv. 156—168: Anchisae et Veneris concubitus in Ida monte describitur ad exemplum celeberrimum quod offerebat *Διὸς ἀπάτη*: cf. ad v. 156 versum Ξ 346:

ἦ ῥα καὶ ἀγκὰς ἔμαρπτε Κρόνου παῖς ἣν παράκοιτιν,

meminit poeta etiam Paridis et Helenae Γ 447:

ἦ ῥα καὶ ἦρχε λέχοσδε κιών· ἅμα δ' εἵπετ' ἄκοιτις.

5. vv. 169—292: sicuti in salutatione Anchisae et Veneris, in digressu quoque narrando poetae Nausicaa et Ulixes ob oculos versantur, id quod comprobatur comparatis versibus 174 et ϑ 458, ubi Ulixem Nausicaa ultimum alloquitur. Quod Anchises in deae aspectu perterretur (182 sqq.), similitudinem offert cum Ulixis et Telemachi recognitione: cf. π 179 ad v. 183 et π 181 ad v. 179 sq.:

ἀλλοῖός μοι, ξεῖνε, φάνης νέον ἠὲ πάροιϑεν,

praeterea iterum Helenae in Veneris aspectu perturbatio poetae exemplum dedit, cf. Γ 396. Anchises (189) ob eandem causam ac Penelopae maritus apud Circam deam timet κ 341:

ὄφρα με γυμνωϑέντα κακὸν καὶ ἀνήνορα ϑείης.

Veneris de Aeneadum regno futuro vaticinationem (197 sqq.) poeta e Neptuni descripsit *Y* 307—308; Aeneae nominis veriloquium (199 sqq.) exemplum habet *τ* 409 de Ulixe:

τῶι δ' Ὀδυσεὺς ὄνομ' ἔστω ἐπώνυμον.

In narratione de Ganymede (203 sqq.) nescio an poeta vv. *E* 265 sqq. usus sit:

τῆς γάρ τοι γενεῆς, ἧς Τρωί περ εὐρύοπα Ζεὺς
δῶχ' υἷος ποινὴν Γανυμήδεος,

procul dubio autem exemplum dederunt *Y* 232—235. Etiam Tithonus (219 sqq.) in Troianorum regum genealogia nominatur *Y* 237; Aurorae maritus compluribus Homeri locis (cf. ad v. 228 e. gr. *Λ* 1) appellatur; sed non huius loci est inquirere, quid in fabulis de Ganymede et Tithono poeta aliunde mutuatus sit, quid de suo addiderit. Unam tantum suspicionem proferre liceat: poeta de industria sortes Ganymedis et Tithoni varias instituisse videtur, ut climacem quandam efficeret; nam Ganymedes praedicatur *ἀθάνατος* et *ἀγήρως*, Tithonus *ἀθάνατος*, sed non *ἀγήρως*; postea accedunt Anchises ipse neque *ἀθάνατος* neque *ἀγήρως* (v. 240 sqq.), denique nymphae montanae (v. 260 sqq.) *ἀγήραοι μὲν, ἀλλ' οὐκ ἀθάνατοι.* Itaque videtur poeta ipse fabulam de Tithono immutasse, qua in re fabulae de Thetide et Peleo Homericam quandam versionem spectavit *Σ* 434 sq.:

ὁ μὲν δὴ γήραϊ λυγρῶι
κεῖται ἐνὶ μεγάροις ἀρημένος.

Eundem locum *Σ* 432 sqq.:

ἐκ μέν μ' ἀλλάων ἁλιάων ἀνδρὶ δάμασσεν (Juppiter),
Αἰακίδηι Πηλῆι, καὶ ἔτλην ἀνέρος εὐνὴν
πολλὰ μάλ' οὐκ ἐθέλουσα

respicere poeta videtur, cum Venerem insaniam suam conquerentem facit (vv. 253 sqq.). Aeneam nymphae educabunt, ut Iovem nymphae Creticae, Amalthea et Melissa,[1]) ut Iunonem Horae,[2]) ut Bacchum Nysae nymphae *Z* 132. Quod dea Anchisam co-

[1]) Preller-Robert, Griech. Mythol. I[4] p. 35 adn. 4. 133.

[2]) Olenus rhapsodus apud Pausan. II 13, 3; cf. Preller-Robert l. c. p. 164.

hortatur, ut filium suum e nympha esse natum dicat (285), fabulas quasdam Iliadis secutus videtur, quae nymphas heroum matres exhibent (cf. Ξ 443 sqq. de Satnio, Ζ 21 sqq. de Aesepo et Pedaso). Denique Anchisae arcani proditori eandem poenam a Iove esse paratam dea affirmat atque Iasioni ε 125 sqq.: *ὅς μιν κατέπεφνε βαλὼν ἀργῆτι κεραυνῶι.*

Caput II.

De imitatione Homerica et Hesiodea.

Inter omnes, qui hymnum nostrum tractaverunt, convenit carminis poetam verba quibus sententias suas ornaret fere omnia ex Homero esse mutuatum; nam in Hesiodeam eius imitationem vix unquam inquisitum est. Atque id quidem concedendum est, cum per totum hymnum non solum versus Homerici ad verbum descripti, sed etiam membra eorum disiecta ubique sint obvia, facile fieri posse, ut poeta carmen suum non composuisse, sed consarcinavisse videatur.

I. Sed antequam de contaminatione, quam dicimus, poetae agamus, necessarium erit ea, quae re vera cum locis quibusdam Homeri et Hesiodi ad verbum congruunt, accurate enumerare, ut omnibus locis qui manifesto ad verbum descripti sunt, cognitis de arte poetica auctoris rectius indicetur.

a) Poeta ad verbum descripsit

α) versus integros hos:

35 *οὔτε θεῶν μακάρων οὔτε θνητῶν ἀνθρώπων* ι 521.
60 *ἔνθ' ἥ γ' εἰσελθοῦσα θύρας ἐπέθηκε φαεινάς* Ξ 169.
61 sq. *ἔνθα δέ μιν χάριτες λοῦσαν καὶ χρῖσαν ἐλαίωι*
ἀμβρότωι, οἷα θεοὺς ἐπενήνοθεν αἰὲν ἐόντας θ 364 sq.
63 *ἀμβροσίωι, ἑανῶι, τό ῥά οἱ τεθυωμένον ἦεν* Ξ 172.
68 *Ἴδην δ' ἵκανεν πολυπίδακα, μητέρα θηρῶν* Θ 47.
99 *καὶ πηγὰς ποταμῶν καὶ πίσεα ποιήεντα* ζ 124.
144 *ὣς εἰποῦσα θεὰ γλυκὺν ἵμερον ἔμβαλε θυμῶι* Γ 139.
164 *πόρπας τε γναμπτάς θ' ἕλικας κάλυκάς τε καὶ ὅρμους* Σ 401.

185 *καί μιν λισσόμενος ἔπεα πτερόεντα προσηύδα* χ 311 = 343 = 366.
236 *ἥδε δέ οἱ κατὰ θυμὸν ἀρίστη φαίνετο βουλή* Ξ 161.
239 *ἕσθ᾽, οἵη πάρος ἔσκεν ἐνὶ γναμπτοῖσι μέλεσσιν* Λ 669.

β) dimidiatos versus hos:

1. 9 *πολυχρύσου Ἀφροδίτης* Hes. opp. 521.
3 *καταθνητῶν ἀνθρώπων* Z 123.
6 *εὐστεφάνου Κυθερείης* ϑ 288.
11 *ὑσμῖναί τε μάχαι τε* λ 612.
13 *καὶ ἅρματα ποικίλα χαλκῶι* K 322.
17. 49. 56. 65. 156 *φιλομμειδὴς Ἀφροδίτη* e. gr. Ξ 211.
24 *Ποσειδάων καὶ Ἀπόλλων* M 17.
27 *πατρὸς Διὸς αἰγιόχοιο* X 221.
43 *Ζεὺς δ᾽ ἄφθιτα μήδεα εἰδώς* Hes. theog. 550.
45. 53 *γλυκὺν ἵμερον ἔμβαλε θυμῶι* Γ 139.
81 *Διὸς θυγάτηρ Ἀφροδίτη* Ξ 193.
85 *εἶδός τε μέγεθός τε* B 58.
86 *φαεινότερον πυρὸς αὐγῆς* Σ 610.
96 *καὶ ἀθάνατοι καλέονται* E 342.
108 *χαμαιγενέων ἀνθρώπων* Hes. theog. 879.
117 *χρυσόρραπις ἀργειφόντης* κ 331.
119 *καὶ παρθένοι ἀλφεσίβοιαι* Σ 593.
128 *αὐτὰρ ἐπειδὴ δεῖξ᾽* ε 241.
129 *ἀπέβη κρατὺς ἀργειφόντης* ε 148.
141 *καὶ ἀγλαὰ δέχθαι ἄποινα* A 23.
145 *ἔπος τ᾽ ἔφατ᾽ ἔκ τ᾽ ὀνόμαζεν* e. gr. Ξ 297.
149 *κεκλήσεαι ἤματα πάντα* h. Merc. 292.
155 *δῦναι δόμον Ἄϊδος εἴσω* Γ 322.
161 *τοὺς αὐτὸς κατέπεφνεν* λ 574.
166 *ἐπὶ θρόνου ἀργυροήλου* Σ 389.
177 *ἐξ ὕπνου ἀνέγειρε* K 138.
204 *ἵν᾽ ἀθανάτοισι μετείη* Y 235.
210 *διαμπερὲς ἤματα πάντα* δ 209.
214 *διάκτορος ἀργειφόντης* ε 145.
219 *χρυσόθρονος ἥρπασεν Ἠώς* ο 250.
220 *ἐπιείκελον ἀθανάτοισιν* Δ 60.
221 *κελαινεφέα Κρονίωνα* Λ 78.

224 *νηπίη, οὐδ' ἐνόησεν* X 445.
237 *θύρας ἐπέθηκε φαεινάς* Ξ 169.
248 *ἐν ἀθανάτοισι θεοῖσιν* Φ 476.
257 *τὸν μὲν ἐπὴν δὴ πρῶτα* δ 414.
ἴδηι φάος ἠελίοιο h. Apoll. 71.
259 *ὄρος μέγα τε ζάθεόν τε* Hes. theog. 2.
263 *καὶ ἐύσκοπος ἀργειφόντης* h. Apoll. 200.
266 *ἐπὶ χθονὶ βωτιανείρηι* h. Apoll. 363.
281 *ποτὶ Ἴλιον ἠνεμόεσσαν* Σ 174.
284 *μεμνημένος, ὥς σε κελεύω* Hes. opp. 623.
292 *ὣς εἰπὼν ἤιξεν* h. Merc. 227.

Inter hos quadraginta tres dimidiatos versus descriptos octo tantum priores versuum partes inveniuntur.

b) Poeta versus quosdam epicos ita adhibuit, ut propter loci sensum verborum formas, iuncturam, numerum, casum, genus, modum, personas, tempora immutaret

α) in versibus integris:

8 *κούρην τ' αἰγιόχοιο Διός, γλαυκῶπιδ' Ἀθήνην.*
K 553 *κούρη τ' αἰγιόχοιο Διός, γλαυκῶπις Ἀθήνη.*

107 *τὸν δ' ἠμείβετ' ἔπειτα Διὸς θυγάτηρ Ἀφροδίτη.*
Ξ 193 *τὴν δ' ἠμείβετ' ἔπειτα Διὸς θυγάτηρ Ἀφροδίτη.*

109 *οὔτις τοι θεός εἰμι· τί μ' ἀθανάτηισιν ἐίσκεις;*
π 187 *οὔτις τοι θεός εἰμι· τί μ' ἀθανάτοισιν ἐίσκεις;*

118 *ἐκ χοροῦ Ἀρτέμιδος χρυσηλακάτου κελαδεινῆς.*
Π 183 *ἐν χορῶι Ἀρτέμιδος χρυσηλακάτου κελαδεινῆς.*

β) in dimidiatis versibus:

18 *καὶ οὔρεσι θῆρας ἐναίρειν.*
Φ 485 *κατ' οὔρεα θῆρας ἐναίρειν.*

25 *ἀλλὰ στερεῶς ἀπέειπεν.*
I 510 *καί τε στερεῶς ἀποείπηι.*

34 *τῶν δ' ἄλλων οὔπερ τι*
θ 212 *τῶν δ' ἄλλων οὔπερ τιν'*

40 *κασιγνήτης ἀλόχου τε.*
Π 432 = Σ 356 *κασιγνήτην ἄλοχόν τε.*

57 κατὰ φρένας ἵμερος εἷλεν.
h. Apoll. 461 περὶ φρένας ἵμερος αἱρεῖ.

67 ῥίμφα πρήσσουσα κέλευθον.
Ξ 282 ῥίμφα πρήσσοντε κέλευθον.

77 θεῶν ἄπο κάλλος ἔχοντα.
θ 457 θεῶν ἄπο κάλλος ἔχουσα.

81 στῆ δ' αὐτοῦ προπάροιθε
Ξ 297 στῆ δ' αὐτῆς προπάροιθεν

94 ἠὲ γλαυκῶπις Ἀθήνη.
Hes. theog. 13 γλαυκῶπιν Ἀθήνην.

114 ἡ δὲ διαπρὸ   Ε 281 τῆς δὲ διαπρὸ
129 ἀθανάτων μετὰ φῦλ'
Hes. opp. 199 ἀθανάτων μετὰ φῦλον
154 γύναι εἰκυῖα θεῇσι   Τ 286 γυνὴ εἰκυῖα θεῇσιν
170 βοῦς τε καὶ ἴφια μῆλα   Ε 556 βόας καὶ ἴφια μῆλα
187 ἔγνων, ὡς θεὸς ἦσθα   Χ 10 ἔγνως, ὡς θεός εἰμι
208 οὐδέ τι ᾔδει   δ 109 οὐδέ τι ἴδμεν
212 ἵππους ἀρσίποδας   Γ 327 ἵπποι ἀερσίποδες
213 εἶπεν δὲ ἕκαστα   γ 361 εἴπω τε ἕκαστα.
220 ὑμετέρης γενεῆς   Υ 214 ἡμετέρην γενεήν
221 βῆ δ' ἴμεν αἰτήσουσα   ρ 365 βῆ δ' ἴμεν αἰτήσων

223 καὶ ἐκρήηνεν ἐέλδωρ.
Α 41 = 504 (τόδε) μοι κρήηνον ἐέλδωρ.

249 ἔσσεται ἤματα πάντα διαμπερές
Π 499 ἔσσομαι ἤματα πάντα διαμπερές

273 λείπει φάος ἠελίοιο.
Σ 11 λείψειν φάος ἠελίοιο.

289 βαλέει ψολόεντι κεραυνῶι.
Hes. theog. 515 βαλὼν ψολόεντι κεραυνῶι

291 ἴσχεο μηδ' ὀνόμαινε
λ 251 (καὶ) ἴσχεο μηδ' ὀνομήνῃς
θεῶν δ' ἐποπίζεο μῆνιν
ε 146 Διὸς δ' ἐποπίζεο μῆνιν.

c) De substitutione.

Poeta totum versum suscipit uno verbo aut paucis immutatis propter loci sensum; sed in hoc novorum verborum supponendorum studio cum non raro iunctura verborum nova orta est, tum saepe ipsa, quae poeta substituit, verba apud Homerum aut Hesiodum inveniuntur; quamquam interdum in medio est relinquendum, num poeta ea re vera inde sumpserit, cum saepe poetae ipsi tribuenda videantur:

143 *τίμιον ἀνθρώποισι καὶ ἀθανάτοισι θεοῖσιν.*
h. Merc. 161 *θνητοῖς ἀνθρώποισι καὶ ἀθανάτοισι θεοῖσι*
cf. *κ* 38 sq. (*ὅδε πᾶσι φίλος καὶ*) *τίμιός* (*ἐστιν*) *ἀνθρώποις.*

132 *ἐσθλῶν· οὐ μὲν γάρ τε κακοὶ τοιόνδε τέκοιεν.*
δ 64 *σκηπτούχων, ἐπεὶ οὔ κε κακοὶ τοιούσδε τέκοιεν*
cf. *Γ* 151 (*ἀλλ' ἀγορηταὶ*) *ἐσθλοί.*

44 *αἰδοίην ἄλοχον ποιήσατο κέδν' εἰδυῖαν*
h. Apoll. 313 *πρῶτος, ἐπεί μ' ἄλοχον ποιήσατο κέδν' εἰδυῖαν*
cf. *κ* 11 (*παρ'*) *αἰδοίῃς ἀλόχοισιν.*

119 *πολλαὶ δὲ νύμφαι καὶ παρθένοι ἀλφεσίβοιαι*
Σ 593 *ἔνθα μὲν ἠΐθεοι καὶ παρθένοι ἀλφεσίβοιαι.*

110 *ἀλλὰ καταθνητή τε, γυνὴ δέ με γείνατο μήτηρ.*
Α 280 *εἰ δὲ σὺ καρτερός ἐσσι, θεὰ δέ σε γείνατο μήτηρ*
cf. *Ε* 402 (*οὐ μὲν γάρ τι*) *καταθνητός* (*γε τέτυκτο*)
et *Ω* 58 (*Ἕκτωρ μὲν*) *θνητός τε γυναῖκά* (*τε θήσατο μαζόν*).

219 *ὡς δ' αὖ Τιθωνὸν χρυσόθρονος ἥρπασεν Ἠώς.*
ο 250 *ἀλλ' ἤτοι Κλεῖτον χρυσόθρονος ἥρπασεν Ἠώς*
cf. *ε* 129 *ὡς δ' αὖ* (*νῦν μοι ἀγᾶσθε*).

234 *ἀλλ' ὅτε δὴ πάμπαν στυγερὸν κατὰ γῆρας ἔπειγεν*
Ψ 623 *θεύσεαι· ἤδη γὰρ χαλεπὸν κατὰ γῆρας ἐπείγει*

cf. *T* 336 γήραΐ τε στυγερῶι
et *T* 334 sq. (ἢ κατὰ) πάμπαν (τεθνάμεν).

86 πέπλον μὲν γὰρ ἕεστο φαεινότερον πυρὸς αὐγῆς.
Σ 610 τεῦξ' ἄρα οἱ θώρηκα φαεινότερον πυρὸς αὐγῆς
cf. *M* 464 (λάμπε δὲ χαλκῶι σμερδαλέωι τὸν) ἕεστο (περὶ χροΐ).

244 οὐκ ἂν ἔπειτά μ' ἄχος πυκινὰς φρένας ἀμφικαλύπτοι.
Ξ 294 ὡς δ' ἴδεν, ὥς μιν ἔρος πυκινὰς φρένας ἀμφεκάλυψεν
cf. *P* 83 (Ἕκτορα δ' αἰνὸν) ἄχος (πύκασε φρένας ἀμφιμελαίνας).

208 Τρῶα δὲ πένθος ἄλαστον ἔχε φρένας.
P 83 Ἕκτορα δ' αἰνὸν ἄχος πύκασε φρένας
cf. *Ω* 105 πένθος ἄλαστον ἔχουσα (μετὰ φρεσίν).

232 αὐτὸν δ' αἶτ' ἀτίταλλεν ἐνὶ μεγάροισιν ἔχουσα.
Ω 280 αὐτὸς ἔχων ἀτίταλλεν ἐυξέστηι ἐπὶ φάτνηι
cf. *E* 270 (ἵππους, τῶν οἱ ἓξ ἐγένοντο) ἐνὶ μεγάροισιν (γενέθλη).

111 Ὀτρεὺς δ' ἐστὶ πατὴρ ὄνομα κλυτός, εἴπου ἀκούεις.
o 403 νῆσός τις Συρίη κικλήσκεται, εἴπου ἀκούεις
cf. *Γ* 186 (λαοὺς) Ὀτρῆος et *X* 51 ὀνομάκλυτος (Ἄλτης).

268 ἑστᾶσ' ἠλίβατοι· τεμένη δέ ἑ κικλήσκουσιν.
δ 355 Αἰγύπτου προπάροιθε, Φάρον δέ ἑ κικλήσκουσιν.

227 Ἠοῖ τερπόμενος χρυσοθρόνωι ἠριγενείηι.
H 61 ἀνδράσι τερπόμενοι· τῶν δὲ στίχες εἵατο πυκναί
cf. *o* 250 χρυσόθρονος (ἥρπασεν) Ἠώς
et *Θ* 508 (μεσφ') Ἠοῦς ἠριγενείης.

152 αὐτίκα νῦν· οὐδ' εἴ κεν ἑκηβόλος αὐτὸς Ἀπόλλων.
I 445 λείπεσθ', οὐδ' εἴ κέν μοι ὑποσταίη θεὸς αὐτός.

160 ἄρκτων δέρματ' ἔκειτο βαρυφθόγγων τε λεόντων.
λ 611 ἄρκτοι τ' ἀγρότεροί τε σύες χαροποί τε λέοντες.

218 γηθόσυνος δ' ἵπποισιν ἀελλοπόδεσσιν ὀχεῖτο.
N 29 γηθοσύνη δὲ θάλασσα διίστατο· τοὶ δὲ πέτοντο
cf. ε 54 (πολέεσσιν) ὀχήσατο (κύμασιν Ἑρμῆς) et Ω 77 (Ἶρις) ἀελλόπος.

29 τῆι δὲ πατὴρ Ζεὺς δῶκε καλὸν γέρας ἀντὶ γάμοιο.
Hes. theog. 585 αὐτὰρ ἐπειδὴ τεῦξε καλὸν κακὸν ἀντ' ἀγαθοῖο
cf. λ 184 (σὸν δ' οὔ πώ τις ἔχει) καλὸν γέρας.

142 ταῦτα δὲ ποιήσας δαίνυ γάμον ἱμερόεντα.
γ 309 ἦ τοι ὁ τὸν κτείνας δαίνυ τάφον Ἀργείοισιν
cf. T 299 δαίσειν δὲ γάμον (μετὰ Μυρμιδόνεσσιν)
et E 429 (ἀλλὰ σύ γ') ἱμερόεντα (μετέρχεο ἔργα) γάμοιο.

Versus 160. 218. 29. 142 cum exemplis suis praeter unum verbum et rhythmum totius versus nihil commune habent.

Praeterea quibusdam in versibus poeta verba de suo substituisse videtur:

42 κυδίστην δ' ἄρα μιν τέκετο Κρόνος ἀγκυλομήτης.
Δ 59 καί με πρεσβυτάτην τέκετο Κρόνος ἀγκυλομήτης.

5 ἡ μὲν ὅσ' ἤπειρος πολλὰ τρέφει ἠδ' ὅσα πόντος.
Hes. theog. 582 κνώδαλ', ὅσ' ἤπειρος πολλὰ τρέφει ἠδὲ θάλασσα.

130 αὐτὰρ ἐγώ σ' ἱκόμην, κρατερὴ δέ μοι ἔπλετ' ἀνάγκη.
κ 273 αὐτὰρ ἐγὼν εἶμι, κρατερὴ δέ μοι ἔπλετ' ἀνάγκη.

161 τοὺς αὐτὸς κατέπεφνεν ἐν οὔρεσιν ὑψηλοῖσιν.
λ 574 τοὺς αὐτὸς κατέπεφνεν ἐν οἰοπόλοισιν ὄρεσσιν.

222 ἀθάνατόν τ' εἶναι καὶ ζώειν ἤματα πάντα.
η 94 ἀθανάτους ὄντας καὶ ἀγήρως ἤματα πάντα.

105 *δηρὸν ἐΰ ζώειν καὶ ὁρᾶν φάος ἠελίοιο.*
δ 540 *ἤθελ' ἔτι ζώειν καὶ ὁρᾶν φάος ἠελίοιο.*

150 *οὔτις ἔπειτα θεῶν οὔτε θνητῶν ἀνθρώπων.*
Σ 404 *ᾔδεεν οὔτε θεῶν οὔτε θνητῶν ἀνθρώπων.*

194 *θάρσει, μηδέ τι σῇσι μετὰ φρεσὶ δείδιθι λίην.*
δ 825 *θάρσει, μηδέ τι πάγχυ μετὰ φρεσὶ δείδιθι λίην.*

216 *αὐτὰρ ἐπειδὴ Ζηνὸς ὅ γ' ἔκλυεν ἀγγελι'ων.*
ε 150 *ἤ ι', ἐπεὶ δὴ Ζηνὸς ἐπέκλυεν ἀγγελιάων.*

290 *εἴρηταί τοι πάντα· σὺ δὲ φρεσὶ σῇσι νοήσας.*
h. Apoll. 544 *εἴρηταί τοι πάντα· σὺ δὲ φρεσὶ σῇσι φύλαξαι.*

d) De inversione.

In substitutione si quis leges quasdam eruere velit, quas poeta in versibus componendis secutus sit, frustra magnum et inutilem laborem suscipiat; nam versibus apud Homerum et Hesiodum oblatis poeta ad suum arbitrium usus est ita, ut novorum versuum natura cum exemplis comparari, sed non declarari possit. Unum tantum animadvertere licet: duo versus loci, primus et ultimus, poetae pariter maxime idonei videbantur, quibus sententiarum verba capitalia collocarentur. Itaque saepius exemplorum verba ita immutavit, ut exempli verba prima ultima, ultima prima redderet, quam eandem rationem etiam in dimidiatis versibus adhibitam observamus:

1 *μοῦσά μοι ἔννεπε ἔργα.*
α 1 *ἄνδρα μοι ἔννεπε μοῦσα.*

4 *οἰωνούς τε διιπετέας καὶ θηρία πάντα.*
Hes. opp. 277 (*ἰχθύσι μὲν*) *καὶ θηρσὶ καὶ οἰωνοῖς πετεηνοῖς*
cf. e. gr. *δ* 477 *διιπετέος* (*ποταμοῖο*).
(Hesiodeum *ἰχθύες* a poeta novo versu [5] tractatur).

163 *κόσμον μέν οἱ πρῶτον ἀπὸ χροὸς εἷλε φαεινόν.*
Ξ 187 *αὐτὰρ ἐπειδὴ πάντα περὶ χροῒ θήκατο κόσμον*
cf. *Ξ* 176 (*πλοκάμους ἔπλεξε*) *φαεινούς.*

225 ἥβην αἰτῆσαι, ξῦσαί τ' ἀπὸ γῆρας ὀλοιόν.
I 446 γῆρας ἀποξύσας θήσειν νέον ἡβώοντα
cf. *Ω* 487 ὀλοῷι (ἐπὶ) γήραος (οὐδῷι).

237 ἐν θαλάμωι κατέθηκε.
Γ 382 κὰδ δ' εἷσ' ἐν θαλάμωι.

e) De contractione.

Nonnullis in versibus poetam exempla ita descripsisse dicemus, ut ea, quae ad suum propositum minus apta viderentur, omitteret aut in artiorem formam contraheret, ac saepius ita, ut alia verba aliunde requisita cum illis coniungeret:

89 sq. ὡς δὲ σελήνη . . . ἐλάμπετο.
δ 45 ὥς (τε γὰρ ἠελίου αἴγλη πέλεν ἠὲ) σελήνης.

92 ἥτις μακάρων τάδε δώμαθ' ἱκάνεις.
δ 376 ἥ τις (σύ πέρ ἐσσι) θεάων
cf. υ 295 (ὅς κεν) τάδε δώμαθ' ἵκηται.

182 sqq. ὡς δὲ ἴδεν δειρήν τε καὶ ὄμματα κάλ' Ἀφροδίτης
τάρβησέν τε.
Γ 396 sqq. καί ῥ' ὡς οὖν ἐνόησε θεᾶς (περικαλλέα) δειρὴν
(στήθεά θ' ἱμερόεντα) καὶ ὄμματα μαρμαίροντα
θάμβησέν τ' (ἄρ' ἔπειτα)
cf. π 179 ταρβήσας κ. τ. λ.

265 sq. τῇσι δ' ἅμ' ἢ ἐλάται ἠὲ δρύες ὑψικάρηνοι
γεινομένῃσιν ἔφυσαν ἐπὶ χθονὶ βωτιανείρῃ.
Hes. opp. 509 sq. (πολλὰς) δὲ δρῦς ὑψικόμους ἐλάτας τε (παχείας)
(οὔρεος ἐν βήσσῃς) πιλνᾶι χθονὶ πουλυβοτείρῃ
cf. h. Apoll. 363 ἐπὶ χθονὶ βωτιανείρῃ
et *M* 132 δρύες (οὔρεσιν) ὑψικάρηνοι.

270 ἀλλ' ὅτε κεν δὴ μοῖρα παρεστήκῃ θανάτοιο.
Ω 132 ἀλλά τοι ἤδη
(ἄγχι) παρέστηκεν θάνατος (καὶ) μοῖρα (κραταιή).

124 (θῆρες) ὠμοφάγοι φοιτῶσι κατὰ σκιόεντας ἐναύλους.
Λ 479 sq. ὠμοφάγοι (μιν) θῶες (ἐν οὔρεσι) δαρδάπτουσιν
ἐν νέμεϊ σκιερῷ.

Praeterea poeta suum ipsius versum h. Ven. 74 b iterum adhibet: κατὰ σκιόεντας ἐναύλους.

262 καί τε μετ' ἀθανάτοισι καλὸν χορὸν ἐρρώσαντο.
Hes. theog. 5—8 καί τε (λοεσσάμεναι τέρενα χρόα Τερμησσοῖο)
(ἀκροτάτῳ Ἑλικῶνι) χοροὺς ἐνεποιήσαντο
καλοὺς (ἱμερόεντας), ἐπεῤῥώσαντο (δὲ ποσσίν)
cf. *Ω* 616 νυμφάων, αἵ τ' ἀμφ' Ἀχελώιον ἐρρώσαντο **ad sententiam versus.**

278 ἐς πέμπτον ἔτος αὖτις ἐλεύσομαι υἱὸν ἄγουσα.
§ 384 sq. (καὶ φάτ') ἐλεύσεσθαι ἢ ἐς θέρος ἢ ἐς ὀπώρην
πολλὰ χρήματ' ἄγοντα
cf. *M* 369 = *N* 753 (αἶψα) δ' ἐλεύσομαι αὖτις
et h. Apoll. 9 (τὸν δ' εἰς θρόνον εἷσεν) ἄγουσα **(sc. Latona Apollinem filium).**

f) De paraphrasi.

Proxime ab horum exemplorum genere aliud artis poeticae specimen videtur abesse, nempe eiusmodi, ut poeta exemplorum sententias plane diversis verbis ab ipso inventis circumscribat; plerumque exempla illa eum esse secutum inde tantum concludi potest, quod totum versuum antecedentium et insequentium complexum descripsit:

48 καί ποτ' ἐπευξαμένη εἴπῃ μετὰ πᾶσι θεοῖσιν.
Φ 476 εὐχομένου, ὡς τὸ πρίν, ἐν ἀθανάτοισι θεοῖσιν.

96 (αἵτε) θεοῖσι πᾶσιν ἑταιρίζουσι.
h. Merc. 576 πᾶσι δ' ὅγε θνητοῖσι καὶ ἀθανάτοισιν ὁμιλεῖ
cf. *Ω* 334 sq. Ἑρμεία, σοὶ γάρ τε μάλιστά γε φίλτατόν ἐστιν
ἀνδρὶ ἑταιρίσσαι.

114 sq. *Τρωὰς γάρ μεγάρωι με τροφὸς τρέφεν· ἡ δὲ διαπρὸ σμικρὴν παῖδ' ἀτίταλλε, φίλης παρὰ μητρὸς ἑλοῦσα.*
Ξ 202 sq. — 303 sq. *οἵ με σφοῖσι δόμοισιν ἐῢ τρέφον ἠδ' ἀτίταλλον, δεξάμενοι Ῥείης*
cf. *Ε* 281 *τῆς δὲ διαπρό.*

120 *ἀμφὶ δ' ὅμιλος ἀπείριτος ἐστεφάνωτο.*
Σ 603 *πολλὸς δ' ἱμερόεντα χορὸν περιίσταθ' ὅμιλος τερπόμενοι*
cf. *κ* 195 *νῆσον τὴν πέρι πόντος ἀπείριτος ἐστεφάνωται.*

125 *οὐδὲ ποσὶ ψαύειν ἐδόκουν φυσιζόου αἴης.*
Ξ 228 *οὐδὲ χθόνα μάρπτε ποδοῖιν*
cf. *Γ* 243 *τοὺς δ' ἤδη κάτεχεν φυσίζοος αἶα.*

157 *κατ' ὄμματα καλὰ βαλοῦσα.*
Γ 217 *κατὰ χθονὸς ὄμματα πήξας.*

172 *αὐτὴ δὲ χροΐ ἕννυτο εἵματα καλά.*
ε 230 *αὐτὴ δ' ἀργύφεον φᾶρος μέγα ἕννυτο νύμφη*
(cf. *ἦμος δ'* v. 169 et *ε* 228).

174 *στῆ ῥα πὰρ*[1]) *κλισίηι· εὐποιήτοιο μελάθρου (κῦρε)*
ϑ 458 *στῆ ῥα παρὰ σταθμὸν τέγεος πύκα ποιητοῖο.*

183 *τάρβησέν τε καὶ ὄσσε παρακλιδὸν ἔτραπεν ἄλληι.*
π 179 *ταρβήσας δ' ἑτέρωσε βάλ' ὄμματα.*

g) De amplificatione.

Post contractionem et paraphrasim amplificationem tertium, quod poeta adhibere potuerit, artis poeticae genus in versibus componendis dicemus. Ac primum quidem amplificationis, quae proprie dicitur, exempla enumerabo, quibus poeta, ut versum compleret aut novam sententiam exprimeret, verbum quodlibet exemplo addidit:

3 *φῦλα καταθνητῶν ἀνθρώπων.*
γ 282 *ὃς ἐκαίνυτο φῦλ' ἀνθρώπων.*

---

[1]) codd. exhibent *στῆσεν ἄρα*, praeterea B *πάρ*; itaque non dubitaverim affirmare *ϑ* 458 *στῆ ῥα παρα* poetae exemplum fuisse.

4 *θηρία πάντα* Hes. opp. 277 *ἰχθύσι μὲν καὶ θηρσί.*

20 *δικαίων τε πτόλις ἀνδρῶν.*
ο 384 *πτόλις ἀνδρῶν εὐρυάγυια.*

71 *ἄρκτοι, παρδάλιές τε θοαὶ προκάδων ἀκόρητοι.*
N 103 *θώων παρδαλίων τε λύκων τ' ἤια πέλονται*
cf. *Ξ* 479 *ἀπειλάων ἀκόρητοι.*

171 *τῆμος ἄρ' Ἀγχίσηι μὲν ἐπὶ γλυκὺν ὕπνον ἔχευε.*
λ 245 *κατὰ δ' ὕπνον ἔχευεν.*

265 sqq. (*ἢ ἔλαται ἠὲ δρύες ὑψικάρηνοι . . . ἔφυσαν . . .*)
καλαί, τηλεθάουσαι.
η 114 *ἔνθα δὲ δένδρεα μακρὰ πεφύκασι τηλεθόωντα.*

Praeterea autem nonnulla amplificationis vel potius dicam exornationis exempla inveniuntur, quibus poeta exemplorum sententias additis non uno aut duobus verbis, sed novis sententiis, quas plerumque per membra parallela illis adiunxit, de suo aut de alieno auxit:

13 *ποιῆσαι σατίνας τε καὶ ἅρματα ποικίλα χαλκῶι.*
K 322 *καὶ ἅρματα ποικίλα χαλκῶι.*

14 sq. *ἢ δέ τε παρθενικὰς ἁπαλόχροας ἐν μεγάροισιν*
ἀγλαὰ ἔργ' ἐδίδαξεν ἐπὶ φρεσὶ θεῖσα ἑκάστηι.
Hes. opp. 64 sq. *αὐτὰρ Ἀθήνην*
ἔργα διδασκῆσαι
cf. Hes. opp. 519 (*καὶ διὰ*) *παρθενικῆς ἁπαλόχροος*
et *Θ* 520 (*θηλύτεραι δὲ γυναῖκες*) *ἐνὶ μεγάροισιν ἑκάστη*
et *ε* 427 (*εἰ μὴ*) *ἐπὶ φρεσὶ θῆκε* (*θεά, γλαυκῶπις*) *Ἀθήνη,*
ἀγλαὰ ἔργα poeta de suo addidit cf. v. 11.

19 *φόρμιγγές τε χοροί τε διαπρύσιοί τ' ὀλολυγαί.*
θ 248 *αἰεὶ δ' ἧμιν δαίς τε φίλη κίθαρίς τε χοροί τε*
cf. h. Merc. 336 *διαπρύσιον* (*κεραϊστήν*).

41 *ἢ μέγα εἶδος ἀρίστη ἐν ἀθανάτηισι θεῆισι.*
Γ 124 *Λαοδίκην Πριάμοιο θυγατρῶν εἶδος ἀρίστην.*

93 *Ἄρτεμις ἢ Λητὼ ἠὲ χρυσέη Ἀφροδίτη.*
Hes. theog. 14 *καὶ Ἄρτεμιν ἰοχέαιραν*
et 16 *ἑλικοβλέφαρόν τ' Ἀφροδίτην.*

128 *αὐτὰρ ἐπειδὴ δεῖξε καὶ ἔφρασεν.*
ε 241 *αὐτὰρ ἐπειδὴ δεῖξ', ὅθι δένδρεα μακρὰ πεφύκειν.*

133 *ἀδμήτην μ' ἀγαγὼν καὶ ἀπειρήτην φιλότητος.*
K 293 (*βοῦν*) *ἀδμήτην, ἣν οὔ πω ὑπὸ ζυγὸν ἤγαγεν ἀνήρ.*

134 *πατρί τε σῷ δεῖξον καὶ μητέρι κέδν' εἰδυίῃ.*
κ 8 *παρὰ πατρὶ φίλῳ καὶ μητέρι κεδνῇ*
cf. *Γ* 50 *πατρί τε σῷ* (*μέγα πῆμα*)
et h. Apoll. 313 *ἐπεί μ' ἄλοχον ποιήσατο κέδν' εἰδυῖαν.*

148 *ἀθανάτοιο δ' ἕκητι διακτόρου . . . Ἑρμέω.*
ο 319 *Ἑρμείαο ἕκητι διακτόρου.*

245—247 *νῦν δέ σε μὲν τάχα γῆρας ὁμοίϊον ἀμφικαλύψει*
νηλειὲς, τό τ' ἔπειτα παρίσταται ἀν-θρώποισιν,
οὐλόμενον, καματηρὸν, ὅ τε στυγέουσι θεοί περ.
Δ 315 *ἀλλά σε γῆρας τείρει ὁμοίϊον* (ad *ἀμφικαλύψει* cf. v. 244 *ἀμφικαλύπτοι*)
cf. Hes. theog. 225 *γῆρας τ' οὐλόμενον*
et Hes. theog. 770 Cerberus *νηλειής*
et *π* 280 (*δὴ γάρ σφιν*) *παρίσταται* (*αἴσιμον ἦμαρ*)
et Hes. theog. 739 de Tartaro *τά τε στυγέουσι θεοί περ.*

254 *ἐπεὶ μάλα πολλὸν ἀάσθην,*
σχέτλιον, οὐκ ὀνομαστόν.
T 113 *ἔπειτα δὲ πολλὸν ἀάσθη*
cf. Hes. theog. 148 de Cyclopibus *οὐκ ὀνομαστοί*
et *ι* 295 *σχέτλια ἔργ'* (*ὁρόωντες*) Cyclopis.

277 *ὄφρα κε ταῦτα μετὰ φρεσὶ πάντα διέλθω.*
I 60 sq. (*ἀλλ' ἄγ' ἐγών*) . . .
ἐξείπω καὶ πάντα διίξομαι
cf. *Y* 310 (*αὐτὸς σὺ*) *μετὰ φρεσὶ* (*σῇσι νόησον*).

Quae immutationis genera (I, c—g) cum perlustramus, poetam in substitutione et variatione saepe ad unum versum componendum uno aut duobus aut pluribus versibus esse usum videmus, qui apud Homerum aut Hesiodum leguntur, ac totiens, ut dubitari nequeat, quin poeta eos eodem loco, quo usque ad hunc diem exstant, legerit.

Itaque, quotienscumque nobis continget, ut versus cuiusdam exempla apud Homerum et Hesiodum diversis locis dispersa inveniamus, poetae artem eam fuisse dicemus, ut versum suum ex exemplis undique conquisitis contaminaret.

II. De contaminatione.

Primum quidem eos versus enumerare liceat, quos poeta e duobus versibus dimidiatis aut nulla mutatione adhibita aut non multum immutatos contaminaverit.

a) Contaminati sunt primae et secundae versuum partes

α) haud ita multum immutatae:

81 *στῆ δ' αὐτοῦ προπάροιθε* || *Διὸς θυγάτηρ Ἀφροδίτη.*
Ξ 297 *στῆ δ' αὐτῆς προπάροιθεν*
et *Γ* 374, *Ξ* 193 ac saepius *Διὸς θυγάτηρ Ἀφροδίτη.*

181 *ὣς φάθ' ὁ δ' ἐξ ὕπνοιο μάλ'* || *ἐμμαπέως ὑπάκουσεν.*
Κ 162 *ὣς φάθ', ὁ δ' ἐξ ὕπνοιο μάλα* (*κραιπνῶς ἀνόρουσεν*)
et *ξ* 485 (*ἀγκῶνι νύξας·*) *ὁ δ' ἄρ' ἐμμαπέως ὑπάκουσεν.*

249 *ἔσσεται ἤματα πάντα διαμπερὲς* || *εἵνεκα σεῖο.*
Π 499 *ἔσσομαι ἤματα πάντα διαμπερές*
et *Ζ* 525 *εἵνεκα σεῖο.*

220 *ὑμετέρης γενεῆς,* || *ἐπιείκελον ἀθανάτοισι.*
Υ 214 *ἡμετέρην γενεήν*
et *Λ* 60 *ἐπιείκελον ἀθανάτοισιν.*

221 *βῆ δ' ἴμεν αἰτήσουσα* || *κελαινεφέα Κρονίωνα.*
ρ 365 *βῆ δ' ἴμεν αἰτήσων*
et *Λ* 78 (*ἠτιόωντο*) *κελαινεφέα Κρονίωνα.*

β) prima voce immutata:

26 *ὤμοσε δὲ μέγαν ὅρκον,* || *ὃ δὴ τετελεσμένος ἐστὶν.*
Τ 113 *ἀλλ' ὄμοσεν μέγαν ὅρκον*
et *Α* 388 *ὃ δὴ τετελεσμένος ἐστίν.*

207 *χρυσέου ἐκ κρητῆρος ἀφύσσων* || *νέκταρ ἐρυθρόν.*
Γ 295 *οἶνον δ' ἐκ κρητῆρος ἀφυσσόμενοι* (*δεπάεσσιν*)
et *Τ* 38 *νέκταρ ἐρυθρόν.*

166 ἔκδυε καὶ κατέθηκεν || ἐπὶ θρόνου ἀργυροήλου.
ζ 75 καὶ τὴν μὲν κατέθηκεν (ἐυξέστωι ἐπ' ἀπήνηι)
et Σ 389 (τὴν μὲν ἔπειτα καθεῖσεν) ἐπὶ θρόνου ἀργυροήλου.

25 ἡ δὲ μάλ' οὐκ ἔθελεν || ἀλλὰ στερεῶς ἀπέειπεν.
Σ 434 πολλὰ μάλ' οὐκ ἐθέλουσα
et Ι 510 (ὃς δέ κ' ἀνήνηται) καί τε στερεῶς ἀποείπηι.

117 νῦν δέ μ' ἀνήρπαξε || χρυσόρραπις ἀργειφόντης.
ο 427 ἀλλά μ' ἀνήρπαξαν (Τάφιοι ληίστορες ἄνδρες)
et κ 331 χρυσόρραπις ἀργεϊφόντης.
cf. h. Apoll. 471 νῦν δ'.

22 Ἱστίηι, ἣν πρώτην || τέκετο Κρόνος ἀγκυλομήτης.
Υ 215 Δάρδανον αὖ πρῶτον (τέκετο νεφεληγερέτα Ζεύς)
et Δ 59 (καί με πρεσβυτάτην) τέκετο Κρόνος ἀγκυλομήτης.

140 οἵ κέν τοι[1]) || χρυσόν τε ἅλις ἐσθῆτα θ' ὑφαντήν.
Ζ 48 sqq. χαλκός τε χρυσός τε πολύκμητός τε σίδηρος.
τῶν κέν τοι (χαρίσαιτο)
et ν 136 (χαλκόν τε) χρυσόν τε ἅλις ἐσθῆτά θ' ὑφαντήν.

10 ἀλλ' ἄρα οἱ πόλεμοί τε ἅδον || καὶ ἔργον Ἄρηος.
Hes. theog. 926 πότνιαν, ἧι κέλαδοί τε ἅδον πόλεμοί τε (μάχαι τε)
et Λ 734 μέγα ἔργον Ἄρηος.

Singularis est ordinis v. 148, cum poeta illam vocem exempli, quam in contaminatione eiecit, initio proximi versus collocaverit:

148 sq. ἀθανάτοιο δ' ἕκητι διακτόρου || ἐνθάδ' ἱκάνεις Ἑρμέω.
ο 319 Ἑρμείαο ἕκητι διακτόρου
et h. Merc. 262 ἐνθάδ' ἱκάνεις.

γ) immutatis aut media parte dimidiati versus prioris aut ultimis eius verbis:

---

[1]) ad hanc lectionem cf. infra.

188 *ἀλλά σε πρὸς Ζηνὸς γουνάζομαι || ἠδὲ τοκήων.*
ν 324 *νῦν δέ σε πρὸς πατρὸς γουνάζομαι (οὐ γὰρ ὀίω)*
et *Γ* 140 (*καὶ ἄστεος*) *ἠδὲ τοκήων.*

257 *τὸν μέν, ἐπὴν δὴ πρῶτον || ἴδηι φάος ἠελίοιο.*
δ 414 *τὸν μὲν* **ἐπὴν δὴ πρῶτα** (**κατευνηθέντα** *ἴδησθε*)
et h. Apoll. 71 (*μή,* **ὁπόταν τὸ πρῶτον**) *ἴδηι φάος ἠελίοιο.*

85 *εἶδός τε μέγεθός τε || καὶ εἵματα σιγαλόεντα.*
Β 58 *εἶδός τε μέγεθός τε φυήν τ' ἄγχιστα ἐώικειν*
et *Χ* 154 (*ὅθι*) *εἵματα σιγαλόεντα.*

187 *ἔγνων, ὡς θεὸς ἦσθα. || σὺ δ' οὐ νημερτὲς ἔειπες.*
Χ 10 *ἔγνως, ὡς θεός εἰμι, σὺ δ'* (*ἀσπερχὲς μενεαίνεις*)
et *Ξ* 470 (*φράζεο, Πουλυδάμα, καί μοι*) *νημερτὲς ἐνίσπες.*

68 *ὕψι μετὰ νέφεσιν || ῥίμφα πρήσσουσα κέλευθον.*
Ψ 874 *ὕψι δ' ὑπὸ νεφέων* (*εἶδε τρήρωνα πέλειαν*)
et *Ξ* 282 (*ἠέρα ἑσσαμένω*) *ῥίμφα πρήσσοντε κέλευθον.*

184 *ἂψ δ' αὖτις χλαίνηι τε || καλύψατο καλὰ πρόσωπα.*
σ 157 *ἂψ δ' αὖτις* (*κατ' ἄρ' ἕζετ'*)
et *ϑ* 85 *κάλυψε δὲ καλὰ πρόσωπα.*

105 *δηρὸν ἐῢ || ζώειν καὶ ὁρᾶν φάος ἠελίοιο.*
Ε 120 *δηρὸν* **ἔτ'** (*ὄψεσθαι λαμπρὸν φάος ἠελίοιο*)
et *κ* 498 (*ἤθελ'*) **ἔτι** *ζώειν καὶ ὁρᾶν φάος ἠελίοιο.*

154 *βουλοίμην κεν ἔπειτα || γύναι εἰκυῖα θεῇσιν.*
π 106 *βουλοίμην κ' ἐν* (*ἐμοῖσι κατακτάμενος μεγάροισιν*)
et *Τ* 286 *γυνὴ εἰκυῖα θεῇσιν.*

141 *πέμψουσιν· σὺ δὲ πολλὰ || καὶ ἀγλαὰ δέχθαι ἄποινα.*
ε 37 *πέμψουσι* (*δ' ἐν νηὶ φίλην ἐς πατρίδα γαῖαν*)
et *Α* 23 *καὶ ἀγλαὰ δέχθαι ἄποινα,*

πολλὰ poeta amplificavit de *ν* 137: *πόλλ' ὅσ' ἂν οὐδέ ποτε Τροίης ἐξήρατ' Ὀδυσσεύς.*

266 *γεινομένηισιν ἔφυσαν || ἐπὶ χθονὶ βωτιανείρηι.*
Υ 128 (*ἅσσα οἱ αἶσα*) *γεινομένωι* (*ἐπένησε λίνωι*)
et h. Apoll. 363 *ἐπὶ χθονὶ βωτιανείρηι.*

281 ἄξεις δ' αὐτίκα μιν || ποτὶ Ἴλιον ἠνεμόεσσαν.
Γ 401 ἄξεις (ἢ Φρυγίης)
et *Γ* 305 προτὶ Ἴλιον ἠνεμόεσσαν.

215 ὥς ἕοι ἀθάνατος καὶ ἀγήρως || ἶσα θεοῖσιν.
ε 136 θήσειν ἀθάνατον καὶ ἀγήραον (ἤματα πάντα)
et λ 304 (τιμὴν δὲ λελόγχασιν) ἶσα θεοῖσιν.

7 τρισσὰς δ' οὐ δύναται πεπιθεῖν φρένας || οὐδ' ἀπατῆσαι.
Ι 184 ῥηιδίως πεπιθεῖν μεγάλας φρένας (Αἰακίδαο)
et δ 348 (ἄλλα παρὲξ εἴποιμι παρακλιδόν), οὐδ' ἀπατήσω.

30 καί τε μέσσωι οἴκωι κατ' ἄρ' ἕζετο || πῖαρ ἑλοῦσα.
Ε 906 (cf. *Λ* 405 et Hes. opp. 259) πὰρ δὲ Διὶ Κρονίωνι καθέζετο (κύδεϊ γαίων)
et *Λ* 550 = *Ρ* 659 (οἵ τέ μιν οὐκ εἰῶσι βοῶν ἐκ) πῖαρ ἑλέσθαι.

64 ἑσσαμένη δ' ἐὺ πάντα περὶ χροῒ || εἵματα καλά.
Η 207 αὐτὰρ ἐπειδὴ πάντα περὶ χροῒ ἕσσατο (τεύχη)
et ζ 111 (ζεύξασ' ἡμιόνους πτύξασά τε) εἵματα καλά
cf. *Γ* 72 (κτήμαθ' ἑλὼν) ἐὺ πάντα.

γγ) prioris dimidiati versus verbis transpositis:

1 Μοῦσά μοι ἔννεπε || ἔργα πολυχρύσου Ἀφροδίτης.
α 1 ἄνδρα μοι ἔννεπε Μοῦσα
et Hes. opp. 521 (οὔπω) ἔργ' (εἰδυῖα) πολυχρύσου Ἀφροδίτης.

γγγ) priore et altero exemplo omnino confusis:

196 οὐδ' ἄλλων μακάρων, ἐπειὴ || φίλος ἐσσὶ θεοῖσιν.
ι 276 (οὐ γὰρ Κύκλωπες Διὸς αἰγιόχου ἀλέγουσιν)
οὐδὲ θεῶν μακάρων, ἐπειὴ (πολὺ φέρτεροί εἰμεν)
et ζ 203 (μάλα γὰρ) φίλοι ἀθανάτοισιν.

δ) altero versu dimidiato immutato:

24 πότνιαν, ἣν || ἐμνῶντο Ποσειδάων καὶ Ἀπόλλων.
Hes. theog. 926 πότνιαν, ἧι (κέλαδοί τε ἅδον)
et *Μ* 17 (δὴ τότε) μητιόωντο Ποσειδάων καὶ Ἀπόλλων.

34 *τῶν δ' ἄλλων οὔπερ τι || πεφυγμένον ἔστ' Ἀφροδίτην.*
ϑ 212 *τῶν δ' ἄλλων οὔπερ τιν'* (*ἀναίνομαι οὐδ' ἀϑερίζω*)
et *ι* 455 (*Οὖτις, ὃν οὔπω φημὶ*) *πεφυγμένον εἶναι ὄλεϑρον.*

217 *οὐκέτ' ἔπειτα γόασκε, || γεγήϑει δὲ φρένας ἔνδον.*
cf. hymni v. 210 *τὸν δὴ ἔπειτα γόασκε* (cf. *ϑ* 92)
et *Θ* 559 *γέγηϑε δέ τε φρένα ποιμήν*
cf. *λ* 337 *φρένας ἔνδον* (*εἴσας*).

212 *ἵππους ἀρσίποδας, || τοί τ' ἀϑανάτους φορέουσιν.*
Ψ 475 *ἵπποι ἀερσίποδες*
et *Κ* 323 (*ἵππους . . .*) *οἳ φορέουσιν ἀμύμονα Πηλεΐωνα.*

ε) **utroque exemplo immutato:**

165 *λῦσε δέ οἱ ζώνην ἰδὲ εἵματα σιγαλόεντα.*
λ 245 [1]) *λῦσε δὲ παρϑενίην ζώνην*
et *Χ* 154 *ὅϑι εἵματα σιγαλόεντα.*

149 *Ἑρμέω· ἐμὴ δ' ἄλοχος κεκλήσεαι ἤματα πάντα.*
ο 319 *Ἑρμείαο* (*ἕκητι*)
et h. Merc. 292 *ἀρχὸς φηλητέων κεκλήσεαι ἤματα πάντα.*

153 *τόξον ἀπ' ἀργυρέου προίηι βέλεα στονόεντα.*
Θ 279 *τόξον ἄπο κρατεροῦ* (cf. *ἀργυρότοξος*)
et *Ρ* 374 *ἀλεείνοντες βέλεα στονόεντα.*

Utroque exemplo valde immutato:

106 *ὄλβιον ἐν λαοῖς καὶ γήραος οὐδὸν ἱκέσϑαι.*
ρ 354 *Ζεῦ ἄνα, Τηλέμαχόν μοι ἐν ἀνδράσιν ὄλβιον εἶναι*
et *ο* 246 *οὐδ' ἵκετο γήραος οὐδόν.*

56 sq. *τὸν δὴ ἔπειτα ἰδοῦσα φιλομμειδὴς Ἀφροδίτη*
ἠράσατ', ἐκπάγλως δὲ κατὰ φρένας ἵμερος εἷλεν.

---

[1]) hic versus Zenodoto ignotus erat, cf. schol. H Vind. 133; sed a poeta nostro adhibitus comprobatur non spurius.

Π 181 sq. (τῆς δὲ κρατὺς ἀργεϊφόντης)
ἠράσατ᾽, ὀ φ θ α λ μ ο ῖ σ ι ν ἰδών
et h. Apoll. 461 σ ί τ ο ι ο γ λ υ κ ε ρ ο ῖ ο π ε ρ ὶ φρένας
ἵμερος αἱρεῖ
cf. *Γ* 415 (ὡς νῦν) ἔ κ π α γ λ α (φίλησα).

211 κ α ί μ ι ν Ζ ε ὺ ς ἐλέησε, δ ί δ ο υ δ έ ο ἱ υἱος ἄποινα.
Π 431 τ ο ὺ ς δὲ (ἰδὼν) ἐλέησε Κ ρ ό ν ο υ π ά ι ς ἀγκυλο-
μ ή τ ε ω
et *Β* 230 (Τρώων ἱπποδάμων ἐξ Ἰλίου) υἱος ἄποινα.

Duorum exemplorum prima tantum verba adhibentur:
66 σεύατ᾽ ἐ π ὶ Τ ρ ο ί η ν προλιποῦσ᾽ ε ὐ ώ δ ε α Κ ύ π ρ ο ν.
Η 208 σεύατ᾽ ἔ π ε ι θ᾽ (οἷός τε κ. τ. λ.)
et Hes. theog. 284 προλιπὼν χ θ ό ν α μ η τ έ ρ α μ ή λ ω ν
cf. v. 58 (ἐς) Κύπρον (δ᾽ ἐλθοῦσα) θυώδεα (νηὸν ἔδυνεν).

b) Altera versus alicuius pars cum priore insequentis coniungitur, sed ordine mutato:

264 μ ί σ γ ο ν τ᾽ ἐν φιλότητι μυχῶι σπείων ἐ ρ ο έ ν τ ω ν.
ε 226 sq. μυχῶι σπείους γ λ α φ υ ρ ο ῖ ο
τ ε ρ π έ σ θ η ν φιλότητι
cf. *Ξ* 295 (οἷον ὅτε πρῶτόν περ) ἐμισγέσθην φιλότητι.

280 γηθήσεις ὁ ρ ό ω ν· μάλα γὰρ θ ε ο ε ί κ ε λ ο ς ἔσται.
Ν 343 sq. μάλα κεν θ ρ α σ υ κ ά ρ δ ι ο ς εἴη
(ὃς τότε) γηθήσειεν ἰ δ ὼ ν (πόνον οὐδ᾽ ἀκά-
χοιτο)
cf. praeterea e. gr. δ 276 Δηίφοβος θεοείκελος.

c) Duorum versuum partes posteriores coniunguntur:
291 ἴσχεο μηδ᾽ ὀνόμαινε, || θ ε ῶ ν δ᾽ ἐποπίζεο μῆνιν.
λ 251 (νῦν δ᾽ ἔρχευ πρὸς δῶμα καὶ) ἴσχεο μηδ᾽ ὀνομήνῃς
et ε 146 (οὕτω νῦν ἀπόπεμπε) Δ ι ὸ ς δ᾽ ἐποπίζεο μῆνιν.

37 ὅστε μέγιστός τ᾽ ἐ σ τ ί, || μ ε γ ί σ τ η ς τ᾽ ἔμμορε τιμῆς.
Ο 37 (καὶ τὸ κατειβόμενον Στυγὸς ὕδωρ), ὅς τε μέγιστος
et *Ο* 189 (τριχθὰ δὲ πάντα δέδασται·) ἕ κ α σ τ ο ς δ᾽ ἔμμορε
τιμῆς.

155 *σῆς εὐνῆς ἐπιβὰς* || *δῦναι δόμον Ἄϊδος εἴσω.*
κ 480 *Κίρκης ἐπιβὰς (περικαλλέος) εὐνῆς*
et *Γ* 322 *δῦναι δόμον Ἄιδος εἴσω.*

54 *ὅς τότ' ἐν ἀκροπόλοις ὄρεσιν* || *πολυπιδάκου Ἴδης.*
Ε 523 *(νηνεμίης ἔστησεν) ἐπ' ἀκροπόλοισιν ὄρεσσιν*
et *Ξ* 307 *(ἐν πρυμνωρείῃ) πολυπίδακος Ἴδης.*

55 *βουκολέεσκεν βοῦς* || *δέμας ἀθανάτοισιν ἐοικώς.*
Φ 448 sq. *βοῦς βουκολέεσκες*
(Ἴδης ἐν κνημοῖσι)
et *Ρ* 323 *δέμας Περίφαντι ἐοικώς.*

223 *τῆι δὲ Ζεὺς ἐπένευσε* || *καὶ ἐκρήηνεν ἐέλδωρ.*
Ο 74 sq. *(Πηληΐδαο τελευτηθῆναι* **ἐέλδωρ,**
ὥς οἱ ὑπέστην πρῶτον,) ἐμῷ δ' ἐπένευσα
(κάρητι)
et *Α* 41 = 504 *(τόδε μοι) κρήηνον* **ἐέλδωρ.**

Gravior mutatio usu venit in uno exemplo:

83 *μή μιν ταρβήσειεν* || *ἐν ὀφθαλμοῖσι νοήσας.*
Ω 171 *(θάρσει, Δαρδανίδη Πρίαμε, φρεσί), μηδέ τι τάρβει*
et *Ω* 294 *ἐν ὀφθαλμοῖσι νοήσας.*

De verbo significatorio.

Iam pridem eum, quicumque exempla adhuc collecta perlegerit, miratum esse existimo, qui factum sit, ut hymni poeta e tanta mole versuum Homericorum et Hesiodeorum illa ipsa verba, quae ad suas sententias exprimendas haud inepta, ne dicam aptissima viderentur, elegerit. Sed nemini dubium esse potest, quin poeta unus e rhapsodis illis fuerit, qui quae permulta et clarissima epicae dictionis carmina tota edidicerant, audientibus per singulas partes recitare soliti erant.

Itaque ei, cum sua ipsius carmina componeret, ultro in mentem venit illorum Homeri aut Hesiodi versuum, qui sententiarum aut rerum similitudines continebant cum illis, quas ipse cantaturus erat.

Praeterea autem in altero versu epico suscipiendo recordabatur alterius, cuius memoria in ipsius animo suscitabatur sen-

tentiarum, verborum, syllabarum tenoris cum priore versu similitudine. Quodsi videmus poetam saepe duos eiusmodi versus in suo carmine coniungere, ante omnia cavendum est, ne versus undique conquisitos ab eo quasi consutos esse opinemur, sed versus ultro poetae memoriae oblati sensimque ipsius ingenio compositi novum carmen confecerunt; qua in re id maxime admiratione dignum videtur, quod poeta aptissimi cuiusque ac pulcherrimi exempli recordatus est.

Quae ut comprobemus, eisdem, quae antea collegimus, exemplis usi, initium faciemus ab eis locis, quorum verba in utroque, qui adhibetur, versu epico inveniuntur:

I. a)

223 *ἐκρήηνεν ἐέλδωρ*, cf. p. 137.
Α 41 = 504 *τόδε μοι κρήηνον ἐέλδωρ*
et *Ο* 74 *τελευτηθῆναι ἐέλδωρ*.

105 *ὁρᾶν φάος ἠελίοιο*, cf. p. 133.
κ 498 *ἤθελ' ἔτι ζώειν καὶ ὁρᾶν φάος ἠελίοιο*
et *Ε* 120 *δηρὸν ἔτ' ὄψεσθαι λαμπρὸν φάος ἠελίοιο*.

54 *πολυπιδάκου Ἴδης*, cf. p. 137.
Ξ 307 *ἐν πρυμνωρείῃ πολυπίδακος Ἴδης*
et *Φ* 449 *Ἴδης ἐν κνημοῖσι*.

140 *χρυσόν τε*, cf. p. 132.
ν 136 *χαλκόν τε χρυσόν τε*
et *Ζ* 48 *χαλκός τε χρυσός τε*.

22 *πρώτην τέκετο Κρόνος ἀγκυλομήτης*, cf. p. 132.
Δ 59 *πρεσβυτάτην τέκετο Κρόνος ἀγκυλομήτης*
et *Υ* 215 *πρῶτον τέκετο νεφεληγερέτα Ζεύς*.

208 *πένθος ἄλαστον ἔχε φρένας*, cf. p. 123.
Ρ 83 *αἰνὸν ἄχος πύκασε φρένας ἀμφιμελαίνας*
et *Ω* 105 *πένθος ἄλαστον ἔχουσα μετὰ φρεσίν*.

110 *ἀλλὰ καταθνητή τε*, cf. p. 122.
Ε 402 *οὐ μὲν γάρ τι καταθνητός γε τέτυκτο*
et *Ω* 58 *Ἕκτωρ μὲν θνητός τε*.

I. b) recordatur poeta versuum propter similem sonitum:

221 *βῆ δ' ἴμεν αἰτήσουσα* cf. p. 129.
ρ 365 *βῆ δ' ἴμεν αἰτήσων*
et *Λ* 78 *πάντες δ' ᾐτιόωντο.*

244 *πυκινὰς φρένας ἀμφικαλύπτοι* cf. p. 121.
Ξ 294 *πυκινὰς φρένας ἀμφεκάλυψεν*
et *P* 83 *πύκασε φρένας ἀμφιμελαίνας.*

I. c) poeta versum Homericum adhibet eum, de quo verbis sui ipsius carminis antecedentibus admonitus est:

248 sq. *αὐτὰρ ἐμοὶ μέγ' ὄνειδος ἐν ἀθανάτοισι θεοῖσιν*
ἔσσεται ἤματα πάντα διαμπερὲς εἵνεκα σεῖο cf. p. 129.
Π 498 sq. *σοὶ γὰρ ἐγὼ καὶ ἔπειτα κατηφείη καὶ ὄνειδος*
ἔσσομαι ἤματα πάντα διαμπερές
et *Z* 523 sqq. *τὸ δ' ἐμὸν κῆρ*
ἄχνυται ἐν θυμῶι, ὅθ' ὑπὲρ σέθεν αἴσχε' ἀκούω.

279 *τὸν μὲν ἐπὴν δὴ πρῶτον ἴδηι θάλος ὀφθαλμοῖσιν*
et 281 *ἄξεις δ' αὐτίκα μιν ποτὶ Ἴλιον ἠνεμόεσσαν* cf. p. 132.
Γ 305 sqq. *ἤ τοι ἐγὼν εἶμι προτὶ Ἴλιον ἠνεμόεσσαν*
ἄψ, ἐπεὶ οὔπω τλήσομ' ἐν ὀφθαλμοῖσι ὁρᾶσθαι.

I. d) versus tres, unus poetae, duo Homerici, non eisdem verbis inter se coniunguntur:

256 sq. *βροτῶι εὐνηθεῖσα.*
τὸν μέν, ἐπὴν δὴ πρῶτον ἴδηι φάος ἠελίοιο cf. p. 131.

Primum poeta voce *εὐνηθεῖσα* admonetur de
δ 414 *τὸν μὲν ἐπὴν δὴ πρῶτα κατευνηθέντα ἴδησθε,*
deinde verbis *ἐπὴν δὴ πρῶτον*
de h. Apoll. 71 *μή, ὁπόταν τὸ πρῶτον ἴδηι φάος ἠελίοιο.*

II. a) Rerum, quas poeta cantat, similitudines versus Homericos commendant:

utroque versu agitur de viro expergiscente, qui e somno se erigit:

181 *ὣς φάθ'· ὁ δ' ἐξ ὕπνοιο μάλ' ἐμμαπέως ὑπάκουσεν* cf. p. 129.

K 162 *ὣς φάθ', ὁ δ' ἐξ ὕπνοιο μάλα κραιπνῶς ἀνόρουσεν* (Diomedes)

et *ξ* 485 *ἀγκῶνι νύξας· ὁ δ' ἄρ' ἐμμαπέως ὑπάκουσεν* (Ulixes).

Utroque versu res aut persona deponitur:

166 *ἔκδυε καὶ κατέθηκε ἐπὶ θρόνου ἀργυροήλου* cf. p. 130.

ζ 75 *καὶ τὴν μὲν κατέθηκεν εὐξέστωι ἐπ' ἀπήνηι* (vestem)

et *Σ* 389 *τὴν μὲν ἔπειτα καθεῖσεν ἐπὶ θρόνου ἀργυροήλου* (Thetidem).

Utroque versu deus discedit ab aliquo:

291 *ἴσχεο μηδ' ὀνόμαινε· θεῶν δ' ἐποπίζεο μῆνιν* cf. p. 134.

λ 251 *νῦν δ' ἔρχευ πρὸς δῶμα καὶ ἴσχεο μηδ' ὀνομήνηις* (Neptunus ad Tyronem versus)

et *ε* 146 *οὕτω νῦν ἀπόπεμπε, Διὸς δ' ἐποπίζεο μῆνιν* (Mercurius ad Calypsonem versus).

Utroque versu de hominis in dei aspectu timore agitur:

83 *μή μιν ταρβήσειεν ἐν ὀφθαλμοῖσι νοήσας* cf. p. 135.

Ω 171 *θάρσει, Δαρδανίδη Πρίαμε, φρεσί, μηδέ τι τάρβει*

et *Ω* 294 *ἐν ὀφθαλμοῖσι νοήσας.*

Utroque versu pudor alicuius propter alium hominem commemoratur:

248 *αὐτὰρ ἐμοὶ μέγ' ὄνειδος ἐν ἀθανάτοισι θεοῖσιν* cf. p. 129, 137.

Π 498 *σοὶ* (Glauco) *γὰρ ἐγὼ* (Sarpedon) *καὶ ἔπειτα κατηφείη καὶ ὄνειδος ἔσσομαι*

et *Z* 523 *τὸ δ' ἐμὸν κῆρ ἄχνυται ἐν θυμῶι, ὅθ' ὑπὲρ σέθεν* (Paridis) *αἴσχε' ἀκούω* (Hector).

b) narrationis similitudines versus in poetae animo coniungunt:

utroque versu narratur de primogenitis:

22 *Ἱστίῃ, ἣν πρώτην τέκετο Κρόνος ἀγκυλομήτης* cf. p. 130. 136.
Δ 59 *καί με πρεσβυτάτην* (Iunonem) *τέκετο Κρόνος ἀγκυλομήτης*
et *Υ* 215 *Δάρδανον αὖ πρῶτον τέκετο νεφεληγερέτα Ζεύς.*

de equis:

212 *ἵππους ἀρσίποδας, τοί τ' ἀθανάτους φορέουσι* cf. p. 133.
Ψ 475 *ἵπποι ἀερσίποδες πολέος πεδίοιο δίενται*
et *Κ* 323 *ἵππους . . .*
οἳ φορέουσιν ἀμύμονα Πηλεΐωνα.

de equis Troianis:

232 *αὐτὸν δ' αὖτ' ἀτίταλλεν ἐνὶ μεγάροισιν ἔχουσα* cf. p. 121.
Ω 280 *αὐτὸς ἔχων ἀτίταλλεν ἐυξέστῃ ἐπὶ φάτνῃ* (Priamus)
et *Ε* 270 *τῶν* (Laomedontis) *οἱ* (Anchisae) *ἓξ ἐγένοντο ἐνὶ μεγάροισι γενέθλη.*

c) sententiarum similitudines inter duos versus intercedunt:

utroque versu homo quidam sui populi mores et condicionem describit:

196 *οὐδ' ἄλλων μακάρων, ἐπειὴ φίλος ἐσσὶ θεοῖσι* cf. p. 132.
ι 275 sq. *οὐ γὰρ Κύκλωπες Διὸς αἰγιόχου ἀλέγουσιν*
οὐδὲ θεῶν μακάρων, ἐπειὴ πολὺ φέρτεροί εἰμεν
et *ζ* 203 *μάλα γὰρ φίλοι ἀθανάτοισιν* (Phaeaces).

Utroque versu de longa vita agitur:

105 *δηρὸν ἐῢ ζώειν καὶ ὁρᾶν φάος ἠελίοιο* cf. p. 131.
Ε 120 *οὐδέ μέ φησιν*
δηρὸν ἔτ' ὄψεσθαι λαμπρὸν φάος ἠελίοιο (Diomedem)
et *κ* 497 *οὐδέ νύ μοι* (Ulixi) *κῆρ*
ἤθελ' ἔτι ζώειν καὶ ὁρᾶν φάος ἠελίοιο.

De vita beata et non beata:

106 *ὄλβιον ἐν λαοῖς, καὶ γήραος οὐδὸν ἱκέσθαι* cf. p. 133.
ρ 354 *Ζεῦ ἄνα, Τηλέμαχόν μοι* (Ulixi) *ἐν ἀνδράσι ὄλβιον εἶναι*
et *ο* 246 *οὐδ' ἵκετο γήραος οὐδόν* (Amphiaraus).

De re mortis pretio optata:

154 sq. *βουλοίμην κεν ἔπειτα, γύναι εἰκυῖα θεῇσι*
σῆς εὐνῆς ἐπιβὰς δῦναι δόμον Ἄιδος εἴσω
cf. p. 131. 137.
π 106 sq. *βουλοίμην* (Ulixes) *κ' ἐν ἐμοῖσι κατακτάμενος μεγάροισιν*
τεθνάμεν ἢ τάδε γ' αἰὲν ἀεικέα ἔργ' ὁράασθαι
et *Γ* 322 *τὸν δὸς ἀποφθίμενον δῦναι δόμον Ἄιδος εἴσω*.

De immortalitate et divinitate:

215 *ὡς ἔοι ἀθάνατος καὶ ἀγήρως ἶσα θεοῖσιν* cf. p. 132.
ε 136 *ἠδὲ ἔφασκον* (Calypso)
θήσειν ἀθάνατον (Ulixem) *καὶ ἀγήραον ἤματα πάντα*
et *λ* 304 *τιμὴν δὲ λελόγχασιν ἶσα θεοῖσιν* (Castores).

De Iovis potentia:

37 *ὅστε μέγιστός τ' ἐστι, μεγίστης τ' ἔμμορε τιμῆς* cf. p. 134.
Ο 189 *τριχθὰ δὲ πάντα δέδασται, ἕκαστος δ' ἔμμορε τιμῆς*
et *Ο* 37 (*καὶ τὸ κατειβόμενον Στυγὸς ὕδωρ*), *ὅστε μέγιστος*.

His praemissis, postquam supra (p. 120 sqq.) simplicia substitutionis et contaminationis exempla tractavimus, nunc ad difficiliora transeamus. Sed iterum monendum videtur haec non ita solum declarari posse, ut a poeta e compluribus versibus contaminata dicantur, sed etiam in altero versu aliorum versuum verba eum substituisse. Itaque non dubitaverim nunc in versuum compositione exponenda utraque ratione uti, etiamsi fieri non posse videtur, quin bis de eodem exemplo sit agendum. Itaque ut contaminationis exempla persequamur, poeta

II. e) contaminavit tres versus:

a)

6 *πᾶσιν* || *δ' ἔργα μέμηλεν* || *ἐυστεφάνου Κυθερείης*
Ζ 492 sq. (*ἔργον ἐποίχεσθαι· πόλεμος δ' ἄνδρεσσι μελήσει*) *πᾶσιν*.

μ 116 (*πολεμήια*) ***ἔργα μέμηλεν.***
ϑ 288 (*ἰσχανόων φιλότητος*) *ἐυστεφάνου **Κυθερείης**.*

Versus duo Homerici, quos primos poeta adhibuit, *Z* 493 et *μ* 116, conciliantur per *ἔργον, μέλει, πόλεμος*.

292 *ὥς εἰποῦσ' **ἦιξε*** || *πρὸς οὐρανὸν* || *ἠνεμόεντα.*
h. Merc. 227 *ὥς εἰπὼν **ἦιξεν*** (*ἄναξ Διὸς υἱὸς Ἀπόλλων*).
Ψ 868 (*ἡ μὲν ἔπειτ'*) ***ἦιξε πρὸς** οὐρανόν*, (*ἡ δὲ παρείθη*).
X 145 (*ἐρινεὸν*) *ἠνεμόεντα.*

h. Merc. 227 et *Ψ* 868 coniunguntur per *ἤιξεν* eodem versus loco.

224 *νηπίη, οὐδ' **ἐνόησε*** || *μετὰ φρεσὶ* || *πότνια Ἠώς.*
X 445 *νηπίη, οὐδ' **ἐνόησεν,*** (*ὅ μιν μάλα τῆλε λοετρῶν*).
Hes. theog. 488 (*σχέτλιος,*) *οὐδ' **ἐνόησε** μετὰ φρεσίν.*
Y 309 sq. (*βοῶπις*) *πότνια Ἥρη·*
(*ἐννοσίγαι', αὐτὸς σὺ μετὰ φρεσὶ σῇσι **νόησον***).

Tres versus coniunguntur per *νοεῖν*; *X* 445 cum Hes. theog. 488 per *οὐδ' ἐνόησε*, Hes. theog. 488 cum *Y* 309 per *νοεῖν μετὰ φρεσίν*.

27 *ἀψαμένη* || *κεφαλῆς* || ***πατρὸς** Διὸς αἰγιόχοιο.*
τ 473 *ἀψαμένη* (*δὲ γενείου*).
h. Merc. 274 ***πατρὸς** κεφαλὴν* (*μέγαν ὅρκον ὀμοῦμαι*).
X 221 (*προπροκυλινδόμενος*) ***πατρὸς** Διὸς αἰγιόχοιο.*

h. Merc. 272 et *X* 221 coniunguntur per *πατρὸς κεφαλήν* et *πατρὸς Διός*; sed h. Merc. 274 poeta recordatur propter *μέγαν ὅρκον ὀμοῦμαι*: h. Ven. 26 *ὤμοσε δὲ μέγαν ὅρκον* (de *T* 113 *ἀλλ' ὄμοσεν μέγαν ὅρκον*).

228 ***ναῖε παρ'*** || ***Ὠκεανοῖο** ῥοῇς* || *ἐπὶ πείρασι γαίης.*
O 551 ***ναῖε** δὲ **πὰρ*** (*Πριάμωι*).
T 1 (*Ἠὼς μὲν κροκόπεπλος ἀπ'*) ***Ὠκεανοῖο** ῥοάων.*
Ξ 200 sq. *πείρατα γαίης*
(***Ὠκεανόν** τε*).

T 1 et *Ξ* 200 coniunguntur per *Ὠκεανός*.

178 *ὄρσεο Δαρδανίδη* | *τί νυ νήγρετον* || ***ὕπνον** ἰαύεις;*
Σ 170 *ὄρσεο Πηλείδη.*
ν 80 (***ὕπνος***) *νήγρετος ἥδιστος.*

h. Merc. 289 (*μὴ πύματόν τε καὶ ὕστατον*) ***ὕπνον*** *ἰαύσῃς.*

ν 80 et h. Merc. 289 *ὕπνος* cum pluribus epithetis coniunctus invenitur.

95 sq. (*αἵ τε θεοῖσι*)

πᾶσιν || ***ἑταιρίζουσι*** || ***καὶ ἀθάνατοι καλέονται.***

h. Merc. 576 ***πᾶσι*** (*δ' ὅγε θνητοῖσι καὶ ἀθανάτοισι ὁμιλεῖ*).

Ω 334 sq. (*Ἑρμεία, σοὶ γάρ τε μάλιστά γε φίλτατόν ἐστιν ἀνδρὶ*) ***ἑταιρίσσαι.***

E 342 ***καὶ ἀθάνατοι καλέονται*** (dei).

Exemplum primitivum est h. Merc. 576; *Ω* 335 simili sententia conciliatur.

11 *ὑσμῖναί τε μάχαι τε* || *καὶ **ἀγλαὰ** ἔργ'* || *ἀλεγύνειν.*

λ 612 *ὑσμῖναί τε μάχαι τε.*

ν 289 *καὶ **ἀγλαὰ** ἔργ'* (*ἰδυίῃ*).

h. Merc. 476 *καὶ* (***ἀγλαΐας***) *ἀλέγυνε.*

ν 289 et h. Merc. 476 similibus vocibus *ἀγλαὰ ἔργ'* et *ἀγλαΐας* coniunguntur.

287 *εἰ δέ κεν ἐ ξ ε ί π ῃ ς καὶ* || *ἐπεύξεαι* || *ἄφρονι θυμῶι.*

B 364 *εἰ δέ κεν ὣ ς ἔ ρ ξ ῃ ς* (*καί τοι πείθωνται Ἀχαιοί*).

Λ 431 (*σήμερον ἢ δοιοῖσιν*) *ἐπεύξεαι* (*Ἱππασίδῃσιν*).

φ 105 (*αὐτὰρ ἐγὼ γελόω καὶ τέρπομαι*) *ἄφρονι θυμῶι.*

Hi versus tres nulla alia ratione inter sese coniuncti videntur, nisi quod poeta sonitum syllabarum *ἐξείπῃς* assimilavit ad *ὣς ἔρξῃς*. Utique semper est cavendum, ne similitudine exemplorum quadam ad versus coniungendos poetae opus fuisse credamus.

171 *τῆμος ἄρ' **Ἀγχίσῃ** μὲν* || *ἐπὶ γλυκὺν* || ***ὕπνον*** *ἔχευεν.*

H 434 *τῆμος ἄρ'* (***ἀμφὶ*** *πυρὴν κριτὸς **ἤγρετο** λαὸς Ἀχαιῶν*).

Ψ 232 *ἐπὶ δὲ γλυκὺς **ὕπνος** ὄρουσεν.*

λ 245 *κατὰ δ' **ὕπνον** ἔχευεν.*

Versus continentur somni et vigilandi notionibus.

β) tres versus contaminantur cum implicatione:

186 *αὐτίκα* || *σ' ὡς τὰ πρῶτα, θεά,* || *ἴδον ὀφθαλμοῖσιν.*

M 393 *αὐτίκ'* (*ἐπεί τ' ἐνόησεν*).

Λ 6 (ἐξ οὗ δὴ) τὰ πρῶτα.
Ψ 202 (τοὶ δ') ὡς ἴδον ὀφθαλμοῖσιν.

Versus continentur coniunctionibus temporalibus tribus αὐτίκ' ἐπεί τ', ἐξ οὗ δὴ τὰ πρῶτα, ὡς.

189 μή με || ζῶντ' ἀμενηνὸν || ἐν ἀνθρώποισιν || ἐάσῃς.
κ 301 μή σ' (ἀπογυμνωθέντα κακὸν καὶ ἀνήνορα θείῃ).
E 887 (ἤ κε) ζὼν ἀμενηνὸν ἔα (χαλκοῖο τυπῇσιν).
δ 710 (ἦ ἵνα μηδ' ὄνομ' αὐτοῦ) ἐν ἀνθρώποισι (λίπηται).

Duo versus *κ* 301 et *E* 887 sententiarum similitudine coniunguntur.

E 885 sqq. Martis querelae hac forma traditae sunt:

ἀλλά μ' ὑπήνεικαν ταχέες πόδες· ἦ τέ κε δηρόν
αὐτοῦ πήματ' ἔπασχον ἐν αἰνῇσιν νεκάδεσσιν,
ἤ κε ζωὸς ἀμενηνὸς ἔα χαλκοῖο τυπῇσιν.

Itaque ei, qui hanc lectionem constituerunt, ἔα primam singularis numeri personam imperfecti intellexerunt verbi εἰμί. Sed nostrum poetam aliam huius loci lectionem habuisse inde apparet, quod sui versus formam ἐάσῃς de *E* 887 descripsit. Itaque colligendum est eum hoc loco legisse aut didicisse:

ἤ κε ζὼν ἀμενηνὸν ἔα χαλκοῖο τυπῇσιν

(nempe Diomedes me Martem), cum formam ἔα tertiam singularis numeri personam imperfecti intellegeret verbi ἐάω, ut in eiusdem libri versu *E* 517 οὐ γὰρ ἔα πόνος ἄλλος.

Quod formam ζὼν supposuimus, cf. *Π* 445 αἴ κε ζὼν πέμψῃς Σαρπηδόνα ὅνδε δόμονδε; cuius versus initium proxime ad traditam v. *E* 887 formam accedit.

γ) tres versus contaminantur, quorum in uno verba transponuntur:

103 δός με || μετὰ Τρώεσσι ἀριπρεπέ' || ἔμμεναι ἄνδρα.
Ω 309 δός μ' (ἐς Ἀχιλλῆος φίλον ἐλθεῖν ἠδ' ἐλεεινόν).
Z 476 (δότε δὴ καὶ τόνδε γενέσθαι
παῖδ' ἐμόν, ὡς καὶ ἐγώ περ) ἀριπρεπέα Τρώεσσιν.
Z 208 = *Λ* 784 (αἰὲν ἀριστεύειν καὶ ὑπείροχον) ἔμμεναι ἄλλων.

Ω 309 et *Z* 476 per *δός* — *δότε*, *Z* 476 et 208 sententiae similitudine coniunguntur.

195 *οὐ γάρ τοί τι δέος* **παθέειν** || *κακὸν* || *ἐξ ἐμέθεν γε.*
ε 347 (*ἄμβροτον·*) *οὐδέ τί τοι* **παθέειν** *δέος* (*οὐδ' ἀπολέσθαι*).
P 32 *πρίν τι κακὸν* **παθέειν**.
E 652 (*φόνον καὶ κῆρα μέλαιναν*)
ἐξ ἐμέθεν (*τεύξεσθαι*).

ε 347 et *P* 32 voce *παθέειν* coniunguntur; additur *E* 652 propter sententiam similem.

II. f) quattuor versus contaminantur cum implicatione:

190 sq. *ναίειν,* || *ἀλλ' ἐλέαιρ'·* || *ἐπεὶ οὐ βιοθάλμιος ἀνήρ*
γίγνεται, ὅστε || *θεαῖς εὐνάζεται ἀθανάτῃσι.*
Σ 86 sq. (*μετ'*) *ἀθανάτῃς* (*ἁλίῃσιν*)
ναίειν.
ζ 175 *ἀλλὰ* (*ἄνασσ'*) *ἐλέαιρε.*
ϑ 585 sq. *ἐπεὶ οὐ* (*μέν τι κασιγνήτοιο χερείων*)
γίγνεται ὅς κεν (*ἑταῖρος ἐὼν πεπνυμένα εἰδῇ*).
ε 119 (*οἵ τε*) *θεαῖς* (*ἀγάασθε παρ' ἀνδράσιν*) *εὐνάζεσθαι.*

Σ 86 et *ε* 119 similes sententias continent.

II. g) quinque versus contaminantur:

79 sq. *οἷος ἀπ' ἄλλων*
πωλεῖτ' || *ἔνθα καὶ ἔνθα* || *διαπρύσιον κιθαρίζων.*
ι 192 (*ὅ τε φαίνεται*) *οἷον ἀπ'* **ἄλλων**.
ι 188 (*οὐδὲ μετ'* **ἄλλους**) **πωλεῖτ'**.
B 779 (**φοίτων**) *ἔνθα καὶ ἔνθα*[1]) (*κατὰ στρατόν*).
h. Merc. 336 *διαπρύσιον* (**κεραϊστήν**).
h. Apoll. 515 (*ἐρατὸν*) **κιθαρίζων**.

ι 192 et *ι* 188 conciliantur per *ἄλλων* — *ἄλλους*, *ι* 188 et *B* 779 per *πωλεῖτ'* — *φοίτων*; h. Merc. 336 et h. Apoll. 515 per *κεραϊστὴν* — *κιθαρίζων*.

---

[1]) si modo navium catalogus ab hymni poeta describitur cf. infra.

167 sq. (*Ἀγχίσης ὁ δ' ἔπειτα*) *θεῶν ἰότητι* || *καὶ αἴσηι* || *ἀθανάτηι παρέλεκτο* || *θεᾶι βροτὸς* || *οὐ σάφα εἰδώς.*

λ 341 (*κτήματ' ἐνὶ μεγάροισι*) *θεῶν ἰότητι* (*κέονται*).
I 608 (*τετιμῆσθαι*) *Διὸς αἴσηι.*
I 565 *τῆι ὅγε παρκατέλεκτο* (*χόλον θυμαλγέα πέσσων*).
Π 176 *γυνὴ θεῶι* (*εὐνηθεῖσα*).
O 632 (*νομεὺς*) *οὔ πω σάφα εἰδώς.*

λ 341 et *I* 608 propter similem sententiam, *I* 565 et *Π* 176 vocibus *παρκατέλεκτο* — *εὐνηθεῖσα* coniunguntur; additur *O* 632 propter *νομεὺς* (cf. *Ἀγχίσης* h. Ven. 167).

Sed ultra haec (II. f—g) contaminationis exempla progredi vel maiores etiam versuum complexus contaminatione esse compositos comprobare non possumus. Nam etiamsi continget, ut duos vel tres versus similitudine quadam coniunctos inveniamus (cf. II. f—g), tantum aberit, ut in omnibus similitudines inesse videamus, ut de iis quoque, quae forte sint obviae, summo iure dubitare possimus. Sed eadem de causa, cum exempla quaedam poetae similitudine aliqua coniuncta vidimus, recte exempla eius constituisse nobis videmur.

Restat, ut de immutationis eis exemplis agamus, quae nondum tractaveramus, cum in substitutione explicanda insisteremus. Quae nunc tractaturi sumus exempla, multo magis immutata videntur, quia ita sunt composita, ut poeta in iis non solum substitutionem, sed etiam amplificationem adhibuerit:

I. h)

82 *παρθένωι ἀδμήτηι μέγεθος καὶ εἶδος ὁμοίη.*
ζ 16 exemplum est: (*ὧι ἔνι κούρη*)
κοιμᾶτ' ἀθανάτηισι φυὴν καὶ εἶδος ὁμοίη.
ζ 109 (*μετέπρεπε*) *παρθένος ἀδμής.*
B 58 *εἶδός τε μέγεθός τε.*

74 *σύνδυο κοιμήσαντο κατὰ σκιόεντας ἐναύλους.*
κ 479 [1]) *οἱ μὲν κοιμήσαντο κατὰ μέγαρα σκιόεντα.*

---

[1]) quod poeta hunc versum descripsit, non recte eum spurium esse iudicatum ab editoribus apparet, quamquam *κ* 475—479 omittuntur a codd. E. Q. V.

K 224 *σύν τε δύ'* (*ἐρχομένω*).
Hes. theog. 129 (*γείνατο δ' οὔρεα μακρά*) *θεῶν χαρίεντας ἐναύλους.*

κ 479 *κοιμήσαντο* et Hes. theog. 129 *ἐναύλους* versus coniungunt.

172 *ἥδυμον, αὐτὴ δὲ χροῒ ἕννυτο εἵματα καλά.*
κ 543 *αὐτὴ δ' ἀργύφεον φᾶρος μέγα ἕννυτο νύμφη.*
h. Merc. 241 (*προκαλεύμενος*) *ἥδυμον* (*ὕπνον*).
τ 72 (*κακὰ*) *δὲ χροῒ εἵματα* (*εἷμαι*).
ζ 111 (*πτύξασά τε*) *εἵματα καλά.*

κ 543, *τ* 72, *ζ* 111 vestium notione coniunguntur.

238 sq. *τοῦ δ' ἤτοι φωνὴ ῥεῖ ἄσπετος, οὐδέ τι κῖκυς*
ἔσθ' οἵη πάρος ἔσκεν ἐνὶ γναμπτοῖσι μέλεσσιν.
λ 393 sq. (*ἀλλ' οὐ γάρ οἱ ἔτ' ἦν ἲς ἔμπεδος*) *οὐδέ τι κῖκυς*
(*οἵη περ πάρος ἔσκεν ἐνὶ γναμπτοῖσι μέλεσσιν*).
Σ 403 (*ἀφρῷ μορμύρων*) *ῥέεν ἄσπετος.*
Λ 668 sq. (*οὐ γὰρ ἐμὴ ἲς*)
ἔσθ', οἵη πάρος ἔσκεν ἐνὶ γναμπτοῖσι μέλεσσιν.

λ 393 sq. et *Λ* 668 sq. versus sunt paralleli.

128 sq. *αὐτὰρ ἐπειδὴ δεῖξε καὶ ἔφρασεν, ἤτοι ὅγ' αὖτις*
ἀθανάτων μετὰ φῦλ' ἀπέβη κρατὺς ἀργεϊφόντης.
ε 241 *αὐτὰρ ἐπειδὴ δεῖξ',* (*ὅθι δένδρεα μακρὰ πεφύκειν*).
Hes. opp. 199 *ἀθανάτων μετὰ φῦλον* (*ἴτην*)
cf. *O* 54 *μετὰ φῦλα θεῶν.*
ε 148 *ἀπέβη κρατὺς ἀργεϊφόντης.*

His tribus versibus dei a mortalibus discedunt.

242 sq. *ἀλλ' εἰ μὲν τοιοῦτος ἐὼν εἶδός τε δέμας τε*
ζώοις, ἡμέτερός τε πόσις κεκλημένος εἴης.
ζ 244 *αἲ γὰρ ἐμοὶ τοιόσδε πόσις κεκλημένος εἴη.*
B 372 (*αἲ γάρ . . .*) *τοιοῦτοι* (*δέκα μοι συμφράδμονες εἶεν*).
θ 116 *εἶδός τε δέμας τε.*

Verba significatoria sunt *τοιόσδε* et *τοιοῦτοι.*

10 sq. *ἀλλ' ἄρα οἱ πόλεμοί τε ἅδον καὶ ἔργον Ἄρηος*
ὑσμῖναί τε μάχαι τε καὶ ἀγλαὰ ἔργ' ἀλεγύνειν.

Hes. theog. 926 *πότνιαν, ᾗ κέλαδοί τε ἅδον πόλεμοί τε μάχαι τε.*

Λ 734 *ἔργον Ἄρηος.*

λ 612 *ὑσμῖναί τε μάχαι τε.*

ν 289 *καὶ ἀγλαὰ ἔργα* (*ἰδυίῃ*).

h. Merc. 476 *καὶ* (*'γλαΐας*) *ἀλέγυνε.*

Hes. theog. 926 et *λ* 612 coniuncti sunt voce *μάχαι τε*, *ν* 289 et h. Merc. 476 vocibus *ἀγλαὰ ἔργα* et *ἀγλαΐας*.

197 sq. *σοὶ δ' ἔσται φίλος υἱὸς, ὃς ἐν Τρώεσσιν ἀνάξει*
καὶ παῖδες παίδεσσι διαμπερὲς ἐκγεγάονται.

Υ 307 sq. *νῦν δὲ δὴ Αἰνείαο βίη Τρώεσσιν ἀνάξει*
καὶ παίδων παῖδες, τοί κεν μετόπισθε γένωνται.

Ι 455 *φίλον υἱὸν* (*ἐξ ἐμέθεν*) *γεγαῶτα.*

Υ 308 et *Ι* 455 conciliantur vocibus *γένωνται* — *γεγαῶτα.*

248 sq. *αὐτὰρ ἐμοὶ μέγ' ὄνειδος ἐν ἀθανάτοισι θεοῖσιν*
ἔσσεται ἤματα πάντα διαμπερὲς εἵνεκα σεῖο.

Π 498 sq. *σοὶ γὰρ ἐγὼ καὶ ἔπειτα κατηφείη καὶ ὄνειδος.*

Φ 476 *ἐν ἀθανάτοισι θεοῖσι*
ἔσσομαι ἤματα πάντα διαμπερὲς, εἴ κέ μ' Ἀχαιοί.

Ζ 525 *εἵνεκα σεῖο.*

126 sq. *Ἀγχίσεω δέ με φάσκε παραὶ λέχεσιν καλέεσθαι*
κουριδίην ἄλοχον, σοὶ δ' ἀγλαὰ τέκνα τεκεῖσθαι.

Τ 297 *ἀλλὰ μ' ἔφασκες* (*Ἀχιλλῆος θείοιο*).

α 366 *παραὶ λεχέεσσι* (*κλιθῆναι*).

Γ 138 (*φίλη*) *κεκλήσῃ* (*ἄκοιτις*).

Τ 298 *κουριδίην ἄλοχον* (*θήσειν, ἄξειν δ' ἐνὶ νηυσὶν*).

χ 324 *σοὶ* (*δ' ἄλοχόν τε φίλην σπέσθαι καὶ*) *τέκνα τεκέσθαι.*

h. Apoll. 14 (*ἐπεὶ τέκες*) *ἀγλαὰ τέκνα.*

Τ 297 sq. et *χ* 324 coniunguntur vocibus *κουριδίην ἄλοχον* et *ἄλοχόν τε φίλην*; *χ* 324 et *Γ* 138 vocibus *ἄλοχόν τε φίλην*

et *φίλη ἄκοιτις*; χ 324 et h. Apoll. 14 vocibus *τέκνα τεκεῖσθαι* et *τέκες τέκνα*.

I. i) cum transmutatione:

203 sqq. *ἤτοι μὲν ξανθὸν Γανυμήδεα μητιέτα Ζεὺς*
ἥρπασεν, ὃν διὰ κάλλος, ἵν' ἀθανάτοισιν μετείη,
καί τε Διὸς κατὰ δῶμα θεοῖς ἐπιοινοχοεύοι.
Υ 234 sq. *τὸν καὶ ἀνηρείψαντο θεοὶ Διὶ οἰνοχοεύειν*
κάλλεος εἵνεκα οἷο, ἵν' ἀθανάτοισι μετείη.
h. Apoll. 2 (*ὅν τε θεοὶ*) *κατὰ δῶμα Διὸς* (*τρομέουσιν ἰόντα*).

Utroque versu deo aut homini honor a ceteris deis tribuitur.

140 sq. *οἵ κέν τοι*[1]) *χρυσόν τε ἅλις ἐσθῆτα θ' ὑφαντήν*
πέμψουσιν· σὺ δὲ πολλὰ καὶ ἀγλαὰ δέχθαι ἄποινα.
ε 37 *πέμψουσιν δ' ἐν νηὶ φίλην ἐς πατρίδα γαῖαν*
χαλκόν τε χρυσόν τε ἅλις ἐσθῆτά τε δόντες.
Ζ 48 sq. (*χαλκός τε χρυσός τε πολύκμητός τε σίδηρος*)
τῶν κέν τοι (*χαρίσαιτο*).
ν 136 *χαλκόν τε χρυσόν τε ἅλις ἐσθῆτά θ' ὑφατνήν πολλ'.*
Α 23 *καὶ ἀγλαὰ δέχθαι ἄποινα.*

ε 37, *Ζ* 48, ν 136 per *χαλκός τε χρυσός τε* coniunguntur.

I. k) duo versus transformati cum implicatione coniunguntur:

132 sq. *ἀλλά σε πρὸς Ζηνὸς γουνάζομαι ἠδὲ τοκήων*
ἐσθλῶν· οὐ μὲν γάρ τε κακοὶ τοιόνδε τέκοιεν.
ν 324 *νῦν δέ σε πρὸς πατρὸς γουνάζομαι . . .*
Γ 140 *ἠδὲ τοκήων.*
Γ 151 *ἐσθλοί.*
ν 324 *οὐ γὰρ* (*οἴω*).

---

[1]) codd. exhibent *οἱ δέ τε* DLP, *δέ γε* E, *οἱ δέ κε* M. *κε* retinendum videtur, quod poeta manifesto imitatur ε 36 *οἵ κεν μιν*; itaque optime coniecit Matthiae *οἱ δέ κέ τοι*; sed fortasse legendum est *οἵ κέν τοι* propter *Ζ* 49 *τῶν κέν τοι*, cuius loci propter versum *Ζ* 48 poeta recordatus est.

δ 64 (*ἐπεὶ*) *οὔ κε κακοὶ τοιούσδε τέκοιεν*
cf. *δ* 62 *γένος ἀπόλωλε τοκήων . . . σκηπτούχων.*

ν 324 et *Γ* 140 coniunguntur vocibus *πατρὸς* et *τοκήων*; *Γ* 140 et *δ* 64 voce *τοκήων*.

I. 1) duo loci, qui rerum similitudine coniunguntur, immutati contaminantur:

1. Utroque loco de Veneris potentia agitur:

250 sqq. *οἳ πρὶν ἐμοὺς ὀάρους καὶ μήτιας, αἷς ποτε πάντας*
ἀθανάτους συνέμιξα καταθνητῇσι γυναιξὶ
τάρβεσκον· πάντας γὰρ ἐμὸν δάμνασκε νόημα.
Hes. theog. 205 *παρθενίους τ' ὀάρους μειδήματί τ' ἐξαπάτας τε.*
Ξ 198 sq. (*φιλότητα καὶ ἵμερον*) *ᾧ τε σὺ πάντας*
δαμνᾷ ἀθανάτους (*ἠδὲ*) *θνητοὺς* (*ἀνθρώπους*).

Praeterea alludit poeta ad versum nostri hymni 50 *ὥς ῥα θεοὺς συνέμιξε*. Ad *νόημα* cf. *P* 409 *ᾗ οἱ ἀπαγγέλλεσκε Διὸς μεγάλοιο νόημα.* Versus Hes. theog. 206 et *Ξ* 198 coniunguntur voce *φιλότητα*, praeterea locorum simili sensu.

2. Utroque loco bestiae commemorantur:

69 sqq. *οἱ δὲ μετ' αὐτὴν*
σαίνοντες πολιοί τε λύκοι χαροποί τε λέοντες
ἄρκτοι παρδάλιές τε θοαὶ προκάδων ἀκόρητοι
ἤισαν.
κ 218 *ὣς τοὺς ἀμφὶ λύκοι κρατερώνυχες ἠδὲ λέοντες*
σαῖνον.
λ 611 *ἄρκτοι τ'* (*ἀγρότεροί τε σύες*) *χαροποί τε λέοντες*
cf. *N* 103 *θώων παρδαλίων τε λύκων.*
Ξ 479 *ἀπειλάων ἀκόρητοι.*

3. Utroque loco feminae cuiusdam pulchritudo celebratur:

174 sqq. *στῆ ῥα πὰρ κλισίῃ· εὐποιήτοιο μελάθρου*
κῦρε κάρη· κάλλος δὲ παρειάων ἀπέλαμπεν
ἄμβροτον, οἷόν τ' ἐστὶν ἐϋστεφάνου Κυθερείης.

ϑ 457 sq. *Ναυσικάα δὲ θεῶν ἄπο κάλλος ἔχουσα*
στῆ ῥα παρὰ σταθμὸν τέγεος πύκα ποιητοῖο.
σ 192 sq. *κάλλεϊ . . .*
ἀμβροσίῳ, οἵῳ περ εὐστέφανος Κυθέρεια
(χρίεται)
cf. ϑ 365 *(χρῖσαν ἐλαίῳ)*
ἀμβρότῳ, οἷα (θεοὺς ἐπενήνοθεν αἰὲν ἐόντας).

Versus ϑ 458 et σ 192 voce *κάλλος*, σ 192 et ϑ 365 vocibus *χρῖσαν, χρίεται, ἀμβροσίῳ οἵῳ* et *ἀμβρότῳ, οἷα* coniunguntur.

4. Utroque loco timoris indicia describuntur:

182 sq. *ὡς δὲ ἴδεν δειρήν τε καὶ ὄμματα κάλ' Ἀφροδίτης*
τάρβησέν τε καὶ ὄσσε παρακλιδὸν ἔτραπεν ἄλλῃ.
Δ 150 *ῥίγησεν (δὲ καὶ αὐτὸς ἀρηίφιλος Μενέλαος)*
ὡς δὲ ἴδεν νεῦρόν τε καὶ ὄγκους ἐκτὸς ἐόντας.
Γ 396 *καὶ ῥ' ὡς οὖν ἐνόησε θεᾶς περικαλλέα δειρὴν...*
(θάμβησεν).
α 208 *καὶ ὄμματα καλὰ (ἔοικας).*
π 179 *ταρβήσας δ' ἑτέρωσε βάλ' ὄμματα, (μὴ θεὸς εἴη).*
Φ 415 *(ὣς ἄρα φωνήσασα πάλιν) τρέπε ὄσσε (φαεινώ).*
Ε 187 *ἔτραπεν ἄλλῃ.*

π 179 de Telemacho in Ulixis aspectu parallelam nostri loci sententiam exhibet; Δ 150 per *ῥίγησεν*, Γ 396 per *θάμβησεν* cum π 179 *ταρβήσας* coniunguntur.

I. m) tres loci immutati coniunguntur.

148 sq. *ἀθανάτοιο δ' ἔκητι διακτόρου ἐνθάδ' ἱκάνεις*
Ἑρμέω· ἐμὴ δ' ἄλοχος κεκλήσεαι ἤματα πάντα.
ο 319 *Ἑρμείαο ἕκητι διακτόρου (ὅς ῥά τε πάντων*
ἀνθρώπων ἔργοισι χάριν καὶ κῦδος ὀπάζει).
h. Merc. 262 *(ἡ βοῦς ἀγραύλους διζήμενος) ἐνθάδ' ἱκάνεις.*

h. Merc. 291 sq. (*τοῦτο γὰρ οὖν καὶ ἔπειτα μετ' ἀθανάτοις γέρας ἕξεις*
ἀρχὸς φηλητέων) *κεκλήσεαι ἤματα πάντα.*

ο 319 et h. Merc. 291 de Mercurio agunt; h. Merc. 262 Mercurius ipse loquitur.

Sed haec hactenus. Nam facile ex his, quae ultima tractavimus, exemplis intellegitur, versuum Homericorum immutationem in hunc modum compositam eodem iure substitutionem atque contaminationem appellari posse.

Restat, ut de Homericorum et Hesiodeorum versuum, quos a poeta descriptos cognovimus, in hymno distributione tabellas adiungam.

1. poeta eundem versum compluriens cum substitutione immutavit:

Α 122 *Ἀτρεΐδη κύδιστε, φιλοκτεανώτατε πάντων.*
108 *Ἀγχίση, κύδιστε χαμαιγενέων ἀνθρώπων*
cf. Hes. theog. 879 (*ἔργ' ἐρατὰ φθείρουσι*) *χαμαιγενέων ἀνθρώπων.*
192 *Ἀγχίση, κύδιστε καταθνητῶν ἀνθρώπων*
cf. *Ζ* 123 (*τίς δὲ σύ ἐσσι, φέριστε,*) *καταθνητῶν ἀνθρώπων.*

ν 324 *νῦν δέ σε πρὸς πατρὸς γουνάζομαι· οὐ γὰρ ὀίω.*
131 *ἀλλά σε πρὸς Ζηνὸς γουνάζομαι ἠδὲ τοκήων*
cf. *Γ* 140 (*καὶ ἄστεος*) *ἠδὲ τοκήων.*
188 *ἀλλά σε πρὸς Ζηνὸς γουνάζομαι αἰγιόχοιο*
cf. hymn. Ven. 27 (*πατρὸς*) *Διὸς αἰγιόχοιο.*

κ 8 *οἱ δ' αἰεὶ παρὰ πατρὶ φίλωι καὶ μητέρι κεδνῆι.*
134 *πατρί τε σῶι δεῖξον καὶ μητέρι κέδν' εἰδυίηι*
cf. *Γ* 50 *πατρί τε σῶι* (*μέγα πῆμα*)
et h. Apoll. 313 (*ἐπεί μ' ἄλοχον ποιήσατο*) *κέδν' εἰδυῖαν.*
139 *εἰπεῖν πατρί τ' ἐμῶι καὶ μητέρι κηδομένηι περ*
cf. *Α* 586 = *Ε* 382 (*καὶ ἀνάσχεο*) *κηδομένη περ.*

2. eiusdem versus membra a poeta compluriens adhibentur:

Π 176 *γυνὴ θεῶι εὐνηθεῖσα.*
168 *παρέλεκτο θεᾶι βροτός.*
256 *βροτῶι εὐνηθεῖσα.*

Δ 59 *καί με πρεσβυτάτην τέκετο Κρόνος αγκυλομήτης.*
22 *Ἱστίηι, ἣν πρώτην τέκετο Κρόνος ἀγκυλομήτης.*
42 *κυδίστην δ' ἄρα μιν τέκετο Κρόνος ἀγκυλομήτης.*

X 221 *προπρόκυλινδόμενος πατρὸς Διὸς αἰγιόχοιο.*
27 *ἁψαμένη κεφαλῆς πατρὸς Διὸς αἰγιόχοιο.*
29 *τῆι δὲ πατὴρ Ζεὺς δῶκε.*

Ξ 294 *ὡς δ' ἴδεν, ὥς μιν ἔρος πυκινὰς φρένας ἀμφεκάλυψεν.*
38 *πυκινὰς φρένας ἐξαπαφοῦσα.*
244 *πυκινὰς φρένας ἀμφικαλύπτοι.*

h. Apoll. 313 *πρῶτος, ἐπεί μ' ἄλοχον ποιήσατο κέδν' εἰδυῖαν.*
44 *αἰδοίην ἄλοχον ποιήσατο κέδν' εἰδυῖαν.*
134 *καὶ μητέρι κέδν' εἰδυίηι.*

Γ 139 *ὣς εἰποῦσα θεὰ γλυκὺν ἵμερον ἔμβαλε θυμῶι* = h. Ven. 143.
2 *Κύπριδος, ἥτε θεοῖσιν ἐπὶ γλυκὺν ἵμερον ὦρσε.*
45 *τῆι δὲ καὶ αὐτῆι Ζεὺς γλυκὺν ἵμερον ἔμβαλε θυμῶι* cf. 53.

ζ 111 *ζεύξασ' ἡμιόνους πτύξασά τε εἵματα καλά.*
64 *ἑσσαμένη δ' εὖ πάντα περὶ χροΐ εἵματα καλά.*
172 *αὐτὴ δὲ χροΐ ἕννυτο εἵματα καλά.*
233 *σίτωι τ' ἀμβροσίηι τε καὶ εἵματα καλὰ διδοῦσα.*

Υ 310 *ἐννοσίγαι', αὐτὸς σὺ μετὰ φρεσὶ σῆισι νόησον.*
72 *ἡ δ' ὁρόωσα μετὰ φρεσὶ τέρπετο θυμόν.*
224 *νηπίη, οὐδ' ἐνόησε μετὰ φρεσὶ πότνια Ἠώς.*
277 *ὄφρα κε ταῦτα μετὰ φρεσὶ πάντα διέλθω.*

ζ 124 *καὶ πηγὰς ποταμῶν καὶ πίσεα ποιήεντα* = h. Ven. 99.
78 *νομοὺς κατὰ ποιήεντας.*

h. Merc. 336 *παῖδά τιν' εὗρον τόνδε διαπρύσιον κεραϊστήν.*
19 *διαπρύσιοί τ' ὀλολυγαί.*
80 *διαπρύσιον κιθαρίζων.*

ζ 16 *κοιμᾶτ' ἀθανάτηισιν φυὴν καὶ εἶδος ὁμοίη.*
82 *παρθένωι ἀδμήτηι μέγεθος καὶ εἶδος ομοίη.*
202 *εἰδός τε φυήν τε.*

B 58 εἶδός τε μέγεθός τε φυήν τ' ἄγχιστα ἐῴκειν.
82 μέγεθος καὶ εἶδος ὁμοίη.
85 εἶδός τε μέγεθός τε.

Γ 371 ἄγχε δέ μιν πολύκεστος ἱμὰς ἁπαλὴν ὑπὸ δειρὴν.
88 ὅρμοι δ' ἀμφ' ἁπαλῆι δειρῆι περικαλλέες ἦσαν.
90 στήθεσιν ἀμφ' ἁπαλοῖσιν ἐλάμπετο.

δ 540 ἤθελ' ἔτι ζώειν καὶ ὁρᾶν φάος ἠελίοιο.
257 τὸν μὲν, ἐπὴν δὴ πρῶτον ἴδηι φάος ἠελίοιο.
105 δηρὸν ἐὺ ζώειν καὶ ὁρᾶν φάος ἠελίοιο.

Δ 669 οὐ γὰρ ἐμὴ ἲς
ἔσθ', οἵη πάρος ἔσκεν ἐνὶ γναμπτοῖσι μέλεσσιν = h. Ven. 239.
158 ἐς λέχος εὔστρωτον, ὅθι περ πάρος ἔσκεν ἄνακτι ... ἐστρωμένον.

ο 250 ἀλλ' ἤτοι Κλεῖτον χρυσόθρονος ἥρπασεν Ἠώς.
219 ὡς δ' αὖ Τιθωνὸν χρυσόθρονος ἥρπασεν Ἠώς.
227 Ἠοῖ τερπόμενος χρυσοθρόνωι ἠριγενείηι.

ο 366 αὐτὰρ ἐπεὶ ῥ' ἥβην πολυήρατον ἱκόμεθ' ἄμφω.
226 τὸν δ' ἤτοι εἷως μὲν ἔχεν πολυήρατος ἥβη.
275 τὸν μὲν ἐπὴν δὴ πρῶτον ἕληι πολυήρατος ἥβη.

3. unus versus Homericus aut Hesiodeus distribuitur in hymni versus

a) duos:

I 184 ῥηιδίως πεπιθεῖν μεγάλας φρένας Αἰακίδαο.
7 τρισσὰς δ' οὐ δύναται π ε π ι θ ε ῖ ν φ ρ έ ν α ς οὐδ' ἀπατῆσαι.
39 ῥ η ϊ δ ί ω ς συνέμιξε.

δ 348 ἄλλα παρὲξ εἴποιμι παρακλιδόν, οὐδ' ἀπατήσω.
7 ο ὐ δ' ἀ π α τ ῆ σ α ι.
183 καὶ ὅσσε π α ρ α κ λ ι δ ὸ ν ἔτραπεν ἄλληι.

Θ 520 θηλύτεραι δὲ γυναῖκες ἐνὶ μεγάροισι ἑκάστη.
14 ἥ δέ τε παρθενικὰς ἁπαλόχροας ἐ ν μ ε γ ά ρ ο ι σ ι ν
15 ἐπὶ φρεσὶ θεῖσα ἑ κ ά σ τ η ι.

Τ 113 *ἀλλ' ὅμοσεν μέγαν ὅρκον, ἔπειτα δὲ πολλὸν ἀάσθη.*
26 *ὤμοσε δὲ μέγαν ὅρκον.*
254 *ἐπεὶ μάλα πολλὸν ἀάσθην.*

λ 245 *λῦσε δὲ παρθενίην ζώνην, κατὰ δ' ὕπνον ἔχευεν.*
165 *λῦσε δὲ οἱ ζώνην.*
171 *ἐπὶ γλυκὺν ὕπνον ἔχευε.*

Γ 397 *στήθεα θ' ἱμερόεντα καὶ ὄμματα μαρμαίροντα.*
182 *καὶ ὄμματα κάλ' Ἀφροδίτης.*
90 *στήθεσιν ἀμφ' ἁπαλοῖσιν ἐλάμπετο.*

ε 35 *Φαιήκων ἐς γαῖαν, οἳ ἀγχίθεοι γεγάασιν.*
136 *οἵ τοι δμόθεν γεγάασιν.*
201 *ἀγχίθεοι δὲ μάλιστα.*

Ρ 83 *Ἕκτορα δ' αἰνὸν ἄχος πύκασεν φρένας ἀμφιμελαίνας.*
208 *Τρῶα δὲ πένθος ἄλαστον ἔχε φρένας.*
244 *οὐκ ἂν ἔπειτά μ' ἄχος πυκινὰς φρένας ἀμφικαλύπτοι.*

Ξ 294 *ὡς δ' ἴδεν, ὥς μιν ἔρος πυκινὰς φρένας ἀμφεκάλυψεν.*
38 *πυκινὰς φρένας ἐξαπαφοῦσα.*
245 *γῆρας ὁμοίϊον ἀμφικαλύψει.*

Ι 61 *ἐξείπω καὶ πάντα διίξομαι.*
277 *ὄφρα κε ταῦτα μετὰ φρεσὶ πάντα διέλθω.*
287 *εἰ δέ κεν ἐξείπῃς.*

b) tres:

Hes. theog. 926 *πότνιαν, ᾗ κέλαδοί τε ἅδον πολεμοί τε μάχαι τε.*
24 *πότνιαν, ἣν ἐμνῶντο.*
10 *ἀλλ' ἄρα οἱ πόλεμοί τε ἅδον.*
11 *ὑσμῖναί τε μάχαι τε.*

λ 611 *ἄρκτοι τ' ἀγρότεροί τε σύες χαροποί τε λέοντες.*
70 *χαροποί τε λέοντες.*
71 *ἄρκτοι.*
160 *ἄρκτων δέρματ' ἔκειτο βαρυφθόγγων τε λεόντων.*

δ 209 *ὡς νῦν Νέστορι δῶκε διαμπερὲς ἤματα πάντα.*
28 *παρθένος ἔσσεσθαι πάντ' ἤματα.*

210 *γόασκε διαμπερὲς ἤματα πάντα.*
249 *ἔσσεται ἤματα πάντα διαμπερὲς εἵνεκα σεῖο.*

4. **De hymni verbis repetitis.**

a) Versus aut totos aut dimidiatos aut versuum clausulas poeta repetivit hos:

1. *ἀθάνατόν τ' εἶναι καὶ ζώειν ἤματα πάντα* 222. 241.
2. *αἳ τόδε ναιετάουσιν ὄρος* 259. 286; cf. 98 *αἳ καλὸν ὄρος τόδε ναιετάουσι.*
3. *Ἀγχίσην δ' ἔρος εἷλεν* 91. 145.
4. 108 *Ἀγχίση κύδιστε* (*χαμαιγενέων*) *ἀνθρώπων.*
   193 *Ἀγχίση κύδιστε* (*καταθνητῶν*) *ἀνθρώπων.*
5. 16 *οὐδέ ποτ' Ἄρτέμιδα χρυσηλάκατον κελαδεινήν.*
   118 *ἐκ χοροῦ Ἀρτέμιδος χρυσηλακάτου κελαδεινῆς.*
6. *ἔπος τ' ἔφατ' ἔκ τ' ὀνόμαζεν* 145. 177.
7. 210 *τὸν δὴ ἔπειτα γόασκε.*
   217 *οὐκέτ' ἔπειτα γόασκε.*
8. *ἐν ὀφθαλμοῖσι νοήσας* 83. 180.
9. *ἐν οὔρεσιν ὑψηλοῖσιν* 161. 267.
10. 85 *καὶ εἵματα σιγαλόεντα.*
    165 *ἰδὲ εἵματα σιγαλόεντα.*
11. *εἵματα καλά* 64. 172; cf. 233 *καὶ εἵματα καλὰ διδοῦσα.*
12. *Διὸς αἰγιόχοιο*
    23 (*βουλῆι*). 27 (*πατρὸς*)
    cf. 188 *πρὸς Ζηνὸς γουνάζομαι αἰγιόχοιο*
    et 8 *κούρην τ' αἰγιόχοιο Διός.*
13. *Διὸς θυγάτηρ Ἀφροδίτη* 81. 107. 192.
14. 261 *δηρὸν μὲν ζώουσι.*
    103 *δηρὸν εὖ ζώειν.*
15. *γυνὴ δέ με* (*σε*) *γείνατο μήτηρ* 110. 146
    cf. 283 *ὑπὸ ζώνηι θέτο μήτηρ.*
16. 164 *πόρπας τε γναμπτάς θ' ἕλικας κάλυκάς τε καὶ ὅρμους.*
    87 *εἶχε δ' ἐπὶ γναμπτὰς ἕλικας κάλυκάς τε φαεινάς.*

17. *γλυκὺν ἵμερον ἔμβαλε θυμῷ* 45. 53. 144 (hic versus cum exemplo *Γ* 139 ad verbum congruit);
cf. 2 *ἐπὶ γλυκὺν ἵμερον ὦρσεν*
et 73 *καὶ τοῖς ἐν στήθεσσι βάλ' ἵμερον.*

18. 8 *γλαυκῶπιδ' Ἀθήνην.*
94 *ἠὲ γλαυκῶπις Ἀθήνη.*

19. *ἔργα πολυχρύσου Ἀφροδίτης* 1. 9[1])
cf. 21 *ἔργ' Ἀφροδίτης.*

20. *ἑσσαμένη δ' εὖ πάντα περὶ χροΐ*
64 (*εἵματα καλὰ*). 173 (*δῖα θεάων*).

21. *ἐυστεφάν(ου)ωι Κυθερεί(ης)ηι* 6. 176. 288.

22. *ἤματα πάντα*
149 (*κεκλήσεαι*). 210 (*διαμπερὲς*). 222 = 241 (*ζώειν*)
cf. 249 *ἔσσεται ἤματα πάντα διαμπερὲς*
et 28 *παρθένος ἔσσεσθαι πάντ' ἤματα.*

23. (*ἀν*)*ήρπαξε χρυσόῤῥαπις ἀργεϊφόντης*
117 (*νῦν δέ μ'*). 121 (*ἔνθεν μ'*).

24. *θύρας* (*δ'*) *ἐπέθηκε φαεινάς* 60. 237.

25. *κατὰ σκιόεντας ἐναύλους* 74. 124.

26. *καταθνητῶν ἀνθρώπων*
3 (*φῦλα*). 122 (*ἔργα*). 193 (*κύδιστε*). 201 (*μάλιστα*). 282 (*εἴρηται σε*).

27. 44 (*ποιήσατο*) *κέδν' εἰδυῖαν.*
134 (*καὶ μητέρι*) *κέδν' εἰδυίηι.*

28. *λελειμμένος*(*ν*) *οἷος*(*ν*) *ἀπ' ἄλλων* 76. 79.

29. *Ὀτρεὺς δ' ἐστὶ πατὴρ ὄνομα κλυτὸς* 111. 147.

30. *οὐ δύναται πεπιθεῖν φρένας οὐδ' ἀπατῆσαι* 7. 33.

31. *οὔτε θνητῶν ἀνθρώπων* 35. 150.

32. 226 *ἔχεν πολυήρατος ἥβη.*
275 *ἕληι πολυήρατος ἥβη.*

33. *πότνια Ἠώς* 224. 231.

34. 113 *σάφα οἶδα.*
168 *οὐ σάφα εἰδώς.*

---

[1]) ex huius versus exemplo poeta mutavit v. 122 *ἔργα καταθνητῶν ἀνθρώπων*, de Hes. theog. 879 *ἔργ' ἐρατὰ φθείρουσι χαμαιγενέων ἀνθρώπων.*

35. *συνέμιξε* (α) *καταθνητῆισι γυναιξὶν* 39. 50. 251.
36. *τέκετο Κρόνος ἀγκυλομήτης* 22. 42.
37. *τὸν μὲν ἐπὴν δὴ πρῶτον* 257. 275. 279.
38. *φάος ἠελίοιο:*
105 (*ὁρᾶν*). 257 (*ἴδηι*). 273 (*λείπει*).
39. *φιλομμειδὴς Ἀφροδίτη* 17. 49. 56. 65. 156.

b) Poeta eadem verba eodem versuum loco collocare solet.

α) versuum initio compluriens leguntur:

1. *ἀλλ' ὅτε δὴ πάμπαν* 234. *ἀλλ' ὅτε κεν δὴ* 270.
2. *ἀμβρόσιοι οἷα* 62. *ἄμβροτον οἷον* 176.
3. *ἄξουσι σοι δεῦρο* 276. *ἄξεις δ' αὐτίκα* 281.
4. *αὐτὰρ ἐπει(δή)*: 128 (*δεῖξε*). 216 (*Ζηνός*). 229 *αὐτὰρ ἐπεὶ πρῶτον.*
5. *αὐτίκα*: 152 *αὐτίκα νῦν.* 186 *αὐτίκα σ' ὡς τὰ πρῶτα.*
6. *καί τ(ε)* 3. 30. 36. 38. 51. 205. 262.
7. *ναίειν* 190. *ναῖε* 228.
8. *νῦν δὲ* 117. 245. 253.
9. *οὔτις τοι θεός εἰμι* 109.
οὔτις ἔπειτα θεῶν 150.
10. *πᾶσιν* 6 (*δ' ἔργα μέμηλεν*). 31 (*δ' ἐν νηοῖσι*). 96 (*ἑταιρίζουσι*).
11. *πολλαὶ δὲ νύμφαι* 119.
πολλὰ δ' ἐπ' ἤγαγεν ἔργα 122.
πολλὴν δ' ἄκληρόν τε καὶ ἄκτιτον 123.
12. *σοὶ δ' ἐγὼ* (*ἐν σκοπιῆι*) 100.
σοὶ δ' ἐγὼ (*ὄφρα κε ταῦτα*) 277.
13. *τῆισι δὲ* 263. *τῆισι δ' ἅμ'* 265.
14. *τὸν δὴ ἔπειτα* 56 (*ἰδοῦσα*). 210 (*γόασκε*).
15. *τὸν δ' ἤτοι* 226. *τοῦ δ' ἤτοι* 231. 238.
16. 144 *ὣς εἰποῦσα θεά.*
292 *ὣς εἰποῦσ' ἤιξε.*
156 *ὣς εἰπὼν λάβε χεῖρα.*

β) praeter primum hi versuum loci eisdem verbis obtinentur:

1. 9 *οὐ γάρ οἱ εὔαδεν.*
18 *καὶ γάρ τῆι ἅδε.*

2\. 220 ἐπιείκελον ἀθανάτοισιν.
206 τετιμένος ἀθανάτοισιν.
3\. 221 βῆ δ' ἴμεν αἰτήσουσα.
225 ἥβην αἰτῆσαι.
4\. 44 αἰδοίην ἄλοχον.
127 κουριδίην ἄλοχον.
5\. 244 ἀμφικαλύπτοι.
245 ἀμφικαλύψει.
6\. 115 σμικρὴν παῖδ' ἀτίταλλε.
232 αὐτὸν δ' αὖτ' ἀτίταλλεν.
7\. 104 αὐτὰρ ἔμ' αὐτόν.
159 αὐτὰρ ὕπερθεν.
8\. 210 διαμπερὲς ἤματα πάντα.
249 διαμπερὲς εἵνεκα σεῖο.
198 διαμπερὲς ἐκγεγαῶτες.
9\. 19 διαπρύσιοί τ' ὀλολυγαί.
80 διαπρύσιον κιθαρίζων.
10\. 58 ἐς Κύπρον δ' ἐλθοῦσα.
60 ἔνθ' ἥγ' εἰσελθοῦσα.
11\. 190 ἐπεὶ οὐ βιοθάλμιος ἀνήρ.
254 ἐπεὶ μάλα πολλὸν ἀάσθην.
12\. 192 τὸν δ' ἠμείβετ' ἔπειτα.
154 βουλοίμην κεν ἔπειτα.
167 Ἀγχίσης· ὁ δ' ἔπειτα.
246 νηλειὲς, τό τ' ἔπειτα.

ac rursus

217 οὐκέτ' ἔπειτα γόασκε.
244 οὐκ ἂν ἔπειτα μ' ἄχος.
150 οὔτις ἔπειτα θεῶν.
13\. 75 ἐς κλισίας εὐποιήτους ἀφίκανε.
162 λεχέων εὐποιήτων ἐπέβησαν.
174 εὐποιήτοιο μελάθρου.
14\. 102 εὔφρονα θυμὸν ἔχουσα.
232 ἐνὶ μεγάροισιν ἔχουσα.
274 παρὰ σφίσιν υἱὸν ἔχουσαι.
15\. 281 ποτὶ Ἴλιον ἠνεμόεσσαν.
292 πρὸς οὐρανὸν ἠνεμόεντα.

16. 109 *οὔτις τοι θεός εἰμι.*
187 *ἔγνων, ὡς θεὸς ἦσθα.*
17. 36 *καί τε παρὲκ Ζηνός.*
131 = 188 *ἀλλά σε πρὸς Ζηνός.*
18. 92 *τάδε δώμαθ' ἱκάνεις.*
148 *ἐνθάδ' ἱκάνεις.*
19. 134 *καὶ μητέρι κέδν' εἰδυίηι.*
139 *καὶ μητέρι κηδομένηι περ.*
20. 46 *ἀνδρὶ καταθνητῶι.*
51 *καί τε καταθνητούς.*
110 *ἀλλὰ καταθνητή γε.*
ac rursus
50 e. gr. *καταθνητῆισι γυναιξίν.*
52 *καταθνητοῖς ἀνθρώποις.*
21. 166 *ἔκδυε καὶ κατέθηκεν.*
237 *ἐν θαλάμωι κατέθηκε.*
22. 35 *οὔτε θεῶν μακάρων.*
196 *οὐδ' ἄλλων μακάρων.*
23. 72 *μετὰ φρεσὶ τέρπετο θυμόν.*
194 *μετὰ φρεσὶ δείδιθι λίην.*
224 *μετὰ φρεσι πότνια Ἠώς.*
277 *μετὰ φρεσὶ πάντα διέλθω.*
290 *σὺ δὲ φρεσὶ σῆισι νοήσας.*
24. 78 *νομοὺς κατὰ ποιήεντας.*
170 *νομῶν ἐξ ἀνθεμοέντων.*
25. 157 *κατ' ὄμματα καλὰ βαλοῦσα.*
182 *καὶ ὄμματα κάλ' Ἀφροδίτης.*
26. 84 *Ἀγχίσης δ' ὁρόων.*
280 *γηθήσεις δ' ὁρόων.*
27. 246 *παρίσταται ἀνθρώποισιν.*
270 *(μοῖρα) παρεστήκηι θανάτοιο.*
28. 78 *νομοὺς κατὰ ποιήεντας.*
99 *καὶ πίσεα ποιήεντα.*
29. 101 *βωμὸν ποιήσω.*
142 *ταῦτα δὲ ποιήσας.*
30. 271 *ἀζάνεται μὲν πρῶτον.*
163 *κόσμον μέν οἱ πρῶτον.*
180 *οἵην δή με τὸ πρῶτον.*

186 αὐτίκα σ' ὥς τὰ πρῶτα.
31. 38 πυκινὰς φρένας ἐξαπαφοῦσα.
244 πυκινὰς φρένας ἀμφικαλύπτω.
32. 69 βῆ δ' ἰθὺς σταθμοῖο.
76 τὸν δ' εὗρε σταθμοῖσι.
79 πάντες· ὁ δὲ σταθμοῖσι.
33. 202 αἰεὶ ἀφ' ὑμετέρης γενεῆς.
113 γλῶσσαν δ' ὑμετέρην.
34. 60 = 237 θύρας ἐπέθηκε φαεινάς.
87 κάλυκάς τε φαεινάς.
35. 197 σοὶ δ' ἔσται φίλος υἱός.
209 ὅππη οἱ φίλον υἱόν.
283 ἥτις σοι φίλον υἱόν.
ac rursus
274 παρὰ σφίσιν υἱὸν ἔχουσαι.
278 ἐλεύσομαι υἱὸν ἄγουσα.
36. 163 ἀπὸ χροὸς εἷλε φαεινόν.
173 περὶ χροῒ δῖα θεάων.
64 περὶ χροῒ εἵματα καλά.
37. 219 χρυσόθρονος ἥρπασεν Ἠώς.
227 χρυσοθρόνωι ἠριγενείηι.

5. de hymni sermone.

a) ἅπαξ ἢ πρῶτον εἰρημένα.

In epica dictione praeterea non inveniuntur:

7 τρισσάς = τρεῖς; sed τρισσὴν γαῖαν ἐδάσαντο legitur apud Hes. fr. 191 Rz.
13 σατίνας.
16 Ἀρτέμιδα pro Ἄρτεμιν.
19 ὀλολυγαί.
24 ἐμνῶντο pro (ἐ)μνώοντο.
31 τιμάοχος, cf. Hes. theog. 449 τετίμηται γεράεσσι.
32 πρέσβειρα, cf. Ξ 194 Ἥρη, πρέσβα θεά.
49 γελοιήσασα metricis de causis pro γελάσασα.
51 υἱεῖς pro υἱέας sive υἷας.
53 Ἀγχίσεω pro Ἀγχίσαο.
54 ὄρεσιν pro ὄρεσσιν.

71 *προκάδων*, cf. *πρόκας* ρ 295.
74 *σύνδυο*, cf. *K* 224 *σύν τε δύ' ἐρχομένω*.
78 *νομοί* plurali numero.
94 *ἠΰγενής*.
104 *εἰσοπίσω* pro *ἐξοπίσω*.
112 *εὐτείχητος* pro *εὐτείχεος*.
123 *ἄκτιτος* cf. *B* 592 *εὔκτιτος*.
127 futuri forma *τεκεῖσθαι*.
160 *βαρύφθογγος*.
190 *βιοθάλμιος*.
198 *ἐκγεγάονται* futuri forma, cf. 127 *τεκεῖσθαι*.
206 *πάντεσσι*.
208 *ᾔδει*.
247 *καματηρός*, cf. *καματώδης* Hes. opp. 584. 664.
272 *ἀμφιπεριφθινύθει*.
285 *καλυκῶπις*.

β) poeta voces epicas novo sensu adhibuit:

4 *οἰωνούς τε διιπετέας* = aves caelo volantes cf. *διιπετέος ποταμοῖο* e. gr. *δ* 477 = fluvii caeligeni.

102 *εὔφρων* = *ἵλαος*, cf. *η* 74 *ᾗσί τ' ἐὺ φρονέῃσι*; apud Homerum *εὔφρων* laetum significat, cf. *ρ* 531 *ἐπεί σφισι θυμὸς ἐύφρων*.

114 *διαπρό* sensu temporali, cf. *E* 281 *τῆς δὲ διαπρὸ αἰχμὴ . . . πελάσθη*.

123 *ἄκληρος* = terra in sortes non divisa, cf. *λ* 490 *ἀνδρὶ παρ' ἀκλήρῳ* qui sortem non habet.

225 *γῆρας ὀλοιόν* fere sensum habet *γῆρας λυγρόν*, cf. *X* 5 *ὀλοιὴ μοῖρα* fatum perniciosum; praeterea *ὀλοῷ ἐπὶ γήραος οὐδῷ* *Ω* 487.

230 *εὐηγενέος τε γενεῖον* poeta utramque vocem unam ad radicem esse revocandam videtur putasse. *εὐηγενής* invenitur praeterea *Λ* 427 de Soco, *Ψ* 81 de Troianis; sed utroque loco Aristophanes scripsit *εὐηφενής*. Quid noster poeta his locis legerit, pro certo affirmari non potest: fortasse *εὐηγενής* = nobilis.

260 *ἕπεσθαί τινι* generi cuidam adnumerandum esse.

γ) voces epicae nova, non Homerica aut Hesiodea coniunctione leguntur:

2 *ἐπὶ γλυκὺν ἵμερον ὦρσε*, cf. *ὑφ' ἵμερον ὦρσε γόοιο* Ψ 108 = 153.

3 *φῦλα καταθνητῶν ἀνθρώπων*, cf. *γ* 282 *ὃς ἐκαίνυτο φῦλ' ἀνθρώπων*.

4 *θηρία πάντα*.

12 *τέκτονας ἄνδρας ἐπιχθονίους*, cf. *Ζ* 315 *τέκτονες ἄνδρες* et *Α* 266 = *Ι* 558 *ἐπιχθονίων . . . ἀνδρῶν*.

17 *δάμναται ἐν φιλότητι*, cf. Hes. theog. 122 *δάμναται ἐν στήθεσσι*.

20 *δικαίων τε πτόλις ἀνδρῶν*, cf. *ο* 384 *πτόλις ἀνδρῶν εὐρυάγυια*.

ἄλσεά τε σκιόεντα, cf. *Α* 157 *οὔρεά τε σκιόεντα*.

21 (*οὐδὲ μὲν*) *αἰδοίηι κούρηι*, cf. *Ω* 26 *οὐδὲ γλαυκώπιδι κούρηι*.

23 *βουλῆι Διὸς αἰγιόχοιο*, cf. *Α* 5 *Διὸς δ' ἐτελείετο βουλή*.

28 *πάντ' ἤματα* pro *ἤματα πάντα*.

29 *πατὴρ Ζεὺς*, cf. v. 27 *πατρὸς Διὸς αἰγιόχοιο* et *Ζεῦ πάτερ* e. gr. *Γ* 276.

30 *μέσσωι οἴκωι*, cf. *Π* 231 = *Ω* 306 *μέσσωι ἕρκεϊ*.

36 *παρὲκ Ζηνὸς νόον ἤγαγε*, cf. *Κ* 391 (*με*) . . . *παρὲκ νόον ἤγαγεν Ἕκτωρ*.

Ζηνὸς τερπικεραύνου: apud Homerum legitur aut *Ζηνὸς ἐριγδούποιο* aut *Διὸς τερπικεραύνου*.

37 *μεγίστης ἔμμορε τιμῆς*, cf. *Ο* 189 *ἕκαστος δ' ἔμμορε τιμῆς*.

39 *συνέμιξε καταθνητῆισι γυναιξίν*.

40 *Ἥρης ἐκλελαθοῦσα*, cf. *Ο* 60 *λελάθηι δ' ὀδυνάων*.

44 *αἰδοίην ἄλοχον* numero singulari, cf. *κ* 11 *παρ' αἰδοίηις ἀλόχοισιν*.

46 *ἀνδρὶ καταθνητῶι*, cf. 39 et *Σ* 85.

47 *βροτέη εὐνή*, cf. *Σ* 85 *βροτοῦ ἀνέρος . . . εὐνῆι*.

51 *καταθνητοὺς υἱεῖς*, cf. 39, 46.

52 *καταθνητοῖς ἀνθρώποις*, cf. 39, 46, 51.

58 *θυώδεα νηόν*, cf. 59 *βωμός τε θυώδης* et *δ* 121 *θαλάμοιο θυώδεος*.

66 *εὐώδεα Κύπρον*, cf. *Γ* 382 *ἐν θαλάμωι εὐώδεϊ*.

67 *ὕψι μετὰ νέφεσιν*, cf. Hes. opp. 204 *ὕψι μάλ' ἐν νεφέεσσιν*.

71 *παρδάλιές τε θοαί*, cf. *N* 103 *θώων* (!) *παρδαλίων τε*.
προκάδων ἀκόρητοι, cf. *Ξ* 479 *ἀπειλάων ἀκόρητοι*.

72 *μετὰ φρεσὶ τέρπετο θυμόν*.

73 *ἐν στήθεσσι βάλ' ἵμερον*, cf. *E* 513 *καὶ ἐν στήθεσσι μένος βάλε*.

74 *κατὰ σκιόεντας ἐναύλους*, cf. Hes. theog. 129 *θεῶν χαρίεντας ἐναύλους*; *σκιόεις* a poeta adamatur, cf. v. 20 *ἄλσεά τε σκιόεντα*.

75 *κλισίας εὐποιήτους*.

76 *σταθμοῖσι λελειμμένον*, cf. *N* 168 *κλισίηφι λέλειπτο*.

77 *Ἀγχίσην ἥρωα*, cf. *X* 298 *Δηίφοβον ... ἥρωα παρεῖναι*.

78 *νομοὺς κατὰ ποιήεντας*, cf. *ζ* 124 *πίσεα ποιήεντα*.

80 *διαπρύσιον κιθαρίζων*, cf. h. Merc. 423 *ἐρατὸν κιθαρίζων*.

82 *παρθένωι ἀδμήτηι*, cf. *ζ* 109 *παρθένος ἀδμής*.
μέγεθος καὶ εἶδος ὁμοίη, cf. *ζ* 16 *φυὴν καὶ εἶδος ὁμοίη*.

87 *εἶχε δ' ἐπί*, cf. *Γ* 44 sq. *οὕνεκα καλὸν εἶδος ἔπ'*.
κάλυκας φαεινάς, cf. *Ξ* 176 *πλοκάμους ... φαεινούς*.

88 *ὅρμοι περικαλλέες*.

89 *καλοί, χρύσειοι, παμποίκιλοι*: **tria adiectiva apud Homerum non cumulantur.**

90 *στήθεσιν ... ἁπαλοῖσιν*.
θαῦμα ἰδέσθαι de personis apud Homerum non usurpatur.

91 *ἔρος εἷλεν*, cf. *Ξ* 328 *γλυκὺς ἵμερος αἱρεῖ* et *Ξ* 315 sq. *ἔρος ἐδάμασσεν*.

94 *Θέμις ἠϋγενής*, cf. *Θέμιν αἰδοίην* Hes. theog. 16.

97 *ἄλσεα καλὰ νέμονται*, cf. *υ* 164 *καθ' ἕρκεα καλὰ νέμεσθαι*; *ἄλσεα* a poeta adamantur, cf. v. 20 *ἄλσεά τε σκιόεντα*.

98 *καλὸν ὄρος* (*τόδε ναιετάουσιν*), cf. Hes. theog. 130 *αἳ ναίουσιν ἀν' οὔρεα βησσήεντα*.

100 *περιφαινομένωι ἐνὶ χώρωι*, cf. *ε* 476 *ἐν περιφαινομένωι* et *κ* 211 *περισκέπτωι ἐνὶ χώρωι*.

101 *βωμὸν ποιήσω*, cf. 13 *ποιῆσαι σατίνας*, 104 *ποίει ... γόνον*, 141 *ταῦτα δὲ ποιήσας*.

ῥέξω ἱερὰ καλά; apud Homerum in hoc versu *ἱερά* attributum non habent.

102 *ὥρῃσιν πάσῃσιν*, cf. Hes. theog. 58 *περὶ δ' ἔτραπον ὧραι. θυμὸν ἔχουσα.*

103 *ἀριπρεπέ' . . . ἄνδρα.*

104 *θαλερὸν γόνον*, cf. Δ 474 *ἠΐθεον θαλερὸν Σιμοείσιον.*

105 *δηρὸν ἐῢ ζώειν*; apud Homerum aut *δηρὸν βέῃ* (Ω 131) aut *ἐῢ ζώειν* invenitur.

106 *ὄλβιος ἐν λαοῖς*, cf. ρ 354 *ἐν ἀνδράσιν ὄλβιον εἶναι.*

110 sensu adiectivo *γυνὴ . . . μήτηρ*, cf. Ω 58 *γυναῖκα . . . μαζόν* et Α 280 = Φ 109 *θεὰ . . . μήτηρ.*

113 *γλῶσσαν . . . σάφα οἶδα.*

114 *Τρωὰς τροφός*; *Τρωάς* singulari numero apud Homerum non invenitur.

μεγάροισι: apud Homerum semper *ἐνὶ μεγάροισι.*

115 *σμικρὴ παῖς.*

παρὰ (μητρὸς) ἑλοῦσα.

120 *ὅμιλος ἀπείριτος*, cf. Σ 603 *πολλὸς . . . ὅμιλος.*

122 *ἄγειν ἐπὶ (ἔργα).*

πολλὰ . . . ἔργα.

124 *θῆρες ὠμοφάγοι*, cf. Λ 479 *ὠμοφάγοι θῶες.*

126 *Ἀγχίσεω . . . παραὶ λέχεσιν.* Hanc constructionem poeta corrupit de v. α 366 *πάντες δ' ἠρήσαντο παραὶ λεχέεσσι κλιθῆναι*, ubi *παραὶ* adverbium (sc. iuxta Penelopam), *λεχέεσσι* locativus (in lecto) est intellegendus. Noster poeta genetivum *Ἀγχίσεω* de *ἄλοχον* pendere voluit; *παραὶ λέχεσιν* ut adverbium suscepit.

128 *αὐταρ ἐπειδὴ δεῖξε καὶ ἔφρασεν*, cf. ε 241 *αὐτὰρ ἐπειδὴ δεῖξ'.*

132 *τοκήων ἐσθλῶν.*

133 *ἀπειρήτην φιλότητος*; hoc adiectivum apud Homerum cum genetivo non coniungitur.

134 *μητέρι κέδν' εἰδυίῃ*, cf. κ 8 *μητέρι κεδνῇ.*

136 *ἀεικελίη νυός*, cf. Ξ 84 *ἀεικελίου στρατοῦ.*

141 *πολλὰ καὶ ἀγλαὰ δέχθαι ἄποινα*, cf. Α 23 *ἀγλαὰ δέχθαι ἄποινα.*

143 *γάμον ἱμερόεντα*, cf. Ε 429 *ἱμερόεντα μετέρχεο ἔργα γάμοιο.*

144 *τίμιος* apud Homerum de rebus non usurpatur.

148 *ἀθανάτοιο . . . διακτόρου.*

151 *σῇι φιλότητι μιγῆναι.*

153 *τόξον ἀπ' ἀργυρέου*, cf. *Α* 49 *ἀργυρέοιο βιοῖο.*

156 *λάβε χεῖρα*, cf. *Ω* 671 *χεῖρα . . . ἔλλαβε δεξιτερήν.*

157 *κατ' ὄμματα . . . βαλοῦσα*, cf. *Γ* 217 *κατὰ χθονὸς ὄμματα πήξας.*

158 *λέχος εὔστρωτον*, cf. Hes. theog. 798 *στρωτοῖς ἐν λεχέεσσι.*

159 *χλαίνῃισιν μαλακῇις.*

161 *ἐν οὔρεσιν ὑψηλοῖσιν.*

162 *λεχέων εὐποιήτων.*

163 *κόσμον φαεινόν.*
ἀπὸ χροὸς εἷλε, cf. *Ν* 640 *ἔντε' ἀπὸ χροὸς αἱματόεντα συλήσας.*

166 (*εἵματα σιγαλόεντα*) *ἔκδυε*: hoc verbum apud Homerum transitive non usurpatur.

169 *ἀποκλίνειν* de gregibus.

170 *νομῶν ἐξ ἀνθεμοέντων*, cf. h. Merc. 96 *καὶ πεδί' ἀνθεμόεντα.*

171 *ἐπὶ . . . ὕπνον ἔχευε*, cf. *λ* 245 *κατὰ δ' ὕπνον ἔχευεν.*

174 *εὐποιήτοιο μελάθρου.*

180 *ὁμοίη, οἵην.*

186 *αὐτίκα ὡς*, cf. *Μ* 393 *αὐτίκ' ἐπεί τ' ἐνόησεν.*

189 *ναίειν ἐν ἀνθρώποισιν.*

195 *ἐξ ἐμέθεν* apud Homerum semper initio versus collocatur.

196 *ἄλλων μακάρων.*

200 *ἔχει ἄχος.*
ἐμπίπτειν εὐνῇι, cf. *Σ* 85 *ἔμβαλον εὐνῇι.*

202 *ἀφ' ὑμετέρης γενεῆς εἰδός τε φυήν τε*, cf. *ζ* 16 *φυὴν καὶ εἶδος ὁμοίη.*

203 *ξανθὸν Γανυμήδεα*, cf. *η* 323 *ξανθὸς Ῥαδάμανθυς.*

205 *θεοῖς ἔπι*, cf. *εἶδος ἔπ' Γ* 45.

206 *θαῦμα ἰδεῖν* de personis, cf. *θαῦμα ἰδέσθαι* 90.

209 *θέσπις ἄελλα*, cf. *ι* 68, *μ* 314 *λαίλαπι θεσπεσίῃι.*

213 *δῶρον ἔδωκεν ἔχειν.*

214 *ἐφημόσυναι* plurali numero.

217 *γεγήθει φρένας*; apud Homerum semper *γηθεῖν φρένα* legitur.

218 ἵπποισιν ἀελλοπόδεσσιν, cf. Ἶρις ἀελλόπος e. gr. Ω 77.
ἵπποισιν ὀχεῖσθαι, cf. Κ 403, Ρ 77 (ἵπποις) οἱ δ' ἀλεγεινοὶ ἀνδράσι γε θνητοῖσι δαμήμεναι ἠδ' ὀχέεσθαι.

222 ζώειν ἤματα πάντα.

223 ἐπένευσε non adiecto κάρητι, cf. Ο 75 ἐμῷ δ' ἐπένευσα κάρητι.

224 πότνια Ἠώς, cf. Υ 309 πότνια Ἥρη.

225 γῆρας ὀλοιόν, cf. Χ 5 ὀλοιὴ μοῖρα; praeterea Ω 487 ὀλοῷ ἐπὶ γήραος οὐδῷ.

226, 231, 238 τὸν δ' ἤτοι, τοῦ δ' ἤτοι; cf. similem verborum sonitum Η 458 σὸν δ' ἤτοι κλέος ἔσται.

229 κατέχυντο ἔθειραι, cf. μ 411 ὅπλα τε πάντα εἰς ἄντλον κατέχυνθ'.
αὐτὰρ ἐπεὶ πρῶτον.

230 καλῆς κεφαλῆς.

232 ἀτίταλλεν cum dativo coniunctum = nutrire aliquem aliqua re.

233 σίτῳ τ' ἀμβροσίῃ praeterea nusquam coniunguntur.

237 κατέθηκε non adiecto φέρουσα.

238 φωνὴ ῥεῖ ἄσπετος, cf. Σ 403 ῥόος Ὠκεανοῖο ... ῥέεν ἄσπετος.

246 sq. γῆρας νηλειές, cf. Hes. theog. 769 δεινὸς δὲ κύων (Cerberus) νηλειής.

248 μέγ' ὄνειδος; apud Homerum singulari numero ὄνειδος substantivo adiectivum non adicitur.

250 μήτιες plurali numero alibi in epica dictione non inveniuntur.

255 ἀπεπλάγχθην νόοιο, cf. μ 285 (νήσου ἀποπλαγχθέντες), ο 382 (ἀπεπλάγχθης σῆς πατρίδος ἠδὲ τοκήων).
σχέτλιον, οὐκ ὀνομαστόν sc. ἀάσθην.

258 νύμφαι ὀρεσκῷοι βαθύκολποι, cf. ι 155 ὦρσαν δὲ νύμφαι ... αἶγας ὀρεσκῴους et e. gr. Σ 339 Τρῳαὶ καὶ Δαρδανίδες βαθύκολποι.

262 καλὸν χορὸν ἐρρώσαντο, cf. μ 318 ἔνθα δ' ἔσαν νυμφέων καλοὶ χοροὶ et Hes. theog. 7 αἵ (Μοῦσαι) ... ἀκροτάτῳ Ἑλικῶνι χοροὺς ἐνεποιήσαντο || καλούς, ἱμερόεντας, ἐπερρώσαντο δὲ ποσσίν; praeterea Ω 616 νυμφάων, αἵ τ' ἀμφ' Ἀχελώιον ἐρρώσαντο.

264 σπείων ἠερόεντων.

268 *ἠλίβατοι* de arboribus, cf. e. gr. *O* 273 *ἠλίβατος πέτρη*. *τεμένη* plurali numero hic primum inveniuntur.
ἑ plurali sensu, quod poeta ex exemplo suo suscepit *δ* 355 *Φάρον δέ ἑ κικλήσκουσιν*.
269 *κείρειν σιδήρωι*, cf. h. Merc. 109 *ἐπέλεψε σιδήρωι*.
270 *μοῖρα θανάτοιο*, cf. *Π* 853 *θάνατος καὶ μοῖρα κραταιή*.
271 *ἀζάνομαι* pro *ἄζομαι*, cf. *Δ* 487 *ἀζομένη* (*αἴγειρος*).
δένδρεα καλά, cf. e. gr. *ε* 238 *ὅθι δένδρεα μακρὰ πεφύκειν*.
273 *ψυχὴ λείπει φάος ἠελίοιο*.
274 *παρὰ σφίσιν ἔχουσαι*.
277 *μετὰ φρεσὶν διέρχεσθαι*, cf. *I* 61 *καὶ πάντα διίξομαι*.
279 *ἴδηις θάλος ὀφθαλμοῖσιν*, cf. *X* 87 *φίλον θάλος*.
292 *οὐρανὸν ἠνεμόεντα*, cf. *X* 145 *ἐρινεὸν ἠνεμόεντα* et *τ* 432 *πτύχας ἠνεμοέσσας*.

Caput III.

De hymni aetate.

Postquam quos Homeri et Hesiodi carminum versus poeta descripserit, quam diligentissime colligere conati sumus, operae pretium erit videre, quosnam libros frequentissime expresserit, quos rarius, i. e. quas rhapsodias saepius, quas rarius recitare solitus sit. Qua in re, cum videamus haud raro poetam libros nostro arbitratu recentes aut recentissimos describere, dubitare non poterimus, quin antiquiores quoque libros noverit, quorum paucis tantum versibus usus esse videtur.

Nunc versus descriptos e carminum et librorum ordine enumerabo:

A 5 *οἰωνοῖσί τε δαῖτα, Διὸς δ' ἐτελείετο βουλή*.
23 = 377 *αἰδεῖσθαί θ' ἱερῆα καὶ ἀγλαὰ δέχθαι ἄποινα*.
41 = 504 *τόδε μοι κρήηνον ἐέλδωρ*.
49 *δεινὴ δὲ κλαγγὴ γένετ' ἀργυρέοιο βιοῖο* (cf. 153 [1])).
122 *Ἀτρεΐδη κύδιστε, φιλοκτεανώτατε πάντων*.

---

[1]) numeri uncis inclusi hymni in Venerem versus significant.

157 οὐρεά τε σκιόεντα θάλασσά τε ἠχήεσσα.
266 cf. *I* 558 κάρτιστοι δὴ κεῖνοι ἐπιχθονίων τράφεν ἀνδρῶν.
280 cf. *Φ* 109 εἰ δὲ σὺ καρτερός ἐσσι, θεὰ δέ σε γείνατο μήτηρ.
388 ἠπείλησεν μῦθον, ὃ δὴ τετελεσμένος ἐστίν.
405 cf. *E* 906 ὅς ῥα παρὰ Κρονίωνι καθέζετο κύδεϊ γαίων.
586 cf. *E* 382 τέτλαθι, μῆτερ ἐμή, καὶ ἀνάσχεο κηδομένη περ.

B 58 εἶδός τε μέγεθός τε φυήν τ' ἄγχιστα ἐώικειν.
108 πολλῆισιν νήσοισι καὶ Ἄργεϊ παντὶ ἀνάσσειν.
230 Τρώων ἱπποδάμων, ἐξ Ἰλίου υἷος ἄποινα.
364 εἰ δέ κεν ὣς ἔρξηις καί τοι πείθωνται Ἀχαιοί.
372 τοιοῦτοι δέκα μοι συμφράδμονες εἶεν Ἀχαιῶν.

Γ 50 πατρί τε σῶι μέγα πῆμα πόληί τε παντί τε δήμωι.
72 κτήμαθ' ἑλὼν εὖ πάντα γυναῖκά τε οἴκαδ' ἀγέσθω.
124 Λαοδίκην Πριάμοιο θυγατρῶν εἶδος ἀρίστην.
132 οἳ πρὶν ἐπ' ἀλλήλοισι φέρον πολύδακρυν Ἄρηα (cf. 250).
138 τῶι δέ τε νικήσαντι φίλη κεκλήσηι ἄκοιτις.
139 ὣς εἰποῦσα θεὰ γλυκὺν ἵμερον ἔμβαλε θυμῶι.
140 ἀνδρός τε προτέροιο καὶ ἄστεος ἠδὲ τοκήων.
151 ἐσθλοί, τεττίγεσσιν ἐοικότες, οἵ τε καθ' ὕλην.
185 ἔνθα ἴδον πλείστους Φρύγας ἀνέρας αἰολοπώλους.
217 στάσκεν, ὑπαὶ δὲ ἴδεσκε κατὰ χθονὸς ὄμματα πήξας.
243 ὣς φάτο, τοὺς δ' ἤδη κάτεχεν φυσίζοος αἶα.
295 οἶνον δ' ἐκ κρητῆρος ἀφυσσόμενοι δεπάεσσιν.
305 ἤ τοι ἐγὼν εἶμι προτὶ Ἴλιον ἠνεμόεσσαν.
322 τὸν δὸς ἀποφθίμενον δῦναι δόμον Ἄιδος εἴσω.
327 ἵπποι ἀερσίποδες καὶ ποικίλα τεύχε' ἔκειτο.
330 sqq. κνημῖδας μὲν πρῶτα περὶ κνήμηισιν ἔθηκεν (cf. 163 sqq.).
371 ἄγχε δέ μιν πολύκεστος ἱμὰς ἁπαλὴν ὑπὸ δειρήν.
374 εἰ μὴ ἄρ' ὀξὺ νόησε Διὸς θυγάτηρ Ἀφροδίτη.
382 κὰδ δ' εἷσ' ἐν θαλάμωι εὐώδεϊ κηώεντι.
396 καί ῥ' ὡς οὖν ἐνόησε θεᾶς περικαλλέα δειρὴν.
397 στήθεα θ' ἱμερόεντα καὶ ὄμματα μαρμαίροντα.
401 ἄξεις ἢ Φρυγίης ἢ Μηιονίης ἐρατεινῆς (cf. 112).
415 τὼς δέ σ' ἀπεχθήρω, ὡς νῦν ἔκπαγλα φίλησα.
446 cf. *Ξ* 328 ὥς σεο νῦν ἔραμαι καί με γλυκὺς ἵμερος αἱρεῖ.

Δ 59 καί με πρεσβυτάτην τέκετο Κρόνος ἀγκυλομήτης.
151 ὡς δὲ ἴδεν νεῦρόν τε καὶ ὄγκους ἐκτὸς ἐόντας.
315 ἀλλά σε γῆρας τείρει ὁμοίιον· ὡς ὄφελέν τις.
443 οὐρανῶι ἐστήριξε κάρη καὶ ἐπὶ χθονὶ βαίνει (cf. 175).
487 ἡ μέν τ' ἀζομένη κεῖται ποταμοῖο παρ' ὄχθας.

E 120 δηρὸν ἔτ' ὄψεσθαι λαμπρὸν φάος ἠελίοιο.
170 στῆ δὲ πρόσθ' αὐτοῖο ἔπος τε μιν ἀντίον ηὔδα (cf. 91).
187 ὅς τούτου βέλος ὠκὺ κιχήμενον ἔτραπεν ἄλληι.
270 τῶν οἱ ἓξ ἐγένοντο ἐνὶ μεγάροισι γενέθλη.
281 καὶ βάλε Τυδεΐδαο κατ' ἀσπίδα· τῆς δὲ διαπρό.
342 τοὔνεκ' ἀναίμονές εἰσι καὶ ἀθάνατοι καλέονται.
402 ἠκέσατ'· οὐ μὲν γάρ τι καταθνητός γε τέτυκτο.
429 ἀλλὰ σύ γ' ἱμερόεντα μετέρχεο ἔργα γάμοιο.
513 ἧκε, καὶ ἐν στήθεσσι μένος βάλε ποιμένι λαῶν.
523 νηνεμίης ἔστησεν ἐπ' ἀκροπόλοισιν ὄρεσσιν.
556 τὼ μὲν ἄρ' ἁρπάζοντε βόας καὶ ἴφια μῆλα.
653 ἐξ ἐμέθεν τεύξεσθαι, ἐμῶι δ' ὑπὸ δουρὶ δαμέντα.
771 ἥμενος ἐν σκοπιῆι λεύσσων ἐπὶ οἴνοπα πόντον (cf. 100).
887 ἤ κε ζὼν ἀμενηνὸν ἔα χαλκοῖο τυπῆισιν.

Z 48 χαλκός τε χρυσός τε πολύκμητός τε σίδηρος.
49 τῶν κέν τοι χαρίσαιτο πατὴρ ἀπερείσι' ἄποινα.
208 cf. *Λ* 784 αἰὲν ἀριστεύειν καὶ ὑπείροχον ἔμμεναι ἄλλων (cf. 103).
315 ἦσαν ἐνὶ Τροίηι ἐριβώλακι τέκτονες ἄνδρες.
475 εἶπεν ἐπευξάμενος Διί τ' ἄλλοισίν τε θεοῖσιν (cf. 48).
477 παῖδ' ἐμόν, ὡς καὶ ἐγώ περ, ἀριπρεπέα Τρώεσσιν.
492 sq. πόλεμος δ' ἄνδρεσσι μελήσει || πᾶσιν, ἐμοὶ δὲ μάλιστα, τοὶ Ἰλίωι ἐγγεγάασιν.
525 πρὸς Τρώων, οἳ ἔχουσι πολὺν πόνον εἵνεκα σεῖο.

H 61 ἀνδράσι τερπόμενοι· τῶν δὲ στίχες εἵατο πυκναί.
207 αὐτὰρ ἐπεὶ δὴ πάντα περὶ χροῒ ἕσσατο τεύχεα.
208 σεύατ' ἔπειθ' οἷός τε πελώριος ἔρχεται Ἄρης.
458 σὸν δ' ἦ τοι κλέος ἔσται, ὅσον τ' ἐπικίδναται ἠώς.

Θ 8 πειράτω διακέρσαι ἐμὸν ἔπος, ἀλλ' ἅμα πάντες (cf. 73).
47 Ἴδην δ' ἵκανεν πολυπίδακα, μητέρα θηρῶν.
279 τόξου ἄπο κρατεροῦ Τρώων ὀλέκοντα φάλαγγας.

322 *βῆ δ' ἰθὺς Τεύκρου, βαλέειν δέ ἑ θυμὸς ἀνώγειν* (cf. 69).
520 *θηλύτεραι δὲ γυναῖκες ἐνὶ μεγάροισιν ἑκάστη.*
559 *πάντα δέ τ' εἴδεται ἄστρα, γέγηθε δέ τε φρένα ποιμήν.*

Ι 61 *ἐξείπω καὶ πάντα διίξομαι· οὐδέ κέ τίς μοι.*
184 *ῥηιδίως πεπιθεῖν μεγάλας φρένας Αἰακίδαο.*
399 *γήμαντι μνηστὴν ἄλοχον, εἰκυῖαν ἄκοιτιν* (cf. 136).
445 *λείπεσθ', οὐδ' εἴ κέν μοι ὑποσταίη θεὸς αὐτός.*
446 *γῆρας ἀποξύσας θήσειν νέον ἡβώοντα.*
455 sq. *μή ποτε γούνασιν οἷσιν ἐφέσσεσθαι φίλον υἱόν*
ἐξ ἐμέθεν γεγαῶτα· θεοὶ δ' ἐτέλειον ἐπαράς (cf. 198).
510 *ὅς δέ κ' ἀνήνηται καί τε στερεῶς ἀποείπηι.*
565 *τῆι ὅ γε παρκατέλεκτο χόλον θυμαλγέα πέσσων* (cf. 168).
608 *χρεὼ τιμῆς· φρονέω δὲ τετιμῆσθαι Διὸς αἴσηι* (cf. 167).

Κ 138 *ἐξ ὕπνου ἀνέγειρε Γερήνιος ἱππότα Νέστωρ.*
162 *ὣς φάθ', ὁ δ' ἐξ ὕπνοιο μάλα κραιπνῶς ἀνόρουσεν.*
224 *σύν τε δύ' ἐρχομένω, καί τε πρὸ ὁ τοῦ ἐνόησεν.*
293 *ἀδμήτην, ἣν οὔ πω ὑπὸ ζυγὸν ἤγαγεν ἀνήρ* (cf. 82).
322 cf. 393 et *Δ* 226 *ἦ μὲν τοὺς ἵππους τε καὶ ἅρματα ποικίλα χαλκῶι.*
323 *δωσέμεν, οἳ φορέουσιν ἀμύμονα Πηλεΐωνα.*
334 *ἕσσατο δ' ἔκτοσθεν ῥινὸν πολιοῖο λύκοιο* (cf. 70).
391 *πολλῆισίν μ' ἄτηισι παρὲκ νόον ἤγαγεν Ἕκτωρ.*
403 cf. *Ρ* 77 *ἀνδράσι γε θνητοῖσι δαμήμεναι ἠδ' ὀχέεσθαι.*
553 *κούρη τ' αἰγιόχοιο Διός, γλαυκῶπις Ἀθήνη.*

Λ 60 *ἠίθεόν τ' Ἀκάμαντ', ἐπιείκελον ἀθανάτοισιν.*
78 *πάντες δ' ἠιτιόωντο κελαινεφέα Κρονίωνα.*
431 *σήμερον ἢ δοιοῖσιν ἐπεύξεαι Ἱππασίδηισιν.*
478 *αὐτὰρ ἐπεὶ δὴ τόν γε δαμάσσεται ὠκὺς ὀιστός.*
479 *ὠμοφάγοι μιν θῶες ἐν οὔρεσι δαρδάπτουσιν.*
550 cf. *Ρ* 659 *οἵ τέ μιν οὐκ εἰῶσι βοῶν ἐκ πῖαρ ἑλέσθαι.*
595 cf. *Ο* 591 *στῆ δὲ μεταστρεφθείς, ἐπεὶ ἵκετο ἔθνος ἑταίρων* (cf. 157).
669 *ἔσθ', οἵη πάρος ἔσκεν ἐνὶ γναμπτοῖσι μέλεσσιν.*
734 *ἀλλά σφι προπάροιθε φάνη μέγα ἔργον Ἄρηος.*

Μ 17 *δὴ τότε μητιόωντο Ποσειδάων καὶ Ἀπόλλων.*
73 *οὐκέτ' ἔπειτ' οἴω οὐδ' ἄγγελον ἀπονέεσθαι* (cf. 217).

369 cf. *N* 753 *αἶψα δ' ἐλεύσομαι αὖτις, ἐπὴν εὖ τοῖς ἐπαμύνω.*
464 *σμερδαλέοι, τὸν ἕεστο περὶ χροΐ, δοιὰ δὲ χερσίν.*

N 3 cf. 7 et *Φ* 415 *νωλεμέως, αὐτὸς δὲ πάλιν τρέπεν ὄσσε φαεινώ.*
29 *γηθοσύνη δὲ θάλασσα διίστατο· τοὶ δὲ πέτοντο.*
103 *θώων παρδαλίων τε λύκων τ' ἤια πέλονται.*
168 *οἰσόμενος δόρυ μακρόν, ὅ οἱ κλισίηφι λέλειπτο* (cf. 76).
343 sq. . . . *μάλα κεν θρασυκάρδιος εἴη,*
ὃς τότε γηθήσειεν ἰδὼν πόνον οὐδ' ἀκάχοιτο.

Ξ 84 *οὐλόμεν', αἴθ' ὤφελλες ἀεικελίου στρατοῦ ἄλλου* (cf. 136).
157 *Ζῆνα δ' ἐπ' ἀκροτάτης κορυφῆς πολυπίδακος Ἴδης.*
160 *ὅππως ἐξαπάφοιτο Διὸς νόον αἰγιόχοιο* (cf. 38).
161 *ἥδε δέ οἱ κατὰ θυμὸν ἀρίστη φαίνετο βουλή.*
169 *ἔνθ' ἥ γ' εἰσελθοῦσα θύρας ἐπέθηκε φαεινάς.*
172 *ἀμβροσίωι ἑανῶι, τό ῥά οἱ τεθυωμένον ἦεν.*
176 *πεξαμένη, χερσὶ πλοκάμους ἔπλεξε φαεινούς.*
187 *αὐτὰρ ἐπεὶ δὴ πάντα περὶ χροῒ θήκατο κόσμον.*
193 *τὴν δ' ἠμείβετ' ἔπειτα Διὸς θυγάτηρ Ἀφροδίτη.*
198 sq. *δὸς νῦν μοι φιλότητα καὶ ἵμερον, ὧι τε σὺ πάντας*
δαμνᾶι ἀθανάτους ἠδὲ θνητοὺς ἀνθρώπους.
200 = 301 *εἶμι γὰρ ὀψομένη πολυφόρβου πείρατα γαίης*
202 sq. = 303 sq. *οἵ με σφοῖσι δόμοισιν ἐὺ τρέφον ἠδ' ἀτίταλλον*
δεξάμενοι Ῥείης.
211 *τὴν δ' αὖτε προσέειπε φιλομμειδὴς Ἀφροδίτη.*
228 *ἀκροτάτας κορυφάς, οὐδὲ χθόνα μάρπτε ποδοῖιν.*
282 *ἠέρα ἑσσαμένω ῥίμφα πρήσσοντε κέλευθον.*
294 *ὡς δ' ἴδεν, ὥς μιν ἔρος πυκινὰς φρένας ἀμφεκάλυψεν.*
297 *στῆ δ' αὐτῆς προπάροιθεν, ἔπος τ' ἔφατ' ἔκ τ' ὀνόμαζεν.*
315 *οὐ γάρ πώ ποτε μ' ὧδε θεᾶς ἔρος οὐδὲ γυναικός* (cf. 91).
351 cf. *Σ* 562 *καλὴν χρυσείην· στιλπναὶ δ' ἀπέπιπτον ἔερσαι* (cf. 89).
470 *φράζεο, Πουλυδάμα, καί μοι νημερτὲς ἐνίσπες.*
479 *Ἀργεῖοι ἰόμωροι, ἀπειλάων ἀκόρητοι.*

O 12 *τὸν δὲ ἰδὼν ἐλέησε πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε.*

37 καὶ τὸ κατειβόμενον Στυγος ὕδωρ, ὅς τε μέγιστος.
60 αὖτις δ' ἐμπνεύσῃσι μένος, λελάθῃι δ' ὀδυνάων.
75 ὥς οἱ ὑπέστην πρῶτον, ἐμῶι δ' ἐπένευσα κάρητι.
189 τριχθὰ δὲ πάντα δέδασται, ἕκαστος δ' ἔμμορε τιμῆς.
273 τὸν μέν τ' ἠλίβατος πέτρη καὶ δάσκιος ὕλη.
551 ναῖε δὲ πὰρ Πριάμωι, ὁ δέ μιν τῖεν ἶσα τέκεσσιν.
632 μυρίαι, ἐν δέ τε τῇσι νομεὺς οὔ πω σάφα εἰδώς.

Π 176 Σπερχειῶι ἀκάμαντι, γυνὴ θεῶι εὐνηθεῖσα.
181 sqq. Φύλαντος θυγάτηρ· τῆς δὲ κρατὺς ἀργεϊφόντης
ἠράσατ', ὀφθαλμοῖσι ἰδὼν μετὰ μελπομένῃσιν
ἐν χορῶι Ἀρτέμιδος χρυσηλακάτου κελαδεινῆς.
231 cf. Ω 306 εὔχετ' ἔπειτα στὰς μέσωι ἕρκεϊ, λεῖβε δὲ οἶνον.
432 Ἥρην δὲ προσέειπε κασιγνήτην ἄλοχόν τε.
498 sq. σοὶ γὰρ ἐγὼ καὶ ἔπειτα κατηφείη καὶ ὄνειδος
ἔσσομαι ἤματα πάντα διαμπερές, εἴ κέ μ' Ἀχαιοί·
853 ἄγχι παρέστηκεν θάνατος καὶ μοῖρα κραταιή.

Ρ 32 πρίν τι κακὸν παθέειν· ῥεχθὲν δέ τε νήπιος ἔγνω.
83 Ἕκτορα δ' αἰνὸν ἄχος πύκασε φρένας ἀμφιμελαίνας
323 Αἰνείαν ὤτρυνε δέμας Περίφαντι ἐοικώς.
374 ἀλλήλων ἀλεείνοντες βέλεα στονόεντα.
409 ἥ οἱ ἀπαγγέλλεσκε Διὸς μεγάλοιο νόημα.
503 sq. Ἕκτορα Πριαμίδην μένεος σχήσεσθαι ὀίω
πρίν γ' ἐπ' Ἀχιλλῆος καλλίτριχε βήμεναι ἵππω (cf. 151).
748 ὑλήεις, πεδίοιο διαπρύσιον τετυχηκώς.

Σ 11 χερσὶν ὕπο Τρώων λείψειν φάος ἠελίοιο.
85 ἤματι τῶι ὅτε σε βροτοῦ ἀνέρος ἔμβαλον εὐνῆι.
86 sq. αἴθ' ὄφελες σὺ μὲν αὖθι μετ' ἀθανάτῃς ἁλίῃσιν
ναίειν, Πηλεὺς δὲ θνητὴν ἀγαγέσθαι ἄκοιτιν (cf. 190).
170 ὄρσεο, Πηλεΐδη, πάντων ἐκπαγλότατ' ἀνδρῶν.
339 ἀμφὶ δέ σε Τρωαὶ καὶ Δαρδανίδες βαθύκολποι.
389 τὴν μὲν ἔπειτα καθεῖσεν ἐπὶ θρόνου ἀργυροήλου.
401 πόρπας τε γναμπτάς θ' ἕλικας κάλυκάς τε καὶ ὅρμους.
403 ἀφρῶι μορμύρων ῥέεν ἄσπετος· οὐδέ τις ἄλλος.
404 ἤιδεεν οὔτε θεῶν οὔτε θνητῶν ἀνθρώπων.
434 πολλὰ μάλ' οὐκ ἐθέλουσα· ὁ μὲν δὴ γήραϊ λυγρῶι.

593 ἔνθα μὲν ἠίθεοι καὶ παρθένοι ἀλφεσίβοιαι.
603 πολλὸς δ' ἱμερόεντα χορὸν περιίσταθ' ὅμιλος (cf. 120).
610 τεῦξ' ἄρα οἱ θώρηκα φαεινότερον πυρὸς αὐγῆς.

T 1 Ἠὼς μὲν κροκόπεπλος ἀπ' Ὠκεανοῖο ῥοάων.
38 Πατρόκλωι δ' αὖτ' ἀμβροσίην καὶ νέκταρ ἐρυθρόν.
113 ἀλλ' ὄμοσεν μέγαν ὅρκον, ἔπειτα δὲ πολλὸν ἀάσθη.
286 εἶπε δ' ἄρα κλαίουσα γυνὴ ἐικυῖα θεῇσιν.
297 sqq. κλαίειν, ἀλλά μ' ἔφασκες Ἀχιλλῆος θείοιο
κουριδίην ἄλοχον θήσειν, ἄξειν δ' ἐνὶ νηυσὶν.
ἐς Φθίην, δαίσειν δὲ γάμον μετὰ Μυρμιδόνεσσιν.
322 οὐδ' εἴ κεν τοῦ πατρὸς ἀποφθιμένοιο πυθοίμην (cf. 152).
334 ἤδη γὰρ Πηλῆά γ' ὀίομαι ἢ κατὰ πάμπαν.
336 γήραΐ τε στυγερῶι καὶ ἐμὴν ποτιδέγμενον αἰεί.

Y 128 γεινομένωι ἐπένησε λίνωι, ὅτε μιν τέκε μήτηρ.
206 φασὶ σὲ μὲν Πηλῆος ἀμύμονος ἔκγονον εἶναι (cf. 285).
214 ἡμετέρην γενεήν, πολλοὶ δέ μιν ἄνδρες ἴσασιν.
215 Δάρδανον αὖ πρῶτον τέκετο νεφεληγερέτα Ζεύς.
234 sq. τὸν καὶ ἀνηρείψαντο θεοὶ Διὶ οἰνοχοεύειν
κάλλεος εἵνεκα οἷο, ἵν' ἀθανάτοισι μετείη.
307 sq. νῦν δὲ δὴ Αἰνείαο βίη Τρώεσσιν ἀνάξει
καὶ παίδων παῖδες, τοί κεν μετόπισθε γένωνται.
309 τὸν δ' ἠμείβετ' ἔπειτα βοῶπις πότνια Ἥρη.
310 ἐννοσίγαι', αὐτὸς σὺ μετὰ φρεσὶ σῆισι νόησον.

Φ 476 εὐχομένου, ὡς τὸ πρίν, ἐν ἀθανάτοισι θεοῖσιν (cf. 48).
448 Φοῖβε, σὺ δ' εἰλίποδας ἕλικας βοῦς βουκολέεσκες.
485 ἤ τοι βέλτερόν ἐστι κατ' οὔρεα θῆρας ἐναίρειν.

X 5 Ἕκτορα δ' αὐτοῦ μεῖναι ὀλοιὴ μοῖρα πέδησεν.
10 ἔγνως, ὡς θεός εἰμι, σὺ δ' ἀσπερχὲς μενεαίνεις.
51 πολλὰ γὰρ ὤπασε παιδὶ γέρων ὀνομάκλυτος Ἄλτης.
87 κλαύσομαι ἐν λεχέεσσι, φίλον θάλος, ὃν τέκον αὐτή.
145 οἱ δὲ παρὰ σκοπιὴν καὶ ἐρινεὸν ἠνεμόεντα.
154 καλοὶ λαΐνεοι, ὅθι εἵματα σιγαλόεντα.
221 cf. *Π* 60 προπροκυλινδόμενος πατρὸς Διὸς αἰγιόχοιο.
298 Δηίφοβον γὰρ ἐγώ γ' ἐφάμην ἥρωα παρεῖναι.
445 νηπίη, οὐδ' ἐνόησεν, ὅ μιν μάλα τῆλε λοετρῶν.

Ψ 232 *κλίνθη κεκμηώς, ἐπὶ δὲ γλυκὺς ὕπνος ὄρουσεν.*
475 *ἵπποι ἀερσίποδες πολέος πεδίοιο δίενται.*
623 *θεύσεαι· ἤδη γὰρ χαλεπὸν κατὰ γῆρας ἐπείγει.*
745 *στῆσαν δ' ἐν λιμένεσσι, Θόαντι δὲ δῶρον ἔδωκαν* (cf. 213).
868 *ἣ μὲν ἔπειτ' ἤιξε πρὸς οὐρανόν, ἣ δὲ παρείθη.*

Ω 26 *οὐδὲ Ποσειδάων' οὐδὲ γλαυκώπιδι κούρηι.*
58 *Ἕκτωρ μὲν θνητός τε γυναῖκά τε θήσατο μαζόν.*
77 *ὡς ἔφατ', ὦρτο δὲ Ἶρις ἀελλόπος ἀγγελέουσα.*
105 *πένθος ἄλαστον ἔχουσα μετὰ φρεσίν· οἶδα καὶ αὐτός.*
130 sqq. *οὔτ' εὐνῆς; ἀγαθὸν δὲ γυναικί περ ἐν φιλότητι*
μίσγεσθ' οὐ γάρ μοι δηρὸν βέηι, ἀλλά τοι ἤδη
ἄγχι παρέστηκεν θάνατος καὶ μοῖρα κραταιή.
171 *θάρσει, Δαρδανίδη Πρίαμε, φρεσί, μηδέ τι τάρβει.*
280 *αὐτὸς ἔχων ἀτίταλλεν ἐυξέστηι ἐπὶ φάτνηι.*
294 = 312 *δεξιόν, ὄφρα μιν αὐτὸς ἐν ὀφθαλμοῖσι νοήσας.*
309 *δός μ' ἐς Ἀχιλλῆος φίλον ἐλθεῖν ἠδ' ἐλεεινόν.*
335 *ἀνδρὶ ἑταιρίσσαι, καί τ' ἔκλυες, ὧι κ' ἐθέληισθα.*
373 *οὕτω πηι τάδε γ' ἐστί, φίλον τέκος, ὡς ἀγορεύεις.*
487 *τηλίκου, ὥς περ ἐγών, ὀλοῶι ἐπὶ γήραος οὐδῶι.*
616 *νυμφάων, αἵ τ' ἀμφ' Ἀχελώιον ἐρρώσαντο.*
671 *ὡς ἄρα φωνήσας ἐπὶ καρπῶι χεῖρα γέροντος* || *ἔλλαβε.*
797 *αἶψα δ' ἄρ' ἐς κοίλην κάπετον θέσαν, αὐτὰρ ὕπερθεν.*

α 1 *ἄνδρα μοι ἔννεπε, μοῦσα, πολύτροπον, ὃς μάλα πολλά.*
208 *αἰνῶς μὲν κεφαλήν τε καὶ ὄμματα καλὰ ἔοικας.*
366 cf. σ 213 *πάντες δ' ἠρήσαντο παραὶ λεχέεσσι κλιθῆναι.*

γ 246 *ὥς τέ μοι ἀθάνατος ἰνδάλλεται εἰσοράασθαι.*
282 *Φρόντιν Ὀνητορίδην, ὃς ἐκαίνυτο φῦλ' ἀνθρώπων.*
309 *ἤ τοι ὁ τὸν κτείνας δαίνυ τάφον Ἀργείοισιν.*
361 *εἶμ', ἵνα θαρσύνω θ' ἑτάρους εἴπω τε ἕκαστα.*

δ 45 *ὥς τε γὰρ ἠελίου αἴγλη πέλεν ἠὲ σελήνης.*
64 *σκηπτούχων, ἐπεὶ οὔ κε κακοὶ τοιούσδε τέκοιεν.*
121 *ἐκ δ' Ἑλένη θαλάμοιο θυώδεος ὑψορόφοιο.*
209 *ὡς νῦν Νέστορι δῶκε διαμπερὲς ἤματα πάντα.*
348 *ἄλλα παρὲξ εἴποιμι παρακλιδόν, οὐδ' ἀπατήσω.*
355 *Αἰγύπτου προπάροιθε, Φάρον δέ ἑ κικλήσκουσιν.*

376 *ἐκ μέν τοι ἐρέω, ἥ τις σύ πέρ ἐσσι θεάων.*
414 *τὸν μὲν ἐπὴν δὴ πρῶτα κατευνηθέντα ἴδησθε.*
540 *ἤθελ' ἔτι ζώειν καὶ ὁρᾶν φάος ἠελίοιο.*
710 *ἦ ἵνα μηδ' ὄνομ' αὐτοῦ ἐν ἀνθρώποισι λίπηται.*
825 *θάρσει, μηδέ τι πάγχυ μετὰ φρεσὶ δείδιθι λίην.*

ε 35 *Φαιήκων ἐς γαῖαν, οἳ ἀγχίθεοι γεγάασιν.*
37 *πέμψουσιν δ' ἐν νηὶ φίλην ἐς πάτριδα γαῖαν*
54 *τῷ ἴκελος πολέεσσιν ὀχήσατο κύμασιν Ἑρμῆς.*
113 *οὐ γάρ οἱ τῇδ' αἶσα φίλων ἀπονόσφιν ὀλέσθαι* (cf. 195).
119 *οἵ τε θεαῖς ἀγάασθε παρ' ἀνδράσιν εὐνάζεσθαι.*
129 *ὣς δ' αὖ νῦν μοι ἀγᾶσθε, θεοί, βροτὸν ἄνδρα παρεῖναι.*
136 *θήσειν ἀθάνατον καὶ ἀγήραον ἤματα πάντα.*
146 *οὕτω νῦν ἀπόπεμπε, Διὸς δ' ἐποπίζεο μῆνιν.*
148 *ὣς ἄρα φωνήσας ἀπέβη κρατὺς ἀργεϊφόντες.*
150 *ἤι', ἐπεὶ δὴ Ζηνὸς ἐπέκλυεν ἀγγελιάων.*
226 *ἐλθόντες δ' ἄρα τώ γε μυχῷ σπείους γλαφυροῖο.*
228 *ἦμος δ' ἠριγένεια φάνη ῥοδοδάκτυλος Ἠώς.*
230 cf. *κ* 543 *αὐτὴ δ' ἀργύφεον φᾶρος μέγα ἕννυτο νύμφη.*
241 *αὐτὰρ ἐπεὶ δὴ δεῖξ', ὅθι δένδρεα μακρὰ πεφύκειν.*
276 *τὴν γὰρ δή μιν ἄνωγε Καλυψὼ δῖα θεάων* (cf. 28).
347 *ἄμβροτον· οὐδέ τί τοι παθέειν δέος οὐδ' ἀπολέσθαι.*
427 *εἰ μὴ ἐπὶ φρεσὶ θῆκε θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη.*
476 *ἐν περιφαινομένῳ· δοιοὺς δ' ἄρ' ὑπήλυθε θάμνους.*

ζ 16 *κοιμᾶτ' ἀθανάτῃσι φυὴν καὶ εἶδος ὁμοίη.*
66 *ὣς ἔφατ'· αἴδετο γὰρ θαλερὸν γάμον ἐξονομῆναι* (cf. 253).
75 *καὶ τὴν μὲν κατέθηκεν ἐυξέστῳ ἐπ' ἀπήνῃ* (cf. 237).
109 *ὣς ἥ γ' ἀμφιπόλοισι μετέπρεπε παρθένος ἀδμής.*
111 *ζεύξασ' ἡμιόνους πτύξασά τε εἵματα καλά.*
123 sq. *νυμφάων, αἳ ἔχουσ' ὀρέων αἰπεινὰ κάρηνα*
καὶ πηγὰς ποταμῶν καὶ πίσεα ποιήεντα.
149 sqq. *γουνοῦμαί σε, ἄνασσα· θεός νύ τις ἦ βροτός ἐσσι;*
εἰ μέν τις θεός ἐσσι, τοὶ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν,
Ἀρτέμιδί σε ἐγώ γε, Διὸς κούρῃ μεγάλοιο (cf. 93).
153 *εἰ δέ τίς ἐσσι βροτῶν, οἳ ἐπὶ χθονὶ ναιετάουσιν* (cf. 110).
154 sq. *τρὶς μάκαρες μὲν σοί γε πατὴρ καὶ πότνια μήτηρ,*
τρὶς μάκαρες δὲ κασίγνητοι· μάλα πού σφισι θυμός
(cf. 134 sq.).

175 *ἀλλά, ἄνασσ', ἐλέαιρε· σὲ γὰρ κακὰ πολλὰ μογήσας.*
203 *δηιοτῆτα φέρων· μάλα γὰρ φίλοι ἀθανάτοισιν.*
244 *αἲ γὰρ ἐμοὶ τοιόσδε πόσις κεκλημένος εἴη.*

η 94 *ἀθανάτους ὄντας καὶ ἀγήρως ἤματα πάντα.*
116 *συκέαι τε γλυκεραὶ καὶ ἐλαῖαι τηλεθόωσαι.*
323 *λαῶν ἡμετέρων, ὅτε τε ξανθὸν Ῥαδάμανθυν.*

θ 32 *οὐδὲ γὰρ οὐδέ τις ἄλλος, ὅτις κ' ἐμὰ δώμαθ' ἵκηται.*
85 *κὰκ κεφαλῆς εἴρυσσε, κάλυψε δὲ καλὰ πρόσωπα.*
92 *ἂψ Ὀδυσεὺς κατὰ κρᾶτα καλυψάμενος γοάασκεν* (cf. 217).
116 *Ναυβολίδης, ὃς ἄριστος ἔην εἶδός τε δέμας τε.*
212 *τῶν δ' ἄλλων οὔ πέρ τιν' ἀναίνομαι οὐδ' ἀθερίζω.*
248 *αἰεὶ δ' ἧμιν δαίς τε φίλη κίθαρίς τε χοροί τε.*
288 *ἰσχανόων φιλότητος ἐυστεφάνου Κυθερείης.*
298 *οὐδέ τι κινῆσαι μελέων ἦν οὐδ' ἀναεῖραι.*
362—366 *ἡ δ' ἄρα Κύπρον ἵκανε φιλομμειδὴς Ἀφροδίτη,*
ἐς Πάφον· ἔνθα δέ οἱ τέμενος βωμός τε θυήεις.
ἔνθα δέ μιν χάριτες λοῦσαν καὶ χρῖσαν ἐλαίωι
ἀμβρότωι, οἷα θεοὺς ἐπενήνοθεν αἰὲν ἐόντας,
ἀμφὶ δὲ εἵματα ἕσσαν ἐπήρατα, θαῦμα ἰδέσθαι.
409 *δεινόν, ἄφαρ τὸ φέροιεν ἀναρπάξασαι ἄελλαι* (cf. 209).
457 *ἤιε· Ναυσικάα δὲ θεῶν ἄπο κάλλος ἔχουσα.*
458 *στῆ ῥα παρὰ σταθμὸν τέγεος πύκα ποιητοῖο.*
585 sq. *ἐσθλός; ἐπεὶ οὐ μέν τι κασιγνήτοιο χερείων*
γίγνεται, ὅς κεν ἑταῖρος ἐὼν πεπνυμένα εἰδῆι.

ι 68 cf. *μ* 314 *λαίλαπι θεσπεσίηι, σὺν δὲ νεφέεσσι κάλυψεν.*
155 *αἶγας ὀρεσκώιους, ἵνα δειπνήσειαν ἑταῖροι.*
189 *πωλεῖτ', ἀλλ' ἀπάνευθεν ἐὼν ἀθεμίστια ἤιδη.*
192 *ὑψηλῶν ὀρέων, ὅ τε φαίνεται οἶον ἀπ' ἄλλων.*
276 *οὐδὲ θεῶν μακάρων, ἐπεὶ ἦ πολὺ φέρτεροί εἰμεν.*
295 *σχέτλια ἔργ' ὁρόωντες, ἀμηχανίη δ' ἔχε θυμόν.*
455 *Οὖτις, ὃν οὔ πώ φημι πεφυγμένον εἶναι ὄλεθρον.*
502—504 *Κύκλωψ, αἴ κέν τίς σε καταθνητῶν ἀνθρώπων*
ὀφθαλμοῦ εἴρηται ἀεικελίην ἀλαωτύν,
φάσθαι Ὀδυσσῆα πτολιπόρθιον ἐξαλαῶσαι.
521 *οὔτε θεῶν μακάρων οὔτε θνητῶν ἀνθρώπων.*

κ 8 *οἳ δ' αἰεὶ παρὰ πατρὶ φίλωι καὶ μητέρι κεδνῆι.*

11 *ἤματα· νύκτας δ' αὖτε παρ' αἰδοίηις ἀλόχοισιν.*
38 sq. *ὢ πόποι, ὡς ὅδε πᾶσι φίλος καὶ τίμιός ἐστιν*
ἀνθρώποις, ὅτεών τε πόλιν καὶ γαῖαν ἵκηται.
195 *νῆσον, τὴν πέρι πόντος ἀπείριτος ἐστεφάνωται.*
211 *ξεστοῖσιν λάεσσι, περισκέπτωι ἐνὶ χώρωι.*
218 *ὣς τοὺς ἀμφὶ λύκοι κρατερώνυχες ἠδὲ λέοντες.*
273 *αὐτὰρ ἐγὼν εἶμι, κρατερὴ δέ μοι ἔπλετ' ἀνάγκη.*
301 *μή σ' ἀπογυμνωθέντα κακὸν καὶ ἀνήνορα θείηι.*
331 *φάσκεν ἐλεύσεσθαι χρυσόρραπις ἀργεϊφόντης.*
340 *ἐς θάλαμόν τ' ἰέναι καὶ σῆς ἐπιβήμεναι εὐνῆς* (cf. *κ* 480 et h. Ven. 155).
479 *οἳ μὲν κοιμήσαντο κατὰ μέγαρα σκιόεντα.*
498 *ἤθελ' ἔτι ζώειν καὶ ὁρᾶν φάος ἠελίοιο.*

λ 184 *σὸν δ' οὔ πώ τις ἔχει καλὸν γέρας, ἀλλὰ ἕκηλος.*
245 *λῦσε δὲ παρθενίην ζώνην, κατὰ δ' ὕπνον ἔχευεν.*
251 *νῦν δ' ἔρχευ πρὸς δῶμα καὶ ἴσχευ μηδ' ὀνομήνηις.*
304 = 484 *τεθνᾶσιν· τιμὴν δὲ λελόγχασιν ἶσα θεοῖσιν.*
337 *εἶδός τε μέγεθός τε ἰδὲ φρένας ἔνδον ἐίσας.*
341 cf. *π* 232 *κτήματ' ἐνὶ μεγάροισι θεῶν ἰότητι κέονται.*
393 sq. *ἀλλ' οὐ γάρ οἱ ἔτ' ἦν ἲς ἔμπεδος οὐδέ τι κῖκυς*
οἵη περ πάρος ἔσκεν ἐνὶ γναμπτοῖσι μέλεσσιν.
574 *τοὺς αὐτὸς κατέπεφνεν ἐν οἰοπόλοισιν ὄρεσσιν.*
611 sq. *ἄρκτοι τ' ἀγρότεροί τε σύες χαροποί τε λέοντες*
ὑσμῖναί τε μάχαι τε φόνοι τ' ἀνδροκτασίαι τε.

μ 116 *σχέτλιε, καὶ δὴ αὖ τοι πολεμήια ἔργα μέμηλεν.*
285 *νήσου ἀποπλαγχθέντας ἐν ἠεροειδέι πόντωι.*
318 *ἔνθα δ' ἔσαν νυμφέων καλοὶ χοροὶ ἠδὲ θόωκοι.*
411 *εἰς ἄντλον κατέχυνθ'· ὃ δ' ἄρα πρυμνῆι ἐνὶ νηί.*

ν 79 sq. *καὶ τῶι νήδυμος ὕπνος ἐπὶ βλεφάροισιν ἔπιπτεν,*
νήγρετος ἥδιστος, θανάτωι ἄγχιστα ἐοικώς.
136 cf. *π* 231 *χαλκόν τε χρυσόν τε ἅλις ἐσθῆτά θ' ὑφαντήν.*
289 cf. *π* 158 *καλῆι τε μεγάληι καὶ ἀγλαὰ ἔργα ἰδυίηι.*
324 *νῦν δέ σε πρὸς πατρὸς γουνάζομαι· οὐ γὰρ ὀίω.*
351 cf. *ι* 431 *τοῦτο δὲ Νήριτόν ἐστιν, ὄρος καταειμένον ὕληι* (cf. 286).

§ 384 sq. *καὶ φάτ᾽ ἐλεύσεσθαι ἢ ἐς θέρος ἢ ἐς ὀπώρην*
πολλὰ χρήματ᾽ ἄγοντα, σὺν ἀντιθέοις ἑτάροισιν.
485 *ἀγκῶνι νύξας· ὃ δ᾽ ἄρ᾽ ἐμμαπέως ὑπάκουσεν.*

ο 105 *ἔνθ᾽ ἔσαν οἱ πέπλοι παμποίκιλοι, οὓς κάμεν αὐτή* (cf. 89).
246 *παντοίην φιλότητ᾽ οὐδ᾽ ἵκετο γήραος οὐδόν.*
250 *ἀλλ᾽ ἤ τοι Κλεῖτον χρυσόθρονος ἥρπασεν Ἠώς.*
319 *Ἑρμείαο ἕκητι διακτόρου, ὅς ῥά τε πάντων.*
366 *αὐτὰρ ἐπεὶ ῥ᾽ ἥβην πολυήρατον ἱκόμεθ᾽ ἄμφω.*
384 *ἠὲ διεπράθετο πτόλις ἀνδρῶν εὐρυάγυια.*
403 *νῆσός τις Συρίη κικλήσκεται, εἴ που ἀκούεις.*
427 *ἀλλά μ᾽ ἀνήρπαξαν Τάφιοι, ληίστορες ἄνδρες.*

π 106 sq. *βουλοίμην κ᾽ ἐν ἐμοῖσι κατακτάμενος μεγάροισιν*
τεθνάμεν ἢ τάδε γ᾽ αἰὲν ἀεικέα ἔργ᾽ ὁράασθαι.
145 *ἧσται ὀδυρόμενος, φθινύθει δ᾽ ἀμφ᾽ ὀστεόφι χρώς* (cf. 272).
174 *θῆκ᾽ ἀμφὶ στήθεσσι, δέμας δ᾽ ὤφελλε καὶ ἥβην* (cf. 90).
179 *ταρβήσας δ᾽ ἑτέρωσε βάλ᾽ ὄμματα, μὴ θεὸς εἴη.*
181 *ἀλλοῖός μοι, ξεῖνε, φάνης νέον ἠὲ πάροιθεν* (cf. 179 sq.).
187 *οὔ τίς τοι θεός εἰμι· τί μ᾽ ἀθανάτοισιν ἐίσκεις.*
210 *ἀνδρὶ νέωι καὶ καλὰ περὶ χροῒ εἵματ᾽ ἔχοντι.*
260 *καὶ φράσαι, ἤ κεν νῶιν Ἀθήνη σὺν Διὶ πατρὶ* (cf. 179).

ρ 354 *Ζεῦ ἄνα, Τηλέμαχόν μοι ἐν ἀνδράσιν ὄλβιον εἶναι.*
365 *βῆ δ᾽ ἴμεν αἰτήσων ἐνδέξια φῶτα ἕκαστον.*
531 *ἢ αὐτοῦ κατὰ δώματ᾽, ἐπεί σφισι θυμὸς ἐύφρων.*

σ 157 *ἂψ δ᾽ αὖτις κατ᾽ ἄρ᾽ ἕζετ᾽ ἐπὶ θρόνου, ἔνθεν ἀνέστη.*
193 *ἀμβροσίωι, οἵωι περ ἐυστέφανος Κυθέρεια.*
203 *αὐτίκα νῦν, ἵνα μηκέτ᾽ ὀδυρομένη κατὰ θυμὸν* (cf. 152).

τ 72 *ἦ ὅτι οὐ λιπόω, κακὰ δὲ χροῒ εἵματα εἷμαι* (cf. 172).
409 *τῶι δ᾽ Ὀδυσεὺς ὄνομ᾽ ἔστω ἐπώνυμον· αὐτὰρ ἐγώ γε.*
473 *ἁψαμένη δὲ γενείου Ὀδυσσῆα προσέειπεν* (cf. 27).

υ 164 *καὶ τοὺς μέν ῥ᾽ εἴασε καθ᾽ ἕρκεα καλὰ νέμεσθαι.*
295 *ξείνους Τηλεμάχου, ὅς κεν τάδε δώμαθ᾽ ἵκηται.*

φ 105 *αὐτὰρ ἐγὼ γελόω καὶ τέρπομαι ἄφρονι θυμῶι.*

χ 311 = 343 = 366 *καί μιν λισσόμενος ἔπεα πτερόεντα προσηύδα.*
324 *σοὶ δ' ἄλοχόν τε φίλην σπέσθαι καὶ τέκνα τεκέσθαι.*

Hes. theog. 2 *αἶθ' Ἑλικῶνος ἔχουσιν ὄρος μέγα τε ζάθεόν τε.*
5 *καί τε λοεσσάμεναι τέρενα χρόα Τερμησσοῖο.*
7 sq. *ἀκροτάτωι Ἑλικῶνι χοροὺς ἐνεποιήσαντο*
καλούς, ἱμερόεντας, ἐπεῤῥώσαντο δὲ ποσσίν.
13 *κούρην τ' αἰγιόχοιο Διὸς γλαυκῶπιν Ἀθήνην.*
14 *Φοῖβόν τ' Ἀπόλλωνα καὶ Ἄρτεμιν ἰοχέαιραν.*
16 *καὶ Θέμιν αἰδοίην ἑλικοβλέφαρόν τ' Ἀφροδίτην.*
28 *ἴδμεν δ', εὖτ' ἐθέλωμεν, ἀληθέα μυθήσασθαι* (cf. 38).
58 *ἀλλ' ὅτε δή ῥ' ἐνιαυτὸς ἔην, περὶ δ' ἔτραπον ὧραι* (cf. 102).
122 *δάμναται ἐν στήθεσσι νόον καὶ ἐπίφρονα βουλήν.*
129 sq. *γείνατο δ' Οὔρεα μακρά, θεῶν χαρίεντας ἐναύλους,*
Νυμφέων, αἳ ναίουσιν ἀν' οὔρεα βησσήεντα.
148 *τρεῖς παῖδες μεγάλοι καὶ ὄβριμοι, οὐκ ὀνομαστοί.*
205 *παρθενίους τ' ὀάρους μειδήματά τ' ἐξαπάτας τε.*
225 *Γῆράς τ' οὐλόμενον καὶ Ἔριν τέκε καρτερόθυμον.*
284 *χὼ μὲν ἀποπτάμενος, προλιπὼν χθόνα μητέρα μήλων.*
415 *ἀθανάτοις τε θεοῖσι τετιμένη ἐστὶ μάλιστα.*
449 *πᾶσι μετ' ἀθανάτοισι τετίμηται γεράεσσι.*
488 *σχέτλιος, οὐδ' ἐνόησε μετὰ φρεσίν, ὥς οἱ ὀπίσσω.*
515 *εἰς Ἔρεβος κατέπεμψε βαλὼν ψολόεντι κεραυνῶι.*
550 *φῆ ῥα δολοφρονέων· Ζεὺς δ', ἄφθιτα μήδεα εἰδώς.*
582 *κνώδαλ', ὅσ' ἤπειρος πολλὰ τρέφει ἠδὲ θάλασσα.*
585 *αὐτὰρ ἐπειδὴ τεῦξε καλὸν κακὸν ἀντ' ἀγαθοῖο.*
770 *νηλειής, τέχνην δὲ κακὴν ἔχει· ἐς μὲν ἰόντας.*
798 *στρωτοῖς ἐν λεχέεσσι, κακὸν δ' ἐπὶ κῶμα καλύπτει.*
879 *ἔργ' ἐρατὰ φθείρουσι χαμαιγενέων ἀνθρώπων.*
926 *πότνιαν ἧι κέλαδοί τε ἅδον πόλεμοί τε μάχαι τε.*

Hes. opera et dies 63 sq. *αὐτὰρ Ἀθήνην*
ἔργα διδασκῆσαι, πολυδαίδαλον ἱστὸν ὑφαίνειν,
καὶ χάριν ἀμφιχέαι κεφαλῆι χρυσέην Ἀφροδίτην.
108 (?) *ὡς ὁμόθεν γεγάασι θεοὶ θνητοί τ' ἄνθρωποι.*
199 *ἀθανάτων μετὰ φῦλον ἴτην προλιπόντ' ἀνθρώπους.*
204 *ὕψι μάλ' ἐν νεφέεσσι φέρων ὀνύχεσσι μεμαρπώς.*

277 ἰχθύσι μὲν καὶ θηρσὶ καὶ οἰωνοῖς πετεηνοῖς.
414 ἦμος δὴ λήγει μένος ὀξέος ἠελίοιο (cf. 169).
510 οὔρεος ἐν βήσσηις πιλνᾶι χθονὶ πουλυβοτείρηι.
519 καὶ διὰ παρθενικῆς ἁπαλόχροος οὐ διάησιν.
521 οὔπω ἔργ' εἰδυῖα φολυχρύσου Ἀφροδίτης.
537 χλαῖναν μὲν μαλακὴν καὶ τερμιόεντα χιτῶνα (cf. 159).
623 γῆν δ' ἐργάζεσθαι, μεμνημένος ὥς σε κελεύω.

hymn. Apoll. 2 ὅν τε θεοὶ κατὰ δῶμα Διὸς τρομέουσιν ἰόντα.
9 πασσάλου ἐκ χρυσέου· τὴν δ' εἰς θρόνον εἷσεν ἄγουσα.
71 μή, ὁπόταν τὸ πρῶτον ἴδηι φάος ἠελίοιο.
87 ἦ μὴν Φοίβου τῆιδε θυώδης ἔσσεται αἰεί.
200 (cf. η 137) ἐν δ' αὖ τῆισιν Ἄρης καὶ ἐΰσκοπος ἀργειφόντης.
313 πρῶτος, ἐπεί μ' ἄλοχον ποιήσατο κέδν' εἰδυῖαν.
363 ἐνταυθοῖ νῦν πύθευ ἐπὶ χθονὶ βωτιανείρηι.
461 σίτοιο γλυκεροῖο περὶ φρένας ἵμερος αἱρεῖ.
473 ἀλλά τις ἀθανάτων δεῦρ' ἤγαγεν οὐκ ἐθέλοντα (cf. 95).
515 φόρμιγγ' ἐν χείρεσσιν ἔχων, ἐρατὸν κιθαρίζων (cf. 80).
522 οἰκήσειν πολλοῖσι τετιμένοι ἀνθρώποισι.
544 εἴρηταί τοι πάντα· σὺ δὲ φρεσὶ σῆισι φύλαξαι.

hymn. Merc. 71 ἔνθα θεῶν μακάρων βόες ἄμβροτοι αὖλιν ἔχεσκον (cf. 169).
96 καὶ πεδί' ἀνθεμόεντα διήλασε κύδιμος Ἑρμῆς.
109 δάφνης ἀγλαὸν ὄζον ἑλὼν ἐπέλεψε σιδήρωι.
161 θνητοῖς ἀνθρώποισι καὶ ἀθανάτοισι θεοῖσι.
227 ὣς εἰπὼν ἤιξεν ἄναξ Διὸς υἱὸς Ἀπόλλων.
262 ἦ βοῦς ἀγραύλους διζήμενος ἐνθάδ' ἱκάνεις;
289 ἀλλ' ἄγε, μὴ πύματόν τε καὶ ὕστατον ὕπνον ἰαύσηις.
292 ἀρχὸς φηλητέων κεκλήσεαι ἤματα πάντα.
336 παῖδά τιν' εὗρον τόνδε διαπρύσιον κεραϊστήν.
476 μέλπεο καὶ κιθάριζε καὶ ἀγλαΐας ἀλέγυνε.
576 πᾶσι δ' ὅγε θνητοῖσι καὶ ἀθανάτοισιν ὁμιλεῖ.

Videmus igitur praeter libros *β* et *ψ* et *ω* omnes Homeri libros a poeta esse expressos; duobus tantum locis *ξ*, *υ*, *χ*, uno *φ*. Saepe animadvertitur poetam ea potissimum carmina describere, quae primitus nullo cum Iliade aut Odyssea conexu

coniuncta postea recepta sunt, e. gr. theomachiam libri *Φ*, Eumaei narrationem libri *ο*; poetae temporibus, utrum in Iliadem et Odysseam recepta fuerint necne, difficile est dictu; sed nihil refert; id quidem dubitari nequit, quin poeta haec parvi ambitus carmina saepissime recitaverit. Alia huius generis carmina poetae aut ignota erant aut minus accepta, e. gr. non exscripsisse videtur Atticam illam interpolationem libri *Z* de Troianarum mulierum precibus; de aliis carminibus nihil certi erui potest; nam navium catalogus libri *B* duobus tantum locis cum hymno similitudinem quandam habet (*B* 779 *φοίτων ἔνθα καὶ ἔνθα κατὰ στρατὸν* et h. Ven. 80 *πωλεῖτ' ἔνθα καὶ ἔνθα; B* 821 *θεὰ βροτῶι εὐνηθεῖσα* et h. Ven. 256 *βροτῶι εὐνηθεῖσα*); ultimi theogoniae Hesiodeae versus inde a v. 963 perpaucis locis:

967 *ὅσσαι δὴ θνητοῖσι παρ' ἀνδράσιν εὐνηθεῖσαι ἀθάναται?*
972 *ἐσθλόν, ὅς εἶσ' ἐπὶ γῆν?*
975 *θυγάτηρ χρυσέης Ἀφροδίτης?*
980 *μιχθεῖσ' ἐν φιλότητι πολυχρύσου Ἀφροδίτης?*
989 *φιλομμειδὴς Ἀφροδίτη?*
999 *καί μιν θαλερὴν ποιήσατ' ἄκοιτιν?*
1008 *ἐϋστέφανος Κυθέρεια?*
1009 *Ἀγχίσηι ἥρωϊ μιγεῖσ'?*

Sed de duobus carminibus accuratius quaerere opus erit. Ac primum quidem deorum concilium libri *Υ* 4—78 hymno nostro, quem versuum illorum poeta imitetur, recentius est putandum propter v. 8 sq.

οὔτ' ἄρα νυμφάων, αἵτ' ἄλσεα καλὰ νέμονται
καὶ πηγὰς ποταμῶν καὶ πίσεα ποιήεντα.

Primo obtutu noster poeta (h. Ven. 97—99) librum *Υ* descripsisse videtur, quippe qui novum versum (98 *ἢ νυμφέων, αἳ καλὸν ὄρος τόδε ναιετάουσιν*) interiecerit. Sed hymni exempla ostendimus (p. 175) fuisse *ζ* 123 sq.

νυμφάων, αἳ ἔχουσ' ὀρέων αἰπεινὰ κάρηνα,
καὶ πηγὰς κ. τ. λ.

et *υ* 164

καθ' ἕρκεα καλὰ νέμεσθαι

(p. 178); hymni poeta nymphis montanis (ζ 123) novum versum attribuit, cum Idae montis nymphis postea proprias partes dederit; *ἄλσεα* vero, quae *ὀρέων* vices suscipiunt, iam antea (v. 20 *ἄλσεά τε σκιόεντα*) in versibus de Dianae muneribus collocavit montium loco (versus *A* 157 *οὔρεά τε σκιόεντα*). Sed theomachiae poeta nymphas montanas neglexit, fortasse quod eas aquarias non esse putabat; quae enim causa eum movere poterat, ut versuum ζ 123 sq., quos noverat (cf. *Y* 58 *ὀρέων τ' αἰπεινὰ κάρηνα* et ζ 123) formam mutaret ita, ut scriberet *αἵ τ' ἄλσεα καλὰ νέμονται*? Itaque iudicandum est hunc versum dimidiatum eum ex hymno Ven. 97 esse mutuatum, ad versuum autem ζ 123 sq. exemplum duos, non tres versus confecisse; contra versus ζ 123 alterum colon, quo non usus erat, postea *Y* 58 adhibuisse. — Praeterea similitudinem habent h. Ven. 247 cum *Y* 65 *τά τε στυγέουσι θεοί περ* et h. Ven. 16 cum *Y* 70 *χρυσηλάκατος κελαδεινὴ Ἄρτεμις*.

Deinde breviter de Demodoci carmine nobis agendum est, quod inter omnia carmina Homerica hymni fere simillimum est; nam utrumque carmen versatur in Veneris amoribus describendis, utrumque Venerem dolo deceptam exhibet. Itaque non mirum videtur, quod similitudines quaedam inter haec duo carmina intercedunt, sed quaerendum erit, utrum ab altero adhibitum sit. ϑ 362 sqq. Venus Paphum confugit, ubi a Gratiis lavatur, cf. h. Ven. 58 sqq. eandem de Venere narrationem, antequam ad Anchisam se confert. Dixerit quispiam carminis Demodoci poetam inepte illis versibus carmini suo finem fecisse, quod Venerem hoc loco ad balneum se vertentem inducat ideoque imitatorem esse habendum; nam quod hymni poeta inter versus Demodoci alios Homericos interponit, rem contra evenisse non comprobat. Sed versus ϑ 363 et h. Ven. 59, si comparantur, hymni poetam librum ϑ imitari satis ostendunt. ϑ 362 sq. recte coniunguntur *Κύπρον ἵκανε . . . ἐς Πάφον*; sed hymni poeta, cum perveniendi per *θυώδεα νηὸν ἔδυνεν* notionem amplificaverit, valde inepte versum Homericum adiungit: *ἐς Κύπρον δ' ἐλθοῦσα θυώδεα νηὸν ἔδυνεν, ἐς Πάφον*. Praeterea Demodocus aram appellat non *θυώδεα*, sed *θυήεντα* ex Homerica consuetudine, cf. *Θ* 48 *Γάργαρον· ἔνθα δέ οἱ τέμενος βωμός τε θυήεις*; sed hymni poeta e sua consuetudine *θυώδης* scripsit, cf. v. 58 *θυώδεα*

νηόν, 66 *ἐνώδεα Κύπρον*. *θαῦμα ἰδέσθαι* versus *ϑ* 366 hymni poeta adhibuit postea v. 90, cum deae vestes describat. Denique cf. *ϑ* 288 *ἐυστεφάνου Κυθερείης* cum h. Ven. 6; *ϑ* 298 *οὐδέ τι κινῆσαι μελέων ἦν οὐδ' ἀναεῖραι* cum h. Ven. 235.

Denique, quod maiorum hymnorum Homericorum nostrique aetatem inter se comparatam attinet, iam supra (p. 180) ostendimus procul dubio nostrum poetam locos non paucos hymnorum in Apollinem et Mercurium imitari. Contra hymni in Cererem poeta, ut Gemollius evicit,[1]) hymnum in Venerem descripsit. — Auctoris arte hymnique sermone quam accuratissime examinatis et exemplis quibus poeta usus est in omnibus fere hymni versibus constitutis, tantum abest, ut insulsum Homeri et Hesiodi imitatorem eum appellemus, ut eorum, quos composuit, versuum artem novam ac saepe inauditam admiremur. Quod autem, ut rhapsodus, permultos illos versus Homericos et Hesiodeos aut totos aut dimidiatos adhibuit, quis ideo eum reprehendat? Non dubito, quin poetae auditores, cum versus notissimos in novo carmine tanta arte et elegantia contaminatos recognoscerent, multo maiore voluptate sint affecti, quam qua nobis frui contingit, cum universo hymno ad amussim exemplorum exacto sincero iudicio ad poetae indolem recte aestimandam utamur.

---

[1]) Die homerischen Hymnen (Lipsiae 1886) p. 259 sq. et 293 ad h. Cer. 188 sq.

Diss. philolog. Halenses.

——— Vol. IX. 1888. ℳ 8,00

Reinecke, G., De scholiis Callimacheis. — Rosenboom, J., Quaestiones de Orphei Argonauticorum elocutione. — Kausche, W., Mythologumena Aeschylea.

——— Vol. X. 1890. ℳ 8,00

Liermann, O., Analecta epigraphica et agonistica. — Keil, G., De Flavio Capro grammatico quaestionum capita II.

——— Vol. XI. 1890. ℳ 9,00

Hildebrand, A., De verbis et intransitive et causative apud Homerum usurpatis. — Pusch, H., Quaestiones Zenodoteae. — Meiners, W., Quaestiones ad scholia Aristophanea historica pertinentes.

——— Vol. XII. 1891 u. 1894. ℳ 10,00

Walther, R., De Apollonii Rhodii argonauticorum rebus geographicis. — Schmidt, H., Observationes archaeologicae in carmina Hesiodea. — Gerstenhauer, A., De Alcaei et Sapphonis copia vocabulorum. — Anz, H., Subsidia ad cognoscendum Graecorum sermonem vulgarem e Pentateuchi versione Alexandrina repetita.

——— Vol. XIII. 1897. ℳ 8,40

Kaiser, B., Quaestiones de elocutione Demosthenica. — Haupt, G., Commentationes archaelogicae in Aeschylum. — Wulf, H., De fabellis cum collegii septem sapientium memoria conjunctis quaestiones criticae. — Haym, C., De puerorum in re scaenica graecorum partibus.

——— Vol. XIV. 1899. ℳ 10,40

Reinhold, H., De graecitate patrum apostolicorum librorumque apocryphorum novi testamenti quaestiones grammaticae. — Schwandke, G., De Aristophanis nubibus prioribus. — Körtge, G., In Suetonii de viris illustribus Libros inquisitionum capita tria. — Ritter, R., De varrone vergilii in narrandis urbium populorumque italiae originibus auctore.

——— Vol. XV, pars 1. 1901. ℳ 3,00

Lippelt, E., Quae fuerint Justini Martyris ἀπομνημονεύματα quaque ratione cum forma evangeliorum syro-latina cohaeserint.

——— Vol. XVI, pars 1. 1902. ℳ 2,40

Gifford, S. K., Pauli epistolas qua forma legerit Joannes Chrysostomus.

Genethliacon Gottingense. Miscellanea philologica in honorem Seminarii Regii philologici Gottingensis scripserunt Philologi Gottingenses XXIV. 1888. gr. 8. ℳ 7,00

Heydemann, H., Nereiden mit den Waffen des Achill. Ein Beitrag zur Kunstmythologie. Mit 5 Tafeln. 1879. Fol. ℳ 8,00

Heydemann, H., Hallische Winckelmannsprogramme. 4.

I. Zeus im Gigantenkampfe. Mit 1 Tafel. 1876. ℳ 2,00

II. Die Knöchelspielerin im Palazzo Colonna zu Rom. Mit 2 Tafeln und 2 Holzschnitten. 1877. ℳ 3,00

III. Mittheilungen aus den Antikensammlungen in Ober- und Mittelitalien. Mit 6 Taf. u. 7 Holzschn. 1878. ℳ 10,00

IV. Verhüllte Tänzerin. Bronce im Museum zu Turin. Mit 1 Tafel und 2 Holzschnitten. 1879. ℳ 2,00

V. Satyr- u. Bakchennamen. Mit 1 Doppeltafel. 1880. ℳ 3,00

VI. Gigantomachie auf einer Vase aus Altamura. Mit 1 Doppeltafel. 1881. ℳ 2,00

Heydemann, H., Hallische Winckelmannsprogramme.

VII. Terracotten aus dem Museo Nazionale zu Neapel. Mit 3 Tafeln und 1 Holzschnitt. 1882. ℳ 3,00

VIII. Alexander der Grosse und Dareios Kodomannos auf unteritalischen Vasenbildern. Mit 1 Doppeltafel und 2 Holzschnitten. 1882. ℳ 2,00

IX. Vase caputi mit Theaterdarstellungen. Mit 2 Tafeln und 2 Holzschnitten. 1884. ℳ 2,00

X. Dionysos Geburt und Kindheit. Mit 1 Doppeltafel und 1 Holzschnitt. 1885. ℳ 4,00

XI. Jason in Kolchis. Mit 1 Doppeltafel. 1886. ℳ 2,00

XII. Pariser Antiken. Mit 2 Taf. u. 8 Holzschn. 1887. ℳ 7,00

XIII. Marmorkopf Riccardi. M. 2 Taf. u. 2 Holzschn. 1888. ℳ 2,00

Robert, C., Hallische Winckelmannsprogramme.

XIV. Der Pasiphaë-Sarkophag. Mit 1 Portr. u. 4 Tafeln. 1891. ℳ 2,00

XV. Scenen der Ilias und Aithiopis auf einer Vase der Sammlung des Grafen Michael Tyskiewicz. Festschrift zur Eröffnung des archäolog. Museums der Friedrichs-Universität Halle-Wittenberg am 9. Dec. 1891, herausgegeben mit Unterstützung des königl. Universitäts-Curatoriums. Mit 17 Fig. u. 2 farbigen Tafeln. 1891. Gr. Fol. ℳ 10,00

XVI. Die Nekyia des Polygnot. Mit 1 Tafel und 6 Textabbildungen. 1892. ℳ 8,00

XVII. Die Iliupersis des Polygnot. Mit 1 Tafel und 2 Textabbildungen. 1893. ℳ 8,00

XVIII. Die Marathonschlacht in der Poikile und weiteres über Polygnot. Mit 1 Tafel u. 12 Textabbild. 1894. ℳ 12,00

XIX. Votivgemälde eines Apobaten. Nebst einem Excurs über den sogenannten Ares Borghese. Mit 1 Tafel und 7 Textabbildungen. 1895. ℳ 2,00

XX. Römisches Skizzenbuch aus dem achtzehnten Jahrhundert im Besitz der Frau Generalin von Bauer geb. Ruhl zu Kassel. Mit 31 Textabbildungen. 1896. ℳ 8,00

XXI. Die Knöchelspielerinnen des Alexandros. Nebst Excursen über die Reliefs an der Basis der Nemesis von Rhamnus und über eine weibliche Statue der Sammlung Jacobsen. Mit 1 Tafel und 8 Textabb. 1897. ℳ 4,00

XXII. Kentaurenkampf und Tragoediensceue. Zwei Marmorbilder aus Herkulaneum. Nebst einem Excurs über das Heraklesbild in Casa Del Centenario. Mit 2 Tafeln und 7 Textabbildungen. 1898. ℳ 4,00

XXIII. Der müde Silen. Marmorbild aus Herculaneum. Nebst einem Excurs über den Ostfries des sog. Theseions. Mit 1 Tafel und 17 Textabbildungen. 1899. ℳ 3,00

Ex officina: Ehrhardt Karras, Halle a. S.

DISSERTATIONES PHILOLOGICAE HALENSES

VOL. XV PARS 3

DE TRAGICORUM POETARUM GRAECORUM CANTICIS SOLUTIS

SCRIPSIT

RUDOLFUS EBELING

HALIS SAXONUM

MAX NIEMEYER

MDCCCCIII

„Noch etwas Eigenes“, sagte ich, „hat das Gedicht. Es ist mir immer als wäre es gereimt, und doch ist es nicht so. Wie kommt das?“

„Es liegt im Rhythmus“ sagte Goethe.

(Eckermann, Gespräche mit Goethe, ed. Geiger, p. 274.)

ὅ τε ῥυθμὸς ὡσαύτως οὐδενὶ τῶν ῥυθμιζομένων ἐστὶ τὸ αὐτό, ἀλλὰ τῶν διατιθέντων πως τὸ ῥυθμιζόμενον καὶ ποιούντων κατὰ τοὺς χρόνους τοιόνδε ἢ τοιόνδε.

(Aristoxenus *ῥυθμ. στοιχ.* B. p. 270 Mor.)

Inter fabularum tragicorum graecorum cantica proprium tenent locum soluta. Cum enim strophae imagines suas et quasi supplementa in antistrophis habeant et sic, ut ita dicam, orbem suum faciant, solutis canticis hoc deest. Ipsis epodis (proodis, mesodis), quibus aliquid coniunctionis cum strophis convenit, nullus responsus est, soluta vero cantica plane nihil habent, quocum coniungantur. Iam apparet non strophicam componendi rationem hic adhibitam esse sed aliam, cum nequeamus putare nullam plane rationem secutos esse poetas, cum componerent cantica soluta. Qua autem ratione poetae usi sunt? Nihil ab antiquis de hac re traditum est. Quare alia via ineunda est. Rectam iniit Blass,[1]) cum in Hermae vol. XXXVI, p. 278 sq. et imprimis in libro inscripto „Die Rhythmen der attischen Kunstprosa“ a considerationibus de numeri natura proficisceretur.

---

[1]) Iam antea multi viri docti rationem permultis locis claram et apertam senserunt et saepe adhibuerunt in versibus restituendis, maxime Hermann et Weil, ita tamen, ut neque rationem sibi redderent de ea re neque cum constantia et perspicuitate eam persequerentur. Sic Hermann multos versus e numeris restituit, multorum numeros neglexit.

Quidnam est numerus (graece ῥυθμός)? E Blassii definitione „numerus“ est „responsus“. („Entsprechen“)[1]) h. e. aequalitas versuum, vel potius (nam haec definitio nimis arta est) similitudo,[2]) τάξις χρόνων, ordo temporum, qui ordo non potest vel percipi vel exstare, nisi repetatur et identidem recurrat. Nam cum decem versus diversorum metrorum congeruntur, fitne ῥυθμός? Minime fit. Sed quodam modo inter se respondere debent proximi versus, ut, quicumque coepti sint numeri, excipiantur in eodem cantico semel saltem (— sed numerus membrorum inter se respondentium legibus terminatus non est —) et ut, si poeta alios numeros inserat, quod licet, hoc quasi vinculum sit ad proximos versus formandos.

Hac igitur ratione cantica soluta[3]) composita esse putamus.[4]) Tamen singuli poetae variis modis cantica componere potuerunt et composuerunt, prout quisque respondentium versuum locos et numeros variavit, aut aequa aut similia ea fecit. Sic progressus factus est ab Aeschyli Supplicum fabula ad Euripidis Iphigeniam Aulidensem praeceptis artis ipsis non mutatis.[5]) Hanc igitur

---

[1]) Huic sententiae oblocutus est Immisch, Litterar. Centralblatt 1902, no. 24. Sed cf. Ammon, Berl. phil. Wochenschr. 1902, no. 44: „... so hat Blass doch recht, wenn er die Wiederholung oder das Entsprechen als Wesen des Rhythmus bezeichnet; die Beispiele bei K. Bücher ‚Arbeit und Rhythmus‘ bestätigen dies neuerdings.“

[2]) Numeri natura in ceteris linguis eadem est. Sic nostrorum poetarum cantica eundem numerum habent. Lege quaeso e. g. Goethe, Grenzen der Menschheit, et Heine, Nordsee, id unum tecum considerans nos Germanos non syllabarum mensuras („quantitierende Poesie“) sed verborum ictus („accentuierende P.“) numerare, — numerum optime senties. Contra lege pedestrem sermonem vel νεωτέρων nostratium poetarum cantica soluta nihil continentia nisi pedestrem sermonem colis arbitrariis distributum — senties, quid sit numerosum quid non sit.

[3]) Non solum soluta sed etiam strophica cantica ita composita esse debent propter numeri naturam eandem. Cuius rei Blass l. l. nonnulla exempla attulit (adde e. g. Hec. 905—913). Sed haec missa faciamus.

[4]) Nam quod Hermann animadvertit Euripidis artem circa annos 424—420 mutatam esse, hoc non ad praecepta et doctrinam, sed ad usum spectat.

[5]) Hanc rationem ut demonstraret, Blass praeter numeri naturam dithyrambicorum posteriorum usum protulit. Scimus enim Euripidis posteriora cantica soluta dithyrambis simillima fuisse. Cuius generis

rationem soluta cantica componendi et hanc progressionem ab Aeschylo ad Euripidem h. e. a primo ad ultimum poetam tragicum insignem (cum ceterorum nullum canticum exstet) perscrutaturus sum.

Omnia autem cantica soluta sic disponam, ut unius cuiusque amplectar singulis seriebus I. dactylica et anapaestica, II. iambica et trochaica, III. aeolica (Aeschyli et Sophoclis non exstant), IV. dochmiaca (Sophoclis non exstant), cetera ut V. mixta cantica comprehendam. Ut autem ordinem fabularum servem et poetarum, potissimum Euripidis, artis progressionem cognoscam, eam temporum descriptionem sequar, quae veri mihi similis esse videtur. Aeschyli: Suppl., Pers., Sept., Prom., Orestia; Sophoclis: Aiac., Ant., O. R., El., Tr., Phil., O. C., Euripidis: Alc., Med., Hipp., Hec., Cycl., Andr., Heracl., Herc., Suppl., Troad., Iph. Taur., Ion., El., Hel., Phoen., Or., Bacch, Iph. Aul. [Rhes]).

---

nuperrime egregium exemplum repertum est, nempe Timothei *Πέρσαι* eius generis, quod *νόμος* appellabatur. Cuius non multum post Euripidis mortem compositi cum una adhuc pagina a Wilamowitzio in lucem edita sit (Mitteil. d. deutsch. Orientgesellsch., Sept. 1902, no. 14), facile ex ea cognoscitur proxima membra semper similia esse:

ὦ βαρεῖα συμφορὰ
ἅ μ' ἐς Ἑλλάδ' ἤγαγες.
ἄλλ' ἴτε μηκέτι μέλλετε
ζεύγνυτε μὲν τετράο[ρο]ν
ἵππων ὄχημ'. οἳ δ'
ἀνάριθμον ὄλβον
φορεῖτ' ἐπ' ἀπήνας,
πίμπρατε δὲ σκηνὰς
μ ηδέ τις ἡμετέρου
γένοιτ' ὄνησις
αὐτοῖσι πλούτου. e. qu. s.

4 corr. Blass.

Caput I. Aeschylus.

Incipio ab Aeschylo, cuius cantica dactylica sunt tria, iambica sex, dochmiaca quattuor, mixta tria.

1. Persae 665—671 (sec. Kirchhoff).

De hoc cantico corruptissimo id unum dici potest fuisse in eo versus dactylicos (cf. 665. 666. 670. 671). Cetera obscura sunt.

2. Persae 878—888 ep(odus).

Forma haec est:

— — — ◡◡ — ◡◡ — ◡◡
— ◡◡ — ◡◡ — —
— — — ◡◡ — ◡◡ — ◡◡
— ◡◡ — ◡◡ — ◡◡
— — — — — —
— — — ◡◡ — —
— — — ◡◡ — ◡◡ — ◡◡
— ◡◡ — ◡◡ — —
— — — ◡◡ — —
— ◡ — ◡ — — ||.

881 ἐκράτει Herm(ann). ἐκράτυνε codd.

Metra praeter v. 888 omnia dactylica sunt ita, ut sibi respondeant tres tetrapodiae a spondeis incipientes cum singulis tripodiis sociatae, et intermissae sint duae tripodiae a spondeis incipientes (nisi quod v. 883 holospondiacus est) eaedemque inter se respondentes. Praeterea non fecit poeta, quod ei licuit, ut in dactylorum locos spondeos substitueret, itaque cantici forma simplicissima est. In v. 881 autem non dubitanter G. Hermanni

emendationem recepi. Codicum enim lectionem si sequereris, aeolicam haberes formam –––⏑⏑–|–⏑⏑–⏑– (= „Maecenas, atavis edite regibus“). Non esset ergo huic versui respondens quidquam (nam in se responsum eum versum ferre Euripidi liceret, Aeschylo non licet).

Hermanni autem facili coniectura omnia optima fiunt. Clauditur epodus membro alieno, nempe dimetro trochaico. Quae res non adeo mira est. Nam et in strophis et in canticis strophis non inclusis Aeschylus saepe claudentes versus posuit cum antecedentibus non coniunctos (cf. Prom. 905, Eum. 781 dimetros choriambicos –⏑⏑–⏑–– praecedentibus iambis vel dochmiis). Deinde diligunt, ut ita dicam, systemata dactylica trochaicos versus pro clausulis, cuius rei exempla sunt tres strophae praecedentes huic epodo, quarum conclusio et eadem –⏑–⏑–– vel –⏑–⏑–⏑–. Vide etiam ad Soph. 2.

Distributio membrorum epodi paulo difficilior est. Forma enim, si in membrorum locos litteras substituas, haec erit

a b
a b
b^1 b^1
a b
b^1
c

Non ergo necessarium poetae visum est omnia metra bis poni, sed et numeri et loci respondentium versuum legibus definiti non sunt.

Cum strophis autem haec epodus artissime coniuncta est, quippe quae omnes dactylicos versus trochaico clausos contineant.

3. Agam. 132—148 ep.

––⏑––⏑–
⏑–⏑––⏑⏑–⏑⏑––
–––⏑⏑–⏑⏑–
–––⏑⏑– – –⏓
––– – –⏑⏑––
–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑––
⏑–⏑––⏑⏑–––⏓
–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑
–⏑⏑–⏑⏑– – – –

–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑––
– – –⏑⏑–⏑⏑– – –⏑⏑––
–⏑⏑–⏑⏑–⏓
–⏑⏑–⏑⏑ –– –– –⏑⏑––
–⏑⏑ –– –⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑––
–⏑⏑––|–⏑⏑––
–⏑⏑––|–⏑⏑–⏑
–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑––––||.

133 *δρόσοισι λεπτοῖς* Wellauer *δρόσοις ἀέπτοις* recc. codd. *δρόσοισιν ἀέλπτοις* M. *τε λεόντων* Dindorf. *ὄντων* M. 135 *ὀβρικάλοισιν* scripsi. — *σι* codd. 137 incertus *φάσματ' ἐσαθρᾶν* Weil coniecit, ut restitueret dactylos, *φάσματα στρουθῶν* codd. (ubi *στρουθῶν* pro *αἰετῶν* inepte dictum est). 138 *δὴ* H. L. Ahrens. *δὲ* codd.

Huius epodi etsi forma non ubique certa est tamen structura, ut ita dicam, certo cognosci potest. Non enim meros sicut 2 continet dactylicos versus, sed praefixa nonnulla iambica membra. Plurimum autem valent tetrapodiae dactylicae, praeter eas pentapodiae et hexapodiae, postremo tres tripodiae. Quibus tripodiis bis praefixae sunt dipodiae iambicae, cum toti cantico praeposita sit dipodia eadem iambica sed cuius una arsis suppressa est. Haec igitur dipodia sequentibus non accurate respondet.

Dactyli autem id habent memorabile, quod saepissime in eorum locos poeta spondeos substituit. Quare efficitur, ut vv. 146 ∽ 147 non tam tetrapodiae quam quattuor dipodiae putandae sint.

Epodus arte coniuncta est cum stropha, quae et ipsa dactylos cum iambis coniunctos continet et (sicut antistropha) eodem versu concluditur quo epodus.

4. Pers. 1037—1047 ep.

⏑–⏑–⏑–⏑–
⏑–⏑–
––⏑–⏑–⏑–
⏑–⏑–
–⏑–⏑–⏑–
⏑–––⏑–⏓
⏑–––⏑––
d(ochmius).
⏑–⏑–
–⏑–⏑–⏑–

1045. – – – –
– – – –
– – – –
d.
– – – ◡ – ◡ – ◡ – ||.

1046 *ὀλομένα* Wil(amowitz.) comment. metr. II, p. 24, *ὀλόμενοι* codd.

Primum tenent locum iambici versus: dimetri (quorum duorum eadem verba continentium primae arses suppressae sunt) et monometri; bis est positum membrum ◡ – – – – ◡ – –, sequuntur 3 dimetri spondiaci et duo monometri dochmiaci.

Finitur canticum per trimetrum vel trochaicum vel iambicum similem versui quartam stropham claudenti ◡ – – – ◡ – ◡ – –. Forma autem haec est:

a b a
b a d d e
b a f f f e
g.

Quae epodus non tamen arte quam quas antea tractavimus cum strophis coniuncta est, cum non omnia epodi membra in strophis reperiantur.

5. Sept. 934—942 proodus. 973—988 ep.

Proodus. – – ◡ –, – ◡ ◡ ◡ –, ◡ – ◡ –
936. ◡ ◡ ◡ ◡ –
◡ ◡ ◡ ◡ –
◡ ◡ ◡ ◡ –
◡ ◡ ◡ ◡ –
◡ – ◡ –
◡ – ◡ –
◡ – –
◡ – – |.

stropha. — antistropha.

Epodus 973. ◡ – ◡ –, ◡ ◡ ◡ ◡ –
◡ – ◡ –, ◡ – ◡ –
◡ – ◡ –, ◡ – ◡ –
◡ – ◡ –, – – ◡ –
◡ ◡ ◡ ◡ –
◡ ◡ ◡ ◡ –
◡ – ◡ –
◡ – ◡ –

– ⏑⏑ – ⏑⏑
– ⏑⏑ – ⏑ –
⏑ – ⏑ – – ⏑ – ⏑ – ⏑ –
⏑ – – – ⏑ – ⏑ – ⏑ –
⏑ – ⏑ – – ⏑ – ⏑⏑ – – |.
⏑ – ⏑ – – ⏑ – ⏑ – ⏑ –
⏑ – – – ⏑ – ⏑ – ⏑ –
⏑ – ⏑ – – ⏑ – ⏑⏑ – – ||.

936 corr. Herm. 941 corr. Lachmann. 942 corr. Herm. 981 corr. Hartung. 983 sqq. non sani esse videntur. 983 *δυστόνων* Dind. *δυστάνων* codd. M in margine falso addidit *ἐτεόκλεις ἀρχηγέτα*. 984 *πολυστονωτατε* Weil. *πολυπονώτατε* codd. alterum *ἰὼ* add. Dind. 936 *οὖπερ γε* Weil. *ὅπου* codd.

Videmus igitur severo poetam usum esse responsu ita tamen, ut v. 934 trimeter iambicus solus[1]) positus sit. Sed fert quendam in se responsum, cum prima et tertia partes eaedem sint, altera sequentibus dipodiis par.

Ceterorum versuum bini inter se respondent in v. 973 longa semel soluta. Aliena membra interposita sunt dochmii (vel aeolici versus) 981 ∽ 982. Deinde autem non iam bini sed trini versus inter se accurate respondent 983—985 ∽ 986—988.

Inter proodum stropham epodum arta coniunctio intercedit, cum eadem contineant membra.

6. Prom. 686—693 astr(ophicum canticum h. e. non epodicum).

⏑ – ⏑ – ⏑⏑ ⏑ –
– – ⏑ – – ⏑ – – ⏑ –
⏑ –́ –́ ⏑ – ⏑ ⏑́ ⏑ –́ ⏑ –
– – ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ – –
– ⏑⏑ – ⏑⏑ – ⏑⏑ – –
– – – – – – ⏑⏑ –
⏑ – ⏑ – – ⏑ – ⏑
⏓ – – ⏑ – ⏑ – ⏑ – – ||.

Cantici magna pars corrupta est. 687 *οὐπώποτ' οὐπώποτ' ηὔχουν* Weil *οὔποτ' οὔποτ' ηὐχόμην* codd. 689. *καὶ* addid. Dind. 690. *ἀμφήκει* quod codd. praebent ante *κέντρῳ* transposui inter *ψυχάν* et *ἐμάν*. 693 *εἰσιδοῦσα* recc. *ἐσιδοῦσα* M.

---

[1]) Quem ipsum quoque Dindorf in respondentes partes secare conatus est, sed nimiam vim adhibuit.

Etiam huius astrophici non epodici cantici distributio bona est. Sunt enim 686 et prior pars versus 687 pares; versui 687 adiecta est pars –⏑–, ut posterior pars versus in se responsum ferat. Versus 688 ipse quoque in se responsum habet, nam dochmii eandem fere formam praebent. Sequuntur trimetri iambici catalectici qui cingunt anapaesticos dimetros variarum formarum, praeter versum 692 qui incertus est, nisi altero *ἰὼ* deleto efficiendus est dimeter creticus.

Videmus igitur astrophica cantica ab epodicis nisi cum strophis coniunctione omnino non differre.

7. Prom. 899—905 ep.

⏑ – ⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑–⏑⏑⏑–⏑–⏑–
⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑–
⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑–⏑–⏑–
⏑ – – – ⏑ – ⏑ – ⏑–
–⏑⏑– ⏑ – –||.

900 *ἄφοβος* eiecit Dind. 901 *μ'*. Wil. comment. metr. II p. 18 *με* codd.

Huius epodi versus non tam bene inter se respondent. Sunt enim praeter versum claudentem solum positum (quae res iam antea occurrit) 2 tetrametri iambici, qui non male inter se respondent, et duo trimetri, quorum responsus peior est. Sunt enim alterius trimetri arses duae suppressae.

Cum stropha vero haec epodus coniuncta non est.

8. Agam. 454—466 ep.

⏑–⏑– –⏑–
⏑–⏑– –⏑–
–⏑–⏑–⏑–
⏑–⏑–––⏑– ⏑– ⏑–
⏑–⏑–⏑–⏑– ⏑– ⏑–
⏑–⏑– –⏑–
⏑–⏑– –⏑– ⏑– ⏑–
–⏑–⏑–⏑–
⏑ – ⏑– –⏑–
⏑ – ⏑– –⏑– ⏑ – ⏑–
⏑⏑⏑⏑–⏑–⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑–
⏑⏑⏑⏑–⏑⏑⏑⏑–
⏑ – ⏑– –⏑– ⏑ – ⏑–||.

Haec epodus iam a Blassio, (Die) Rhythmen (der attischen Kunstprosa) p. 28 explicata est. Omnia enim metra iambica sunt, dimetri et trimetri. Quorum trimetri 457 ∽ 458 puri, reliqui versus compositi sunt e duabus dipodiae formis ⏑—⏑— et —⏑— ita, ut sint dimetri 454 ∽ 455 ∽ 459 ∽ 492 et 456 ∽ 461, trimetri 460 ∽ 463 ∽ 466. Aliae formae sunt versibus 464 et 465, quorum hic in se responsum habet, ille huic similis est (cf. supra Sept. 934/5/6 no. 5), cum prima et tertia dispodia ∽ 465, media aliena sit ita

464 ⏑⏑⏑⏑—⏑—⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑—

465 ⏑⏑⏑⏑— ⏑⏑⏑⏑—

Cum strophis epodus per iambos coniuncta est.

9. Choeph. 68—76 ep.

⏑—⏑— —⏑ — —⏑—

⏑—⏑— —⏑ —⏑ ——

70. ⏑— ——⏑⏑⏑—⏑ ——

⏑—⏑— —⏑ ———⏑—

⏑—⏑— —⏑ —

⏑—⏑—⏑ — —

74.5. ⏑— —⏑ —⏑ —|⏑ —— ⏑—⏑—

⏑—⏑—— —⏑ — ——⏑—||.

71 *δίκαια καὶ μὴ δίκαι᾽ ἀρχὰς πρέπον βίᾳ φρενῶν αἰνέσαι πικρὸν στύγος κρατούσῃ* Wil. in editione sua quam conferas velim. *δίκαια καὶ μὴ δίκαια πρέποντ᾽ ἀρχὰς βίου βίᾳ φερομένων αἰνέσαι πικρὸν φρενῶν στύγος κρατούσῃ* codd.

Non ad severam normam haec epodus composita est. Exceptis enim vv. 74/75 et 76 in se ipsis responsum ferentibus omnes similes potius quam pares sunt. E tribus formis dipodiae iambicae his ⏑—⏑— et —⏑— et ⏑——— duo dimetri quattuor trimetri compositi sunt, quorum et illi et hi inter se respondere putandi sunt. Partes autem versuum interdum propinquis pares sunt (e. g. primae et alterae dispodiae versuum 68 et 69).[1])

Strophis quoque iambi continentur partim eisdem licentiis.

---

[1]) Blassio haec magis placet distributio:

70 *πατρῴων δούλιον*
ἐσᾶγον αἶσαν δίκαια καὶ μή,

10. Sept. 78—105 astr.

78—97 dochmiaci dimetri et monometri

97. d
tr(imeter iambicus)
d. d.
100. d.
tr.
⏑ – – ⏑ – – ⏑ – – ⏑ – – ⏑ – –
tr.
105. d. d.

103 *γᾶν* add. recc. codd., om. M. 105 *τεάν* add. Lachmann.

Hoc canticum valde corruptum et lacunis minime carens initium facit quattuor Aeschyli canticorum dochmiacorum. De versuum 78—97 autem distributione nihil dico, cum meros dochmios contineant. Sequuntur versus 97—105 duos monometros duos dimetros dochmiacos, tres trimetros iambicos, pentapodiam bacchiacam continentes. Respondent ergo et reliqui versus inter se et pentapodia in se. Trimetri omnes eam praebent formam, quae in diverbiis usurpatur; dochmiis eaedem formae inter se sunt (quod casu quodam accidisse potest).

11. Prom. 560—569 astr.

560. – – ⏑ ⏑
– – ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ – –
– – ⏑ – – – ⏑ – ⏑ – –
⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ – –

πρέποντ᾽ ἀρχᾶς βίον
βίᾳ φερομένων αἰνέσαι πικρὸν φρενῶν
στύγος κρατούσῃ. δακρύω δ᾽ ὑφ᾽ εἱ-
μάτων ματαίοισι δεσπόταν τύχαις
κρυφαίοις πένθεσιν παχνουμένη

deleto altero *δίκαια* cum Hermanno (sec. schol.)

h. e. 70. ⏑ – – – ⏑ –
⏑ – ⏑ – – ⏑ – ⏑ – –
⏑ – – – ⏑ –
⏑ – ⏑ ⏑ ⏑ – – ⏑ – ⏑ – ⏑ –
⏑ – ⏑ – – ⏑ – – ⏑ –
75. ⏑ – ⏑ – – ⏑ – ⏑ – ⏑ –
⏑ – – – ⏑ – ⏒ – ⏑ – ||.

565. ⏑ –́ ⏑ –́ ⏑ – ⏑ ⏑́ ⏑ –́ ⏑ –
⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ – –
– ⏑ ⏑ – ⏑ – –
– ⏑́ ⏑ –́ ⏑ – ⏑ –́ –́ ⏑ –
⏑ –́ ⏑́ ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑́ ⏑ –́ – – ||.

561 *τὰν* add. recc., om. M. 563 *ἄλευ δᾶ* Dind. *ἄλευ ἆ δᾶ* (*ἆ* ex *ὦ* factum in M) codd. 564 corr. Triclinius. 568 *κυναγεῖ* Herm. *κυναγετεῖ* codd.

Haec Ius monodia bonum praebet responsum. Incipit autem ab exclamatione cui nihil respondet: praeter versum claudentem ergo alterum invenimus responsu carentem. Sequuntur 4 trimetri iambici omnes catalectici interposito dimetro dochmiaco propter formam in se ipso responsum ferenti. Claudunt duo dimetri dochmiaci formis non eisdem, quae res nihil habet miri, cum eadem etiam in strophis occurrat (cf. Dindorf, Poetae scenici, proll. p. 46). Praemissum autem dochmiis[1]) versum longa syllaba

[1]) Postremi versus quam recepi lectio tradita non est. Codices enim ad unum omnes *κυνηγετεῖ* offerunt, pro qua voce Hermann substituit *κυναγεῖ*. Nam codicum lectione servata distribuendi essent versus cum Dindorfio (Poetae Scen. proll. p. 48) sic:

567 – ⏑ ⏑ – ⏑ – –
– ⏑́ ⏑ –́ ⏑ – ⏑ – ⏑ –
⏑ – ⏑ – ⏑ ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑́ ⏑ –́ – –.

Qui etsi versus sunt, *ῥυθμός* non efficitur, cum paeoni quarto nullus sit locus. Quamquam Lobeck ad Phryn. p. 432 (cuius verba non spectant ad tragicorum poetarum usum vocum *κυνηγετεῖν* et *κυνηγεῖν*) putavit *κυνηγεῖν* Aristotelis demum temporibus increbuisse; sed quod casu quodam in tragicorum poetarum reliquiis *κυνηγεῖν* nusquam servatum est, nihil affert argumenti et maxime haec ratio iucunda est:

κυνηγεῖν (primum Plato ep. p. 521 Hercher.) : *κυνηγετεῖν* (Soph. Eur. Aristoph. [Aeschyl.]). =

= { *κυναγός* (Aesch. Soph. Eur.) : *κυναγέτης* (Eur. Pind.)
κυνηγία (Soph. Eur.) : *κυνηγεσία* (apud Diodorum demum).

Quare non falso Hermannum coniecisse puto.

longiorem eis se applicare voluit poeta, qualis responsus non accuratus infra etiam no 16 invenietur.

12. Choeph. 146—156 astr.

⏑́⏑⏑⏑⏑⏑⏑́⏑⏑⏑⏑⏑ ⏑⏑⏑ – –⏑–
⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑––⏑–
⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑–⏑–
⏑⏑́⏑ –́ ⏑– ⏑⏑́⏑–́⏑ ⏑⏑
⏑–́ –́ ⏑– ⏑ –́ –́⏑ –
⏑⏑́⏑⏑́⏑⏑–
⏑–́ –́ ⏑–⏑– ⏑ – ⏑⏑́⏑′ ⏑–
⏑⏑́⏑ –́ ⏑–⏑– ⏑ (–) ⏑–́ ′ ⏑–
⏑–́ –́ ⏑–
⏑⏑́⏑ –́ ⏑–⏑′ –́ ⏑–||.

149 ἄγος schol. ἄλγος M. 154 sq. corrupti. 154 corr. Robertellus. ⟨εἶσ'⟩, quod inter δορυστενή et ἀνήρ addiderat Weil, inserui post παλίντον'. 156 ξίφη e schol. Burges. βέλη codd.

Maximam partem cantici continent dochmiaci dimetri (quorum 151 in se responsum ferre videtur) et monometri variarum formarum, de quibus iam verba feci. Dimetrum trochaicum (vel iambicum, si inseras ⟨'εκ'⟩ ante ὀλομένῳ cum Blassio) in initio positum, cuius omnes longae solutae sunt, sequuntur dimeter creticus in se responsum ferens et duo dimetri iambici binis longis solutis. Seriem dochmiorum sequuntur vv. 153 ∽ 154 compositi e binis dochmiis, quibus singulae dipodiae iambicae interpositae sunt. Quarum altera corrupta est.

Quod sequitur canticum

13. Eum. 251—271 astr.

longissimum dochmiacorum canticorum est. Forma haec est:

––⏑–––⏑–⏑–⏑–
⏑⏑́⏑–́⏑––⏑́⏑–́⏑–
⏑–́–́⏑–––́⏑⏑́⏑⏑–
⏑–⏑––⏑–
⏑⏑́⏑′ ––⏑–́–́⏑–
⏑⏑́⏑–́⏑–⏑–́–́⏑–
⏑–⏑–⏑–⏑–––⏑–
⏑–⏑––⏑–
⏑⏑́⏑–́⏑–⏑⏑́⏑–́⏑–
––⏑––––⏑–––⏑–

⏑⏑́⏑–́⏑–⏑⏑́⏑⏑́⏑⏑–
⏑–́–́––
–⏑––⏑–
––⏑–––⏑–––⏑–
–⏑––⏑–
–⏑́⏑–́⏑–
––⏑–⏑–⏑–⏑–⏑–
–⏑́⏑–́⏑–⏑⏑́⏑–́⏑–
–⏑́⏑–́⏑–
⏑–⏑–––⏑–⏑–⏑–
⏑–⏑–––⏑–––⏑–
⏑–́–́⏑–
–⏑́⏑–́⏑–⏑–́–́⏑– ||.

252 corr. Herm. 253 corr. Herm. 254 οὖν delev. Herm. 259 corr. Dind. et Porson. 262 *φερολμαν βοσκάν* Wellauer *βοσκ. φερ.* codd. 265 corr. Schütz. 266/7 corr. Weil. vide infra.

Responsus cantici optimus est. Alternis enim vicibus positi sunt trimetri iambici et dimetri dochmiaci, quorum nonnulli in se responsum ferunt. Intermissi autem sunt duo dimetri iambici huius formae ⏑–⏑––⏑–, duo dimetri cretici, 4 monometri dochmiaci. Trimetri iambici omnes legitimam diverbiorum formam prae se ferunt. Quae res in plerisque canticis dochmiacis invenitur (nam 11 iambicum potius quam dochmiacum appellandum est), nisi quod longae syllabae saepius solvuntur (cf. 10).

14. Suppl. 805—810.

De cantici Suppl. 805—810 forma nihil plane dici potest. Nam et verba et versus corruptissima sunt.

Neque etiam de epodo

15. Pers. 105—113

plenius dicendum est. Continet enim sicuti strophae meros ionicos a minore. Tamen aliquid responsus inest, cum duae series dimetrorum acatalectorum clandantur singulo catalectico dimetro.

Restat epodus

16. Prom. 427—437,

quae, si de progressione canticorum Aeschyli astrophicorum loqui possumus, longissime progressa et quasi adulta videtur, etsi non

novissima omnium, tamen inter ultimas numeranda. Est enim forma eius et maxime optimeque quasi contorta et nonnullis licentiis ornata.

⏑ –   –   – ⏑ – ⏑ – ⏑ –
⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – – – ⏑ – –
– ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – –
⏑ – ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ – ⏑ – ⏑ – –
– – – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – – – ⏑ – ⏑ – – |.
⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ –
– ⏑ – ⏑ – ⏑ –
⏑ – ⏑ ⏑ ⏑ ⏓ ⏑ ⏑ ⏑ – ⏑ – –
– – – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ – – ||.

431 ⟨*γαίας*⟩ quod sensu postulatur, add. Dindorf cf. v. 353 sq. *ἕστηκε κίον' οὐρανοῦ τε καὶ χθονός ὤμοις ἐρείδων.* 435 *κελαινὸς δ' Ἅιδος* codd. habent, sed *δ'* aut cum Dindorfio transponendum est post *Ἅιδος* aut omittendum, ut efficiatur asyndeton, quale praecedit.

Incipit epodus a trimetro iambico qui non bene repetitur versibus 430 ∽ 435 inter se respondentibus. Interiecti sunt 428 ∽ 429 dactylici versus, quorum ille ab anacrusi, ut ita dicam, incipit, mancus igitur est (similiter atque Prom. 567, no. 11). Praeterea ei in fine dichoreus adiunctus est,[1]) ut quodam modo responderet versibus 431∽436/7 e dactylis et trochaeis compositis. Hi enim singulo spondeo in principio et in fine longiores sunt. Intermissi autem eis sunt duo dimetri iambici quorum alter una syllaba brevior est. Forma autem, si litteris significes, haec est:

a b° b a βγ
d d a βγ.

Videmus igitur similitudinem periodorum finium pellexisse Hermannum, ut stropham ut antistropham cognoscere sibi videretur.

Cum strophis autem coniunctio omnino deesset, nisi altera membrum iambicum ⏑ – ⏑ – –, altera dimetros trochaicos contineret.

---

[1]) An versus 428 ∽ 429 enhoplii sunt sic
⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – – | – ⏑ –
– – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – –
quodam modo respondentes insequentibus dactylicis versibus?

Summarium.

Iam ut complectar, quae ex Aeschyli canticis de solutorum compositione edocemur, cantica soluta eae partes lyricae appellantur, quae, cum non habeant quae sibi respondeant antistrophas, in suis ipsarum versibus responsum ferant necesse est. Quae res sic efficitur, ut numeri tali inter se coniungantur ratione, quae quodam modo revocet stropharum et antistropharum coniunctionem. Maxime autem legitima maximeque usitata forma responsus ea est, qua nonnulla metra pro fundamentis posita alternis quibusdam vicibus repetuntur, aut simpliciter sic, ut finitima eadem sint (No. 5), aut paulo artificiosius serie parium membrorum immutata (No. 8). Licentias in hoc responsus genere eas tantum admisit poeta, quae in versibus dactylicis anapaesticis iambicis trochaicis legitime adhibentur. Longius autem progressus est poeta, cum interdum versibus iambicis legitimas formas prae se ferentibus versus respondere vellet, quorum longae solutae vel breves suppressae sunt (e. g. 9). Summa autem licentia haec ei visa est, qua (e. g. 11. 16 cf. 3) finitimorum versuum alterum una syllaba longiorem fecit, quod rarissime admisit. Reliquorum versuum responsus severus est. Cui rei non obest, quod interdum iambici dimetri et trimetri respondere inter se putandi sunt, quippe qui ex eisdem monometris compositi sunt, vel quod trimetrorum partes externae vel mediae, quibus aliae formae sunt, repetuntur dimetris

cf. 5. — — ⏑ — — ⏑ ⏑ ⏑ — ⏑ — ⏑ —
⏑ ⏑ ⏑ ⏑ —
⏑ ⏑ ⏑ ⏑ —

et 8. ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ — ⏑ — ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ —
⏑ ⏑ ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ —

cf. etiam 4 et 6.

De numeris et locis respondentium versuum leges impositae non sunt. Inveniuntur cantica simplicia et difficiliora (e. g. 5 et 16), cantica, quorum formae paucae sunt, et quorum multae (e. g. 3, 15 et 6, 16).

Videntur autem dochmiaca cantica simpliciore et minus severa ratione composita esse quam cetera (cf. imprimis 10, sed bene compositum 13). Continent enim paene meros dochmios et iambicos trimetros legitimarum formarum (vide quae scripsi ad 13).

Praeter finitimorum versuum responsum alter responsus invenitur ab eo non diversus. Inveniuntur enim interdum versus in se ipsis responsum ferentes. Quod ut fieri possit, versus compositi sunt e duabus vel pluribus partibus, quas necesse est non breviores esse uno metro (vel in iambicis et trochaicis versibus una dipodia); saepe autem longiores sunt, veluti occurrunt dipodiae dactylicae no. 3, iambici monometri 8, dimetri 9, bacchiaci monometri 10, cretici monometri 12, dochmiaci monometrie 6. 11. 13.

Duo sola versuum genera respondentibus carere possunt, etsi plerumque non carent; primum interiectiones, quibus aliquid respondet no. 4 saepius, nihil respondet 11; quae res e natura interiectionum optime explicatur; tum versus claudentes, qui respondentibus carent no. 2. 7. (cf. etiam 4).

Ne haec quidem res mira est, quippe quae in strophis saepissime inveniatur, unde in solutorum canticorum usum recepta esse videtur.

Denique, ut eluceat, quid intersit inter epodorum et reliquorum solutorum canticorum formas, haec habeo quae exponam. Ambo genera responsum praebent. Videntur autem solutorum formae non tam severe, non tanta cum arte elaboratae esse quam epodorum (sed 13 et 5 bene compositae sunt). Quod etiam ea re explicari posse videtur, quia omnia Aeschyli soluta cantica (etiam 6, quod ex iambis potissimum constat) dochmios continent, qui non tam bene componi possunt vel solent. Certe epodi omnes excepta septima cum strophis coniunctae sunt (etsi non omnes arte) ita, ut stropharum pleraque membra epodis repetantur. Sed nullum est vestigium, quo appareat hanc coniunctionem magni fuisse momenti ad epodos formandas.

Caput II. Sophocles.

Transeo ad Sophoclem, cuius canticorum dactylica vel anapaestica sunt duo, iambica vel trochaica quinque, mixta sex (qua de re in summario verba faciam).

Sunt autem cantica haec:

1. El. 233—250 ep.

```
      —— — — — — —
      —— — — — — —
      —— — — — — —
       —◡◡—◡◡—◡◡—◡◡
       —◡◡—◡◡—◡◡—◡◡
       —◡̄◡̄— — — — — —
      —— — — — — — —
      —— — — — — — —
      —— — — — —◡◡—
      —— — — — —◡◡—
                  —◡◡— ◡ —
                  —◡◡— ◡ ——◡◡—◡—
                  — ◡ — ◡ —
                  — ◡ — ◡ —
              — — —◡◡— ◡ —
                     — — ◡ — —◡—
                     — — ◡ — ◡——||.
```

Haec epodus[1]) omnium Sophoclis optime et clarissime composita esse videtur. Distributio metrorum bene perspicitur. Chori responsum 233—235 tribus paroemiacis spondiacis continetur; Electrae autem cantus per tres tetrametros dactylicos acatalectos incipit, quorum ultimus e dactylo et tribus spondeis constat, ut quasi transitum faciat ad sequentes dimetros anapaesticos (nisi

[1]) Optimae etsi nonnullis locis correctionibus egentes Kaibelii sunt animadversiones et de hac epodo et de epodis in universum tractandis Elektra p. 106.

mavis scribere *ἐν τῷ* pro *ἐν τίνι*, ut efficiantur puri spondei et versus proxime sequentibus respondeat), quorum duo priores puri sunt, cum duo posteriores ternos contineant spondeos. Quibus se adiungunt tria membra aeolica (non dochmii cf. Gleditsch, die Cantica des Sophocles p. 46 et O. C. 1556. 1566 sqq.) et duae dipodiae trochaicae (cf. Aiac. 401 sqq. ∽ 419 sqq.); sequitur glyconeus non inexspectatus sic:[1])

— — — — — — ◡ ◡ —
— ◡ ◡ — ◡ — — ◡ ◡ — ◡ —
— ◡ — ◡ —
— ◡ — ◡ —
— — — ◡ ◡ — ◡ —

Claudunt duo dimetri iambici, quorum priores partes pares sunt, posteriores paulum diversae. Haec epodus ideo optime et pulcherrime composita esse dicenda est, quia omnia metra quasi natura cohaerent et continuata sunt, ut in omni metro sequens lateat. Qua re Sophocles longe super Aeschylum progressus est, cuius cantica soluta, quamvis sint pulcherrima, tamen nimis rigida et dura sunt. Quamquam huius epodi forma simplicissma est:

a a a
b b b(c) c c c(b) c(b)
d d d e e d[e]
f f.

Cum strophis arte coniuncta est, cum omnia fere membra ex eis sumpta sint.

2 O. C. 207—253 ep.

— ◡ ◡ ◡ ◡ ◡ ◡ — ◡ —
◡ ◡ ◡ — ◡ — ◡ — —
— — ◡ ◡ — ◡ — ◡ —
— ◡ ◡ — ◡ — ◡ — —

---

[1]) Blass glyconeum sic tollere studuit, ut scriberet

		— ◡ ◡ — ◡ —
οἵ δὲ μὴ πάλιν	h. e.	— ◡ — ◡ —
ἀντιφόνους δίκας		— ◡ ◡ — ◡ —
δώσουσ᾽, ἔρροι τ᾽ ἂν αἰδώς		⏓ — — — ◡ — —
ἁπάντων τ᾽ εὐσέβεια. ||		⏓ — — — ◡ — — ||.

verbo *δώσουσ᾽* post *δίκας* transposito et verbo *θνατῶν* in fine deleto scholiastae verbis nisus: *Ἡ περὶ ἅπαντας εὐσέβεια.*

⏑⏑––⏑⏑––
⏑⏑––⏑⏑––
⏑⏑––⏑⏑– ⏑⏑––⏑⏑⏓
–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑⏑–
⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑– –
–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑⏑–
⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑– –
–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑⏑–
⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑– –
–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑⏑–
⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑– –
– – – – –⏑⏑––
⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑– –
– – – – –⏑⏑––
⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑– –
–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑
–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑
–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑
–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑
–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑
–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑
–⏑⏑–⏑⏑
⏑–⏑–⏑–– |
–⏑⏑– – ⏑–
– ⏑–⏑⏑–⏑⏑⏑
⏑⏑⏑–⏑⏑–– –
– ––⏑⏑–⏑ – –
–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑– – ⏑–
–⏑⏑– – –⏑⏑–⏑⏑
–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑
–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑
–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑
– – –⏑⏑–⏑⏑– –
–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑– – ⏑–
–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑
–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑
–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑ –⏑⏑–⏑⏑⏑–
–⏑–⏑–– ||

208 *ἀπόπολις* scripsi cf. Aesch. Agam. 1364 e Seidleri certissima correctione, quamquam Sophocles solam formam *ἀπόπτολις* praebet (Tr. 647 et OT. 1000). *ἀπόπτολις* codd. 209 *γέρον, μοι* Blass. *γέρον* codd. 210 tertium *μή* delevit Hartung. 220 corr. Reisig Dind. 238 *τὸν ἐμὸν* Bergk. *τὸν δ' ἐμὸν* codd. 247 corr. Bergk. 252 *βροτὸν* Triclinius. *βροτῶν* L.

Responsus huius perlongi amoebaei satis accuratus est. Incipit a quattuor versibus inter se miro quodam modo respondentibus, cum sint duo priores iambici duo posteriores aeolici sic, ut primus tertio secundus quarto similis sit (Responsus etiam accuratior fiet, si scribas *ξεῖνοι* pro *ξένοι*, ut sint versus primus et tertius eidem, secundus et quartus similes).

Sequuntur 4 dimetri ionici, quorum dùo catalectici duo acatalecti sunt; deinde vv. 216—223 inter se respondent ita, ut alterni positi sint trimetri dactylici catalectici cum singulis paeonibus quartis coniuncti („versus calabrii“ [= *κολοβοί* (?)] cf. Victorin. III, 14) et puri paroemiaci. Retinentur paroemiaci 225—228, cum in dactylorum cum paeonibus coniunctorum locum substituantur tetrametri dactylici e ternis spondeis et singulis dactylis constantes, ut transitum faciant ad sequentes tetrametros dactylicos [1]) 229—234, qui clauduntur dimetro dactylico et dimetro iambico. (De iambis dactylos claudentibus vide ad Aeschyl. 2 et Christ, Die rhythm. Continuität der griech. Chorgesänge, Abh. d. bayr. Akad. d. Wiss., I. Cl., XIV Abt. 3.)

Antigonae monodia [2]) 237—255 ex eisdem fere metris composita est quibus antecedens pars cantici. Redeunt enim glyconei 238—240 ipsi quoque formis non eisdem. Sequuntur tetrametri dactylici, quorum duo excrementum praebent – ◡ ◡ – – ◡ –, quod idem initium monodiae facit et v. 252 cum tripodia dactylica compositum est. [3]) Claudit dimeter trochaicus, ut supra clauserat dimeter iambicus. Cum strophis autem epodus ita est coniuncta,

---

[1]) Alii (e. g. Gleditsch l. c. p. 197) versus 228—235 e dactylis et anapaestis compositos esse volunt. Quod unice verum esse demonstrare studuit Christ, Die Grundfragen (der mel. Metrik d. Griechen) p. 317 sqq. Non nego non optime in dactylos dividi versus; tamen Christii divisio mihi valde displicet.

[2]) Gleditsch l. c. 197 monodiam a reliqua amoebaei parte discindi vult, iniuste tamen, quod e sensu et e metris apparet.

[3]) Dindorf, Hermanno praeeunte dactylum excidisse putavit et pro *ἐκφυγεῖν* scripsit *φυγεῖν*, ut efficiantur versus:

— ◡ ◡ — ◡ ◡ — ◡ ◡ (— ◡ ◡)
— ◡ ◡ — ◡ ◡
◡ — ◡ — ◡ — ⏓

ut antea 233 sqq.

ut glyconei et anapaesti (etsi non paroemiacorum formam prae se ferentes) in strophis inveniantur, non inveniantur dactyli et ionici.

3. Ant. 876—882 ep.

Huius epodi distributio non facilis est,[1]) cum verba non tantas mihi praebere videantur difficultates. Simplicissima distributio haec mihi esse videtur:

876. ⏑ – ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ –
– ⏑ – – ⏑ ⏑ ⏑ – –
⏑ –́ –́ ⏑ ⏓
– ⏑́ ⏑ –́ ⏑ ⏓
– ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ – ⏑
880. ⏑ ⏑ ⏑ – ⏑ – –
– ⏑ – ⏓ ⏑ ⏑ ⏑ – ⏑
– – ⏑ – ⏑ – –

877 *ἀπάγομαι* scripsi cum Gleditschio *ἄγομαι* codd.

Ergo v. 876 similis versui 882, qui ideo hanc formam praebere videtur, quia in fine tales formae diliguntur; 877 ∽ 881; interpositi sunt duo dochmii utraque ultima syllaba ancipite, quod cum in dochmiis permissum sit hic etiam interpunctione excusatur, et 879 ∽ 880, qui ea de causa memorabiles sunt, quia in dactyli locum tribrachys substitutus est. Huius rei apud

---

[1]) Gleditsch l. c. p. 111 sqq. hanc protulit distributionem:

876. ⏑ – ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ – ⏑ – –
– ⏑ – – ⏑ –
– ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑
880. – ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ – ⏑ – ⏑
– ⏑ – ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ – ⏑
– – ⏑ – ⏑ – – ||

ἀπάγομαι ταλαίφρων Gled. *ταλαίφρων ἄγομαι* codd.

Haec quoque distributio bonum efficit responsum, cum 878 et 879 in se ipsis responsum ferant, 876 ∼ 877, 877 ∼ 882, 880 ∼ 881 sint; sed v. 879 Gled. *ἱερόν* pro dactylo sumpsit, quod (etsi Christ Metrik[3] p. 227 idem fecit de Eur. Bacch. 161) non licet; cf. Dindorfii et Ellendtii Lexica Sophoclea; et audacius mihi videtur Sophocli licentiam Euripideam supponere, qua hic in dactylorum locos tribrachos substituit; quod in versibus aeolicis facilius fieri poterat.

Quare non habeo, cur meam distributionem (ipsam quoque non nimis certam) mutem.

Sophoclem nullum alterum est exemplum, apud Euripidem plura inveniuntur (cf. ad Eurip. 4).

Ceterum haec epodus eximium praebet exemplum quo cognoscatur qua ratione Sophocles interdum interposuerit metra metris; haec enim forma est:

a
b
c c
d d
b
a

Cum utraque stropha epodus arte coniuncta est, cum in eis omnia membra excepto b inveniantur.[1])

4. El. 1273—1287 ep.

d. d.
d.

– – ⏑ – ⏑ – –
1275. – ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ – ⏑ –
⏑ – ⏑ – – – ⏑ – ⏑ – –
– – ⏑ – – – ⏑ – ⏑ – –
1279. – – ⏑ – – – ⏑ – – – ⏑ –
1280. ⏑ – – ⏑ – –
–́ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ – –
– ⏑ – – ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑
1285. – ⏑ – – ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑
– ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑
– ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ – – ||

1273 alterum *ἰὼ* addid. Blass. 1281 *ὢ φίλ' ἔκλυον* Kaibel. *ὢ φίλαι ἔκλυον* codd. 1284 *κλύουσ' ἁ τάλαινα* Wil. *κλύουσα τάλαινα* codd.

---

[1]) Blass hanc praefert epodi formam codicum lectione *ἄγομαι* servata:

⏑ – ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ –
– ⏑ – – ⏑ ⏑ – – ⏑ – – ⏑ –
– ⏑ ⏑ – ⏑ ⏓
880. – ⏑ ⏑ – ⏑ – ⏑
⏑ ⏑ ⏑ – ⏑ – –
– ⏑ – – ⏑ ⏑ – – ⏑ – – ⏑ – ⏑ – – ||

ut sint 877 ∼ 881/2 nisi quod hic membro ⏑ – – auctus sit, 878—880 inter se similes, 876 sine responsu positus.

Secutus sum potissimum Kaibelii distributionem, qua duas partes epodus continet iambicam et trochaicam, divisas versu 1280 in se responsum ferente. Iambica series incipit a tribus dochmiis. Neque iambici neque trochaici versus multas licentias habent excepto trimetro trochaico claudente, cuius duae breves suppressae sunt. Stropha iambos continet, trochaeos non continet.

5. Trach. 132—140 ep.

132. ⏑–⏑– –⏑–
–⏑–⏑–⏑–⏑–⏑–⏑
–⏑–⏑–⏑–––⏑–
––⏑–⏑–– |.
⏑–⏑–⏑–⏑–⏑–⏑–
⏑–⏑– –⏑–⏑– ⏓
140. ⏑– – –⏑–⏑– – ||

Metra iambica et trochaica sunt, duo trimetri trochaici, duo dimetri iambici, et tres trimetri iambici, quorum primus legitimam formam praebet, reliqui paulum diversam inter se similes.

Coniunctio cum strophis manca est.

6. Trach. 205—224 astr.

205. ⏑⏑⏑–⏑ – ⏑–
⏑ – ⏑– ⏑⏑⏑–
⏑–⏑–⏑–⏑–⏑–⏑–
⏑– – –⏑–⏑– –
⏑ – –⏑ – ⏑–
210. ⏑ – ⏑– – ⏑–
–⏑⏑⏑– – ⏑–
⏑ – ⏑–⏑ – ⏑–
–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–
215. –⏑–⏑– –|
⏑–⏑–⏑–⏑–
⏑–⏑–⏑–⏑–⏑–⏑–
⏑–⏑⏑|⏑––
––
220. ⏑–⏑–⏑–⏑–
⏑–⏑–⏑––
221. ⏑–⏑– – – ||
⏑–⏑–⏑––
⏑–⏑–⏑––
⏑–⏑–⏑–– |

205 *ἀνολολυξάτω δόμος* e schol. Burges. — *ξατε δόμοις* codd. *αλαλαγαῖς* codd. recc. *ἀλαλαῖς* L 216 Gleditsch, ut evitaret elisionem *ἀείρομ᾽ οὐδ᾽* (*ἀείρομαι* Erfurdt), coniecit *ἀείρομαι χαρᾶς ὕπ᾽ οὐδ ἀπώσομαι*, sed *χαρᾶς ὕπ᾽* et languide et superflue addidit. 222 *γυναικῶν* Dind *γύναι* codd.

De responsione versuum 205—206 iam ad praecedentem epodum dictum est. Insequentium trimetrorum et dimetrorum responsus facile perspicitur; memorabilis est dimeter 215 duobus posterioribus partibus trimetri 208 respondens. 218 non optime in se responsum fert, 219 autem interiectio est extra numeros posita; deinde 220a ∽ 221 (brevi suppressa) ∽ 222 ∽ 223 ∽ 224; 221 autem paeanem claudit, cum sequentes versus ad Deianiram spectent.

Sed novum aliquid canticum continet. Hexapodia enim dactylica catalectica 213/4 extra numeros posita est, ut neque ei quicquam respondeat neque in se responsum ferat. Quae res neque apud Aeschylum occurrit neque apud Sophoclem alias invenitur.[1]) Sed hoc canticum cum astrophicum sit et Aeschyli soluta paulo laxius composita esse nobis visa sint, nescio an hic eadem causa valeat. [Apud Euripidem saepius haec res occurret in solutis canticis (37) et in epodis (10. 18. 21)]. Tamen alterum Sophoclis canticum astrophicum 7 hac licentia non utitur.

7. Trach. 878—895 astr.

Huius amoebaei neque verba neque versus ubique certa sunt; tamen aliqua cum veri similitudine[2]) reparari possunt.

8 trim.

⏑–⏑⏑⏑–⏑⏑⏑–⏑–⏑–
⏑⏑–⏑⏑–⏑–⏑–⏑–⏑–

---

[1]) Maiore vi ea restituere conatus est O. Hense, Studien zu Sophokles p. 172—198 qui nimis multas traditorum verborum corruptelas reperisse sibi visus est.

[2]) Quare nescio an cum Dindorfio ante *ἐλαφαβόλον* duae syllabae excidisse putandae sint (e. g. *θεάν*), ut efficiantur versus respondentes hi

210. ⏑ – ⏑––⏑–
–⏑⏑⏑––⏑–⏑–⏑–
⏑–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–
⟨⏑–⟩⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–

d.

— — ⏑ — — — ⏑ — — — ⏑ —

d.

⏑ — ⏑ — ⏑ — ⏑ — ⏑ — ⏑ —

d.

⏑⏑ — ⏑⏑ — ⏑ — ⏑ — ⏑ — ⏑ — —

⏑ — ⏑ — ⏑ — ⏑ — ⏑ —(⏑ —)

⏑ — ⏑ — — — — ⏑ — ⏑ — ⏑ —

⏑ — — ⏑ — ⏓

— — ⏑ — — — — ⏑ — — — — ⏑ —

⏑ — — ⏑ — —

⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑ — —

⏑ — ⏑ — ⏑ — —

⏑ — ⏑ — ⏑ — — ||

880 corr. Wunder. 881 ἢ inter θυμός et τίνες delevit Blass. 883 ἔτεκ' ἔτεκε μεγ. Christ. Grundfragen p. 244. ἔτεκεν ἔτεκεν μεγ. codd.

Versus ut in amoebaeo inter chorum et nutricem multifariam divisa sunt. Trimetri legitimi longis saepius solutis distributi leguntur. Tres interpositi sunt dochmii, 879 ∽ 886/7 aeolica metra sunt, quae sic distribuenda esse videntur

⏑⏑ — ⏑⏑ — ⏑ — ⏑ | — ⏑ — ⏑ —

⏑⏑ — ⏑⏑ — ⏑ — ⏑ | — ⏑ — ⏑ — —.

(De aeolicis metris cf. O. R. alterum stasimum. Hephaest. cap. 15. Rossbach-Westphal Metrik³, pag. 530). Sequuntur 890 ∽ 892 et 893 (duabus longis solutis) ∽ 894 ∽ 895. Bene igitur canticum compositum est.[1])

8. Aiac. 194—200 ep.

— ⏑ [⏑] — ⏑⏑ — ⏑ — ⏑ — — [⏑]

— — — ⏑⏑ — ⏑ — ⏑ — ⏑ —

— — — ⏑⏑ — ⏑ —

---

[1]) Blassio haec magis placet forma:

879. σχετλιώτατα πρός γε ⟨⏑⟩ πρᾶξιν. εἶπε τῷ μόρῳ ⟨—⟩
886. ἀνύσασα μόνα; στονόεντος ἐν τομᾷ σιδάρου.
893. ἔτεκέν ⟨γ'⟩ ἔτεκεν μεγάλαν νέορτος ἅδε νύμφα

h. e. versus ⏑⏑ — ⏑⏑ — ⏑⏑ — ⏑ — ⏑ — ⏑ — — ter positus.

⏓ — ∪ — — ∪ — — ⏓
⏓ — ∪ — — ∪ — — —
— — — — — —
— — ∪ ∪ — — ⏓
∪ — ∪ ∪ — — — ||

194 ἄν' pro ἄνα contra grammaticos scribi vult Blass. μακραίων Bergk. μακραίωνι codd. 195 corr. Ritschl. 196 ἐχθρῶν ὕβρις δ' scripsi ἐχθρῶν δ' υβρις codd. 199 βαρυαλγήτως Dind. βαρυάλγητ' L.

Responsus facile perspicitur. Initium faciunt tria membra aeolica, quorum duo priora composita sunt cum dispodia iambica variae formae; sequuntur duo trimetri iambici aperte inter se respondentes et tres versus quorum inter se responsus apertus est, etsi non plane easdem formas praebent (sunt autem secundum Rossbach-Westphal Metr.[3] p. 697 paroemiacorum formae [?]). Cum strophis coniunctio manca est.

9. El. 504—515 ep.

— ∪ ∪ ∪ — — —
∪ ∪ ∪ ∪ — — —
— ∪ ∪ ∪ — — —
— ∪ —
— ∪ ∪ ∪ — — —
— ∪ ∪ ∪ — — —
— — (⏓) — — —
— — — — — —
— — ∪ — — —
— ∪ —
∪ ∪ ∪ ∪ — — —
∪ ∪ ∪ ∪ — — — ||

Hac in epodo Sophocles uno metro usus est, cui haec est forma ⏓⏓⏓⏓———. Quidnam sit hoc metrum nemo scit,[1] sed simplex id esse apparet. Qua re elucet versum 510 παγχρύσων δίφρων = ————— emendandum esse, ut efficiatur aut cum Dindorfio παγχρύσων ⟨ἐκ⟩ δίφρων = ———(—)—— ∽ 511 aut cum Hermanno παγχρυσ⟨έ⟩ων δίφρων = ——(∪)——— ∽ 512.

[1]) Kaibel Elektra p. 147 sq. dochmiacum id esse demonstrare studuit, quod fieri non posse puto.

Bis interpositum est membrum – ⏑ –, ut ordo quidam et dispositio fieret. Animadvertendum autem est, quam bene Sophocles unum illud metrum variarit, ut versus respondentes distribueret sic 504 ∽ 506 (~) 508 ∽ 509; 510 ∽ 511 ∽ 512; 505 ∽ 514 ∽ 515. Cum strophis autem membrorum adhibitorum consensus non est, nam quod Kaibel strophae versus 579 ∽ 595 hunc epodi versum esse putavit, notandum est utrumque locum eum coniecturae debere. Tamen coniunctio est inter confines antistrophae et epodi versus:

antistr. 504. – – ⏑ ⏑ – ⏑ – ⏓ – ⏑ – – –
ep. 505. – ⏑ ⏑ ⏑ – – –

10. Trach. 517—530 ep.

Hac epodó novum aliquid docemur. Omnia enim tractata cantica e versibus composita sunt magis vel minus accurate inter se respondentibus. In hac autem epodo similes potius versus sunt quam pares, tamquam si Aeschylum poeta secutus sit Prom. 428. 467 versus similes facientem. Est autem forma epodi haec:

⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ – – ⏑ ⏑ –
– – – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – –
– – ⏑ – –
– ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – – ⏑ ⏑ – ⏑
– ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – –
– – – ⏑ – –
– – – ⏑ – –
– ⏑ ⏑ – – ⏑ – ⏑ – –
⏑ – ⏑ – – ⏑ – ⏑ – –
⏑ – ⏑ – – ⏑ – ⏑ – –
⏑ – ⏑ – ⏑ – (⏑ –)
– ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ – ⏑
– ⏓ – ⏑ ⏑ – – ||

528 *ἐλεινὸν ἀμμένει* ⟨*τέλος*⟩ Gleditsch Cantica p. 135. *ἐλεεινὸν ἀμμένει* codd. Alii aliter locum corruptum sanare conati sunt. 529/30 fort. *βέβαχ' ὥστε.* 530 nondum sanatus.

Accurate inter se respondent versus 523 ∽ 524, quibus 520 similis est, iambici trimetri 526 ∽ 527, 528 in se responsum ferens, 529 ~ 530 glyconeus et pherecrateus claudentes canticum.

525 autem non est legitimus trimeter, cum prima dipodia se applicet ad versum 521, altera et tertia ad versus 526 ∽ 527 (nescio an etiam similes sint versibus 523 ∽ 524). Maxime autem liberum responsum praebent versus in initio cantici positi, qui videntur dactylici esse. Similes enim sunt 521 et 522, cum 521 compositus sit cum membro respondente versus 517 fini. Primus autem et secundus versus non nimis habent similitudinis.[1]) Cum stropha autem coniuncta est epodus, ut quae dactylos, iambicos trimetros, membrum aeolicum contineat. Finitimorum quoque versuum applicatio invenitur

str. ⏑ — — — ⏑ — ⏑ — ⏑ — — ⏑ ⏑ — ⏑ — — ||
ep. ⏑ — ⏑ ⏑ — ⏑ — — (⏑ ⏑ —)

11. Phil. 855—864 ep.

Haec epodus cum sit corruptissima,[2]) formam non delineo. Cognosci autem potest fuisse in ea metra aeolica (855 ∽ 856), tetrametros dactylicos (859 ∽ 860), iambos (trimetrum 861, dimetrum 864). Cetera obscura sunt.

Stropha ipsa quoque dactylica et aeolica metra continet.

---

[1]) An sic versus 517 sqq. dividi possunt:

⏑ — ⏑ ⏑ — ⏑ | — — ⏑ ⏑ — — | — — ⏑ ⏑ — ⏑ | ⏑ — —
— — ⏑ — —
— ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑ — — ⏑ — — (*ὀλόεντα* = ⏑ — —)
— ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑ — —
— — — ⏑ — — etc.?

cf. Eur. Herc. 1049 sq. ⏑ — ⏑ ⏑ — — | ⏑ — ⏑ ⏑ — — | ⏑ — ⏑ — et Wilamowitzii adnotationem. Blass tentat:

Τότ' ἦν χερός, ἦν δὲ τόξων πάταγος, ταυρείων τ' ἀνάμιγδα κέρατων ἦν δ' αμφίπλε-
κτοι κλίμακες, ἦν [δὲ] μετώπων ὀλόεντ' ⟨— —⟩ *πλήγματα καὶ στόνος ἀμφοῖν.*

h. e. ⏑ — ⏑ ⏑ — ⏑ — — ⏑ ⏑ — — — — ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑ — —
— — ⏑ —
⏓ — ⏑ ⏑ — ⏑ — — ⏑ ⏑ — (— —) — ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑ — — |

[2]) Lepide et eleganter Gleditsch Cantica p. 169 corruptum canticum restituere conatus est. Sed eius correctiones sensui mihi satisfacere non videntur. Hermann et Dindorf canticum e meris dactylicis tetrametris compositum fuisse putaverunt.

12. Phil. 1170—1217 ep.

1170. ⏑–⏑–⏑–⏑––⏑––⏑–
–⏑–⏑–⏑–
⏑–⏑–⏑–⏑–
⏑–⏑–⏑–⏑–
1175. ⏑⏑––⏑⏑– – ⏑ ⏑ ––
⏑⏑– ⏑ – ⏑ ––
⏑⏑– ⏑ – ⏑ ––
⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑––
⏑⏑–⏑⏑––
⏑–⏑⏑––
1180. –⏑⏑––⏑––
–⏑⏑––⏑⏑––⏑⏑––⏑⏑––
1185. –⏑⏑––⏑⏑––⏑⏑–
– – – –––––
⏑⏑–⏑⏑–
–––⏑⏑–⏑–
–––⏑⏑–⏑–
1190. –⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑––
⏑ – –⏑–⏑⏑–
– – –⏑⏑–⏑⏑––
– –⏑⏑–⏑
⏑ – –⏑–⏑⏑–
1195. – – –⏑⏑–⏑–
–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑
–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑
– – –⏑⏑–⏑⏑– –
– – – – –⏑⏑– –
1200. –⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑– –
–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑
–⏑⏑– –
––⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑
–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑
1205. –⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑
–⏑⏑– – –⏑⏑–⏑⏑
–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑
⏑– ⏑ –⏑⏑––
1210. ⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑––
– – ⏑––
– ⏑ – ⏑–⏑–
–⏑–⏑–⏑⏑–
– ⏑ – ⏑–⏑–⏑–⏑–
1215. –⏑–⏑–⏑⏑–
⏑⏑⏑–––⏑⏑–
⏑–⏑⏑– ⏑ ––||

1174 ἐμοί delev. Hartung, quem Nauck et Gleditsch secuti sunt. 1184 ὦ ξένοι ὦ μείνατε Gleditsch, quod Christ. Grundfragen p. 257 [1]) laudat. ὦ ξένοι μείνατε codd. 1192 προέφαινες scripsi. προύφα⟨ι⟩νες codd. 1212 ἔστ' delev. Hermann metro postulante. 1213 ὦ πόλις πόλις Gleditsch. ὦ πόλις ὦ πόλις codd. 1215/6 λιβάδ' ἔβαν ἐχθροῖς Δαναοῖς scripsi. λιβ. ἐχθροῖσι ἔβαν Δαναοῖς codd.

Haec longissima omnium Sophoclis epodorum optimam praebet formam sicuti no. 2. Dimetros enim iambicos initium facientes, quorum 1172 acephalus est, 1171 in se responsum fert, sequuntur ionici: trimeter in se aperte responsum ferens et duo anaclomeni. Deinde poeta ea, quam iam invenimus, ratione, qua similes potius quam pares ponit versus, utitur, ut ab ionicis transeat ad choriambos hoc bello et lepido modo

⏑⏑––⏑⏑––
⏑⏑–⏑–⏑––
⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑––
      ⏑⏑–⏑⏑––
         ⏑–⏑⏑––
            –⏑⏑––⏑––
            –⏑⏑––⏑⏑– etc.

Sequuntur anapaesticae dipodiae quarum duae holóspondiacae sunt, exceptae a glyconeis alternis basibus spondiacis et iambicis et interpositis breviore membro aeolico 1193 et duobus tetrapodiis dactylicis qui respondent sequentibus 1196—1208, quorum 1203 anacrusem praebet dipodia pro tetrapodia praeeunte. Redeunt ad finem versus aeolici: 1209 ∽ 1217 anapaestorum locis mutatis [1]) et tres glyconei, quorum tertius aliam praebet formam, cingentes tres dimetros iambicos satis variis formis et trimetrum dimetro v. 1212 se adiungentem.

Epodus etsi amoebaeum est tamen summa arte elaborata cum strophis ita est coniuncta, ut iambici dimetri choriambi dactyli glyconei in eis insint, ceteri aeolici numeri et ionici non insint.

---

[1]) eadem responsio non accurata invenitur O. C. 512—523 ὅμως δ' ἔραμαι πυθέσθαι ∾ τούτων δ' αὐθαίρετον οὐδέν ⏑–⏑⏑–⏑–– ∾ ⏓–⏓–⏑⏑–– cf. Christ. Metr.[2] p. 511.

13. O. C. 1239—1248.

⏑ – – – ⏑ – ⏑ – ⏑ –
– ⏑ – ⏑ – ⏑ –
⏑ – – – ⏑ ⏑ – – ⏑ ⏑ – ⏑ – –
– – – ⏑ ⏑ – –
– – – ⏑ ⏑ – –
– – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ – –
– ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – – –
– ⏑ ⏑ – – ⏓
– ⏑ ⏑ – – – – –
– ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – – ||

1248 *δ' ἐννυχιᾶν* e schol. Lachmann. *δὲ νυχιᾶν* codd.

Haec quoque ultima Sophoclis epodus claram prae se fert formam etsi non severam, cf. 10. Initium enim faciunt iambi: trimetri secunda et tertia dipodia repetuntur sequente dimetro, prima initio versus 1241. Sequuntur versus aeolici et dactylici, quorum accurate respondent 1242 ∽ 1243, 1245 ∽ 1247 ∽ 1248 (qui, cum canticum claudat, syllaba brevior est) non accurate 1241, 1244, 1246 (cf. 10).

Cum stropha coniunctio quaedam est, cum et glyconeos et iambos contineat. Etiam finitimi versus coniuncti esse videntur:

str. 1238. ⏑ ⏑ ⏑ – ⏑ – – ||
ep. 1239. ⏑ – – (– ⏑ – ⏑ – ⏑ –

Summarium.

Rationem metricam Sophoclem eandem secutum esse atque Aeschylum luce clarius est. Quare simplicia composuit cantica, velut 5 e meris iambis, 4 ex iambis et trochaeis, 9 ex uno metro constantia. Sed novum aliquid omnibus inest, tamquam si poeta liberius et solutius cantica formarit. Etiam cantici 5 iambi licentias prae se ferunt, quas apud Aeschylum raro invenimus, et cantici 9 forma simplicissima magna cum arte variata et exulta est. Praeterea talia cantica non multa invenies, pleraque multo magis artificiosa et expolita sunt, (qua re effectum est, ut tot inter mixta cantica numeranda essent). Quorum conferas 1, unum e speciosissimis Sophoclis canticis, 8, quo Aeschyli 16 non est

liberius, 7, 3 nova metrorum distributione (a b cc dd b a) memorabile, et maxime licentiis referta (3), 10, 13. Sed tantum abest, ut Sophoclis cantica hoc libero poetae de formis adhibendis usu detrimentum capiant, ut supra Aeschylum progressus esse Sophocles dicendus sit, cum hoc modo quasi proficiscantur metra e metris et cantica explicentur. Quae res melius sentitur quam demonstratur. Lege quaeso praeclaram priorem partem epodi 12. Quod multo melius nos sensuros esse puto, si liceret cantica cum sonis comparare.

De numero et locis respondentium versuum Sophocles etiam minus legum sibi imposuit quam Aeschylus. Tamen cum huius longiora cantica velut 3, 5, etiam 13 bene formatum aliquid frigidi et languidi habeant, de huius perlongis 2 et 12 contraria dicenda sunt, etsi (quod Aeschyli 3 et 5 non sunt) amoebaea sunt, quae ad artem elaborandi minus apta sunt. Hoc minimum valet de astrophicis canticis 6 et 7. Ergo, quod iam apud Aeschylum reperimus, videtur aliquid interesse inter astrophica et epodica cantica. Accedit quod in 6 longior versus invenitur extra numeros positus. Aeschyli nonnulli versus claudentes responsu carebant. Quod apud Sophoclem nusquam occurrit, vel casu quodam (nam in stropha Trach. 516 occurrit) vel consulto, quia poetam offendebat. Semel interiectio Trach. 219 respondente caret, reliquae non carent (e. g. O. C. 207. 237. qua re Dindorf perductus est, ut Trach. 219 εὐοῖ bis poneret).

Versibus in se ipsis responsum ferentibus Sophocles eadem ratione usus est qua Aeschylus. Memorabile autem est dochmiorum longiores series non occurrere, quod effectum esse potest (et odio quodam poetae in genus dochmiacum et) eo, quod astrophica cantica, quae Aeschylus e dochmiis multa composuerat, non plus duobus confecit eorumque alterum dochmiis carens (6).

Epodi, ut Aeschyli ita Sophoclis quoque cum strophis magis vel minus arte coniunctae sunt omnes (excepta 9, quae res animi affectus causa facta esse videtur) Sophoclisque melius quam illius. Sed accedit alterum. Interdum enim finitimorum antistrophae et epodi versuum formae pares vel similes sunt, ut etiam hac ratione epodus cum strophis coniungatur. Versus autem hi sunt:

O. C. 1238. ⏑⏑⏑–⏑–– ||
1239. ⏑–––⏑–⏑–⏑–

El. 503. ––⏑⏑–⏑–⏒ – ⏑––– ||
504. –⏑⏑⏑–––

Trach. 516. ⏑–––⏑–⏑–⏑––⏑⏑–⏑–– ||
517. ⏑–⏑⏑–⏑–––⏑⏑–

Caput III. Euripides.

Venio ad Euripidem cuius ut plurimae fabulae ita plurima quoque cantica soluta exstant, nempe 36 epodica 43 astrophica, cum Aeschyli sint 9 epodica 7 astrophica, Sophoclis vero 11 epodica 2 astrophica. Ergo melius ex metrorum usu distribui poterunt Euripidis cantica. Distribui autem ea in I. cantica dactylica vel anapaestica (3 epodos 4 astrophica continentia) II. trochaica vel iambica adiectis singulis e dactylo-trochaicis (no. 28) et ionicis (no. 29) versibus compositis (12 epod. 5 astr.) III. aeolica (12 ep. 9 astr.) IV. dochmiaca (4 ep. 23 astr.!) V. mixta cantica (5 ep. 2 astr.).

In tractandis canticis, ut antea, temporum ordinem fabularum, qui veri similis mihi visus est, secutus sum. Versuum numeros et codicum notas adhibui ea, quae Prinzii et Weckleinii editio praebet.

I. Cantica dactylica et anapaestica.

1. Medea 131—137 proodus (parodi 131—213).

⏑⏑– – –⏑⏑–⏑⏑–
– – – –
–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑|–⏑⏑– – – ⏓
–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑
–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑
–⏑⏑–⏑⏑
⏑– –⏑–⏑– –

133 ἀλλὰ Herm. ἀλλ' ὦ codd. 134 γόον Elmsley. βοὰν vel βοὴν vel μολὼν codd. 135 ἐπ' delevit Weil. Pro ἐπ' ἀμφιπύλου γὰρ ἔσω scripsit ἀπ' ἀμφιπύλου γὰρ ἐγὼ Sakorrhaphus, sed tum ἐγώ supervacaneum esse videtur.

Proodus incipit ab anapaestis, qui nutricis anapaestis antecedentibus se applicant: a dimetro (in duos monometros propter

caesuram dividendo) et monometro holospondiaco (cf. Soph. Phil. 1186). Sequuntur dactylici versus, nempe duae tripodiae duae tetrapodiae dipodia clausae. Totum canticum clauditur pentapodia iambica[1]) (cf. Suppl. 804 ∽ 810). De iambis dactylicos versus claudentibus cf. ad Soph. 2. Proodus et cum stropha quae maximam partem ex anapaestis constat et cum epodo 204—212 quae iambos et versum dactylicum continet, coniuncta est. vide ad 7.

Etiam cum praecedentibus versibus proodus per anapaestos coniuncta est.

2. Hipp. 1370—1388 astr.

– – – –
– –⏑⏑–⏑⏑– – –
⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏒
– –⏑⏑– – – – –
⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑– – –
*⏑–⏑⏑– – –⏑⏑–
⏑⏑– – –
⏑⏑– – –⏑⏑–⏑⏑–
– –⏑⏑– – –⏑⏑–
⏑–⏑– –⏑–⏑– –
⏑– –⏑– –⏑–⏑–
⏑⏑–⏑⏑–
⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑–
⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑–
⏒–⏒–
d. d.
⏑ – ⏑ – – – ⏑–
d. d.
– – ⏑ – ⏑ – ⏑–⏑– –||

1372 *μέθετέ με τάλανα* EaBC. *με* om. LP. 1374 sq. corrupti; inter *δυσδαίμον'* et *ἀμφιτόμου* lacunam statuunt Nauck et Kirch-

---

[1]) Apud Euripidem hi occurrunt versus soluta cantica claudentes sine respondentibus positi:

no. 1 ⏑– –⏑–⏑– –
8 –⏑⏑–⏑⏑–⏑– – (praecedunt iambelegi).
78 –⏑⏑–⏑⏑–⏑– – (praecedit dactylica hexapodia sola).
12 – – – – –⏑⏑–⏑|–⏑–⏑– – (praecedunt trochaei).
42 – – – –⏑–⏑– – (praecedunt dactyli et glyconei).
73 – –⏑–⏑⏑⏑⏑–⏑– – (praecedunt trochaei).
75 –⏑⏑–⏑– – (cf. ad loc.).

hoff. Versuum mensuras quas Wil. (Eur. Hippolytos. Griech. Tragödien übers. v. W., II, p. 99) protulit, minime probo. 1379 *μαιφόνων τε* codd. et schol. *ὅ τε περιττὸς* schol. 1381 *μένει* Wil. *μέλλει* codd. 1384 *ἰώ μοί μοι* E a L P. *ἰώ μοι* B C. *βιοτὰν τοῦδ' ἐμὰν* scripsi *βιοταν ἐμὰν τοῦδ'* codd. (*ἐμάν* om. C L). 1387 *δυσδαίμον'* codd. praeter C L P *δυσδαίμονα* praebentes.

Versus non facile distribuuntur. vv. 1370 et 1384, cum interiectiones sint, aut extra numeros positi sunt aut sibi respondent. Sequuntur anapaesti 1371 et 1375—1378; monometro 1376 respondere putandus esse videtur v. 1381 inter iambos positus, sed lectio non nimis certa est. De versibus 1374/5 corruptis cf. App. crit. Quid sit 1371 nescio; potest dochmius haberi cum sequantur longiore intervallo dimetri dochmiaci 1385 ∽ 1387. Restant iambi: tres trimetri satis diversarum formarum et tres dimetri (an 1382 in se responsum fert?).

Sed lectio non ubique certa est, et haec distributio nihil est nisi tentamentum, cum Wilamowitzii mensuram versuum probare nequeam.

3. Phaeth. frg. 775 N. Eur. III², 60—69 praeconis verba.

–⏑⏑–⏑⏑– – –⏑⏑
– – – –
–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑
–⏑⏑– – |
– – –⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑
– – – –
–⏑⏑–⏑⏑– – –⏑⏑
–⏑⏑– – ||

Haec praeconis verba [1]) optime et clarissime distribuuntur; sunt enim, ut ita dicam, stropha et antistropha binos tetrametros dactylicos acatalectos continentes utrumque clausum dimetro acatalecto formae – – – – vel –⏑⏑– –, quarum utraque respondentem habet. [2])

[1]) Nauckii textum recepi, cum Wilamowitzii correctiones (Hermes XVIII, p. 404) necessariae mihi non esse viderentur.

[2]) Neque enim iure mihi Wil. l. c. dicere videtur: 'Der Herold bedient sich stesichorischer Dactylen, es sind Hexameter, aber wie die zweisilbigen *σπονδειάζοντες* zeigen, keine heroischen', nam non hexametros, sed tetrametros cum dimetris usurpatos esse ex hiatu versus 62 *ἀπαείρετε — ὦ ἴτε λαοί* apparet ante interiectionem non legitimo.

4. Suppl. 271—285 astr.

4 hexametri dactylici

⏑ – –
⏑⏑⏑⏑ ⏑⏑ –⏑⏑–⏑⏑
⏑ – – [⏑ –] ⏑ – –
–⏑⏑– ⏑⏑ –⏑⏑|–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑
–⏑⏑– ⏑⏑ –⏑⏑|–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑
*–⏑⏑– ⏑⏑ –⏑⏑–⏑⏑– –
–⏑⏑– ⏑⏑ –⏑⏑– – |

4 hexametri dactylici.

273 corr. Heath. Reiske. 275/6 corrupti esse videntur. fort. *ταλαίνας γεραιάς* = ⏑ – – ⏑ – –, nam *χέρας* non bene stare videtur. 277 *πρός σε* Markland. *πρός* codd. 279 *δειλαία* Herm. *δειλαίαν* codd. 280 nondum sanatus *ἱκέταν τιν᾽ ἀλάταν* Nauck. *ἱκέταν ἦ τιν᾽ ἀλ.* codd.

Hoc canticum non bene formatum est. Quaterni enim hexametri dactylici cingunt ceteros versus (hexametros esse, non tripodias, quod Herm. Elem. p. 325 putavit, e syllabis ancipitibus 272 [et 284] elucet). 275 interiectio est extra numeros posita; sed sequitur novum quid paene incredibile: tribrachos enim et dactylos Euripides sibi respondere voluit; qua de re vide, quae scripsi ad no. 40; deinde versum bacchiacum, ut videtur, responsum in se ferentem (vel secundum Blassium versum iambicum solum positum eiusdem formae atque vv. 804 ∽ 810) excipiunt dactylicae tripodiae et tetrapodia (280 corruptus est).

5. Jon. 144—150 ep.

– – – – – – – –
– – – –
– – – – – – – –
– – – –
– ⏑⏑ – – –
– ⏑⏑ – – –
⏑⏑⏑⏑ – – –
⏑⏑⏑⏑ – – – ||

Forma adeo simplex est, ut interpretatione opus non sit.

6. Phoen. 818—833 ep.

* ⏑⏑⏑––⏑⏑–⏑⏑
–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑––
–⏑⏑–⏑⏑– – –⏑⏑–⏑⏑––
–⏑⏑–⏑⏑– – – – –⏑⏑–⏓
–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑– –
–⏑⏑–⏑⏑– – –⏑⏑–⏑⏑––
– – –⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑––
⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–
– –⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–
⏑⏑– – –⏑⏑– –
– – –⏑⏑–⏑⏑– –
– – –⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑
–⏑⏑–⏑⏑–
⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–
⏑⏑–⏑⏑–
– –⏑⏑–⏑⏑– – ||

818 dubius est fort. *ἔτεκες ἔτεκες ὦ γᾶ γᾶ ποτε* vel *ἔτεκες ω γᾶ γᾶ ἐτεκές ποτε* (Blass) tribrachi cum dactylis cf. no. 4. 832 *ἔσταχ'* codd. *Ἄρεως* Dind. *Ἀρήιος* codd.

E versibus dactylicis et anapaesticis epodus composita est; sunt enim hexapodiae tetrapodiae tripodia catalectica dactylicae, dimetri et monometer anapaestici.

Cum strophis epodos per dactylos, non per anapaestos coniuncta est.

Blassius autem propter eximiam epodi similitudinem cum strophis suspicatur non epodum esse sed tertiam stropham in fine mutilam, quam opinionem sensus verborum probare videtur.

7. Phoen. 1485—1581 (astr.).

Hoc longum amoebaeum inter Antigonam et Oedipum, cuius textum multis locis incertum non delineo, Nauckius ex parte in strophas redigere conatus est, quia longae versuum series pares vel similes sunt. Hos autem versus strophicos esse voluit:

stropham *α'* 1485—1497 ∽ 1570—1581. Hi versus simillimi in strophas ita redigi possunt, ut putemus nonnulla vel deesse vel currupta esse, cuius rei quod apud Euripidem semper ratio habenda est, valde dolemus.

stropham *β'* 1498—1500 ∽ 1501—1503. Qui versus particula *δὲ* in 1498 inserta et versu 1502 emendato plane eandem praebent formam.

Versus 1504—1518 Nauckius astrophicos esse vult.

Sequitur stropha *γ'* 1519—1522 ∽ 1539—1542. Hi quoque versus congruunt, si putas cum Nauckio ante *αἴλινον* excidisse ⏑– et scribis *αἰῶ* pro *αἰῶνα*. Confirmatur autem Nauckii opinio repetitis verbis eisdem locis 1522 *λειβομένοισιν δακρύοισιν* (*δάκρυσιν* codd. antt.) ∽ 1542 *οἰκτροτάτοισιν δακρύοισιν* (*δάκρυσι* B).[1])

Post longiores series versuum astrophicas 1523—1538 et 1543—1545 sequitur

stropha *δ'* 1546—1550 ∽ 1555—1559, qui versus strophicum ostendunt responsum, si 1547 ante *πάτερ* inseras *ὦ* et v. 1557 mutilum esse putes. Claudentes enim versus idem sunt 1550 ∽ 1559. Ceteros versus 1551—1554 et 1560—1569 astrophicos esse putat Nauck.

Atqui cantici compositi e partibus astrophicis et strophicis (tantis insuper intervallis inter strophas et antistrophas admissis quantum inter stropham *α'* et antistropham *α'* positum est) alterum exemplum non exstat. Tamen dicendum est non nimiis difficultatibus Nauckii strophas restitui posse et accuratius examinanti mihi magis magisque placere. Nam etsi in canticis astrophicis longiores series occurrunt, quae eodem modo quo strophae et antistrophae inter se respondent (e. g. (12); 58, 59, 62), tamen tantae series quantae sunt strophae *α'* et *δ'* nullae inveniuntur.

Sed quid dicam de intermissis astrophicis versibus? Nonnulli loci velut 1514 sqq. 1530 sqq. corruptissimi sunt, alii autem e. g. 1525—1529 et 1560—1569 tam bonum praebent responsum, ut dicere nequeam quomodo canticum compositum sit. Potest autem cogitari Euripidem in hoc cantico satis libero unoque e novissimis ausum esse strophicas et astrophicas partes in unum congerere, praesertim cum amoebaeum sit.

---

[1]) Versus 1339—1545 Wilamowitz, Isyllos p. 151/2 tres pentametros ionicos esse putat eiecto glossemate *ἀφανές* ante *εἴδωλον*. Malim legere *αἰθερόφανες εἴδωλον* cum Weilio et *ποτανόν* pro *πτανόν* cum Seidlero, ut efficiantur duo pentametri ionici (∾ 1519—1522) et quattuor dochmii.

Invenimus igitur Euripidem in his canticis dactylicis et anapaesticis supra Sophoclem progressum esse ita, ut multis metrorum licentiis admissis servaret varietatem versuum, non servare videretur speciei pulchritudinem (excepto 3). Sed in canticis nonnulla corruptissima sunt.

II. Cantica iambica et trochaica.

Transeo ad iambica et trochaica cantica multo plura quam dactylica et anapaestica exstantia.

8. Medea 204—212 ep. (cf. proodum no. 1).

⏑– – – ⏑ – ⏑–⏑–
⏑–⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑
⏑–⏑–⏑–⏑⏑–⏑⏑––
⏑⏑⏑–⏑|⏑⏑⏑–⏑
––⏑–⏑–⏑⏑–⏑⏑–⏑
–⏑⏑–⏑⏑–
⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑–⏑–
– – – ⏑⏑–⏓ ||

Incipiunt iambi: trimeter, cui nihil severe respondet, item dimeter. Sequuntur iambelegi 206/7 ∽ 209, quorum huic se applicat v. 210 dactylicus. Interpositus est dimeter trochaicus 207, qui propter formam in se responsum fert. De claudentibus versibus dubitari potest. Possunt enim esse iambicus dimeter (∽ 205, cui nihil severe respondet) et pherecrateus sine responsu positus (quales versus alibi occurrunt). Sed eidem versus claudentes inveniuntur no. 34 praecedentibus glyconeis. Quare non puto esse dimetrum iambicum et pherecrateum (quorum in no. 35 uterque solus positus esset), sed glyconeum dactylo soluto (quales Euripides interdum adhibuit) et pherecrateum.[1]) Respondent

[1]) Hi Euripidis cantica soluta claudunt glyconei cum pherecrateis compositi:

––– – –⏑⏑–
–––⏑⏑––

28 ep., 29 ep.; str. e. g. Bacch. 880/1. Praecedentibus aeolicis metris 37 astr.; str. e. g. Or. 817/8.

⏑⏑–⏑⏑⏑–⏑⏑–
– ––⏑⏑––
37 ep.

igitur quodam modo inter se iambici trimeter 204 et dimeter 205, quorum hic etiam in se responsum ferre videtur. Cum stropha autem epodus ita est coniuncta, ut versus claudentes similes sint.

183. — — — ⏑ ⏑ — ⏑ — — —
212. — — — ⏑ ⏑ — ⏑

et strophae versus 155—180 trochaici sint. Cum proodo autem artius coniuncta est, cum et dactylos et iambos contineat.

9. Hec. 943—951 ep.

— — ⏑ — ⏑ — ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑ —
— — ⏑ — — — ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑ —
⏑ — ⏑ — ⏑ — —
⏑ — — ⏑ — ⏑ —
— — ⏑ — — — ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑ —
⏑ — ⏑ — ⏑ — —
— — ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ — ⏑ —
— ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑ — ⏑ — — — ||

Valde est mirandum, quod haec distributio, quamquam facillime cognoscitur, praeter Rossbach-Westphal Metrik II[3], p. 500 ab omnibus neglecta est. Sunt enim 943 ∽ 944/5 ∽ 948 iambelegi interpositis dimetris iambicis 946 ∽ 947 ∽ 949 correspondentibus (946 ∽ 947 eiusdem formae atque Soph. 5 et 6). 950 est trimeter iambicus dimetris adiunctus, ceterum nisi in se

---

⏓ ⏓ ⏒ — ⏑ ⏑ ⏓ ⏓ ⏑ ⏓⏓
⏓ ⏓ ⏒ — ⏑ ⏑ — —

42 ep.; str. e. g. Bacch. 118/19, El. 440/1. Praecedentibus aeolicis metris 45 ep., 38 ep.; str. e. g. Iph. A. 183/4, Phoen. 212/13.

⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ — ⏑ —
— — — ⏑ ⏑ — —

8. Praecedentibus aeolicis 34.

In strophis etiam

— — — — — ⏑ ⏑ —
— ⏑ ⏑ — — —
Hec. 636/7.

— — — ⏑ ⏑ — ⏑ — ⏒
⏒ — — ⏑ ⏑ — ⏑ — —
Hec. 912/3.

— — — — — ⏑ ⏑ —
— ⏒ — ⏑ ⏑ — ⏑ — ⏑ — —
Suppl. 961/2.

ipso responsum non habens. Claudit epodum versus Alcaicus decasyllabus iambelegis se adiungens et liberius sine respondente positus (item 78). Quod versus 943 fine vocabulum dirimitur, etsi molestum est, tamen de versibus 1 et 2 dividendis et respondentibus non est dubitandum. Strophae ipsae quoque iambelegos continent etsi forma paulum diversa

– ⏑ – – – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – (–)

et dimetros iambicos. Finitimorum quoque versuum applicatio est

942. – – ⏑ – ⏑ – –
944. – – ⏑ – – – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ –

10. Phaeth. frgm. 775 N. Eur. III² 45—52 ep.

45. ⏑ – ⏑ – ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ – ⏑ – ⏑ –
⏑ – ⏑ – – ⏑ –
– ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – –
⏑ – ⏑ – – ⏑ –
50. ⏑ ⏑ ⏑ – ⏑ | ⏑ ⏑ ⏑ – ⏑
⏑ ⏑ ⏑ – ⏑ – ⏑ –
⏑ – ⏑ – – ⏑ – ⏑ – – ||

Duobus trimetris iambicis variarum formarum cinguntur duo dimetri 46 ∽ 49 et duo dimetri trochaici 50 ∽ 51; illis versus dactylicus – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – – interpositus est, qui utrum ex uno an duobus membris constet nemo facile dicat. Nullus ei versus respondet¹) sicuti Soph. 6, nisi quod haec epodus est, illud canticum solutum. Cum strophis autem nisi per alterius strophae anapaestos coniunctum non est. Finitimorum autem versuum applicatio haec est

44. ⏑ – ⏑ ⏓ ⏓ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ –
45. ⏑ – ⏑ – ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ – ⏑ – ⏑ –

---

¹) In Euripidis canticis solutis hi inveniuntur versus responsu carentes (cf. ad 1 et ad 38):

17. – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ep.
38. – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – astr. cingunt glyconei.
50. – – – – – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ | – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – astr.
10. – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – – ep. praecedunt anapaesti.
20. – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – – ep.

Omnes igitur dactylici versus sunt.

11. Cycl. 356—374 astr.

De conatibus quibus viri docti hoc canticum in strophas redigere studuerunt cf. Wilamowitz, Sitzb. d. Berl. Akad. d. Wiss. 1902, p. 879 Anm. 1; Idem, Aeschylos' Orestie. Gr. u. deutsch. II. Das Opfer am Grabe (Berlin 1896) p. 261 metricam dedit delineationem a mea paulum diversam, cum pro iambis trochaeos posuerit.

–́ – – ⏑ – ⏑ – ⏑ –
⏑ –́ ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ –
– ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – –
–́ – ⏑ ⏑ ⏑ – ⏑ – ⏑ –
⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ –
– –́ – – ⏑ – ⏑ – ⏑ –
⏑ –́ ⏑ – ⏑ – ⏑ –
–́ ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑
–́ ⏑ – ⏑ – ⏑ –
⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ –
– – – – – ⏑ ⏑ –
⏑ –́ ⏑ – ⏑ – ⏑ –
– –́ – – ⏑ – – – – ⏑ –
⏑ – ⏑ – ⏒ – ⏑ – ⏑ – ⏑ –
– – – –
– ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏒
– –́ – – ⏑ – ⏑ – ⏑ – ||

359 corr. Casaubonus Dindorf. 360 corr. Reiske. 361 *προσδίδου* LP. *προδίδου* l. 362 *γέμιζε* Wecklein. *κόμιζε* codd. 365 *παρέχει* Wil. *ἔχει* codd. 370 *ξενικόν* delev. Herm.

Continet canticum trochaeos iambos dactylos anapaestos permixtos sed optime inter se respondentes sic: 356 ∽ 359, 357 ∽ 370, 358 ∽ 372/3, 360 ∽ 365, 361 ∽ 368 ∽ 374, 362 ∽ 367, 363 ∽ 364; 366 quid sit nescio (item Wil. l. c.) 371 consulto extra numeros positus est in se responsum ferens, cum chorus cyclopis pabulum atrox sibi depingat cogitatione.

12. Cycl. 608—623.

De virorum doctorum in hoc canticum tentationibus cf. Wil., Sitzb. d. Berl. Akad. l. c.; idem formam delineavit Aeschylos' Orestie Gr. u. dtsch. II. l. c. p. 262.

608. — ⏑ — — ⏑ — ⏑ — ⏑ — ⏑ — ⏑ —
610. — ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑ (I)
612. — ⏑ — ⏑ — ⏑ —
— —
— ⏑ — ⏑ — ⏑ —
614/5. — ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑ (II)
— ⏑ — ⏑ — ⏑ —
— ⏑ —
— ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑ — ⏓ (III)
— ⏑ — ⏑ — ⏑ —
620. — —
— ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑ — ⏓ (IV)
621. — ⏑ — ⏑ — ⏑ —
— —
622. — ⏑ — ⏑ — ⏑ — ⏓ — ⏑ — ⏑ — ⏑ — ||

610 ξενοδαιτύμονος tentavit Herm. ξένων δαιτύμονος codd. 617 corr. Herm.

Forma optime divisa est memorabilique modo, potest enim distribui in quattuor partes huius formae

— ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑ — ⏕
— ⏑ — ⏑ — ⏑ —
—(⏑)—

omnes cinctas duobus tetrametris trochaicis. Solus dimeter trochaicus 613 extra hanc formam quasi strophicam positus ceteris trochaicis dimetris se applicat.

13. Herc. 130—137 ep.

130. ⏑ ⏑ ⏑ — ⏑ — — — ⏑ — ⏑ — ⏑ —
— ⏑ — — —
⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ — ⏑ — ⏑ — ⏑ —
— ⏑ — ⏑ — ⏑ —
135. — ⏑ — — ⏑ —
— — — — ⏑ ⏑ — ⏑ | — ⏑ — ⏑ — — ||

133 δὲ LG. δὲ δὴ manus corr. cod. L.

Simplicissima est epodus, sed trochaei Euripidis licentiarum pleni. Quinque enim sunt dimetri, unus trimeter eis se applicans, claudit versus aeolicus (enhoplius Wilamowitzii cf. Hephaest.

cap. 15; God. Hermann. Elem. p. 590 sqq.; Wil. Herakles[2] II, p. 28) cum ithyphallico h. e. dimetro trochaico compositus.

Strophae iambos continent, ut quasi coniunctio sit.

Finitimorum versuum similitudo adest:

129. ⏑⏑⏑–⏑––||
130. ⏑⏑⏑–⏑–––⏑–⏑–⏑–

14. Herc. 909—921 astr.

––⏑–––⏑...
⏑⏑⏑–⏑⏑́⏑⏑́⏑⏑–
⏑–⏑–⏑–⏑...
– ⏑–⏑⏑́⏑–́⏑–
⏑–⏑–⏑––...
⏑–⏑–⏑–⏑–⏑–⏑–
– ⏑–⏑⏑́⏑–́⏑⏓
––⏑–––⏑–⏑–⏑–
d. d.
d.
d. d.
d.
– ⏑–⏑–́–́⏑–||

910 *τίνα με* Herm. *με* codd. 915 post *χέρες* codd. vitiose addunt *ὤ*. 921 *τύχας* codd. *ψυχάς* Wil.

Haec quoque distributio clara est. Loquitur enim nuntius trimetris vel trimetrorum partibus, ut sint 914 ∽ 916, 909 ∽ 911 ∽ 913, nisi quod versus 913 ultima syllaba longa est chori exclamatione, cum desideretur brevis. An horum fragmentorum ultimae syllabae ancipites sunt? Interpositi sunt inter se respondentes tres versus harum formarum

⏓⏓⏑–|⏑–́⏓–́⏓⏑–

h. e. e cretico et dochmio compositi; eiusdem formae versus trimetro et dochmiis intermissis redit, ut claudat canticum.[1])

[1]) Wil. aliam distributionem proposuit, quam iure, ut equidem opinor, Wecklein non recepit. Nam Wil. ordinem metrorum a natura datum neglexit, ut e. g. versus 909 ∾ 911 et 910 ∾ 912 quos *παραλλήλως* positos esse elucet diversis locis poneret. Quare ceterorum editorum distributionem servo.

15. Suppl. 824—836 ep.

⏑⏑⏑⏑– ⏑⏑⏑– –⏑–
d.
⏑⏑⏑⏑–⏑ – ⏑–⏑–⏑–
⏑ – ⏑– ⏑⏑⏑–
d.
⏑⏑⏑⏑– –⏑–
⏑⏑⏑⏑– –⏑–
⏑ – ⏑–⏑⏑⏑⏑–⏑–⏑–
⏑ – ⏑– –⏑–
⏑ – ⏑– –⏑–
*⏑–⏑–⏑–⏑⏑–⏑⏑–
–⏑⏑⏑–––⏑––* ||

827 χάρᾳ Schilling. χάρα codd. 835 sq. corrupti ἔρημα σ' Herm. ἔγημας codd.

Praeter duos corruptos versus claudentes epodi versus optime inter se respondent: sunt enim praeter duos dochmios iambici dimetri huius formae

⏑⏔⏔⏑– | ⏕⏕⏑–

(sic enim dividendum esse certum est, non cum Hermanno Elem. p. 259

⏑⏔⏔ | ⏑–́⏕́⏕⏑– = ⏑⏔⏔ + d)

et trimetri, quorum duo puri sunt, unus e dimetro factus est repetito posteriore membro. Strophae ipsae quoque iambos continent.

16. Suppl. 918—924 astr.

⏑–⏑ – –⏑–⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑–⏑–
⏑–⏑ – –⏑– – –
––⏑⏑⏑ –⏑–⏑ – – ⏑–⏑–
⏑–⏑ – ⏑–⏑–
⏑–⏑ – –⏑–⏑ – – ||

918 δυστυχὴς σ' Wil. comment. metr. I, p. 12, quod est conferendum. 920 sq. ᾠδῖσιν Wil. -σι codd. τὸν ἐμὸν Ἀΐδας Wil. Ἀΐδας τὸν ἐμὸν codd. 924 τεκοῦσ' ἁ Herm. τεκοῦσα codd.

Meros continet astrophicum canticum iambos Euripidis licentias (cf. imprimis v. 920) prae se ferentes, ceterum nullo modo memorabiles.

17. Troad. 551—567 ep.

⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ –
⏑ – ⏑⏑⏑⏑ – ⏑ –
⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ –
⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ –
⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ –
⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑⏑⏑
⏑⏑⏑⏑ – ⏑ – ⏑ –
⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ – |
⏑ –   – ⏑ – ⏑ –
⏑ –   – ⏑ – ⏑ –
⏑ –   – ⏑ – ⏑ –
⏑ –   – ⏑ – ⏑ –
⏑ – ⏑⏑⏑ – ⏑ –
⏑ – ⏑ – ⏑⏑⏑⏑⏑⏑
–⏑⏑–⏑⏑–
⏑ – ⏑⏑⏑⏑ –   – ||

554 Ἄρτεμιν ut glossema del. Seidler.

Distributio facillime perspicitur, 551—559 enim puri dimetri iambici sunt, 560—564 idem secunda brevi unius cuiusque versus suppressa. 565 autem revocat puros dimetros, item 567, qui, cum claudat canticum, paulo variatus est ultima brevi suppressa. Sola vero posita est tripodia dactylica 566, sed ab eodem metro stropha incipit.[1])

Cum stropha epodus coniuncta est, cum illa iambicos dimetros et membrum dactylicum contineat. Finitimorum versuum consensus deesse videtur.

18. Troad. 1287—1301

amoebaeum e meris iambis compositum corruptum est. Videtur autem in stropham et antistropham dividendum esse, quod fecerunt e. g. Seidler Hermann Dindorf Wilamowitz. Quorum huius tentamentum conferendum est in comment. metr. I, p. 18—23.

---

[1]) Nam 566/7 sic sunt dividendi

–⏑⏑–⏑⏑– | ⏑–⏑⏑⏑⏑–– ||

ut sint similes strophae versibus 518 ∾ 538, non cum Wil. comment. metr. I, p. 31 sic

–⏑⏑––⏑– | ⏑–⏑⏑⏑⏑–– ||

ut ab anaclomena dipodia iambica incipiant.

19. Helen. 229—251 ep.

— — ⏑ — ⏑ —
— ⏑ — — ⏑ — ⏑ — ⏑ —
⏑⏑⏑ — ⏑⏑⏑ — ⏑ — ⏑ —
— — — ⏑⏑⏑⏑| — ⏑ — ⏑ — ⏑—⏑
⏑⏑⏑ — ⏑ — ⏑ — ⏑ — ⏑ —
— ⏑ — ⏑ — ⏑ —
⏑⏑⏑ — ⏑ — ⏑ — ⏑| — ⏑ — ⏑⏑⏑—
— ⏑⏑⏑⏑ — ⏑ — ⏑ — ⏑ —
⏑⏑⏑ — ⏑ — ⏑⏑⏑—⏑⏑⏑ — ⏑
— ⏑ — ⏑ — ⏑ —
— ⏑ — ⏑ — ⏑ —
⏑⏑⏑ — ⏑ — ⏑ — ⏑ — — ⏑
— ⏑ — ⏑ — ⏑ — ⏑ — ⏑ —
— ⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑ — ⏑ — ⏑ —
⏑⏑⏑⏑⏑⏑ — ⏑ — ⏑ — ⏑ —
— ⏑ — ⏑ — ⏑ — ⏑ — ⏑ —
— ⏑ — ⏑ — ⏑ — ⏑
⏑⏑⏑ — ⏑ — ⏑⏑⏑⏑
⏑⏑⏑ — ⏑ — ⏑ —
⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑ — ⏑ — ⏑ — ⏑
— ⏑⏑⏑⏑ — ⏑ — ||

236 *δυστυχές τε* Herm.; quod probat Blass. *τε* om. codd.

E meris trochaicis versibus epodus composita est; dimetrorum enim et trimetrorum et tetrametrorum variae formae usurpatae sunt inter se respondentes sic:

dimetri 229 ∽ 235, 240 ∽ 241, 247 ∽ 248, 249 ∽ 251.
trimetri 230 ∽ 231, 234 ∽ 238, 239 ∽ 242 ∽ 250, 243 ∽ 244 ∽ 245 ∽ 246.
tetrametri 232/3 ∽ 236/7.

Cum strophis autem coniuncta est epodus per trochaicos trimetros et dimetros. Etiam finitimorum versuum similitudo est haec

228. ———⏑—⏑—⏑—||
229. — —⏑—⏑—

20. Hel. 348—361 ep.

⏑⏑⏑⏑⏑⏑|⏑⏑⏑⏑⏑⏑
⏑⏑⏑ — ⏑|⏑⏑⏑ — ⏑
— — — ⏑ — ⏑—⏑ — ⏑
⏑⏑⏑ — ⏑ — ⏑ —

⏑⏑⏑⏑⏑⏑
352a. •⏑⏑⏑≚––⏑•
⏑⏑⏑ – ⏑ – ⏑ –
– ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑
–   – ⏑ – ⏑ –
–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑––
– ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑
– ⏑ – – – ⏑ –   –⏑–
– ⏑⏑⏑⏑ – ⏑ – ⏑–⏑ –
360/1. – ⏑⏑⏑⏑ – ⏑ – ⏑|–⏑⏑⏑⏑–⏑–||

348 corr. Elmsley. 349 ὑδρόεντι Reiske. ὑδρόεντα codd. 350 εἴ γε Blass. εἰ codd. 355 corr. Hartung. 358 sq. corr. Herm. 359 corr. Matthiae.

Stropham et antistropham corruptam 330—347 excipit epodus trochaeos continens. Quorum multas licentias prae se ferentium hi inter se respondent: trimetri 350 ∽ 358 ∽ 359, dimetri 348 ∽ 349, 351 ∽ 353 ∽ 355, 354 ∽ 357, interiectus est chori monometer 352; 360 et 361 per synlaphiam coniuncti sunt, ut efficeretur tetrameter; 356 hexapodia dactylica est extra numeros posita; videtur autem in se responsum quendam ferre.[1] 352a corruptus est.[2]

Stropha autem iambos continet primis syllabis saepe suppressis, non continet dactylos.

Huic epodo se applicat Helenae monodia:

---

[1]) Non multum interest inter hanc distributionem et Wilamowitzii, Choephoren (1896) p. 260 prolatam.

[2]) Videtur enim scriptura αἰώρημα falsa, contra ἑώρημα recta esse. Nam apertum est hanc vocem cohaerere cum verbo ἀείρω et cum adiectivo μετέωρος; Attici autem, ubi Dores habent -αιω-, legitime praebent -εω- cf. Ἀλκμαίων — Ἀλκμέων. Quare nullum exstat exemplum numeris firmatum, quo cogamur introducere formam non atticam. Apud Euripidem duo substantivi αἰώρημα exempla sunt eaque in canticis astrophicis Or. 983 et Hel. 352a quorum versuum formae incertae sunt. Contra vox ἑώρα apud Sophoclem O. T. 1264 certissima est (quam tollere Nauck temere studuit). Codices saepius formam per ἑω- incipientem servarunt (e. g. Diod. Sic. 18. 42. Ath. XIV. 618). Apud Pindarum, poetam boeoticum, forma per αἰω- scripta recte occurrit Pyth. I. 9. Quod in sermone pedestri saepissime (e. g. apud Platonem) invenitur nullius est momenti. Videtur ergo forma ἑω- Atticis sola convenire.

21. Hel. 362—385 astr.

362. ⏑⏑⏑ — — — ⏑ — ⏑
⏑ — ⏑— —⏑—⏑⏑⏑⏑—
⏑⏑⏑ — ⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑
⏑⏑⏑ — ⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑
*⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑
— ⏑ — ⏑ — ⏑ — ⏑⏑*
⏑⏑⏑ — ⏑ — ⏑ —
⏑ — ⏑—⏑—⏑—⏑ — ⏑—
— ⏑⏑⏑⏑ — ⏓ |
⏑ — ⏑— — —
⏑⏑⏑ — ⏑⏑⏑⏑—⏑
⏑⏑⏑ — ⏑⏑⏑⏑—⏑
⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑—⏑
— ⏑ — ⏑ — ⏑——
—⏑⏑—⏑⏑—⏑⏑—⏑⏑— — — ⏑ ⏑
—⏑⏑—⏑⏑—⏑⏑—⏑⏑— —
—⏑⏑—⏑⏑—⏑⏑—⏑⏑
— — — — —⏑⏑— —
—⏑⏑— — —⏑⏑— —
— — — — ⏑⏑⏑— —
—⏑⏑—⏑⏑—⏑⏑—⏑⏑
—⏑⏑—⏑⏑—⏑⏑— — —⏑⏑— —
—⏑⏑—⏑⏑—⏑⏑—⏑⏑
—⏑⏑—⏑⏑—⏑⏑—⏑⏑
—⏑⏑⏑—⏑ — —||

362 *ἰὼ ἰὼ* Dind. *ἰὼ* codd. 366/7 corrupti; multas coniecturas invenies in Weckleini Appendice. 371 *ἐκελάδησεν ἀνοτότυξεν* Blass. *κελάδησε κἀνοτότυξεν* codd. 380 corruptus *ἄχθεα* coni. Hermann. *ἄχεα* codd.

Prima monodiae parte trochaei praecedentis epodi continuantur, intermixtis iambis. Sunt autem trochaici dimetri 362 ∽ 364 ∽ 365 a ∽ 366 (corrupti); 367 ∽ 369 (catalectici). Hic periodi finis est, quare qui sequitur versus iambicus est; sed redeunt trochaici dimetri. 371 ∽ 372, 373, 374. Cingunt autem dimetri trimetrum trochaicum 365, cui severe nihil respondet. Sed totus locus 364—366 sanus esse non videtur. Inserti autem trochaeis duo trimetri iambici sunt 363 ∽ 368.

Sequuntur metra dactylica: 7 tetrapodiae (nam 380 corrupta tetrapodia esse videtur) duae hexapodiae 375 ∽ 382 (quae divi-

dendae esse videntur in binas tripodias), pentapodia 376. Claudit dactylos totamque monodiam dimeter iambicus 385.

22. Phoen. 676—689 epodum.

quae sequitur, non delineo, cum simplicissimos [1]) contineat trochaeos simplicissimos iambos cingentes. Stropha autem eadem metra continet; finitimi versus similes sunt.

23. Phoen. 1710—1757 astr.

⏑ ⏑́ ⏑ – ⏑ – ⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑–
⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ –
⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ – –
⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ –
⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏓
⏑⏑⏑⏑⏑⏑ – ⏑ –
⏑ – ⏑ – – – ⏑ – ⏑ – ⏑–
⏑́⏑⏑⏑⏑⏑ – ⏑ – ⏑
– ⏑ – ⏑ – ⏑ –
– ⏑ – ⏑ – ⏑ –
– ⏑ – ⏑⏑⏑⏑ –
– ⏑ – ⏑ – – |
⏑ – ⏑ – – ⏑ – ⏑ – ⏑–
⏑ – – – ⏑ – ⏑ – ⏑–
⏑ – ⏑ – – ⏑ – ⏑ – –
⏑ – ⏑ – – ⏑ – ⏑ – ⏑–
– ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑⏑⏑⏑–
⏑ – ⏑ – ⏑⏑⏑⏑ –
⏑ – ⏑ – ⏑⏑⏑⏑ –
– ⏑ – ⏑ – –
– ⏑⏑⏑⏑ – –
– ⏑⏑⏑⏑ – ⏑ – ⏑
⏑⏑⏑⏑⏑⏑ – ⏑ – ⏑– –
⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑
⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑
– ⏑ – ⏑ – – |
⏑ – ⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑ – ⏑–⏑–
⏑ – ⏑ – ⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑– –
⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ –

[1]) App. crit. hic est: 679 del. Bothe. 686 *πάντων ἄνασσα Γᾶ τροφός* Paley. *πάντ. ἀν. πάντων δὲ Γᾶ τρ.* codd. 687 *κτήσαντο* Porson. *ἐκτήσαντο* (vel *ἐκτίσαντο*) codd.

– ⏑ – ⏑ – ⏑ –
– ⏑ – ⏑ – ⏑ –
– ⏑ – ⏑ – –
⏑ – ⏑ –   – ⏑ – ⏑–⏑–
⏑ – ⏑ –   ⏑⏑⏑ – ⏑–⏑–
⏑⏑⏑⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑–⏑–
⏑⏑⏑ – ⏑ – –|
⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ –
⏑⏑⏑ – ⏑ – ⏑ –
⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ –
⏑⏑⏑ – ⏑ – ⏑ –
⏑ – ⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑ –
⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑ – ⏑ –|
– – – –
⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–
⏑⏑–⏑⏑–
⏑́⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑ – ⏑
⏑⏑⏑⏑⏑⏑ – ⏑ – ⏑–⏓||

1710 χέρα Herm. χεῖρα codd. 1715 syllaba deest varie ab editoribus suppleta (σὺ δή, σί μοι Herm. σὺ δῆτά μοι Westphal.) malim γένοιο pro γένου, ut sint 1710 ∾ 1717, 1712 ∾ 1715; 1722 ἰσχὺν Herm. ἰσχὺν ἔχων codd. 1746 σκότια Herm. σκοτίᾳ vel σκοτία codd. 1757 ἀχάριτον Elmsley. ἀχάριστον codd.

Nisi loquentis personae verba definiuntur metris inter se respondentibus, ut eluceat sermonem pro toto (non pro parte periodi) accipiendum esse, qualia sunt Antigonae verba 1732—1746, in universum supra plurium loquentium verba respondentes versus distributi sunt. Iam supra dixi esse 1710 ∽ 1717, 1712 ∽ 1715 interpositis versibus 1711 ∽ 1714 ∽ 1716 ut omnia sint iambica metra hoc ordine disposita

a c b c b c a

Sequuntur trochaici versus 1718—1722, quorum primus acatalectus est (γεραιὸν metiaris ⏑⏑⏑ cf. Eur. Suppl. 42/43), insequentes quattuor catalectici, quintus duabus brevibus suppressis. Excipiuntur trochaei quinque trimetris iambicis et quattuor dimetris Oedipodis, quorum duo hanc formam

⏑–⏑–⏑⏑⏑⏑–

duo hanc

–⏑⏓⏓⏑––

praebent. Qui deinde sequitur Antigonae sermo incipit a dimetro

et trimetro trochaicis (quibus respondent versus totum canticum claudentes 1756/7) exceptis a duobus dimetris trochaicis quorum omnes longae solutae sunt cum clausula

– ⏑ – ⏑ – –

quae recurrit finem faciens duorum dimetrorum trochaicorum 1742 et trium trimetrorum iambicorum 1746. Interpositi autem sunt duo trimetri iambici clausi dimetro iambico 1737—1739. Dein poeta 1747—1752 maiori amoebaeo minus inseruit huius ordinis

a b |
a b |
a¹ a¹ ||

Totum autem canticum concluditur Antigonae versibus: duobus monometris anapaesticis dimetro anapaestico circum datis et versibus 1756/7 ∽ 1732/3 de quibus supra dictum est.

24. Orest. 982—1012 ep. an astr.?

⏑ – ⏑ –   – ⏑ –
⏑ – ⏑ – ⏑⏑⏑⏑ – [– – – ⏑ –]
⏑ – ⏑⏑⏑⏑ – ⏑ – ⏑⏑⏑⏑ –
– –   –   – ⏑ – ⏑ – –
⏑ –   –   – ⏑⏑⏑⏑ – –
⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ –
⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑ – ⏑ –
– ⏑ – ⏑ – –
⏑ –   –   – ⏑ – ⏑ – –
⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ –
⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ –
⏑ – ⏑ – ⏑ – –
– ⏑ – ⏑ –
– ⏑ – ⏑ –
– ⏑ – ⏑ –
– ⏑⏑ – ⏑ – –
⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ –
– ⏑ – ⏑ – ⏑ –
⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ –
⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑⏑⏑
⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑
– ⏑⏑ – ⏑ – –
⏑⏑⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑
– ⏑ – ⏑⏑⏑⏑ – ⏑

– ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑
– ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑
–⏑⏑–⏑––
1005. –⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑ ·
–⏑⏑–   –⏑⏑–⏑⏑
–⏑⏑–   –⏑⏑–⏑⏑
–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑– –
–⏑⏑– – –⏑⏑–⏑⏑
1010. –⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑
–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑
–⏑́⏑⏑ – ⏑ – –||

982 *αἰωρήμασι* delendum videtur (?). v. pag. 234[1]). 983 *δίναισιν* L. *-σί* rell. codd. 988 corr. Porson. 1000 corr. Porson. Dind. 1002 corr. Porson. 1004 *ἐς* (vel *πρὸς*) *μονόπωλον* Blass. *μονόπωλον ἐς* codd. 1006 *Ζεύς* eiecit Weil. ('Le sujet de *μετέβαλεν* v. 1002 étant *ἔρις* et le sujet de *ἀμείβει* v. 1007 étant *δεῖπνα*, on comprend que Juppiter n'est pas de mise ici'). 1012 *ἦλθε* Blass. *ἤλυθε* codd.

E trochaeis et iambis licentiis refertis epodus composita est; sunt enim 982—991 iambici dimetri et trimetri inter se respondentes; 992—993 a tripodiae trochaicae clausae versu

–⏑⏑–⏑––,

qui redit 1000 iambicos dimetros et trimetros claudens et 1004 trochaicorum dimetrorum finem faciens. Sequuntur 7 tetrapodiae dactylicae (1006 et 1007 singulis arsibus suppressis) dimetro iambico (e Blassii emendatione) clausae. Stropha iambos continet. Finitimi versus consentiunt.

981. ⏑–⏑––⏑–⏑––||
982. ⏑–⏑––⏑–

25. Bacch. 576—603 astr.

––
⏑⏑⏑–⏑⏑––
– – – – ¦––––
⏑⏑⏑ – ⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑¦⏑⏑⏑⏑⏑⏑ – ⏑–
580. ⏑⏑⏑–⏑⏑––
⏑⏑⏑–⏑⏑––
– – – –
582 a. –⏑⏑–⏑⏑
⏑⏑⏑–¦⏑⏑⏑–
584/5. ⏑⏑⏑ – ⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑| – ⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏓

– –
⏑⏑⏑ – –⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑| – ⏑ – ⏑ – ⏑–
⏑⏑⏑ – ⏑|⏑⏑⏑⏑–⏑
⏑⏑⏑–|⏑⏑⏑–
–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑
⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑| – ⏑ – ⏑ – ⏑–
–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑
–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑
– –
– – – – |– – – –
597. (⏑)⏑⏑–⏑⏑⏑–⏑⏑⏑–
⏑⏑⏑–⏑⏑⏑–⏑⏑⏑⏓
– – – –
⏑⏑⏑⏑⏑⏑
⏑⏑⏑⏑⏑⏑
–⏑⏑–⏑⏑
⏑⏑⏑ – ⏑–⏑–⏑–⏑–⏑
⏑⏑⏑⏑⏑⏑–⏑–||

579 ὅδ᾽ ὁ κέλαδος Herm. ὁ κελ. codd. 591 εἴδετε Dobree. ἴδετε vel ἴδετε τὰ codd. 593 ἐπαλαλάξεται Blass. ἀλαλάξεται codd. 597 in initio versus brevem deesse perspexit Blass. 598 ἔλλιπε (= ἐνέλιπε cf. El. 609) Blass. ἔλιπε codd.

Exclamationes 776, 786, 796 aut extra numeros positae sunt aut inter se respondent. Utriusque rei exempla exstant. Constat autem canticum maximam partem e trochaicis versibus, nempe tetrametris 579 ∽ 584/5 ∽ 587/8 ∽ 592/3, dimetro 589 in se responsum ferente, dipodiis 600 ∽ 601, claudentibus trimetro et dimetro sine respondentibus positis. Praeter eos inveniuntur versus dactylici: tetrapodiae 591 ∽ 594 ∽ 595 et dipodiae 582 a ∽ 602, nisi propter propinquitatem locorum 582 et 582 a inter se respondent (etsi alter holospondiacus est) et 602 ∽ 600 ∽ 601 inter se, ut dactylo respondeat tribrachys, quae res apud Euripidem occurrit cf. ad 41. Spondei redeunt 578 ∽ 596 a, 582 ∽ 599. Praeterea occurrunt pherecratei 577 ∽ 580 ∽ 581 et paeones quarti vel trochaei 583 ∽ 590 et 597 ∽ 598 (e Blassii correctione, quam probo, cum alias versus metricam formam non praebeant).

Sequuntur duo cantica ex Iph. Aul. desumpta. Quare hic de eius fabulae integritate nonnulla praemoneam. Plerique viri

docti vel magnas vel parvas partes fabulae Euripidi abiudicaverunt, inter eas etiam cantica. Sed cum accurate ea examinarem, nulla mihi visa est iusta causa, cur illis viris doctissimis adsentirer. Illas enim rationes optime redarguit Henricus Weil in editione sua 'Sept tragédies d'Euripide' praecipue in praefatione, quae dignissima est, quae legatur. Quare ut genuina Euripidis cantica ea tractabo.

26. Iph. Aul. 1283—1335 astr.

Praecedunt anapaesti.

d. d.

⏑́⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑

– ⏑⏑⏑⏑ – ⏑ –

⏑⏑⏑ – ⏑⏑⏑ – ⏑

⏑⏑⏑ – – ⏑ –

– ⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑ – ⏑ – ⏑ –

– ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑

– ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑

–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑

– – – – – –

– – –⏑⏑– –

– – –⏑⏑– –

d. d.

–⏑́⏑⏑–¦⏑⏑⏑⏑–

d.

– – – – –⏑⏑–⏑⏑

–́ ⏑⏑⏑⏑ – ⏑ – ⏑

– ⏑ – ⏑ – ⏑ – –

– –́ ⏑⏑⏑⏑ – ⏓

– – ⏑⏑⏑⏑ –

⏑́⏑⏑ – – – ⏑ – ⏑

– ⏑ – ⏑ – ⏑⏑⏑–

– –́ ⏑ – ⏑⏑⏑⏑ – ⏑–⏑–

⏑ – ⏑⏑⏑⏑ – ⏑ – ⏑–⏑–

⏑́⏑⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑

–́ – ⏑¦ – – ⏑

–́ ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑

– –́ ⏑ – ⏑ – ⏑ –

⏑ – ⏑ – ⏑⏑⏑⏑ –

⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ –

⏑ – ⏑⏑⏑⏑ – ⏑⏑⏑⏑–⏑–

1319—1329 anapaestici versus inter se respondentes.

— ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑ — ⏓
— ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑
— ⏑ ⏑ — —
⏑ —
⏑́ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑
⏑́ ⏑ ⏑ — ⏑ — ⏑ — ⏑ — ⏑ — ||

1283 alterum ἰὼ delevi. 1291 corr. Herm. 1293 delev. Monk. 1296 corr. Herm. 1302 Ἥρα θ' Ἑρμᾶς θ', ὅς Διὸς ἄγγελος scripsi Ἥρα θ' Ἑρμᾶς ⟨θ'⟩ ὁ Διὸς ἀγγ. codd. 1305 corr. Burges. 1308 τᾶς delev. Matthiae. 1310/1 corrupti; recepi Weilii correctiones. 1332 εὑρεῖν Dindorf. ἀνευρεῖν codd.

Iphigeniae monodia satis longa bene distributa est; dochmiacum enim dimetrum, cui dimeter et monometer respondent, excipiunt trochaici dimetri et trimetri. Sequuntur dactyli 1294 ∽ 1302/3, 1295 ∽ 1296 ∽ 1297 et 1300 dimeter iambicus in se responsum habens. Redeunt trochaici dimetri iambici dimetri et trimetri. 1313 est exclamatio in se ipsa responsum aperte ferens; 1319—1329 interpositi sunt anapaestici versus et catalectici et acatalecti, quorum responsus apertus est. Sequuntur dactylicae pentapodia tetrapodia dipodia, interiectio, claudentes trochaici dimeter in se responsum habens et trimeter responsu carens.

27. Iph. Aul. 1475—1531 astr.

Hoc canticum ab Hermanno et Nauckio in strophas divisum est sic, ut essent 1475—1490 ∽ 1510—1520 interposita parte astrophica 1490—1510 et sequente altera item astrophica 1520—1531.

Haec opinio veri mihi simillima esse videtur; nam nonnullis corruptelis et lacunis admissis versus 1475—1490 et 1510—1520 accurate congruunt, praeterquam quod interdum, ut in strophis, eisdem locis eaedem voces repetuntur. Vel potius putem etiam 1490—1499 ∽ 1520—1531 strophica esse, propter voces similes locis similibus positas 1491 συνεπαείδετ' Ἄρτεμιν — 1522 κλῄσωμεν Ἄρτεμιν et formam versuum claudentium eandem 1499 ∽ 1531

⏑ ⏒ ⏒ — — ⏑ — ⏑ — — |

Tum autem maiores corruptelae putandae sunt, quod, cum locum corruptissimum 1527—30 consideres, veri est simile. Sint ergo

soli versus 1500—1509 (chori et Iphigeniae amoebaeum) astrophici.

Sed cum illa nimis incerta sint, sequamur Hermannum et Nauckium. Haec ergo sunt astrophica:

I. 1491—1510.

⏑ –́ ⏑ – ⏑ – ⏑–

⏑́⏑⏑ – ⏑ – ⏑–

d.

⏑́⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑–⏑

⏑⏑⏑⏑⏑⏑– – ⏑–

⏑⏑⏑ – ⏑ – –

⏑ – – – ⏑ – ⏑–⏑–

⏑ – – – ⏑ – ⏑– –

⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑–

⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑–

⏑ – ⏑ – ⏑⏑⏑⏑–

⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑–

⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑–

⏑ – ⏑ – – ⏑–⏑–⏑–

⏑ – ⏑ – ⏑⏑⏑⏑–

– ⏑ – – ⏑––⏑–

⏑ – ⏑ – – ⏑–⏑–⏑– ||

II. 1521—1531.

– ⏑ – ⏑–⏑–

– – ⏑ – ⏑–⏑–⏑– –

– ⏑ – ⏑–⏑–

–⏑⏑⏑⏑⏑⏑–⏑–⏑–⏑–

⏑ – ⏑ – ⏑–⏑–

– ⏑ – ––⏑–

–⏑⏑–⏑ – –⏑–

⏑⏑–⏑⏑⏑––

–⏑⏑– ⏑⏑–⏑⏑–

⏑–⏑⏑–⏑–

⏑⏑⏑ – –⏑–⏑– – ||

1491 corr. Herm. 1507 ἕτερον semel praebet L². bis P. 1524 πότνια bis scripsit Herm. semel codd. 1527 sqq. corruptissimi sunt.

Prioris igitur partis plerique versus iambici dimetri et trimetri sunt interiectis 3 dimetris trochaicis (1495 in se responsum habet) dein 1505 ∽ 1509; 1508 tripodia cretica vel trochaica in se responsum fert. Altera pars 1521—1531 et trochaeos et

iambos continet; 1527—30 corrupti sunt. De 1531 ∽ 1499 cf. supra.

28. Rhes. 674—682 astr.

Adiungo Euripidis canticis trochaicis et iambicis Rhesi fabulae canticum astrophicum 674—682 quod ipsum quoque e trochaeis constat, etsi corruptum est.

⏑—⏑—
675. —⏑—⏑—⏑—⏑—⏑—⏑⏑⏑⏑—
—⏑⏑—⏑——
—⏑—⏑—⏑———⏑—⏑ — ⏑—
680. —⏑—⏑(—⏑)—
—⏑— —⏑—⏑
⏑⏑⏑—⏑⏑⏑—⏑⏑⏑—||

675 sq. quater βάλλε bis θεῖνε Aldina. quater βάλε bis θένε codd. cf. Aristoph. Ach. 281 τίς ὅδ᾽ ἀνήρ Musgrave. τίς ἀνήρ codd. 680 tertium δεῦρο inseruit Dind.

Praeter exclamationem 674 et dubium versum 677 canticum duos continet tetrametros duos dimetros trochaicos trimetro paeonico vel trochaico in se responsum ferente clausos.

Finem horum canticorum faciant epodus quae dicitur dactyloepitritica And. 790 sqq. et epodus mere ionica Bacch. 556 sqq.

29. Andr. 790—801 ep.

Huius epodi ea, quam plerique editores receperunt, distributio ferri non potest, quia v. 793 καὶ ante vocalem produci non potest. Quare eam secutus sum formam quam protulit Christ. Metr.[2] p. 591, nisi quod v. 798 codicum lectione ἀμφέβαλε servata vv. 797—799 in duos dimetros et unum monometrum divisi. Est autem forma haec:

790. —⏑⏑—⏑⏑—
—⏑———⏑⏑—⏑⏑———⏑—— — ⏑—
—⏑⏑—⏑⏑———⏑⏑—⏑⏑——
794. —⏑———⏑———⏑———⏑⏑—⏑⏑—
—⏑́⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑—
—⏑⏑⏑⏑⏑⏑ — ⏑—
⏑⏑⏑⏑ —
800. ——— — —⏑⏑—
———⏑⏑— — ||

Respondentes versus bene perspiciuntur. 790 repetitur dactylicis partibus versuum 791, 792, 793, 794; v. 791/2 ∽ 795 nisi quod membrorum ordo immutatus est:

791/2 a d b c
795 a b c d

Sequuntur iambici versus, duo dimetri, quibus monometer se applicat. Claudunt glyconeus et pherecrateus cf. ad no. 8.

Praecedens stropha ipsa quoque dactylo-epitritos qui dicuntur continet, sed quasi ab anacrusibus incipientes.

Finitimorum autem versuum applicatio paulo amplior est quam ceterorum canticorum, sic:

antistr. — — ⏑ — — — ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑ —
— ⏑ — ⏑ — — ||
ep. — ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑ —
— ⏑ — — — ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑ — — — ⏑ — — — ⏑ —

30. Bacch. 556—575 ep.

meros continet dimetros ionicos qui dicuntur a minore clausos glyconeo et pherecrateo. Ionici dimetri ita inter se respondent: 556—559 duo acatelecti duo catalectici; 560—5 quinque acatalecti; 565—570 singuli catalectici a binis acatalectis excepti. vv. 571—573 corruptissimi sunt cf. E. Bruhn ad loc. Stropha autem eadem metra continet.

Prior pars carminum iambicorum et trochaicorum satis accuratas formas et satis severos responsus praebet, non nimiis licentiis admissis. Inde a cantico 13 vero trochaici et iambici versus diversissimarum formarum variis modis permiscentur ita tamen, ut eluceat poetam eos inter se respondere velle. Conferas velim inprimis Helenae fabulae cantica. Tamen interdum cantica inveniuntur satis severe composita, neque astrophica ab epodicis diversas formas praebent.

III. Aeolica cantica.

Transeo ad aeolica cantica, quae 16 Euripides composuit astrophica.

31. Hippol. 58—72 astr.

∪ – – – ∪∪ – ∪
–∪∪–∪∪–
–∪∪–∪∪–∪
∪∪ ∪ ∪∪∪ – ∪∪–
(–) – –∪∪–
– ∪ –∪∪ – ∪ –
– – –∪∪ – ∪ –
– – –∪∪ – ∪ –
– ∪ – ∪ – ∪ –
– – –∪∪ – ∪ –
– – –∪∪ – –
– ∪∪– – – – –
– – –∪∪ – –
–∪∪–∪– ‖

58 ᾄδοντες E a B l. ἀείδοντες A² L P. 63 ⟨ὦ⟩ Ζανὸς scripsi. Ζανὸς libri. 67 corruptus. Nauck eum eici vult, Weil mutavit in ἃ μεγάλαν κατ' οὐρανὸν. 68 sq. ναίεις εὐπατέρει' ἀν' αὐλὰν Ζανὸς πολύχρυσον scripsi ex emendationibus Gaisfordi et Cobeti v. εὐπατέρειαν αὐλὰν Ζανὸς πολύχρυσον οἶκον codd. 72 Ἄρτεμι παρθένων scripsi monente Blassio. παρθένων Ἄρτεμι codd. παρθένος Ἄρτεμι Wil.

E meris paene glyconeis canticum compositum est, ut v. 58 quasi anacrusim habeat, 61 multifariam solutus sit; v. 67 dimeter trochaicus corruptus esse videtur. Duo glyconei cum singulo pherecrateo compositi sunt 68/9 ∽ 70/1; 59 ∽ 60 ∽ 62 tripodiae dactylicae sunt. Claudit versus aeolicus. Sed puto claudentes versus, cum pluribus de causis offensum praebeant, sic potius scribendos esse:

χαῖρέ μοι ὦ καλλίστα τῶν = –∪∪––––––
παρθένων κατ' Ὄλυμπον. = –∪–∪∪–⏓ |

eiectis altero καλλίστα et glossemate Ἄρτεμι.

32. Cycl. 63—81 ep.

Hac de epodo plenius scripsit Wilamowitz, Sitzungsber. d. Akad. d. Wiss. zu Berlin 1902, p. 880.

– ⏑́ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ | – ⏑ ⏑ ⏑ –
– – ⏑ – ⏑ ⏑ –
– – ⏑ – ⏑ ⏑ –
– – – ⏑ – ⏑ ⏑ –
– – – – – ⏑ ⏑ –
– – – – ⏑ ⏑ – –
⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ – –
– – – – ⏑ ⏑ – –
– – – – ⏑ ⏑ –
– – – – ⏑ ⏑ –
– ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – – ⏑ ⏑ –
⏑ ⏑ – – – – – – –
⏑ – ⏑ – ⏑ ⏑ –
– – – | – – –
– ⏑ ⏑ – – – ⏑ ⏑ – –
– – ⏑ ⏑ – – – ⏑ ⏑ –
– – – ⏑ ⏑ – ||

74 *σὺ δ'* Wil. l. c. Anm. [1]. *ποῖ* codd. *οἰοπολῶν* Nauck. *οἰοπολεῖς* codd.

Incipit epodus a versu 63, non, sicuti Nauckio placuit, a versu 68; distribuenda autem ita est ut Wil. l. c. distribuit eam, ut versus interiecti 49—54 non sint repetendi post v. 62. Versus enim 63—68 epodo adiungendos esse, praeter quam quod Nauckii correctiones magna vi egent, verborum sensus aperte ostendit; nam inde a versu 63 non iam de ovibus canunt satyri sed de Baccho sicut in epodo.

Distributio autem non difficilis est. Continet enim praeter versum initialem iambicum in se responsum ferentem et dipodiam molossicam (non bacchiacam, quae Wilamowitzio placuit) v. 77 et dimetros anapaesticos 70/1 ∽ 79/80 epodus numeros aeolicos (secundum Wilamowitzium dimetros choriambicos) quorum inter se respondent 64 ∽ 65, 66 ∽ 67, 68 ∽ 69 ∽ 70, 71 ∽ 72 ∽ 76; vv. 69, 76, 81 non severum habent responsum.

Stropha quoque numeros aeolicos et anapaesticos continet.

33. Cycl. 654—662 astr.

Alterum Cyclopis fabulae canticum 654—662 astrophicum non delineo, cum corruptissimum sit (est tamen ab Hartungo in strophas coactum).

34. Heraclid. 371—380 ep.

— — — ⏑ ⏑ — ⏑ — —
— — ⏑ ⏑ — ⏑ —
⏑ ⏑ — ⏑ ⏑ — —
— — — ⏑ ⏑ — ⏑ — —
— — ⏑ ⏑ — ⏑ —
— — ⏑ ⏑ — ⏑ — —
— — ⏑ ⏑ — ⏑ — —
— — ⏑ ⏑ — ⏑ — —
— — ⏑ ⏑ — ⏑ — —
⏑ ⏑ — ⏑ — — ||

379 corr. Elmsley.

Versus 371/2 ∽ 374/5 bini inter se respondent, quia prioris cuiusque versus syllaba ultima superpendet in proximum versum (qua de re cf. Christ. Grundfragen p. 278). Versus 376—379 inter se pares sunt (376 ἰτέα per synizesim legendum est —⏑̄—). Restant autem 373 ⏑⏑—⏑⏑—— et 380 ⏑⏑—⏑—— quos inter se respondere luce clarius est, et si imperfecte, quae res ea de causa facta esse videtur, quia v. 380 epodum claudit.

Stropha eadem metra continet. Finitimorum autem versuum similitudo deest; sed eiusdem formae versus stropham et epodum claudunt.

35. Suppl. 971—979 ep.

⏑ ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑ ⏑
⏑ ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑ — —
— — — ⏑ ⏑ — ⏑ —
— — — ⏑ ⏑ — ⏑ —
— — ⏑ ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑ —
— — — — — ⏑ ⏑ —
⏑ — — — — ⏑ ⏑ —
⏑ — — — — ⏑ ⏑ —
⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ — ⏑ —
— — — ⏑ ⏑ — — ||

975 τε add. Herm. om. codd. et Plutarch. 976 corr. Markland. 977 corr. Herm. 978 νοτερόν edd. νοτρόν codd.

Epodus simplicissima continet meros glyconeos, quorum bini inter se pares sunt (972 catalecticus est). De claudentibus versibus vide ad 8.

Stropha ipsa quoque e glyconeis composita est.

36. Ion. 492—508 ep.

Epodus nonnullis locis corrupta e numeris aeolicis composita est similibus potius inter se quam paribus.

– – – – – ⏑ ⏑ –
⏑ – – – ⏑ ⏑ –
⏑ – ⏑ ⏑ – –
⏑ ⏑ ⏑ – – – ⏑ ⏑ –
– – – ⏑ – ⏑ ⏑ –
⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ – ⏑ –
– – – – –
⏑ – ⏑ – ⏑ – –
– – ⏑ ⏑ – ⏑ –
– – – – –
– ⏑ – ⏑ – –
502a. d.
– ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ –
– – – – – – ⏑ ⏑ – –
d. d.
⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ –
⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ –
⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – – ||

494 corr. Tyrwhitt. 496 corr. Scaliger. 498 *συρίγγων* corruptum (*συριχτῶν* Badham). 500 *ὅτ' ἀναλίοις συρίζεις* Herwerden. *ὅταν αὐλίοις συρίζῃς* codd. 503 *ὦ* delev. Badham. 505 *φοινίαν* Matthiae. *φονίαν* codd.

Responsus numerorum inter se similium perspici potest; sunt enim praeter glyconeos cola Reiziana 494 ∽ 508, duo dimetri iambici 497 ∽ 499 ∽ 502, duo dimetri anapaestici 506 ∽ 507; versus 498 ∽ 501 aut dochmii sunt (sicut 502a et 505 dimeter in se responsum ferens) aut *παίωνες ἐπίβατοι* (sec. Christ. Metr.[2] p. 536, cf. Aristid. de mus. p. 39). Quid sit 504 incertum est.[1]) Etiam stropha glyconeos anapaestos cola Reiziana continet, praeterea, ut 34, eiusdem formae versus stropham et epodum claudunt.

[1]) An dimeter anapaesticus est sic scribendus: *Φοίβῳ πτανοῖς ὤρισε θοίναν* ut respondeat ceteris dimetris anapaesticis?

37. Ion. 1229—1243 astr.

– – – – – ⏑ ⏑ –
⏑ ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – –
⏑ ⏑ ⏑ – ⏑ | ⏑ ⏑ ⏑ – –
– – – ⏑ ⏑ – –
– ⏑ – ⏑ – ⏑ – –
⏑ ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ –
⏑ ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ –
– ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ –
– ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ – – – –
⏑ ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ –
⏑ ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ – ⏑ – –
⏑ ⏑ – – ⏑ ⏑ – –
⏑ ⏑ – – ⏑ ⏑ – –
– – – – – ⏑ ⏑ –
– – – ⏑ ⏑ – – ||

Responsus optimus est. Exceptis enim duobus dimetris trochaicis in se responsum ferentibus et duobus dimetris ionicis omnia metra sunt aeolica: glyconei qui facile distribuuntur et quorum duo excrementum in fine habent ⏑̄ – – (vide quae disserui ad 40, ubi talis glyconeus nullo respondente invenitur) et tres pherecratei.

38. Hel. 515—527 astr.

– – ⏑ – – ⏑ – – ⏑ –
– – – ⏑ ⏑ – ⏑ – –
⏑ – – ⏑ ⏑ – ⏑ – –
⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ –
⏑ ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – –
– ⏑ ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ –
– ⏑ ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ –
– – – ⏑ ⏑ – –
⏑ – – – ⏑ ⏑ –
⏑ – – ⏑ ⏑ – ⏑ –
– ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ –
⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ –
– – – ⏑ ⏑ – – ||

516 *ἐφάνη'ν* Badham. *ἐφάνην* vel *ἐφάνη* codd. 521 *οὐ* Badham. *οὔπω* codd.

Canticum aeolicum est, incipit autem a trimetro iambico sine

responsu [1]) posito; sequuntur glyconeorum variae formae, nonnullae acephalae sunt. Haec autem est distributio: 516 ∽ 517, 519 ∽ 522 ∽ 527, 520 ∽ 521, 524 ∽ 526; acephalarum 518 ∽ 523; intermissa autem est 525 tripodia dactylica catalectica (ut c. 18; an cum Hartungo pro *γᾶς* scribendum est *γαίας*, ut sint 525 ∽ 527?) sola posita.

39. Phoen. 226—238 mesodus.

Formam non delineo, cum simplicissima sit et nihil novi doceat. Usurpati enim sunt meri glyconei et pherecratei, quorum variae formae inter se respondent. Memorabilis autem est glyconeus 236 per diiambum incipiens.

Cum antecedente stropha epodus coniuncta est per glyconeos, cum insequente autem non est, quia ea trochaeos continet.

40. Orest. 831—843 ep.

Huius epodi eandem distributionem, quam ego propositurus sum, dedit Wilamowitz, Sitzungsber. d. Berl. Akad. d. Wiss. 1902, p. 866/7. Verum non aeolicos numeros eam continere putat, sed dimetros choriambicos. Quod utrum recte fecerit necne, nobis nullius est momenti. Forma autem epodi haec est:

— ⏑⏑—⏑⏑⏑⏑⏑—
⏑⏑ ⏑ — — —⏑⏑—
— — —⏑⏑— ⏑ —⏑——
—⏑——⏑⏑—
⏑———⏑⏑—
— ⏑⏑⏑ — —⏑⏑—
⏑⏑⏑ — — —⏑⏑—
— ⏑ — ⏑⏑— —
—⏑⏑— —⏑⏑—
—⏑⏑———⏑⏑—
—⏑⏑———⏑⏑—
⏑⏑⏑⏑⏑⏑—⏑⏑⏑⏑
— ⏑⏑ — ⏑— —||

[1]) Hi autem apud Euripidem in principiis canticorum solutorum inveniuntur versus, quibus nulli respondent:

38. ——⏑——⏑——⏑—
72. ⏑—⏑—⏑—⏑⏑—⏑⏑—
75. ——⏑——⏑—⏑—— longiore intervallo sequuntur trochaei.
79. —⏑⏑—⏑⏑—⏑⏑—⏑⏑—⏑⏑—— claudit Alcaicus decasyllabus.

834 *οἷον ἔργον* codd. praeter A B qui *οἱον* bis praebent. 838 *ἁγαμεμνόνιος* (= *ὁ Ἀγαμ.*) Blass. *ἀγαμ.* codd. 842 *πατρίων* Wil. *πατρῴων* codd.

Epodus sicut stropha e glyconeis aliisque aeolicis numeris composita est. Glyconei varias praebent formas (e. g. 831, 834, 838), item pherecratei 838 ∽ 843, 839 dimeter choriambicus in se ipso responsum habet, ei se applicant versus 840 ∽ 841 inter se pares, 842 glyconeus est multifariam solutus. v. 833 vero est phalaeceus h. e. glyconeus cum clausula iambica compositus.[1]) Cum stropha per glyconeos epodus coniuncta est.

41. Bacch. 135—169 ep.

–⏑⏑–⏑⏑⏑⏑
–⏑⏑–⏑ – –
⏑ – ⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑–
⏑⏑⏑ – ⏑⏑ – ––
– ⏑⏑–⏑⏑ – ⏑⏑–⏑⏑
⏑⏑⏑⏑–⏑⏑⏑⏑⏑⏑–⏑⏑

---

[1]) Cf. Blass, Hermes 37 (1902) p. 466 sq. 474 e Sapphus fragmentis Berolinensibus (imprimis e col. II. v. 8

–⏑–⏑⏑–⏑–|––

ubi *μῆνα* tenendum est). Nam cum in col. II nusquam sit hiatus, saepe vero synhaphia, versus per strophas sic dividendi sunt

–⏑–⏓⏒–⏑⏑–⏑–
⏓⏒–⏑⏑–⏑–
⏓⏒–⏑⏑–⏑–(⏑)––

nempe creticus cum glyconeo compositus, glyconeus, glyconeus cum bacchio (vel spondeo), h. e. dipodia iambica. Hic autem phalaeceus est. Quibus nonnulla addam. Imprimis cf. no. 37 (Ion. 1237)

–⏑–⏑⏑–⏑–|–––

glyconeis cinctum, ubi molossus in bacchei locum irrepsit (cf. Christ. Metr.[2] p. 538). Simillimus autem est glyconeus cum bacchio compositus Soph. Phil. 139 ∾ 154 *προὔχει καὶ γνώμᾳ παρ' ὅτῳ το θεῖον* =

–––––⏑⏑–|⏑–⏒

nisi choriambi loco ab hoc versu 833 non diversus. Cf. etiam Christ, Grundfragen p. 239. Conferas praeterea Or. 810 ∾ 822 (∾ Soph. Phil. 139 ∾ 154) et Wilamowitz l. c. p. 867. (Phalaeceum versum glyconeis etiam Timotheus [v. finem dissertationis] v. 150 subiunxit, ut eluceat eum quoque e glyconeo et iambico metro ⏑–– composuisse phalaeceum versum.)

⏑ – –   – ⏑ ⏑ –

– ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – – – –

– ⏑ ⏑ – – – ⏑ ⏑ – –

⏑ ⏑ – – ⏑ ⏑ – ⏑ –

d.

– – – ⏑ ⏑ – –

– – – ⏑ ⏑ – –

d.

⏑ – – ⏑ ⏑ – –

⏑ – – ⏑ ⏑ – –

⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ – – ⏑ ⏑ – –

⏑ ⏑ – – ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ –

– ⏑ – ⏑ ⏑ – –

– ⏑ ⏑ – –

– – – ⏑ ⏑ – ⏑ –

– ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – –

⏑ ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ –

– ⏑ ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ ⏑

– ⏑ ⏑   – ⏑ ⏑

– ⏑ ⏑   – ⏑ ⏑

– ⏑ ⏑   – ⏑ ⏑

– ⏑ ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ ⏑

⏑ ⏑ ⏑   ⏑ ⏑ ⏑

– ⏑ ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ ⏑

– ⏑ ⏑   – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑

– ⏑ ⏑   – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑

– ⏑ ⏑   – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – – |– ⏑ ⏑ – – ||

135 *ὅς ἄν* Gempf. *ὅταν* codd. 141 *εὐοῖ* post *νέκταρι* (144) transposuit Wil. 149 *πλανάτας ἐρεθίζων* Wil. *ἐρεθίζων πλανάτας* codd. 150 ⟨*τε*⟩ inseruit Wil. 151 *ἐπ'* delevit post Elmsleyum Hartung.

Non facillime numeri distribuuntur, sed, quam distributionem dedi, ea mihi veri simillima esse videtur. Sunt autem 135 ∽ 136, 137 ∽ 138, 141 ∽ 144 ∽ 151, 154 ∽ 156, 146 ∽ 147, 149 ∽ 149 a, 152 ∽ 155 (153 respondet parti longiore versus 152 ut exclamatio) variae formae glyconeorum vel pherecrateorum, intermissis dochmiis 145 ∽ 148, trimetro ionico (propter naturam suam in se ferente responsum) et dactylicis versibus. Hi autem summa cum neglegentia formati sunt: tetrapodiae 139 ∽ 140 et 142 ∽ 143 (quorum in v. 140 duorum dactylorum longae solutae sunt), 165—167 duae tetrapodiae cum hexapodia, 157—164 dipodiae et dactylorum et tribrachorum et paeonum primorum,

Ergo (quod iam in cantico 4 invenimus) Euripides negligenter paeones dactylos tribrachos inter se respondere iubet. Cf. Phoen. 796/7 ∽ 813/4 in strophis

—◡◡—◡◡◡◡◡◡◡◡ ∼ —◡◡—◡◡—◡◡—◡◡
—◡◡—◡◡—◡◡—◡◡ ∼ —◡◡—◡◡—◡◡—◡◡

et postremam partem astrophici cantici no. 25.

Sed demonstratur omnibus exemplis tam negligentem fuisse Euripidem post ol. fere 89/90 demum.

Cum strophis autem epodus arte coniuncta est, cum prima et altera contineant ionicos, tertia glyconeos et pherecrateos (versus 115 ∽ 130 binis dactylis ut v. 155) et dactylicos numeros. Confinium versuum non optimus est consensus.

42. Bacch. 902—911 ep.

———◡◡—◡——
◡◡◡ — ◡◡◡◡◡◡◡
———◡◡—◡——
◡◡◡◡◡◡◡◡◡◡◡◡
———◡◡—◡——
— ◡ — ◡ — ◡ — ◡
◡——◡◡——
◡——◡◡——
◡——◡◡——
◡◡◡—◡◡—◡◡◡
— ——◡◡——||

907/8 corr. Herm.

Haec epodus optime descripta est: ter enim binos versus sibi respondentes 902—907, quorum ultimus dimeter trochaicus purus est reliquorum permultis longis syllabis solutis, excipiunt tres pherecratei basibus iambicis,[1]) qui clauduntur glyconeo et pherecrateo.

Ceterum stropha ipsa quoque glyconeos et pherecrateos continet.

Sequuntur 4 epodi aeolicae ex Iph. Aul. fabulae sumptae. Quae utrum genuinae sint necne, cf. quae disserui ante no. 26.

---

[1]) Non ionici (Leo Plautin. Cant. p. 40), cf. Bacch. 402 ∼ 417, 413 ∼ 428.

43. Iph. Aul. 206—230 ep.

Hanc epodum Wilam., Sitzber. d. Akad. d. Wiss. zu Berlin, 1902, p. 867 tractavit, ut e dimetris choriambicis eam compositam esse demonstraret cf. ad 39.

⏑—⏑ — ⏑⏑—
——⏑⏑⏑⏑⏑⏑—⏑
⏑—⏑ — ⏑⏑—
— — —⏑⏑— —
⏑⏑—⏑⏑—|⏑⏑—⏑⏑—
⏑⏑ ⏑ —⏑⏑— —
⏑——⏑⏑—⏑—
⏑—⏑⏑—⏑
⏑——⏑⏑——
⏑⏑⏑—⏑—⏑⏑—
— ——⏑—⏑⏑—
————⏑⏑—
—⏑———⏑⏑—
—————⏑⏑—
——⏑—⏑⏑—
—————⏑⏑—
————⏑⏑—
—————⏑⏑—
—⏑⏑—⏑⏑—⏑⏑—⏑⏑
—⏑⏑—⏑⏑—⏑⏑—⏑⏑
—⏑⏑—⏑⏑—⏑⏑—⏑⏑
———⏑—⏑——||

206 τὸν delev. et pro ἰσάνεμον scrips. ἰσανέμοιν Blass. 210 ἴδον αἰγιάλοις Herm. εἶδον αἰγιάλοισι codd. 216 corr. Dindorf. 218 corr. Dind. 223 corr. Dind. 229 corr. Heath.

Responsus facile perspicitur. Sunt enim tres versus incipientes inter se pares,[1]) medius choriambo soluto; deinde 209 ∽ 212 interiecto dimetro anapaestico 210/1 in se responsum ferente, 213 ∽ 215 (quibus 214 similis est); versus 216—224

[1]) Non enim recte Wil. l. c. metitus est ἰσανεμος = —⏑⏑— causis non allatis; sed necesse est metiaris ⏑—⏑—. Adiectiva enim cum voce ἄνεμος composita longe pleraque α longum habent, perpauca breve cf. Wackernagel, Die Dehnungsgesetze der griech. Composita p. 40, p. 61. Quare, cum ἰσανεμος alias non inveniatur, α ut in pleris que adiectivis longum habendum est.

bonum inter se praebent responsum; sequuntur tres dactylici tetrametri, claudit trimeter trochaicus solus positus cf. ad 1.

Stropha ipsa quoque aeolicos continet numeros.

44. Iph. Aul. 573—589 ep.

⏑⏑ ⏑ – ⏑⏑ – ⏑ ⏑⏑
– ⏑⏑ – – – ⏑⏑ –
– – – ⏑⏑ – –
– ⏑⏑ – – – ⏑⏑ –
– – – – – ⏑⏑ –
– – ⏑⏑ – –
– – – ⏑⏑ – ⏑ ⏑⏑
⏑⏑ ⏑ ⏑⏑ ⏑ – ⏑⏑ –
– – ⏑⏑ – –
⏑⏑–⏑⏑– ⏑ ––
⏑ – – –⏑⏑–⏓
– – – –⏑⏑–⏓
⏑ – ⏑⏑ – ⏓
⏑ – ⏑ – ⏑–⏑––
⏑⏑⏑⏑⏑⏑
– ⏑⏑ – ⏑⏑ – ⏑⏑ –
– – ⏑⏑ – – ||

577 corr. Heath. 578 *πνείων* Dind. *πνέων* codd. 581 *ἔμηνε* Herm. *ἔμενε* codd. 584 *ἀντωποῖσιν βλεφ.* scripsi. *ἀντωποῖς βλεφ.* codd. 586 sq. corrupti. 589 *πέργαμα Τροίας* Blomfield. *Τροίας περγ.* codd.

Praeter versus corruptissimos 586/7 responsus non difficilis est. Sunt enim plerique numeri aeolici liberius compositi, quos Euripides inter se respondere vult, interiectis versibus, ut videtur, dactylicis 574 [∾ 575] ∾ 576 ∾ 577 ∾ 588 (an aeolici sunt?), colis Reizianis 578 ∾ 581 ∾ 585 ∾ 589 et tribus prosodiacis variarum formarum 582—584.

Cum stropha per (dactylos? et) glyconeos epodus coniuncta est. Confinium versuum autem consensus non optimus est.

45. Iph. Aul. 773—800 ep.

– ⏑ – ⏑⏑– ⏑ –
– ⏑ – ⏑⏑– –
– ⏑ – ⏑ –⏑⏑–

– ⏑⏑ – ⏑ –⏑⏑–
– – ⏑ –⏑⏑–
– – – ⏑ –⏑⏑–
– ⏑ – ⏑ –⏑⏑–
– ⏑ ⏑⏑⏑⏑– ⏑ –
– ⏑ – ⏑ –⏑⏑–⏑ – ⏑–
– ⏑ – ⏑⏑– ⏑ –
– ⏑ – ⏑⏑– –
– – – ⏑⏑– –
– – – ⏑ –⏑⏑–
– – – ⏑⏑– – –
⏑⏑ ⏑ – ⏑⏑– ⏑ –
– ⏑ ⏑⏑ ⏑ –⏑⏑–
⏑⏑ ⏑ ⏑⏑ ⏑ –⏑⏑–⏑ –
⏑⏑ ⏑ – ⏑ –⏑⏑–⏑ – ⏑–
– – ⏑⏑ ⏑ –⏑⏑–⏑⏑⏑
– – – – –⏑⏑–
⏑⏑ ⏑ – – –⏑⏑–
– – – –⏑⏑–
– – ⏑⏑– – –
– – – ⏑⏑– ⏑ ––||

775 corr. Herm. Weil. 776 sqq. corrupti. *λαιμοτόμους σπάσας κεφαλὰς πέρσας πόλισμα κατάκρας* Weil. *λαιμοτόμους κεφαλὰς σπάσας πόλισμα Τροίας πέρσας κατάκρας πόλιν* codd. 779 corr. ed. Aldina. 782 *πολύκλαυτος* delev. Weil. ('interpolation tirée du vers 778'). *εἴσεται* Herm. *ἔσειται* codd. 778/9 *στήσασαι τάδ' ἐς ἀλλήλας μυθεύουσι παρ' ἱστοῖς* Fritzsche. *στήσουσι παρ' ἱστοῖς μυθεῦσαι τάδ' ἐς ἀλλήλας* codd. 790 corr. Musgrave. 791 corr. Herm. 792 corr. Monk. 795 nondum sanatus. *ἔτεκε* scripsi *ἔτεκεν* Musgrave *ἔτυχεν* codd. *ἐτήτυμος* Herm. *ἔτυμος* codd. 796 *σ'* post *Λήδα* inseruit Elmsley. versum corr. Markland.

Glyconeorum Euripidea ratione liberius compositorum nonnullisque locis valde corruptorum responsus facile intellegitur. Bini autem excrementa praebent iambum (794/5 solutum) et diiambum (quare versu 783 emendationes Hermanni et Weilii propter versum 793 confirmari videntur, cum 776 sq. incerti sint). Claudens autem versus similis est ei, qui stropham claudit:

str. –⏑⏑– – –⏑––|
ep. – – –⏑⏑–⏑––|

Praeterea per aeolicos numeros cum stropha epodus coniuncta est.

46. Iph. Aul. 1080—1097 ep.

⏑ – ⏑ –
– – ⏑ – ⏑ ⏑ –
⏑ ⏑ ⏑ – – – ⏑ ⏑ –
– ⏑ – – – ⏑ –
– ⏓ – ⏑ ⏑ – –
– ⏑ ⏑ – ⏑ –
[⏑ – ⏑ – – – – – –]
– – – ⏑ ⏑ – ⏑ –
– – – ⏑ ⏑ – ⏑ –
⏑ ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ ⏑
– ⏑ ⏑ – ⏑ –
– ⏑ – – – ⏑ ⏑ –
– ⏑ ⏑ – ⏑ | – ⏑ ⏑ – ⏑
⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ –
⏑ ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ –
– – – ⏑ ⏑ – –
⏑ ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ –
– – – ⏑ ⏑ – ⏑ –
– – – ⏑ ⏑ – – ||

1080 corr. Herm. 1081 corr. Scaliger. 1083 *ὀρείαν* Monk. *ὀρέων* codd. 1086 corr. Dobree. 1089/90 corruptissimi. secutus sum Weilium, qui versus sic restituit: *ποῦ τὸ τᾶς αἰδοῦς ἔτι, ποῦ | τᾶς ἀρετᾶς σθένει τι πρόσωπον*; codd. habent *ποῦ. τ. τ. αἰδ. ἢ τὸ τᾶς ἀρ. δύνασιν ἔχει σθένειν τι προσ.* 1093 corr. Bothe. 1096 *μή* addid. Herm.

Epodus valde corrupta est et quae cum aliqua veri similitudine tantum ex parte restitui possit. Potissimum Weilium secutus sum. Certissimum nihil est nisi quattuor versus claudentes. Stropha eadem metra aeolica continet.

Aeolica cantica liberiorem quam aequum est responsum praebent. Qui initio ita est terminatus, ut glyconeorum formae quae cogitari possunt omnes inter se responderent.[1]) Inde vero ab Ionis fabula (post 420 a. C. no. 35) omnia metra aeolica similia non paria inter se respondere iubentur, ut postremo vix duo inter se paria sint (cf. imprimis no. 39 et epodos Iph. Aul.

[1]) Cf. Wilamowitz, Herakles II.² p. 167.

fabulae); tamen ut in iambicis canticis hic quoque inveniuntur interdum cantica severum responsum prae se ferentes, ut c. 42 optime compositum.

IV. Cantica dochmiaca.

Transeo ad dochmiaca cantica, quae propter numerum principem inter Euripidis cantica tenent locum. Ea autem omnia dochmiaca appello, quae maiorem numerum dochmiorum continent, cum his quasi charactera accipiant proprium. Animadvertendum etiam est omnia quattuor tantum exceptis esse astrophica, non epodica. Iam tractabo singula.

47. Hipp. 1268—1282 astr.

d. d.
d.
⏑–⏑–⏑⏑–⏑⏑–
d.
d. d.
d.
––⏑–––⏑⏑–⏑⏑–
d. d.
⏑–⏑– d. d.
d. d.
––⏑–––⏑⏑–⏑⏑––
⏑⏑–⏑⏑–⏑–– ||

1272 corr. Seidler. 1277/8 φύσιν τ' ὀρεσκόων σκύμνων πελαγίων θ' ὅσα τε γᾶ τρέφει τὰ τ' αἰθόμενος ἅλιος δέρκεται Wil. φύσιν ὀρεσκ. σκυλάκων π. θ' ὅσα τε γᾶ τρ. τὰν Ἅλιος αἰθ. δερκ. codd. 1280 συμπάντων βασιλῆδα Dind. codd. interponunt τε vel δὲ vel γε.

Responsus severus non est. Applicantur enim iambelegis versus 1270 et sicut videtur etiam v. 1282, cum claudat, diversam formam praebens. Propter iambelegos a diiambis incipientes dimetro dochmiaco dipodia iambica praeposita est.

48. Hec. 689—723 astr.

Hoc amoebaeum praeter dimetros iambicos 685 ∼ 686 meros continet dochmios et trimetros iambicos, inter se severo quodam modo respondentes sic:

688—692	tr.		701—708	tr.
	tr.			d. d.
	d. d.			d. d.
	d. d.			d. d.
	d.			d. d.
693—697	tr.	∾	713—720	tr.
	d. d.			tr.
	d. d.			d. d.
	d.			d. d.
				d. d.
				d. d.

Inter secundae seriei partes interpositi sunt 709—713 inter se respondentes, versui 688 praepositi sunt 684—867 inter se respondentes, cum inter 697 et 701 interiecti sint inter se non respondentes 698—700. Quare si has litteras induco:

$$a = \begin{cases} 684—687 \\ 709—713 \end{cases}$$
$$b = \begin{cases} 688—692 \\ 713—720 \end{cases}$$
$$c = \begin{cases} 693—697 \\ 701—708 \end{cases}$$
$$d = 698—700$$

haec erit forma

a
b
c
d
c
a
b

Sed vereor ne cui haec distributio nimis artificiosa videatur.

49. Hec. 1024—1034 astr.

Canticum Hec. 1024—1034 omitto, cum simplicissimam praebeat formam.

50. Hec. 1056—1084 astr.

— ⏑ ⏑ —
— — — — — — —
d. d.
d. d.
1060. d. d.
d.
d. d. ·
d. d.
1065. — ⏑́ ⏑ — —
— — ⏑ ⏑ — — — ⏑ ⏑ —
d. d.
1068. d. d.
d.
1069. — —
— — — — ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑ —
— ⏑ ⏑ — — — ⏑ ⏑ — —
— — — — — — — —
d. d.
d.
1075. d. d.
— — ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑ —
— — ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑ — — —
d. d.
d. — ⏑ —
1080. — — — — — — — —
— ⏑ — — ⏑ — — ⏑ ⏑ ⏑ — ⏑ —
— — — — ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑ —
* ⏑ — ⏑ — ⏑ —
d. ||

1078 *σφακτὰ κνσίν τε* Herm. *σφακτὰν κυσί τε* codd. *φοινίαν* recc. *φονίαν* ceteri. 1079 *τε* transposuit inter *ἀνήμερον* et *οὐρείαν* Herm. 1080 verba *πᾷ βῶ,* quae post *κάμψω* in libris leguntur, ante *πᾷ στῶ* transposuit Porson (ut e versu 1056 illata del. Nauck Eur. Stud. I. p. 21 quod necessarium non est). 1083 corruptus, cum dochmius desideretur. Hartung scripsit *τέκνων μου φύλαξ.*

Canticum male compositum incipit ab exclamatione vel sola posita vel versui 1065 respondente (1069 item sola est exclamatio.); sed v. 1065 anapaesticum esse censeo, ut se applicet ad dimetrum 1066, cui respendent 1066 ∼ 1070 ∼ 1071 ∼ 1076 ∼ 1077 ∼ 1083; item catalectici dimetri inter se respondent

1057 ~ 1072 ~ 1080. Dochmii autem et per monometros et per dimetros positi sunt, cum 1076 compositus sit e monometro dochmiaco et cretico, quorum hic repetitur tetrapodia cretica 1081 in responsum ferente. Versus 1083 vero corruptus est, cum pro tripodia iambica dochmiacus versus desideretur.

Solis igitur anapaestis ubique positis continetur hoc canticum male compositum.

51. Hec. 1088—1106.

d.
—◡◡◡◡◡◡——◡—
d.
d. d.
d. d.
tr.
◡—◡—◡—⏓
◡—◡—◡—◡—
d.
d.
—◡ — ——◡ — —
—◡◡◡ —◡◡◡
—◡◡◡ —◡◡◡—◡—
——◡◡—◡◡—◡◡—◡◡—
d. d.
d. d. ||

1091/2 Ἀτρεῖδαι. βοὰν ἀντῷ, βοάν· ἴτε μόλετε πρὸς θεῶν scripsi. Ἀτρ. βοὰν βοὰν ἀντ. βοάν· ὢ ἴτε μ. πρ. θ. codd. (secundum βοὰν fere erasum in E, tertium om. L; ὢ om. a E). 1097 alterum δεινὰ delevi.

Inter dochmiacos monometros et dimetros distributi sunt numeri iambici (1095 ~ 1096), cretici (1189 in se responsum ferens tripodia, dipodiae creticae 1100 ~ 1101), trochaici (1099 in se responsum ferens); sine responsu positus est versus anapaesticus 1104. Cretici revocant creticos cantici 50.

52. Phaeth. fragm. 781. N. 67—70 (Eur. III²) astr.

Dubium esse potest, utrum hoc canticum astrophicum sit an strophicum, cum reliqua fabulae pars perierit. Sed propter

formam astrophicis dochmiacis canticis propriam ipsum astrophicum esse mihi videtur. Forma autem haec est:

57. ⏑–⏑ –
⏑–⏑⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–––
⏑–⏑ – –⏑⏑–⏑⏑–⏑–
60. ⏑–– –
⏑–– –
61 a. d. ⏑⏑–⏑⏑–⏑–⏑–
d.
d. d.
65. d. d.
––⏑–⏑–⏑–––⏑–
d.
d. d.
70. d. d. ||

57 πόδα ποῖ scripsi ποῖ πόδα cod. 61 κακὰ φανήσεται Burges. καταφανήσεται cod.

Responsus optimus est. Nam versuum 58 ∾ 59 prioribus partibus respondet v. 57, posterioribus similis est v. 62 (cf. no. 47); vv. 60 ∾ 61; v. 66 trimeter iambicus in se responsum fert, versus 62 et 66 quini dochmii sequuntur.

53. Androm. 841—865 ep.

⏑ –⏑⏑ – ⏑⏑– – –
d. d.*
d. d.
845. tr.
––⏑–
––⏑–⏑––
––⏑–⏑––
d. d.
850. d. d.
2 tr.
d. d.
855. d. d.
d. d.
d.
d. d.
860. d. d.

– ⏑⏑ – –
⏑⏑–⏑⏑ – ⏑⏑– – –
– – – –⏑⏑–
⏑⏑–⏑⏑ – ⏑⏑– – –
865. d. ||

842 corruptus, cum dim. dochm. desideretur. Nauck monometrum restituit. 849 corr. Seidler. 855 ὡσεὶ delev. Seidler. 855/6 corr. Seidler. 862 ἀερθείην Seidler. εἴθ' εἴην codd. 864 ἐπερασ' L ἐπέρασεν rell. codd.

Dochmiis inmixti sunt versus iambici 847 ∾ 848, quibus exclamatio 846 se applicat.

Versus 841 et 862 et 864 similes potius quam pares sunt. Versus 841 forma versus Euripidi proprii est;[1]) deinde vv. 862 ∾ 864 anapaestici dimetri sunt, 861 et 863 inter se similes.

Utrum cum strophis epodus coniuncta sit, propter corruptissimam alterius strophae formam dici non potest. Sed prior stropha nescio an hac ratione bene distribuatur:

Str. *ἰώ μοί μοι*
σπάραγμα κόμας ὀνύχων τε δά —

---

[1]) Hae apud Euripidem inveniuntur formae:

⏑⏑–⏑⏑– ⏑ –⏑–	Hec. 926. 936. El. 586. 588.
⏑⏑–⏑⏑– ⏑ –⏑––	Ion. 457. Hec. 927 ∾ 937.
⏑⏑–⏑⏑– ⏑ –––	Hel. 657. 680. 681. Ion. 1480. 1494. Andr. 862.
⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–⏑–	Andr. 864. Hel. 640 (iam Sappho frgm. 42 Bergkii).
⏑⏑– ⏑ –⏑⏑–⏑–	Herc. 1209.
⏑ –⏑⏑–⏑⏑–––	Andr. 841.
– – ⏑ –⏑⏑–––	Hec. 926 ∾ 936.

catalecticae:

⏑⏑–⏑⏑– ⏑ ––	Hec. 653.
⏓ – ⏑ –⏑⏑––	Herc. 795/96.
⏓ –⏑⏑– ⏑ ––	Hec. 654. Med. 435—37 ∾ 442—44. Phaeth. frgm. 781 vv. 17 ∾ 26. (Soph. O. C. 178 sq. ∾ 194 sq.)
⏑⏑– ⏑ –⏑⏑––	Hec. 655 (cf. Herc. 1209 ⏑⏑–⏑–⏑⏑–⏑–).

brachycatalectae:

⏑⏑–⏑⏑– ⏑ –	Ion. 468/9 ∾ 488/9 = Pindar. Ol. 9. 1. Nem. 3 str. v. 8 epod. v. 5.

Ceterum cf. Rossbach-Westphal Metrik[3], p. 530.

ἰ ἀμύγματα θήσομαι.
1 trim.

Antistr. *αἰαῖ αἰαῖ·*
ἔρρ' αἰθέριον πλοκάμων ἐμῶν
ἄπο, λεπτόμιτον φάρος.
1 trim.

h. e.
– – – –
⏓ – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ –
⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ –
1 trim.

Nam hoc modo numeri bene perspiciuntur, cum eidem fere sint atque epodi, ut coniuncta sit epodus cum stropha.

•

54. Herc. 1016—1041 astr.

d. d.
[⏑ ⏑ –] ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑
– ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – – –
d. d.
⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ – ⏑ –
d. d.
d. d. d.
d. d.*
⏑ ⏑ ⏑ – ⏑ – –
d.
d. d.
– –
⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑
– ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ –
⏑ – –
⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑
– ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – – –
tr.
d. d.
⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏓
– ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ –
⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – –

1016 corr. Bothe. 1017 corr. Reiske. *τότε μεν* uncis seclusi, cum verborum sensus non sit: 'tum (quidem) Danaidum scelus summum omnium erat' sed 'usque ad hunc diem Danaidum scelus summum habebatur, nunc autem maius exstitit'. 1020/1 interpunctionem

Wilamowitzii secutus sum, nonnulla ante τάλανι excidisse putantis. 1022 θυόμενον suspectum est. 1023 corr. Canter. 1024 corruptus, deest syllaba. 1025 corr. Kirchhoff. 1027 corr. Dobree et Elmsley. 1032 τὰ Herm. τάδε codd. 1034 corr. Burges. 1038 corr. Elmsley.

Praeter multos dochnicos 4 trimetri iambici et singuli dimetri iambici et trochaici usurpati sunt, quos quodam modo inter se respondere certum esse videtur. Quater positus est prosodiacus cum aeolico versu dactylico compositus. Versibus 1029 et 1032 singulae exclamationes praemissae sunt, cum vv. 1037/8 ordo membrorum immutatus et posterior versus catalecticus sit.

Huic cantico non male composito adiunctum est amoebaeum inter Amphitruonem et chorum minus bene formatum et ex parte eadem metra continens (cf. vv. 1075, 1082 sq.). Dochmiacorum enim canticorum ratione nullo ordine adhibito multi dochmii positi sunt interiectis nonnullis aliis numeris respondentibus inter se aliis non circumdatis. Forma autem haec est:

55. Herc. 1042—1085 astr.

d. d.
d. d.
d.
1045. d. d.
d. d.
⏑—⏑—⏑—⏑—
⏑—⏑—⏑—⏑—
1049/50. d. d. ⏑—⏑—
——
d.
d. d.
d. d. ⏑——
1055. ——⏑⏑—⏑⏑—⏑⏑—⏑⏑—⏑⏓
d. d.
d. d.
d.
d. d.
d.
d. d.
d. d.
1065. ⏑—⏑—⏑——
⏑—⏑—⏑——

⏑–⏑–⏑––
––⏑–⏑––
⏑–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏓
d. d.
d. d.
⏑–⏑–⏑
d. d.
––⏑–––⏑⏑–⏑⏑–⏑
–⏑⏑–⏑⏑–⏑–
*d. d.
d. d.
d. d.
d. d.
tr.
⏑–⏑⏑–⏑⏑–⏑
–⏑⏑–⏑⏑–
d. d.
d. d.
2 tr.

1043 corr. Victorius. 1049 corr. Reiske. 1051 corr. Herm. 1054 corr. Herm. 1061 corr. Dobree. 1069 *τοξεύσας* delev. Madvig. 1066 corr. Herm. 1069 *ἐξανεγειρόμενος* Herm. *ἐξεγειρόμενος* codd. 1073 *τὸ φάος ἐκλιπεῖν μὲν ἐπὶ* Wil. *τὸ μὲν φ. ἐκλ. ἐπὶ* codd. *οὐ* ed. Hervag. alt. *ὦ* codd. 1076 prior dochmius corruptus. 1079 *πράξειν* Wil. *ἐπράξειν* vel *ἐππραξειν* codd. 1080 *περικλ. ἀστ. Ταφίων πέρσας* Wil. *Ταφ. περ. ἀστ. περσ.* codd. 1084 *ἢ τάχα* Wil. *τάχα* codd. 1085 *ἀν' αὖ βακχεύσει* Nauck. *ἀναβακχεύσει* codd.

Insunt dochmiacis[1]) versibus iambici dimetri catalectici et acatalecti et trimetri et 1072 ∾ priori parti versus 1074 monometer hypercatalectus. Bis dochmii cum dipodia iambica compositi sunt. Deinde 1055 sq. ∾ 1069 sq. versus anapaesticus cum dimetro dochmiaco compositus. Hos enim componi debere praeter formam etiam verba eisdem locis repetita demonstrant: *ἀνεγειρόμενος* — *ἐξ⟨αν⟩εγειρόμενος* et *μέλαθρα* — *μέλαθρον*.

Ceterum hoc amoebaeum, ut iam supra commemoravi, cum praecedente cantico coniunctum est versibus 1074/5 et 1082/3 (paulum variatis) ex illo (e. g. 1029/30) hic repetitis.

1051 exclamatio est.

[1]) De monometro dochmiaco 1058 cf. Wilamowitz, Herakles II. p. 212.

56. Herc. 1178—1213 astr.

d. d.

tr.

d. d.

tr.

d. d. d. d.

1184/85. — — ◡ — — — ◡ ◡ — ◡ ◡ — — —

— — ◡ — — — ◡ ◡ — ◡ ◡ — — —

× × × ×

◡ ◡ — ◡ ◡ — ◡ — ◡ —

◡ — ◡ — — — ◡ ◡ — ◡ ◡ — — —

tr.

d. d. | d. d. | d. d. |

tr.

d.

◡ ◡ — ◡ ◡ — ◡ ◡ — ◡ ◡ — ◡ — —

tr.

— ◡ ◡ — ◡ ◡ — ◡

— ◡ ◡ — ◡ ◡ — ◡

— ◡ ◡ — ◡ ◡ —

tr.

— ◡ —

d.

d. d.

◡ ◡ — ◡ ◡ — ◡ ◡ — ◡ ◡ — — —

◡ ◡ — ◡ ◡ — ◡ ◡ — ◡ ◡ —

◡ ◡ — ◡ ◡ — — — —

◡ ◡ — ◡ ◡ ◡ ◡ — — —

d.

d. d. | d. d. | d. d. ||

1178 suppl. Herm. 1181 em. Wecklein-Wil. 1182 suppl. Elmsley. 1183 corr. Matthiae. 1190 transposuit et lacunam antea statuit Wil. 1191 corr. Heath et Reiske. 1192 suppl. Canter. 1196 *οὐκ ἂν ἕτερον ἴδοις* scripsi *οὐκ ἂν εἰδείης* (*ἴδοις* Elmsley) *ἕτερον* codd. 1202 corr. Wakefield. 1206 corr. Herm. 1207/8 *σὰν* aute *γενειάδα* traditum post *χέρα* transposuit Wil. 1209 *ἐκβάλλων* Wil. *ἐκβαλών* codd. 1211 corr. Elmsley. 1212 corr. Reiske.

Canticum bene dispositum est. Nam praeter dochmios et trimetros tres continet versus iambelegis similes, numeros dactylicos 1199 sqq., anapaesticos 1207 sqq., duos dimetros anapaesticos compositos cum singulis diiambis formas bacchiacas et spondiacas

prae se ferentibus; versum 1190, qui, cum ante eum lacuna statuenda sit, non certus est (cf. Wil. ad loc.), et exclamationem 1203 extra numeros positam.

Canticum 57. Suppl. 1072—1079 astr.

non delineo, cum simplicissimum sit et interpretatione non egeat. v. 1077 exclamatio est et dochmiis 1072 et 1074 binae syllabae ◡— praemissae sunt.

Sequitur canticum perlongum

58. Troad. 235—291 astr.,

amoebaeum inter praeconem Talthybium et Hecubam.

4 tr.
d. d.
tr.
— — ◡ — d.
d. d.
tr.
d. d.
d.
tr.
— — ◡ — d.
d.
tr.
d. d.
d.
tr.
d. d.
d. d.
tr.
— ◡ ◡ — ◡ ◡ —
◡ — ◡ ◡ — ◡ ◡ — ◡
— ◡ ◡ — ◡ ◡ — — —
tr.
d. d.
tr.
d.
tr.
d. d.
◡ — ◡ ◡ — ◡ ◡ — ◡
— ◡ ◡ — ◡ ◡ — — —

tr.
d. d.
tr.
⏑– ––⏑⏑–⏑⏑–⏑–⏑–
d. d.
tr.
⏑–⏑––⏑⏑–⏑⏑–⏑–⏑–
d. d.
tr. |
⏑⏑
⏑–⏑–⏑–⏑–
–⏑⏑– ⏑ –⏑|–⏑––
d.
⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–⏑|–⏑–––
d. d.
d.
⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–⏑|–⏑–––
d. d.
⏑–⏑– –⏑–
⏑–⏑– –⏑–
⏑– –⏑–⏑–⏑–⏑–
d. ||

239 corr. Nauck. 241 *πόλιν* Hartung. *πόλιν η* codd. 245 codd. Herm. 247 *ἄρ' ἔλαχε τέκος ἔνεπε* Kirchhoff. *ἀρ' ἐ. τ. ἔννεπε* codd. 251 *ἰὼ ἰώ μοί μοι* scripsi, alterum *ἰὼ* om codd. 257 *κλάδας* Stanley. *κληίδας* codd. vel *κλειίδας*. 260 corr. Tyrwhitt.-Dind. 262 *ταύταν* delev. Burges-Dind. 271 corr. Burges. 281 alterum *ἰὼ* add Herm. 282 *τε* inseruit. ed. Ald. 285 sq. *ὃς τἀκεῖθεν πάντ' ἔθετ'* scripsi praeeunte Hermanno *ἔθετ'* pro *ἐντάδε* scribente. *ὃς πάντα τὰ τἀκεῖθεν ἐντάδ'* codd. 287 corr. Seidler. 288 *γοᾶσθέ μ' ὦ Τρῳάδες* Hartung. *γοᾶσθ' ὦ Τρῳάδες με* codd. 289/90 corruptus. *οἴχομαι ἁ τάλαινα* codd. *ἁ* delet Seidler. fort. recte.

In parte priore (238—278) praevalent dochmii et trimetri iambici, interpositis dochmiis cum dipodiis iambicis compositis, seriebus dactylicis (et prosodiacis) 256—258 et similibus 266/7 (cf. Herc. 1199 sqq. no. 56), versibus 271 ∾ 275 ex iambicis dipodiis (271 suppressa brevi) et dactylo-trochaicis numeris compositis.

Pars posterior 278—291 Hecubae monodia non tam multos continet dochmios, sed praeter interiectionem responsu carentem e dimetris iambicis (279 ∾ 288 ∾ 289), trimetro, versibus 282

~ 286 (quibus prosodiaci antea positi repetuntur, vide no. 78), versu 280 eis se applicante constat.

59. Troad. 1209—1239 astr.

7 tr.
1216. ⏑ – ⏑ –
d. d.
d.
8 tr.
1226. ⏓ – ⏓ –
d. d.
d.
⏑ – ⏑ – ⏑ – –
1230. ⏑ – ⏑ – ⏑ – –
d. d.
3 tr.
1235. ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏓
⏑ ⏑ – ⏑ – ⏑ – –
⏑ – – –
– – ⏑ – ⏑ – –
d. d.
1240. tr. ||

1227 desunt nonnullae syllabae, ut expleatur dim. dochm. fort. *πικρὸν ὄδυρμα πατρίδος γαῖα σ' ὦ τέκνον δέξεται* Wil. comment. metr. I, p. 23 plura excidisse putat. 1229 *στέναζε* P. *στέναξον* O. 1230 alterum *μοί* delev. Herm. 1235 corr. Bothe. 1237 fort. alterum *ἰώ* addendum, ut efficiatur dochmius. 1239 corruptus. erat dochmiacus dim. *ἔνεπε* Seidler. *ἔννεπε* codd.

Canticum et simpliciter et optime compositum est, ut quasi sint strophae 1209—1217 ~ 1218—1228 et epodus 1229—1239. De respondentibus versibus verbis non opus est; 1237 ut exclamatio extra numeros posita est.

60. Iph. Taur. 643—656 astr.

Canticum corruptum est et restitutio difficilis. Videtur autem haec forma esse:

d. d. d.
645. ⏑ ⏑́ ⏑ ⏑ – – –
tr.
d. d. d.

⏑ ⏑́ ⏑ ⏑ – – –
tr.
– – ⏑ – – –
– – ⏑ – – –
– – – –
d.
d. d.
d. d. ||

644 post *ῥανίσι* lacunam indicavit Herm 643—45 ∼ 647—49 statuens esse. 647 corruptus, deest syllaba varie suppleta; Seidler pro *ὦ* posuit *ἰώ*. 649 corr. Elmsley. 650 corr. Herm. 652 *δύ' ὀλλῦσαι* Weil. *διόλλυσαι* codd. 654 *πότερος ὂν μᾶλλον* Weil (*μᾶλλον* iam Musgrave). *π. ὁ μέλλων* codd. 655 corr. ed. Brubachiana.

Hoc canticum eadem ratione qua quod praecedit quasi strophicam habet formam; sunt enim strophae 643—646 ∼ 647—650, epodus 651—656; v. 653 exclamatio est.

61. Iph. Taur. 827—899 astr.

Hoc canticum item atque no. 58 e duabus partibus compositum est, nempe ex amoebaeo inter Iphigeniam et Orestem et e monodia Iphigeniae.

Prior pars, sicut no. 58, e multis dochmiis et trimetris iambici composita est intermixtis 834 ∼ 862 dochmiis cum creticis compositis, dimetro anapaestico 848 in se responsum ferente et ad versus 884 et 887 spectante, dimetro cretico et iambico in se ipsis ferentibus responsum, duobus dimetris trochaicis. Ceterum in hac parte memorabile est Iphigeniae cantum 842—849 propriam habere structuram (cf. Christ Metrik.[2] p. 451) hanc:

dochm. dim.
iamb. trim. + dochm. monom.
iamb. trim. + dochm. monom.
dochm. dim.
anap. dim. + cret. dim.

Posterior pars 868—899 Iphigeniae monodia hanc habet formam:

d. d.
d. d.
d. d.
d.
–⏑–––⏑––
–⏑–––⏑––
⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–
d. d.
d.
⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–
d. d.
d.
⏑⏑–⏑⏑– ⏑ – ⏑ –⏑
d.
⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–⏑
–⏑⏑–⏑⏑––|–⏑⏑–⏑⏑––
d. d.
d.
⏑–⏑|⏑–⏑
⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–
d.
⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–
d. d.
d. ||

App. crit. totius cantici 827—899: 829/30 *ἀπο* transposuit ante *χθονὸς* Wil. *Ἀργόθεν* ut glossema delev. E. Bruhn. 832 trimetrum restituit Weil, cum Orestes semper trimetris loquatur. 834 corr. Bergk. 836/7 corrupti, erant videlicet trimeter iambicus et dimeter dochmiacus. 845 corr. Herm. 852 deest syllaba varie suppleta. 854 corr. Elmsley. 856 *ὦ* add. Seidler. 859 corr. Herm. 861 *τῶν* add. Seidler. 867 versui 865 subiunxit Monk. 871 corr. ed. Brubachiana. 873 sq. corr. Bothe. 876 *πελέκεως* Reiske. *πόλεως* codd. 881 *πελάσσαι* (Nauck) *τόδε σὸν* (Seidler) scripsi *πελάσαι τόδε τόδε σὸν* codd. 887 corr. Reiske. 895 corr. Markland-Badham. 897 *πόρον εὔπορον* Herm. *π. ἄπορον* codd.

Rariores sunt dochmii plures alii numeri, nempe duo dimetri trochaici, tres tripodiae anapaesticae, duo dimetri anapaestici, quorum 886 hypercatalectus est; ei se applicans 884, hexapodia dactylica in se responsum ferens 887/8, 894 exclamatio in duas pares partes dividenda. Videntur in hac posteriore parte etiam dochmiacae series respondere, cum terni vel singuli dochmii sibi respondeant (868 sqq. in dochmios quattuor + tres dividendi sunt).

62. Ion. 714—724 ep.

d. d.

715. d. d.

⏑⏑—⏑⏑—⏑⏑—⏑⏑———

——⏑———⏑⏑—⏑⏑———

d. d.

720. d. d.

d. d.

d.

*⏑⏑—⏑⏑⏑——⏑—

d. ||

714 ἵνα τε Matthiae. ἵνα codd. 716 initium versus corruptum esse videtur ἀμφιπύρους scr. Brodeau. ἵνα Βάκχιος ἀμφιπόρους codd. 719 corr. Herm. 723 corruptus.

Canticum simplicissimum est et cum stropha coniunctum, cum ex ea dochmii et iambelegi sumpti sint. Versus 716 principium corruptum est, puto eum eandem habuisse formam atque 717; v. 723 corruptus est aut e dimetro dochmiaco aut e dimetro iambico (nam hi quoque in stropha inveniuntur).

63. Ion. 760—799 astr.

3 tr.

——⏑—⏑

d. d.

765. d. d.

⏑—⏑—⏑

d. d.

d. d.

——⏑———⏑⏑—⏑⏑—

770. ⏑—⏑—⏑—⏑⏑—⏑⏑—

4 tr.

d. d. d.

4 tr.

783/4. d. d. d.

4 tr.

d. d.

d. d.

791. —⏑— d.

4 tr.

d. d.

d. d.

799. —◡— d.

tr. ||

763 sq. corr. ed. Hervag. 764 corr. Herm. 767 corr. ed. Hervag. et Nauck. 776 corr. Seidler. 782 item. 789 *ὀτοτοτοῖ* restituit Dindorf (Metra Aesch. Soph. Eur. Ar., p. 220). 790 *ἐν* add. Seidler. 796 corr. Wakefield-Dind. 797 corr. Seidler. 799 *φίλαι* codd. non exhibent nisi a mann posteriore additum cf. ed. Wecklein.

Forma similis est canticis 59 et 60, optime disposita: sunt enim quasi quattuor partes: I. 763—764 ∾ 765—768; II. 779 ∾ 770; III. 771—777 ∾ 778—784; IV. 785—791 ∾ 792—799.

Numeri ipsi nullas praebent difficultates. Iambelegis 769 ∾ 770 se applicant versus iambici 763 ∾ 765.

64. Ion. 1439—1512 astr.

2 tr.

◡—◡———◡◡—◡◡—

◡◡—◡◡—◡◡—◡◡— — —

1443. 2 tr. d. d.

◡——◡——

◡——◡——

◡◡—◡◡—◡—◡—◡—

1449. d. | 2 tr. | d. | tr. | d.

◡—◡—◡— d.

1454. d. d. d. 2 tr.

◡◡—◡◡—◡—◡— —

◡—◡—◡—◡—◡——

1460. d. d. d. d. tr.

◡—◡—◡—◡—◡——

——◡———◡—◡——

1465. ◡——◡——

◡◡—◡◡—◡◡—◡◡—◡—◡—

d. d. 2 tr. d. d. d.

——◡—◡— d.

1474. tr. d. d.

◡◡—◡◡—

◡◡◡—◡—◡—

tr.

– – –⏑⏑–
⏑–⏑ – ⏑ – ⏑⏑–⏑⏑–
⏑⏑–⏑⏑–⏑–––
tr.
⏑⏑–⏑⏑–⏑–––
⏑–⏑ – – – ⏑⏑–⏑⏑–––
tr.
⏑⏑–⏑⏑–⏑–⏒–
⏑⏑⏑ – d.
tr.
– ⏑⏑⏑d.
– ⏑ – d.
– ⏑ – d.
⏑ – ⏑ – ⏑–⏑ – ⏑––
⏑ – ⏑ – ⏑–⏑ – ⏑––
⏑⏑–⏑⏑–⏑–––
d. d. d.
– – ⏑–⏑–⏒
–⏑– d.
– – d.
– – ⏑––
–⏑––⏑⏑⏑–⏑
d. d.
–⏑⏑–⏑⏑–
⏑–⏑ – ⏑–⏑⏑–⏑⏑–⏑
–⏑⏑–⏑⏑–
⏑–⏑–⏑–⏑–
⏑⏑–⏑⏑–|⏑⏑–⏑⏑–
1509. ⏑⏑⏑⏑⏑–⏑–⏑–––||

1445 corr. Matthiae. 1453 alterum *πόθεν* delet Hartung. 1455. 1464 corr. Hermann. Reiske. 1466 corr. Markland. 1467. 1470 corr. Herm. 1481 supplev. Bothe. 1493 *χειροῖν* Heath. *χεροῖν* codd. 1502 *ἰώ* bis scr. Herm. *αἱ τότε* Matthiae. *τότε* codd. 1503 *δεινά* Barnes. *δείλια* codd. 1408/9 corrupti fort. *νῦν* | *ἐγένετο δ' οὖρος ἐκ κακῶν τις, ὦ παῖ.* Wilamowitz Nachr. Gött. Ges. 1896, p. 218 *γένοιτο* pro *ἐγένετο* scribi vult, quod sensus vetare videtur.

Etsi canticum amoebaeum est permultis numeris refertum, tamen satis bene dispositum est, cum aliis numeris interdum interpositi sint dochmii et iambici trimetri. Sunt enim 1441 ~ 1479 ~ 1483/4 ~ 1506 iambelegi, quorum v. 1483/4 spondeo in fine auctus est. Membrum dactylicum posteriori iambelegi

parti respondens invenitur ante 1479 et post et ante 1506; dimeter anapaesticus cum spondeo compositus 1442 redit 1466, nisi quod in spondei locum diiambus substitutus est; anapaesticus autem monometer recurrit 1475, dimeter 1508; 1446/7 ~ 1465 dipodiae bacchiacae sunt. Aeolici (?) numeri inveniuntur

⏑⏑–⏑⏑–⏑–⏑–(⏑)–
1448 ~ 1458 et
⏑⏑–⏑⏑–⏑–⏒–

1480 ~ 1482 ~ 1486 ~ 1494 (cf. ad no. 53). Dochmii et puri occurrunt et cum creticis

⏖⏑⏖

(semel cum spondeo 1499) et cum tripodia iambica

⏓–⏑–⏑–

compositi, iambici et acatalecti trimetri et catalectici, dimetri 1496 ~ 1507, monometer hypercatalectus (prior pars iambelegi) 1500. Versus corruptus 1509 ipse quoque trimeter iambicus fuisse videtur. Trochaici dimetri sunt 1476 ~ 1501.

65. Electr. 585—595 astr.

d. d.
⏑⏑–⏑⏑– ⏑ – ⏑ –
d. d.
⏑⏑–⏑⏑– ⏑ – ⏑ –
d.
⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–
d. d.
d.* (d.)
d.
d. d. ||

588 *πατρίων* Nauck. *πατρῴων* codd. 589 corr. Matthiae. 593 corruptus est *λιτὰς* geminat Matthiae. *ἐς θεούς* delet. Kirchhoff. 594 corr. Tyrwhitt.

Plerique numeri dochmiaci sunt intermissis versibus 586 ~ 588 et versu 590 anapaestico dimetro eis simili; v. 593 corruptus est, aut monometer aut dimeter dochmiacus erat.

66. Helen. 625—697 astr.

Maximam partem amoebaei efficiunt dochmii et iambici trimetri. Nonnulli autem intermixti sunt numeri, de quibus verba facienda sunt. 632 ∾ 633 catalectici trimetri redeunt vv. 636 ∾ 637. Etiam versus Euripidi proprii (cf. ad no. 53) inveniuntur hae formae:

⏑⏑–⏑⏑–⏑––– 657. 680. 681
et ⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–⏑– 640.

642 pentapodia bacchiaca est sine respondente versu posita, ut videtur, dividenda in dipodiam et tripodiam. v. 644/5 anapaesticus dimeter cum cretico et dochmio compositus est[1])

⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–|⏑⏑⏑–|⏑⏑́⏑–́⏑–
⏑ –́ –́⏑–

Redeunt enim cretici (vel iambi) cum dochmiis compositi

(⏑)–⏑–|⏑⏑́⏑–́⏑–

648 et 661/2 et anapaesticus dimeter 692.

Versus 664 compositus est e prosodiaco et dochmio, quorum prosodiacus catalecticus redit v. 693

(⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–)⏑–⏑⏑–⏑⏑–

Haec igitur est eorum versuum forma, de quibus verba feci:

644. *τὸ κακὸν δ' ἀγαθὸν σέ τε κἀμὲ συνά —*
γαγε πόσι, χρόνιον ἀλλ' ὅμως
ὀναίμαν τύχας
661. *ἓ ἓ πικρὰν ἐς ἀρχὰν βαίνεις*
664. *ἀπέπτυσα μὲν λόγον οἷον*
οἷον ἐσοίσομαι
692. *τάδε καὶ σὲ διώλεσε μυριάδας*
τε χαλκεόπλων Δαναῶν.

---

[1]) Hac enim ratione miris opinionibus Seidleri, de verss. dochm. 147 sq. 414 sq. et Hermanni Elem., p. 275/6, Helen. pag. 66 non opus est proprios numeros aeolicos constituentium, ut hos versus explicent.

h. e. 644. ⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–

⏑⏑⏑–⏑⏑́⏑–́⏑–

⏑ –́ –́⏑–

. . .

661. ⏑⏑⏑–⏑ –́ –́⏑–

. . .

664. ⏑ –⏑⏑–⏑⏑–⏑

⏓⏑́⏑–́⏑–

. . .

692. ⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–

⏑ –⏑⏑–⏑⏑–||

v. 690 corruptus est, cum dochmius desideretur.

67. Phoen. 103—192 astr.

Praecedunt trimetri iambici.

d. d.

105. ⏑́⏑⏑–⏑–⏑–

d. 3 tr.

d.

110. ––⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–

d. | 2 tr. | d. d. | d. d. d. 2 tr.

⏑–⏑⏑–⏑⏑ –

120. ⏑́⏑⏑–⏓–⏑–

––⏑–⏑–⏑⏑–⏑⏑–––

4 tr. d. d.

⏑–⏑–⏑⏑–⏑⏑–⏑

129. tr. d. 4 tr.

135. –⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑

–⏑⏑– – – – –

d. tr. 6 tr. tr.

146. ⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑– ⏑ –

d. | tr. | d. | tr.

151. –⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑

–⏑⏑–⏑⏑– – – – –⏑⏑–⏑

⏑́⏑⏑– d.

2 tr. | d. d. d. | 5 tr.

⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–

164. ⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑– ⏑ –

165. d. d. d. d. d. tr.

d. d. – ⏑–

5 tr.

d. d. d. d. d. d.

178. –́ ⏑ ⏑ – d.
3 tr.
⏑ –
d. d. | d. d.
⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – – –
185. ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ –
d. d. d.
⏑ – – ⏑ – –
d. d.
d. –́ ⏑ ⏑ –
190. – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – – – ⏑ ⏑
– ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏓
– ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – – – ||

104 *χέρ'* Kiehl. *χεῖρ'* codd. 114/5 corr. Seidler. 120 sq. vix sani. 127 non sanus mihi videtur. 129 *ἀστρωπός* Dind. *ἀστε-ρωπός* codd. 132 *λοχαγόν* a. om. cett. 136 corr. Reiske. 156. 166 corr. Herm. 169 *ἁλίου* restit. Herm. 175 *ἁ Λατοῦς* Nauck. *ἀελίου* codd. 178 *μεταφέρων πώλοις* scripsi *πώλοις μεταφέρων* codd. 183 corr. Herm. Nauck. 184 corr. Valckenaer. 186 sqq. corrupti, dedi Dindorfii conatum. 191 sq. non sani esse videntur. Erant, opinor, quinque dochmii.

Hoc amoebaeum, *τειχοσκοπία* illa, qua Homerum imitatus est Euripides, satis laxo et libero responsu compositum est etiam inter astrophica. Quod effectum est et loquentium conditionibus et dochmiis atque iambicis trimetris, e quibus maxima pars amoebaei composita est, ubique intermixtis. Reliquorum autem numerorum plerique dactylici et anapaestici sunt similes magis quam pares inter se; versus 119 similis est posteriori parti iambelegi 121, deinde 135/36 repetiti versibus claudentibus 190—192, denique 151/2 quorum hic in se responsum habere videtur. Anapaestici autem hi sunt: 163 ~ 184 (spondeo auctus), eis se applicantes versus Euripidi proprii illi 146 ~ 164. Restant versus trochaici 105 ~ 120, versus similes inter se 121/2 et 128

– – ⏑ – ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – – –
⏑ – ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏓

(cf. no. 47), versus in se responsum habentes 185 et 187, dochmii cum creticis vel paeonibus compositi 153 ~ 178, 169 ~ 189 (nisi v. 169 *ἁλίου* delendum est), interiectio extra numeros posita 182.

68. Phoen. 291—300 astr.

2 tr.
d. – ⏑ –
⏑–⏑–⏑–⏑–⏑––
295. d. d.
d. ⏑́ ⏑ ⏑ ⏑́ ⏑
d.
⏑– –⏑–⏑–⏑––
d. d.
300. d. – ⏑ – ||

295 γαῖαν L. γᾶν rell. 300 ὠλέναισιν Herm. -αις codd.

Responsus et simplicissimus et optimus est.

69. Phoen. 301—354 astr.

d. d. d.
⏑ ⏑⏑ ⏑ – – – ⏑ –
⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ –
305. ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ –
⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ –
⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ –
⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ –
⏑ – ⏑⏑⏑⏑ – ⏑ –
d. d.
310. ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ –
tr.
⏑ – ⏑ – ⏑ – –
– – ⏑ – ⏑ – –
⏑́⏑ ⏑ – ⏑ – ⏑ –
315. ⏑ – ⏑ – ⏑ – –
⏑⏑⏑ – – ⏑–|–⏑––⏑–
– ⏑ – ⏑ – ⏑ –
d. d. | d. d.
320. – ⏑ – – ⏑–
– ⏑ – – ⏓–
d. d. | d. d. | d. d.
d. d. d.
tr.
329. d. d. d.
330. ⏑⏑ – ⏑⏑–|⏑⏑–⏑⏑–
⏑ – – ⏑ – ⏑ –
⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ –

⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ –
334. ⏑ – – ⏑ – ⏑ –
d. d. ' d. d.
⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑–⏑–⏑–⏑–
⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⁝ ⏑–⏑–⏑–⏑–
341. ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑–⏑–⏑–⏑–
⏑ – ⏑ – ⏑ – –
d. d. ⁝ d. d.
d. d. | d. d.
d. d.
350. ⏑ – ⏑⏑–⏑⏑– ⏑
– ⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑
– ⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑
– ⏑⏑–⏑⏑–
d. d. ||.

303 *ποδός* delev. Kirchhoff. 309 transpositione corr. Kirchhoff. 321 fort. *πόλει* (Geel)? 324 corr. Dind. 331 *ἀνήϊξε* secundum G scripsi *ἀνῇξε* cett. 341 corr. Valckenaer. 346 *ὡς πρέπει* delev. Nauck. 349 corr. Seidler. 350 sq. non certi.

Distributio optima est. Inter dochmios enim ubique redeuntes (quorum 325 sq. ∾ 328 sq. ∾ 335 inter se respondent) inserta sunt iamborum series (inter quos duo dimetri trochaici 314 ∾ 317), duae dipodiae creticae 316, item 320 ∾ 331 (ubi cum Geelio *πόλει* pro *Θήβαις* legendum esse videtur), dimeter anapaesticus in se responsum ferens 330, dactyli 350—354 inter se per chiasmum qui dicitur respondentes.

70. Phoen. 1340—1351 astr.

Canticum non delineo, cum simplicissimam praebeat formam (1350 sq. incerti sunt).

71. Orest. 1286—1310 ep.

Huius quoque epodi forma simplex est. Incipit enim epodus a periodo iambica et dochmiaca:

2 tr.
d. d.
d. d.
2 tr.

Sequitur tetrapodia bacchiaca in duas dipodias dividenda. (Verba enim Nauck Append. Lex. Vindob. p. 285 e grammat. Ambros. sic restituit: *ἀμείβω κέλευθον σκοπεύουσ' ἁπάντᾳ.*) Hanc excipiunt dactylici numeri 1299/1300 (quorum 1300 per trochaeos finiens corruptus esse videtur, nam *πάντως* omnino superflue additum est) versus dactylicus (1303) dochmii.

Cum stropha epodus coniuncta est, ut quae ipsa quoque dochmios et trimetros contineat.

·72. Bacch. 1017—1023 ep.

⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ –
d.
⏑ – ⏑ –   – ⏑ –
d. d.
d. d.
d.
⏑ – ⏑ –   – ⏑ – ||

Hac distributione recepta versus 1018—1023 bene inter se respondent. Sed v. 1017 iambelegus vel trimeter iambicus

⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ – – – ⏑ ⏑ –

nihil habet respondens (cf. ad 38).

Stropha ipsa quoque dochmios et iambos continet.

73. Bacch. 1153—1164.

d. – ⏑ –
d. – ⏑ –
– – ⏑ – ⏑ – ⏑ ⏑ – – – ⏑ –
– – ⏑ ⏑ – ⏑ – –
– – ⏑ ⏑ – ⏑ – –
d.
tr.
d.
tr.
d.
d. d.
d. ||

1154 nondum sanatus. 1155 *ὃς θηλυγενῆ στολάν τε* Wil. *ὃς ταν θηλ. στολ.* codd. (*τὰν* iam Burges deleverat). 1157 *νάρθηκα θ' ὁπλισμὸν Ἀΐδα* Wil. cf. Aesch. Agam. 393 sed. cf. Lobeck. Phryn.

511 qui bene attice sic dici negat. 1163 χέρ' αἵματι στάζουσαν περιβαλεῖν Wil. ἐν' αἵμ. στάζ. χέρα περιβαλεῖν codd.

Facile numeri distribuuntur: 1153 ∼ 1154 dochmii cum creticis compositi, 1156 ∼ 1157 numeri aeolici; 1159 ∼ 1161 trimetri iambici. Versus 1155 ipse quoque trimeter iambicus fuisse videtur, nam Wilamowitzii emendatione τὰν τοῦ δράκοντος Πενθέος ἐκγενέτα iambelegus efficitur, cui nihil respondet[1]) (sicut Bacch. 1017). Ceteri numeri dochmiaci sunt.

In dochmiacis canticis singuli versus proprias licentias non praebent (nam quod interdum longiorum versuum partibus breviores respondent, hoc etiam in aliis occurrit). Quod ea re explicatur, quia de dochmiorum responsu dici non potest et ceteri numeri pauci inserti satis accuratum praebent responsum. Tamen aliquid proprium cantica ostendunt. Sunt enim formae quasi discissae et concisae, quasi dissolutae in series versuum inter se respondentium. Quod apud Aeschylum sentitur magis quam cognoscitur, in Euripidis canticis dochmiacis propter magnum numerum optime perspicitur.

De numeris inter dochmios inserendis vero Euripides liberius egit quam Aeschylus; nam cum hic solos iambos, bacchios, creticos usurparet, ille plurimos dactylicos numeros, praeterea anapaesticos iambicos dactylo-epitriticos qui dicuntur alios adhibuit. Multum igitur interest inter astrophica dochmiaca et ex aliis numeris composita, cum haec ab epodis non differant nisi formis paulum laxioribus. Sed apparet quattuor epodos dochmiacas item propriis dochmiacorum canticorum formis quasi discissis uti (nisi excipienda est no 72).

V. Cantica mixta.

Restant septem cantica 74—80, quae ceteris seriebus non facile inseruntur, nempe 78 quia corruptissimum est, reliqua, quia permultos diversos numeros continent, 80 quia propter longitudinem proprium tenet locum.

---

1) Blass hanc proponit lectionem
τὰν τοῦ δράκοντος γενέτα Πενθέως.

74. Alc. 266—272 ep.

◡◡◡◡◡◡ – –

– ◡ – ◡ –◡◡–◡◡––

◡◡– ◡ ––

269/70. – ◡ – – –◡◡–◡◡––

– ◡ – ◡ – –

– – ◡ – ◡◡◡◡◡◡◡ – –||

267 *ποσί* codicum servo. 270/1 *οὐκέτι δὴ σφῷν οὐκέτ' ἔστι μάτηρ* scripsi *οὐκέτι δὴ οὐκέτι μάτηρ σφῷν ἔστι* codd. (*ἔστιν* L).

Canticum bene dispositum est: 266 ∼ 271 trochaici dimetri, 267 ∼ 269/70 iambelegi, 268 eis se applicans, ceterum e stropha tertia sumptus (253 ∼ 260).[1] Claudit trimeter iambicus per se positus.

Cum strophis epodus per versum 268 et per iambos coniuncta est.

75. Hippol. 161—169 ep.

◡–◡––◡–◡––

–◡◡– ◡ – –– ◡◡–◡◡– ◡ ––

– – –◡◡◡◡◡–

165. ◡◡–––◡◡–◡◡–

– –––◡◡–◡◡–

– –◡◡–◡◡––

–◡–––◡–––◡––

–◡–◡– –||

Incipit epodus a trimetro iambico eius formae, quam Euripidis diligit, cui nihil respondet. Sequuntur glyconei non accurate inter se respondentes 162 ∼ 164, nam 165—167 anapaestici numeri sunt tres dimetri, quorum postremus catalecticus est, ut quodam modo revocet prosodiacum 163. Claudunt autem trochaei trimeter in se responsum ferens et dimeter, cui nihil accurate respondet.

---

[1]) Videtur enim stropha tertia 252—258 ∼ 259—265 sic distribuenda esse:

◡ –◡–

◡◡–◡–◡◡–◡– –

254/5. ◡–◡◡◡◡–◡–| ◡ –◡–◡––

◡––

◡◡––

◡◡–––◡◡–◡– –||

Stropha ipsa quoque glyconeos prosodiacum paroemiacum continet.

76. Hipp. 1143—1150 ep.

⏑–⏑––⏑⏑–⏑⏑–
⏑– – –⏑⏑–⏑
–⏑–⏑–⏑⏑⏑|⏑⏑⏑–⏑––|– ⏑ –⏑––
⏑–⏑––⏑⏑–⏑⏑–
⏑–⏑⏑–⏑⏑––
–⏑–––⏑ – –⏑⏑–⏑––||

1142 δάκρυσιν scripsi δάκρυσι codd. 1145 alterum φεῦ addidi. 1148 πατρίας A E a L P. πατρῴας B C l.

Forma epodi aequalis et congruens est. 1143/4 ∼ 1147/8 iambelegi cum prosodiacis coniuncti, 1145/6 tres trochaici dimetri sunt, quorum primus revocatur versu 1149. Versus aeolicus 1150 solus positus est, quodam modo revocans dimetrum trochaicum 1146a.

Cum strophis epodus coniuncta est, ut quae dactylos paroemiacos iambos contineant (cf. de ratione, quae inter epodum et strophas intercedit, Wilam. Hippolytos p. 299, etsi distributionem eius non recipio).

77. Hec. 647—656 ep.

⏑⏑⏑⏑–⏑–⏑⏑–⏑⏑–––
⏑ – ⏑–⏑–⏑⏑–⏑⏑–––
⏑–⏑⏑⏑⏑ – ⏑–⏑–⏑–
⏑⏑–⏑⏑– ⏑ ––
⏓ –⏑⏑– ⏑ ––
⏑⏑– ⏑ –⏑⏑––
⏑–⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑–⏑– – :|

654/5 τέκνων τίθεται θανόντων scripsi τέκν. θαν. τίθ. codd.

Responsus satis accuratus est: 647/8 ∼ 649/50 iambelegi (cf. Hec. 943 sq., no. 9) cum spondeis compositi, 651/2 ∼ 656 trimetri iambici. Versus 653 654 655 inter se respondent; sunt enim eiusdem versus formae catalecticae, qui etiam acatalectus et brachycatalectus apud Euripidem occurrit (cf. ad Eur. no. 53 et Rossbach-Westphal Metrik³ p. 530).

Contra Blass locum corruptum ea ratione sanare conatur, ut codicum ordine servato ante *παρειάν* lacunam statuat sic fere explendam:

πολιόν τ' ἐπὶ κρᾶτα μάτηρ } = { ◡◡—◡◡—◡——
τέκνων θανόντων ◡—◡——
τίθεται χέρα δρύπτεταί τε ◡◡—◡◡—◡—⏓
⟨*φίλαν*⟩ *παρειάν*. ◡—◡——

Cum stropha autem epodus coniuncta est; continet enim stropha trimetrum iambicum et membrum ◡◡—◡◡—◡— (635 ~ 644), quod catalecticam formam versuum 653 ~ 654 ~ 655 praebet, iambelegum non continet.

Finitimorum versuum consensus non optimus est:

646. —◡◡——— ||
647. ◡◡◡◡—◡—◡◡—◡◡———

78. Herc. 845—908 astr.

Hoc perlongum canticum corruptelis minime caret, quibus effectum est, ut respondentes versus non ubique restitui possint. Ceterum forma cantici non optima est:

4 dim. dochm.
◡——◡——
880. tr.
—◡◡— ◡ —◡
— ◡ —◡◡——
————◡◡—◡◡—
[◡]◡— — —◡◡—◡¦—◡——
885/6. 2 dim. dochm.
d.
d. d.
d. d.
890. ◡—◡—◡◡—◡
◡—◡—
891 a. ◡—◡— ◡ —◡◡—◡◡—
—◡◡—◡◡—◡◡——
◡—◡—
◡—◡— ◡ —◡◡—◡◡—
895. (—)◡◡—◡◡—◡◡——
tr.

— ◡ — d.
◡ — ◡ — ◡ — ◡ —
◡ — ◡ ◡ — ◡ ◡ — ◡| — ◡ — — —
— — ◡ —
d. d.
d. d.
d.
. ◡ — ◡ —
tr.
— —
◡ — — ◡ — — ◡ — —
◡ — ◡ — ◡ — ◡ —
◡ — ◡ ◡ — ◡ ◡ — ◡| — ◡ — — — ||

875 corr. Herm.-Canter. 878 corr. Herm. Dobree. 883 corr. Reiske. 889 *ἄδικοι Ποιναί* Wil. *ἀποινόδικοι δίκαι* codd., praecedentia verba corr. Wakefield-Herm. 891 a corruptus, dedi Hermanni conatum. 895 corr. Barnes; in initio deest longa, ⟨*τὰς*⟩ temptavit Pflugk. 898 corr. Herm. 902 corr. Musgrave.

Magnam partem numerorum dochmii efficiunt. Nonnullae exclamationes praeter 906 monometrorum iambicorum formis usae inter se respondent. Bis positi sunt bacchiaci numeri, dimeter 879, trimeter 906 a, in se responsum ferentes.

Versus 881—884 corrupti esse videntur et sensus et numerorum causa; 883 dimeter anapaesticus est; 884 899 908 ex enhoplio Wilamowitzii (videtur etiam 890 enhoplius esse, nisi versui 882 respondet) et membris — ◡ — — vel — ◡ — — — (cf. no. 58) compositi sunt; vv. 891—892 ∼ 893—895 esse etsi corruptissimi sunt et e sensu et e verborum locis apparet, v. 897 si traditam lectionem servas e cretico et dochmio compositus est (cf. de hac re Wilam. Herakles[2] II, pag. 165/6); an alterum *δάιον* delendum est? Iambici et trimetri (880 ∼ 896 ∼ 905) et dimetri (898 ∼ 907) occurrunt.

79. El. 476—486 ep.

— ◡ ◡ — ◡ ◡ — ◡ ◡| — ◡ ◡ — ◡ ◡ — —
◡ — — — ◡ — ⏓ ◡ ◡ ◡ —
— — ◡ — ◡ ◡ ◡ ◡ —
◡́ ◡ ◡ — — — ◡ ⏓
◡ ◡ ◡ ◡ ◡ ◡ — ◡ —

— — ◡ ◡ — ◡ ◡ —
— — — ◡ ◡ — — —
485. ◡́ ◡ ◡ ◡ ◡ ◡ ◡ ◡ ◡ —
— ◡ ◡ — ◡ ◡ — ◡ — — ||

476 corr. Herm. 480 sq. corr. Seidler. 481 corr. Dind. 484 *θανάτοις· ἦ μάν* Nauck. *θανάτοισι κἂν* codd.

Incipit epodus ab hexapodia dactylica (dividenda fortasse in tetrapodiam et dipodiam?), per se posita, clauditur decasyllabo alcaico item per se posito. Sed quodam modo inter se similes sunt. Sequitur hexapodiam trimeter iambicus, cui dimeter adiunctus est, ut similitudo quaedam et responsus efficerentur. Excipiunt 3 dimetri trochaici 480 ∾ 481 ∾ 485, quibus interpositi sunt duo glyconei (?, sed cf. strophas), quorum 482 in initio syllaba brevior est (cf. famosum versum 437 et Ar. Ran. 1314) et duos continet dactylos (cf. vv. 439 ∾ 499). Cum strophis epodus coniuncta est, ut quae dactylos et glyconeos contineant. Praeterea alterius strophae et epodi versus claudentes simillimi sunt:

475. — — — ◡ ◡ — ◡ — — ||
486. — ◡ ◡ — ◡ ◡ — ◡ — — ||

80. Orest. 1369—1502 astr.

Restat nunc tractandum longissimum Euripidis canticorum astrophicorum, Phrygis monodia in Orestis fabula vv. 1369—1502, e quo artificio propter longitudinem optime apparet, qua ratione Euripides postremis vitae annis (acta enim fabula est 408 a. C.) componi voluerit cantica soluta. Constat enim monodia e narratione Phrygis numeris inclusa, cui quinquies singuli trimetri iambici chori interpositi sunt, ut efficerentur quasi sex strophae. Quas multos versus respondentes (etiam diversarum stropharum) continere iam Hermann, qua erat acie ingenii in responsus cognoscendos, perspexerat, cum canticum tractaret Elem. doctr. metr. p. 777 sqq.[1] Tamen etiam longius responsum persequi possumus,

[1] Ex ea monodiae forma, quam Leo Plautin. Cant., pag. 79 sqq. delineavit, fructum non cepi — cum praeter alia similitudines stropharum II et III initiorum obscuret —, neque magis e Klotzii forma Grundzüge altröm. Metrik, pag. 409.

quam Hermann fecit, cum exceptis paucis locis corruptis verba summa cum veri similitudine restitui possint. Cum singulae strophae singula corpora efficiant (etsi nonnusquam versus respondentes ab alia in aliam porriguntur) singulas delineaturus sum.

I.

– – – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ – ⏑
1370. – ⏑ – – – ⏑ –
⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏒
– ⏑ – ⏑ – ⏑ –
– ⏑ – ⏑ – –
– ⏑ – ⏑ – –
1375/6. – – – ⏑ – ⏑ – ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ – ⏑ –
⏑ ⏑ ⏑ – – ⏑ – ⏑ ⏑ ⏑ –
1378/9. – ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ – – ⏑ – ⏑ – ||

1370 *βαρβάροις εὐμαρίσι* E. *βαρβ. ἐν εὐμ.* plerique codd. et Etym. Magn., p. 393. 18 (*εὐμᾱρις* Aesch.; *εὐμᾰρις* Antip. Anth. Pal. VII, 413).

Responsus facile perspicitur: 1370 ∼ 1372, 1373 ∼ 1374 dimetri trochaici; 1375/6[1]) ∼ 1378/9 tetrametri trochaici, 1377 tripodia cretica in se responsum habet secundo pede puro, primo et tertio soluto. Restant 1369 et 1371; sicut traditi sunt, 1371 trimeter iambicus et 1369 versus e dactylis et trochaeis compositus respondentes non habent. Quare Blassium recte conicere puto, cum v. 1369 voce *ξίφος* post *θανάτου* posita pro *θανάτου* malit *μόρου* vel tale quid, ut respondeant inter se 1369 et 1371 iambici trimetri catalectici.

II.

– ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – – ⏑ ⏑ –
– ⏑ – ⏑ – ⏑ – –
d. d.
– ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑
1385. d. d.
d. d.
d. d.

---

[1]) Blass versus 1375 sqq. sic scribit:

αἰαῖ· πᾷ φύγω ξέναι πολιὸν εἰς
αἰθέρ' ἀμπτάμενος ἢ
πόντον, Ὠκεανὸς ὃν

h. e. d. d.
– ⏑ – ⏑ ⏑ ⏑ –
– ⏑ – ⏑ ⏑ ⏑ –

⏑– –|⏑– –
⏑–⏑–|⏑–⏑–
–⏑⏑– –|–⏑⏑––
–⏑⏑–⏑⏑– ⏑ –||

1381 *ὤμοι* Herm. *ὤμοί μοι* codd. 1382 *καὶ* om. a E S. add. ceteri. 1383 *ὅρος τ'* Blass. *τ'* om. codd. 1385 sqq. nondum sanati. 1387 *σκύμνου* recc. libri *σκύμνον* cett. *δυσελένας* semel F., bis cett. 1386 et 1387 transposui. 1388 *ὀτοττοι* Nauck. *ὀττοτοι* vel *ὀτοτοι* codd. 1392 fort. exciderunt nonnullae syllabae, ut fuerit –⏑⏑–⏑⏑| –⏑⏑–⏑⏑ ~ 1491 (Blass).

Haec stropha non tam simpliciter conformata est quam prima. Continet nonnullos dimetros dochmios et complures versus in se responsum ferentes (1384 1389 1390 1391; etiam 1392? cf. app. crit; nullum enim habet respondentem versum, nisi quod versui 1381 similis esse videtur; sed ne sensus quidem clarus esse videtur). Versus initium facientes 1381 (anapaesticum) et 1382 (trochaicum) accurate respondere versibus tertiae strophae principium facientibus iam Hermann vidit; porrigitur igitur responsus supra duas strophas.

III.

–⏑⏑–⏑⏑–––⏑⏑–
–⏑–⏑–⏑––
⏑⏑⏑⏑–.–⏑⏑⏑–
⏑⏑ – ⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–
⏑–⏑–⏑––
tr.
⏑–⏑–––⏑⏑⏑⏑––
tr.
⏑⏑ – ⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–
– ⏑⏑ – – – –⏑⏑–
– – ⏑⏑–⏑⏑– – –
⏑⏑ – ⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–
–– ––⏑ – ⏑– –
⏑–⏑––⏑ – ⏑–⏑–
tr.
⏑–⏑–⏑–⏑ –
⏑–⏑–⏑– –
⏓–⏑–⏑–⏑⏑⏑
tr.
⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑ –
⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑–––
⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑

— ⏑ ⏑ — ⏑ —
⏑ — — — ⏑ —
— ⏑ — — ⏑ —
— ⏑ — — ⏑ —
— ⏑ — — ⏑ —
— ⏑ — — ⏑ —
— ⏑ — — ⏑ —
— ⏑ — — ⏑ ⏑ ⏑
— ⏑ — — ⏑ — ||

1400 corr. Herm. 1401/2 διδύμω· τῷ | μὲν distenxi. 1403 em. Porson. 1414 χέρας King. χεῖρας codd. 1418 προσεῖπεν Hartung. προσεῖπε codd.

Haec longissima stropha accuratum prae se fert responsum; 1397 enim sibi ipsi respondet (nisi mavis cum Blassio eum sic restituere Ἀσιάδι φωνᾷ ⟨⏑⏑—⟩ βασιλέων ut se applicet versui insequenti), 1398 ∾ 1403 sqq. dimetri anapaestici; 1399 ∾ 1410 sq.; praeterea nonnulli trimetri iambici et catalectici et actalecti; 1413 ∾ 1415a dimetri iambici soluti; versu 1415 Euripides in anapaestorum locum tribrachos substituisse videtur; v. 1416 dochmius ut videtur respondente caret; idem in stropha V. occurrere videtur (1456). Qui sequitur dimeter iambicus quasi transitum facit ad dimetros creticos,[1]) qui revocant trimetrum creticum str. I v. 1377.

IV. 1426. ⏑⏑—⏑⏑—⏑⏑—⏑⏑—
⏑⏑—⏑⏑— — — —
⏑⏑—⏑⏑— — —⏑⏑—
⏑⏑—⏑⏑—⏑⏑— —
— ⏑ — ⏑ — ⏓
— ⏑⏑⏑—⏑⏑—
— ⏑ — ⏑ — ⏓
— ⏑ — ⏑⏑⏑—
— —⏑⏑—⏑⏑—⏑⏑—
⏑⏑—⏑⏑— — —⏑⏑—
d. d. |
⏑ — — ⏑ — —⏑——
⏑ — — ⏑ — —⏑——
⏑ — — ⏑ — —⏑——
⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏓

[1]) Non bacchiacos vel iambicos ut Leo Plautin. Cantica, pag. 73 putavit; cf. etiam Klotz, Grundzüge altröm. Metrik, pag. 462.

⏑ – ⏑ – – – ⏑ –
⏑ –   – ⏑ – ⏑ –
⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ –
1445. ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ –
⏑⏑⏑⏑ – ⏑ – ⏑ –
⏑ – ⏑ –   –   –

4 tr.
1451. d. d. ||

1428 corr. Herm. 1430 corr. King. 1431 et 1433 nondum sanati esse videntur. 1448 *στέγαισι* Herm. *στέγαις* codd.

Huius strophae principium tractatum et explicatum est a Blassio, Rhythmen p. 27. Incipit enim stropha a dimetris anapaesticis, qui et 1434 sq. redeunt ei in omnibus strophis (exceptis I et II) inveniuntur. Sequentium quattuor versuum bini inter se respondent, nisi quod 1431 et 1433 corrupti sunt; 1436/7 in se responsum fert. Sequuntur tres trimetri bacchiaci stropham II. revocantes (1389), dipodia ut videtur bacchiaca soluta in se responsum ferens, sex dimetri iambici (quorum ultimus duobus syllabis brevior est), quattuor trimetri (quorum nonnulli per synhaphiam coniuncti sunt), duo dochmii versibus 1436/7 respondentes.

V. 1453. – – – – – – ⏓
– ⏑⏑ – ⏑⏑ – – – –
1455. ⏑⏑ – ⏑⏑ –
⏑⏑ – ⏑⏑ – ⏑⏑ – ⏑⏑ –

d.

– ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑
– ⏑ –   – ⏑ –   –   –   – ⏑ – ⏑
–   – ⏑ – ⏑ – |
1460. – ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑
– ⏑ – ⏑ – ⏑ –
– ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ –   –
– ⏑ – ⏑ –   – ⏑ – ⏑ – |
1465. – ⏑ ⏑⏑ ⏑ –   – –
–   –   – ⏑ – ⏑ –   – – – ⏑ – ⏑
– ⏑ ⏑⏑ ⏑ –   –   – ⏑ – ⏑
⏑⏑ ⏑ – – – ⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑
– ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ –   – ⏑ – ⏑
1470. – ⏑ – ⏑ –   –   – ⏑ – ⏑
– ⏑ ⏑⏑ ⏑ – ⏑ –   –   – – – ⏑ – ⏑
–   – ⏑ – ⏑ – ||

1454 *αἰαῖ αἰαῖ* Weil, semel codd., alterum *ἔδρακον* delev. Blass. 1456 *τυράννων δόμοις* Hartung. *δόμ. τυρ.* codd. 1458 *ἄλλοσ' ἄλλος* Wil. *ἄλλος ἄλλοσε* codd. 1462 *ἀποκτενεῖ* Blass. *ἀποκτείνει* codd. 1465 *ἀνίαχεν ὤμοι μοι* Wil. *ἀνίαχεν ἴαχεν ὤμοι μοι* codd. 1466 *στέρνα κτύπησε ... κρᾶτα τε μελ.* Weil. *στέρνοις κτύπησε κρ. μέλ.* codd.

Haec stropha tractata est a Wilamowitzio Orestie II, p. 258/9. Versus initium facientes corrupti anapaestici dimetri fuisse videntur sequente dochmio solo posito (ut 1416). Excipiunt eum trochaici tetrametri trimetri dimetri multas licentias prae se ferentes sicut in Helenae fabulae canticis (19. 20. 21.). Distributio, cum trochaici versus saepissime verborum communione coniuncti sint, difficillima est.

VI. 1473. d. d.
tr.
tr.
⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ –
tr.
⏑ – ⏑ – ⏑⏑⏑ ⏑ –
–⏑⏑ ⏑ – ⏑ – ⏓
1480. – – ⏑ ⏑⏑⏑ – ⏑ ⏑⏑⏑– –
⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ –
⏑⏑⏑ ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑–⏑–
d. d.
1485. d. d.
d.
⏑⏑ – ⏑⏑–⏑⏑⏑⏑⏑⏑–
⏑⏑ – ⏑⏑–⏑⏑ – ⏑⏑–
⏑⏑ – ⏑⏑–
⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ –
1489. tr.
d. d. | d. d. d.
⏑ – – – ⏑ – ⏑ – ⏒
– – – – ⏑ – ⏑ – –
tr.
⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ – –⏑⏑–
1495, ⏑⏑⏑ ⏑ ⏑⏑⏑ – ⏑ – ⏑ – –
––––|––––
– – – ⏑ – ⏑ –
⏓ – – ⏑ – ⏑ –
⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ –
tr.
1500. ⏑⏑⏑ ⏑ ⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑ ⏑
d. d. | d. d. ||

1478 ἤλυθε scripsi ἦλθε codd. 1479 οἷος ἀλίαστος οἷος ego ἀλ. οἱ. οἱ. codd. 1481 πύλαις Πριαμίσι Herm. πύλαισι πριαμίσιν codd. (— μισι A a G). 1483 τότε δὲ scripsi τότε δὴ codd. 1485 ἐγενόμεσθ' recc. ἐγενόμεθ' cett. 1492 ἐν delevit Blass. 1497 corruptus, scripsi: ἤτοι φαρμακέων μάγων τέχναις ἤ, nam dua membra sunt, non tria; codd. habent ἢ τοι φαρμάκοισιν ἢ μάγων τέχναις (— σιν codd. recc.) ἢ θεῶν κλοπαῖς. 1501 sq. dochmiaci, sed verba non certa sunt. Μενέλαος in Μενέλεως corr. Hartung.

Composita est stropha e dochmiis, anapaesticis[1]) dimetris et monometro, iambicis trimetris et dimetris (quorum versus 1494 ultima dipodia choriambica est, v. 1500 in se ipso responsum habet), versu spondaico 1496 in se ipso responsum ferente.

Summarium.

Rationem rhythmicam ut Sophocles ab Aeschylo ita a Sophocle Euripides non mutatam accepit, usum vero mutavit, immo perfecit. Cum Aeschyli canticorum simplicitas grandis et dura a Sophocle exculta esset ad mobilibatem et mollitiam quandam legibus modulatam, apud Euripidem haec abiit ad varietatem numerorum nullis legibus temperatam. Non quo hic non multa composuerit cantica simplicia congruentia mira, sed discedunt a more usitato poetae. Rectissima enim Goethei nostri sententia est,[2]) qua Euripides 'nicht . . . die strenge Kunstvollendung seiner beiden Vorgänger besass und dagegen als Theaterdichter die Dinge ein wenig lässlicher und menschlicher traktierte'. Ita enim ingenium eius erat. Postremis vero vitae annis (inde ab anno 424 fere sec. Hermannum) magis magisque libere et laxe composuit cantica, quin etiam negligenter et dissolute denique. Aliud enim nomen imponere non possum,

---

[1]) Fortasse vv. 1484/5 ipsi quoque anapaestici sunt. (Wilamowitz, Nachr. Gött. Ges. 1896, p. 218.)

[2]) Eckermann, Gespräche mit Göthe ed. Geiger, pag. 490.

cum considerem, qua ratione tractaverit iambos trochaeosque et dactylos longis solutis vel tribrachis substitutis.[1])

Tamen artem et praecepta mutata non esse ubique apparet. Sed aetate valde provectus dithyramborum compositioni ea aptavit ita, ut maxime dochmiaca cantica soluta quasi discinderet et divelleret in *ἀναβολάς* dithyrambis convenientes.

---

[1]) Singulas metricas res simili ratione atque Aschylus et Sophocles excoluit supra eos progressus. Saepe enim claudentes versus respondentibus carent, quin etiam in principiis et mediis in canticis idem occurrit. Diligit poeta valde versus in se responsum ferentes imprimis eis usus in canticis solutis dochmiacis componendis. Epodi utrum cum strophis coniungantur an non, item atque apud Sophoclem e poetae libero arbitrio pendet. Non semper coniunguntur, si coniunguntur, vel magis vel minus arte. Inveniuntur autem hic illic versus nisi in strophis responsum non habentes (17. 74.), etiam versus claudentes in strophis et epodis eidem fere (34. 36.). Neque etiam finitimorum versum consensus deest. Certae vero leges indicari non possunt.

Addenda.

ad pag. 2 [5]) adde: Nuper totus papyrus qui Timothei opus continet prodiit a Wilamowitzio egregie editus et tractatus. Quare nonnulla habeo quae addam. Magnopere gavisus sum, quod quae una pagina promiserat totus libellus egregie praestitit. Optime enim versus ita divisi sunt, ut proximi sibi responderent ita, ut (sicut Wilamowitz ipse scripsit) multae et magnae partes Euripidis arti plane convenirent. Quin severioribus legibus se applicasse videtur Timotheus quam quem imitatus est Euripides. Longe maximam versuum partem obtinent iambici dimetri (admixtis trimetris) quorum dipodiae interdum choriambicas formas prae se ferunt. Praeterea occurrunt metra trochaica dactylica anapaestica cretica bacchiaca dochmiaca et praecipue aeolica nempe glyconei pherecratei [1]) licentias ex Euripidis canticis notas prae se ferentes adonii asclepiadeus (236). In se ipsis responsum habent vv. 79. 113.[2]) 159.[3]) 178. 193. Versuum responsus adeo facile perspicitur, ut sufficiat paucos delineare:

70. — ◡◡◡ — — — ◡ —
— — ◡ — ◡ — ◡ —
— — ◡ — ◡ — ◡ —
◡ — ◡◡◡◡ — —|

[1]) De versu 150 cf. ad. Eur. 40.

[2]) Qui versus si bacchiacus est (Wil. pag. 31) conferri posse videtur cum versu cretico Phoen. 321 (Eur. 68) sed cf. ibi annot crit.

[3]) Quod Wilamowitz pag. 54 dixit se nullum invenisse Timothei locum quo alium poetam imitatus esse videretur, effugisse eum videtur Timothei v. 191 *ἰὼ κατασκαφαὶ δόμων* ex Aeschyli Choeph. v. 46 Kchhff ad verbum expressus; praeterea mihi quidem videtur Timothei v. 136/7 aliquid similitudinis habere cum Eur. Or. 1414/15 et Tim. 158 cum Eur. Or. 1397.

⏑ – ⏑ – –⏑⏑⏑ –
–⏑⏑⏑⏑⏑⏑ – –|

d. d. d.

⏑⏑⏑–|⏑––

d.

– – ⏑ – – ⏑ –
⏑ – ⏑ – ⏑ – –
– – ⏑ – ⏑ – ⏑ –
– ⏑ – ⏑ – ⏑ –
⏑ – ⏑ – – – ⏑⏑⏑⏑––|
– ⏑⏑⏑⏑ – –|

d.

– – ⏑⏑⏑⏑ – ⏑ –
– – ⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑––|
– ⏑ ⏑ –⏑⏑⏑ –
– ⏑ – ⏑ – ⏑ –
⏑⏑⏑⏑⏑⏑ – –|
⏑–⏑ – –⏑⏑–
⏑⏑– – ⏑––
⏓–⏑⏑⏑–⏑⏑–
⏑⏑–⏑⏑⏑––|

---

174. – ⏑ – ⏑ – ⏑–⏑
– ⏑ – ⏑⏑⏑⏑–|
–⏑⏑⏑ – – ⏑–
⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑–
––⏑⏑⏑¦⏑–⏑⏑⏑
⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑–
– – ⏑ – ⏑ – ⏑–
– ⏑ – – – ⏑–

d.

⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑–
⏑⏑⏑⏑ – ⏑ – ⏑–
⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑–⏑–⏑–
– ⏑ – ⏑ – ⏑–⏑
– ⏑⏑⏑– – ⏑––
– ⏑ – ⏑ – ⏑–
⏑⏑⏑ – – – ⏑–⏑
⏑⏑⏑ – – – ⏑–⏑
⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑– –⏑–
⏑ – ⏑– –⏑–
–⏑⏑⏑–|⏑⏑⏑⏑–
–⏑–⏑⏑––
––⏑ ...

— ◡ — ◡ ◡ — ◡ —
— — ◡ — — ◡ ◡ —
◡ ◡ ◡ ◡ — — ◡ ◡ —
— ◡ ◡ — ◡ — —
— — — ◡ ◡ — — |

96 *βρ*. interdum positionem efficit, praecipue apud Euripidem; veri simillimum est hac quoque in re Timotheum imitatum esse Euripidem.

De versuum responsu nullis paene verbis opus est: Iambi trochaei et acatalecti et catalectici dochmii aeolici versus optime inter se respondent; vv. 93 ∽ 95, 94 ∽ 96; item aeolici versus 194—200, quorum vv. 197 ∽ 198 iambicam praebent ut ita dicam glyconei formam. Reliqua omnia clara sunt.

Nuperrime O. Schroeder, cum Wilamowitzii editionem recenseret, Berl. Phil. Wochenschr. 1903, p. 897 sqq. de Timothei numeris disseruit, quae observationes (etsi minime omnes probo) dignissimae sunt quae legantur.

ad pag. 7 (Aesch. 5) adde: Totam Septem fabulae finem ab aliquo poeta rectractatam esse demonstrare studuit Wilamowitz, Sitzungsber. Berl. Akad. 1903, pag. 436—450 (etiam eos versus quorum formam delineavi). Sed neque ei saepe assentior et correctiones (inter quas versus 983—988 Kchhff. commutavit) iustas esse non credo.

ad pag. 19 (Soph. 2) adde: Quod Wilamowitz Isyllos pag. 153 versus 207—212 ionicos esse dixit, ei non assentior.

ad pag. 29 [1]) adde: de versu 517 cf. etiam Pind. Pyth. X. str., v. 4.

◡ — — ◡ ◡ — | ⏓ — ◡ ◡ — — | ◡ — ◡ ◡ — — | ◡ — ◡ ⏓

ad pag. 40 [1]) adde: O. Schroeder, Berl. Phil. Wochenschr. 1903 p. 904[4] versus Phoen. 1543—1545 ionicos esse putat („raffinierte Ioniker") quod minime veri simili mihi esse videtur, quia tam horribiles versus ionicos composuisse Euripidem non credam.

Finem addendorum faciant versus notissimi Aristophanis Ran. 1331—1369 quibus poeta comicus Euripidis monodias in risum deflexit. Nam hoc canticum ad Euripidis solutorum exemplum expressum ad eandem normam compositum esse atque illa et per se intellegitur et e forma clarrissime elucet. Haec enim forma est[1]) cui quia multis verbis non eget numerorum notas appono:

	– – – ⏑–⏑⏑–	glyc.
	– –⏑⏑– – – ⏑⏑–	
	– – – –⏑⏑ – ⏑⏑–	anap. acat.
	⏑⏑– – – – – ⏑⏑–	
1335.	⏑⏑– – – – – ⏓ |	anap. catal.
	– – – – – – – –	
	d.	dochm.
	⏑⏑⏑⏑⏑⏑–⏑⏑–	glyc.
1337 a.	⏑⏑–⏑⏑⏑⏑–⏓	ion.
	–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑	
	–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑¦–⏑⏑– –	dactyl.
1340.	– – –⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑	
	– – –⏑⏑– – |	
	– ⏑–⏑–⏑ – –	troch.
1343.	⏑⏑⏑– – –⏑⏑⏑–¦⏑⏑⏑–⏑–⏑–⏑	troch.
	– –⏑–	iamb.
	–⏑⏑–⏑⏑–	dactyl.
1345.	– –⏑– –⏑–	iamb.
	⏑– –|⏑–⏓	bacch.
1346.	⏑⏑–⏑⏑⏑⏑– –	ion.
	– –⏑⏑– – ⏑⏑ – ⏓	anap. (?)
	– – – – –⏑⏑–	glyc.
	– –⏑⏑– ⏑ –	
1350.	– – ⏑ –⏑⏑–	aeolici vv.
	⏑–⏑⏑– –	
1351.	⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑⏑–⏑–	
	–⏑⏑–⏑⏑–⏑–	
	⏑ – ⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑	iamb.
	⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑ – ⏑ –	
1355.	⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑– – – (?)	
	– –	spond.
	– ⏑ – –⏑⏑⏑–⏑⏑⏑–⏑⏑⏑	cret.
	– ⏑⏑⏑–⏑ – –⏑⏑⏑|–⏑ – – –⏑–	cret. + troch.

[1]) Hac in forma delineanda usui mihi fuerunt quae de ea scripsit Leo Plautin. Cant. pag. 81 sq., etsi multifariam ab eo discedo.

	⏑⏑⏑ – –⏑ – |–⏑ – ⏑–	cret. + col. incertum	
1360.	– ⏑ – –⏑ – –⏑ –	cret.	
	⏑⏑⏑ – –⏑ –	cret.	
	⏑–⏑–	iamb.	dactyl-epitr.
	–⏑⏑–⏑⏑–⏑	dactyl.	
	–⏑⏑–⏑⏑–⏒|–⏑⏑–⏑⏑––	dactyl.	
1363.	–⏑–⏑–⏑–––⏑––– ||	troch.	

Discrepantiae mei textus ab editione Bergkiana altera hae sunt: 1348 -ει- in numero syllabarum codd. differunt (item v. 1314). 1362 *Διὸς καὶ* Wilamowitz *καὶ* om. codd.

Responsus versuum facile perspicitur. Longiore intervallo redeunt ionici 1337 a ∽ 1346. Versu 1343 *θεάσασθε* per synizesin legendum est. Versus 1347 corruptus est. Cum versibus 1349—1350 a conferendi sunt vv. Soph. 8 (Aiac. 199 sqq.). De versibus 1351/2 cf. Eur. cant. 47. 52. 54. 58 (dochmiaca). Versum 1355 corruptum esse per se intellegitur; nescio an alterum *ἔβαλον* delendum sit, ut efficiatur dochmius (∽ 1336 cui nihil respondet). De colo incerto –⏑–⏑– v. 1359 scripsit Leo l. c. pag. 75; sed fortasse scribendum est *Δίκτυννα παῖς ἁ καλὰ* voce *Ἄρτεμις* ut glossemate eiecta (Kock), ut continuentur cretici.

Corrigenda

levioribus omissis.

pag. 14	lin. 16	*dele* vide infra	
„ 15	„ 29	*pro* ut antistropham	*lege* et antistropham
„ 17	„ 8	„ monometrie	„ monometri
„ 22	„ 30	*ante* ἀπάγομαι	*adde* 876
„ 25	*annotationum ordo invertendus est.*		
„ 25	lin. 21	*pro* 37 ... 18. 21	*lege* 38 ... 17. 20
„ 27	„ 11	„ dispodia	„ dipodia
„ 29	„ 3	„ nesicio	„ nescio
„ 32	„ 31	„ exulta	„ exculta
„ 33	„ 13	„ huius	„ illius
„ 35	„ 3	„ 43	„ 44
„ 35	„ 9	„ 5 astr.	„ 11 astr.
„ 35	„ 10	„ 9 astr.	„ 4 astr.
„ 36	„ 8	„ 7	„ 8

pag. 36 lin. 36 *pro* 8 *lege* 9
„ 36 „ 37 „ 78 „ 79
„ 36 „ 38 „ 12 „ 13
„ 36 „ 39 „ 42 „ 43
„ 36 „ 40 „ 73 – – ⏑ – ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ – ⏑ – –
lege 74 – – ⏑ – ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ – –
„ 36 „ 41 „ 75 *lege* 76
„ 38 „ 22 „ 40 „ 41
„ 41 „ 25 „ 34 „ 35
„ 41 „ 33 „ 28 ep., 29 ep.; „ 29 ep., 30 ep.;
„ 41 „ 37 „ 37 ep. „ 38 astr.
„ 42 „ 27 „ 45 ep., 38 ep. „ 46 ep., 39 ep.
„ 42 „ 30 „ 34 „ 35
et adde ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ ⏑ ⏑
– ⏑ ⏑ – ⏑ – – 40 ep.
„ 43 „ 3 „ 78 *lege* 79
„ 43 „ 33 *lege* 51 – – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – astr.
„ 43 „ 36 *post* dactylici *adde* vel anapaestici
„ 50 „ 18 *pro* synlaphiam *lege* synhaphiam
„ 55 „ 8 „ – ⏑ ⏑ – – – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑
lege – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑
„ 55 „ 12 „ 234[2]) „ 50[2])
„ 64 „ 18 „ et si „ etsi
„ 67 „ 5 „ 18 „ 17
„ 69 „ 35 „ longiore „ longiori
„ 71 „ 4 „ 39 „ 40
„ 74 „ 36 „ 39 „ 40.
„ 78 „ 25 „ ἀντῷ „ ἀντῶ
„ 78 „ 34 „ N 67—70 „ N 57—70
„ 82 „ 5 „ dochnicos „ dochmios
„ 88 „ 22 „ iambici „ iambicis
„ 109 „ 13 „ ei „ et
„ 112 „ 17 „ versum „ versuum

Conspectus canticorum.

iss. philolog. Halenses.

—— Vol. IX. 1888. ℳ 8,00

Reinecke, G., De scholiis Callimacheis. — Rosenboom, J., Quaeones de Orphei Argonauticorum elocutione. — Kausche, W., Mytholomena Aeschylea.

—— Vol. X. 1890. ℳ 8,00

Liermann, O., Analecta epigraphica et agonistica. — Keil, G., De avio Capro grammatico quaestionum capita II.

—— Vol. XI. 1890. ℳ 9,00

Hildebrand, A., De verbis et intransitive et causative apud Homerum urpatis. — Pusch, H., Quaestiones Zenodoteae. — Meiners, W., Quaeiones ad scholia Aristophanea historica pertinentes.

—— Vol. XII. 1891 u. 1894. ℳ 10,00

'alther, R., De Apollonii Rhodii argonauticorum rebus geographicis. — chmidt, H., Observationes archaeologicae in carmina Hesiodea. — Gerstenauer, A., De Alcaei et Sapphonis copia vocabulorum. — Anz, H., Subdia ad cognoscendum Graecorum sermonem vulgarem e Pentateuchi versione lexandrina repetita.

—— Vol. XIII. 1897. ℳ 8,40

Kaiser, B., Quaestiones de elocutione Demosthenica. — Haupt, G., 'ommentationes archaelogicae in Aeschylum. — Wulf, H., De fabellis cum ollegii septem sapientium memoria conjunctis quaestiones criticae. — Haym, :., De puerorum in re scaenica graecorum partibus.

—— Vol. XIV. 1899. ℳ 10,40

Reinhold, H., De graecitate patrum apostolicorum librorumque apo·ryphorum novi testamenti quaestiones grammaticae. — Schwandke, G., De Aristophanis nubibus prioribus. — Körtge, G., In Suetonii de viris illustriıus Libros inquisitionum capita tria. — Ritter, R., De varrone vergilii in ıarrandis urbium populorumque italiae originibus auctore.

—— Vol. XV, pars 1. 1901. ℳ 3,00

Lippelt, E., Quae fuerint Justini Martyris ἀπομνημονεύματα quaque ratione cum forma evangeliorum syro-latina cohaeserint.

—— —— pars 2. 1903. ℳ 2,00

Trueber, H., De hymno in Venerem Homerico.

—— Vol. XVI, pars 1. 1902. ℳ 2,40

Gifford, S. K., Pauli epistolas qua forma legerit Joannes Chrysostomus.

Genethliacon Gottingense. Miscellanea philologica in honorem Seminarii Regii philologici Gottingensis scripserunt Philologi Gottingenses XXIV. 1888. gr. 8. ℳ 7,00

Heydemann, H., Nereiden mit den Waffen des Achill. Ein Beitrag zur Kunstmythologie. Mit 5 Tafeln. 1879. Fol. ℳ 8,00

Heydemann, H., Hallische Winckelmannsprogramme. 4.

I. Zeus im Gigantenkampfe. Mit 1 Tafel. 1876. ℳ 2,00
II. Die Knöchelspielerin im Palazzo Colonna zu Rom. Mit 2 Tafeln und 2 Holzschnitten. 1877. ℳ 3,00
III. Mittheilungen aus den Antikensammlungen in Ober- und Mittelitalien. Mit 6 Taf. u. 7 Holzschn. 1878. ℳ 10,00
IV. Verhüllte Tänzerin. Bronce im Museum zu Turin. Mit 1 Tafel und 2 Holzschnitten. 1879. ℳ 2,00
V. Satyr- u. Bakchennamen. Mit 1 Doppeltafel. 1880. ℳ 3,00
VI. Gigantomachie auf einer Vase aus Altamura. Mit 1 Doppeltafel. 1881. ℳ 2,00

Heydemann, H., Hallische Winckelmannsprogramme.

VII. Terracotten aus dem Museo Nazionale zu Neapel. Mit 3 Tafeln und 1 Holzschnitt. 1882. ℳ 3,00

VIII. Alexander der Grosse und Dareios Kodomannos auf unteritalischen Vasenbildern. Mit 1 Doppeltafel und 2 Holzschnitten. 1882. ℳ 2,00

IX. Vase caputi mit Theaterdarstellungen. Mit 2 Tafeln und 2 Holzschnitten. 1884. ℳ 2,00

X. Dionysos Geburt und Kindheit. Mit 1 Doppeltafel und 1 Holzschnitt. 1885. ℳ 4,00

XI. Jason in Kolchis. Mit 1 Doppeltafel. 1886. ℳ 2,00

XII. Pariser Antiken. Mit 2 Taf. u. 8 Holzschn. 1887. ℳ 7,00

XIII. Marmorkopf Riccardi. M. 2 Taf. u. 2 Holzschn. 1888. ℳ 2,00

Robert, C., Hallische Winckelmannsprogramme.

XIV. Der Pasiphaë-Sarkophag. Mit 1 Portr. u. 4 Tafeln. 1891. ℳ 2,00

XV. Scenen der Ilias und Aithiopis auf einer Vase der Sammlung des Grafen Michael Tyskiewicz. Festschrift zur Eröffnung des archäolog. Museums der Friedrichs-Universität Halle-Wittenberg am 9. Dec. 1891, herausgegeben mit Unterstützung des königl. Universitäts-Curatoriums. Mit 17 Fig. u. 2 farbigen Tafeln. 1891. Gr. Fol. ℳ 10,00

XVI. Die Nekyia des Polygnot. Mit 1 Tafel und 6 Textabbildungen. 1892. ℳ 8,00

XVII. Die Iliupersis des Polygnot. Mit 1 Tafel und 2 Textabbildungen. 1893. ℳ 8,00

XVIII. Die Marathonschlacht in der Poikile und weiteres über Polygnot. Mit 1 Tafel u. 12 Textabbild. 1894. ℳ 12,00

XIX. Votivgemälde eines Apobaten. Nebst einem Excurs über den sogenannten Ares Borghese. Mit 1 Tafel und 7 Textabbildungen. 1895. ℳ 2,00

XX. Römisches Skizzenbuch aus dem achtzehnten Jahrhundert im Besitz der Frau Generalin von Bauer geb. Ruhl zu Kassel. Mit 31 Textabbildungen. 1896. ℳ 8,00

XXI. Die Knöchelspielerinnen des Alexandros. Nebst Excursen über die Reliefs an der Basis der Nemesis von Rhamnus und über eine weibliche Statue der Sammlung Jacobsen. Mit 1 Tafel und 8 Textabb. 1897. ℳ 4,00

XXII. Kentaurenkampf und Tragoediensscene. Zwei Marmorbilder aus Herkulaneum. Nebst einem Excurs über das Heraklesbild in Casa Del Centenario. Mit 2 Tafeln und 7 Textabbildungen. 1898. ℳ 4,00

XXIII. Der müde Silen. Marmorbild aus Herculaneum. Nebst einem Excurs über den Ostfries des sog. Theseions. Mit 1 Tafel und 17 Textabbildungen. 1899. ℳ 3,00

Ex officina: Ehrhardt Karras, Halle a. S.

DISSERTATIONES PHILOLOGICAE HALENSES

VOL. XV PARS 4

NOVA STUDIA EURIPIDEA

SCRIPSIT

RICHARDUS LOHMANN

HALIS SAXONUM

MAX NIEMEYER

MDCCCCV

Fortsetzung siehe dritte und vierte Umschlagseite.

RICHARDUS LOHMANN:

NOVA STUDIA EURIPIDEA.

Conspectus.

Non composita sunt haece studia consilio ante constituto; nihil mihi proposui, quod demonstrarem; ubicumque observabam, quae observanda mihi videbantur, nesciebam, ad quem perventurus essem exitum, atque adeo nullum omnino imponi exitum studiis aliquot sero nonnumquam intellegebam. Philologorum neque ira neque gratia tenebar, cum eius fabulas, qui omnium Graecorum carissimus mihi est poeta, iterum atque iterum legerem. Neque aliud quicquam perspicere volui nisi carminum venustatem, vim tragicam poeticamque, dicendi veneres. Tamen mox innumeras esse quaestiones nondum persolutas, difficultates non explicatas cognovi atque multas sensi abditas esse adhuc elegantias, quas nemo animadvertit, nemo indicavit. Atque cum quae ipse observaveram, notarem, similia conferrem, paulatim haec studia enascebantur. Nonnullas spero novas res me esse ostenturum, nonnumquam plane novam ausus sum ingredi viam in tollendis difficultatibus, plurima difficiliora erant tironi, quam ut certum inveniret exitum. Attamen non verebor indicare, quae sint difficultates, neque inanem ducam operam, si philologorum animos ad ea convertero, quae hucusque haud satis nota videntur esse.

Subtiles, exiguas, leves nonnemini haud ignoro visuras esse quaestiones. Sed ut in rebus gestis sic in litterarum studiis e parvis rebus magnae exoriuntur. Neque umquam me puto obliturum esse ostendere, quae philologis utilitatem praebeant, quae necesse sit teneamus in recensendis fabulis.

De canticis maxime acturus sum, quae adhuc non adeo sint sanata et restituta, ut sine salebris fluant ei, qui attente legit. Atque id imprimis spectare nos oportet, ne nimiis corruptelis impediamur, quominus carminibus tam pulcris recte delectemur. Quam ad rem etiam has puto disputationes adiuturas esse. Quibus si plura docebuntur, si nonnullis locis, quibus venustates sunt nondum observatae, efficiam, ut Euripidis ingenium clarius perspiciatur, officium illustrissimo illi poetae laetabor me praestitisse.

I.

De canticis astrophicis.

Graecos admiramur poetas summa arte composuisse cantica metris tam variis, quae non quadrant ad linguam, qua nos utimur quamvis formis copiosa, quae ne Klopstockii quidem poesi Germanae potuerunt reconciliare; Graecam admiramur linguam abundare formis metrisque tam mollibus et pulcris, quae, etsi varia, tamen tantopere cohaereant alterum cum altero, ut vates ex multis reddere possit unum carmen.

Philologorum est non satis habere ea legendo percipere, sed exquirere, quae sint causae, quae res id efficiant altera accedente ad alteram. Neque vero discerpimus opus arte poetica perfectum, sed vias sequimur abditas vulgo quibus progreditur poeta in componendo carmine, sicut qui figlina quomodo exerceatur, discere vult, non solum ollas aspicit confectas, sed in ipsas intrat officinas. Atque nobis, quod quam egregia sit et lingua Graeca et poetarum ars, eo modo perspicimus, res metrica non debet esse instrumentum quasi molestum, sed studium sacrum, quippe quo penetremus in ipsa adyta ingenii Graeci.

Euripidis carmina perquisiturus sum, neque vero ea, quae sola explicari solent — magna chori cantica, quibus alterum episodium dividitur ab altero —, sed ea, quae valde neglecta sunt, quae, quamquam haec quoque pulcherrima sunt, nemo adhuc satis accurate exploravit, cum leges, quibus componantur, ignotae sint. Cantica astrophica dico, i. e. ea, quae responsione antistrophica non continentur, sed inordinate atque incondite, neglegenter fere videntur composita esse. In quibus tamen certas inesse compositionis leges conabor demonstrare, quae haud multum distant a reliquorum. Nam pro remotis partibus ei versus inter se respondent, qui finitimi, proximi sunt. Quae lex

viros doctos non plane fugit, etsi nemo eam plene perspexit aut animos eorum, qui carmina legunt, eo advertit. Nam saepe accidit, ut editores librorum lectionem mutent, immo versus transponant, ut alterius versus metrum alteri assimilent, versus similes seu pares propius admoveant. Omnem autem legem ut certam perspexisse et quae sit, demonstrasse Blassii est praeclarum meritum. Qui in libro, qui inscribitur „Die Rhythmen der attischen Kunstprosa“, p. 26 nonnulla poetarum tragicorum carmina optime illustravit et quomodo soleant componi, demonstravit.[1]) Miramur, quod res tam perspicua et ipsi arti poeticae innata non prius observata est. Nam omnium gentium poetae, cum omittunt accuratam strophicam rationem, eas regulas sequuntur, quibus versus similes et pares ita componuntur, ut harmonia quaedam eveniat et elegantia. Nemo sanus omnia metrorum genera permiscuit nec permiscet et carmen asseverat se confecisse; nemo plurimas fere partium astrophicarum, ut editores eas solent dirimere, carmina audeat vocare.

Priusquam ipsa Euripidis cantica tractemus, nonnullos nostrae linguae locos afferam, quibus quae sit res dilucide appareat. Neque vero tam simplex est vernacula lingua quam Graeca, cum syllabae ancipites saepius dubitationem moveant, syllabae breves, utrum semel an bis ponantur, in poetae arbitrio positum sit. Tamen omnia eodem modo se habent, quo Graeca carmina soluta, ut Goethii carmen, quod inscribitur „Wanderers Sturmlied“ ab his versibus incipit:

---

[1]) Nuper Ebelingius dissertationem edidit „de tragicorum poetarum Graec. canticis solutis“ (Diss. phil. Hal. Vol. XV, pars 3), quae, cum conscripsissem haece studia, nondum typis erat descripta atque etiam in recognoscendis his quaestionibus vix ullo loco fructui mihi erat. Nam auctor nusquam fere explicat, quo modo critica ratione exquisiverit verba libris tradita et virorum doctorum coniecturas, quibus causis aut retinuerit aut mutaverit codicum lectiones. Quare nullo loco commotus sum, ut eum secutus mutarem canticorum verba, quae ego semper fere a codicum lectione progressus conatus sum restituere. Quae cum ita sint, permultis locis et in verbis restituendis et in numeris perscribendis necesse est dissentiam ab Ebelingio (pauca in adn. addidi). Quem imprimis fugit dochmiorum singulas formas optime inter se respondere. — Tamen vehementer gaudeo, quod summa utriusque quaestionis eadem est.

– ◡ – ◡ – ◡ – ◡
– ◡ – ◡ – ◡ –
– ◡ – ◡ – ◡ –
– ◡ – ◡ – ◡ – ◡

– ◡ – ◡ ◡ –
– ◡ – ◡ –

◡ | – ◡ – ◡
– ◡ – ◡
– ◡ – ◡

Est canticum ex eis, in quibus non verborum clausulae inter se consonant, sed omnis componendi ars in numeris posita est. Quare id optime cum Graecorum carminum ratione confertur, imprimis quod simplicissimum praebet metrorum concentum. — Idem metrum habent versus primus et quartus, medii arte coniuncti sunt, item ultimos versus apparet constare ex duabus partibus, quae singulae similibus numeris compositae sunt. Videmus igitur syllabarum congeriem ea re numerorum speciem praebere, quod eadem metra iterata sunt, quod suaviter ad aures accedit aequitas versuum, qui non nimis alius ab alio remoti sunt. Nullo modo carmen fecisset, qui singulos versus semel posuisset, ut

– ◡ – ◡ – ◡ – ◡
– ◡ – ◡ – ◡ –
– ◡ – ◡ ◡ –
– ◡ – ◡.

Neque vero tam simplex res esse debet; etiam artificiosius componuntur versus, ut non proximi inter se respondeant, sed alius generis versus, priusquam iidem aut similes redeunt numeri, inserantur, qui iidem inter se aliquo modo respondent. Nam conferantur strophae, quae sequuntur:

– ◡ – ◡ – ◡ – ◡
– ◡ – ◡ – ◡ – ◡

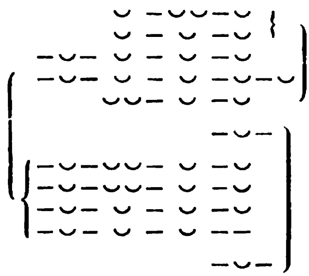
– ◡ – ◡ – ◡
– ◡ – ◡

– ◡ – ◡ – ◡
– ◡ ◡ – ◡ – ⏓
– ◡ – ◡ – ⏓
– ◡ – ◡ – ⏓

– ◡ – ◡ – ◡ – ◡
– ◡ – ◡ – ◡ – ◡ – ◡
– ◡ – ◡ – ◡ –
– ◡ – ◡ – ◡ – ◡ – ◡
– ◡ – ◡ – ◡ –
– ◡ – ◡ – ◡ – ◡

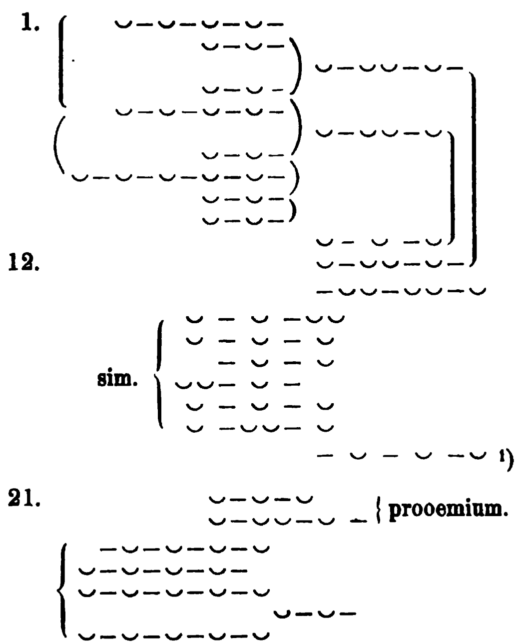
– ◡ – ◡ – ◡
– ◡ – ◡

– ◡ – ◡ – ◡ – ◡
– ◡ – ◡ – ◡ – ◡

Claram videmus esse legem compositionis; neque vero ulla regula, in qua nihil excipiatur. Exigui versus singillatim positi sunt, qui tamen non interrumpunt aequabilem fluxum, sed traducunt a paribus ad paria.

Cum unum exemplum nullum sit, etiam alterum Goethii carmen apponam. „Prometheum", quem admodum liberius videbimus compositum esse, hoc modo perscribam:

[1]) Sic etiam apud Euripidem ithyphallicus solutus periodos solet terminari.

28.
⏑ – –
– ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ –
⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ –
⏑ – ⏑ –
⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑
– ⏑ – ⏑ –
⏑ – ⏑ – ⏑ –
⏑ – ⏑ – ⏑ –
⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ claus.

37.
– ⏑ – ⏑ ⏑ –
⏑ – ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑
– ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑
⏑ – ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑
– ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑
⏑ ⏑ – ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑
⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ –
⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑

46.
– ⏑ – ⏑ – ⏑
– ⏑ ⏑ – ⏑
⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ – ⏑
⏑ – ⏑ – ⏑
– ⏑ – ⏑
– ⏑ – ⏑ – ⏑
⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑
⏑ – ⏑ – ⏑
⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑
⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑
⏑ ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ –
⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑
⏑ –

Eodem modo cum permulta Goethii aliorumque poetarum carmina soluta, quae clausulis carent consonantibus, perquisivissem, semper eandem inveni componendi rationem. Quare non est proprium Graecorum carmina astrophica illo modo componere. Tamen in ipsis tragicorum canticis optime, quae sit res, perspicitur.

Neque autem id unum est: novam exsistere cantuum amoenitatem, quae adhuc virorum doctorum animos effugit. Sed cum leges reconditae fuerint et omnino cantica soluta ab editoribus eodem modo soleant neglegi, quo privignae a novercis, multa nova in intellegendis metris, in lectionibus corrigendis aut retinendis, in dividendis versibus, qui ab editoribus ex arbitrio saepe dirempti sunt, reperientur.

Iam supra dixi nonnullis locis regulam consilio quodam neglegi. Quibus in partibus quas causas habuerit poeta, erit exquirendum.

Summum autem est quod etiam in hac dissertatione possumus sentire, quasi nostris ipsorum videre oculis, quomodo adolescat poeta, quae novae res animum eius commoveant, ut tragoediae veteris artem hic studeat emendare et excolere, illic pristinas contemnat leges, quippe quae animo eius impatienti alieni arbitrii non iam videantur tolerabiles. Cognoscimus, ut artis musicae gratia pristina tollatur abeatque simplicitas et sinceritas, ut dithyramborum ars, quam Blassius (l. c.) tam recte illustravit, quam nunc etiam Timothei ipsa fragmenta ostendunt, invadat in tragoediam, ut sensim et pedetentim liberius componantur cantica, veterum aequabilitas quamvis non pereat, tamen deminuatur. De his rebus postea. —

Ex ipsa re sequitur, ut versibus, qui ex iisdem compositi sunt elementis, per se insit congruentia: iambicus dimetrus semper in duos monometros dividi potest, ut altera pars alteri respondeat. Sic imprimis anapaesti haud raro componuntur neque certa ratione quisquam audeat dirimere versus, praesertim cum constet poetas ipsos cola non separatim scripsisse. Singula metra respondent, hoc satis est. Tamen poeta saepius etiam accuratius voluit metra respondere, cum syllabae productae, solutae, suppressae eaedem sint. Maxime id in carminibus dochmiacis perspicuum est, quae summa composita sunt arte neque tam incondite, quam editores putarunt.

Nonnunquam etiam carmina strophica (imprimis monodias et sim., quae prope accedunt ad solutorum rationem) pertractabimus; neque enim solum in canticis solutis componendis poetae illas leges secuti sunt, sed paulatim eae etiam in alias partes irrepserunt — eo frequentius, quo artificiosius componuntur carmina. Quam rem Wilamowitzius optime illustravit in Herc. II², p. 82 sq. et 166, etsi illam concinnitatem ex canticis astrophicis fluxisse eum fugit, cum eorum compositionem non perspexisset. —

Fieri non potest, ut singulas deinceps fabulas pertractemus, cum sic non omnia sub unum aspectum subiceremus, sed similia et coniuncta dirimeremus. Immo metrorum genus sequamur, de iisdem metris coniunctim disseramus. Non ignoro haud facile

cantica eo modo dividi, sed apud ipsum Euripidem in omni fere parte lyrica singula metra adeo sunt cumulata, ut totum carmen ex iis possimus nominare. In illis videlicet dissertationis partibus, quibus de eodem metrorum genere disputamus, fabularum actarum tempora sequamur, quae in universum ex Wilamowitzii disputatione certa sunt.

§ 1.

Incipiamus igitur a carminibus **iambicis**, in quibus supra diximus distinguendum esse, utrum metra respondeant an singulae syllabae. Utriusque enim formae exempla apud Euripidem inveniuntur.

Primum quod reperimus canticum iambicum solutum est in Med. v. 204 sqq. Quod in Alcestide nullum exstat exemplum, is non mirabitur, qui Alcestidis fabulam ut satyricam sciat longas partes astrophicas non continere nisi difficillimam cantiunculam inde a. v. 266 (de qua postea), scil. praeter anapaestos saepius insertos, quibus in veteribus tragoediis poetae spatium dare solent multo maius quam in recentioribus. Quare quomodo Euripides illis temporibus carmina soluta composuerit, ex una Alcestide non audeo diiudicare, cum eam iam dixerim non posse nos metiri una pertica cum reliquis. Quae cum ita se habeant, non regredimur in cognoscenda poetae arte ultra Medeam, i. e. ultra annum 431., aut priorem Hippolytum non multo ante doctum, quod quidem ex fabula tradita, quae fuerit pristina forma, coniciamus.

Med. 204. Medeae versus, de quibus primis disputamus, finem faciunt parodo, si quidem parodum licet vocare canticum illud, quod alternis dicunt Medea, chorus, nutrix, quo insolita ratione prologum coniunxit poeta cum primo episodio. Totum carmen in universum ex anapaestis constat, chori verbis nonnulla metra Aeolica, vel etiam iambica inserta sunt. Epodi versus 204 sqq. falsissime solent dirimi ab editoribus. Suaviter enim metra decurrunt, dummodo hac ratione versus seiungamus:

ἰαχὰν ἄιον πολύστονον
γόων λιγυρὰ δ' ἄχεα μογερὰ
βοᾷ τὸν ἐν λέχει προδόταν κακόνυμφον·

θεοκλυτεῖ δ' ἄδικα παθοῦ —
σα[1]) Ζηνὸς ὁρκίαν Θέμιν, ἅ νιν ἔβασεν
Ἑλλάδ' ἐς ἀντίπορον
δι' ἅλα μύχιον ἐφ' ἁλμυρὰν
πόντου κλῇδ' ἀπέραντον.

i. e.:

⏑ — — | — ⏑ — | ⏑ — ⏑ —
⏑ — ⏑ ⏑⏑ | ⏑ ⏑⏑ ⏑ ⏑⏑
⏑ — ⏑ — ⏑ — ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑ — ⏑
⏑ — ⏑ — | ⏑ ⏑⏑ ⏑ —
— — ⏑ — ⏑ — ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑ — ⏑
— ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑ —
⏑ ⏑⏑ ⏑ ⏑⏑ | ⏑ — ⏑ —
— — — ⏑ ⏑ — ⏑ .

Incipit igitur epodus a trimetro iambico, qui non habet, cui respondeat, ut saepius et in initio et in fine fit. Reliqui versus perspicuam habent responsionem: enhoplius et brevis versus anapaesticus bis positi sunt, dimetrus iambicus ter iteratus. In ipsis tamen metris iambicis accuratiorem desideramus responsionem, cum ad arbitrium syllabae longae videantur solutae esse.

Sentimus, quantum addidicerit poeta, cum ex hac compositione progrediamur ad Supplicum iambos artificiose confectos. Priusquam cantica soluta, quae sunt sub finem, pertractemus, duos velim respiciamus chori cantus, qui non minus bene ostendant, quanta elegantia poeta illis temporibus usus sit in componendis carminibus.

Suppl. 71. Imprimis tertia parodi Ionicae stropha iambica curae mihi est, cum tota stropha adhuc nondum sanata in diem fere ab editoribus magis etiam mutiletur atque corrumpatur, qui etsi quale sit metrum ipsi ignorent, tamen ad id metrum perturbatum etiam alteram stropham redigant. Sic in versu altero ipsius strophae metrum optime decurrit:

⏑ ⏑⏑ ⏑ — | — ⏑ — | ⏑ — ⏑ —,

antistrophi metrum quod sit, nemo intellegit:

⏑ ⏑⏑ ⏑ — — — ⏑ ⏑ — ⏑ —

---

[1]) Articulum τάν Brunckius recte delevit.

Quod tamen etiam in stropha restituitur:

διάδοχος ἀχοῦσι⟨ν⟩ προ[σ]πόλων χέρας.

Hermannus autem emendandi quidem viam iamdudum indicavit. Nam quis est metrorum peritus, quin intellegat corruptelam inesse in vocabulo *ἀλιβάτου*? Hermanni coniectura *ἁλιβρόχου* quamvis non certa numeros bene restituit. Iterum mendum nondum sublatum est in vv. 76 sq. Inepte enim dicit chorus: „Per genam unguem album cruentate et cutem sanguineam.“ Sensu flagitatur *ὄνυχι λευκόν*, cum illud *φόνιον* praedicative debeat positum esse: „Cruentate ungue cutem albam, ut sanguine manet!“ Sic optime particula *τε* deleta sensus restituitur. Sed metrum cum nondum recte fluat, Kirchhoffius interiectionem ἒ ἒ in antistropho suppletam esse ab homine „metrico“ bene cognovit. (De eiusmodi supplementis cf. imprimis Alc. 213. 226) Quare post *φόνιον* et *πάθος* lacunae statuendae sunt:

⌒⏖⏑–|⏑⏖⏑–|⏑–⏑–|⏑–⏑⏖|⏑⟨–⏑–⟩

Subtili elegantia carmen compositum esse ex hoc numerorum cursu apparet:

⏑ – ⏑–|⏑–⏑–|⏑–⏑–
⏑⏖⏑–| – ⏑–|⏑–⏑–
{ ⏑–⏑–|–⏑–
{ ⏑–⏑–|–⏑–
75. { ⏑–⏑–|–⏑–
⏖⏑–|⏑⏖⏑–|⏑–⏑–|⏑⏖⏑–|⏑⟨–⏑–⟩
⏑–⏑–|–⏑–|⏑––

Numeris allicimur, ut etiam versum paenultimum dividamus:

⏖⏑–⏑|⏖⏑ – ⏑
– ⏑–⏑| – ⏑⏖⏑⟨?⟩,

ut discindere solent editores hos versus. Tamen eo modo meris iambis trochaeorum species conciliatur, quod in carmine iambico, nisi causis gravissimis, fieri vix potest.

Suppl. 616. Alterum, de quo breviter agam, carmen est Suppl. v. 616 sqq., quod optime traditum est. Nihil fere mutandum, iam de lectionibus non certatur. Tamen miram quandam congruentiam, quae efficitur metrorum numeris, nemo, ni fallor, adhuc observavit. Incipit enim alterum hemichorium a sex metris iambicis (quartum per anaclasin inflexum), finem autem

facit alterum eodem metrorum numero, media sunt novem metra. Subtilis est aequitas, tamen sine dubio non fortuita, modis magis etiam expressa. Alia consona, quippe quae suaviter accedant ad aures, eum qui attente legat versus, non effugiunt, ut primae ultimaeque periodi fines:

θεᾶς ὕδωρ λιποῦσαι =
τᾶσδε γᾶς ἀνάκτα,

seu v. 622 sq.:

– – – | – ⏑ –
– – – | – ⏑ –

ant. v. 630 sq.:

⏑ – – | – ⏑ –
⏑ – – | – ⏑ –,

seu etiam solutae primae theses in v. 623 sq.:

⏕ ⏑ – | ⏑ ⏕ ⏑ – | ⏑ ⏕ ⏑ –.

Talia qui observat, multo magis etiam admiratur poetae artem qua carmina sic congruentia et pulcra composuerit.

Suppl. 824. Iam redeamus in ipsam viam. Nullam responsionem strophicam habet epodus cantici iambici a v. 824. Qui sit sententiarum ordo, facile cognoscitur, lectio non praebet difficultates. Singula cola et personarum vicissitudine et concentu necessitate quadam dividuntur.

Adr. ⏑ ⏕ ⏑ – | ⏕ ⏑ –
– ⏑ – | ⏑ – – [⏓ –][1])
Ch. ⏑ ⏕ ⏑ – | ⏑ – ⏑ – | ⏑ – ⏑ –
⏑ – ⏑ – | ⏕ ⏑ –
Adr. ⏑ – ⏑ – | – –
{ ⏑ ⏕ ⏑ – | – ⏑ –
{ ⏑ ⏕ ⏑ – | – ⏑ –
⏑ – ⏑ – | ⏑ ⏕ ⏑ | ⏑ – ⏑ –
Ch. { ⏑ – ⏑ – | – ⏑ –
{ ⏑ – ⏑ – | – ⏑ –

Finem corruptum tam facile non puto restitui posse quam Her-

[1]) Vocabulum τέκνων ut supervacaneum delevi, cum semiiambus nullus sit. Sed dubito, an maior insit corruptela.

mannus fecit. Qui certe ex similibus constabat iambis (v. 835: δώματα λιποῦσ' ἦλθ' Ἐρι-νύς = – ⏑⏑ ⏑ – | – ⏑ –). Praeter illum exitum compositionis lex, si dimetrum iambicum littera a, trimetrum littera b significamus, haec est:

a a
b
a
a
a a
b
a a

Accuratius etiam respondent primus versus et quartus, syllabatim ceteri, qui coniuncti sunt:

v. 829: ⏑ ⏑⏑ ⏑ – | – ⏑ –
⏑ ⏑⏑ ⏑ – | – ⏑ –
v. 832: ⏑ – ⏑ – | – ⏑ –
⏑ – ⏑ – | – ⏑ –

Qui omnes similes sunt.

Eam metrorum responsionem consilio, non casui tribuendam esse non solum ex hac epodo, sed ex toto cantico apparet. Nam si plenum metrum littera a, id, in quo prior suppressa est syllaba brevis, littera b, in quo altera, littera c significamus, priorum stropharum forma haec est:

I. × (prooem.)
a b b a
781. ⏑ – ⏑ – | – –
a b a
a a a
784. b a a b
c
II. a b b a
800. a b a
a
c
a a
a a
v. corr.

805. a b a
b a (interi. secl.)
a a b
×
809. a a b
c

Suppl. 918. Breve chori canticum solutum, quod incipit a v. 918, non audeo ut exemplum afferre; nam gravissimis laborat corruptelis. Forma, quae libris traditur, metro non toleratur. Wilamowitzius (in Comm. metr. p. 12) restituisse sibi visus est pristinum metrum, sed numeros effecit, quales in strophis fortasse reperiuntur (neque vero in Suppl., quorum cantica quam eleganter composita sint, modo demonstravi), non in carmine monostropho:

⏑–⏑–|–⏑–|⏑⏖⏑⏖|⏑–⏑–
920. ⏑–⏑–|–⏑–|––
––⏑⏖|––⏑⏑[1]|⏑⏖⏑–
⏑–⏑–|⏑–⏑–|⏑–⏑–|–⏑–|⏑–⏑

Neque enim in ulla fabula tam incomposita inveneris. Quare graviora sunt menda, quae eo difficilius sanantur, quo minus sententiarum ordine adiuvamur.

Hipp. 1142. Neque in Hipp. epodo, quae incipit inde a v. 1142, metra sine ullis salebris fluere videntur, quae tamen ab eodem Wilamowitzio hoc quidem loco omnes fere sublatae sunt, ita ut compositio perspicua sit. Respondent enim inter se primus et ultimus versus, qui tetrametri sunt iambici, deinde tres dimetri, qui primum sequuntur, postremo duae tripodiae dactylicae, quae paenultimo loco positae sunt. Quare figura haec est:

⏑–⏑–|–⏑⏑–|⏑⏖⏑–|–⏑–
⏑–⏑–|⏑–⏑
1145. –⏖⏑⏖|⏑–⏑
–⏑–|⏑–⏑
–⏑⏑–⏑⏑–⏑
–⏑⏑–⏑⏑–⏑
––⏑–|––⏑–|–⏑⏑–|⏑––

[1]) Syllaba hoc loco producta abhorret ab Euripidis arte metrica. Cf. alteram huius dissertationis partem (De trimetris iambicis).

Editores permulta mutarunt, cum iamborum anaclasin ignorarent, Weckleinius, falsissime cum diremisset versus, et metra et numeros perturbavit: nullus est versus

ἐγὼ δὲ σᾷ δυστυχίᾳ δάκρυσι διοίσω

et alius generis esse videntur hi

πότμον ἄποτμον· ὢ τάλαινα,
et μανίῳ θεοῖσιν,

quamquam omnes optime ad iamborum rationem redigi posse vidimus. Quando viri docti eam syllabarum metrorumque colluviem arbitrari desistent dignam esse poeta Graeco! Unus quisque protinus concedat illam quam supra Wilamowitzium secutus proposui componendi rationem simplicissimam optimamque esse. Quomodo haec epodus coniuncta sit cum strophis, quomodo metra per eas perducantur, Wil. recte cognovit (cf. Hipp. p. 229). Quibus rebus commotus hanc epodum hic demum inseruerim, et ex eis, quos tractavimus, locis et ex eis, de quibus infra agemus, intellegitur. Nam numeri tam artificiosi sunt, ut vix credam eos iam ante Medeam confectos esse.

Veteres simplices leges secutus est Euripides in epodo Troad. 551. Neque enim quae sit congruentia diligenter quaerendum est, sed per se cognoscitur, cum versus consoni aliis non dirimantur, sed statim iterentur. Quare etiam lectio ut raro in Euripidis fabulis sana est. Unum verbum Ἄρτεμιν, quod inepte additur et metra perturbat, Seidlerus iamdudum delevit.[1]) Numeri hi sunt:

⏑ – ⏑ – | ⏑ – ⏑ –
⏑ – ⏑ ⏑⏑ | ⏑ – ⏑ –
⏑ – ⏑ – | ⏑ – ⏑ –
⏑ – ⏑ – | ⏑ – ⏑ – | ⏑ – ⏑ –
⏑ – ⏑ – | ⏑ – ⏑ –
⏑ – ⏑ ⏑⏑ | ⏑ ⏑⏑ ⏑ –
⏑ – ⏑ – | ⏑ – ⏑ – | ⏑ – ⏑ –

---

[1]) Idem nomen ab interpolatore additum in Phoen. 192, ubi res similis est.

⏑– – |⏑ – ⏑ –
⏑– – |⏑ – ⏑ –
⏑– – |⏑ – ⏑ –
⏑– – |⏑ – ⏑ –
⏑–⏑⏑ |⏑ – ⏑ –[1]
⏑– ⏑–|⏑⏑⏑⏑⏑⏑
–⏑⏑–⏑⏑–[2]
⏑–⏑⏑⏑|⏑– –

Quo modo singula cola dirimenda sint, in iambis tam meris difficile est diiudicatu. Cum constet ipsos poetas carmina ut nos in singulos versiculos non divisisse, librorum auctoritas nihil valet. Certa igitur ratione nisi hiatu aut syllaba (ancipiti) brevi versus non secernuntur. Sententiarum incisio momentum quidem affert, tamen non certum. Quam rem saepe nos fallere ex Suppl. v. 373 optime intellegitur:

καλὸν δ' ἄγαλμα πόλεσιν εὐσεβὴς πόνος
χάριν τ' ἔχει τὰν ἐς αἰεί. τί μοι
πόλις κρανεῖ κτλ.
=*ἄμυνε ματρὶ πόλις ἄμυνε Παλλάδος*
νόμους βροτῶν μὴ μιαίνειν. σύ τοι
σέβεις δίκαν. κτλ.,

ubi versus post *αἰεί* finiebatur, etsi nullum omnino est metrum tolerabile, dum Wilamowitzius (cf. Comm. metr. I, p. 11 sq.) rectam rationem invenit. (Weckleinius postea etiam falsa retinuit.) Quamquam in ea, quam pertractamus, epodo non assentior editoribus, qui sententiam ducant post concinnitatem, cum ter medio in verbo versus dirimant. Praeterea, si dividimus, ut ego feci enuntiatorum finibus commotus, prohibemus, ne versus semper

[1]) Forma est observanda. Qua refellitur Wilamowitzii opinio, quam protulit in Herc. II, 26 (catalecticum metrum non tolerare solutas longas) Versum sic recitandum esse (non ⏑–⏑⏑⏑|–⏑–) et ex numeris et ex incisione apparet. Concedo alia exempla me non invenisse. Sed cf. p. 43.

[2]) Versus minime est dactylicus, sed dimetrus choriambicus, cum aequabiles modi hoc uno loco nullo modo possint interrumpi. Quem incisionem secutus hoc modo velim recitare:

–⏑⏑⌒|–⏑⏑– non –⏑⏑–¦⏑⏑–)

eodem modo conformati lentius aequabiliusque ad aures accedant quod Euripides ea aetate, qua ultimas docuit fabulas, certe non iam voluit.

Troad. 576. Appono figuram cantici alterni, quod sequitur et bene comparatur cum epodo 551 sqq.:

I. ⏑ – – | – ⏑ – | ⏑ – –
– – ⏑ – | – ⏑ – | ⏑ – –
– – – | – ⏑ –
– – – | – ⏑ –
⏑⏑ ⏑ – | ⏑ – – (= 590).

II. ⏑ – – | ⏑ – –
⏑ – – | ⏑ – –
– ⏑ ⏑ – | ⏑ ⏑ – [1]
– ⏑ – | ⏑ – –

El. 476. Cum epodus inde a v. 551 permagnam praebeat versuum aequabilitatem, iam in Electra duobus annis post epodum invenimus brevem multo difficilius compositam: v. 476 sqq. Etiam carmine quod antecedit, cum e glyconeis liberis et contortis constet, qui abhorrent a vetere simplicitate, novorum lyricorum auctoritatem sequi poetam demonstratur. A glyconeis ad iambos transit poeta hexametro heroico et hoc trimetro:

⏑ – – | – ⏑ – ¦ ⏓ ⏑⏑ ⏑ –

Deinde sequuntur:

⏑ – ⏑ – | ⏑ ⏑⏑ ⏑ –
⌒ ⏑⏑ ⏑ ⏑⏑ | ⏑ – ⏑ – [2]
⌒ ⏑⏑ ⏑ ⏑⏑ | ⏑ – ⏑ –

Duo inserta sunt membra, quae dactylica videntur esse. Metrum certum est:

– – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ –
– – – ⏑ ⏑ – – –

[1]) Idem versus qui 566. Incisio impedit, quominus eodem modo recitetur. Una longa syllaba etiam in meris choriambis (sive Ionicis, qui cognati sunt) saepe adeo producitur, ut duas aequet tritas longas.

[2]) Herm.: ἔκανεν ἔκανε.

Emendare conati sunt librorum lectionem Nauckius et Schenklius, quorum alter ἦ μὰν, alter ἦ σὰν scripsit, quod utrumque tolerari potest. — Tum rursus:

485. ⏖⏑⏖ | ⏖⏑–

et finem facit hoc membrum:

–⏑⏑–⏑⏑– | ⏑––

Quare mediae partis figura haec fere est:

3a
2b
a
b

Singula cola non plane eadem sunt, sed simillima.

Hel. 229. Multo artificiosius parodi epodus in Hel. a. v. 229 composita est, quae falsissima distinctione ab editoribus solet perturbari et mutilari, etsi de scriptura paucae restant dubitationes. Numeri ut recti sint, apparet interiectionem φεῦ φεῦ, quae initio posita est, ab ipso metro secludendam esse (etsi raro illud φεῦ sic posuit poeta). Alio modo nemo versum potest recitare; nam quid sibi velit dochmius plenus ⏑–⏑–⏑– (de hoc versu v. infra) in initio, qui per se stare non potest, sed eis tantum locis adhibetur, quibus traducat sermonem a dochmiis ad aliud metrorum genus, maxime ad iambos, equidem non intellego. Numeri igitur incipiunt a tetrametro iambico, cuius primum et ultimum metrum integrum est, media suppressa brevi ornata, ut figura sit: abba. Altera huiusce versus pars statim iteratur et spondeo terminatur. In syllabis autem solutis per totum canticum certa non est congruentia, in qua re, cum saepius inveniatur, offendere non possumus. Si id tenemus, tertium cognoscimus versum e primo deductum esse omisso denuo uno metro, ultimo iterato. Versus igitur optime ex sententiarum incisione dividuntur verbis: χθονός, πεύκαν, συναρμόσας, et usque ad senarium numeri hi sunt:

interi.
230. ⏑–⏑– ‖ –⏑– | –⏑– ¦ ⏑–⏑–
⏖⏑– | ⏖⏑ – | ⏑–⏑– ¦ – –
–⏑⏖ | ⏑–⏑– | ⏑–⏑–

Post trimetrum, qui in se ipso responsionem habet, denuo eaedem formae occurrunt. Initium facit iterum altera primi versus pars, quae quasi totius carminis elementum est. Versus, qui sequitur, a Kirchhoffio iure damnatus est, ut inepte exscriptum ex v. 27:

τοὐμὸν δὲ κάλλος, εἰ καλὸν τὸ δυστυχές.

Eo puerili modo Euripides numquam in ulla fabula se ipsum imitatus est. Versus sq., cum duos contineat creticos, i. e. illius elementi iambici, quod modo nominavi, prius metrum iteratum, in se ipso respondet. V. sequentis prima pars eadem est ac v. 235, quae uno metro augetur, ut hos versus sic scribam:

235. (–⏑– | ⏑–⏑–
–⏑– | ⏑⏑⏑⏑–
–⏑⏑⏑ | ⏑–⏑– | ⏑–⏑–

Versus, qui sequitur, corruptus est; vocabulum *Πριαμίδαις* Nauckius recte, ut interpolatum, delevit, tamen lacunam utique statuere debemus Wilamowitzium secuti, vix maiorem; sed unum metrum, quod deest, ut idem efficiatur versus, qui prior, explevisse puto verba, quae exciderunt. Responsio autem etiam ex verbis traditis manifesta est. Tamen quae sequuntur, multo etiam pulchriora sunt:

–⏑– | ⏑–⏑–,

i. e. idem elementum, quod confestim iteratur:

ἃ δὲ χρυσέοις θρόνοις . . .

Sequitur quater idem versus, qui tertius; primus catalexi variatur; insertus est senarius:

⏑⏑⏑– | ⏑–⏑– | ⏑– –
⏑–⏑– | ⏑–⏑– | ⏑–⏑–
–⏑⏑⏑ | ⏑⏑⏑⏑– | ⏑–⏑–
245. ⏑⏑⏑⏑⏑ | ⏑–⏑– | ⏑–⏑–
–⏑– | ⏑–⏑– | ⏑–⏑–

Talia nemo in carmine strophico ponere ausus esset, sed ex una solutorum carminum compositionis lege intellegi possunt, cum eis canticis non etiam antistrophus respondeat, qua aequabilitas augeatur usque ad satietatem.

In colis sqq. poeta ex elemento iambico dimetrum trochaicum commodum in modum fingit, ut aliquo modo variet. Quem

videlicet bis poni nemo miratur, qui quomodo canticum compositum sit, perspexerit. Finem facit elementum, quod totum per carmen observavimus, bis positum inserto trimetro trochaico, qui coniungendus est et cum trochaeis, qui modo antecedunt, et cum trimetro, quem in initio invenimus. Cuius nimirum partes non ultra egent membris paribus. Finis igitur hic est:

— ◡ — ◡ | — ◡ — ◡
250. ◡◡ ◡ — ◡ | — ◡◡◡ ◡
◡◡ ◡ — | ◡ — ◡ —
◡◡ ◡ ◡◡ ◡ | ◡◡ ◡ — ◡ | — ◡ — ◡
◡◡ ◡ — | ◡ — ◡ —

Carmina tam ingeniosa arte composita propria sunt ultimae poetae periodi, qua sententiarum copia deminuitur, dissolvuntur chori cantica ab ipsa fabula ita, ut comparari possint cum gemmis, quae, insertae monili, quamvis pulcrae non cohaereant cum eo. Poeta autem ipsius formae amoenitate, numerorum sonitu delectatur atque delectat; admiratio enim nos capit, quam ingenti formarum copia ut velit utatur, quomodo sensim, gradatim, numquam fere saltuatim alium versum ex alio deducat, ut satietatem vitet, harmoniam autem servet.

Hel. 330. Quantopere poeta ipse his compositionibus dithyrambicis delectatus sit, ex eo intellegitur, quod paulo post in eadem fabula canticum quinquaginta versuum strophis caret, et iambis compositum est simillimis eis, quos modo pertractavimus. Tam longae partes solutae in vetustioribus fabulis numquam inveniuntur, et apparet eminetque in iis senis poetae ingenium. Neque enim quisquam eiusmodi partes, si de qua re disputemus, cognoverit, facilius aut neglegentius dixerit compositas.

Helenae canticum alterum alternis dicunt Helena et chorus seu potius coryphaeus. Numeri tam aperti sunt, ut prima quidem pars omnis fere sana reservata sit. Bene mihi videtur Nauckius in v. 332 vocabulum *οἶκων* (seu *δόμων* rec. m.) delevisse, ut trimetrus efficiatur (= 342):

330. ◡ — ◡ — | ◡ — ◡ — a
— ◡ — | ◡ ◡ — b

⏑ – ⏑ – | ⏑ – ⏑ – | ⏑ – ⏑ –
⏑ – ⏑ – | ⏑ – ⏑ –   a

Altera periodus ab alieno versu, a dochmio interiectione anteposita exorditur. Cuius modi versus extra numeros positi concedendi sunt neque in formulam redigi possunt. Fieri etiam potest, ut versum eodem modo recitemus, quo Troad. v. 562 (cf. p. 15); quamquam ne sic quidem ultra progredimur, cum etiam hic versus non habeat, cui respondeat. — Deinde versus a b sequuntur, qui a coryphaeo vice versa continuantur, ut figura extet abba.

Tertia periodus iterum variatur interposito trimetro 342/3, quem iure non puto dividere editores in duo hemistichia, praesertim cum optime respondeat versui 332. Caesura autem admodum dura medio in versu, quamvis alliciat, momentum afferre non potest, cum versum ⏑ – ⏑ – ⏑ – nisi ex dochmiis deducere nequeamus. De scriptura mihi non videtur dubitari posse. Tota igitur periodus hac est forma:

340. a b
trim.
b b b
347. a

Iam multo difficiliora occurrunt. Initium faciunt duo dimetri trochaici deducti e versu b, ut iam supra vidimus. Longae usque solutae animum anxium turbulentumque depingunt.

⏖ ⏑ ⏖ ⏑ | ⏖ ⏑ ⏖ ⏑
⏖ ⏑ – ⏑ | ⏖ ⏑ – ⏑

Quae sequuntur, nonnullis viris doctis ne sensum quidem praebere visa sunt. Qui totum locum excitatissimum esse neglexisse mihi videntur. „Te invoco, te testor, Eurotam flavum arundine aquatica: si ista fama mortui mariti vera est —“ Ch: „Quae ista obscura“ vel etiam „dementia“. Duae causae chorum commovere potuerunt ut ea insereret. Helenae enim verba etiam sic quispiam potest interpretari: „Te invoco, ex te quaero, num ista fama vera sit.“ Quae re vera obscura, inepta sunt. Deinde etiam

fieri potest, ut coryphaeus optime intellexerit, quid Helena dictura sit: „Si ea vera sunt, mortem mihi consciscam quocumque modo.“ Quae si ita sunt, ab impietate eam arcere voluit coryphaeus verbis *τί τάδ' ἀσύνετα.* — Finem huius enuntiati admodum contortum esse concedo. Qui aliquo modo commodior fit, si non secundum editores post *ὄρεγμα*, sed post *σφαγᾶς* distinguimus, ut *ὀρέξομαι* cum utroque membro coniungatur. Etsi sensus in universum sine dubio retinendus est, nonnullas exiguas corruptelas inesse numeris aperte demonstratur. E quibus unam Elmsleyus satis recte observavit, qui *χλωρόν* in v. 349 duplicaret: *χλωρῷ χλωρόν*, ita ut trimetrus trochaicus efficiatur, qui in parte trochaica bene respondeat trimetro iambico inter iambos v. 342. Tamen omnia haec non plane certa sunt. Etiam reliquorum versuum metrum claudicat:

⏖⏑ – | ⏑–⏑–
Ch. ⏖⏑⏖⏑
Hel. ⏖⏑ – ––⏑
⏖⏑ – | ⏑–⏑–
– ⏑ – ⏑ | –⏑–⏑
– ⏑ ⏑ –⏑–

Dochmius vix rectus est, primus quartusque versus sani sunt. Sequitur hexametrus heroicus. Versus, qui finem faciunt, quamvis corrupti, qui fuerint, numeri ostendunt. Fistulas hoc loco commemorari, quibus canere solet Paris ut omnes pastores, mihi optimum videtur, etsi intellego, quae causae Badhamium commoverint, ut mutaret. Tamen omnes coniecturae tam graves sunt, ut potius Hermannum sequar, qui scripsit *συρίγγων ἀοιδὰν σεβίζοντι.* Fieri potest, ut nonnulla exciderint. Sin minus, numeri hi videntur esse:

–⏑ – ⏑ | –⏑–⏑
–⏑ – ⏓ | –⏑–⏓
–⏑⏖⏑ | –⏑–⏑ | –⏑–

Terminatur coryphaeus periodum versibus iambicis, qui ex carminis initio noti sunt:

–⏑⏖ | ⏑–⏑–
⏑–⏑⏖ | ⏑–⏑–

In versibus, quibus Helena sola cantico finem facit, numeri rursus optimi sunt, cum ipsa verba multo melius tradita sint:

⏑– –|–⏑–⏑
⏑–⏑–|–⏑–|⏑⏑⏑⏑–

Prooemium est, cuius membra inter se aliquo modo respondent. In vv. sqq. Bothius recte verba δάκρυα δάκρυσι ut ex v. ant. huc illata delevit. Itaque tota pars ex illis dimetris trochaicis constat, de quibus supra diximus, et unus finis redit iterum ad iambos:

⏑⏑⏑ – ⏑|⏑⏑⏑⏑⏑⏑
365. ⏑⏑⏑ – ⏑|⏑⏑⏑⏑⏑⏑
⏑⏑⏑⏑⏑⏑|⏑⏑⏑⏑⏑⏑
– ⏑ – ⏑| – ⏑ – ⏑
⏑⏑⏑⏑–|⏑–⏑–
⏑ – ⏑–|⏑–⏑–|⏑–⏑–
–⏑⏑⏑⏑–⏑ ithyph. clausula.

Incredibili socordiae tribuendum est, quod Weckl. et alii versum post ὤλεσαν distinguunt; nam is versus omnino nullus est. Cum ego dirimo ὤλε — σαν, non totum „versum" hic finiri dico, qui numquam medio in verbo finiatur, sed solum versus membrum, ut omnes partes, quas nos, ut respondentes, versus appellamus, nihil sunt nisi eiusmodi cola seu membra.

Periodus, quae sequitur, valde corrupta est. Sensus apertus est, metra numerique nullo modo. Neque equidem quicquam dicere audeo de primo versu; fieri potest, ut sic recitetur:

⏑–⏑–|⏗⏗

Vv. sqq. trochaici sunt, ut Paley recte cognovit (Librorum scripturam nemo legere potest):

371. ⏑⏑⏑ – ⏑| – ⏑–⏑
⏑⏑⏑ – ⏑|⏑⏑⏑–⏑
⏑⏑⏑⏑⏑⏑|⏑⏑⏑–⏑
– ⏑ – ⏑| – ⏑––

Subito deinde ad dactylos transit poeta. Omnis periodus uno tenore nulla catalexi admissa usque ad finem perducta est. In eiusmodi versibus negare debemus ultra nos posse versus

dirimere, nisi catalexi aut aliis manifestis causis eo adducimur. Editores ad arbitrium solent seiungere versus, nulla vetere regula, nullo certo argumento commoti. Habent sane ii versus, praesertim cum ne ulla quidem catalexi interrumpantur, cum quadraginta quinque continua decurrant metra, per se aequabilem fluxum, per se responsionem. — Coniungitur haec periodus cum eis, quae antecedunt, ultimo versu, quo clausula paenultimae iteratur.

Phoen. fin. Poetam his temporibus praeter omnia illis carminibus iambicis studuisse Phoenissis affirmatur. Primum tractemus velim totius fabulae finem, qui constat ex quinquaginta fere sex versibus solutis. Etiam hoc loco librarios ut in parte lyrica tam rectas servasse lectiones ex ea una re intellegitur, quod quamvis numerorum inscii tamen sentiebant eos versus aliquo modo inter se respondere. In prima periodo, quae usque ad v. 1717 pertinere videtur, unus v. 1715 metro non toleratur. Iam qua ratione libri inter se differant, affert iure dubitationes. Habent enim haec: *σὺ* (deinde *μου A, μοι E,* reliqui omittunt) *ποδαγὸς ἄθλια* (*ἄθλιον A*) *γενοῦ.* Primum apparet *μοι* sive *μου* interpolatum esse, deinde metro postulatur, ut etiam *σὺ* deleatur, qua ratione optime restituitur Oedipodis brevis et abrupta locutio.[1] Metrum sic rectum est. Praeterea facere non possum, quin cod. *A* scripturam *ἄθλιον* multo optimam habeam. Oedipum se ipsum, non Antigonam hoc loco miserum vocare sensu mihi flagitari videtur.

Numeri eius periodi hi sunt:

A: ⏑ – ⏑ – | ⏑ – ⏑ ⏖ | ⏑ ⏖ ⏑ –
⏑ – ⏑ – | ⏑ – ⏑ –
⏑ – ⏑ – | ⏑ – ⏑ – | ⏑ – –
O: ⏑ – ⏑ – | ⏑ – ⏑ –
715. ⏑ – ⏑ – | ⏑ – ⏑ –
A: ⏑ ⏖ ⏑ ⏖ | ⏑ – ⏑ –
⏑ – ⏑ – | ⏑ – ⏑ – | ⏑ – ⏑ –

seu si litteris utimur:

[1]) Ebelingius (l. c. p. 52) pro *γενοῦ* scripsit *γένοιο* (v. 1712 = 1715).

a b a
b b
b a

Versus, qui sequitur, corruptus est. Idem videtur fuisse qui alter, fortasse etiam recte Dindorfius maiorem statuit lacunam. Deinde facillimi sunt numeri:

– ⏑ – | ⏑ – ⏑ –
– ⏑ – | ⏑ – ⏑ –
– ⏑ – | ⏑ ⏑⏑ ⏑ –
– ⏑ – | ⏑ – – [1] (fort. ithyph.)

ἰὼ ἰώ,

– ⏑ – | ⏑ – ⏑ – [2]
⏑ – – | – ⏑ – | ⏑ – ⏑ –

ἰὼ ἰώ,

– ⏑ – | ⏑ – –
⏑ – ⏑ – | – ⏑ – | ⏑ – ⏑ –
– ⏑ – | ⏑ – ⏑ – | ⏑ ⏑⏑ ⏑ –
⏑ – ⏑ – | ⏑ ⏑⏑ ⏑ –
⏑ – ⏑ – | ⏑ ⏑⏑ ⏑ –
– ⏑ – | ⏑ – –
– ⏑ ⏑⏑ | ⏑ – –

Quos versus videmus minutatim fere respondere, plerumque proximi, nonnumquam ii, qui aliis iterum similibus divisi sunt.

A trochaeis incipit Antigona longiorem partem. Quater idem versus iteratur, semel spondeo graviter finitus, finem autem facit ithyphallicus. Deinde duo iambici trimetri sequuntur, quorum alter catalecticus est. Versus, qui optime terminatur, facile in duas partes dividitur:

ἀπαρθένευτ' | ἀλωμένα.

---

[1] ἔχων del. Hermannus.

[2] Fortasse quispiam coniunxerit interiectionem cum numeris secundum Tro. 562, ut ter idem efficiatur versus:

⏑ ⏑⏑ – | – ⏑ – | ⏑ – ⏑ –
⏑ – – | – ⏑ – | ⏑ – ⏑ –
⏑ ⏑⏑ – | – ⏑ – | ⏑ – |

Finem faciunt horum versuum duo versus iambici et ithyphallicus. Iambi usitatam habent formam:

–◡–|◡–◡–,

ithyphallico autem, qui idem in v. 1746 tertium positus est, totum carmen optime continetur.

Vv. sqq. corrupti sunt. Certam emendandi viam me indicaturum esse persuasum habeo in dissertatiuncula, quam incripsi „De trim. iamb.“ Hoc loco id unum monuerim membra *συγγόνου θ' ὑβρισμάτων* et *νέκυς ἄθαπτος οἴχεται* eodem modo inter se respondere, quo

εὐκλεᾶ με θήσει
et *σκότια γᾷ καλύψω*

(similes sunt v. 1720 sq.:

–◡–|◡ – ◡–
–◡–|◡⏖◡–).

Quae sequuntur, simplicissima sunt et optima: Oedipus semper plenos habet dimetros, in Antigonae contra parte prima syllaba suppressa est, ut haec efficiatur perspicua figura:

1747. a b
a b
a a

Antigona his versibus totius carminis finem facit:

– – – –
⏖–⏖ –
⏖–⏖ –
1755. ⏖–⏖ –
⏖◡⏖◡
⏖◡ – ◡
⏖◡⏖◡
– ◡–◡–◡

Versiculum, quem hac aetate sescenties videmus a poeta adhibitum: –◡–◡–◡– semper ut dimetrum iambicum recitavi, etsi saepe vidimus dipodiam trochaicam his versibus inseri et his solis fulciri. Optime enim Wilamowitzius in Herc. II² p. 28

demonstravit, quantum differret ab ipsis trochaeis, quales Aeschylus confecisset, id metrorum genus, quod postquam irrepsit in fabulas, brevi tempore omnia alia opprimit, imprimis in Phoenissis principalem habet locum adeo, ut grammatici metrum simpliciter nominarent Euripideum. Atque quis est, quin commoda permulta id metrum intellegat praebere? Tamen quae in canticis solutis pulchra, necessaria sunt, in strophicis facile fiunt ieiuna, aequabiliorem efficiunt lentioremque fluxum, immo satietatem. Quod periculum poeta in unis ni fallor Phoenissis non modo non fugit, sed nonnumquam paene in eo periit. Quam rem, ut illustrem, parodi alteram stropham, quae exemplum est insigne eius metri, brevi perscribam:

– ⏑ – | ⏑ – ⏑ –
– ⏑ – | ⏑ – ⏑ –
– ⏑ – | ⏑ – ⏑ –
– ⏑ – | ⏑ – ⏑ –
– ⏑ – | ⏑ – ⏑ –
– ⏑ – | ⏑ – ⏑ –
– ⏑ – | ⏑ – ⏑ –
– – – – – – –
– ⏑ ⏑⏑ | ⏑ – ⏑ ⏑⏑
⏑ – ⏑ – | ⏑ – ⏑ – | – –
– ⏑ – | ⏑ – ⏑ –

Quos versus vix quisquam artificiosios dicat.[1])

---

[1]) Hac aetate etiam in canticis strophicis artificiosas extare formas hoc earundem Phoen. exemplo demonstratur:

1018 sqq.	⏑ – ⏑ –	
	– ⏑ – ⏑ | – ⏑ – ⏑	a
	– ⏑ – ⏑ – –	b
	⏑ – – | – ⏑ –	x
	⏑ – ⏑ – | ⏑ – ⏑ –	c
	– ⏑ – ⏑ –	
	– ⏑ – ⏑ –	d d d
	– ⏑ – ⏑ –	
	⏑ – ⏑ – | ⏑ – –	e (=c)
	– – – | – ⏑ –	x
	⏑ – ⏑ – | ⏑ – –	e

Phoen. 675. Epodus Phoen. 675 sqq., quam hic inseri opus est cum sit astrophica, non aeque eo vitio laborat. Ex eis, quae modo dixi, non mirum est etiam hoc loco idem metrum praevalere, quod in carmine antec. (Cf. v. 638. 39. 42—44. 46. 48. 51. 52. 56.) Lectio sana fere est. Versum 688 Hermannus emendavit, cum scriberet ἄμυνε pro αμυναι. V. 686 autem nondum tolerabili modo correctus est. Aliqua interpolata ideoque delenda esse apertum est, cum versus videatur fuisse dimetrus. Augentur autem difficultates, quod etiam v. sq. durus est, nisi primas syllabas metrum iambicum ducis utraque brevi suppressa, ut reliqua pars ipsum „metrum Euripideum“ sit:

⌴ ⌴ | – ⏑ – | ⏑ – ⏑ –

Quae si recta sunt, versus antec. hic mihi videtur fuisse:

πάντων Γᾶ τροφός,
= Δαμάτηρ θεά

⌴ ⌴ | – ⏑ –,

i. e. idem metrum Eur. duabus syllabis suppressis. — Deinde non ut Weckleinius dimetros eiusdem generis dirimere possumus, cum sic versus 679 unus restet:

⏖ ⏑ – | ⏑ – –	b b
⏖ ⏑ – | ⏑ – –	
⏖ ⏑ ⏖ ⏑ | ⏖ ⏑ ⏖ ⏑	a
⏖ ⏑ ⏖ | ⏑ – –	b b
– ⏑ – | ⏑ – –	
⏑ – ⏑ – | ⏑ – ⏑ –	c c
⏑ – ⏑ – | ⏑ – ⏑ –	
– ⏑ – | ⏑ – –	b
⏑ – ⏑ – | ⏑ – ⏑ –	c c
⏑ – ⏑ – | ⏑ – ⏑ –	
– ⏑ – ⏑ | – ⏑ – ⏑	a a
⏖ ⏑ – ⏑ | – ⏑ –	
– – – | ⏑ – –	b b
– – – | ⏑ – –	
⏖ ⏑ ⏖ ⏑ | ⏖ ⏑ – ⏑	a a + spond.
– ⏑ – ⏑ | – ⏑ – | – –	

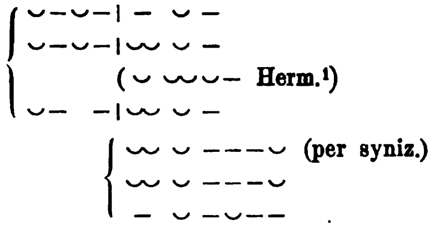
ἐκάλεσ᾽ ἐκάλεσα βαρβάρῳ βοᾷ, qui per se stare nequit. Immo versus post *Ἔπαφον* et si velis post *ἐκάλεσ᾽* terminantur, ut hi pleni iambi sint (praeter medium):

– – ⏑ – | ⏑ ⏑⏑ ⏑ ⏓
– ⏑ – | ⏑ – ⏑ –
⏑ ⏑⏑ ⏑ – ¦ ⏑ – ⏑ –

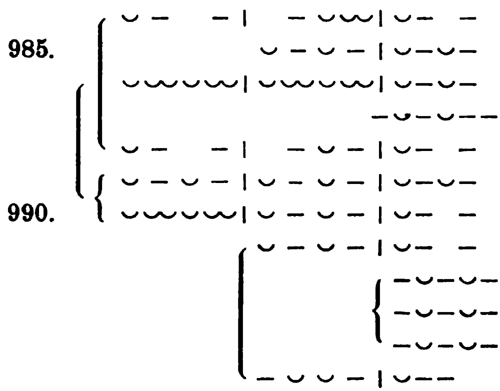
Deinde:

⏑ – – | ⏑ – ⏑ –
– ⏑ – | ⏑ – ⏑ –
– ⏑ – | ⏑ – ⏑ –
– ⏑ – | ⏑ – ⏑ –
– ⏑ – | ⏑ – ⏑ –
? ⌞ ⌞ | – ⏑ –
⌞ ⌞ | – ⏑ –
⌞ ⌞ | – ⏑ – | ⏑ – ⏑ –
– ⏑ – | ⏑ – ⏑ –
– ⏑ – | ⏑ – ⏑ –

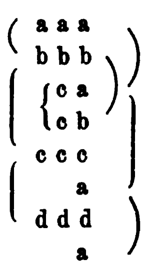
Or. 982. Ab his Phoenissarum carminibus cum ad Orestem transeamus, liberiores fieri rursus numeros videmus, etsi ipsa res eadem manet. Etiam tum in poeta studium et amor compositionum solutarum fuit. Conspiciamus enim Electrae canticum a v. 960, in quo pro paucis versibus strophicis epodus triginta versuum ingens videtur esse. Stropharum versus neque certis regulis compositi neque ullo modo egregii sunt. — Epodus, cum difficiliores sint numeri, nonnullos praebet librariorum errores, qui omnes fere sublati sunt. Interpolatum autem nihil est, ut Burgesius, Nauckius, Weckleinius putarunt. Primi versus Euripidei sunt, si quis alius. Atque quis est, qui exemplis probet interpolatores usquam verba ut *αἰωρήμασι πέτραν* (*αἰωρήμασι* non solum id quod suspensum est, sed etiam ipsum statum significare posse nemo audeat negare uno Anthol. loco commotus. Cf. *αἰώρησις*) aut *φερομέναν δίναισι* inseruisse, praesertim cum ad metrum optime quadrent. Quod Nauckius et Weckleinius neglexisse videntur; nam ea una causa puto eos mutavisse. Tamen qui numeri meliores esse possunt quam hi:

Non iidem sunt versus, sed simillimi, et confestim videmus consilio bis ternos versus coniunxisse poetam. Tamen periodus hoc loco nondum finiri videtur. Sequuntur enim haec, dummodo librorum sequamur auctoritatem:

Quae syllabatim respondent (praeter longas solutas), uncis coniunxi, similia hac figura exprimuntur:

Etiam in ceteris versibus exigui librorum errores iamdudum emendati sunt. Satis igitur est numeros perscribere:

---

[1]) Qui τε addidit.

995. ⏑ – ⏑ – | ⏑ – ⏑ –
– ⏑ – | ⏑ – ⏑ – [1])
⏑ – ⏑ – | ⏑ – ⏑ – | ⏑ – ⏑ –
⏑ – ⏑ – | ⏑ – ⏑⏖
⏑⏖⏑⏖ | ⏑⏖⏑⏖
⏖⏑ – ⏑ – – (? – ⏑⏑ – | ⏑ – –)

1001. ⏖⏑ – ⏑ | – ⏑ – ⏑
– ⏑ – ⏑ | ⏖⏑ – ⏑
– ⏑ – ⏑ | – ⏑ – ⏑
– ⏑ – ⏑ | – ⏑ – ⏑
⏖ – ⏑⏑ – –

Deinde viginti octo metra dactylica continua[2]) decurrunt, versum, qui clausulam facit, equidem recitare nequeo (nisi unum cod. Laur. secuti σύν addimus, ut trimetrus efficiatur iambicus, qui saepissime dactylis adiungitur et bene ultimam periodum coniungit cum iambis, qui antecedunt). Omnis ultimae partis forma simillima est ei, quam in Hel. a v. 375 vidimus. V. 1004 est transitus anapaesticus. Omnis cantici periodos perspicimus compositas esse plerumque eis membris, quos littera a significavimus, saepissime iteratis, quibus intermixti alii versus, qui iidem confestim bis ter quater iterantur. Clausulam apparet bis eandem esse (sive 1 = 2, sive 2 = 3).

Iph. Aul. 276. De carmine Iph. Aul. 276, quod epodus videtur esse, verba non faciam, cum sine dubio Euripidi tribuendum non sit, praesertim autem, cum Hermannum recte id putem in antistrophicam redegisse rationem.

Bacch. 576. Ultimus locus, quem pertractamus, (Bacch. 576 sqq.) excitatissimus est. In aedibus Dionysus semet ipsum liberat, catenas, portas, muros perrumpit, foris autem chorus

---

[1]) Cf. in stropha v. 968/9:

ἔλεγος, ἔλεγος ὅδ' ἔρχεται
τῶν θανουμένων ὕπερ.

[2]) V. 1007, ut traditur, tolerari nequit. Fortasse Weckleinius rectam emendandi viam invenit.

dominum omnipotentem ea sentit efficere atque laetitia elatus, sancto furore impulsus hymnum ei dicit. Intremiscunt religione capti choreutae, neque vero delirant. Poetae est, quamvis sit excitata pars, tamen servare harmoniam, qua una ex rudi sermone cotidiano carmen divinum fit et canticum. Quod Euripides mira quadam arte efficere studuit.

Chori canticum, quod antecedit, ex versibus Ionicis compositum est, quos constat prope accedere ad genus iambicum. Epodo, de qua postea dicendum erit, deinde plures iambi intermiscentur; ea denique pars, quam tractamus, plane fere iambica est.

Primi versus haud faciles sunt. Interiectio secernenda esse videtur. Deinde haec sequuntur:

⏑⏑ ⏑ – | ⏑⏑ – –
⏑ – – – | ⏑ – – – (versus ad dochmios referendus, cf. „de vv. dochmiacis“).

Altera Dionysi pars clariorem etiam responsionem praebet:

⏑⏑ ⏑ – | ⏑⏑ – –
⏑⏑ ⏑ – | ⏑⏑ – –

Chori (coryphaei?) versus, qui inter ista Dionysi verba positus est, merus tetrametrus est catalecticus; nam unam syllabam excidisse Hermannus sine dubio recte cognovit. Etiam alterius chori partis primus versus, ut traditur, recitari non potest. Iam Bothius rectum cognovit, cum alterum *δέσποτα* deleret. Numeri igitur sic decurrunt:

⏑⏑ ⏑ – | – ⏑ ⏓
⏑⏑ ⏑ – | ⏑⏑ ⏑ –
⏑⏑ ⏑ – | ⏑⏑ ⏑ ⏑⏑ ⏑
⏑ – ⏑ ⏑⏑ | ⏑ ⏑⏑ ⏑ –
ἆ ἆ
⏑⏑ ⏑ – – | ⏑⏑ ⏑ ⏑⏑ ⏑ | – ⏑ – ⏑ | – ⏑ –.

Ultimus versus respondet tetrametro troch. 579 et postea v. 591:

διάδρομα τάδε Βρόμιος ἀλάλαξε τᾶς (Dobree) *στέγας ἔσω,*

⏑⏑ ⏑ ⏑⏑ ⏑ | ⏑⏑ ⏑ – ⏑ | – ⏑ – ⏑ | – ⏑ –

Tres versus, qui his tetrametris includuntur, in se quisque responsionem habent:

⏖ ⏑ –⏑ | ⏖⏑–⏑
⏖⏑– | ⏖⏑–
– ⏑ ⏑– ⏑ ⏑ | –⏑⏑–⏑⏑ (Dobree *εἴδετε*. Libri *ἴδετε*).

Dionysi verba dactylica ex enuntiati incisione in duas tetrapodias (quattuor dipodias) dividuntur; chorus postquam eos numeros excepit:

– – – – – – – – ,

ad iambos redit. Ante *Σεμέλας* unam deesse brevem syllabam Blassius cognovit, ut hoc efficiatur metrum:

⏖⏑– | ⏖⏑ – | ⏖⏑–
⏖⏑– | ⏖⏑⏖ | – ⏑⏓

Finis incertus est. Si verba recte tradita sunt (cf. schol. Phoen. 641., Etym. Magn. 279, 20), non recitantur nisi sic:

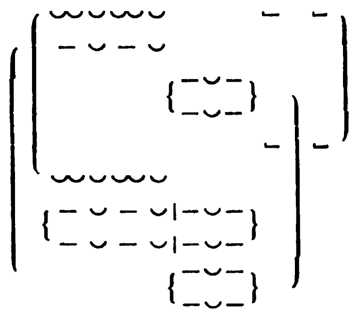
– – – –
600. ⏑⏖⏑⏖
⏑⏖–⏑⏓
⏑⏖–⏑–
⏖⏑ – ⏑ | – ⏑ –⏑ | –⏑–⏑
⏖⏑⏖⏑ | – ⏑ –

Quod carmen — quamquam nihil est, quod non habeat, cui respondeat — abhorrere a simplici componendi ratione, quam in prioribus invenimus fabulis, apparet. Neque solum excitatis huius loci verbis id tribui potest, ut perspicitur, si quas modo tractavimus fabulas comparamus. Videmus, quo modo ascendat poeta a rudibus formis ad summas, ad contortas; videmus, quanta hac via cum progrediatur, amiserit, quanta sibi conciliaverit.

Vix ad alia transimus, cum adiungamus paucas breves epodos trochaicas et Jonicas.

Herc. 130. De Euripidis trochaeis praeclare egit Wilamowitzius ad eum locum, ad quem iam transimus, Herc. 130., neque de metris ultra quicquam dicendum est. Numeros autem non perspexisse virum doctum magnopere dolendum est, praesertim cum omnia recte cognoverit, quae editores alios fugerunt. Casui igitur

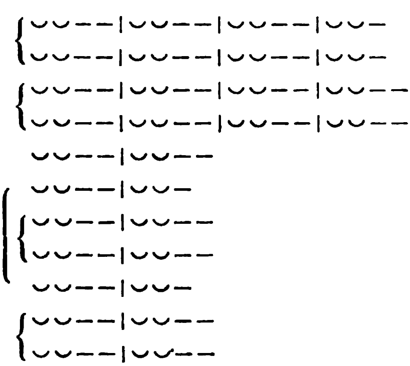
tribuam, quod miram huius epodi aequabilitatem neglexit. Nam ipse (Herc. II, p. 28) schema escripsit, incondite quidem. Quod idem cum hoc modo scribamus, omnia facile intelleguntur:

Supervacaneum est litteras pro singulis metris ponere, ut figura magis etiam emineat.

Bacch. 556. Epodus, quae est in Bacch. 556, Ionicis a minore composita est. Utroque loco, quo reperimus apud Euripidem ea metra, in Suppl. et Bacch. — rara enim omnino sunt — mera sunt nullis fere intermixtis aliis metris. Proprium est id horum versuum, cum etiam posterioribus temporibus, vel apud poetas Romanos idem reperiamus.

Epodi forma haec est (de scriptura non potest certari, cum numeri tam aperti sint, ut librarii vix erraverint):

Periodus, quae finem facit, corrupta est. Equidem confiteor me neque metra neque numeros perspicere.

Iam supra dixi etiam in Suppl. Ionicos eodem modo compositos esse et, cum ibi carmina omnia sint strophica,[1]) vix epodo, de qua modo disputavimus, quicquam certi demonstratur.

§ 2.

Transeamus ad id metrorum genus, quod non a veteribus grammaticis, sed a viris doctis posteriorum temporum logaoedicum vocabatur, hac autem aetate, qua Wilamowitzius multique alii nominis et auctoritatem et antiquitatem non frustra impugnaverunt, in universum bene Aeolicum appellatur, melius vero singulis propriis nominibus indicatur, quae cuique versui sunt. Quibus in versibus id semper tenendum est ipsum metrum — quinto quidem saeculo, de quo uno agimus, — totum versum, non eius partes aut „pedes“ esse. Versus igitur ut hic:

⏓ — ⏓ — ⏑ ⏑ — ⏑

plane idem est, qui

⏑ — ⏑ ⏑ — ⏑ — ⏑

neque quicquam refert, utrum pristinam dactyli mensuram, quam

---

[1]) Cf. imprimis Suppl. 54, i. e. alteram parodi stropham, quae, si plenum metrum littera a, catalecticum litt. b significamus (quod anapaestico pedi par est neque vero idem), hanc praebet formam:

54.	6 a	
	b	b
	6 a	2 a
	b	b
61.	6 a	

Etiam prior stropha miram habet harmoniam, de qua tamen dubito, an casui tribuenda sit:

	5 a	
45.	b	
	b	
	a	
	b	
	2 a	
	b	(5 a)
	3 a	
	b	

vocamus cyclicam, retineas, an versum recte ex anaclastica iamborum forma deducas. Totus enim versus arte musica ex multis fit unum eodemque modo ab eis, qui audiunt, percipitur. Idem est, quod iam antea de iamborum longis solutis vel etiam nonnunquam de brevibus suppressis dicere potuimus. Quicumque non plane alienus est ab arte musica, non ignorat periodum aliquomodo variatam — neque id aliud quicquam est quam id quod verbis „soluta longa", „suppressa brevis" in re metrica dicitur — plane eodem modo movere sensus eorum qui audiunt, quo ipsa principalis pars („thema"). Accedit etiam, quod respirationes arte musica suppletas esse, nisi ex ipsa re intellegi potest, papyro, qui Or. 338—344 continet, (Wessely, Philol. 52, p. 179) dilucide affirmatur.

Quas res teneamus, cum in carmina versibus Aeolicis composita inquiramus. Quae inprimis ultimis poetae annis sunt neque ex eis, quibus is, qui pertractet, laetitia commoveatur. Nam est genus contortum et perturbatum fere neque facile quisquam e turbis se expedit.

Heracl. 371. Primum[1]) quod tractemus carmen, epodus est Heracl. 371 sqq., quae suaviter afficit nos post metra confusa perplexaque stropharum, quae praeeunt. Forma tam perspicua est, ut de scriptura certari non possit:

— — — ⏑ ⏑ — ⏑ — —[2])
— — ⏑ ⏑ — ⏑ —
⏑ ⏑ — ⏑ ⏑ — —
— — — ⏑ ⏑ — ⏑ — —
— — ⏑ ⏑ — ⏑ —
— ⏑ — ⏑ ⏑ — ⏑ — —
— — ⏑ ⏑ — ⏑ — —
— — ⏑ ⏑ — ⏑ — —
— — ⏑ ⏑ — ⏑ — —
⏑ ⏑ — ⏑ — —

[1]) Hipp. hymnum, quem dicunt venatores, hic praetermitto. Nam certe ad antiquissimorum carminum exemplum conformatus est, neque verba neque forma Euripidis vel quinti saeculi sunt. Congruunt soli v. 64 sqq.: — ≚ — ⏑ ⏑ — ⏑ —. Similis est primus versus, qui plane, ut

i. e.

a b
c
a b
a
d d d
c

Tertium et ultimum versum eosdem esse eis, quae modo diximus, probatur. Praeterea omnes versus simillimi sunt: V. d deducitur ex v. a prima syllaba dempta, v. b iterum una syllaba ultima deleta.

Quae formarum simplicitas ut in genere glyconeo necopinantibus nobis accidit neque in carminibus strophicis saepius invenitur.[3]) Excipienda tamen sunt et cantica alterna et monodiae. Supra iam nonnulla exempla illarum compositionum attuli, quae prope accedunt ad rationem astrophicam. Addam hic omnino permultis locis videri Euripidem id petere, ut ista cantica congruentia reddat eodem modo quo soluta. Neque id mirum est, cum haec similiter ac astrophica aliqua re egeant, qua varia elementa in unum cogantur carmen.

---

ita dicam, dactylicus est: – ◡ ◡ – ◡ ◡ – ◡ ◡ – . Similes sunt etiam v. 68. 9:

– – – ◡ ◡ – ◡ –
– – – ◡ ◡ – ◡ – – .

Tamen tota compositio dicendique ratio adeo ab Euripidis arte abhorret, ut hic nullo modo audeam id canticum accuratius pertractare.

[2]) Etiam aequabilior versuum fiat fluxus, si H. Weilium secutus hoc modo audeas versus dirimere:

εἰρήνα μὲν ἔμοιγ' ἀρέ —
σκει· σοὶ δ', ὦ κακόφρων ἄναξ κτλ.

[3]) Unum chori canticum simili modo compositum inveni Herc. v. 348, ubi figura haec est:

– ◡ – ◡ ◡ – ◡ – (a
– – ◡ ◡ – ⏓ b)
– – – – – ◡ ◡ –
◡ – – – – ◡ ◡ –
◡ – ◡ – – ◡ ◡ – ◡ – –
◡ – ◡ – – ◡ ◡ – ◡ – –
– – ◡ ◡ – ◡ – ◡

3 a
4 b
a b

Andr. 501. Ut exemplum afferam, quod ad Suppl. tempus prope accedit, Andromachae carmen quoddam exscribam, v. 501 sqq. Quod alternis dicunt Andromacha et filius eius, qui librariis Molossus vocatur.[1]) Huic parti eo magis harmonia opus est, quod duae strophae, quae inter se respondent, Menelai verbis disiunctae sunt. Numeri igitur sic decurrunt:

A. – ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ –
– ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ –
– ⏑ – ⏑ ⏑ – –
M. – ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ –
⏑⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – –
A. – ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ –
– ⏑ – ⏑ ⏑ – M. ⏑ –
– ⏑ – ⏑ ⏑ – –
A. – – – ⏑ ⏑ – ⏑ –
– – – ⏑ ⏑ – ⏑ –
⏑⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ –
M. – – – ⏑ ⏑ – ⏑ –
– ⏑ – ⏑ ⏑ – –

i. e.

{ a a
  b }
{ a
  b }
{ a a
  b }
{ 4 a
  b }

Hec. 647. Iam ad ipsa cantica soluta redeamus. Simplicem formam praebet epodus, quae est in Hec. 647 sqq. Eo facilius cognosci potest, quae corruptela insit in ultimis versibus. Multa conati sunt homines docti neque rectam viam invenerunt, cum congruentiam non eo loco quaererent, quo sine dubio extat. Iam

[1]) Nullo quidem iure, cum Molossi nomen in ipso fabulae dialogo non extet; Euripides igitur eum nomine carere voluit. Molossus praeterea eponymus Molossiae est, quae in eadem fabula iam commemoratur v. 1244.

cum vertamus hos versus, offendimus in verbis *τέκνων θανόντων,* quae ieiune interposita vim poeticam valde imminuunt, quibus deletis sermo optime fluit. Videamus autem numeros. Confestim apparet primos versus eosdem esse enhoplios. In primo versu iambi una syllaba longa soluta est, ceteroquin plane consentiunt alter cum altero. Deinde insertus est trim. iamb., quem sequitur paroemiacus:

◡◡–◡◡–◡––

Omnis attentus intellegit v. 655 iterum eundem esse:

τίθεται χέρα δρύπτεταί τε.

Quare sine dubio verbum *παρείαν* cum ultimo versu coniungendum est, ut tetrametrus efficiatur iamb., qui aliquo modo tertio respondet, praeterea etiam in se ipso responsionem habet:

◡––|◡–◡⏖|◡⏖◡–|◡––
a b b a

Quare non dubito verba *τέκνων θανόντων* et metrum et sermonis fluxum perturbantia delere.

Suppl. 971. Similem compositionem habet epodus in Suppl. inde a v. 971. Hartungii opinio, qui vv. 975—977 post 971 transposuit, iure reiecta est. (V. 975 in optimis libris deest.) In ipsis versibus corruptelam esse metro demonstratur, Hermannus rectum cognovisse videtur, qui *τε* inseruit:

––⏖◡–◡◡–.

Numeri hi sunt:

⏖◡–◡◡–◡⏖
⏖◡ – ◡◡––
– ––◡◡–◡ –
– ––◡◡–◡ –
975. ––⏖◡ – ◡ ◡ –
◡– – – – ◡ ◡ –
◡– – – – ◡ ◡ –
◡ ⏖◡ ⏖ | ◡ – ◡ –
– – – ◡◡– –

Ion. 492. Non in librarios, sed in editores conferamus quaeso culpam, quod epodus in Ion. v. 492 sqq. incondita videtur esse

Neque enim corrupti sunt versus, sed haud recte disiuncti. — Carmen, quod antecedit, eisdem versibus compositum est et is, qui attente legit, saepe consona invenit metra. Tamen ne in strophis quidem tam facile dirimuntur singula membra, quam videntur ex editionibus, quae vix discrepant altera cum altera. Neque autem pares sunt versus, sed consilio quodam variasse puto poetam metra, ut in cantico strophico nimiam effugeret aequabilitatem.[1]) In epodo autem concentus facile perspicitur. Primi versus epodum adnectunt strophis, nam metrum idem est, a quo strophae incipiunt et quo terminantur:

492. glyc. = 452
⏓ – – – ⏑ ⏑ – = 453
⏓ – ⏑ ⏑ – – = 471.

Sic igitur ingeniose poeta hisce tribus versibus stropham viginti versuum quasi complectitur et deinde primo versu ter iterato periodum componit:

⏑⏑ ⏑ – – – ⏑ ⏑ –
⏑ – – ⏑ – ⏑ ⏑ –
⏑⏑ ⏑ ⏑⏑ ⏑ ⏑ – ⏑ – (aut ⏑ ⏑⏑ ⏑ ⏑⏑ | ⏑ – ⏑ – ?)

Versus sqq. admodum difficiles sunt. Neque vero licet nobis, etsi metra videntur obscura, quicquam mutare, quod bis cognoscimus bina metra eadem esse. Atque periculosum est ea perturbare. Musgravius in verbo *συρίγγων* offendit, sed duo genitivi mihi non videntur duri esse. *Ἀχά*, quod Weckleinius alia Eur. exempla secutus scripsit, hoc loco omnino non toleratur. Nam quid sibi vult hoc: ⏑ – ⏑ – – – ? Verba immo inde a *ναῶν* hos apertos numeros praebent:

– – – – –
⏑ – ⏑ – ⏑ ⏑ –
500. – – ⏑ ⏑ – ⏑ –
– – – – –

---

[1]) Cf. 452 = 455 = 459 = 463

⏑ – – – – ⏑ ⏑ –
⏑ – – ⏑ – ⏑ ⏑ –
⏑ – – – – ⏑ ⏑ –
⏑ ⏑⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑⏑

(to the right, bracketed against these lines:)
⏑⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑⏑
⏑ – – ⏑ – ⏑ ⏑ –

Medii versus pares sunt, choriambi autem locus ad modos perturbandos nullam vim habet (v. supra). Finem facit huic periodo ithyphallicus, quem eiusdem generis versus sequitur. Equidem hoc quoque metrum: ⏖⏑–⏑– attribuendum puto illis brevibus versibus trochaicis, qui ad vulgatam non quadrant mensuram neque tamen alio modo recitari possunt (cf. impr. Or. 992 sqq.). Itaque v. 502 cum sq. ut simili coniungendus est. — Deinde iterum inseruit poeta primum metrum, quod denuo iteratur post duos versus (dummodo recte post *κερκίσιν* distinguamus). Invocatio: *ὦ μελέα* post illud incertum *τις* antec. non fertur. Consilio finxit Eur. chorum religione captum anxie et incerte dicentem de ea re. Quod is qui illud *ὦ* inseruit, non intellexit. Numeri igitur hi sunt:

–⏑–⏑⏑–⏑ – | ––

– –– – ⏑⏑––

505. –⏑⏑ – ⏑– [1])

–⏑⏑ – ⏑–

–⏑–⏑⏑–⏑ – [2])

–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–

⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑––

Praeter dactylos (siquidem dactyli, non choriambi sunt), qui per se consoni sunt, nullus est versus semel positus, omnes autem artificiose mixti, ut haec figura eveniat:

a

b

c c

a

dact.

b

Ion. 1229. Multo etiam pulchrius chori est canticum solutum a. v. 1229. Quicumque hoc loco illas componendi regulas

---

[1]) *φονίαν* libri, Matth. *φοινίαν*.

[2]) *λόγοις* retinendum est, cum illud *οὔτε . . . οὔτε* alio modo ferri non possit. Quam differentiam voluerit poeta inter *ἐπὶ κερκίσιν* et *λόγοις*, facile perspicitur: Narratiunculae sunt fabulae, quas feminae cum texant solent garrire, *λόγοι* autem sunt philosophorum verba aut certe sententiae cogitatione perceptae.

negat extare, se ipsum reddit caecum. Tamen mira quadam arte editores vel hoc loco, cum socordius dividerent versus, concentum deleverunt. — Verba optime tradita sunt praeter v. 1239. Nam nescio, quo referantur illa χθονὸς ὑπὸ σκοτίων μυχοὺς, cum si penderent a verbo φυγάν articulus desideraretur. Quare cum ipso πορευθῶ coniungenda sunt et, ut Hartungius fecit, ὑπὸ σκοτίους μυχοὺς scribendum est. Poeta sic optime licentia quadam primum accusativum posuit „effectum“, deinde subito pergit: „an sub terram proficiscar?“ Eiusmodi sententiis abruptis chori animus depingitur excitatissimus. — Reliqua sana sunt:

— — — — — ⏑ ⏑ —

⏕ ⏑ — ⏑ ⏑ — —

⏕ ⏑ — ⏑ | ⏕ ⏑ — —

— — — ⏑ ⏑ —

— ⏑ ⏑ — — —

⏑ — — ⏑ ⏑ —

— ⏑ ⏑ — ⏑ —

⏕ ⏑ — ⏑ ⏑ — ⏑ —

— ⏑ — ⏑ ⏑ — ⏑ —

— ⏑ — ⏑ ⏑ — ⏑ — — — —

⏕ ⏑ — ⏑ ⏑ — ⏑ —

⏕ ⏑ — ⏑ ⏑ — ⏑ — ⏑ — —

⏑ ⏑ — — | ⏑ ⏑ — —

⏑ ⏑ — — | ⏑ ⏑ — —

— — — ⏑ — ⏑ ⏑ —

— — — ⏑ ⏑ — —

El. 150. Astrophica est mesodus Electrae monodiae El. v. 150 sqq. Quae non unum est carmen seiunctum, sed cum strophae sententiis adiungitur, ad antistr. medio in enuntiato transit. Qua in re cum offendisset Glaserus, respondere voluit inter se vv. 112—126 = 127—142 et 143—150 = 151—158. Quae opinio reicitur ipsis ingentibus coniecturis, quibus ad responsionem efficiendam opus est. Aliam viam Weckleinius ingressus est, ut mesodus deleatur soluta, quae non revocetur ad rationem usitatam hominum metricorum. Qui ut ephymnium putat eosdem versus iterandos esse post antistrophum. Videamus igitur, quae sit mesodi sententia. Se ipsam confert Electra cum

pullo cycneo, qui cum parens in aucipis retibus perierit, anxie secundum fluminis ripam currit et patris carissimi nomen vocat.[1]) Antecedit brevis exclamatio: ἒ ἒ *δρύπτε κάρα*, quae adiungit mesodum strophae, in fine suam sortem dicit Electra eandem esse atque cycni. Prima syllaba usque soluta ingeniose cycni Electraeque animum sollicitum depingit, ingeniose etiam poeta, ubi Electra de pulchra imagine ad suam calamitatem descendit, celerem et excitatum versuum cursum subito retardat. Imaginem igitur continet mesodus pulcherrimam, non verba trita, ut initium cantici, quod iterari potest:

ὤ ἔμβα ἔμβα κατακλαίουσα κτλ.

Quare aut homo ieiunus fuisset Euripides, non poeta, aut sibi ipsi nimium placuisset, si eiusmodi imaginem in fine iterasset. Quae cum Weckleinius suspicaretur, horum temporum poetam fortasse, non Graecum respexit.

Mesodi numeri facillimi sunt. Qui incipiunt a dipodia anapaestica (Weckleinius sine ulla causa *παρειάν* scripsit et cum Reizianum statueret colum, responsionem, quae in dipodia est, delevit). Deinde si Hartungii coniecturam sequeremur, sex decurrerent glyconei. Tamen iam supra confessus sum me dubitare, annon recta sit. Compositio igitur haec est:

2 an.
a
b
2 troch.
b
a
b

El. 115. Totum carmen, de cuius mesodo modo disputavimus, ut monodia (v. supra p. 7) aeque compositum est ac partes solutae. Imprimis glyconei cum pherecrateis coniuncti aequabilem efficiunt metrorum fluxum.

---

[1]) Hic sensus: Hartungii coniectura speciosa quidem est *ἀγκαλεῖ*, sed vix recta, cum subtilior facetiorque sit quam ut quadret ad nativum, puerilem fere leporem imaginis.

In v. 115 non *Κλυταιμήστρα,* quod simplicius videtur, sed *κούρα* interpolatum est, ut ex eo apparet, quod idem verbum etiam in v. sq. extat, ubi omitti non potest. Wil. scripsit *κἄτεκέν με κτἑ,* Hart. *καὶ τίκτει με.* Et in v. 120 et in v. 135 syllabae *των* delendae sunt, quarum altera (120) a „correctore“ demum addita est, ut versum adaequaret antistrophum reliquosque strophae versus, qui a pede incipiunt trochaico. Consilio autem poeta hic subito metrorum cursum retardavit. Nam novum quoddam ab eo versu incipit, ipsum monodiae argumentum, cum eis versibus, qui antecedunt, Electra nihil dicat nisi quae ipsa sit. Coniungitur autem altera pars cum altera non ipsa re, sed uno verbo *ἀθλίου,* i. e. non logica, sed psychologica ratione. Id igitur novum incipere inflexo pede ostenditur. Etiam in antistr. hoc loco respiratio aliqua est, cum Electra a sua sorte, qua liberare possit se unus frater, de querimoniis transeat ad optatum: *ἔλθοις δὲ πόνων ἐμοὶ τᾷ μελέᾳ λυτήρ.*

Quibus versibus exceptis inde a v. 115 [1]) omnes sunt glyconei et pherecratei:

115. ⏖⏑–⏑⏑ – ⏑–
– ⏑–⏑⏑ – ––
– ––⏑⏑ – ⏑–
– ––⏑⏑ – ⏑–
– ––⏑⏑ – –
120. – – ⏑⏑–⏑–
– ⏑⏑–⏑–
– ⏑–⏑⏑ – ⏑–
– ––⏑⏑ – ⏑–
– ––⏑⏑ – –

El. 167. Simili congruentia est parodus commatica, qua quae supra de singularum personarum canticis dixerimus, optime demonstratur. Nam videmus chori partem libere compositam esse, Electrae contra verba ut solent carmina soluta.

---

[1]) Primi versus nisi ut anapaestici non recitantur, quamquam synizesi gravi opus est: *ὦ ἔμβα ἔμβα.* Sic duae statuuntur tetrapodiae catalecticae:

––– – | ⏑⏑––
–––⏖ | – –⏑

Chori strophas breviter perscribam:

str. *Ἀγαμέμνονος ὦ κόρα,*
ἤλυθον, Ἠλέκτρα, ποτὶ σὰν αὐλὰν ἀγρότειραν[1])
ἔμολέ τις ἔμολε⟨ν⟩[2]) *γαλακτοπότας ἀνήρ*
Μυκηναῖος οὐριβάτας.[3])
ἀγγέλλει δ' ὅτι νῦν τριταί —
αν καρύσσουσιν θυσίαν
Ἀργεῖοι, πᾶσαι δὲ παρ' Ἥ-
ραν μέλλουσιν παρθενικαὶ
στείχειν.
ant. *μεγάλα θεός· ἀλλ' ἴθι*
καὶ παρ' ἐμοῦ χρῆσαι πολύπηνά ⟨τε⟩[4]) *φάρεα*
δῦναι
χρύσεά τε — χάρισαι —[5]) *προθήματ' ἀγλαΐας.*
δοκεῖς τοῖσι σοῖς[6]) *δακρύοις,*
μὴ τιμῶσα θεούς, κρατή —
σειν ἐχθρῶν; οὔτοι στοναχαῖς
ἀλλ' εὐχαῖσι θεοὺς[7]) *σεβί-*
ζουσ' ἕξεις εὐαμερίαν,
ὦ παῖ.

i. e.: •
⏑⏑–⏑⏑–⏑–
–⏑⏑–––⏑⏑–⏔–⏑⏑––[8])
⏕⏑⏕⏑–⏑–⏑⏑–⏑–
⏑––⏑ – ⏑⏑ –
–––⏑⏑ – ⏑ –
––– – – ⏑⏑–
–––⏔ – ⏑⏑–
––– – – ⏑⏑–|––

[1]) Libri *ἀγρότερων αὐλάν.* Em. Hart. (cf. Plut. Lys. 15). Cf. ant.
[2]) Dindorf. Libri: *ὀρειβάτας.*
[3]) *ν* ephelc. add. Reliqua retinenda.
[4]) *τε* inser. Seidler.
[5]) *χάρισαι* retinendum, ut in parenthesi positum: „quaeso", „sodes". Sententiae tam artificiose compositae corruptelis non effici solent.
[6]) Heath. Libri: *τοῖς σοῖσι.*
[7]) Librorum lectio a correctore corrupta est, cum ignoraret saepe hoc: –––⏑⏑–⏑– respondere huic: ––––––⏑⏑–
[8]) Observes velim: –⏑⏑––|–⏑⏑––|–⏑⏑––

Qui versus admodum duri sunt neque suaviter ad aures accedunt; sunt enim non alii quam ii, quos aliis locis in canticis strophicis reperimus.

Electra haec habet verba:

stroph.:
οὐκ ἐπ' ἀγλαΐας, φίλαι,
θυμὸν οὐδ' ἐπὶ χρυσέοις
ὅρμοις ἐκπεπόταμαι
τάλαιν', οὐδ' ἱστᾶσα[1]) *χοροὺς*
Ἀργείαις ἅμα νύμφαις
εἱλικτὸν κρούσω πόδ' ἐμόν.[2])
δάκρυσι νυχεύων,[3]) *δακρύων δέ μοι μέλει*
δειλαίᾳ τὸ κατ' ἦμαρ.
σκέψαι μου πιναρὰν κόμαν
καὶ τρύχη τάδ' ἐμῶν πέπλων,
[4])*εἰ πρέποντ' Ἀγαμέμνονος*
κούρᾳ τᾷ βασιλείᾳ
τᾷ Τροίᾳ θ', ἅ μου πατέρος
μέμναταί ποθ' ἁλοῦσα.

Antistrophum cum corruptelis vix laboret, non opus est escribi. Numeri facillimi hi sunt:

− ⏓ −⏑⏑ − ⏑−
− ⏓ −⏑⏑ − ⏑−
− − − ⏑⏑ − −
⏑ − − − − ⏑⏑ −
− − − ⏑⏑ − −
− − − − − ⏑⏑ −
⏑ ⏑⏑ ⏑ − − ⏑⏑ − | ⏑ − ⏑ −
− − − ⏑⏑ − −
− − −⏑⏑−⏑−
− − −⏑⏑−⏑−
− ⏑ −⏑⏑−⏑−
− − − ⏑⏑ − −
− − − − − ⏑⏑ −
− − − ⏑⏑ − ⏑

---

[1]) Reiske. Libri *στᾶσα.*

[2]) Canter optime. Libri inepte *πόλεμον.*

[3]) Libri *χεύω.* Porson *χορεύω*, quod post *κρούσω πόδ' ἐμόν* aegre

Versus igitur quinque, qui initium faciunt, iidem sunt qui ultimi.

Hel. 515. Difficillimum est canticum chori breve in Hel. v. 515:

ἤκουσα τᾶς θεσπιῳδοῦ κόρας
ἃ χρῄζουσ' ἐφάνη 'ν τυράννοις[1])
δόμοις ὡς Μενέλαος οὔπω
μελαμφαὲς οἴχεται
δι' ἔρεβος χθονὶ κρυφθείς,
ἀλλ' ἔτι κατ' οἶδμ' ἅλιον
τρυχόμενος οὐ λιμένων[2])
ψαύσειεν πατρίας γᾶς
ἀλατείᾳ βιότου
ταλαίφρων, ἄφιλος φίλων
παντοδαπ[3]) ....
... χριμπτόμενος εἰναλίῳ
κώπᾳ Τρῳάδος ἐκ γᾶς.

Numeri, qui quidem in cantico corrupto cognoscantur, optimi sunt. Iambicum est prooemium, deinde duo versus sequuntur huius formae:

⏓ — — ⏑ ⏑ — ⏑ — —

Iterum par metrum habent 520 sq.:

— ⏖ ⏑ — ⏑ ⏑ —,

qui circumdantur versibus:

⏑ — ⏑ ⏑̆ — ⏑̆ —

⏓⏑ ⏑ — ⏑ ⏑ — —,

qui primum hoc, deinde mutato ordine positi sunt.

---

fertur. Ingeniose autem Herm. νυχεύω em.: „Lacrimis noctem ago, lacrimis delector diem de die."

4) περ ποτ' absurde libri. Reiske em. A querimonia deflectere ad deminutam regiae virginis maiestatam ut feminarum, ita Euripidis est.

1) 'ν add. Badham. χρήσασ' Dindorf, fortasse recte.

2) Libri οὔπω. Badh. em. Cf. 517.

3) Lacuna suppleta in libris verbis ineptis ἐπὶ γᾶς πόδα (cf. 522, 527). De emendatione despero, cum ne metrum quidem certum esse videatur.

Or. 831. Simplicior est epodus cantici Aeolici in Or. 831.[1]) Quae ex eis carminibus est astrophicis, in quibus similibus paribusque versibus commoti viri docti stropham et antistr. statuere conati sunt, nullo quidem iure, cum id nisi permagnis mutationibus fieri non possit. Tamen esse aequabilitatem quandam recte cognoverunt, sed omnia fere, ut traduntur, recte se habent:

τίς νόσος ἢ τίνα δάκρυα καὶ[2])
τίς ἔλεος μείζων κατὰ γᾶν
ἢ ματροκτόνον αἷμα χερὶ θέσθαι;
οἷον ἔργον τελέσας
βεβάκχευται μανίαις
Εὐμενίσιν θήραμα φόνου
δρομάσι δινεύων βλεφάροις
Ἀγαμεμνόνιος παῖς.
ὢ μέλεος .., ματρὸς ὅτε[3])
χρυσεοπηνήτων φαρέων
μαστὸν ὑπερτέλλοντ' ἐσιδὼν
σφάγιον ἔθετο[4])
ματέρα, πατρῴων παθέων
ἀμοιβάν.

Compositio perspicua est:

---

[1]) Omne canticum si minus plane solutorum ratione, ad certe ita compositum est, ut similes versus continuati congruentiam quandam efficiant. Tres primi versus pares sunt glyconei, praeterea similes sunt: 810, 11. 12, 18. 19, 20. 21, 22.

[2]) Codicis *G* scriptura ἢ .. ἢ allicimur, ut illas particulas ἢ .. *καὶ* omnia postea insertas putemus et omnino deleamus, qua ratione versus idem fiat qui alter:

– ⏑–⏑⏑⏕ ⏑ –
⏕⏑– – – ⏑⏑–,

sed cum in v. 836, 837 eadem metra denuo extent, certe codicum lectio retinenda est.

[3]) Dubito, annon recte tradatur v., non numeris commotus (–⏑⏑––⏑⏕ idem esse potest qui –⏑––⏑⏑–). Sed hiare videtur oratio inter *μέλεος* et *ματρός*. Quare haec fuisse puto: –⏑⏑–⟨⏑⏑⟩–⏑⏑–.

[4]) Editores falso vv. dirimunt. Iambi fort. cum antec. coniungendi. Quos cum seiungerem, numeros volui ostendere.

– ⏑⏑ – ⏑⏑ – ⏑⏑ –	
⏖ ⏑ – – – ⏑⏑ –	a b
– – – ⏑⏑ – ⏑ – | ⏑ – –	b + iamb.
– ⏑ – – ⏑⏑ –	b b
⏑ – – – ⏑⏑ –	
– ⏑⏑ – – – ⏑⏑ –	a b
⏖ ⏑ – – – ⏑⏑ –	
⏑⏑ – ⏑⏑ – –	x
– ⏑⏑ – .. – ⏑⏑ –	b (a)
– ⏑⏑ – – – ⏑⏑ –	a a
– ⏑⏑ – – – ⏑⏑ –	
⏑ ⏖ ⏑ ⏖	
– ⏑⏑ – – – ⏑⏑ –	c a c
⏑ – –)	

Praeter cola, quae litteris a b significavi, omnes versus ita continuati sunt, ut confestim is, qui sequitur, ei, qui antec., respondeat. Omnes fere versus simillimi sunt.

Quae iam supra de iambicis canticis dixerimus, hic confirmantur: quo magis adolescit poeta, eo artificiosius partes solutae componuntur. Quod ultimis fabulis probatur.

Iph. Aul. 205. Epodus est parodi ab ipso Euripide conscriptae in Iph. Aul. 205, ad quam aliae strophae post eius mortem additae sunt. Hunc quoque locum in antistrophicam rationem redigere voluit Hermannus, neque minus ianem suscepit laborem quam Seidlerus eo loco, de quo modo disputavimus.[1])

Satis habeo primam cantici partem adscribere, cum altera sana sit:

τὸν ἰσάνεμόν δὲ [2])ποδοῖν
[3])⟨θεῖον⟩ λαιψηροδρόμον [Ἀχιλῆα]

1) De toto cantico cf. Wilam. (Sitzungsber. d. Berl. Akad. 1902 p. 867). A quo quibus locis dissentiam, ex eis, quae sequuntur, intellegitur.

2) Libri τε. Weckl. em.

3) Ἀχιλῆα interpolatum esse puto et antea lacunam esse statuendam. Si recte me supplevisse sponderem, ineptus essem, sed bisyllabum eiusmodi verbum excidisse videtur. Quae ex ipsa re apparent, non solis numeris, quibus etiam Paleyi coniectura fertur λαιψηροδρόμον τ' Ἀχιλῆ (= – – ⏑⏑ – ⏑⏑ –).

τὸν ἁ Θέτις τέκε καὶ
Χείρων ἐξεπόνασεν,
εἶδον αἰγιαλοῖσι
⟨τὸν⟩ παρὰ[τε] κροκάλαισ⟨ι⟩ [1])
δρόμον ἔχοντα σὺν ὅπλοις·
ἁμίλλαν δ' ἐπόνει πο- [2])
δοῖν πρὸς ἅρμα τέτρωρον
ἐρίζων περὶ νίκας.

Numeri hoc modo decurrunt:

⏑ ⏕ ⏑ – ⏑⏑ –
– – – – ⏑⏑ – [3])
⏑ – ⏑ – ⏑⏑ –
– – – ⏑⏑ – ⏑
– ⏑ – ⏑⏑ – ⏑
– ⏑ – ⏑⏑ – ⏑
⏕ ⏑ – ⏑⏑ – –
⏑ – – ⏑⏑ – ⏑
– ⏑ – ⏑⏑ – –
⏑ – – ⏑⏑ – –
⏕ ⏑ – ⏑ – ⏑⏑ –
– – – ⏑ – ⏑⏑ –
– – – – ⏑⏑ –
– – – ⏑ – ⏑⏑ –
– – – – – ⏑⏑ –
– – ⏑ – ⏑⏑ –
– – – – ⏕ ⏑⏑ – [4])
– – – – ⏑⏑ –
– – – – – ⏑⏑ –

[1]) Sic scribendum esse puto. *αἰγιαλοῖσι* et *παρὰ κροκάλαις* plane idem significant neque particula *τε* coniuncti tolerantur. Apparet „*παρὰ κροκάλαις*" cum „*δρόμον*" ut adiectivum coniungendum esse, quod bene fit articulo inserto.

[2]) Ut sic dividam, perspicua responsione commoveor, quae est inter hunc v. et ultimum periodi.

[3]) = v. 1. In longis non offendat, qui v. 220 conferat.

[4]) Cf. Suppl. 975.

Qui versus metrum traducunt ad dactylos (seu choriambos), quibus carmen terminatur. In universum tres modo adhibitae sunt formae, duae plenae, una catalectica, ut ita dicam.

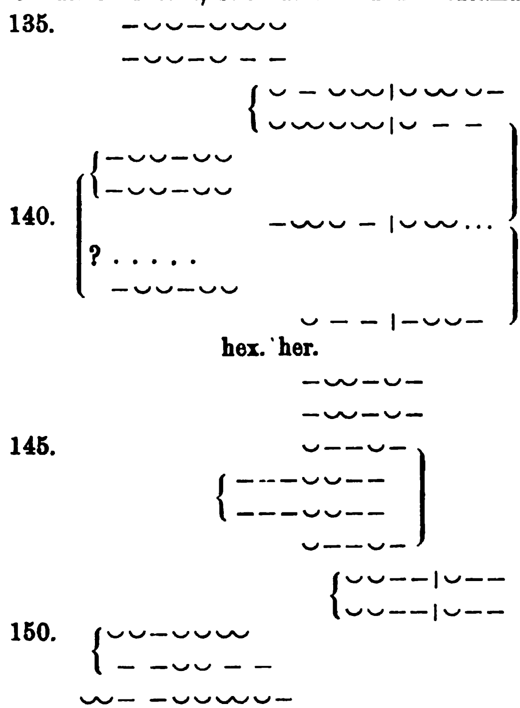
Bacch. 135. Post hanc pulchram compositionem epodum invenimus in Bacch. v. 135 difficillimam non solum lectionibus, sed etiam numeris. Quae tota adscribenda videtur:

ἁδὺ δ' ἐν οὔρεσιν ὅταν [1])
ἐκ θιάσων δρομαίων
πέσῃ πέδοσ' ὁ [2]) νεβρίδος ἔχων
ἱερὸν ἐνδυτόν, ἀγρεύων
αἷμα τραγοκτόνον
ὠμοφάγον χάριν
ἱέμενος εἰς ὄρεα . . . [3])
Φρύγια, Λύδια,
ὁ δ' ἔξαρχος Βρόμιος [4]) [εὐοῖ].
ῥεῖ δὲ γάλακτι πέδον, ῥεῖ δ' οἴνῳ, ῥεῖ δὲ μελισσᾶν,
νέκταρι Συρίας δ'
ὡς λιβάνου καπνός.
ὁ Βακχεὺς δ' ἔχων
πυρσώδη φλόγα πεύκας
ἐκ νάρθηκος ἀΐσσει
δρόμῳ καὶ χοροῖς
ἐρεθίζων πλανάτας
ἀναπάλλων τ' ἰαχαῖς [5])
τρυφερόν τε [6]) πλόκαμον
εἰς αἰθέρα ῥίπτων.
ἅμα δ' [ἐπ'] [7]) εὐάσμασιν ἐπιβρέμει
τοιάδ'· ὦ ἴτε Βάκχαι·
ἴτε Βάκχαι·

[1]) Libri ἡδύς: em. Weckl. Reliqua retinui.
[2]) ὁ inseruit Musgrave.
[3]) Lacuna metro aperte indicatur.
[4]) εὐοῖ, quod transposuit Wilamowitz, delevi.
[5]) Libri ἰαχαῖς τ' ἀναπάλλων. Transposui.
[6]) τε inseruit Wil.
[7]) ἐπ' del. Elmsley.

Πακτωλοῦ[1]) *χρυσορόου χλιδᾷ*
μέλπετε τὸν Διόνυσον
βαρυβρόμων ὑπὸ τυμπάνων,
εὖα τὸν εὖον[2]) *ἀγαλλόμεναι θεὸν*
[ἐν][3]) *Φρυγίαισι βοαῖς ἐνοπαῖσί τε*
λωτὸς ὅταν εὐκέλαδος
ἱερὸς ἱερὰ παίγματα
βρέμῃ, σύνοχα φοιτάσιν
εἰς ὄρος εἰς ὄρος· ἁδομένα δ' ἄρα, πῶλος
ὅπως ἅμα ματέρι φορβάδι, κῶλον ἄγει ταχύ-
πουν σκιρτήμασι Βάκχα.[4])

Numeri difficiles sunt, sed numeri. Nam videamus schema:

[1]) Libri *Τμῶλον*. Wecklein. em.

[2]) Libri *εὔια . . εὔιον*. Hartungium sequor, etsi optima non est coniectura. Sed metrum idem fuisse videtur quod ultimorum vv.

[3]) *ἐν* delendum videtur.

[4]) Libri *Βάκχον*. Em. Musgr.

– ⏑ –
⏑⏑ – –
⏑⏑ – –

– – – – ⏑⏑ – ⏑ –
– ⏑⏑ – ⏑⏑ – –
⏑ – ⏑ – ⏑⏑ – ⏑ –
– ⏑⏑ – ⏑⏑ – ⏑⏑ – ⏑⏑
? – ⏑ – ⏑⏑ – ⏑⏑ – ⏑⏑
– ⏑ ⏑⏑ | – ⏑ ⏑⏑
⏑ ⏑⏑ ⏑ ⏑⏑ | – ⏑ –
– – ⏑ ⏑⏑ | – ⏑ –

13 dact.

Bacch. 902. Quantum distat ab hoc difficillimo et corrupto carmine quarti cantici epodus, quae incipit a v. 902! Ipsum canticum e glyconeis constat, qui nullam praebent perspicuam aequabilitatem. Eo magis necopinantibus nobis accidit, ut egregiam compositionem in fine inveniamus. Concentus hoc loco tam apertus est, ut iamdudum perspectus sit et Hermannus exiguos errores unius neque vero mali testis *P* (qui in hac fabula non pendet ut in aliis a cod. Laur., qui versus nisi ad v. 755 non continet) correxerit: *μυρίαι* ⟨*δέ*⟩, *εἴσ᾽* [*ιν*],

Prima membra singula composita sunt ex decasyllabo et mero dimetro trochaico. Versus Aeolici syllabatim respondent inter se, versuum troch. longae admodum libere solutae sunt:

– – – ⏑⏑ – ⏑ – –
⏑⏑ ⏑ – ⏑ | ⏑⏑ ⏑ ⏑⏑ ⏑
– – – ⏑⏑ – ⏑ – –
⏑⏑ ⏑ ⏑⏑ ⏑ | ⏑⏑ ⏑ ⏑⏑ ⏑
– – – ⏑⏑ – ⏑ – –
– ⏑ – ⏑ | – ⏑ – ⏑

Deinde idem versus ter iteratur:

⏑ – – ⏑⏑ – –.

Terminatur autem v. glyc. et pherecrat., quorum alter prope accedit ad primum, alter ad tertium v.

Versuum periodis sententiae plane respondent, ut breve hoc canticum artifiossissimum sit, pulcherrimum ex eorum magno numero, quibus poeta philosophiae suae summam:

τὸ δὲ κατ' ἆμαρ ὅτῳ βίοτος
εὐδαίμων, μακαρίζω

verbis efferre conatus est.

§ 3.

Iam ad dochmios transeamus, quod genus creberrimum est in Euripidis fabulis et ut excitatissimum maxime omnium in canticis solutis adhibetur.

Contortum et difficile esse dochmiorum genus et abhorrere a reliquorum metrorum aequabilitate pervulgatum est apud omnes. Quae opinio vix tirone digna est, non dicam homine rei metricae perito. Neque enim ullum aliud genus metrorum tanta diligentia, tanto consilio componitur quanto dochmii; in nullis fere aliis carminibus responsionem tam certam invenimus. Non solum ipsa metra, sed semper syllabae acutae, saepe etiam ictu carentes respondent. Modorum inconstantiam responsione accurata poetae videntur compensasse. Quam rem viros doctos fugisse intellegi non potest nisi ex eo, quod dochmiorum genus ut contortum et inconditum diffamatum est. Sed haec hactenus. Quae sit res, iam ex primo, quod invenimus, cantico dochmiaco soluto dilucide apparet.

Hipp. 571. Dico Hipp. 571 sqq. Lectio sana est praeter unum locum, v. 585 sq., qui postquam Wilam. eum sanari posse desperavit, a Leone egregie emendatus est. Wil. optime differre verba *γεγωνεῖν* et *λέγειν* (seu tale quid) monuit, cum *γεγωνεῖν* significaret „articulare voces", „distincte dicere". Qui quamquam sic recte emendandi viam indicavit, nihil proficere potuit, quod librorum lectionem *ὄπα* retinebat, quae allicit quidem animum, sed ob eam ipsam rem ut deducta ex verbo antec. reicienda est. Rectam lectionem scholiasta servavit: *ὄπᾳ*. Ex qua cum progrederetur Leo, eo pervenit, ut imperativum abditum esse in verbo *γεγωνεῖν*: *γεγώνει* cognosceret et scriberet: *γεγώνει δ' ὄπᾳ*: „Sonitum quidem audio, sed accurati quicquam non habeo. Tu autem singula mihi dicas, sicut per portas ad te pervenit clamor." — Etiam in altero loco, v. 592, offendit Wil. Sed nihil mutandum est. Quae affert ille vir doctus: dirimi nullo iure chori verba Phaedrae exclamatione, nullo modo possunt

probari, cum id saepissime fiat in canticis alternis. Praeterea in eo certe erravit, quod coniungere voluit:

τὶ κρυπτὰ γὰρ πέφηνε, πρόδοτος ἐκ φίλων,

ut trim. iamb. Nam dochmium esse versum illum seiunctum: *πρόδοτος ἐκ φίλων* quis est quin videat? — Alii mutaverunt, ut dochmium efficerent. Seidleri coniecturam:

τὰ κρύπτ᾽ ἄρα πέφηνε

Wilamowitzius (Hipp, p. 213) recte refellit, cum ille v. 592 non sit causa v. 593, sed vice versa. Nulla autem mutanda, cum hic versus:

⏑ – ⏑ – ⏑ –

legitimus sit et ad dochmios referendus. De qua re amplius infra disputabo.

Totius igitur loci compositio haec est:

571. ⏑ ⏑⏑ – – –
⏑ ⏑⏑ – ⏑ –
⏑ ⏑⏑ – ⏑ –
⏑ – – ⏑ –
⏑ ⏑⏑ – ⏑ –

575. 2 trim.

⏑ ⏑⏑ – ⏑ –
⏑ – – ⏑ –
⏑ – – ⏑ –
580. ⏑ ⏑⏑ ⏑⏑ ⏑ –
⏑ ⏑⏑ – ⏑ –

2 trim.

585. – – – ⏑ –
⏑ – – ⏑ –
⏑ – – ⏑ –
⏑ ⏑⏑ ‥ ⏑ ⏑⏑
⏑ ⏑⏑ – ⏑ –

2 trim.

591. — ⏑⏑ — ⏑ —
— ⏑⏑ — ⏑ —
⏑ — — ⏑ —
⏑ — ⏑ — ⏑ —
— ⏑⏑ — ⏑ —

αἰαῖ ἒ ἔ
595. ⏑ ⏑⏑ — ⏑ —

Quattuor sunt periodi, quarum singulae constant quinis metris dochmiacis, quae seiunguntur binis trimetris iambicis. Etsi haec iam mira est compositio, multo plura cognosci possunt. Duas in universum adhibuisse videmus poetam dochmiorum formas:

⏓ ⏑⏑ — ⏓ ⏓

et

⏓ — — ⏑ —

Omnis vis posita est in prima[1]) longa syllaba, deinde in altera. Si priorem formam, in qua prima longa soluta est, littera a, ut semper faciam, significamus, alteram littera b, singulae periodi hanc exhibent formam:

571. I. a a a
b
a
577. II. a
b b
a a
585. III. b b b
a a
591. IV. a a
b c (c form. b sim.)
a

---

[1]) Quod mirum non videtur, cum in eo papyro, qui Or. v. 338 sqq. continet, eadem dochmii syllaba ictum habeat, dummodo illa puncta tandem intellexerimus syllabas significare ictu carentes. Cf. Blass, Bacchylidis carm. praef. p. L et Weil, Etudes 1902. Quae res per omnia cantica apparebit. Aliquo modo tamen equidem in eo offendo, quod in Euripidis canticis nihil fere interest, utrum ultima syllaba, quae eadem l. c. ictum habet, solvatur necne.

Unam quamque periodorum certa regula apparet ita compositam esse, ut congruentia quaedam eveniat. Praeterea in hoc cantico summa arte constructo etiam breves nonnumquam pari modo aut purae aut productae sunt, cf. I, 2, 4, 5. II, 1, 4, 5. III, 1, 2, 3; 4, 5. IV, 1, 2. Finem facit interiectio mera forma a addita.

Hipp. 811. Facile etiam chori cantiuncula soluta inde a v. 811 perspicitur. Initium facit iterum dochmii forma a ter iterata, quos versus senarius sequitur, in medio posuit poeta duos dochmios formae b. Finem faciunt:

a b
c (⏑ ⏖ ⏑ –)
a b

Hipp. 817. Quod chori canticum Thesei monodia sequitur, quae plane solutorum carminum ratione constructa est et prope accedit ad eam partem, quam primam tractavimus (v. 571 sqq.). Wilamowitzius recte in v. 830 verba *αἰαῖ αἰαῖ* delevit, Weilius *δὲ* transposuit: *πρόσωθέν ποθεν' δ'* (libri *πρόσωθεν δέ ποθεν*). Ceteroquin stropham sanam esse puto. Gravibus autem corruptelis laborat antistr.:

τὸ κατὰ γᾶς θέλω, τὸ κατὰ γᾶς κνέφας
μετοικεῖν σκότῳ θανὼν ὁ τλάμων,
τῆς σῆς στερηθεὶς φιλτάτης ὁμιλίας.
ἀπώλεσας γὰρ μᾶλλον ἢ κατέφθισο.
τίνα κλύω τύχαν θανάσιμον; πόθεν,[1])
γύναι, σὰν ἔβα . . . [2]) *καρδίαν;*
εἴποι τις ἂν τὸ πραχθέν, ἢ μάτην ὄχλον
στέγει τύραννον δῶμα προσπόλων ἐμῶν;
ὤμοι [μοι] . . . . [3]) *σέθεν*

---

[1]) Sic facile sententia corrupta restituitur atque miror, quod editores eam emendandi viam nondum ingressi sunt. Wilamowitzii coniectura: *τίνα κλύω τύχαν; πόθεν θανάσιμος* et verborum fluctus retardatur neque strophae responsio restituitur.

[2]) *τάλαινα* (ante *ἔβα*) interpol. Lacuna quomodo suppleatur, incertum est.

[3]) Weckl. recte fere coniecit: *ὤμοι ἐγὼ τάλας, ὤμοι ἐγὼ σέθεν*, quamquam omnes eae coniecturae admodum incertae sunt.

μέλεος, οἷον εἶδον ἄλγος δόμων,
οὐ τλητὸν οὐδὲ ῥητόν. ἀλλ' ἀπωλόμην·
ἔρημος οἶκος, καὶ τέκν' ὀρφανεύεται.
ἔλιπες, ἔλιπες, ὦ φίλα
γυναικῶν ἀρίστα θ' ὁπόσας ὁρᾷ
πέμφιξ[1]*) ἁλίου*
τε καὶ νυκτὸς ἀστερωπὸν σέλας.

Metra cum respiciamus, quattuor disiungimus periodos dochmiacas quae continentur binis trim. iamb. (v. supra). Quaterni singularum periodorum dochmii has deinceps habent formas:

817.	I.	b b
		a a
821.	II.	b b
		a b
826.	III.	b b b
		a
830.	IV.	2 iamb.
		b a b a (b) b

Hipp. 866. Iterum breve chori canticum iam extat inde a. v. 866. Primus versus uno iambico metro a senariorum aequabili fluxu traducit ad dochmios excitatos,[2]) qui hoc modo decurrunt:

	4a
	2b
869.	a
	3b.

Singuli versus syllabatim iidem sunt, nulla syllaba brevis producta est praeter interiectionem in v. 870.

Hipp. 882. In omni hac fabulae parte membra lyrica paucos versus continentia usque occurrunt, quae similibus com-

[1]) Enger egregie em. Nam facillime fieri potuit, ut verbum vulgatum a librario poneretur seu potius ab interprete adscriberetur pro inusitato. (Cf. Soph. frgm. 164.)

[2]) Nisi aut in initio una syllaba excidit (Weil: *φεῦ φεῦ· ⟨ὡς⟩ τόδ' αὖ* et al. sim.) aut in exitu duae, ut plenus efficiatur trim. iamb. (Ge. Schmidt: ⟨*δόμων*⟩).

posita sunt dochmiis. Sic iterum Theseus cantat hos versus a v. 882:

a a
b b[1]) (altera longa sol.)
a

Antecedunt quattuor versus, qui a reliquis Eur. canticis mirum in modum recedunt. Tres sunt trim. iamb. lyricorum ratione conformati, qui nullo alio membro disiunguntur, in fine dochmio terminantur. Respondent igitur hoc modo:

877. ⏑—⏑—|— ⏑ ⏑ — |⏑—⏑—
⏑—⏑—|⏑⏖⏑⏖|⏑—⏑—
—⏑—|⏑ — ⏑ — |⏑—⏑—,

optime quidem, neque tamen ex usitata ratione.

Hipp. 362. Inter cantica soluta etiam id choricum habeo, quod a v. 362 incipit. Ea quidem re ab aliis differt, quod post trecentos versus altera sequitur stropha, quae plane eodem modo conformata est. Sed nemo, qui audit, aut metra aut musicam per hos 300 versus, inter quos etiam alia cantica sunt, alii modi musici intercedebant, memoria tenere potuit. Quare siquidem carmen conscribere, non metra consuere voluit poeta, singulas strophas ut cantica soluta construi oportebat.

Stropham escribam, cum nonnulli librariorum errores pertinaci animo retineantur:

ἄιες ὤ,
ἔκλυες ὤ
ἀνήκουστα τᾶς τυράννου πάθη[2])
μέλεα θρευμένας;[2])
ὀλοίμαν ἔγω γε πρὶν σὰν ⟨ἄταν⟩
κατανύσαι[3]) φρενῶν.

---

[1]) Traditur ὀλοόν bis positum. Quare dubito, an lacuna statuenda sit.

[2]) Cf. antistr. Sin minus sic scripsit poeta, certe non aliter pronuntiavit verba: πάθεα, θρεομένας.

[3]) Sic schol. et unus lib. Par., quos, cum reliquorum codd. lectio aperte corrupta sit, sequi debemus; praesertim cum scholiastae inter-

ἰώ μοι, φεῦ φεῦ.
ὦ τάλαινα τῶνδ' ἀλγέων.
ὦ πόνοι τρέφοντες βροτούς.
ὄλωλας, ἐξέφηνας ἐς φάος κακά.
τίς σε χρόνος μένει ὅδε πανάμερος;[1]
τελευτάσεταί τι καινὸν δόμοις.
ἄσημα δ' οὐκέτ' ἐστὶν οἷ φθίνεις[2] *τύχα*
Κύπριδος ὦ τάλαι-
να παῖ Κρησία.

Antistrophus sana est (v. 670 a Heathio ex schol. em.). Iam videamus, utrum recte statuerimus duas strophas adeo remotas ex canticorum solutorum ratione oportere conformatas esse necne. Post prima verba, quae duos creticos eodem modo constructos conficiunt:

⏖⏑–|⏖⏑–

tres disiungam periodos:

I. ⏑– – ⏑ – b b
⏑– – ⏑ –
⏑⏖ – ⏑– a
⏑– – ⏑ – b b
⏑– – ⏓ –
⏑⏖ – ⏑– a b
⏑ – – – –
II. –⏑–|⏑––⏑–
–⏑–|⏑––⏑–
III. trim.

---

pretatio: *τό γὰρ κατανύσαι ἀντὶ τοῦ πληρῶσαι* optime ad sensum quadret, dummodo eum recte suppleamus. Deest enim notio insaniae, morbi: *νόσος*, *πλάνος* (Vitelli), *ἄτα* (ut ipse conieci), quod eodem modo quo *νόσος* facile excidere potuit, cum verbum *σὰν* anteced. in easdem litteras caderet. Libri lacunam suppletam habent verbo *φιλ(ι)αν*.

[1]) Libri: *τίς σε παναμέριος ὅδε χρόνος μένει.* Etsi recte emendasse me non spondeo, tamen sic facile versus idem fit qui antistr., facilius quam ceteris coniecturis.

[2]) *οἷ* optime retinetur. *φθίνεις* ex vocativo, qui sequitur, necessarium videtur.

⏑ ⏑⏑ – ⏑ –
⏑ ⏑⏑ – ⏓ – a a
370. ⏑ – – ⏑ – b b
⏑ – – ⏑ –

trim.

⏑ ⏑⏑ – ⏑ –
⏑ – – ⏑ – a b (= fin. I.)

Brevis igitur media periodus simpliciter conformata circumdatur duabus longioribus, quae paribus terminantur versibus et in se quaeque accuratissimam habent aequitatem.

Andr. 825. Miram componendi rationem habet Hermionae canticum in Andr. v. 825 sqq.

Verba haec sunt praeter nutricis trimetros:

ἰώ μοί μοι·
σπάραγμα κόμας ὀνύχων
τε δάι' ἀμύγματα θήσομαι.
αἰαῖ αἰαῖ·
830. *ἔρρ' αἰθέριον πλοκάμων*
ἐμῶν ἄπο, λεπτόμιτον φάρος.
τί δέ με δεῖ στέρνα
καλύπτειν πέπλοις
δῆλα καὶ ἀμφιφανῆ καὶ ἄκρυπτα
835. *δεδράκαμεν πόσιν.*
κατὰ μὲν οὖν στένω
[1]*[δαΐας] τόλμας, ἃν ἔρεξ'*
ἁ κατάρατος ἐγὼ κατάρατος
[2]. . . . . *ἀνθρώποις.*
841. *τί μοι ξίφος ἐκ χερὸς ἠγρεύσω;*
ἀπόδος, ὦ φίλ⟨α⟩,
[3]. . . *ἵν' ἀνταίαν*

---

[1] *δαΐας* secludendum videtur. V. infra.

[2] Lacuna metro indicatur.

[3] Lacuna in libris iterato verbo *ἀπόδος* suppleta, sed metrum omnino nullum est. Quae videantur excidisse, numeris indicatur. Sed cum ipsos numeros velim ostendere, non audeo ea una causa quicquam ut certum proferre, Elmsleyi coniectura:

ἱρείσω πλαγάν·
τί με βρόχων εἴργεις;[1]
846. οἴμοι πότμου.
ποῦ μοι πυρὸς φίλα φλόξ;
πῶς δ᾽ ἐς πέτρας ἀερθῶ,
ἢ κατὰ πόντον ἢ καθ᾽ ὕλαν ὀρέων,
850. ἵνα θανοῦσα νερτέροισιν μέλω;
852. ἔλιπες, ἔλιπες, ὦ
πάτερ ἐπακτίαν
855. [2][ὡσεὶ] μ᾽ ὅλκαδ᾽ ἔρημον οὖσαν ἐναλίου[3] κώπας.
[4]ὀλεῖ μ᾽ ὀλεῖ με· τᾷδ᾽
οὐκέτ᾽ ἐνοικήσω
νυμφιδίῳ στέγᾳ,
τίνος ἄγαλμα[5] θεῶν ἱκέτις ὁρμαθῶ;
860. ἢ δούλα δούλας γόνασι προσπέσω;
Φθιάδος ἐκ γᾶς ⟨εἴθε γενοίμαν⟩[6]

ἀπόδος, ὦ φίλα,
ἀπόδος ἀνταίαν κτλ.

etsi metrum quoddam restituit, vix recta est, cum illud ἵν᾽ optimum sit. Quam tamen is retineat, qui optat, ut verba et metrum aliquo modo decurrant.

1) Trim., quem non exscripsi, chori est, etsi scholiastae auctoritas (ἄμεινον τῆς τροφοῦ τὸ πρόσωπον) aliquid valet. Facilius autem nutricis nota ex eis, quae antec., falso hic irrepere potuit quam chori. Praeterea nutrix singulos habet versus; chorus autem in hac parte saepius personarum verba interrumpit.

2) Libri exhibent: ὡσεὶ μονάδ᾽ ἔρημον.. Verbum ὡσεὶ ante μονάδ᾽ positum ineptum est, praeterea ἐπακτίαν substantivo aliquo eget, quo referatur. Quare ingeniose proposuit Jacobs μ᾽ ὅλκαδ᾽. Metrum etiam sic nondum recte fluere et ὡσεὶ interpolatum esse Weckl. cognovit, neque equidem dubito, quin locus iam sanatus sit.

3) Sic libri. Quae per se bene stant et legitimum efficiunt metrum, de quo iam disputavimus (v. supra v. 835). Tamen cum sit coniectura facillima, nescio an Seidl. recte ἐνάλου scripserit (cf. adn. 4).

4) Interpolationem iam corrector cod. Laur. indicavit, cum verba δηλαδὴ πόσις uncis includeret, quae addita sunt, ut subiectum subaudiendum ostenderetur: „scil. maritus." In universum Seidl. v. emendavit, ego autem illud ὀλεῖ μ᾽ ὀλεῖ με τᾷδ᾽ retinui. Qui hoc loco alterum με deleat, is eitam in v. antec. Seidlerum secutus ἐνάλου scribat.

5) Libri ἀγαλμάτων. Corr. Jacobs.

6) Lacuna aperta est neque tollitur Seidleri coniectura, qui ἀερθείην

κυανόπτερος ὄρνις εἴθ' εἴην
ἢ πευκᾶεν σκάφος ἢ ⟨οἷα⟩[1])
διὰ κυανέας ἐπέρασ'[2]) ἀκτὰς
πρωτόπλοος πλάτα.

Quos versus strophicos fere esse apparet neque si quis stropharum notas praefigat, reprehendam, dummodo concedat nomina ea esse, nomina, quae ad ipsam rem vix pertinent. Nonnulla semper restant, quae similia, non paria sunt, atque nefas est ea in antistrophicam redigi rationem. Praeterea si partes tam breves confestim iteratas strophas vocamus, quidni etiam singulos versus continuatos? Quare quamvis similis sit alia pars alii, non strophas habemus, sed monodiam „astrophica“ ratione conformatam, quae vix alia est quam strophica, sed similis, eadem fere. Versibus, i. e. membris similibus carmen fit.

Primos Hermionae versus pares esse apertum est, de ipsis autem metris dubitari potest. Weckleinius falso versus sic divisit:

σπάραγμα κόμας ὀνύχων τε δάι' ἀ-
μύγματα θήσομαι,

et alterum versum certe ut dochmium recitari vult. Idem autem eosdem versus in Troad. v. 257 sic diremit:

κλῇδας καὶ ἀπὸ χροὸς
ἐνδύτων στεφέων ἱεροὺς στόλμους,

denique in Or. v. 1256 sic:

σταθεὶς ἐπὶ φοίνιον αἷμα
πήματα πήμασιν ἐξεύρῃ,

item Herc. v. 1029:

---

pro εἴθ' εἴην scripsit. Anapaesticum, non dochmiacum esse versum, si minus demonstrari potest, at certe veri simile est. Quare recte fere mihi videor supplevisse, quae iam desiderantur.

[1]) Pronomen relativum desideramus: „aut .... aut ⟨qualis⟩ ...“ Itaque οἷα seu tale quid puto excidisse, quod post illud ἢ antec. facillime potuit fieri.

[2]) Libri exhibent ἐπέρασεν. Corrector codicis L rectum videtur invenisse. Certe anapaesti hoc loco non possunt perturbari.

ἴδεσθε, διάνδιχα κλῇθρα
κλίνεται ὑφιπύλων δόμων.

Ex Troad. v. 257 apparet totum versum unum esse, tamen, si quis eum vult dirimere, certe dirimendus est:

⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ –
⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏓ –

Quare loco, de quo disputamus, nondum dochmii extant, sed fere enhoplii bini in fine iambo (spondeo) aucti (cf. Wil. Herc. II², 218). Figura haec est:

⏑ – – –
⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ –
⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ –
trim.,

quae statim iteratur inde a v. 829.

In eis, quae sq., facile iterum duae periodi simillimae disiunguntur:

I. – ⏑⏑ – – ⏓
⏑ – – ⏑ –
– ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑
⏑ – ⏑ – ⏑ –
trim.

II. ⏑ ⏑⏑ – ⏑ –
– – – ⏑ –
– ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑
.... – – –
trim.

Deinde haec sequuntur:

841. I. ⏑ – ⏑ –
– ⏑⏑ – – –
– ⏑⏑ – ⏑ –
? (⏑ – – ⏑ –)
(⏑ ⏑) ⏑ – – –
⏑ – – – –
⏑ ⏑⏑ – – –
trim.

II. – – ⏑ –
– –⏑–|⏑––
– –⏑–|⏑––
–⏑⏑–⏑–
⏑ – –⏑–
850. ⏑⏑⏑–⏑–
⏑ – –⏑–
2 trim.

Liberior igitur haec compositio est, tamen admodum accurata. Utraque periodus cum incipiat ab uno metro iambico, aliquo modo cohaerere alteram cum altera demonstratur, ceterum singulae tractandae sint. In priore duo versus quos littera a significavimus, sequuntur, deinde lacuna impedimur, quominus certe rem perspiciamus. Pectoris notionem desideramus, i. e. non duas syllabas, sed totum versum; quem talem fuisse, qualem supra notavi, et numeris et altera periodo indicari mihi videtur. Quae incerta esse concedo. Figura haec est:

a a
a b a.

In altera periodo metrum variavit poeta interposito pari versuum iambicorum. Deinde:

a b
a b.

Totius cantici epodus, ut ita dicam, si Seidleri sequimur coniecturas, (v. 855 sq.) magna aequabilitate ad aures accedit. Novem habemus dochmios formae a ante ultimum interposito membro b, initium autem facit forma: ⏑⏑⏑⏑⏑⏑–. Ego paullo magis variatam fuisse censeo periodum, ita ut inde a v. 855[b] duo membra huius formae inserta fuerint:

⏑⏑⏑⏑–––
⏑ – ⏑–⏑–

Finem cantici haec puto fecisse:

861. – ⏑⏑ – – – ⏑⏑––
⏑⏑ – ⏑⏑ – – ––
– – – – ⏑⏑ – –
⏑⏑ – ⏑⏑ – ⏑⏑ – ––
865. – ⏑⏑ – ⏑ –

In Hec. tria sunt soluta cantica dochmiaca.

Hec. 684.

ΕΚ. ὦ τέκνον, τέκνον
αἰαῖ, κατάρχομαι νόμον
βακχεῖον, ἐξ ἀλάστορος
ἀρτιμαθὴς κακῶν.[1])
ΘΕ. ἔγνως γὰρ ἄτην παιδός, ὦ δύστηνε, σύ;
ΕΚ. ἄπιστ' ἄπιστα, καινὰ καινὰ δέρκομαι.
ἕτερα δ' ἀφ' ἑτέρων κακὰ κακῶν κυρεῖ.
οὐδέποτ' ἀστένακτος ἀδάκρυτος[2]) ἁ-
μέρα μ' ἐπισχήσει.[3])
ΧΟ. [4])δεῖν' ὦ τάλαινα, δεινὰ πάσχομεν κακά.
ΕΚ. ὦ τέκνον τέκνον, ταλαίνας ματρός,
τίνι μόρῳ θνῄσκεις,
τίνι πότμῳ κεῖσαι
πρὸς τίνος ἀνθρώπων;
ΘΕ. οὐκ οἶδ'. ἐπ' ἀκταῖς νιν κυρῶ θαλασσίοις.
ΕΚ. ἔκβλητον, ἢ πέσημα φοινίου δορός,[5])
ἐν ψαμάθῳ λευρᾷ;
ΘΕ. πόντου νιν ἐξήνεγκε πελάγιος κλύδων.
ΕΚ. ὤμοι, αἰαῖ, ἔμαθον
ἐνύπνιον ὀμμάτων
ἐμῶν ὄψιν
[οὔ με παρέβα φάσμα μελανόπτε-
ρον]
ἅν[6])

---

[1]) Retineo codd. lectionem, etsi dicendi rationem σόλοικον esse concedo. Coniecturae autem prorsus incertae sunt.

[2]) Libri ἀδάκρυτος ἀστένακτος. Bothe transmutavit verba. Sic miro modo compluries in ea fabula librarios verborum similium ordinem perturbasse infra videbimus ad Polymestoris monod.

[3]) Sic libri. Facilis est Bothii coniectura: (ἁ)μέρα 'πισχήσει, neque tamen necessaria.

[4]) In personae nota libri inter se discedunt, cf. p. 61 adn. 1.

[5]) Sic omnes fere codd. recte. V. infra.

[6]) Multas praebuerunt ista verba difficultates viris doctis, cum et extra metrum posita sint et verborum fluxum excitatum durum in modum retardent. Sed omnia aperta mihi videntur, cum conferamus v. 76:

[εἶδον] γὰρ φοβερὰν [ὄψιν ἔμαθον] ἐδάην,

706. ἐσεῖδον [ἀμφί σ'] . . . [1])
ὦ τέκνον, οὐκέτ' ὄντα Διὸς ἐν φάει.
ΧΟ. τίς γάρ νιν ἔκτειν'; οἶσθ' ὀνειρόφρων
φράσαι;
ΕΚ. ἐμὸς ἐμὸς ξένος, Θρήκιος ἱππότας,
ἵν' ὁ γέρων πατὴρ ἔθετό νιν κρύψας.
ΧΟ. οἴμοι, τί λέξεις; χρυσὸν ὡς ἔχοι κτανών;
ΕΚ. ἄρρητ' ἀνωνόμαστα, θαυμάτων πέρα,
οὐχ ὅσι' οὐδ' ἀνεκτά. ποῦ δίκα ξένων; [2])
ὦ κατάρατ' ἀνδρῶν, ὡς διεμοιράσω
χρόα, σιδαρέῳ τεμὼν φασγάνῳ
μέλεα τοῦδε παιδὸς οὐδ' ᾤκτίσω.

Prooemium ipsius cantici e quattuor constat versibus:

— — — ⏑ —
685. — — ⏑ — | ⏑ — ⏑ —
— — ⏑ — | ⏑ — ⏑ —
— ⏑⏑ — ⏑ —

Deinde periodus sequitur, quae iam in metrorum numero miram habet aequabilitatem:

2 trim.
690. 5 δ (= dochm.)
trim.
694. 5 δ
2 trim.
700. δ

---

ubi apparet ex loco, de quo disputamus, verba εἶδον (706) et ὄψιν ἔμαθον (705) illata esse. Videmus igitur interpretem aliquem utrumque locum comparasse. Quid veri similius est quam hic quoque verba οὔ με παρέβα φάσμα μελανόπτερον ex interpretamento aliquo inserta esse? De verbo μελανόπτερον v. v. 71. Quare certe puto ista verba plane delenda esse, et dochm. esse ἐμῶν ὄψιν ἂν . . .

[1]) ἀμφί σ' ineptum est, cum somnii visum ipse filius mortuus fuerit. Iam videmus etiam hunc versum merum fuisse dochmium:
⏑ — — (⏑ —) (νυκτός seu tale quid).

[2]) Integra est librorum lectio, cum metrum sit integrum. Quod cum ignoravissent viri docti, ingentes protulerunt coniecturas, quae minime necessariae sunt.

In priore parte dochmiaca dochmii formam a praebent, in altera hanc:

b b
a a a,

(syllabatim fere respondent singula metra).

Etiam altera periodus simili modo composita est:

702.	trim.	
	4 δ	
	2 trim.	(8 δ)
710.	4 δ	
	2 trim.	
715.	8 δ	

Singula membra dochmiaca haec sunt:

703.	I.	b
		a a
710.	II.	4 a
715.	III.	a c a
		a a
		b a b.

Hec. 1056. Polymestoris monodiae primam partem, cum clara videatur esse, necessarium non puto me exscribere. Bina verba transposita sunt a librariis (cf. p. 65 adn. 2) tribus locis, quorum duo in ea re consentiunt, quod alterum ex duobus verbis paribus, quae alio disiuncta erant, ad alterum admotum est: in v. 1064 libri: *τάλαιναι τάλαιναι κόραι,* Seidl. et Herm. recte: *τάλ. κόρ. τάλ.,* in v. 1068 libri *ἀκέσσαιο ἀκέσσαιο τυφλόν,* Weil. em. *ἀκ. τυφ. ἀκ.* — Praeterea Seidl. recte. transposuit in v. 1073 *τιθέμενος θηρῶν* (libri *θηρῶν τιθέμενος*).

Praeter hos tres locos codd. scriptura ubique mihi videtur retineri posse. Iam videamus numeros. Nam numeri etiam hic extant, quamvis sit excitata monodia, quamvis tragica. Permiscentur furor, dolor, querimoniae, permiscentur sensus, cogitationes, inanes exclamationes, permiscentur metra — numeri non pereunt ut in magni poetae opere.

Versus usque ad v. 1064 hoc modo compositi sunt. Ter terna occurrunt membra, ab eodem dochmio incipiunt, eodem

terminantur alia dochmii formae interposita. Quae et interrumpuntur ante ultimum et finiuntur duobus membris, quae ex eodem dochm. bis posito constant. Figura igitur, si pristinas retinemus notas, haec est:

a b a
a c a
1060. b b
a d a
b b.

Deinde post tres anapaesticas dipodias (1065) alterius periodi idem dochm. et initium et finem facit. Medii versus rursus pares sunt neque usitati, cum hanc habeant formam:

⏓ — — ⏓ ⏑⏑⏑,

ut figura sit

1067. a
d d d
a

Tum post sex metra anapaestica (1070) sequuntur: b a a b finita pleno dochmio:

1075. ⏑ — ⏑ — ⏑ —

(libri *ἰὼ*, quod retinendum videtur), cui idem respondet post alios quattuor anapaestos (rursus librorum retineo lectionem: *σφακτάν*).

Deinde:

b b
1080. cret.
2 an.
4 cret.
2 an.
plen. dochm.
a

Quae periodus aliquo modo liberius composita primae partis finem facit.

Alteram partem exscribam:

αἰαῖ, ἰὼ Θρῄκης
λογχοφόρον ἔνοπλον εὔιππον Ἀ-

ρει κάτοχον γένος.
ἰὼ Ἀχαιοί, ἰὼ Ἀτρεῖδαι.
βοὰν βοὰν ἀυτῶ, βοάν·
[1]*ὢ ἴτε, μόλετε πρὸς θεῶν.*
κλύει τις ἢ οὐδεὶς ἀρκέσει; τί μέλλετε;
γυναῖκες ὤλεσάν με,[2] ⟨*φεῦ*⟩
γυναῖκες αἰχμαλωτίδες.
δεινὰ [δεινὰ][3] *πεπόνθαμεν.*
ὤμοι ἐμᾶς λώβας.
ποῖ τράπωμαι, ποῖ πορευθῶ;
[4]*[αἰθέρ'] ἀμπτάμενος οὐράνιον*
[ὑψιπετὲς] ἐς μέλαθρον, Ὠρίων
ἢ Σείριος ἔνθα πυρὸς φλογέας ἀφίη-
σιν ὄσσων αὐγάς, ἢ τὸν ἐς Ἀΐδα
μελάγχρωτα πορθμὸν ᾄξω τάλας;

Haud tam simplex haec periodus est quam prior:

⏓ ⏑⏑ – – –
– ⏑⏑ ⏑ ⏑⏑ | ⏑ – – ⏑ –
– ⏑⏑ – ⏑ –
⏑⏑ ⏑ – – | ⏑⏑ ⏑ – –
⏑ – – ⏑ – – | ⏑ – – ⏑ – –
⏑⏑ ⏑ ⏑⏑ – | – ⏑ –

trim. iamb.

---

[1]) **Libri** *ABL* *ὦ* (*ὤ*), **plane om.** *E***a, unus** *G* *ἰώ*. **De metro v. infra.**

[2]) **Claudicare cum mihi videatur sermo, illud** *φεῦ* **addidi. Concedo autem me sensu, non cogitatione commotum sic scripsisse. Neque vero ad metra neque ad numeros quicquam refert.**

[3]) **Alterum** *δεινά* **del. Bothe recte, etsi facile etiam sic videtur progredi metrum:** ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ –
– ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ –

[4]) *αἰθέρα* **del. Herm. Iam scholia:** *ἔν τισι τὸ αἰθέρα οὐ φέρεται.* **— Praeterea ipse** *ὑψιπετές* (*ης L*) **ut interpolatum exstinxi. Nam quo referatur? Cum verbo** *μέλαθρον* **coniungi non potest. An cum** *ἀμπτάμενος*? **Sed utrumque nullo modo fertur, cum durissima sit tautologia. Quare** *ὑψιπέτης* **ex interpretamento ad verbum** *ἀμπτάμενος* **adscripto falso in ipsum canticum illatum est.**

⏑ – ⏑ – ⏑ ⏑
⏑ – ⏑ – : ⏑ – ⏑ –
– ⏑⏑ ⏑ –
– ⏑⏑ – – –
– ⏑ – – | – ⏑ –
– ⏑⏑ ⏑⏑
– – ⏑⏑ ⏑⏑ ⏑⏑ – ⏑⏑ –
⏑ – – –
⏑⏑⏑ – ⏑ –
⏑ – – ⏑ –
⏑ – – ⏑ –

Optimam apparet esse responsionem, contortam tamen, haud facilem.

Herc. 875. Herculis fabula, ad quam iam transimus, ut Hippolyti abundat canticis dochmiacis. Chori canticum est inde a v. 875, quod exorditur:

ὀτοτοτοτοτοτοῖ[1]) *στέναξον· ἀποκείρεται*
σὸν ἄνθος πόλεως, ὁ Διὸς ἔκγονος,
μέλεος Ἑλλάς, ἃ τὸν εὐεργέταν
ἀποβαλεῖς, ὀλεῖς μανιάσιν λύσσαις[2])
χορευθέντ' ἐναύλοις.

In eis, quae sequ., imprimis in v. 889 Wilamowitzii sequor egregiam editionem. Cum qua discrepo in una brevi periodo inde v. 896:

---

[1]) Non ignoro una seu compluribus syllabis *το* iteratis seu deletis quodvis metrum statui posse. Sed optime Wil. (Herc. II, p. 191) dixit his in rebus codd. auctoritatem quamvis incertam sequi nos oportere, si similis metri nobis sunt exempla. Cf. Bacch. 988, ubi hoc modo versus dirimendi sunt:

τίς ἄρα νιν ἔτεκεν; ⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑ ⏑ ⏓
οὐ γὰρ ἐξ αἵματος – ⏑ – | – ⏑ –
γυναικῶν ἔφυ. ⏑ – – ⏑ –

Or. 317 = 333. Hipp. 362 = 669. Hec. 1081.

[2]) Herm. sequor coniecturam. Libri: *μανίαισιν λύσσας*. Dochmii duplici anacrusi apud Euripidem non exstant. Versus qui eam speciem praebent, aut pleni dochmii sunt: ⏑ ⏓⏑ ⏑ – ⏑ – (non ⏑ ⏑ ⏓⏑ – ⏑ –) aut iambi ad dochmiorum similitudinem facti (brevibus suppressis). V. infra de dochm.

A. *φυγῇ, τέκν' ἐξορμᾶτε.*
Ch. *δάιον τόδε*
[δάιον][1]) *μέλος ἐπαυλεῖται.*
[2])*κυναγ[ετ]εῖ [τε] τέκνων*
διωγμὸν . . . [3])
οὔποτ' ἄκραντα δόμοισιν Λύσσα βακχεύσει. [4])

Haud facilis est canticum perspectu. Permulta metra adhibita sunt, libera est compositio. Tamen haec aperta sunt:

875. I. ⏕⏑–|–⏑–
a b
a b
a a
⏑ ––|⏑––

880. II. trim. iamb.
–⏑⏑–⏑–⏑
–⏑⏑–⏑––
– –––|⏑⏑–––
⏑⏑–––|⏑⏑–––|⏑––

885. III. a a a
b
Amph. b?

---

[1]) Alterum *δάιον* delevi.

[2]) Illud *τε*, quod Hermann primus delevit, ex litteris *ετ* ad inusitatius *κυναγεῖ* adscriptis ortum esse puto.

[3]) Nudum, ieiunum est illud *διωγμόν*. Dicere potuit poeta:

κυναγεῖ τέκνα,

sed cum *διωγμόν* adderet, adiectivo aliquo opus est, quod librariorum vitiis excidit, ut *δεινόν* seu tale quid.

[4]) Versus aut ut unus recitandus est dactylicus aut corruptus. Claudicat, ubi ultimas syllabas disiungimus ut dochmium:

Λύσσα βακχεύσει.

Sed concedo verisimile esse eum omnino dochmiacum fuisse. Quae si ita sunt, nonnulla corrupta sunt. Fieri potest ut haec fere fuerint:

οὔποτ' ἄκραντα δ' ἐν
δόμοισιν Λύσσα
βακχεύσει ⏑–.

⎧ ⏑ – ⏑ – . ⏑ – ⏑
⎩ ⏑ – ⏑ – ⁞ ⏑ – ⏑ –

– ⏖ – ⏑ –
– ⏖ – – –

– ⏑ – – ⁞ – ⏑ – –
– ⏑ ⏖ ⁞ – ⏑ ⏖

- - ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ –

⏑ – – –
⏑ ⏖ – ⏑ –
⏑ – - ⏑ –
⏑ – – ⏑ –

Optimam apparet esse responsionem, contortam tamen, haud facilem.

Herc. 875. Herculis fabula, ad quam iam transimus, ut Hippolyti abundat canticis dochmiacis. Chori canticum est inde a v. 875, quod exorditur:

ὀτοτοτοτοτοῖ[1]) *στέναξον· ἀποκείρεται*
σὸν ἄνθος πόλεως, ὁ Διὸς ἔκγονος,
μέλεος Ἑλλάς, ἃ τὸν εὐεργέταν
ἀποβαλεῖς, ὀλεῖς μανιάσιν λύσσαις[2])
χορευθέντ' ἐναύλοις.

In eis, quae sequ., imprimis in v. 889 Wilamowitzii sequor egregiam editionem. Cum qua discrepo in una brevi periodo inde v. 896:

---

[1]) Non ignoro una seu compluribus syllabis *το* iteratis seu deletis quodvis metrum statui posse. Sed optime Wil. (Herc. II, p. 191) dixit his in rebus codd. auctoritatem quamvis incertam sequi nos oportere, si similis metri nobis sunt exempla. Cf. Bacch. 988, ubi hoc modo versus dirimendi sunt:

τίς ἄρα νιν ἔτεκεν;	⏑ ⏖ ⏖ ⏑ ⏓
οὐ γὰρ ἐξ αἵματος	– ⏑ – | – ⏑ –
γυναικῶν ἔφυ.	⏑ – – ⏑ –

Or. 317 = 333. Hipp. 362 = 669. Hec. 1081.

[2]) Herm. sequor conieturam. Libri: *μανίαισιν Λύσσας*. Dochmii duplici anacrusi apud Euripidem non exstant. Versus qui eam speciem praebent, aut pleni dochmii sunt: ⏑ ⏓⏑ ⏑ – ⏑ – (non ⏑ ⏑ ⏓⏑ – ⏑ –) aut iambi ad dochmiorum similitudinem facti (brevibus suppressis). V. infra de dochm.

A. *φυγῇ, τέκν' ἐξορμᾶτε.*
Ch. *δάιον τόδε*
[δάιον][1]) *μέλος ἐπαυλεῖται.*
[2])*κυναγ[ετ]εῖ [τε] τέκνων*
διωγμὸν . . . [3])
οὔποτ' ἄκραντα δόμοισιν Λύσσα βακχεύσει.[4])

Haud facilis est canticum perspectu. Permulta metra adhibita sunt, libera est compositio. Tamen haec aperta sunt:

875. I. ⏑⏑⏑ – | – ⏑ –
a b
a b
a a
⏑ – – | ⏑ – –

880. II. trim. iamb.
– ⏑ ⏑ – ⏑ – ⏑
– ⏑ ⏑ – ⏑ – –
– – – – | ⏑ ⏑ – – –
⏑ ⏑ – – – | ⏑ ⏑ – – – | ⏑ – –

885. III. a a a
b
Amph. b?

---

[1]) Alterum *δάιον* delevi.

[2]) Illud *τε*, quod Hermann primus delevit, ex litteris *ετ* ad inusitatius *κυναγεῖ* adscriptis ortum esse puto.

[3]) Nudum, ieiunum est illud *διωγμόν*. Dicere potuit poeta:

κυναγεῖ τέκνα,

sed cum *διωγμόν* adderet, adiectivo aliquo opus est, quod librariorum vitiis excidit, ut *δεινόν* seu tale quid.

[4]) Versus aut ut unus recitandus est dactylicus aut corruptus. Claudicat, ubi ultimas syllabas disiungimus ut dochmium:

Λύσσα βακχεύσει.

Sed concedo verisimile esse eum omnino dochmiacum fuisse. Quae si ita sunt, nonnulla corrupta sunt. Fieri potest ut haec fere fuerint:

οὔποτ' ἄκραντα δ' ἐν
δόμοισιν Λύσσα
βακχεύσει ⏑ –.

IV. ⏑ – – | ⏑ – ⏑⏑
a a
b
⏑ – ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑
V. ⏑ – ⏑ – | ⏑ – ⏑ – | ⏑ – ⏑ – | ⏑ – ⏑ –
– ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – –
⏑ – ⏑ – | ⏑ – ⏑ – | ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ –
⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – –
VI. trim. iamb.
a
b b
– ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ | – – – – | – – – (aut a / b b)
VII. ⏑ – ⏑ –
b
4 a

Herc. 1015. Chori canticum inde a v. 1015 a Wil. in universum recte restitutum est, praesertim in v. 1020 sq. primus viam emendandi cognovit (II, 222). In v. 1019 necessario, ut mihi videtur, ἐν (Ἑλλάδι) addidi. In v. 1023 maior videtur esse corruptela neque ego quicquam diiudicare audeo. Versus, quos Wil. effecit, durissimi sunt. —

Duos dochmios (formae a) quattuor sequuntur metra anapaestica, deinde quattuor dochmii, quorum tres omnes longas solutas habent, ultimus formam a repetit, ut prima periodus sit quasi rotunda. De altera nihil dicere possumus quam a tribus iisdem dochmiis incipere, reliqua corrupta sunt. Tertia periodus e meris constat dochmiis, e quibus unus formam b habet, reliqui formam a, primus praeterea ultimam longam solutam.

Quae sequuntur periodi, syllabatim fere respondent:

– –
⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ –
⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ –
– –
⏑ – ⏑ ⏑ ⏑⏑ ⏑ ⏑ –
⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – – –

trim. iamb.

a a
⏑– ⏑ – ⏑ –⏑
–⏑⏑–⏑⏑–⏑–
⏑–⏑⏑–⏑⏑––

Duo membra, quae in initio iterata sunt, etiam in fine traiecta repetuntur.

Herc. 1042. Quae sequuntur, non exscribam; ea verba necesse est sequamur, quae Wil. optime restituit:

I. b b
a a
b
II. a b
a b
III. ⏑–⏑– | ⏑–⏑–
⏑–⏑– | ⏑–⏑–
⏑–⏑⏑––
⏑–⏑⏑––
⏑–⏑–

Quorum versuum qui sit concentus, confestim intellegitur. Quae sequ., multo difficiliora et vix certa ratione respondent. Si interiectionem seiungimus a ceteris versibus, haec eveniunt:

– –
⏑ ⏑⏑ ⏑⏑ – –
⏑ ⏑⏑ – ⏑ ⏑⏑
⏑ ⏑⏑ – – –

Sin minus, haec:

– – ⏑⏑ ⏑ ⏑⏑
– – ⏑⏑ ⏑ –
– ⏑⏑ ⏑⏑ ⏑ – | – –

In prima figura vv. primam longam solutam communem habent, in altera alteram, plura non dicam. Etiam Amphitryonis verba multis modis recitari possunt. Haec tamen sola recta puto:

– – ⏑ – | ⏑ – ⏑ – | – ⏑ – | ⏑ – –
– – ⏑⏑ – | ⏑⏑–⏑⏑– | ⏑⏑–⏑⏑⏑⏑
⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑ | ⏑⏑– –

Sic singula membra in se ipsis respondent. Deinde:

plen. dochm.
a a
b
c c c
b
⏑–⏑–|⏑––
⏑–⏑–|⏑––
⏑–⏑–|⏑––
––⏑–|⏑–⏒
⏑ –⏑⏑–
⏑ –⏑⏑–
⏑⏑– ⏑ –
⏑⏑⏑– ⏑ ⏑⏑
⏑⏑⏑– – –
– – – ⏑ –
⏑⏑⏑– ⏑ –
⏑ – ⏑ – ⏑
a a
– – ⏑ – –
–⏑⏑–⏑⏑ – ⏑
–⏑⏑–⏑⏑ – ⏑
–⏑⏑–⏑⏑ – ⏑
–⏑⏑ – –

Numquam in hoc cantico membrum exstat, quod simile non subsequatur; summa immo arte composuit poeta ex elementis tam variis carmen. Atque doleo, quod nondum Wil. accuratius id ostendit.

Finem haec faciunt:

a a a
⏑– ⏑ – –[1]
–⏑⏑ – ⏑⏑ –
⏑– ⏑ – –
⏑–⏑–|⏑–⏑⏑⏑|⏑–⏑–

[1]) Sic libri (ἔμελλες ἐκπράξειν).

⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ –
⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ –
– ⏑⏑ ⏑⏑ ⏑ ⏑⏑ [1])
⏑ ⏑⏑ – ⏑ –
b b

Herc. 1178. Haec pars multo simplicior est, responsiones apertae sunt. Tamen etiam hic videmus, quantum amiserit poeta veteris simplicitatis pulchrae, quo modo luctetur quasi cum forma tradita, qua impediatur ingenium suum, ut novas usque formas adhibeat, quae tamen ex eisdem regulis ortae sunt, quas antea secutus est.

Id petiisse poetam intellegitur vel ex insoliti dochmii forma, quae aliis locis nisi raro non invenitur, hic alios fere superat. Praeter Thesei trimetros numeri hi sunt:

– ⏑⏑ – ⏑ ⏑⏑
– ⏑⏑ – ⏑ –
⏑ ⏑⏑ – ⏑ ⏑⏑
⏑ ⏑⏑ – ⏑ –
⏑ ⏑⏑ – ⏑ –
⏑ – – ⏑ –
⏑ ⏑⏑ – ⏑ ⏑⏑
⏑ ⏑⏑ – ⏑ –
– – ⏑ – – | – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – | – –
– – ⏑ – – | – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – | – –
– – ⏑ – – | – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – | – –
⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ –
⏑ – ⏑ – [2])
⏑ ⏑⏑ ⏑⏑ ⏑ ⏑⏑
⏑ ⏑⏑ ⏑⏑ ⏑ ⏑⏑

---

[1]) Wil. coniectura incerta est. Videntur haec fuisse:

a a
b b.

[2]) Wil. ad arbitrium traiecit vv. Concedo ante ultimum versum lacunam esse videri, quae Thesei verbis expleta erat. Tamen id nos cogere non potest versus transponere.

⏑⏖ – ⏑⏖
– – – ⏑ –
⏑ – – ⏑ –
⏑⏖ – ⏑ –

1196. – ⏑ – – | – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ | – ⏑ – –

– ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑
– ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑
– ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – [1])
– ⏑ –

⏑⏖ – ⏑ –
⏑⏖⏖⏑⏖
– ⏖ – – –

⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ –
⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – | – –
⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ –
⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – [2])
⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ –
– – ⏑ ⏑ –
(⏑) ⏑ – ⏑ ⏑ – | – – [3])

⏑ – – ⏑ –
⏑⏖ – ⏑ –
⏑ – – ⏑ –
⏑⏖⏖⏑⏖
⏑⏖ – ⏑ –
⏑⏖ – ⏑ –
⏑ – – ⏑ –

Numeri tam aperti sunt, ut verbis ultra non opus sit.

Ion. 711. Epodus est Ionis cantici[4]) inde a v. 711, quod tractaturi sumus:

---

[1]) Versum legam ut dactylicum, etsi etiam dochmius esse potest seu potius est: – ⏖ – ⏑ ⏖. Videmus, quam similia sint omnia ea metra. Nam teneamus nomina ea esse, nihil nisi nomina. In recitato carmine sonus audiebatur, qui in eiusmodi versibus idem est.

[2]) *σὰν* quod transposuit Wil., delevi.

[3]) *ἐκβάλλων* Blass. Libri *ἐκβαλών*.

[4]) Totum canticum pulcherrimum:

ἰὼ[1])δειράδες
Παρνασοῦ πέτρας
ἔχουσαι σκόπελον
οὐράνιόν θ' ἕδραν,
ἵνα Βάκχιος ἀμφιπύρους[2]) ἀνέχων πεύκας λαιψη-
ρὰ πηδᾷ νυκτιπό-
λοις ἅμα σὺν Βάκχαις
μὴ ⟨τί⟩ ποτ'[3]) εἰς ἐμὰν
πόλιν ἵκοιθ' ὁ παῖς,
νέαν δ' ἁμέραν
ἀπολιπὼν φθάνοι.
στενομένα γὰρ ἂν
πόλις ἔχοι σκῆψιν
ξενικὸν ἐσβόλαν,
ἅλις ὅ σοι παροι-[4])
θεν ἀρχαγὸς ὢν
Ἐρεχθεὺς ἄναξ.

Epodus ita conformata est, ut semper fere idem membrum compluries iteratum sit:

⏑ – – ⏑ –
⏑ – – ⏑ –

---

bacch. + b
a b
a b
a
tr. iamb.
b b b (ant. a b a)
a b
a b

⏑ – ⏑ ⏑ –		a a a	
– ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ –		⏑ – ⏑ – | ⏑ – ⏑ –	
– – – – ⏑ –		⏑ – ⏑ – | ⏑ – ⏑ –	
– ⏑⏑ ⏑ ⏓ ⏑ ⏓		⏑ – ⏑ – | ⏑ – ⏑ –	
		⏑ – ⏑ – | ⏑ – ⏑ –	

[1]) ἰώ Badham. Libri ἵνα ex v. 716.
[2]) Sic Brodeau. Libri -πόρους.
[3]) τι add. Herm.
[4]) σοι add. Reiske. πάροιθεν primus Kirchhoff. Libri: ἁλίσας ὁ πάρος.

⏑ – –⏑⏕
⏑⏕–⏑ –
⏑⏑–⏑⏑–|⏑⏑–⏑⏑–|––––
⏑ – –⏑⏕
–⏕–– –
–⏕–⏑–
–⏕–⏑–
⏑ – –⏑ –
–⏕–⏑ –
⏑⏕–⏑–
⏑⏕–––
⏑⏕–⏑–
⏑⏕–⏑–
⏑––⏑–
⏑––⏑–

Ion. 763. Simplex videtur pars soluta inde a v. 763, cum compositio aperta sit. Attamen breves partes lyricae, quae inter quaternos senarios positae sunt, omnes fere adeo corruptae sunt, ut certum concludi non possit. Nam videamus, quae libris tradantur, quae emendanda sint.

ΠΡ. ὤμοι θάνοιμι, θύγατερ.
ΚΡ. ὦ τάλαιν' ἐγώ [1])

---

[1]) Librorum lectio interpolatione quadam corrupta est. Adscriptum enim erat ad illud συμφορᾶς v. 759, qui falso aute id verbum iterum in textum illatus est. Quod facile perspicitur. Tamen eo versu deleto nondum omnia sana sunt. Videamus igitur, ubi sit corruptela. Libri totum primum v. seni tribuunt, falso quidem, cum verba ὦ τάλαιν' ἐγώ uni Creusae esse possint. Sed in hoc nondum substiterunt viri docti. Offenderunt enim in eo, quod etsi Creusa ex choro quaesiverit, primus senex verba facit et ob eam rem scripserunt: *ΚΡ.* ὤμοι θάνοιμι, *ΠΡ.* θύρατερ. *ΚΡ* ..... Quae opinio duabus causis refellenda est. Primum analogia v. 765 obstat, in quo idem senex prima verba habet et optime, cum illud τέκνον seclusum (ut Boissanade id unum seni tribuit) ad nova exempla compositum, non Graecum sit. Deinde viros doctos fugit senem loqui, solam Creusam cantare. Saepe quidem longiorem versus partem altera persona habet, quae loquitur, cum altera cantando continuet metrum. Sed dochmii octo moras ita dividere, ut primas tres loquatur persona aliqua, ceteras altera cantet, ridiculum est. Praeterea nihil impedit,

[1]) . . . . *συμφορᾶς*
ἔλαβον ἔπαθον ἄχος
765. *ἀβίοτον, φίλαι.*[2])
ΠΡ. διοιχόμεσθα, τέκνον
ΚΡ. . . . . .[3])
διανταῖ᾽ ἔτυ-[4])
πτεν ὀδύνα με πλευ-
μόνων τῶνδ᾽ ἔσω.

776.
ΚΡ. *τόδ᾽ ἐπὶ τῷδε [κακὸν]*[5])
. . *ἄκρον ἔλακες* . .
ἄχος ἐμοὶ στένειν.

782.
ΚΡ. ? *[πῶς φῄς;] ἄφατον*
ἄφατον [ἀναύδητον]
λόγον ἐμοὶ θροεῖς.[6])

796.
ΚΡ. *ἀν᾽ ὑγρὸν ἀμπταίην*
αἰθέρα πόρσω[7]) *γαί-*

---

quominus senex, quem videmus summa misericordia erga dominam esse, haud minus attonitus quam Creusa, primus communem dolorem verbis exprimat.

[1]) Lacuna aperta est, cum *συμφορᾶς* non habeat, quo referatur. Plenos tres dochmios fuisse ex consensu versuum, qui sequuntur, dilucide apparet. Tres breves syllabae exciderunt, quae idem significarunt quod illud *οἴμοι*, quod Hartung — ad sensum recte — supplevit.

[2]) Libri *βίοτον ὦ φίλαι.* Seidler et Elmsley em.

[3]) Versus fuit trim., ut primus huius partis. Lacuna a librariis interiectione *αἰαῖ*, ut saepe, expleta.

[4]) Sic fort. recte Ge. Schmidt. Libri contra metrum: *διανταῖος ἔτυπεν ἔτυπεν.*

[5]) De sanando loco despero. Lectio, quam statuerunt editores, ieiuna est. Nam apparet siccum illud *κακόν* iuxta *ἄχος* positum non ferri et delendam esse. Complura autem exciderunt, quae uno iterato *ἔλακες* (Seidler) non restituuntur.

[6]) Etiam his in versibus multa perierunt. *Ἀναύδητον* ut glossema ad *ἄφατον* delevi. Praeterea verba *πῶς φῄς*; interpolata videntur. Tres dochmios explevisse verba, quae exciderunt simul cum paucis, quae servata sunt, ex harmonia certum est.

[7]) Libri *πρόσω.* Dind. corr.

ας Ἑλλανίας,
ἀστέρας ἑσπέρους[1])
†οἷον οἷον ἄλγος ἔπαθον [φίλαι].[2])

Numeri qui quidem eluceant in parte tam mutilata, hi sunt:

I. — — ⏑ — | ⏑ ⏖ ⏑ — | ⏑ — ⏑ —
{ (⏑ ⏖) — ⏑ —
⏑ ⏖ ⏖ ⏑ ⏖
⏑ ⏖ — ⏑ —

765. ⏑ — ⏑ — | ⏑ — ⏑(— | ⏑ — ⏑ —)
{ ⏑ — — ⏑ —
⏑ ⏖ — ⏑ —
⏑ — — ⏑ —

II. — — ⏑ — — — ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑ —
770. ⏑ — ⏑ — ⏑ — ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑ —

4 trim.

776. III. { ⏑ ⏖ — ⏑ (—
⏑ ⏖) ⏖ ⏑ ⏖
⏑ ⏖ — ⏑ —

4 trim.

782. IV. { (? ⏑ ⏖ — ⏑ —)
⏑ ⏖ ⏖ ⏑(⏖)
⏑ ⏖ — ⏑ —

4 trim.

V. ⏑ ⏖ ⏖ ⏑ — [3])
790. ⏑ ⏖ ⏖ ⏑ ⏖
⏑ ⏖ ⏑(⏑ ⏑ ⏖)
⏑ ⏖ ⏖ ⏑ —
⏑ — — ⏑ —
⏑ — — — —

4 trim.

---

[1]) Libri *ἑσπερίους*. Seidler corr.
[2]) Finis prorsus incertus.
[3]) *ὀτοτοτοτοτοῖ*

VI. ⏑⏖ – – –
⏑⏖ – – –
– – – ⏑ –
⏑⏖ – ⏑ –
? ?

Quem voluerit poeta concentum, manifestum mihi videtur esse, cum iam quattuor trimetri usque repetiti animo obiciantur, dochmiorum aperti numeri (primum terni, deinde seni) se offerant. Praeterea est, cur omnes periodos breviores coniciamus figuram habuisse: x y x.

Ion. 1441. Simplicius est alterum canticum, quod alternis dicunt Ion et Creusa. His locis codicum aut vulgatam lectionem non sequor:

v. 1448. Verba suspecta sunt. Fortasse:

συνέκυρσ' ἀδόκη-
τος πόθεν ἁδονά,
ἐλάβομεν χαράν.

v. 1453. *ἰώ* bis pono, cum metro flagitetur (alterum *πόθεν* iam. Hart. del.)

v. 1458. *⟨ὦ⟩ τέκνον, οὐκ ἀδάκρυς.*

v. 1470. *τέκνον* dupl. Herm.

v. 1489. *ἐμᾶς* re grammatica non toleratur, cum idem esse non possit ac *ἐμοῦ τῆς* . . Quare interpretamentum est ad illud *ματρός* et delendum:

παρθένια ματέρος σπάργανα.

In v. sq. ante *τάδ'* una syllaba excidit. Fort. *σου* iterandum.

v. 1498. prorsus corr.

Est carmen ex eis pulchris, sed variis, quae hac aetate saepissime invenimus:

I. ⏑–⏑ – – – ⏑⏑–⏑⏑–
⏑⏑–⏑⏑–
⏑⏑–⏑⏑–| – –

2 trim.

II.

⏑ ⏑⏑ – – –
– ⏑⏑ – ⏑ –
⏑ – –
⏑ – –
⏑ – –
⏑ – –
⏑⏑ – ⏑⏑–
⏑ – ⏑ – ⏑ – (? ⏑⏑⏑–⏑–)
⏑ ⏑⏑ – ⏑ –

2 trim.

⏑ ⏑⏑ – ⏑ –

trim.

III.

⏑ ⏑⏑ – ⏑ –
⏑ ⏑⏑⏑⏑ ⏑ –
⏑ ⏑⏑ – ⏑ –
⏑ ⏑⏑⏑⏑ ⏑ –
⏑ – – ⏑ –

2 trim.

– – ⏑ – | ⏑ – ⏑ – | ⏑ – –
⏑ – ⏑ – | ⏑ – ⏑ – | ⏑ – –
– ⏑⏑ – ⏑ –
⏑ ⏑⏑ – ⏑ –
⏑ ⏑⏑ – ⏑ –
⏑ – – ⏑ –

trim.

⏑ – ⏑ – | ⏑ – ⏑ – | ⏑ – –
– – ⏑ – ⏑ – ⏑ – | ⏑ – –
⏑ – –
⏑ – –
⏑⏑–⏑⏑–
⏑⏑–⏑⏑–
⏑ – ⏑ –
– ⏑ –
⏑⏑ ⏑ –
– ⏑ –

IV. 2 trim.

– – – ⏑ –
⏑ – – ⏑ –
⏑ ⏑⏑ – ⏑ –
⏑–⏑ –⏑–| ⏑ ⏑⏑ – ⏑ –

trim.

– ⏑⏑ – ⏑ –
– ⏑⏑ – ⏑ –
⏑⏑ – ⏑⏑–
⏑⏑⏑–⏑|– ⏑ –
⏑ – – ⏑⏑⏑
⏑–⏑ –⏑–| ⏑⏑ – ⏑⏑ –
⏑⏑ – ⏑⏑ –
⏑ – – –

trim.

⏑⏑ – ⏑⏑ –
⏑ – – –
⏑–⏑ –⏑–| ⏑⏑ – ⏑⏑ –|– –

trim.

⏑⏑ – ⏑⏑ –
⏑ – – –
⏑⏑⏑ –
– ⏑⏑ – – –

trim.

– ⏑⏑⏑
– ⏑ –
– ⏑ –
⏑⏑⏑ –
(–) ⏑⏑ – ⏑ –
⏑ ⏑⏑ – ⏑ –
⏑–⏑–| ⏑ –⏑–|⏑– – (v. supra)
⏑–⏑–| ⏑ –⏑–|– – –
⏑⏑ – ⏑⏑ –
⏑ – – –
– – –⏑ –
⏑ – –⏑ –
– – – – –

Deinde: 3 vv. corr.

1501. –⏑––|⏖⏑⏑⏓

Finis difficilis est et vix sanus:

⏑ – – |– ⏑– |⏖⏑–
–⏑⏑–⏑⏑ –|⏑–⏑– ⏑
1505. –⏑⏑–⏑⏑ –
–⏑⏑–⏑⏑ –
⏑–⏑– ⏑ - ⏑–
⏑⏑–⏑⏑ –
⏑⏑–⏑⏑ –
? ?

Videmus, qua arte composuerit poeta eiusmodi canticum, quo modo etiam remota connexerit, ingentes conformaverit periodos.

Troad. 235. Sub eodem aspectu ponendum est canticum, quod alternis dicunt Talthybius et Helena in Troad. 235. Tamen etiam hic locus ut Ionis, quem paulo ante tractavimus, tam gravibus laborat corruptelis, ut nonnumquam amoenitatem magis suspicione assequamur, quam certe cognoscamus.

Hi loci corrupti sunt: v. 239. Alterum τόδε del. Nauck. Certe melior lectio γυναῖκες retinenda est (Τρῳάδες, interpolatum in cod. Pal., veram eiecit lectionem). Sed fort. ἦν delendum est.

v. 241. ἢ del. Hart.

v. 247. Kirchhoffii sequor coniecturam: ἆρ' ἔλαχε τέκος, ἔνεπε.

v. 257. Nonnulla post χροός videntur excidisse. Etiam illud ῥῖπτε ieiunum, nudum est.

v. 260. ποῦ μοι del. Dind.

v. 263. ταύταν del. Burgesius, Dind. Sed fieri etiam potest, ut lacuna sit antea.

v. 266. ὅδε pro ὅδ' ἢ recte scripsit Wil.

v. 269. prorsus corr., cum nemo dim. dochm. dicat hoc:

⏑⏖⏖–⏖
–⏖ – – –

v. 271. τί⟨ν⟩' ἅ⟨δὲ⟩ τοῦ Seidler.

v. 275. τριτοβάμονας (P) χερί (unus Harl.) scribendum. Nam quis est, quin videat v. 271 et 275 idem

habuisse metrum? Omnes igitur coniecturae, quae id omittunt, somnia sunt.

v. 276. ante *γεραίῳ τῷ* add.

v. 279. Iterum epodus, ut ita dicam, — finis potius — tam obscura est, ut audaces sint per se coniecturae. Tamen haec dici possunt: In enuntiato relativo inde a v. 285 verbum deest, certe unum, melius duo, cum et verba *τἀκεῖθεν ἐνθάδ᾽* et *ἀντίκαλ᾽ αὖθις ἐκεῖσε* singulis videantur egere verbis, quibuscum coniungantur. Etiam quibus locis exciderint ea verba, apertum mihi esse videtur. Alterum post *ἐνθάδ᾽* inserendum est ut

ὃς πάντα τἀκεῖθεν ἐνθάδ᾽ ⟨*ἤγαγ᾽*⟩,

alterum post *ἐκεῖσε*. Quid sit illud, iamdudum cognoverunt viri docti (Bothius, Hart. etc.), cum optime *ἔσεισε* scriberent. Tamen in eo erraverunt, quod *ἐκεῖσε* falso scriptum putarunt pro illo *ἔσεισε,* immo periit verbum propter similitudinem eius, quod antecedebat.

v. 289. Enuntiata abrupta reddidit consilio poeta, ut difficile sit cognoscere corruptelas. Tamen certe *οἴχομαι* ex interpretatione ad *βέβακα* adscripta in textum illatum est eademque de causa etiam *τάλαινα* (= *δύσποτμος*) delendum est. —

Totum canticum in stropham et antistrophum redigere conati sunt Burgesius et Seidl. Neque vero plane respondent singula membra, sed similia sunt, nonnumquam simillima. Quae in primis iam versibus perspiciuntur:

I. ⏑ ⏑⏑ – ⏑ –

⏑ ⏑⏑ – ⏑ –

240. trim.

[1]) – – ⏑ –

– ⏑⏑ – ⏑ –

– ⏑⏑ – ⏑ –

---

[1]) Hic versiculus, qui in canticis dochm. saepius occurrit, non videtur esse iambus, sed dochm. re musica supplendus: × – – ⏑ – (Cf. notas musicas ad Or. 343 et infra de vv. dochm.)

⏑ – – ⏑ –

trim.

⏑ ⏑⏑ ⏑⏑ ⏑ ⏑⏑

⏑ ⏑⏑ – ⏑ –

– ⏑⏑ – ⏑ –

trim.

– – ⏑ –

⏑ ⏑⏑ ⏑⏑ ⏑ ⏑⏑

– ⏑⏑ – – –

Quanta diligentia ea composita!

Altera periodus haec est:

– – ⏑⏑ – ⏑⏑ (extra num:)

– – – – –

⏑ – – –

trim.

– – – – –

– ⏑⏑ – ⏑ –

– ⏑⏑ – ⏑ –

⏑ – – – –

Deinde gravioribus corruptelis impedimur, quominus certa cognoscamus:

256. † – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ –

† – – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑

– ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – | – –

trim.

⏑ ⏑⏑ ⏑⏑ ⏑ ⏑⏑

⏑ ⏑⏑ ⏑⏑ ⏑ –

trim.

(⏑ ⏑⏑ –) – –

⏑ ⏑⏑ – – –

trim.

– ⏑⏑ – ⏑ –

⏑ ⏑⏑ ⏑⏑ ⏑ –

⏑ – ⏑⏑ ⏑ ⏑⏑

– ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – | – –

(Versus pares esse editores fugit, qui falso dirimant.)

Sqq. corrupta esse iam supra ostendi. V. 271. 2 et 75. 6 autem ut strophulae respondent:

⏑–⏑–|–⏑⏑–⏑⏑–|⏑–⏑–
–⏑⏑–⏑–
⏑⏑⏑–⏑–
trim.

⏑–⏑–|–⏑⏑–⏑⏑–|⏑–⏑–
–⏑⏑–––
–⏑⏑–⏑–
trim.

Finem, quem difficillimum esse iam vidimus, compluries continet versiculum ⏑–––, quem Wil. (Herc. II, 218) recte dochmium vocavit suppressa brevi (nescio au melius dicatur omnino catalecticus). Cuius haud pauca sunt exempla, cf. imprimis usitassimum illud *ἰώ μοί μοι*.

ἒ ἒ
⏑ – ⏑–|⏑–⏑–
–⏑⏑– |⏑–⏑–|⏑––
⏑–––
⏑⏑–⏑⏑– |⏑–⏑–| ⏑–––
⏑⏑⏑ – ⏑ –
⏑⏑⏑ – ⏑ –
⏑ – ⏑–|–⏑–|⏑–⏑–
⏑⏑–⏑⏑– |⏑–⏑–| ⏑–––
⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑
⏑⏑⏑ – – –
?⏑ – – |–⏑–⏑
⏑–⏑– |⏑––|⏑–⏑–
⏑⏑⏑ – – –

Troad. 1216. Breves partes dochmiacae inter senarios insertae sunt in v. 1216 sqq. Quas aeque ac in carmine quod modo tractavimus, strophas fuisse suspicati sunt viri docti, quorum opinio eisdem causis, quas supra attuli, reicienda est. — Librorum lectio his locis emendanda est:

v. 1227. Lacuna statuenda est post verbum *ὤ*, quae optime suppletur verbo *φίλτατον*.

v. 1230. Recte alteram *μοι* del. Herm.

v. 1239. *Ἐκάβη* delendum est. Certe tres breves syllabae exciderunt, ut versus sit dochm. formae a.

Iam videamus numeros:

1216. ⏑ –⏑–
⏑⏑⏑⏑⏑⏑ –
⏑⏑⏑ – ⏑ –
⏑ – – ⏑ –
1226. ⏑ –⏑–
⏑⏑⏑ – ⏑ –
⏑ – (– ⏑ –)
⏑ – – ⏑ –
⏑ –⏑–|⏑––
1230. ⏑ –⏑–|⏑––
– – – ⏑ –
⏑ – – ⏑ –
1235. ⏑ –⏑–|⏑–⏑
⏑⏑–⏑–|⏑–⏑ [1])
⏑ – – –
1239. (⏑⏑⏑) – ⏑⏑⏑
⏑⏑⏑ – – –

Iph. Taur. 642. Brevis chori pars dochm. est in Iph. Taur. v. 642. Compositio, quae strophicae similis est, haud ignota mansit. Iam Herm. vv. 643—645 = 647—649 statuit, quod fieri potest. Quo modo habeamus formam compositionis, quae media est inter strophicam et solutam, atque strophas iam licet vocari illos versus. Sed equidem puto optimam praebere compositionem versus traditos, neque vero strophicam. Neque enim ad sensum quicquam deest. Videamus, quae metra habeant verba tradita:

⏑⏑⏑–⏑ –
⏑––⏑–
–⏑–
645. ⏑⏑⏑⏑–––
trim.

---

[1]) De duplici anacrusi cf. trim. v. 1232, qui eandem habet licentiam.

⏑ ⏖ – ⏑ ⏖

– – ⏑ – (an δ?)

⏑ ⏖ – ⏑ –

⏑ ⏖ ⏑ – – –

trim.

– ⏖ – – –

– – ⏑ – ⏑ –

⏑ – ⏑ –

⏑ ⏖ ⏑ – – – [1])

⏑ ⏖ – ⏑ ⏖

⏑ ⏖ ⏖ ⏑ –

⏑ ⏖ – ⏑ –

⏑ – – ⏑ –

Sic omnia bene intelleguntur. Sed concedo mihi quoque Herm. coniecturas aliquo modo probaliles videri. Quae si recta sint, hoc canticum ex numero solutorum recedat. Ad ipsam igitur rem nihil pertinet.

El. 585. Egregiam compositionem habet chori cantinucula quae est in El. v. 585 sqq. Lectio plane sana mihi videtur, numeri autem hoc modo decurrunt:

⏑ ⏖ ⏖ ⏑ –

⏑ ⏖ – ⏑ –

⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – | ⏑ – ⏑ –

⏑ – – ⏑ –

⏑ – – ⏑ –

⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – | ⏑ – ⏑ –

⏑ – – ⏑ –

⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ –

⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ –

⏑ – – ⏑ –

⏑ ⏖ ⏖ ⏑ ⏖

⏑ ⏖ – ⏑ –

– ⏑ –

⏑ – – ⏑ –

⏑ – – ⏑ –

⏑ – – ⏑ –

---

[1]) Schoene: *πότερος ὁ ⟨μὴ⟩ μέλλων.*

Responsio expleta est et perfecta praeter brevem mesodum, ut ita dicam, quae continet v. 592 sq. Eiusmodi versus in firmam formam redigi nefas est. Neque minus est reiciendum figuram, systema etiam partibus tam brevibus inurere neque concedere exceptiones, quam prorsus negare certas regulas extare. Poesis, ideoque philologia non potest comparari cum arithmetica; nonnumquam aliquid relinquitur, quod certas regulas videtur perturbare, quod non mente percipi potest, sed sensu.

El. 1166. Addam hic etiam chori brevem partem solutam, El. 1166. Primus versus est dim. iamb., pars dochm. habet formam b a c a b:

⏑ – – ⏑ –
⏑ ⏖ – ⏑ –
⏑ ⏖ ⏖ ⏑ ⏖
⏑ ⏖ – ⏑ –
⏑ – – ⏑ –,

ut ascendant et descendant metra, aequabiliter augeantur et diminuantur syllabae solutae, ut iocum fere vocaremus rem, nisi esset severior.

Hel. 627. Post eas breviores partes permagnum illud tractemus canticum, quod alternis dicunt Helena et Menelaus in Hel. 627 sqq.

Praeter vulgatas emendationes haec respicienda sunt:

v. 634. Seidleri coni.: χέρας retineri potest. Sed fort. post ἔβαλον vocativus excidit.
v. 640. σοι add. ante ξυνομαίμονες Herm.
v. 644. συνάγαγεν⟨ὦ⟩ πόσι⟨νῷ⟩ scribo. ὦ iam add. Dind.
v. 670. Ἑρμᾶς excidit.
v. 690. γάμον ἄγαμον αἰσχύναν ex v. 687. 89 huc illata delenda sunt. —

Singulas observemus periodos:

627. I. a a

⏑ ⏖ ⏑ – ⏑ ⏖

a a

632. II. ⏑–⏑–|⏑–⏑–|⏑––
⏑–⏑–|⏑–⏑–|⏑––
aut: ⏑⏑⏑–⏑⏑⏑ aut: ⏑⏑⏑–⏑–
⏑⏑⏑–⏑ – ⏑⏑⏑–(⏑–)

635. –⏑– (?–⏑⏑–⏑–) –⏑–
–⏑– –⏑–
–⏑–

III. ––⏑–|⏑–⏑–|⏑–– (= II, 1—2)
⏑–⏑–|⏑–⏑–|⏑––

a b

640. a a

⏑–⏑–|⏑–⏑–|⏑–⏑–

b b

b (modis musicis suppl.)

IV. ⏑⏑–⏑⏑–
⏑⏑–⏑⏑–
⏑⏑–⏑⏑–

645. a b

648. V. ⏑ – ⏑ –

a a

650. { ⏑⏑⏑⏑⏑⏑–
{ ⏑⏑⏑⏑⏑⏑–

a a

654. VI. ⏑⏑⏑⏑⏑⏑–
⏑ – ⏑⏑⏑–
⏑⏑⏑ – ––

trim.

⏑⏑–⏑⏑–|⏑––– (cf. 680 sq.)

{ trim.
b a
660. { trim.

⏑⏑⏑– + a
⏑⏑⏑– + a

VII. ⏑–⏑⏑–⏑⏑–⏑

a
trim.
a b
a a a
VIII. ⏑ ⏕⏕⏑–
⏕ – – –

a
trim.
4 a
trim.
IX. a b
a b
a
trim.
X. ⏑⏑–⏑⏑–|⏑–––
⏑⏑–⏑⏑–|⏑–––

a a
trim.
⏑⏕⏕ ⏑ ⏕
⏑ ⏕⏕ ⏑ –
a b a
⏑⏕⏕ – ⏕
a
trim.
⏑ ⏕⏕ ⏑ –
a
XI. trim.
⏕–⏕–⏕–⏑⏑–⏑
–⏕–⏕–
XII. ⏑⏕⏕⏑⏕
⏑⏕⏕⏑ –
⏑⏕⏕⏑⏕
⏑⏕⏕⏑⏕
⏑⏕⏕⏑⏕
a b

· **Phoen.** 292. Brevis chori pars est in Phoen. 293, optime tamen composita:

v. 292. *γουνπετής* scribendum, quod facillime per itacismum in *γουνπετεῖς* perire potuit. *γουνπετής* est: „genibus procumbens" neque bene de sede aliqua dici potest. Imprimis cf. Synesii verba: *πρηνὴς καὶ γουνπετὴς γενόμενος*.

v. 295. Unus cod. Laur. rectam servavit lectionem.

v. 296. Interiectio secernenda. *προδρόμος* retineo, cum trad. sit (singuli enim utriusque ordinis libri id exarant).

v. 298. *ὤ* inser. Seidler.

v. 300. Lacuna est, nisi musicis modis metrum expletum erat. —

Numeri hi sunt:

a b
⏑ – ⏑ –
⏑ – ⏑ –
b b
⏑ – ⏑ –
⏑ ⏖ ⏖ ⏑ ⏖
a b
b b
⏑ ⏖ ⏖ ⏑ –
b b

Phoen. 301. Etiam Iocastae monodia, quae sequitur, astrophica est. Cuius primi versus difficillimi sunt neque scio annon recte unum cod. Marcianum sequar. Praeterea autem graviores vix sunt corruptelae et ea de causa statim numeros perscribam:

I. – – – ⏑ –
⏑ – – ⏑ –
⏑ – – ⏑ –
⏑ ⏖ ⏑ – [1])
– – ⏑ –

---

[1]) *ποδός* ante *βάσιν* del. Kirchh. cum post *ποδὶ τρομεράν* non toleretur.

305 II. ⏑—⏑—|⏑—⏑ — |⏑—⏑—
⏑—⏑ — |⏑—⏑—
⏑—⏑ — |⏑—⏑—
⏑—⏑ — |⏑—⏑—
⏑—⏑⏑⏑|⏑—⏑—
—⏑⏑—|⏑— — |⏑—⏑—
310. ⏑—⏑ — |⏑—⏑—
⏑—⏑—|⏑—⏑ — |⏑—⏑—
III. ⏑ — ⏑—| ⏑ —⏑ 1)
— — ⏑—| ⏑ —⏑
⏑⏑⏑—| ⏑ —⏑—
315. ⏑ — ⏑—| ⏑ —⏑
⏑⏑⏑—|—⏑—|—⏑—|—⏑—
— ⏑—| ⏑ —⏑—

Hae sunt periodi iambicae. Responsio aperta est, strophica fere. Iam dochmii decurrunt:

IV. b
a a
b
320. —⏑—|—⏑—
b 2)
V. 3 a
5 b
326. a
VI. trim.
3 b

1) Deleta particula *καὶ* ante *χερσί*, quae ex Hec. 837 facile irrepere potuit (cf. in *l* ineptum illud *κόμησε*), versus sic recitari possunt:

⏑ — ⏑—⏑—⏑ —
⏑ — ⏑—⏑—⏑ —
⏑ — ⏑—⏑—⏑ —
⏑ — ⏑—⏑—⏑ —
⏑⏑⏑⏑—⏑—⏑ —
⏑ — ⏑—⏑—⏑⏑⏑
b a

2) Alterum *ἢ* delevi, cum versus creticus esse non possit.

330. ⏑⏑–⏑⏑–
⏑⏑–⏑⏑–
⏑–⏑–⏑– [1]
⏑–⏑–⏑–⏑–
⏑–⏑–⏑–⏑–
⏑–⏑–⏑–⏑–

~~355~~ 335. a b
a b
⏑–⏑–⏑–⏑–
⏑–⏑–⏑–⏑–
⏑–⏑–⏑–⏑–

340. ⏑–⏑–⏑–⏑–
⏑–⏑–⏑–⏑–
⏑–⏑–⏑–⏑–
⏑–⏑–⏑–⏑–

344. VII. b
9 a

350. VIII. ⏑–⏑⏑–⏑⏑–⏑
–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑
–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑
–⏑⏑–⏑⏑–
a a

Saepe querimur quod poeta senex neglegentius opera concripsit, imprimus in Phoen. sermone saepius desideramus eam diligentiam, quam in prioribus fabulis invenimus. Sed formarum, figurarum copia commovemur, ut id neglegamus, obliviscamur paene, cum perlegamus tragoediam. Neque enim desiit poeta eundem se praestare qui fuerat, sed subito partes quasi ex tempore fusae occurrunt, quae formarum amoenitate omnia denuo superant. Quae inter cantica etiam hoc habeo. Forma, metra, numeri vix possunt superari.

Ad Orestis fabulam transeamus. Duae breves sunt partes dochmiacae, quae haud longa egent expositone.

---

[1] Cf. part. III, § 4.

Or. 1286. Electrae canticum inde a v. 1286 hos habet numeros:

2 trim.
4 a
2 trim.

1295. Ch.: ⏑ – – | ⏑ – –
⏑ – – ' ⏑ – –

Deinde post tres senarios alia incipit pars lyrica, quae hanc habet formam:

– ⏑⏑ – ⏑⏑ – ⏑⏑ – ⏑⏑
1300. – ⏑⏑ – ⏑⏑ – ⏑⏑ – ⏓ | – –

trim.

⏑ – ⏑⏑ – ⏑⏑
– ⏑⏑ – ⏑⏑
– ⏑⏑ – ⏑⏑

1305. { – ⏖⏖ ⏑ –
{ – ⏖⏖ ⏑ ⏖
⏑ ⏖ ⏑ ⏖⏑⏖ | ⏑ – ⏑ –
⏑ ⏖ ⏑ ⏖⏑⏖ . ⏑ – ⏑ –

a b

Or. 1369. Iam longa pertractanda est Phrygis monodia, in qua optime experiri possumus, si regulae, quas statui, probentur. Cuius in prima parte lectio omnino fere sana est. Primum versum Reiske em., cum scriberet *θάνατόν τε:*

– ⏑⏑ – ⏑⏑ – ⏑⏑ – ⏑⏑ – ⏑

Deinde metra hoc modo decurrunt:

1370. – ⏑ – – | – ⏑ –
⏑ – ⏑ – | ⏑ – ⏑ – | ⏑ – ⏑
– ⏑ – ⏑ | – ⏑ –
– ⏑ – ⏑ | – –
– ⏑ – ⏑ | – –

αἰαῖ

– ⏑ – ⏑ | – ⏑⏖
1375. { – ⏑ – | ⏖⏑ –
{ – ⏑ – | ⏖⏑ –
– ⏑ – ⏑ | – ⏑ –
⏑ – – | ⏑ – ⏑ –

Quae sequuntur, admodum difficiliora sunt. Alter versus, ut est traditus, retineri non potest; quare particulam *καὶ* deleo. Deinde vv. 1385 sqq. perturbati sunt, cum verba *ὀρνιθόγονον ὄμμα κυκνόπτερον* vocativum esse non intellexissent grammatici. Pristinum ordinem hunc fuisse credo:

μέλος βαρβάρῳ,
ὀρνιθόγονον ὄμμα κυκνόπτερον,
βοᾷ διὰ τὸ τᾶς
καλλοσύνας ....

Praeterea in eis, quae sequ., *δυσελένας* falso iteratum esse puto. Quae si recta sunt, periodus haec est:

– ⏑⏑ – ⏑ –
– – – ⏑ ⏑⏑
– ⏑ – ⏑ | – ⏑ –
– ⏑⏑ ⏑⏑ ⏑ –
– ⏑⏑ – ⏑ –
– ⏑ – ⏑ | – ⏑ – –
⏑ – – ⏑ –
– ⏑ ⏑⏑ ⏑ –
⏑ – – ⏑ –
⏑ – ⏑⏑ ⏑ –
– ⏑⏑ – – –
– – ⏑⏑ ⏑ –
– – – ⏑ –
⏑ – – ⏑ –
⏑ – ⏑⏑ ⏑ –
⏑ – ⏑ – | ⏑ – ⏑ –
– ⏑ ⏑ – –
– ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑
– ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ ¦ – ⏑ –

Propria igitur huius partis dochmii forma: ⏑ – ⏑⏑ ⏑ – est, quae haud crebra est.

De eis, quae sequ., me plane desperare concedo. Neque enim solum sermo est Asiaticus, ut ipse dicit servus, sed etiam metrum illo nomine dignum est.[1]) Menda gravissima, in quibus necesse est offendamus, si nihil nisi sensum respicimus, haec sunt:

[1]) Sic nuper Ebelingius (l. c. p. 107), qui in sensu non videtur offendere, in v. 1397 hoc statuit metrum: ⏑ ⏑⏑ ⏑ – | ‥ ⏑⏑ ⏑ –, quod propter syllabam productam plane abhorret ab Euripidis arte.

v. 1395. *ἀρχὰν θανάτου* pugnat et contra notionem verbi *αἴλινον* et contra scholium: *ἐν ἀρχῇ θρήνου*.

v. 1398. *βασιλέων* prorsus ineptum est, cum de querimoniis in universum agatur.

v. 1399. *Ἅιδα* non habet, quo bene referatur.

v. 1401. *δύο διδύμω* tautologia est.

Quae cum ita sint, de metris nemo quicquam dicere audeat.[1]) Ubi sensus impeditus est, etiam metra aperta sunt, i. e. inde a. v. 1403:

⏑⏑ – ⏑⏑ –

⏑⏑ – ⏑⏑ –

– ⏑⏑ – –

– – ⏑⏑ –

– – ⏑⏑ –

⏑⏑ – – –

⏑⏑ – ⏑⏑ –

⏑⏑ – ⏑⏑ –

Ea, quae anteced., his versibus respondisse seu potius cum eis coniuncta fuisse ex v. 1398 apparet (excepto illo *βασιλέων*):

⏑⏑–⏑⏑–

⏑⏑–⏑⏑–

Etiam sqq. difficilia sunt, sed fort. recta. Certe in sententiarum ordine nihil est, quod reprehendatur.

– – –| –⏑–

⏑– –|⏑–⏑ –

–⏑–|⏑–⏑ –

⏑–⏑–|⏑–⏑ – |⏑–⏑–

⏑–⏑–|⏑–⏑ –

⏑–⏑–|⏑– –

––⏑–|⏑–⏑⏑⏑

⏑–⏑–|⏑–⏑ – |⏑–⏑–

Periodus sq. idem metrum variatum dochmiis permiscet. In v. 1415 *Ἑλένας ἄμφω* interpolata esse facile cognoscitur. Praeterea in v. 1418 finis perturbatus est. Scribendum puto:

---

[1]) Herm. observavit vv. 1395 sq. eosdem esse quos vv. 1381 sq. Neque tamen equidem quicquam audeo diiudicare.

ἐν φόβῳ πεσών.

⏑ ⏑⏑ ⏑ ⏑⏑ | ⏑ ⏑⏑ ⏑ –
⏑ ⏑⏑ ⏑ ⏑⏑ ....
⏑ ⏑⏑ ⏑ ⏑⏑ | ⏑ ⏑⏑ ⏑ ⏑⏑
⏑ – ⏑ – | ⏑ – ⏑ – | ⏑ – ⏑ – (= 1412)
– ⏑ – | – ⏑ –
– ⏑ – | – ⏑ –
– ⏑ – | – ⏑ –
– ⏑ – | – ⏑ –
– ⏑ – | – ⏑ ⏑⏑
– ⏑ – | – ⏑ –

Deinde: 1426. ⏑⏑ – ⏑⏑ – | ⏑⏑ – ⏑⏑ –
⏑⏑ – ⏑⏑ – | – – –
⏑⏑ – ⏑⏑ – | ⏑⏑ – ⏑⏑ –
⏑⏑ – ⏑⏑ – | ⏑⏑ – –
– ⏑ – ⏑ – ⏑ [1]
– ⏑ ⏑⏑ | – ⏑⏑ –
– ⏑ – ⏑ – ⏑
– ⏑ – | ⏑⏑ ⏑ –
– – ⏑⏑ – | ⏑⏑ – ⏑⏑ –
⏑⏑ – ⏑⏑ – | – – ⏑⏑ –

a a

⏑ – – | ⏑ – –
⏑ – – | ⏑ – –
⏑ – – | ⏑ – –
⏑ – – | ⏑ – –
⏑ – –
⏑ ⏑⏑ ⏑ ⏑⏑ | ⏑ ⏑⏑ ⏑ – [2]
⏑ – – | – ⏑ –
⏑ – – | ⏑ – ⏑ –
⏑ – ⏑ – | ⏑ – ⏑ –
⏑ – ⏑ – | ⏑ – ⏑ –
⏑ ⏑⏑ ⏑ – | ⏑ – ⏑ – [3]
⏑ – ⏑ – | – –

[1]) βαρβάροις em.

[2]) Hoc modo metra coniungenda. Versus enim ἕδραν παλαιᾶς ἑστίας non potest in Eur. canticis ut dimetrus iambicus recitari.

[3]) Sic vv. dirim. Verborum exitus nullius momenti sunt.

– – ⏑ – | ⏑ – ⏑ – | ⏑ – ⏑ –
⏑ – ⏑ – | ⏑ – ⏑ – | ⏑ – – [1]
– ⏑ – | ⏑ – ⏑ – | ⏑ – –
– ⏑ – | ⏑ – ⏑ – | ⏑ – ⏑ – [2]
– ⏑ –

a a

Tum haec inde a v. 1453:

–́ –́ | –́ ⏓
– ⏑ ⏑ – | ⏑ ⏑ – –
⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ –
⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ –
⏕⏑⏕ ⏑⏕ [3]
– ⏑ – | ⏑ – –
– ⏑ – | ⏑ – ⏑ – | ⏑ – ⏑ –
⏑ – ⏑ – | ⏑ – ⏑ –
– ⏑ – ⏑ – [4]
?
– – ⏑ – | ⏑ – – | ⏑ – ⏑ –
– – ⏑ – | – ⏑ –
⏑ – ⏑ – | – ⏑ –
⏑ – ⏑ – | ⏑ – ⏑ –
– ⏑ – | ⏑ – ⏑ – | ⏑ – ⏑ – [5]
⏑ – – | – ⏑ –
⏑ – – | ⏑ – ⏑ –
– ⏕⏕⏑⏕
– – –

b b

⏑ – ⏑ –

a

⏑ – ⏑⏕
⏑ – ⏕⏑⏕
– ⏕⏕⏑⏕
– ⏑ – ⏑ | – ⏑ – ⏑ | – ⏑ – –
⏑ – ⏑ – | ⏑ – ⏑ –
– – ⏑ – | ⏑ – ⏑⏕ | ⏑ – ⏑ –
⏑ – – | – ⏑ –
⏑ – – | ⏑ – ⏑ –

sq.

[1] *στέγαισιν* scripsi.

Ultima periodus haec:

⏑– –|⏑–⏑–|⏑–⏑–

⏑–⏑–|⏑–⏑–|⏑–⏑–

1475. ⏑–⏑–|⏑–⏑–|⏑–⏑–

⏑–⏑–|⏑–⏑–

⏑–⏑–|⏑–⏑–¦⏑–⏑–

Sqq. corrupta sunt. Metra eadem videntur fuisse. Deinde

v. 1481: ⏑–⏑–|⏑–⏑–|⏑⏑⏑⏑–

–⏑–| – –|⏑ – ⏑–

Tum denuo difficillima sunt metra. Incertum est in parte tam festiva decernere, utrum consilio usus sit poeta metris inusitatis sicut sermone inusitato, an corruptelae sint, quarum ipse poeta plane fuit insons. Id autem certum est in hac parte intra eos fines, qui ipsa poetica arte statuti sunt, ioco, libidini poetam consilio frena permisisse, ut rem, quam proposuerat, optime depingeret. Quae cum ita se habeant, has formas retineam:

1483. ⏑⏑–⏑⏑⏑⏑|⏑–⏑⏑–⏑⏑–

⏑⏑–⏑⏑ – |––⏑⏑–⏑⏑..

1485. a

⏑⏑ – ⏑⏑–

⏑⏑⏑⏑⏑⏑–

⏑⏑ – ⏑⏑–

⏑⏑ – ⏑⏑–

⏑⏑ – ⏑⏑–

⏑ –⏑–

⏑ –⏑–

⏑ – ⏑ – | ⏑ –⏑ – |⏑ – ⏑ –

1490. 3 a

b

a

⏑ – ⏑ – | – ⏑ – |⏑ – ⏑

– – – |⏑ – ⏑ – |⏑ – ⏑ –

⏑ – ⏑ – |⏑ – ⏑ – |⏑ – ⏑ –

⏑ – ⏑ – |⏑ – ⏑ – |– ⏑ ⏑ –

---

[2]) ἐκεῖθ' em. Iambi sunt, non troch.

[3]) Lacuna esse videtur.

[4]) Incertum. Fort. ut illatum e v. 1448 del.

[5]) ἀποκτενεῖ em.

1495. ⏑⏑⏑⏑⏑⏑ | ⏑ – ⏑ – | ⏑ – ⏑

– – – –

– – – –

– – ⏑ – | ⏑ – ⏑ – [1])

⏑ – ⏑ – | ⏑ – ⏑ –

⏑ – ⏑ – | ⏑ – ⏑ –

⏑ - ⏑ – | ⏑ – ⏑ – | ⏑ – ⏑ –

1500. ⏑⏑⏑⏑⏑⏑ | ⏑⏑⏑⏑⏑⏑

† ⏑⏑ – ⏑⏑ – ⏑⏑ [2])

⏑⏑⏑ – ⏑⏑⏑

† ⏑ – ⏑⏑⏑

⏑⏑⏑ – ⏑ –

Totius cantici concinnitas, in qua ingeniose coniunxit poeta iocum cum certis regulis, cum necessaria harmonia, aperta est.

Or. 1353. Addam hic, ut semper feci, etiam illud canticum, quod Phrygis monodiam antecedit, cum soluto simillimum sit. Respondent enim demum post monodiam v. 1537 sqq. Numeri aperti hi sunt:

a a

b

a

b

1355. 2 trim.

a a

b b

2 trim.

1361. ⏑⏑⏑ – ¦ ⏑ – ⏑ – (in antistr. corr.)

⏑⏑⏑⏑⏑⏑ –

⏑⏑ – ⏑⏑ – ⏑⏑ – ⏑⏑ – ⏑

⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑

a a

b

---

[1]) *τοι* certe delendum.

[2]) Corr.. Emendatio prorsus incerta, sed dochmiaci videntur versus fuisse.

Bacch. 1017. Ultimam pertractemus Baccharum fabulam. Tres sunt breves partes solutae, quarum prima epodus est chori cantici inde a v. 1017. Initium facit iambelegus, deinde haec:

{ ⏑ – –
{ ⏑ ⏖ –

3 b

{ ⏑ – –
{ ⏑ – –
{ ⏑ ⏖ –

⏑ ⏖ ⏖ ⏑ ⏖

a b[1]

Bacch. 1034. Altera eiusdem chori est pars,[2] quae paulo post sequitur:

b

3 a.

Cohaeret igitur cum priore. Deinde lacunam esse cognoverunt Brunckius et Seidl. Exciderunt duo nuntii trim. Etiam chori verba sqq. corrupta sunt. Dochmii vix fuerunt. Probabile est metrum, si οὔ⟨τι⟩ scribimus et ἐμόν in fine positum delemus:

⏖ ⏑ – ⏑ | ⏖ ⏑ – ⏑

– ⏑ – – | ⏖ ⏑ – ⏑

1041. 2 a

⏑ ⏖ ⏖ ⏑ –

b

Sic exitus redit ad initium.

Bacch. 1153. Chori iterum canticum incipit a v. 1153. Lectionem sanam esse puto, numeri hi sunt:

a

– ⏑ –

---

1) ἐς add. Kirchh.

2) v. 1031 quippe corruptum non exscripsi.

a

— ◡ —

— — ◡ — ◡ — ◡ ◡ — — — [1]

— — ◡ ◡ — ◡ — ◡ [2]

— — ◡ ◡ — ◡ — —

a

— — ◡ — | — — ◡ — | ◡ — ◡ —

— — — — -

◡ — ◡ — | — — ◡ — | ◡ — ◡ —

a a

b

— ◡ ◡◡ | ◡ — ◡ —

Ad finem me puto perduxisse quaestionem. Non omnia pertractavi cantica, pauca restant, de quibus despero, imprimis in ea fabula, quam inchoatam ac rudem reliquit poeta, quae perfecta simulque mutilata est ab alio quodam, cui pietas non erat erga defuncti poetae ingenium. Aliis quaestionibus haec reservem necesse est. Fieri potest, ut eis rebus, quas hac dissertatione perspeximus, adiuvemur, ut etiam hic paleam seiungamus a tritico. Adhuc me concedo infirmiorem esse quam ut istum laborem absolvam. In Heracl. contra facilius puto spurias partes apparere, ut in omni fere parte harum dissertatiuncularum cognovi.

Totius autem quaestionis summa haec est:

Nullum Euripidis carmen solutum ex congerie constat variorum metrorum; ubique paria aut similia coniuncta sunt, ubique ordo est et concentus. Poetae ratio quomodo per vitam fiat artificiosior, cognosci potest. Atque hac quoque re fabularum ordinem quam nos statuimus rectum esse demonstratur.

Haec eis sufficiunt, qui poeticam modo artem perspicere volunt atque laetantur et fructuosam arbitrantur operam, ubicumque novae reperiuntur venustates.

Ipsis philologis haec accedunt:

[1]) corrupt. Wil. mavult: *Πενθέος ἐκγενέτα.*

[2]) em. Wil: *ὃς θηλυγενῆ στολάν ⟨τε⟩.*

1. Versus utcumque fieri potest, ita dividendi sunt, ut concentus perspicuus sit.

2. Cum omnia cantica soluta intellexerimus versibus respondentibus et similibus esse composita, eae partes, quae illum concentum non praebent, corruptae ideoque emendandae sunt. Tamen id teneamus incertas esse eiusmodi coniecturas nisi adiuvamur sensu, ut semper cum metri restituendi causa librorum lectiones mutamus. Quas regulas me ipsum puto secutum esse et aliorum est diiudicare, utrum nonnulla nova invenerim necne.

II.

De trimetris iambicis inter partes lyricas insertis

Viros doctos in Graecorum tragoedias inquirentes, etsi nemo est, quin multum sciat distare trimetros iambicos ab aliis metrorum generibus (cum hos pronuntiaverint histriones, illa cecinerint), tamen quae sit difficultas eorum locorum, quibus intermixti sunt senarii partibus lyricis, miro quodam modo fugit. Attamen vix quicquam crebrius fit neque solum in carminibus iambicis, sed in omni canticorum genere, maxime in dochmiaco. Quare oritur quaestio, qui versus diverbio, qui canticis sint tribuendi atque id velim perquiramus, utrum etiam nos, qui rem musicam non iam perspiciamus, certa argumenta ex fabulis traditis possimus afferre ad istam rem explicandam, regulas etiam statuere, necne.

Neque vero nugas duco haece studia, cum ad verba emendanda restituendaque alicuius sint momenti. Nam etsi in partibus melicis vocales η et α permisceri his temporibus concedere nos oportet, cum etiam Timothei papyro probetur, tamen et hic vetustius („Doricum") α illi η utique ubi traditur praeferimus et in diverbio recte ubique novum illud („Ionicum") η statuimus[1]) neque si quem versum dialogo videmus tribuendum, formae Doricae retineri possunt. Constat codicum auctoritatem in re tam exigua vix multum valere, cum librarii formas inusitatas saepissime ex arbitrio mutaverint in vulgares, verba obsoleta accomodaverint sermoni quo utebantur. Librariorum ista ratio quae sit, cum in dialogo tum in partibus melicis facile cognosci potest; modo verba verbis substituta, modo verborum exitus

---

[1]) Pauca sunt exempla, quae affert Wilamowitz (Tim. p. 41), cum sescenties contrariae traditae sint formae. Nimium ille auctoritatis tribuit librariis, quod nos quidem concedere nequimus neque ipse vir doctissimus de aliis rebus concedit.

mutati, formae Doricae deletae. Tamen haud mirum esse potest saepe etiam differentias tam exiguas quippe antiquitus traditas libros servasse, atque etiam in eis quos perscrutaturi sumus trimetris semper fere sermonis genus recte retinuisse libros apparebit. Primum autem ex librorum auctoritate nihil licet concludi.

Altera causa qua adducor, ut hanc quaestionem tractem, posita est in versibus singulis personis tribuendis, qua in re huc illuc discedunt editores. Ne hic quidem fieri potest, ut codices semper sequamur, cum et nonnullis locis falso librorum „correctores“ addiderint personarum notas et saepe omiserint ipsi librarii, qui illas „lineolas“ nimis neglegerent. Tamen difficillimum est in partibus lyricis versus recte distribuere inter eas quae adsunt in scaena personas, cum eis locis, quibus altera loquatur, altera canat, tum maxime eis, quibus choro tribui soleant eiusmodi trimetri neque ullo modo seiungantur a versibus cantatis. Qui disponendi atque digerendi sunt.

Quibus rebus adductus sit poeta, ut aliquo loco insereret senarium, nonnumquam haud facile intellegitur, facillime quidem in carminibus iambicis. Quibus in canticis inter omnem metrorum numerum etiam trimetros reperiri mirum non est, praesertim cum saepe antecedant aut sequantur alii trimetri, qui syllabis suppressis propius accedant ad genus lyricum. Qui a dialogi senariis facile disiunguntur, cum eorum arses non possint supprimi. Etiam ei, qui nullam habent syllabam suppressam, si totum canticum est iambicum, a trimetris ad dialogum pertinentibus, qui inserti sunt, haud difficile secernuntur. Sed de hac re postea. Neque vero neglegendum est versus certa ratione nisi hiatu aut syllaba ancipiti non dirimi, maxime si eiusdem modi versus antecedunt sive sequuntur. Quare cauti debemus esse, ne dialogo tribuamus versus, qui a ceteris lyricis ne dividi quidem certe possunt.

Alteram etiam esse causam trimetrorum insertorum ex ipsorum genere intellegitur. Nam ut hexametri heroici intermiscentur nonnumquam, cum res epicas narraturus est poeta, sic etiam in parte lyrica eas res, quae ad fabularum dialogum et ad dialogi rationem pertinent, trimetris iambicis narrare solent poetae. Personas seu chorum, cum facta enuntient mediis in carminibus,

eum quaerant, cunctentur in facinore faciendo, sive in enuntiatis conficiendis (cf. impr. Hec. 1094), ipse Euripides senarios fingit loquentes.

Hoc in universum tenendum esse videtur omnes versus, qui et metris et sententiarum ordine coniuncti sunt cum aliis cantatis, etiam cantatos fuisse, nisi versus structura aut re ipsa ad alia adducimur. Quam quaerendi rationem rectam esse iam ex eo apparet, quod in carminibus a toto choro cantatis — strophica dico et epodos — trimetros invenimus, de quibus nemo dubitare potest, quin cantati sint. E quibus profecti ad alia difficiliora transgrediamur. Nam res aliquo modo difficilior fit, ubi magis agitatur sive etiam perturbatur actionis cursus, ubi dialogus discinditur, verba, quibus factum aliquod nuntiatur, dirimuntur brevibus partibus lyricis et sim. Nihil interest, utrum choro an alii personae tribuendi sint versus, cum in eiusmodi locis coryphaeus eodem modo loqui soleat quo ceterae personae, neque in libris chori verba a coryphaei dividantur.

Digerentibus nobis eos versus multae res occurrunt, quae accurate observandae sunt.

Primum quaerendum est, utrum versuum sententia eo modo cohaereat, ut non videantur dirimi posse, necne. Quae res etsi facillima videtur esse, tamen non tam certa est, ut ei in diiudicanda quaestione semper fides habenda sit. Nam fieri posse apparet, ut non solum ei versus, qui graviter dirimantur, sed etiam ei, qui etsi videantur cohaerere, tamen per se quisque stare possint, seiungantur. Tamen argumentum plane certum est, si versus non possis dividere, nisi sententiam plane velis dirimere atque perturbare. Imprimis ea re egregie adiuvamur, ubicumque ea pars antistròphica est et utriusque strophae trimetri aut cohaerent aut seiuncti sunt a reliquis versibus.

Ne hiatu quidem aut syllaba ancipiti sive ante versum trimetrum sive in fine eius positis aliud quicquam indicatur, quam re vera periodos ita esse dividendas. Nam hiatu et syllaba brevi, etiamsi alter additur ad alteram, non magis disiungitur trimetrus iambicus a versibus lyricis quam semper dividi solet versus a versu. Quod certum argumentum nullo modo esse ex ipsa quaestione apparebit, quamquam semper notandae sunt eae res, si ad alias accedunt.

Summum momentum positum est in ipsa versuum structura, in syllabis productis et solutis. Quomodo soleant strui versus trimetri cantati ex eis versibus optime cognoscemus, de quibus non dubitari potest, quin canantur. Neque falso diiudicabimus quicquam, si eis legibus, quas in chori canticis statuerimus, etiam in cantibus alternis et monodiis utemur.

§ 1.

Exordiamur igitur a totius chori canticis. — In primis Euripidis fabulis (si Alcestin hoc loco mittimus, de qua postea dicendum erit) et in eis, a quibus alteram fabularum periodum consuevimus incipere (Hipp., Heracl.) nusquam trimetros invenimus iambicos insertos totius chori canticis. Cuius rei causa non solum in eo posita esse potest, quod in harum fabularum carminibus iambi omnino rari sunt, neque uberrimus ille iamborum usus, quod quidem nos ex paucis fabulis servatis coniciamus, ante eam aetatem reperitur, qua Suppl. docti sunt. Neque enim postea in iambicis modo partibus poeta eis trimetris utitur, qui in omni fere alterius tertiaeque periodi fabula inveniuntur (praeter El. et Phoen., quod ex monodiarum et canticorum alternorum copia facile intellegitur). Sed poetam eis temporibus, quibus aliis licentiis et in componendis fabulis et in metris adhibendis utebatur, etiam trimetros illos apparet saepius inseruisse. Excipienda tamen est ex prioribus fabulis Andromacha, quae ut permultis aliis rebus etiam hoc usu cum reliquis poetae tragoediis mira quadam ratione parum consentit. Nam etsi multis causis, imprimis scaenae usu adducimur, ut inter primas eam habeamus fabulas, et aliis rebus et trimetris insertis multo posterior videtur esse. Tamen quamquam permulta repugnare videntur Euripidis rationi neque ei hanc fabulam tribuendam esse ullo certo auctore probatur, tam clare recognoscimus Euripidis vestigia, ut nemo sit, qui poetae eam fabulam deneget.

Etiam trimetrorum insertorum usus non alienus est a reliquarum fabularum.

Andr. 281. Quorum primum invenimus in altero chori cantico v. 281. Est carmen e genere dactylotrochaicorum seu

potius dactyloiambicorum[1]) et ex metrorum cursu facile intellegitur, cur trim. iambicus addatur. Cuius sententia haud multum distat ab eorum, qui circa sunt.

Antecedit versus anapaesticus, sequitur ut saepissime trim. iambicus brevibus suppressis ad genus melicum propius accedens:

⏑ – – | – ⏑ – | ⏑ – –

Trimetrus ipse in stropha admodum solutus in antistropho arte coniunctus est cum v. sq.:

πικρὰν δὲ σύγχυσιν βίου Φρυγῶν πόλει
ταλαίνᾳ περγάμοις τε Τροίας.

Cum neque hiatus neque syllaba brevis ante aut post versum admissi sint, nemo certe trimetrum secludere potest.

Andr. 299. In altero autem stropharum pari trimetri eodem loco positi syllaba brevi et in stropha et in antistropho indicantur neque sensu artius cohaerent cum reliquis versibus. (Sequitur trim. lyricus:

– ⏑ ⏑ – | – ⏑ – | ⏑ – –)

Quos versus cum conspiciamus, nusquam videmus eas syllabas, quae in diverbio produci possunt, productas esse. Quod etsi in his unius cantici exempli casui tribuerit quispiam, tenendum est.

Andr. 479. 491. Iterum enim eadem res occurrit in v. 479 = 486 et v. 481 = 489. Quorum priores nulla soluta longa

---

[1]) Etiam primus versus iambicus esse potest. Nam versus facile hoc modo disiunguntur:

274. – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ | ⏑ – ⏑ – | – ⏑ – .

(In brevibus dirimendis offendi potest, cum versus hoc loco finiri non possit, ut etiam antistropho demonstratur, sed cf. Herc. 1055.) Sequuntur haec:

– ⏑ – | – ⏑ – | ⏑ – ⏑ –

(Herm. in antistr. egregie emendavit: *νίψαν*)

⏑ – ⏑ – | ⏑ – ⏑ –
⏑ – ⏑ – | – ⏑ –
⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – | – ⏑ –
– – ⏑ ⏑ – –

ornati dialogi senariis similes sunt, in altero autem pari haec respondent:

⏑–⏑–|⏑⏑⏑⏑–|⏑ – ⏑–
= ⏑–⏑–|⏑ – ⏑–|⏑⏑⏑⏑–

Ubi cum longis solutis haud multum tribuisse videamus poetam, eo magis ancipites syllabas semper breves esse mirum est.

Hec. 651. De Hec. epodo a. v. 649 iam egimus (p. 37), cuius tertius versus hic est trim.:

⏑–⏑⏑⏑|⏑–⏑–|⏑–⏑–,

qui a dactylis facile seiungitur.

Hec. 950. Brevibus solutis ad genus melicum referendus est iterum in epodo trimetrus v. 950, si quidem versus ita distinguimus ut editores solent. Tamen hoc loco res difficillima est neque ad eam quaestionem, de qua agimus, quicquam refert, hoc alione modo versus dirimantur.

Suppl. 71. A trimetro incipit tertia Suppl. parodi stropha, de qua supra p. 9, ut de toto cantico (p. 34, 1) iam verba feci. Responsio singulorum verborum ideoque caesurae est accuratissima:

71. ἀγὼν ὅδ' ἄλλος ἔρχεται γόων γόοις
= 79. ἄπληστος ἅδε μ' ἐξάγει χάρις γόων,

trim. integram habet formam:

⏑–⏑–|⏑–⏑–|⏑–⏑–

Suppl. 365. Iterum iambicum est canticum inde a. v. 365. Periodi in priore stropharum pari non possunt seiungi, sed si dividamus versus, caveamus, ne editores sequamur. Hoc enim modo meri iambi decurrunt:

365. ἱππόβοτον Ἄργος, ὦ πάτριον ἐμὸν πέδον,
ἐκλύετε τάδε γ', ἐκλύετ' ἄνακ-
τος ὅσια περὶ θεοὺς καὶ
μεγάλα Πελασγίᾳ καὶ κατ' Ἄργος,

i. e.:

– ⏖ ⏑ – | ⏑ – ⏑ ⏖ | ⏑ – ⏑ –

⏑ ⏖ ⏑ ⏖ | ⏑ ⏖ ⏑ –

⏑ ⏖ ⏑ ⏖ | ⏑ –   –

⏑ ⏖ ⏑ – | ⏑ –   – | ⏑ –   –

Trimetrus, quem ego quoque in initio statui, praeter primam nullas habet productas syllabas.

De altero stropharum pari et de canticis, quae sequuntur, egregie egit Wilamowitzius in Comm. metr. p. 11. 15. 12. Hi sunt trimetri:

Suppl. 373. v. 373 = 377:

⏑ – ⏑ – | ⏑ ⏖ ⏑ – | ⏑ – ⏑ –

602. v. 602 = 612:

⏑ ⏖ ⏑ – | ⏑ – ⏑ – | ⏑ – ⏑ –

antec.:

⏑ – ⏑ – | – ⏑ – | ⏑ – ⏑ –

sequ.:

⏑ –   – | – ⏑ – | ⏑ – ⏑ –

617. v. 617 = 626:

⏑ – ⏑ – | ⏑ ⏖ ⏑ – | ⏑ – ⏑ –

sequ.:

– ⏑ ⏑ – | – ⏑ – | ⏑ –   –

Suppl. 783. v. 783 = 791:

⏑ – ⏑ – | ⏑ – ⏑ – | ⏑ – ⏑ –

antec. et seq. iambi.

His igitur locis omnes versus vix distant alius ab alio, a dialogi autem senariis admodum discedunt, cum nulla syllaba producta admissa sit.

Herc. 416. Canticum iambicum etiam in Herc. est, in quo v. 416 extat:

◡–◡–|◡◡◡◡ –|◡–◡–

= 432. ◡–◡–|◡◡◡◡◡◡|◡–◡–

Distinctio versuum certa non est, cum sequatur

◡–◡–|–◡–|◡––.

Herc. 770. Plane eodem loco et eadem ratione in eadem fabula positus est v. 770:

◡–◡◡◡|◡ – ◡◡◡|◡–◡–

= 779. ◡–◡◡◡|◡◡◡◡ –|◡–◡–,

sequitur idem:

◡–◡–|–◡–|◡––

Ion. 121. In Ionis cantu est v. 121:

◡–◡◡◡|◡–◡–|◡◡◡◡–,

antec. et sequ. glyconei.

Troad. 1085. Troad. v. 1085 = 1103:

◡–◡◡◡|◡◡◡◡–|◡–◡–

in stropha syllaba ancipiti, in antistropho hiatu divisus a reliquis, neque Wilamowitzii permagnas probo coniecturas, quae metri, non sententiae causa viro docto necessariae videntur.

Iph. Taur. 399. Addam hoc loco etiam Iph. Taur. 399:

◡–◡◡◡|◡–◡–|◡◡◡◡⏓,

etsi trimetrus inusitatam praebet formam et totum carmen est ex difficillimis neque certa ratione trimetrus secluditur. Antistrophi versus graviter corruptus est et editores id, in quo maxime oportet offendere, plane videtur fugisse, cum neque ἐλπὶς γένετ' ἐπὶ ––◡◡◡ ut iambici metri initium medio in versu tolerari possit neque πήμασι βροτῶν –◡◡◡–, ut iam ex eis locis, quos adhuc tractavimus, et multis aliis apparet. Quare primum ἐλπίς et ⟨ἐ⟩γένετ' transponenda sunt. Cf. in str. τίνες ποτ' ἄρα = ◡–◡◡◡. Reliqua difficiliora sunt. Nam etsi πήμασιν tolerari non potest, tamen simile verbum sensu flagitatur.

Hel. 234. 43. Inseram hic etiam Helenae epodum a v. 229, de qua nemo dubitet, quin cantata sit. De toto carmine iam dictum p. 17 sqq. Trimetrorum formae hae sunt:

234. ⏑⏕⏑–|⏑–⏑–|⏑–⏑–
243. ⏑ – ⏑–|⏑–⏑–|⏑–⏑⏒

Hel. 1117. Eisdem verbis: *βαρβάρῳ πλάτᾳ* finitur v. trim. Hel. 1117, quem alter sequi videtur trimetrus iambicus (= 1132. 1133). Versus gravissimis laborare corruptelis nemo est quin videat. Attamen mirum est viros doctos duas res, in quibus maxime haerere debemus, plane omisisse. Nam primum in una eademque fabula duos trimetros cantico alicui insertos eisdem verbis terminari non Euripidis, non poetae Graeci est, tum quod duo integri senarii eodem modo compositi in carmine alius generis sequuntur, neque ullo exemplo probari neque tolerari potest. Quare dubitare non possumus, quin verba *βαρβάρῳ πλάτᾳ* hic interpolata sint. Quae sint supplenda, difficillimum est diiudicatu, cum nec de metro certi quicquam constet neque ex antistropho corrupta ulla res appareat. Neque enim ibi verba eodem loco posita *βαρβάρου στολᾶς* habent, quo referantur, neque omnino metrum retineri potest. De sanando loco nihil audeo proferre, viam quidem emendandi quam equidem ingrediar, indicem. Cum ne prima quidem verba habeant, quo apte referantur, aut seiungendus est omnino versus aut cum eis coniungendus quae antecedunt. Versibus sqq. subiectum deest, quod optime Wilamowitzii coniectura *Μενέλας* pro *νεφέλας* restituitur, etiam altera emendatione *ὁ δ' ἔσυτο* recepta. Verbum *βάρβαρος* ad strophae similitudinem factum delendum et ex altero *στολᾶς* subiectum ad illud *ἀλίμενα ὄρεα* et ad verbum finitum quod desideratur supplendum. De metris dubito, quippe quae senarium non expleverint.

Hel. 1148. In altero stropharum pari haec respondent:

1148. ⏑⏕⏑–|⏑⏕⏑⏕|⏑ – ⏑–
= 1162. –⏕⏑–|⏑ – ⏑⏕|⏑⏕⏑–

Stropham Hermannus optime restituit, antistrophi scriptura vix recta est, cum illud *φλογμὸς—φλόξ* ieiunum durissimumque mihi videtur. *φλογερός (LG)* retinendum et *φλόξ* delendum puto, neque vero equidem habeo, quod apte substituatur. Neque etiam metrum eo modo videtur mutari. Et primam syllabam produci

posse et theses solutas inter se non respondere iam saepius vidimus. Antecedit trim.:

— — ⏑ — | — ⏑ — | — ⏑ —

sequ.:

⏑ ⏖ ⏑ ⏖ | ⏑ ⏖ ⏑ —

Bacch. 997. Ultimum horum trimetrorum reperimus in Bacch. 997:

⏑ — ⏑ — | ⏑ ⏖ ⏑ — | ⏑ — ⏑ —

Quos haud paucos locos considerantibus nobis, quae sit lex componendorum trimetrorum in partibus cantatis, apparet. Neque enim virorum sapientium, philologorum est, cum tot sint exempla, omnia casui tribuere. Videmus in trimetris cantatis nullam syllabarum „ancipitum" produci nisi primam totius versus.

Quae regula minus videtur mira, cum eas res, quas optime Blassius ex Aristoxeni fragmento metrico (Grenfell-Hunt, Oxyrrh. pap. I, p. 14 sqq.) demonstravit (Neue Jahrbücher 1899 I, p. 30 sqq.), observemus, ea metra, quae vocat Aristoxenus *δακτύλους κατὰ ἴαμβον*, ab eis, quae simpliciter iambos nominat, distinguamus. Egregie Blassius (p. 41 sqq.) cognovit hoc loco de eo metro agi, quod producta prima syllaba hoc — — ⏑ — fieri potest, et de eo, in quo ea licentia non admittitur. Neque ea re perspecta impedimur, quominus recte ubique „metrum" iambicum statuamus hoc: ⏑ — ⏑ —, non semiambum ⏑ —. Utramque iamborum rationem in tragicorum canticis inveniri idem vir doctus demonstravit. Iam intellegimus in trimetris partium lyricarum nusquam ab Euripide *δάκτυλον κατὰ ἴαμβον*, sed ut clare secernat dialogi rationem a canticorum, solos „iambos" adhiberi. (Omnino ille *δάκτυλος κατὰ ἴ.* rarus est in posterioribus poetae fabulis. Sed incerta est res, cum versus iambicos nisi hiatu aut brevi syllaba non possimus seiungere. Quare eam quaestionem in aliud tempus differre cogor.)

At proferat quispiam Alcestin, de qua nondum verba feci, atque praedicet ea una fabula legem, quam modo statuimus, inanem esse demonstrari. Nam videamus primum chori stasimum. Carmen admodum corruptum plane non potest emendari, sed quae sint menda, facile intellegitur.

Antistrophi interiectiones, quae sunt in primo versu (232), ad explendam lacunam additas Dindorfius perspexit neque hoc loco tot metra exclamationibus possunt confici. Quare etiam strophae emendatio incerta esse debet. Verba *πῶς πᾷ* (27) ut traduntur inepta sunt et fieri potest, ut prorsus sint delenda.

Altera corruptela ab editoribus neglecta perspicitur, cum perturbatum consideremus sententiarum ordinem. Chorus anxie quaerit: „Exibitne quis?“ (Nam et laeta et lugubria potest proferre nuntius, qui ex aedibus procedat.) Tum libri pergunt: „an crinem resecem . . . “ Apparet excidisse verba: „Utrum gaudere licet an . . . “ Antistrophi versus iterum praebet interiectionem, quae quater posita vix retineri potest, praesertim cum denuo videatur lacunam explere.

Iam videamus numeros: Interiectionem *ἰώ* (in ant. *παπαῖ*) secernendam esse a reliquis metris editores fugit, cum iamborum legum imperiti fuerint. Tamen sex metra iambica facile decurrunt, quae recte legat, qui numeros didicerit observare et iamborum quae sint variae formae, noverit. Versum traditum (221) corruptum esse etiam e numeris intellegitur, cum equidem quomodo metiar, plane ignorem. Qui si antistropho fidem habemus, videtur fuisse:

– – ⏑ – | ⟨– ⏑ ⏑⟩ – | ⏑ – ⏑ ⏒

Sequuntur quattuor metra iambica primo tertioque per anaclasin inflexo et iterum septem usque ad finem continuata, cum nullus sit hiatus. Quae syllabatim perscripta haec sunt:

– ⏑ – | ⏑ – – – | ⏑ – ⏑ – | ⏑ – ⏑ – | ⏓ – ⏑ – | – ⏑ ⏑ – |
⏑ – –.

Syllaba producta medio in versu, quam cod. Pal. secuti facile eicere possumus, non mutanda videtur, cum versus, qui sequuntur, eandem praebeant licentiam:

⏓ – ⏑ – (hiatu a reliquis clare seiunctum)
– – ⏑ – | ⏒ – ⏑ – | ⏒ – ⏑ –

Senarius est ex dialogi usu conformatus, quem in carmine lyrico nusquam apud Euripidem reperias, sicut eum versum, quem supra exscripsi, et alium in Alcestidis monodia:

v. 254. ⏑ – ⏑ ⏖ | – – ⏑ – | – – ⏑ – | ⏑ – –
= 261. ⏑ ⏖ ⏑ – | ⏑ – ⏑ – | ⏑ – ⏑ – | ⏑ – –

Quae cum ita sint, concedere nos oportet Alcestidis iambos abhorrere a reliquarum Euripidis fabularum, cum hic in quovis versus loco breves producantur. Tamen ipsius Alcestidis exemplum non valet legem illam infirmare, sed demonstrat Euripidem in prioribus fabulis eam neglexisse, ut ita dicam, postea autem stricte vidimus eam observatam esse. Nam tenendum est inter Alcestin et Medeam septem annorum spatium interesse. Qua aetate, quam accuratius nos non perspicere querimur, eum poetae usum ortum esse manifestum est.[1])

§ 2.

Priusquam ad difficiliora transeamus, eos locos breviter enumerem, quibus etsi parti alicui lyricae trimetri inserti sunt,

[1]) Hoc loco paucis verbis addam, quomodo ceteri poetae tragici trimetros iambicos soleant componere. Non mirum est, quod Aeschylus eam legem, de qua disputamus, nondum observavit, cum mortuus esset multis annis ante quam ipsum Eur. cognovimus eis regulis se obligasse (cf. Blaſs „Zu Aeschylos Choephoren" Herm. XXXIII, p. 181). Etiam Sophoclem multo liberius metra iambica composuisse quam Eur. his locis apparet: El. 1084 *ζῶν κακῶς εὔκλειαν αἰσχῦναι θέλει* = 1091 *χειρὶ καὶ πλούτῳ τοσόνδ' ἐχθρῶν, ὅσον.* 1278 (epod.) *τῶν σῶν προσώπων ἡδονὰν μεθέσθαι.* Oed. R. 889 *εἰ μὴ τὸ κέρδος κερδανεῖ δικαίως* = 903 *ἀλλ' ὦ κρατύνων, εἴπερ ὀρθ' ἀκούεις* (et mult. al.). Tamen in plenis senariis eandem legem ex eodem fere tempore videtur observasse. Nam in Aiac. et in Ant., quae fabulae actae sunt ante eam aetatem, hos trimetros cantatos invenimus: Ai. 176 *ἦ πού τινος νίκας ἀκάρπωτος χάριν* = 187 *καὶ Ζεὺς κακὰν καὶ Φοῖβος Ἀργείων φάτιν.* 367 *οἴμοι γέλωτος, οἷον ὑβρίσθην ἄρα* = 382 *ἦ που πολὺν γέλωθ' ὑφ' ἡδονῆς γελᾷς.* Ant. 1272 *ἔχω μαθὼν δείλαιος· ἐν δ' ἐμῷ κάρᾳ* = 1295 *κακὸν τόδ' ἄλλο δεύτερον βλέπω τάλας.* 1274 *ἔπαισεν, ἐν δ' ἔσεισεν ἀγρίαις ὁδοῖς.* = 1298 *ἔχω μὲν ἐν χείρεσσιν ἀρτίως τέκνον.* In reliquarum vero fabularum canticis syllabae ancipites nusquam productae sunt (cf. Oed. R. 192 = 206, 1331 = 1350, 1335 = 1355; El. 126 = †142, 476 = 493; Trach. 137 [epod.] 207, 217 [astr.] 955 = 964; Phil. 135 = 150; Oed. Col. 539 = 546: Chor. ⏑ – ⏑ Oed. – ⏑ – ⏑ Ch. ⏑⏑ Oed. ⏑ – ⏑ –), cum ei senarii, quos pronuntiabant histriones, vel in partibus lyricis pleni sint syllabarum longarum (cf. El. 1235, 1255; Oed. R. 1317 sq., 1325 sq.; Trach. 871 sqq., 889, 891; Oed. Col. 837—840, 880—883). Duos locos, quibus regula non videtur observata El. 1390 = 1397, Phil. 676 = 691 corruptos esse omnes editores consentiunt. Quare, nisi quid me effugit, eadem, quae de Eur. accuratius conatus sum ostendere, etiam ad Sophoclis fabulas pertinent.

tamen res facillima est diiudicatu, cum altera persona canat, altera loquatur.

Sunt hi:

Hipp. 565 sqq. Chorus cantat, Phaedra loquitur. Interiectiones saepius ut etiam in diverbio intermixtae sunt.

Andr. 825 sqq. Herm. cantat, nutrix loquitur.

Hec. 684 sqq. Hec. cant.

688, 698, 701 servae, 693, 709, 712 chori trimetri.

Herc. 1178 sqq. Amph. cant., Thes. loqu. (De Thesei versibus ab Amphitr. exceptis infra dicendum.)

Ion. 763 sqq. Senex et coryph. loqu., (v. 772—775, 778—781, 785—788, 792—795 binis senis, binis chori trimetris compositi), Creusa cant.

1441 sqq. Ion. loqu. (cf. ad Herc. 1178), Creusa cant.

Tro. 238 sqq. Talth. loqu., Hec. cant.

1230 sqq. Chor. cant., Hec. loqu. (cf. ad Hipp. 565).

Iph. Taur. 643 sqq. Chor. cant., Or. et Pyl. loqu.

827 sqq. Or. iterum loqu., cum Iph. cantet. V. 861 sqq. iamdudum a Tyrwhittio recte singulis personis tributi, de qua re, cum et sententia et carminis ratione poscatur, nihil ultra dicendum. Tamen unus v. 832 multas praebet difficultates. Libris traduntur haec:

κατὰ δε δάκρυ, κατὰ δὲ γόος ἅμα χαρᾷ

i, e. ⏑⏖–⏑⏖|⏑⏖⏖⏑–,

quae duos explent versus dochmiacos. Sed ii cantabantur neque Oresti cum in tota parte omnino nihil nisi trimetros habeat, „utpote virili ille atque sedatiore animo“ (Seidl.), hoc uno loco unum versum melicum tribuere possumus. Fieri posse concedo, ut senarium conemur efficere; tamen Seidlerus, qui inter versus cantatos haud satis accurate distingueret, magnopere in eo erravit, quod hunc trimetrum statuit:

κατὰ δὲ δάκρυ’ ἀδάκρυα (sic Musgravius ex Ald.) *κατὰ [δὲ] γόος ἅμα χαρᾷ*

= ⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑ | ⏑⏑⏑⏑⏑⏑ | ⏑⏑⏑⏑ –

seu altero δὲ deleto:

⏑ ⏑⏑⏑⏑⏑ | ⏑⏑⏑⏑⏑⏑ | ⏑⏑⏑⏑ –

Eiusmodi versum nemo histrionum locutus est neque quisquam poetarum Graecorum in tragoediae dialogo finxit. Neque vero senarium restituere cogimur, nisi rationem antistrophicam, quam Seidlerus aperuisse sibi videbatur, tenendam putamus. Integri versus dochmiaci, cum libris tradantur, retinendi videntur neque vero Oresti tribuendi. Nam valde miror viros doctos non in eo haesisse, quod hoc uno loco, quo alterius generis versus intermixtus videtur, Oresti tres versus continuantur, reliquis unus, semel duo. Quare v. 832 Iphigeniae tribuendus est atque sententia interrupta et ab Oreste continuata optime quadrat ad totius partis rationem (cf. 865 sq.).

In ultimis Euripidis fabulis quippe liberrimis in compositione nulla est pars, in qua tam clare alteri personae versus tribuantur, nisi Bacch. 1032 sqq., ubi nuntius loquitur, chorus cantat.

Omnibus locis, quos modo enumeravimus, trimetri etiam permultis syllabis productis ad dialogi senarios prope accedunt.

§ 3.

Iam ad cantus alternos et monodias accedamus. Atque id quaeso teneamus verisimillimum esse personam, quae longiorem aliquam partem canat, omnia cantare, etiamsi versus forte est trimetrus iambicus, nisi ipsa versus compositione adducimur, ut separemus eum e cantu lyrico. Quare ab eis incipiamus locis, quibus trimetros videbimus cantatos fuisse.

Hipp. 368. Hipp. 368, 372 = 675, 678. Stropha est chori canticum, antistrophus Phaedrae. Versus sunt integri dochmii praeter duos illos trimetros. Quorum sententiae utrum ita cohaereant, ut seiungi non possint, necne, vix certe diiudicari potest et nimis in arbitrio positum. Momentum autem affert, quod nusquam ulla syllaba producta est, quae res casui non potest tribui. Huc accedit, quod etiam caesura utriusque versus

eadem est. De dialecto cum librarii huc illuc labantur, Doricas sequor formas: 368 ἐξέφανας (C), 370 τύχᾳ (omnes ll. praeter CL).

Hipp. 878. In eadem fabula iterum res facilis est, si codicum sequimur auctoritatem: v. 878. Versus non certe dividitur ab antec., qui idem trimetrus est iambicus altero metro anaclomeno:

◡–◡–|– ◡ ◡ – |◡–◡–
◡–◡–|◡◡◡◡◡◡|◡–◡– (hiatus).

Omnia cantari manifestum est neque admissa est syllaba producta, duae autem solutae. Etiam hoc loco syllabarum brevium ratio valet ad reiciendas falsas coniecturas. Efficere enim voluerunt viri docti anaclaseos legis imperiti integrum trimetrum particula ἄρ' (Seidl.) seu γ' (Lindau) addita. Tamen versum

◡–◡–|–◡◡̲ ◡–|◡–◡–

in cantico non tolerari demonstravimus.

And. 1197. Ex Andr. cantus alternus v. 1197 sqq. tractandus est. Neque vero de carmine adeo mutilato, cum vires non suppetant neque editores, quibus locis verba sint corrupta, perspexerint, quicquam certi dicere possumus.

Carmen est iambicum nullo alio metro admisso. Quare etiam omnes arbitror trimetros cantatos fuisse, etsi de v. 1204 et 1208 dubitari potest, an a coryphaeo dicantur. Quos tamen ex arsibus ubique brevibus concludi licet cantari.

Hec. 684. In cantico soluto Hec. 684 sqq. unam Hecubam cantare iam supra p. 118 monui. Cuius menda, cum compositionem indicarem p. 65, sanasse mihi videor. Cum et famula chorusque, qui loquuntur, et Hecuba trimetros habeant, optime illam de brevibus legem recte nos statuisse cognoscitur. Nam cum conferamus:

v. 688 Fam.: ⏓–◡–|––◡ – |––◡–
(693 Chor.: ––◡–|◡–◡ – |◡–◡–)
698 Fam.: ––◡–|––◡ – |◡–◡–
702 Fam.: ––◡–|––◡◡◡|◡–◡–
713 Chor.: ––◡–|––◡ – |◡–◡–

cum his:

Hec.:

v. 689. ⏑–⏑–|⏑–⏑ – |⏑–⏑–
699. ––⏑–|⏑–⏑ – |⏑–⏑–
714. ––⏑–|⏑–⏑ – |⏑–⏑–

manifestum est productas arses casui non posse tribui, sed quaecumque cantabantur, non tolerare illam licentiam. Totius versus primam syllabam aucipitem esse iam in chori canticis vidimus.

In Suppl. carminibus iambicis res facilis est.

De epodo inde a v. 824 iam dictum et trimetros v. 826 (chor.), v. 831 (Adm.), qui ipsa re metrica haud certe dividantur, tamen seiungenda esse ex cantici compositione demonstratum est (p. 11 sq.). Qui cum nullas habeant syllabas productas, cantati sunt.

Suppl. 1123. Carmina, quae a v. 1123 a filiis et matribus vicissim cantantur, a Wilamowitzio (in Comm. metr. I, 13 sqq.) egregie illustrata sunt. In prima stropha filii habent unum iambicum metrum in antistr. hiatu a reliquis seclusum, deinde duos integros senarios, qui continuari possunt, tum hunc trimetrum:

–⏑⏑–|–⏑–|⏑––

Quare primo quidem nemo dubitaverit, quin etiam illi senarii cantentur. Tamen aliquo modo offendimus in eo, quod duo sunt trimetri nullo alio versu separati et quod a reliquis tantopere seiuncti sunt (hiatus antea et hiatus et syll. brevis in fine). Sed iam momentum affert, quod et filiorum cantus vix potuit constare e duobus illis brevissimis colis neque ulla brevis producta est. Tum etiam ea, quae sequuntur, comparanda sunt. Matrum enim canticum eisdem terminatur versibus:

⏑–⏑–|⏑⏑⏑⏑–|⏑–⏑–
–⏑⏑–| – ⏑–|⏑– –

Vehementer gaudeo, quod Marklandi coniectura, quam Wilam. iam reiecit, ea lege, de qua disputamus, clare repudiatur atque ille, qui poetam uberum nutritionem *τροφὰς ματρὸς* vocare posse negavit, etiam numeris refellitur et redarguitur. Nam illud *τροφαί τε μαστῶν* in initio trimetri non toleratur. Idem Marklandus eodem modo iterum in altera antistropho metrum

perturbavit. Strophae scripturam Wilam. Heimsoethium secutus optime restituit, antistropham Elmsl. correxit:

χαλκέοις ὅπλοις ι Δαναϊδᾶν στρατηλάταν.

Matthiaeus ex spuria lectione χαλκέοισιν χαλκέοις ἐν:

— — ∪ — ' — — ∪ —

fecerat, quod Weckleinius, ut est numerorum imperitus, recepit, quamquam Elmsleyi emendationem non ignorabat. Sequitur denuo hic trimetrus:

— ∪ ∪ — . — ∪ — ∪ — —

Tertia stropha a dochmiis incipit trimetris cantatis. In omnibus huius cantici locis theses solutae accurate inter se respondent, libri semper etiam vocalem α pro η recte servarunt.

In Herc. denuo saepius invenimus trimetros iambicos dochmiis insertos, et propterea hic primum dilucide apparet, quantopere trimetrus distet a trimetro, quam accurate alter seiungendus sit ab altero.

Herc. 880. V. 880 syllaba brevi a versu sq. divisus. Quem, etsi enuntiatum admodum est solutum, tamen cum breves omnes integrae sint, inter cantatos habeamus adiuti librorum lectione: βέβακεν, ἅ.

Herc. 905. Recte nos summam vim tribuisse syllabis brevibus versu 905 egregie confirmatur, quem hoc loco addam, quamquam de multis eiusdem modi versibus infra dicendum erit. Libri omnes versus choro continuant. Totum carmen pro stasimo cantatur, sc. ab universo choro — id hoc loco certum videtur, etsi Wilam., si verba eius recte interpretor, coryphaeo id tribuit. Cuius dissertatiuncula (Herc. II, p. 189 sq.), quamquam ei plane assentiri non possum, conferenda est. Nimium antiquam tragoediam intra philologorum terminos coercere mihi videtur, cum neget quindecim choreutas alternis potuisse canere cum uno histrione aut coryphaeum totius chori verba ad finem perduxisse. Recte quidem coryphaeo plura tribuuntur quam a librariis et editoribus fieri solet, tamen vix tota cantica, sed singuli versus.

Hoc loco Wilamowitzius et Weckleinius recte cognoverunt nonnullos versus choro non posse tribui atque Wilam., qui hoc ipsum

canticum egregie illustravit, mihi persuasit, ut Amphitryoni eos demus, etsi simplicius — quod miro modo nemo editorum coniecit — eis personis, qui in aedibus sunt, tribuuntur, primus liberis, alter tertiusque Megarae. Sed iam haec mittamus et ad ipsam rem redeamus.

Wilam. etiam v. 905 Amphitryoni tribuit, nulla quidem probabili causa, cum coryphaeus optime eum loquatur. Quem versum excidendum esse ex reliquo cantico, iam sensu demonstratur, cum chori verba de sene quaerentia interrumpat et animum ad aedes corruentes adducat, neque vero eum fuisse cantatum ex forma intellegitur:

⏑–⏑–|––⏑–|––⏑–

Quare coryphaeo tribuendus est, qui cum viderit aedes deleri, id choro enuntiat, qui tum denuo cantare coepit.

V. 896, quem Wil. Amphitryoni tribuit, utrum cantatus an pronuntiatus sit, certe diiudicare non potest. Qui referendus est in numerum eorum dictorum, quae cum senarium non expleant, a choro ita continuantur, ut aut plenus trimetrus aut alius versus efficiatur. Quare illud *δάιον τόδε* re metrica arte coniunctum est cum Amphitryonis verbis neque v., qui statui solet:

δάιον τόδε δάιον μέλος ἐπαυλεῖται,

ullo modo recitari potest. Quae cum faciamus, verisimilius est Amphitryonem locutum esse hunc versum (⏑–⏑–|––⏑), etsi reliquae exclamationes cantatae sunt. Quae tamen in colo tam brevi dubia sunt.[1])

---

[1]) In Herc. v. 1184sqq., ubi Theseo versuum initia tribuuntur, ex ultima longa arsi (*εὔφημα φώνει. ὦ δεινὰ λέξας. τί φῄς; τί δράσας*) nihil concludere possumus, etsi hos quoque versus locutus est histrio. Nam potest deduci syllaba longa e totius versus natura qui iambelegus est et illam longam ante membra anaclomena solet praebere. Cf. Ion. v. 1441, qui a Creusa cantatur:

⏑–⏑–––⏑⏑–⏑⏑–

Cf. etiam vv. sqq., quos editores falsissime dividere solent, cum eadem ratione metiendi sint: ⏑–⏑–⏑ : –⏑⏑–⏑⏑–, idem v. 1483: ⏑–⏑–– : –⏑⏑–⏑⏑––– (cf. Herc. 1184). Quo cantico non semper tam facile senariorum fragmenta coniungi cum numeris cantatis demonstratur. cf. enim v. 1497, etsi sq. corruptus est, imprimis autem v. 1501, qui ne ab arsi quidem incipiat.

Cf. v. 918 sqq., ubi nuntius semper loquitur, chorus seu potius coryphaeus versus inquiete interrumpit simulque continuat. Quare quod Wilam. recte aperuit nuntii verba a choro ita continuari, ut senarius efficiatur (dim. catal. 913), ad ipsam quidem rem metricam pertinet, in acta autem fabula versiculi clare inter se differebant. Etiam hoc loco versus, quos loquitur nuntius, syllaba producta ornati sunt, (*ὦ λευκὰ γῆρᾳ σώματ'*), chori autem partes longis vacant.

Herc. 1081. V. trimetrus, qui in proximo cantu alterno 1081 invenitur, casui tribui potest neque quisquam dubitaverit, quin cantatus sit.

Troad. 316. Troadum prima Cassandrae monodia tam salebrosa etiam trimetrum praebet confragosum. Magnopere dolendum est hoc ipsum carmen, quod summa poetae arte tragica confectum est, nondum sanatum esse, fortasse numquam sanatum iri. Iam primi versus, quos restituere conati sunt editores, non sunt Euripidis arte metrica digni, praesertim cum iam supra viderimus dochmiorum genus nequaquam esse tam inconditum quam putarunt viri docti; neque equidem locum inveni, quo hi inter se respondeant vv. dochmiaci:

⏑⏑⏑⏑⏑⏑ –
= –⏑⏑ – ⏑⏑⏑

Praeterea verba *εὐᾶν εὐοῖ* ut clare respondentia verbis *ἰδοὺ ἰδού* ex hoc versu separandi sunt ita ut versuum sqq. responsio optima fiat:

λαμπάσι τόδ' ἱερόν.	*ὡς ἐπὶ πατρὸς ἐμοῦ*
ἰδοὺ ἰδού.	*— εὐᾶν εὐοῖ —*
μακάριος ⟨μὲν⟩ ὁ γαμέτας	*μακαριωτάταις τύχαις.*
× × ×	*ὁ χορὸς ὅσιος,*
μακαρία δ' ἐγὼ	*ἄγε σύ, Φοῖβέ, νυν·*
βασιλικοῖς λέκτροις	*κατὰ σὸν ἐν δάφναις*
κατ' Ἄργος ἁ γαμουμένα	*ἀνάκτορον θυηπολῶ.*

Eodem modo etiam priores versus respondisse alterum alteri etsi persuasum habeo, tamen mutare quicquam dubito, cum illud

πάλλε τοδ' αἰθέριον vix velit corrigere, qui Euripidis quae sit dicendi ratio cognoverit. Accedit, quod eadem est difficultas in recitandis vv. sqq. Editores satis habuerunt meliorem codicum lectionem *ἀναγέλασον* in antistropho reicere et deteriorem *ἄναγε πόδα σόν* (sequitur enim *ποδῶν* in v. sq.) recipere, quae aliquo modo eosdem numeros praebet quos stropha:

⏑ – ⏑ – | ⏑ ⏖ ⏑ ⏖ | ⏑
⏑ – ⏑ – | ⏑ ⏖ ⏑ ⏖ | –

etsi nemo dixerit, quales sint. V. trimetrus, qui sequitur, in strópha hanc habet formam:

⏑ – ⏑ – | ⏑ – ⏑ ⏖ | ⏑ – ⏑ ⏖,

in antistr. hanc:

⏑ – ⏑ – | ⏑ – ⏑ ⏖ | ⏑ – ⏑ –

Sequitur: ⏑ – ⏑ – | ⏑ – ⏑ –

In ultima thesi soluta offendi non posse iam vidimus, tamen illud *πατρίδα τε* vix iure retinetur.

Troad. 1311. Multo magis insolenter respondent vv. trim. 1311 = 1326 in illo cantico iambico, quo, ut Wilamowitzii utar verbis, poeta tam nove quam audacter fabulae finem facit. Totum carmen ab hoc viro doctissimo in Comm. metr. I, p. 18 sqq. tam egregie illustratum, ut verbo non iam opus sit. Antecedit:

⏑ ⏖ ⏑ ⏖ | ⏑ – ⏑ – | – ⏑ – [1])

Versus ipse in stropha hoc modo compositus est:

– – ⏑ ⏖ | ⏑ – ⏑ – | ⏑ – ⏑ –,

in antistropho hoc:

⏑ ⏖ ⏑ – | ⏑ ⏖ ⏑ ⏖ | ⏑ – ⏑ –.

De prima syllaba iam dictum est, tertii autem metri arsis brevis esse debet (*πάτρας*) et Burgesii coniecturam *ἐπικλύζει* falsam esse apparet; neque cognovi, cur haeserit in verbis traditis.

Iph. Taur. 827. Ex Iph. Taur. hic unum locum commemoro, de quo iam supra disputatum est. In cantico, quod alternis

[1]) In antistr. Seidl. bene *περγάμων τε κτύπον* scripsit.

dicunt Orestes et Iphigenia, Iphigenia habet nonnullos trim. iambicos, v. 827, 836, 843, 845, in quibus bis (827, 843) prima syllaba producta est. Qui cantati esse videntur, quamquam qui primum versum non posse locutum esse histrionem sponderet, ineptus esset.

El. 1177 sqq. Iam accedamus ad Electrae ultimum canticum quod alternis dicunt chorus, Electra, Orestes. De versibus dochmiacis, qui antecedunt, et de primo stropharum pari admodum difficili infra disputandum erit, hoc loco duae ultimae iambicae inserantur plenae quidem trimetrorum qui tamen adeo coniuncti sunt cum reliquis versibus cantatis, ut vix possint dirimi. In priore stropha Orestes habet sex metra continuata: trim. plenum, trim. catalecticum, deinde quinque metra, quorum prima syllabis suppressis propius accedunt ad genus melicum; finem facientia senarii speciem praebent. Chorus exhibet iterum sex metra iambica, quae eodem modo disiuncta sunt, ut alter versus integer, alter brevibus suppressis variatus sit. Longae solutae non respondent, breves autem omnes integrae sunt.

Librariorum errores omnes fere Seidlerus ingeniose cognovit et correxit.

In ultima stropha Orestes habet septem metra. Utrum trimetrus 1221 recte seiungatur, incertum est (ego malim ἐμαῖσι secundum codices et in antis'r. πέπλοισ⟨ι καὶ⟩). Electrae quattuor iambi tribuuntur, choro unus versus, qui alius generis esse videtur.

Hel. 368. Etiam in Hel. primo cantu alterno editores, ut semper fere, trimetrum seiungere solent v. 368, nequaquam certa ratione, cum hic dimetrus: ⏑⏑⏑⏑– | ⏑–⏑– antecedat.

Phoen. 302. In cantata monodia continua, tam longa quam Phoen. 302 sqq. histrionem paucos versus 305, 327, 338, qui forte trimetri iambici formam haberent, locutum esse quis est, qui arbitretur? Rem metricam cum respiciamus, optime nova sententia periodusque a senario exorditur, in acta fabula non potuit alter versus dirimi ab altero. Atque etiam hic syllabis ubique brevibus res confirmatur. De primis versibus iam supra (p. 93)

breviter egimus. Trimetros, quos exhibent libri Laurentiani, homo et rei metricae et Euripidis artis imperitus consuit, libri Marciani lectio quamvis incerta retineri potest.

Phoen. 1710. Ultimi cantici trimetri vix commemorandi — coniuncti enim sunt cum versibus iambicis, qui sequuntur —, nisi quod etiam in v. 1743 et Musgravius, qui σοῦ supplevit, et Matthiae (σῶν) trimetrum statuerunt probatum editoribus, qui ut de re apertissima nihil ultra cogitaverint. Antecedit autem versus iambicus:

— ◡ — | ◡ — —,

sequitur idem soluta prima longa, inter quos tres senarii, quales in sermone exhibentur, inseri nullo modo possunt. Qui iam multitudine insolita in suspicionem vocantur. Sed ante numeros ipsa lectio spectanda exquirendaque est. Ex scholiastae adnotatione recte se supplevisse viri docti sibi persuaserunt. Sed quae exhibent scholia? Nonne haec: *ἀθλία εἰμὶ ἕνεκα τῶν σῶν κακῶν καὶ τῶν σου ἀδελφοῦ Πολυνείκους ὑβρισμάτων*? De Oedipi igitur malis dicit scholiasta et de Polynicis sceleribus, quorum alterum in lectione tradita nullo verbo commemoratur. Hic igitur fere fuit versus:

τάλαιν' ἐγὼ σῶν παθέων
συγγόνου θ' ὑβρισμάτων.

V. sq. retineri potest, cum *νέκυς* longa cum vocali *υ* pronuntiari possit, ut *στάχυς* Herc. v. 5. Quod cum corrector quidam ignoravet, mutatum in cod. Laur. in:

ἄθαπτος οἴχεται νέκυς.

Sed in puerili fere dicendi ratione: *ὃς ἐκ δόμων ἄθαπτος οἴχεται, ὃν σκότια γᾶ καλύψω* iure quispiam haeserit. Tamen in his Phoenissis, quam fabulam parum accurate conscriptum esse neminem, qui attento animo legit, fugit, ea argumenta haud multum valent. Fieri autem potest, ut etiam ille versus corruptela aliqua laboret, cum iam supra p. 25 quo modo singula membra videantur respondere, attulerim. Quae cum ita sint, ego unum trim. v. 1745, qui sane cantatur, retineo; quae antecedunt, iambica fuerunt, quot aut qualia, diiudicare non audeo.

Or. 960. Simplicius est carmen iambicum in Or. v. 960 sqq., quod ab Electra cantatur. Quo in emendando lapsi sunt editores, quod iambi ut saepissime nonnullis locis prima brevi suppressa trochaeorum similes sunt. Octo metra continuata decurrunt, quorum ultima hanc habent formam: — ◡ — | ◡ — — (in antistr. Musgr. recte *ζῆλος* pro *ζηλωτός* scripsit), deinde trimetrum iambicum sequitur versus corruptus, qui deleto verbo *Περσεφάσσα* non sanatur, cum duas syllabas deesse antistropho demonstretur:

— ◡ — | — ◡ — | ◡ — —

Sequuntur haec:

◡ — — | — ◡ — | ◡ — ◡ — [1])

et senarius et iterum v. corruptus (trochaeum *κτήματ' οἴκων* vix recte restitui, sed in antistr. nonnulla puto excidisse). Finem faciunt septem metra iambica. Trimetros, qui videntur esse, ex carminis genere apparet deducendos esse.

Or. 986. De epodo iam dictum est. Versibus quales

986. *ὃς ἔτεκεν ἔτεκε γενέτορας ἐμέθεν δόμων*

990. *πελάγεσι διεδίφρευσε, Μυρτίλου φόνον*

demonstratur etiam v. 997 et similes:

λόχευμα ποιμνίοισι Μαιάδος τόκου

cantatos esse, nisi iam ex carminis compositione intellegeretur.

Or. 1369. Phrygis monodia admodum festiva, qua Orestis Pyladisque facta narrantur, ut una tractanda et versus trimetri, qui in ea reperiuntur, primum enumerandi:

v. 1409. Antecedit:

— ◡ — | ◡ — ◡ —,

sequitur:

◡ — ◡ — | ◡ — ◡ — | ◡ — ◡ — | ◡ — —,

---

[1]) Quos Weckleinius effecit „numeros"

◡ — — ◡ — ◡ — ◡ —

ipsum unum quomodo recitentur puto novisse. Ad iambos certe referri non possunt.

Quare versus, qui sensu cum eis, qui circa sunt, arte coniunctus est, aegre separari potest. Syllabis productis caret.

v. 1413. Qui dividitur syllaba brevi, quae prioris versus finem facit, sensu tamen cohaeret cum illo. Arses purae.

v. 1447. In quo solute posito senarii forma ob eam rem usus est poeta, quod Pyladis verba enarrat servus, quae si in scaena dicta essent, trimetro expressa essent. Quae res clare indicata est prima brevi producta. Praeterea conici potest modos ita comparatos fuisse, ut sermoni similes essent. Praeparatur tamen eius versus metrum et continuatur, ut fieri solet, aliis versibus iambicis. Cf. supra p. 99. Versus, quos editores solent dirimere inde a. v. 1444, nulli sunt, auribus satis blanditur aequabilis versuum fluxus, si seiungimus ut feci neque versuum monstra statuimus. Eius versus, quem Weckl. effecit verbo ἰύζων inserto, iterum ipse reddat rationem:

⏑ — — ⏑ — — —

v. 1471. Prima syllaba rursus producta. Etiam hunc versum etsi in dialogo omni nuntio tribui potest, cantatum esse apparet, cum ancipites syllabae breves sint. Quae antecedunt et sequuntur, iambica sunt, cf. p. 100, nisi denuo Weckleinium secutus imprudenter dividas, sed iamborum cursum observas.

v. 1474. 1475. 1477. Quae ad v. proximum dicta sunt, hoc loco multo etiam dilucidiora sunt. Versus syllabis productis carent praeter primam v. 1474. Antecedit trimetrus:

[⏑ — — | ⏑ — ⏑ — | ⏑ — ⏑ —

insertus est trimetrus.

v. 1481. Versus, qui antecedunt, equidem legere nequeo, etiam sqq. difficilia sunt.

v. 1489. Antec. dim. iamb., sequ. quinque dochm.

v. 1493. Antec. dim. iamb., sequ. trim. ultimo metro anaclomeno et trim. catalecticus. Metra igitur novem continuata, quae certa ratione non possunt disiungi, ut omnes fere ultimae periodi versus.

Quos versus respicientibus nobis argumentum, quod positum est in arsibus ubique puris, totam rem, de qua disputamus,

apparet, decernere. Nam multa proferat quispiam: in monodia tam longa intersistere debuisse histrionem, ut respiraret; nonnullos versus ita solutos esse, ut optime servus eos loqueretur, praesertim cum sensu et dicendi ratione vix distarent ab eis, qui in diverbio nuntiis tribuerentur. Tamen cum tot exempla praebeat monodia, non admittere voluisse videmus poetam eam licentiam, qua in dialogo semper utitur, neque alia causa potuit commoveri quam quod ipse cantui tribuit illos versus.

Iph. Aul. praetermitto, quod multae aliae quaestiones solvendae sunt, priusquam ex ea fabula „exempla" afferamus. Neque vero trimetri cantati 1284, 1311, 1318; 1488, 1516 abhorrent ab Euripidis more.

Haec hactenus. Videmus permultis variis causis poetam commotum esse, ut partibus lyricis trimetros iambicos itidem cantatos intermisceret. Qui modo periodi alicuius initium faciunt, modo finem; modo ex ipsa re, modo e numeris eorum versuum, qui antecedunt seu sequuntur, deduci possunt.

Summam vim tribui syllabis brevibus. Atque mihi persuasissimum est id non ad meum me fecisse arbitrium, sed ipsis Euripidis fabulis demonstrari omnes trimetros cantatos syllabis productis carere (praeter primam totius versus), nullam contra dialogi maiorem partem tam sinceros praebere versus. Iam videamus multos versus pronuntiavisse histrionem, quos editores, cum de ea re non cogitarent, ipsis canticis tribuerunt.

§ 4.

Med. 1271. Primum canticum, in quo viros doctos intellegimus ignorare, quae sit difficultas, est in Med. 1271, quod chorus cantat, dum in aedibus Medea liberos occidit. Prius stropharum par inde a v. 1257 e meris constat dochmiis, alterum ex iisdem versibus interruptis liberorum anxiis senariis, qui ad antistrophicam rediguntur rationem, cum chorus ipse eos in antistropho excipiat. Praeterea duos trimetros chorus in antistropho habet, quos in stropha excidisse Schoenius cognovit. Qui etiam in stropha choro tribuendi videntur, cum in v. 1275 verba *παρέλθω δόμους* aliis egeant, quibuscum coniungantur. Num Hensius illa *ὢ θερμόβουλον*, quae scholiasta ad Arist. Ach. 119 ut in Eur. Med.

inventa affert, recte huc rettulerit, hoc loco nequeo quaerere. Equidem chorum de Medea his verbis acerrimis non puto uti posse, cum semper a Medea stet neque, etsi de facto queritur, duris verbis in eam invehatur. Tamen quod Iasoni tribuenda illa verba arbitror, longum est hic explicare, cum non cum hac re cohaereat.

Versus 1277 sq. a liberis in aedibus cantatos non esse verisimile est, ipsa autem forma omnem tollit dubitationem:

v. 1278. — — ⏑ — | — — ⏑ — | ⏑ — ⏑ —,

sic etiam in chori verbis:

v. 1288. — — ⏑ — | — — ⏑ — | ⏑ — ⏑ —
⏑ — ⏑ — | — — ⏑ — | ⏑ — ⏑ —

Consilio fere quodam posuisse videtur poeta graves illas arses, ut praeclare disiungat hos versus a reliquis cantatis. Quare in v. 1288 *ἀκτῆς* librorum retinendum est. Versus per se quemque stare posse apparet. Nam verbis quidem, quae a choro cantata antecedunt, nihil deest:

πιτνεῖ δ' ἁ τάλαιν'
ἐς ἅλμαν φόνῳ
τέκνων δυσσεβεῖ,

atque etiam trimetri ipsi, etsi adiunguntur enuntiato antec., tamen eodem modo separari possunt, quo aliis locis in diverbio altera persona alterius sententiam excipit et continuat.

Manifestum est plane eadem ratione trimetros 1284 sq. positos esse. Tamen inopinatum accidit, ut in utroque versu nulla syllaba longa sit, praeter primam (*Ἰνώ*), quam etiam in cantatis partibus invenimus, atque doleo, quod strophae versus perierunt, cum fore confidam, ut rem firmarent atque probarent (ut illud *ὦ θερμόβουλον σπλάγχνον*).

Qui versus cum coryphaeo tribuendi sint, ceteros a toto choro puto cantatos. Nam in memoriam revocentur, quae supra ad Herc. dicta sunt. Dubitationem movere non potest, quod singulari numero chorus de se ipso dicit, cum id saepius fiat. Atque contra puerum, qui verba 1277 sq. audivit, clamare: *ναί, πρὸς θεῶν, ἀρήξατε* mirum est, si unam feminam neque totum chorum cantantem audivisset. —

Fortunae adversae tribuendum est, quod de eis versibus, quos ut ex primis poetae fabulis primos tractamus, nemo, ni fallor, adhuc omnino dubitavit, quin cantata sint. Tamen quamquam melius fortasse quae proposui demonstrarentur, si a faciliori-bus ad difficiliora transgrederemur, viam ut ita dicam historicam quippe omnium tutissimam relinquere non audeo, ne deerrem.

Hipp. 817. In Thesei enim cantu lugubri, qui est in Hipp. v. 817 sqq., cum de uxoris morte certior factus sit maritus, ter bini senarii a cantico separandi et sermoni tribuendi sunt. Oportet totius carminis ingressum sententiarumque ordinem nos exsequi. Incipit Theseus dolore commotus a brevibus exclamationibus, dolori succumbit, urbem contestatur suum luctum summum esse omnium, fati invocatione primi versus terminantur. A fati memoria deducitur ad verba, quae sequuntur, neque iam in breves et abruptas voces effundit dolorem, sed considerat quasi commentaturque, quam perniciose fatum — ut ipsius verba reddam — ad se et genus suum accesserit, quantam maculam deus quidam ἀλάστωρ necopinanti sibi inusserit. Quamquam non nego verba esse excitatissima, tamen neminem dico qui attente hos versus recitet, fugere multum illos, etiamsi numeros omittimus, differre a vocibus desolatis, quae antecedunt et sequuntur. Pergit enim: „O excidium (mirum illud κατακονά, quod mutari non debet) vitae, quam non iam vivere possum (liceat mihi verbum verbo reddere, ne poetica deleatur vis!), o me miserum, malorum conspicio mare!" Hucusque omnia summa arte tragica composita, brevibus exclamationibus, et imagine pulchra vehementissime animi eorum, qui audiunt, moventur. Tum vero ipsius imaginis vis valde deminuitur ieiuno fere enuntiato, quod adiungitur: „Tantum est mare, ut neque umquam retro (hoc verbum est, non „rursus") ex eo enare nequo ex huius calamitatis unda possim exire." Nullum tam longum enuntiatum est in vv. dochmiacis neque antea nec postea et iterum res facile perspicitur. „Quod verbum infelix ego excogitem, ut sortem tuam, o uxor, miserrimam prònuntiem? — Nam ut avis e manibus elapsa es, celeri cursu („saltu") ad inferos mihi profecta. — [Heu, heu,][1]) tristia, tristia ista mala! Antiquitus alicunde

[1]) Cf. supra p. 56.

iras fero deorum ex culpa cuiusdam maiorum.“ Satis habeo ipsius poetae verba reddere neque ultra puto verbis opus esse. Nam quis est, quin discrepantiam videat?

Tamen etiam antistrophum dissolvam, quippe quae multo etiam clarius ea ratione discindatur:

„Quae est sub terra, eam volo, quae est sub terra caligo, eam habitare tenebris mortuus miser ego, — cum tua privatus sim carissima consuetudine, perdidisti enim magis quam periisti — qualem audiam sortem mortiferam? unde, o uxor, ad tuum . . . .[1]) accessit animum? — Enuntietne quis, quae facta sint, an frustra tyranni aedes continent servorum meorum catervam? — O me miserum, o me tua morte miserandum, qualem aspexi generis mei luctum! — quem nec ferre possum nec verbis exprimere. Immo perii. Inanes aedes, etiam liberi orbi facti sunt. — Reliquisti, reliquisti me, o cara et feminarum optima, quotcumque videt solis splendor et noctis nitor astris illustris.“

Maxime operam dedi, ut poetae rationem redderem, et ne ordinem quidem verborum saepe ausus sum mutare, quem videmus in versibus dochmiacis liberrimum esse, in senariis autem eodem modo quo in diverbio conformatum. Versus dochmiaci brevibus exclamationibus, maestis querelis, nulla fere particula inserta ipsum canticum explent, trimetri iambici abhorrent ab Euripidis ratione, qua in eiusmodi locis carmina componit. Considerat enim Theseus, quanta sit calamitas, quae fuerit causa, quae efficiantur uxoris morte, ut etiam permultis particulis indicatur (bis γάρ, semel τοσοῦτον ὥστε, vel etiam illa interrogatio dimembris v. 842). Haec est ratio, qua senarii continuati coniungi solent. Quos versus non cantatos esse ab histrione ut ipsa re sic numeris manifeste demonstratur. Senarii quidem primi strophae longis carent praeter primam bis productam, in antistropho autem in altero metro bis longam habent; alterum trimetrorum par in stropha hanc praebet formam:

◡ — ◡ — | ◡ — ◡ — | — — ◡ —
— — ◡ — | — — ◡ — | ◡ — ◡ —,

in antistr.:

---

[1]) V. iterum supra p. 56 sq.

— — ⏑ — | ⏑ — ⏑ — | ⏑ — ⏑ —
⏑ — ⏑ — | — — ⏑ — | ⏑ — ⏑ — ;

tertium in str.:

— — ⏑ — | ⏑ — ⏑ — | ⏑ — ⏑ —
— — ⏑ — | — — ⏑ — | — — ⏑ — ,

in antistr.:

— — ⏑ — | ⏑ — ⏑ — | ⏑ — ⏑ —
⏑ — ⏑ — | — — ⏑ — | ⏑ — ⏑ —

Quare huius cantici harmonia, quae hominis metrici auribus tam suaviter blanditur (v. supra), ab iis, qui audiebant, clarius perspiciebatur, dochmios enim cantavit Theseus, senarios pronuntiavit. Ne credat quis eo modo plane dirimi atque discindi canticum! Animus quidem Thesei maestus turbulentusque optime depingitur, cum modo cantet modo loquatur; arte autem musica ex multis partibus unum fecerat poeta canticum, tibiarum cantus numerique non interrumpebantur, ut actio ea fere esset, quam nos melodramaticam consuevimus vocare. Quam rem affirmari arbitror Aristotelis auctoritate, cum huc referam Probl. IX, 6, de quo loco multa disputarunt viri docti:

διὰ τί ἡ παρακαταλογὴ ἐν ταῖς ᾠδαῖς τραγικόν; ἢ διὰ τὴν ἀνωμαλίαν; παθητικὸν γὰρ τὸ ἀνωμαλές, καὶ ἐν μεγέθει τύχης ἢ λύπης. τὸ δὲ ὁμαλὲς ἔλαττον γοῶδες.

Nam cum *καταλογή* sit „*τὸ τὰ ᾄσματα μὴ ὑπὸ μέλει λέγειν* (Hesych.)“, i. e. carmen aliquod pronuntiare, non cantare, *παρακαταλογή* nihil aliud significare potest quam „*παρ' αὐλὸν τὰ ᾄσματα λέγειν*“, pronuntiare carmen, cum tibiarum modi non interrumpantur.

Heracl. 73. Multo etiam magis quam in Hipp. cantico opprimimur in perquirenda Heracl. parodo. Ne nimis sit inopinatus exitus, totum carmen pertractandum est. Sententiarum ordo nimis simplex est. Quare simul possumus observare, quibus numeris expressae sint sententiae. Breve est diverbium Iolai Copreique, quod com audivisset, chorus auxilio accurrit. Ante ipsum chori carmen libris hi traduntur trimetri Iolao tributi:

ἔα ἔα· τίς ἡ βοὴ βωμοῦ πέλας
ἕστηκε, ποίαν συμφορὰν δείξει τάχα;

inepte quidem, neque fieri potest, quin ut Lachmannus fecit choro, i. e. coryphaeo tribuantur. Quod cum faciamus, verborum sensus sanus videtur esse, tamen tum demum difficultates exsistunt innumerabiles, inexplicabiles. Nam quo modo haec acta esse possunt? Semper apud Euripidem chorus prodit in orchestram (nisi iam initio adest ut in Suppl.) primum canticum cantans, quod parodum ob eam rem vocaverunt. Sed hic chorum iam in orchestra esse oportet, cum sequantur verba:

ἴδετε τὸν γέροντ᾽ κτλ.

Tamen totum chorum locum suum iam tenere, cum coryphaeus prima verba loquatur, vix credi potest. An prodiit chorus, dum coryphaeus quaerit, quae clamoris causa fuerit? Eo autem modo Euripides numquam ullam fabulam composuit. An chorus demum dum canticum pronuntiat, in scaenam prodit? Videamus quae sequantur. Conspicit chorus Iolaum humi iacentem:

ἴδετε τὸν γέροντ᾽ [1]
ἀμαλὸν ἐπὶ πέδῳ
χύμενον· ὦ τάλας.

Versus sunt dochmiaci. Deinde quaeritur:

πρὸς τοῦ ποτ᾽ ἐν γῇ πτῶμα δύστηνον πίτνεις;

(Unus versus excidit, cf. antistr.) Quis sic interrogat, chorus an coryphaeus? Pergamus! Iolaus respondet, chorus iterum interrogat:

σὺ δ᾽ ἐκ τίνος γῆς, ὦ γέρον, τετράπτολιν
ξύνοικον ἤλθες λαόν; ἢ πέρα-
θεν ἁλίῳ πλάτᾳ
κατέχετ᾽ ἐκλιπόντες Εὐβοῖδ᾽ ἀκτάν;

Quis hoc? Versus adeo coniuncti sunt, ut nemo eos dirimere possit. Num omnia ista coryphaeo tribuamus? Neque vero parodus ab uno coryphaeo pronuntiari potuit neque versus sqq. id permittunt, cum sint meri dochmii 86 sqq. Quare totus chorus videtur cantare. Tamen v. 99 sq. in ant. Copreo tribuuntur,

---

[1]) Iolao trib. libr., choro Lachmann.

quem cantare nemo credat, neque usquam talem versum, qualis v. 80:

⏑ – ⏑ – | – – ⏑ – | ⏑ – ⏑ –

= 101: – – ⏑ – | – – ⏑ – | – – ⏑ –

Euripides choro cantanti dedit. Iam alios videamus numeros. Ubi invenitur hoc metrum:

⏓ – ⏑ – ⏓ – ⏑ – ⏑ –,

quod ab iambis sermonem deducere videtur ad dochmios?

Iam his metricis causis eo adducimur, ut hoc carmen ab Euripide abiudicemus. Sed alia accedunt, quae hoc loco breviter monuerim, quoniam eo a trimetrorum via deflexi seu potius necessario deductus sum. Breve diverbium Coprei et Iolai, quod antecedit et alteram prologi partem explet, mutilatum est. Illud diverbium in Euripidis prologis legitimum est et necessarium neque ex illis paucis verbis constare potest. Quae desint, facile perspicimus. Sunt enim eadem, quae iam choro in cantici fine tribuuntur. Etiam hoc diverbium non Euripidis est, sed alius quidam ex prologo detractum posuit hoc loco paucis verbis mutatis. Parodum igitur, quam Euripides composuit, non iam habemus, ut omnia huius fabulae cantica ab ipso poeta non videntur conscripta esse. Immo illa fabula periit et ad nostram aetatem nihil mansit nisi opus in angustum coactum. Imprimis pro canticis ab Euripide confectis breviora inserta sunt, cum docta videatur haece fabula eis temporibus, quibus chorus in orchestra ab ipsa scaena disiuncta saltabat et eius cantica antiquam vim amiserant. Quae res iam diutius perspecta etiam hac dissertatiuncula confirmatur.

Hec. 1024. In Hec. breve canticum astrophicum v. 1024 sqq. incipit ab hoc trimetro iambico:

– – ⏑ - - ¦ ⏑ – ⏑ – | – – ⏑ –,

quem dochmii sequuntur. Rursus versum 1032 idem coryphaeus locutus est, etsi arte coniunctus videtur cum dochmiis sqq.:

– – ⏑ – | – – ⏑ – ¦ ⏑ – ⏑ –

Neque vero hac re adducor, ut totam cantiunculam coryphaeo tribuam. Nam optime ea, cum actionis lacunam expleat, incitatur

coryphaeo enuntiata incipiente, choro continuante. Alteram igitur periodum inde a v. 1032 hoc modo interpretor. Exorditur coryphaeus: „Fallet te spes huius viae, quae te duxit —“ et terminari vult enuntiatum satis quiete: „— in tabernaculum, ad thesauros“; sed graviter chorus sententiam continuat inopinato illo: „— ad mortem et inferos!“

Hec. 1088. In monodia longa et continua unum versum supra diximus sermoni tribui vix posse. Unum tamen locum excipere debemus, quo ipso sensu eo adducimur. Atque gaudeo, quod ea, quae iam multo ante ex ipsa re conieceram, hac lege probantur et propterea certo argumento animos possum convertere in locum subtili ingenii elegantia et summa arte tragica compositum. Alteram dico partem Polymestoris monodiae in Hec. 1088 sqq. Optime cur poeta varia metra suo quodque loco posuerit, intellegitur. Polymestor obcaecatus Achivos conclamat, ut miseram suam sortem videant, et exprimit poeta animum eius excitatum versibus dochmiacis, quibus iambi et trochaei inserti sunt:

v. 1088. ⏑ ⏖ – – –
⏑ ⏖ ⏑ ⏖ | ⏑ – – ⏑ –
– ⏖ – ⏑ –
⏖ ⏑ – – | ⏖ ⏑ – –
⏑ – ⏑ – | ⏑ – – ⏑ –
⏖ ⏑ ⏖ ⏑ | – ⏑ –

Hucusque omnia brevibus exclamationibus exprimuntur. Tum cum nemo clamorem audiat, ad sermonem declinat: „Auditne quis, an nemo auxilio veniet? Quid cunctamini?“ Optime hoc loco senarius stat. Tum iisdem iambis pergens Polymestor eis, quos adstantes fingit, narrat, quae se violaverint feminae. Tamen hi versus multum differunt ab ipso trimetro. Quem cantatum non esse etiam forma demonstratur:

⏑ – ⏑ – | – – ⏑ – | ⏑ – ⏑ ⏓

syllaba brevi magis etiam dividitur a reliquis versibus. Quae cum ita sint, hac in monodia cantata unum habemus versum, quem pronuntiat Polymestor, quo modo eleganter carmen descendit ad sermonem, cum sensu id necessarium videatur, et ascendit

iterum versibus similibus ad genus lyricum. Inserto illo senario totius cantici concitatio multo etiam augetur.

Herc. 735. In chori cantico Herc. 735 sqq., quo gaudio exsultat de Lyco in aedibus ab Hercule occiso, editores, cum ignorarent, quae sit senariorum ratio, et suae ipsorum libidini nimium indulgerent, ad incredibiles fere res pellecti sunt. Quamquam Wilamowitzius, ut saepissime, non magis certis argumentis, quibus nos hac in re utimur, quam ingenii sui beneficio verum iudicavit, cum diceret (Herc. II p. 104) primum stropharum par constare e duabus periodis dochmiacis, quas chorus caneret, et e trimetris iambicis, quos coryphaeus loqueretur: sermonis autem genus eodem modo variari, quo personas. Tamen Weckleinius duobus hemichoriis tribuere vult versus, ita ut alterum cantet dochmios, alterum senarios, quorum ultimos quidem coryphaeo reliquit, quoniam in iis bis totum chorum aperte alloquitur coryphaeus. Sed etiam priores trimetros coryphaeo apparet tribuendos cum ex responsione, tum e versuum forma:

740: – – ⏑ – | ⏒ – ⏑ – | ⏓ – ⏑ –
⏒ – ⏑ – | – – ⏑ – | ⏑ – ⏑ –

747: – – ⏑ – | – – ⏑ – | ⏑ – ⏑ –
⏑ – ⏑ – | – – ⏑ – | ⏑ – ⏑ –

Videmus igitur etiam iis locis, quos iam aliis causis coryphaeo tribuimus, syllabas productas nos non deficere.

Herc. 815. Etiam in huius carminis fine trimetri iambici multam effecerunt perturbationem, cum hi de epodo, illi de hemichoriis loquantur, illi omnia continuent. Ne Wilamowitzius quidem de horum versuum cantu vere iudicavit, etsi ipsam rem optime illustravit. Diffugit chorus anxius trepidusque, cum deos in theologio aspexerit. Tum illi versus pronuntiantur. Neque enim antiquae est tragoediae personas, maxime chorum ipsa re, quae subito in scaena agitur, excitari, semper fere coryphaeus choreutarum animos ad res inopinatas convertit. Sic etiam hoc loco coryphaeus vv. 815 sqq. loquitur:

— — ◡ — | — ◡◡ ◡ — | ◡ — ◡ —
◡ — ◡ — | — — ◡ — | ◡ — ◡ —,

ut iam verbo: „γέροντες“ demonstratur; in numero plurali non magis offendimus quam in eo, quod paulo ante totus chorus de se ipso singulari dicit numero. Mutato autem numero versus sqq. aperte disiunguntur: πέδαιρε, ἕλα, μοι. Qua re Wilamowitzius haec colligit. Iisdem personis versus tribui non posse manifestum esse, nisi ultimos versus putet quispiam eidem dari posse cui primos, i. e. coryphaeo et ob eam rem de hemichoriorum ducibus loquatur. Sed chorum cum non in duas partes dividatur, sed diffugiat huc illuc, non habere duos coryphaeos. Immo perturbationem depinxisse poetam tribus choreutis — „tres facere collegium“; qui hos versus „pronuntiaverint aut cantaverint“, neminem dicere posse. — In falsam viam deflexit vir doctus. Primos versus locutus est coryphaeus, ultimi quippe dochmiaci[1]) anteposito iambo cantati sunt. Quare nemo eos eidem tribuat. Etiam versus, qui antecedunt 818 sq. cantati sunt; trimetrus enim praeter primam nullam habet productam syllabam neque verba φυγῇ φυγῇ, i. e. unus iambus, in sermone tolerantur. Quare tria versuum paria coniungi non possunt, et, quamquam allicit animum, quod vir doctissimus coniecit, poetam tribus choreutis multitudinem dissipatam voluisse depingere caveamus, ne inescemur. Primi versus seiungendi sunt ut a cantico, quod antecedit, ita a verbis, quae sequuntur. Quibus nuntiatur choro deas apparuisse verbis quidem excitatis, ut re flagitatur, tamen nullo alio modo quam quo semper coryphaeus novam personam in scaenam prodire choro et eis, qui audiunt, solet nuntiare. Duo demum versuum paria, quae sequuntur, chori animum depingunt perturbatum, non numero eorum, qui loquuntur, sed metri inconcinnitate. Supra enim demonstravimus fieri solere, ut etiam tam breves partes astrophicae aliquam in se ipsis responsionem habeant, hic autem poeta consilio quodam versus dissimiles utrique choreutae dedit.

---

1) „Corrector quidam cod. Laur. rei metricae imperitus trimetrum iambicum efficere studuit:

ἀπότροπος γένοιό μοι τῶν πημάτων,

inepte quidem; neque enim iste senarius potuit cantari.

Utrumque dico choreutam, etsi nescio, an complures cantaverint hos versus, neque vero iidem.

Herc. 905. De v. 905 iam disputavimus p. 72. Quae modo dixi de versibus, quibus coryphaeus, rem novam, quae subito accidit, choro enuntiat, priusquam ipse eam animadvertit, etiam hoc loco optime perspiciuntur.

Herc. 1016. Simile est canticum inde a. v. 1016. Quod facile intellegimus, dummodo iterum Wilamowitzii egregiam sequamur interpretationem. De ipsis numeris iam dictum est, quare hic satis habeo singulas periodos seiungere. Incipit omnis pars lyrica a tribus periodis dochmiacis, quae eodem modo compositae sunt quo aliis locis chori cantica, et pro stasimo collocatae sunt. Quos versus a toto choro cantari ex ipsa re apparet. — Herculis infandum facinus cum aliis comparatur parricidiis, finem faciunt haec: „Heu, quam querelam canam aut lamentum aut carmen ferale aut choream inferorum?“ Tum eccyclema evolvitur. Quae in eo conspiciantur, brevibus „chori“ partibus describuntur. Hermannus singulas periodos ut iam antea singulis choreutis tribui voluit. Cui Weckleinius assentitur. Sed cum ad v. 887 sqq. (II, p. 190) Wil. optime demonstravit id nusquam recte fieri, tum maxime hoc loco multa alia ei opinioni repugnant. Primum novam rem non singuli choreutae, sed ipse coryphaeus nuntiare solet, deinde unus choreuta non loquitur, sed cantat, ut in v. 818 sqq. Trimetrus autem iambicus v. 1034 non potuit cantari:

— — ⏑ — | — — ⏑ — | — — ⏑ —

Atque hanc unam periodum coryphaeo, reliquas quibuslibet choreutis tribuere ineptum est. Uno senario 1034 commotus sum, ut totum canticum non choro, sed coryphaeo tribuam. Praeterea eos versus iam monui ex eis esse, quibus subita res choro enuntiatur. Quod etsi fieri solet iambicis trimetris aut anapaestis, tamen insolitis numeris pars concitatissima excusationem affert. Senarium quamvis arte sit coniunctus sensu cum verbis antec., non cohaerere cum reliquis versibus cantatis etiam ex partibus respondentibus intellegi potest, de quibus amplius iam dictum est:

φεῦ φεῦ· ἴδεσθε διάνδιχα κλῇθρα κλίνεται ὑψιπύλων δόμων. —	ὤμοι· ἴδεσθε τάδε τέκνα πρὸ πατρὸς ἄθλια κείμενα δυστάνου εὕδοντος ὕπνον δεινὸν ἐκ παίδων φόνου.

Apparet ea, quae respondent, cantasse coryphaeum, senarium autem et sensu et metro ad sermonem quadrare, ut etiam vv. 1039—1041, qui Amphitryonem nuntiant in scaenam prodire (observandae sunt syllabae productae, dicendi ratio prope accedit ad genus melicum). Conferantur etiam v. 1086 sq., quos idem coryphaeus loquitur.

Ion. 676. Difficillimum est canticum Ion. 676 sqq., quod differre vix videtur ab aliis stasimis. Comperit chorus Ionem Xuthi esse filium et dominae sortem excitatissimis conqueritur verbis. „Video lacrimas et cantus lugubres et lamenta, ubi domina mea stirpem cognoverit esse marito — ipsa autem liberos non habeat et careat stirpe — quale, o vates, Latonae fili, edidisti oraculum!“ Deinde quaerit, ex qua femina Xutho natus sit filius. Antistrophus ab his verbis incipit: „O carae, num meae dominae haec magna voce in aures clamemus de marito, quocum coniuncta erat eadem spe, — iam autem haec procidit sortibus, ille beatus est — quae senectutem oppetat non culta a liberis venerantibus.“ Metra sunt dochmiaca praeter unum versum, quem utroque loco uncis inclusi. Cuius sententiam et in stropha et in antistropho eandem fere esse animum percutit, praetera etiam dicendi ratione trimetrus distat a reliquis versibus (cf. *λελειμμένη τέκνων, ἣ μὲν . . ὃ δὲ*). Librarii pertinaciter fere vocalem *η* tradiderunt: *αὐτή, λελειμμένη, ἣ μέν*. Quorum auctoritatem non multum, tamen non nihil valere vidimus praesertim cum in toto cantico ubique formas „Doricas“ inveniamus. Momentum autem affert, quod in antistropho illo senario enuntiati compositio plane interrumpitur. Si omnia continua cantarentur, illud *ἐσπεσοῦσα* non haberet, quo referatur, cum ancedat: *ὃ δ' εὐτυχεῖ*, arte autem coniungendum sit cum verbo *τλάμων* in v. 688. Quibus omnibus rebus necessario adducimur, ut sermoni tribuamus trimetrum. Atque iam videamus eius formam:

— — ⏑ — | — — ⏑ — | ⏑ — ⏑ — !

Quae res nondum ni fallor observata est. Totumne carmen coryphaei est? Cf. antistrophi initium: *φίλαι.*

El. 1165. Iam transeamus ad id Electrae canticum, cuius alteram partem supra tractavimus, cum multum differat, quamvis videatur similis, ab altera. Inde a Clytaemestrae exlamatione metra hoc modo decurunt: 2 iamb., Clyt. interi., trim. iamb., 5 dochm., trimetri coryphaei, qui amicos in scaenam prodire nuntiat. Dubitare possumus, quis eos versus cecinerit, cum chori stasimum antecedat. Tamen verba *κλύεις ὑπώροφον βοάν;* coryphaeo tribuam ut trimetrum:

— — ◡ — | — — ◡ — | — — ◡ —,

quippe qui tot syllabis productis omnem dubitationem tollat. Verba, quae sequuntur, totus chorus videtur cantasse.

Deinde canticum alternum incipit. Carmen iambicum gravibus laborat corruptelis, vix unus versus versui respondet. Emendatio haud facilis est, cum in sensu (praeter v. 1192 sq.) non offendamus.

A versu 1181 octo metra sequuntur iambica, quorum quinque in stropha exciderunt, in antistropho miro quodam casu sana manserunt. Electra habet senarium, de quo infra dicendum, deinde tria, denique duo metra iambica. Orestis primus versus corruptus est, tum septem leguntur metra. Versus primus haud facile restituitur, cum in sensu non haereamus. Stropha hoc praebet metrum:

◡ — ◡ — | — ◡ — | — — ◡ —,

antistrophus hoc:

◡ — ◡ — | ◡ — ◡ — | ◡ — ◡ — | ◡ — —

Verba *πρὸς αὖραν* delevit Dindorfius, iniuria quidem. Nam mendum in stropha esse syllaba longa, quae est in ultimo metro, apparet. Qui versus certa ratione sanari non potest, confido tamen numeros eosdem fuisse, quos antistrophi, ut Weilius hanc (duram) proposuit lectionem:

ἰὼ τύχας, τεᾶς τύχας, τεκοῦσα κᾆτα μάτηρ.

Libri strophae ultimos versus Electrae continuant, Seidlerus recte secundum antistrophum Oresti tribuit. Kirchhoffius et Camperus utrumque locum choro dederunt. Sed nescio, quomodo chorus Clytaemestram possit invocare: „O sors, sors tua, mater, quae ⟨?me⟩ peperisti.“ Neque ultimus huius periodi versus choro tribui potest, sensus enim est: „⟨Mater, tu⟩ poenam dedisti merito caedis patris mei.“ Praeterea totius partis ratio ad unum Orestem quadrat, imprimis illud antistrophi:

δεινὰ δ' εἰργάσω, φίλα, κασίγνητον οὐ θέλοντα.

Choro tribuerunt viri docti hos versus reliquarum stropharum ratione commoti, tamen in ea ipsa re erraverunt. Nam primum e metrorum compositione intellegitur eas seiungendas esse. Deinde observes velim strophis, quae sequuntur caedem ipsam describi, hanc querelis expleri. Denique Electrae primus versus hanc habet formam:

⏑–⏑–|––⏑–|⏑–⏑–

Strophae versus 1182 tardus et verbis graviter positis impeditus sine dubio sermonis speciem praebet, quae syllaba producta etiam augetur. Quem praesertim cum hac in parte Electra nondum cantaverit, facile seiungimus, in antistropho autem haesitaverit quispiam. Quamquam hoc ipso loco optime cognosci potest, quomodo sermo ascendat quasi ad genus melicum: primum ieiunum illud *ποῖ δ' ἐγὼ* ⟨*εἶμι;*⟩, deinde iam clarius *τίν' ἐς χορόν* — tum excitata Electra ad id deflectit, in quo vitae speique summa ei posita est:

τίνα γάμον εἶμι; τίς πόσις με δέξεται;

Hoc loco etiam graviter ipse cantus inicipit, a simili quidem versu; sed quis est, quin videat, quantum distet ab impedito illo senario?

Hel. 625. Helenae Menelaique canticum inde a. v. 625 iam pertractavimus, quare nihil hoc loco nisi ipsam rem perquiram.

V. 625 sq. non cantico, sed dialogo tribuendi sunt. Menelaus: „o exoptate, inquit, dies, qui mihi dedit, ut te amplectar!“ Helena respondet: „o carissime virorum, longum erat spatium, iam

vero laetitia adest.“ Tum demum ad chorum versa canere incipit, autem postea quoque loquitur. Trimetri enim abundant syllabis productis. Helenae verba (632) a dialogi senariis numeros deducunt ad versus lyricos, iteratur graviter trimetrus iamb. catalecticus, a quo eodem bis posito etiam Menelaus in v. 636 cantare incipit. Qui saepius ad sermonem redit. Quod mirum non est, cum Helenae naturam hoc carmine poeta oculis proponere voluerit, non Menelai; ubique Menelaus ab Helena quippe prima persona, ut ita dicam, obscuratur. Etiam hoc loco Menelai verba nihil nisi fundamentum praebent Helenae cantico et consilio quodam poeta eius partem non eodem modo elaboravit quam Helenae.

Non cantantur: v. 646 sq., 652 sq. De Helenae responso dubito, cum trimetri forma momentum non afferat. Etsi hiatu et syllaba brevi graviter senarius dirimitur, canticum non interrumpam, etiam Menelai versum, qui sequitur, cantui tribuam, cum vix quisquam unum versum dochmiacum 659 cantatum putet. Ceteros cunctos Menelai versus (663. 665. 669. 672. 675. 679. 683. 688. 691.) pronuntiavit histrio neque ullus versus syllaba caret producta praeter v. 663.

Phoen. 103. In Phoen. teichoscopia, mira illa epica scaena medio in poemate dramatico, paedagogus ubique loquitur, Antigona cantat, habet autem nonnullos senarios, qui adhuc non satis accurate seiunguntur a reliquis partibus.

V. 123 sq. Dindorfius recte delevit. Nam multa sunt, in quibus haesitemus necesse est. Antigona quaesivit, quis ille esset, qui *πρόπαρ ἁγεῖται στρατοῦ,* i. e. qui iuxta (*παρ*) primum (*προ*) militum ordinem — ut solent duces — progrederetur. Inepte igitur respondet paedagogus: *λοχαγός, ὦ δέσποινα* [1]) cum verba *πρόπαρ ὃς ἁγεῖται στρατοῦ* soluto sermone reddita plane idem significent quod *λοχαγός*. Qui hunc versum composuit, nescire voluit Antigonam, quid significaret „lochagus,“ nam idem sine dubio iterum in v. 148. ante unum verbum *λοχαγός* paedagogi praefixit notam.

Praeterea ex versibus sqq. (133 et sim.) apparet eos non potuisse cantari, in Antigonae autem verbis hoc loco productae

---

[1]) *δέσποινα* etiam v. 173. Reliquis locis semper *τέκνον, ὦ παῖ, πάρθενε* et sim. inveniuntur.

syllabae non inveniuntur. Forma *αὔδασον*, nisi librariorum est error, demonstratur eum, qui hos versus inseruit, non potuisse discernere inter utrumque versuum genus.

Primus igitur Antigonae trimetrus ab Euripide confectus est

v. 131: *τὸν δ' ἐξαμείβοντ' οὐχ ὁρᾷς Δίρκης ὕδωρ;*
deinde v. 141: *σὺ δ' ὦ γέρον, πῶς αἰσθάνῃ σαφῶς τάδε;*
v. 145: *τίς δ' οὗτος ἀμφὶ μνῆμα τὸ Ζήθου περᾷ ...*
v. 158: *ὦ φίλτατ', εἰπέ, ποῦ 'στι Πολυνείκης, γέρον;*

tum hi versus, quos exorditur paedagogus, Antigona continuat seu vice versa:

v. 171 sq.: .... *ἔνσπονδος.*
Ant: *οὗτος δ', ὦ γεραιέ, τίς κυρεῖ;*
ὃς ἅρμα λευκὸν ἡνιοστροφεῖ βεβώς;

v. 179: .... *Καπανεύς;*
Paed.: *ἐκεῖνος προσβάσεις τεκμαίρεται*
πύργων ἄνω τε καὶ κάτω τείχη μετρῶν.

v. 161 sq.: plane soluti:
P. ὁρᾷς; A. ὁρῶ δῆτ' οὐ σαφῶς, ὁρῶ δέ πως
μορφῆς τύπωμα στέρνα τ' ἐξῃκασμένα.

Qui omnes facile seiunguntur a partibus cantatis, nusquam desunt syllabae productae; semper paedagogi senarii antecedunt aut sequuntur. Simili loco ponitur v. 138:

ὡς ἀλλόχρως ὅπλοισι, μειξοβάρβαρος,

forma autem nihil demonstratur. Atque dubitare possumus, cum conferamus vv. 148. 168., qui miro modo inserti sunt. Neque enim secerni possunt ab eis, qui circa sunt, et syllabis vocant productis. Quos ut trimetros recitandos esse ex eo intellegitur, quod brevis syllaba utriusque finem facit, utrumque dochmii circumdant. Alter altero fulcitur neque suo iure priorem Dindorfius (cf. Metr. p. 275) in dimetri dochmiaci formam conatus est redigere.

Phoen. 291. Brevis cantiuncula non incipit a verbis *ὦ συγγένεια κτλ*, sed demum ab illo *γονυπετεῖς*. Primi enim

versus ut 280 sqq. coryphaei sunt, diverbio tribuendi neque cantati. Cf.:

— — ⏑ — | ⏑ — ⏑ — | ⏑ — ⏑ —
⏑ — ⏑ — | — — ⏑ — | ⏑ — ⏑ —

Wilamowitzium puto totum canticum coryphaeo daturum esse, equidem etiam hoc loco ei non assentirer. Nam aperte mihi videtur dividi coryphaei pars a chori, maxime iterata invocatione *ἄναξ*.

Or. 1246. Implicatus videtur cantus, quem alternis dicunt Electra et chorus in Or. v. 1246 sqq., tamen facile in duas partes dividitur, quarum altera ipsum canticum continet, altera de viis custodiendis agit eodem modo quo in sermone aliquo. Quae cum cantata non sit, et in stropha et in antistropha differt a versibus cantatis, constat enim e duobus Electrae versibus 1251. 1252. et tribus chori 1258 sqq., qui librorum auctoritate duorum hemichoriorum ducibus tribuuntur, necessario quidem. Videmus Wilamowitzium recte animadvertisse eis locis, quibus opus est chorum dividi in duas partes, librorum memoriam non plane nos deficere. Ceteros versus equidem non iisdem coryphaeis, sed toti choro et in antistr. singulis hemichoriis tribuo, neque enim ulla re cogimur de uno choreuta cogitare. Coryphaeos et Electram illos versus pronuntiare, non cantare permultis affirmatur syllabis productis.

Etiam in cantiuncula astrophica, quae sequitur, accurate secernuntur ei versus, in quibus Electra et chorus de via custodienda, et ei, in quibus de facinore in aedibus exsequendo dicunt. Electra nisi duos medios versus: *τάχα τις Ἀργείων κτλ.* non cantat, versus, qui et initium et finem faciunt, sermonis sunt, itidem vv. 1297. 1298. Cui personae tribuenda sint verba, e libris certe non perspicitur. Dubitamus, utrum coryphaeo an Electrae senarios tribuamus. Nam ex ipsa re Electram clamorem prius audiisse verisimile est, cum aedibus prope adstet, chorus autem remotis locis utramque viam, quae ad aedes ducit, custodiat, ex poetae autem usu eiusmodi versus coryphaeo tribui solent. Neque hoc loco ideo eum usum omittam, quod verba lyrica quae sequuntur, Electrae videntur esse. Hermanno autem, qui etiam hic de duobus hemichoriorum ducibus cogitat, assentiri nequeo eis causis commotus, quas supra attuli. — Addam v. 1302 sqq. Electrae

tribui vix posse. Nam si ei hoc carmen tribuimus, nemo intellegit, quid sibi velint coryphaei verba:

1311. σιγᾶτε σιγᾶτ᾽,

quae non ad Electram pertinere possunt, sed ad chorum clamantem. Quam rem explicare voluit is, qui huic versui in cod. E archetypo ascripsit verba ὅλος ὁ χορός, quae a librario ut personae nota praefixa sunt.

Or. 1353. Eandem componendi rationem paulo post iterum invenimus in eo cantico, quod Phrygis longam monodiam antecedit. Cui respondent postea vv. 1537 sqq. Etiam hic cui personae sint strophae versus, in contrarias discedunt sententias. Nam Electrae notam a librariis praefixam Seidlerus mutavit ex antistrophi responsione in chori, vix suo iure, cum difficultates obstent intolerabiles. Primum Electram verisimile est eodem modo ad clamorem excitare chorum, quo supra eum tacere iussit, tum ante v. 1361 incisio magna est, quae declarari vix potest, nisi nova persona i. e. chorus canere incipit. Caveamus, ne eiusmodi responsionibus nimiam habeamus fidem! Saepe fallimur. Hoc loco praeterea trimetris singulari modo positis demonstratur uni personae, Electrae, cantici priorem partem tribuendam esse. Est exemplum senariorum non cantatorum, qui audacissime ut in loco excitato versibus lyricis intermixti sunt. Ab antistropho velim multo dilucidiore incipiamus, quae certe chori sit (cf. τί δρῶμεν κτλ.) Qiunque dochmii excitati ab initio decurrunt, deinde cum chorus cunctetur, quidnam faciat, duo trimetri soluti interpositi sunt:

⏑ — ⏑ — | — — ⏑ — | ⏑ — ⏑ —
— — ⏑ — | ⏑ — ⏑ — | ⏑ — ⏑ —

Quos cantatos non esse ex forma nisi ex re apparet. Tum chorus, cum fumum animadverterit ex aedibus evolvi, iterum dochmiis, quae videat, exprimit. Cuius rei causam idem coryphaeus indicat iisdem senariis:

— — ⏑ — | — — ⏑ — | — — ⏑ —
— — ⏑ — | — — ⏑ — | — — ⏑ —

Quorum de genere ne quis dubitet, syllabis efficitur usque productis. Tum denuo chorus cantat idemque carminis finem facit. Omnia optime se habent.

Iam videamus, quomodo stropha respondeat. Trimetrorum forma:

— — ⏑ — | ⏓ — ⏑ — | ⏑ — ⏑ —
⏑ — ⏑ — | — — ⏑ — | ⏑ — ⏑ —

et:

— — ⏑ — | — — ⏑ — | ⏑ — ⏑ —
⏑ — ⏑ — | ⏑ — ⏑ — | ⏑ — ⏑ —

omnem praecidit dubitationem. Attamen admodum cohaeret trimetrorum sententia cum versuum cantatorum, maxime in priore senariorum pari. Quare cum lectio sana videatur esse, haec voluisse puto poetam: Electram excitatam primum nulla certa causa commotam chorum admonere, ut de caede in aedibus facta clamet, tum demum etiam id cogitasse ea re factum aliquamdiu posse celari et ad id demonstrandum subito a versibus cantatis deflexisse ad sermonem. — Difficile est, sed necessarium. Neque enim philologorum est ex facilibus exemplis ducere regulam, difficiliora excipere.

III.

De versibus dochmiacis.

In Herc. v. 1054 sqq. hi reperiuntur versus:

Amph. οὐκ ἀτρεμαῖα θρῆνον αἰάξετ'[1]), ὦ γέροντες;
[μ]ὴ δέσμ' ἀνεγειρόμενος χαλάσας ἀπολεῖ πόλιν,
ἀπὸ δὲ πατέρα, μέλαθρά τε καταράξει[2]).
Chor. ἀδύνατ' ἀδύνατά μοι.
Amph. σῖγα πνοὰς μάθω φέρε πρὸς οὖς βάλω.

Qui sunt in eo cantu, quem alternis dicunt Amphitryon et chorus, cum eccyclema sit evolutum, in quo Hercules recubat somno domitus et uxoris filiorumque corpora ab illo occisa. Incipiunt, metrum si respicimus, versus inde a v. 1042 a dochmiis, qui formam praebent nullo modo diversam ab usitatissimis. Iam, ut solent poetae tragici, alius generis versus dochmiis commiscentur. Metra sunt iambica interpositis versiculis, quos Reizianos consuevimus vocare; tum dochmii, iambi, anapaesti sequuntur, quos cum de eis infra sit dicendum, hic omittamus; denique versu 1057, quem supra exscripsi, ad ipsos dochmios revertitur poeta. Qui versus non nullas praebet difficultates. Ut priorum temporum viri docti etiam Wilamowitzius, cum explicet versuum metra (II², p. 191) eum dicit dochmium esse cum proceleusmatica, i. e. duplici anacrusi, et eo adducitur exemplis, quae affert Herc. 878. Bacch. 989. 998., de quibus infra disputabimus. Primum velim, quae sit ipsa res, perspiciamus.

---

[1]) Sic recte Hermann. Codd.: ἀτρεμέα .. αἰάζετ'

[2]) Codd. καταράξῃ, em. Pflugk.

Qua ex regula metrica ducuntur tales versus qualis ⏑⏑ – – ⏑ –? Duae offeruntur causae, quarum altera haec est. Constat dochmiorum breves produci posse. Quas in duas breves iterum dicunt dissolvi posse eodem modo, quo eae, quae per se habent longam mensuram. In eo obliviscuntur longe aliam esse rationem syllabarum productarum et puerilem futuram fuisse Graecorum rem metricam, si omnes breves produxissent, productas autem iterum dissolvissent. Quo loco subsistendum? — Quae tamen opinio neque antiquis rei metricae interpretibus neque his temporibus viris doctis probatur.

Altera, quam nuper etiam Wil. protulit in Herc. II² p. 265, opinio haec est. Accidit, ut occurrant nobis, cum versus dochmiacos perscrutamur, nonnullae syllabae, quae per se metrum non conficiunt neque ullo modo videntur intellegi posse. Quare eas secernendas putant viri docti a reliquis metris, cum interiectae sint ut integri versus fragmenta. Est ea ratio veterum interpretum, qui metra, quaecumque sunt, in partes dividunt et, ut exemplum afferam, dochmium dicunt esse compositum ex antispasto et syllaba (Hephaest. p. 185 W.). Quam rationem etiam Hermannus secutus est ut in aliis metris, ita in versibus dochmiacis et ad eam rem putat pertinere Arist. Probl. IX, 6 (de quo loco iam supra p. 134 egimus), Plut. de mus. 1140 F. Cf. Elem. doctr. metr. p. 285. Quae ratio nobis non potest sufficere, qui metra componenda, non dirimenda didicerimus esse.

Tamen distinguamus inter syllabas et metra (ternas et plures syllabas). Non ignoro etiam in hac disputatione multa ob eam rem esse dubia, quod modos musicos libri non servarunt. Fieri potest, ut multa metrorum fragmenta, quae nos iam non possumus redigere ad eorum rationem, quae sola nominare et legere consuevimus, modis musicis ita expleta fuerint, ut plena essent metra. Sed vanae sunt cogitationes. Nam artis musicae thesauros abditos in terrae visceribus nondum protrahimus, nescimus, an in aeternum reconditi maneant occultique ut arcana obsignata atque clausa saeculorum anulo. Nos earum modo rerum rationem habere possumus, quas perspicere nobis licet; conemur necesse est collatis similibus locis certas regulas statuere neque multa restant, de quibus desperemus. Quare etsi tres etiam syllabas „collegium facere“ concedimus atque — heu satis saepe! — maiores versus

componere nequimus, nusquam in eo substistamus, ut unam aut duas syllabas metri alicuius fragmenta vocemus neque coniungere conemur cum aliis, ut versus efficiamus.

Qua ex re profecti dubios illos locos perscrutemur. Incipiamus a versibus simplicioribus, qui facilius intellegi possunt quam ei, quos supra apposui, qui syllabis solutis admodum obscuri esse videantur.

Plurima illorum dubiorum metrorum sunt in canticis solutis. Quae res summas praebet difficultates. Nam et libris parum possumus fidei habere praesertim cum versus tradantur inusitati, neque in emendandis eis locis securi sumus, nisi antistrophica ratione adiuvamur. Quare caute agamus et ubicumque fieri potest, a canticis strophicis proficiscamur, ne de via aberremus.

§ 1.

Chori primum stasimum, quod est in Oreste, sic exorditur:

v. 316. str.

αἰαῖ,
δρομάδες ὦ πτεροφόροι
ποτνιάδες θεαί.

v. 322. ant.

[ἰ]ὼ Ζεῦ,
τίς ἔλεος, τίς ὅδ' ἀγὼν
φόνιος ἔρχεται.

Incipit igitur ab interiectione, quae cum in omni metrorum genere tum in ipsis dochmiis saepe secernitur a reliquis versibus[1]), sequuntur versus:

⏑⏑⏑–⏑⏑⏑–
⏑⏑⏑–⏑–,

quorum alterum dochmium (⏑⏑⏑–⏑–) esse facile intellegitur, alterum idem metrum praebere duabus syllabis brevibus antepositis: ⏑⏑|⏑–⏑⏑⏑– nescio, an quis putet. Recte autem

[1]) Illud ipsum *αἰαῖ* his locis: Med. 111, 143. Hipp. 208. Andr. 829. Suppl. 806—819. Phoen. 1340. Saepius bis positum. Praeterea in dialogo Med. 1008. Multi alii loci dubii, cum strophica ratione non adiuvemur.

omnes eum versum recitarent, nisi in carmine dochmiaco reperirent, in quo omnia solemus metra dochmiorum similia dochmios putare. Est enim dimetrus creticus:

⏑⏑⏑ – | ⏑⏑⏑ –,

qui saepius invenitur apud Euripidem positus inter iambos et dochmios, cum illo traducere videatur metrum poeta ab iamborum aequabili fluxu ad excitatos et inquietos versus dochmiacos [1]).

Eodem enim loco idem versus extat [2]) in Hipp. v. 362—669:

str. ἄιες ὤ, ἔκλυες ὢ
ἀνήκουστα τᾶς
τυράννου πάθη
μέλεα θρευμένας [3])

ant. τάλαινες ὢ κακοτυχεῖς
γυναικῶν πότμοι.
τίν' αὖ νῦν τέχναν
ἔχομεν ἐλπίδος.

Concedendum utroque loco non posse diiudicari, utrum creticorum an bacchiorum numero versus habendi sint [4]), praesertim cum, ut his locis, et bacchii et cretici (quamquam non toties, quoties anapaesti) soleant verborum finibus terminari [5]). Tamen creticos, cum multo sint crebriores, recte etiam hic statui puto.

Eodem modo legendus est Phoen. v. 320:

ἢ ποθεινὸς φίλοις
ἢ ποθεινὸς Θήβαις,

---

1) Sic etiam Ion v. 1487, quem hoc modo perscribo:

⏑⏑–⏑⏑– | ⏑–⏑– | ⏑⏑⏑– | –⏑⏑–––.

2) Iisdem creticis postea v. 366 dochmiorum cursum redardat poeta et ad iambos revertitur:

–⏑– | ⏑––⏑–
–⏑– | ⏑––⏑–

3) Cf. de scriptura supra p. 58.

4) Ut saepius. Cf. Phoen. 113: ὃς ἐπ' ἐμὰν πόλιν ἔβα πέρσων:

⏑⏑⏑ – (⏑ ⏑⏑ –) | ⏑ ⏑⏑ – – –.

5) Cf. in carm. dochm.: cret. Hec. 1081. Herc. 897. 915. 921. 1196. 1204 et multis aliis locis; bacch. Tro. 321. Ion 1465. Phoen. 187. Bacch. 1181—1197.

qui versus ut traduntur, dochmiaci videntur esse anteposita una longa syllaba. Est autem prior hic quoque dimetrus creticus: —◡—|—◡—. Alter propter longam mediam syllabam idem esse non potest. Quare recte puto Blassium alterum ἤ delere, ut merus sequatur dochmius.

Hic etiam locus, quem affert Wil., Bacch. 988 sq. = 1008 sq. inserendus est. Wil. cum versus seiungeret:

str. *τίς ἄρα νιν ἔτεκεν; οὐ*
γὰρ ἐξ αἵματος γυναικῶν ἔφυ . . .

ant. *ἐπὶ τὰ καλὰ βίον ἦ-*
μαρ ἐς νύκτα τ' εὐαγοῦντ' εὐσεβεῖν . . .

in eo erravit, quod verba *γὰρ ἐξ αἵματος*, cum dochmii speciem praeberent, dochmium putavit esse. Tamen non sic distinguendi sunt versus, sed sententiae incisione, quae est in stropha, etiam versus finiendus est, ut hoc efficiatur metrum:

◡ ◡◡ ◡◡ ◡ ⏓
—◡—|—◡—|◡——◡—

Itaque etiam hic idem est dimetrus creticus, nequaquam dochmius cum duplici anacrusi.

Eiusdem modi versus omnibus codicibus traduntur in Hec. v. 1081:

ναῦς ὅπως ποντίοις πείσμασιν λινόκροκον κτλ.

Qui inde a verbo *ὅπως* et syllabis -*μασιν* ut dochmiaci possunt legi, etsi certe quattuor sunt cretici, qui singulis verbis terminantur. Hic est primus quem tractamus locus, quo viri docti nulla alia causa quam ut integros efficerent dochmios, quae libris traduntur, mutaverunt.

His et multis aliis qui infra tractandi sunt locis in eo erraverunt viri docti, quod in carminibus dochmiacis vix alia metra putabant esse quam ipsa dochmiaca. Sed est uberrima copia similium versuum, qui dochmiis intermixti haec carmina multo magis quam alia reddunt varia et pulchra. Atque poetarum tragicorum imprimis Euripidis mira quaedam est ars, qua periodos composuit in canticis dochmiacis non dochmiacas, sed ad dochmiorum similitudinem factas. Quam rem Seidlerus, etsi non plane est persecutus, rectissime observavit. (Cf. Seidler, de verss. dochm. trag. Graec. p. 140 sqq.)

§ 2.

Nonnulla etiam afferam, priusquam ad difficiliora transeamus, eius rei exempla. Iterum a strophicis profiscamur canticis.

Phoen. 1287:

str. *ἔλεος ἔλεος ἔμολε ματέρος δειλαίας.*

ant. *πέσεα πέσεα δάι' αὐτίχ' αἱμάξετον.*

Antecedunt sex metra anapaestica (fortasse octo); huius versus initium dochmium esse permultis syllabis brevibus probatur: ⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑, restat ⏑–⏑––⏑–. Videtur esse inde a syllabis *τερος* dochmius, sed syllabae ⏑ - nullum metrum conficiunt. Quare dimetrus est iambicus, qui suppressa alterius metri priore syllaba ad dochmiorum similitudinem accedit.

De Hipp. 830 sq.—848 sq. amplius iam disputavimus p. 56 sq.

str. *μέλεα μέλεα τάδε πάθη*
πρόσωθεν πόθεν δ' κτὲ.

ant. *ἔλιπες, ἔλιπες ὦ φίλα*
γυναικῶν ἀρίστα κτὲ.

Quorum versuum prior non et dochmius, sed hic:

⏑⏑⏑⏑⏑ | ⏑⏑⏑⏑–

Tum demum iterum dochmii decurrunt.

Etiam in Herc. 737 eiusmodi extat versus:

ἰὼ δίκα καὶ θεῶν παλίρρους πότμος.

Interiectionem cum eis, quae sequuntur, coniungendam esse antistropho demonstratur.

v. 752.

βοᾷ φόνου φροίμιον στενάζων ἄναξ.

Antecedunt quattuor dochmii, hic autem versus sic legendus est:

⏑–⏑– | –⏑– || ⏑––⏑–,

i. e. 2 iamb. + dochm.

Iambicus, non dochmiacus est etiam Or. v. 1375:

αἰαῖ πᾷ φύγω, ξέναι

⏑–– | ⏑–⏑–.

antecedunt iambi, sequuntur dochmii. Eundem autem versum usitatissimum Hermannus p. 256 dochmium vocat „iambo" auctum.

Duo alii loci, quos affert Seidlerus p. 115, eodem modo metiendi sunt:

Iph. Aul. 1475:

ἄγετέ με τὰν Ἴλιον . . .
⏑ ⏑⏑ ⏑ — | — ⏑ —

Or. 1362.:

διὰ δίκας ἔβα θεῶν . . .
⏑⏑ ⏑ — | ⏑ — ⏑ — [1])

(Suppl. 1071 interiectio secernenda videtur:

ἰώ
γύναι, δεινὸν ἔργον ἐξειργάσω.)

§ 3.

Cum omnibus his locis versus dochmiis similes non ipsos dochmios viderimus agnoscendos esse, alii sunt versus in canticis dochmiacis, qui ex ullo aliorum metrorum genere vix possunt deduci.

Proficiscamur ab Ionis cantico 1441 sqq., in quo unum ex illis metris toties invenimus, ut errare non possimus:

v. 1480:

τὸν ἐλαιοφυῆ πάγον θάσσει.
⏑ ⏑ — ⏑ ⏑ — | ⏑ — — —

idem v. 1482:

παρ' ἀηδόνιον πέτραν [2]) Φοίβῳ.

v. 1486:

δεκάτῳ δέ σε μηνὸς ἐν κύκλῳ.

---

[1]) antistr. v. 1545 corruptus videtur esse.

[2]) Ex concentu apparet verbum πέτραν cum brevi syllaba pronuntiandum neque finem anapaesticum esse. Tamen fieri potest, ut etiam in dochm. anaclasticis (nam ii sunt illi dimetri anapaestici cf. Wil. Herc. p. 220) breves contrahantur. Cf. Herc. 1085:

ἀναβακχεύσει Καδμείων πόλιν
⏑ ⏑ — — — | ⏑ — — ⏑ —

v. 1495:

ἀνὰ δ' ἄντρον ἔρημον οἰωνῶν.

Vix quisquam Seidlerum (p. 139.) secutus hoc modo versus dirimat:

⏑⏑–⏑⏑–⏑|–––,

cum „molossus" per se nullum sit metrum.

Eodem loco illud membrum ⏑––– invenimus in Hel. v. 657:

ἀδόκητον ἔχω σε πρὸς στέρνοις.

In Troad. 281:

μυσαρῷ δολίῳ λέλογχα φωτὶ δουλεύειν

eadem dipodia anapaestica (dochm. anacl.) uno metro iambica aucta est.

In Herc. v. 1024:

λυσσάδι συγκατειργάσω μοίρᾳ[1])

et Alc. 413:

ἀνόνατ' ἀνόνατ' ἐνύμφευσας οὐδε γήρως ἔβας τέλος σὺν τᾷδ'[2])

(⏑⏑–⏑⏑–|⏑––⏑–|⏑––⏑–|⏑–––)

dochmii antecedunt.

Addendi sunt praeterea omnes ei loci, quibus interiectio *ἰὼ μοί μοι* separatim posita est, quippe quae idem praebeat metrum:

⏑–––.

Quos versus, quibus in metris, quos novimus, locus non est, a versibus alius generis saepissime cognoscimus ad dochmios transducere carmen. Quare recte puto Wilamowitzium (Herc. II, 218) eum dochmium vocasse suppressa brevi, nescio an melius dicatur catalecticus (cf. p. 85 adn.). Atque quae supra vidimus de aliis versibus hic de ipsis dochmiis potest intellegi. Sunt enim ii versus mira arte ita conformati, ut intercedant inter duos varii generis versus quorum utrique aliquo modo similes sunt.

---

[1]) De interpretatione cf. Wil. p. 222 sq.

[2]) Strophae versus corrupti.

§ 4.

Iam redeamus, unde sumus profecti, et quaeramus, qualis sit versus Herc. 1057:

ἀδύνατ' ἀδύνατά μοι.

Ad quem explicandam gaudeo, quod iterum a strophica loco possumus incipere, ut securi novam viam ingrediamur. In Ion. v. 687 sq. haec reperiuntur:

δειμαίνω συμφορὰν
ἐφ' ὅ ποτε βάσεται.

= 706 sq.

καὶ θεοῖσιν μὴ τύχοι
καλλίφλογα πέλανον ἐπὶ . . .

Lectio sine dubio vera numquam acriter graviterve impugnata est. Carmen est dochmiacum, antecedunt dochmii, deinde a. v. 685 haec sequuntur:

⏑ – ⏑ – –
– ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ –,

tum illis versibus, quos apposui, ad dochmios redit poeta. Qui iambici esse non possunt (ut – – – | – ⏑ – cf. Tro. 579 sq: *αἰαῖ τόν δ' ἀλγέων. ὦ Ζεῦ καὶ συμφορᾶς;*), cum alter dimetrum non expleat et mira sit libera responsio:

– ⏖ ⏑ – ⏑ – = – ⏖ ⏑ ⏖ ⏑ ⏖,

neque omnino ex metris notis possunt deduci. Sed priusquam hanc quaestionem possimus diiudicare, hunc versum oportet exemplis probari, qui ab ineuntis saeculi viris doctis, qui eum tripodiam iambicam, cum iambum arbitrarentur constare e brevi et longa syllaba, ducebant, rarus putabatur, his autem temporibus ni fallor, cum non esse iambicum intellexerimus, omnino omittitur vel etiam extare eum in tragicorum partibus lyricis negatur. Quem tamen non modo rarum, sed frequentissimum esse facile intellegetur exemplis, quae afferam, quae viros doctos fugisse ex eo tantum declarari potest, quod versus dochmiis similes in dochmios mutare, mutatos in textum recipere consuevimus.

Conferamus Hec. v. 715. Deplorat Hecuba Polydori filii mortem carmine excitatissimo. Quae cum chorus v. 713 necis quae sit causa, quaerat versu trimetro iambico, etsi ei non respondet, tamen ab eodem trimetro incipit; sed tum metrum nimis quietum subito, ut hiatus indicat, interrumpit et ad dochmios transit. Qui nullo alio metro interrupti sunt (et exeunt in dochmium integrum) praeter v. 715 b. Traditur:

οὐχ ὅσι οὐδ' ἀνεκτά. ποῦ δίκα ξένων;

— ◡◡ — ◡ — | ◡ — ◡ — ◡ —.

Versum sic esse dividendum ex dochmio, qui antecedit et qui sequitur, apparet. Editores mutaverunt, ut dochmios, quales novimus, efficerent, sed ingentes sunt coniecturae.

In eadem fabula periodus a v. 1077 incipit a tribus dochmiis et terminatur claro dochmio 1084: *ὀλέθριον κοίταν*. Intercedunt creticus, versus *πᾷ στῶ, πᾷ κάμψω, πᾷ βῶ,* qui nisi ut dactylicus (aut anap.) legi non potest,[1]) quattuor cretici[2]) 2 dochm. anacl.,[3]) versus:

τέκνων ἐμῶν φύλαξ

◡ — ◡ — ◡.

Traducit igitur iterum illud, de quo disputamus, membrum a versibus alius generis ad dochmios.

De Hipp. 593 iam verba feci supra p. 53 sq.

τὰ κρυπτὰ γὰρ πέφηνε, διὰ δ' ὄλλυσαι

◡ — ◡ — ◡ — | ◡ ◡◡ — ◡ —.

---

[1]) Cf. Herc. 895. *βοτρύων ἐπὶ χεύμασι λώβας* neque Wil. possum assentiri, qui in his canticis permitti versuum anapaesticorum catalexin neget (Herc. II, 220). Nam praeterea cf. Herc. 1197:

ἕτερον πολυμοχθότερον πολυπλαγκτότερόν τε θνατῶν =

◡◡ — ◡◡ — ◡◡ — ◡◡ — ◡◡ — — — —,

Hel. 692: *τάδε καὶ σὲ διώλεσε μυριάδας τε* =

◡◡ — ◡◡ — ◡◡ — ◡◡ — ◡

Or. 1363. *δακρύοισι γὰρ Ἑλλάδ' ἅπασαν ἔπλησε.*

[2]) Cf. p. 151.

[3]) De prioris forma cf. Herc. 1085. Ion. 1582.

Simili modo poeta eodem metro usus est, dummodo librorum sequamur auctoritatem neque metricis causis mutemus quicquam, cum alia habeamus exempla his locis:

Phoen. v. 114. dochm., ⏑⏖⏑–⏑–, 3 dochm.

Phoen. 127 sqq.: ἒ ἒ, iamb., dochm., iamb., dochm. anacl., 2 iamb., ⏑–⏑–⏑⏓, dochm.

Phoen. 331, antecedunt dochm., 2 dochm. anacl.[1]), deinde ⏑–⏑–⏑–, sequuntur iambi.

De Iph. Taur. 643 sqq. iam diximus p. 88. Utut ea sunt, quae ibi monui, vv. 645 et 649 dilucide hoc praebent metrum:

⏑⏖⏑–––.

De Andr. 855 sqq. cf. p. 115. Metra inde a v. 855 haec:

–⏖–⏑–

⏑⏖⏑–––

⏑–⏑–⏑–

–⏖–⏑–

Etiam in Hel. 628 librorum lectio:

περιπετάσασα χέρα
= ⏑⏖⏑–⏑⏖

optime retinetur. Antecedunt, sequuntur dochmii.

Inter hos locos iam eum videmus versum inserendum esse, a quo sumus profecti Herc. v. 1057:

ἀδύνατ᾽ ἀδύνατά μοι
= ⏑⏖⏑⏖⏑–[2])

---

[1]) Prior ut Ion 1498: *τέκνον οὐκ ἀδάκρυτον.*

[2]) Id metrum, de quo disputamus, non proprium esse Euripidis Sophoclis fabulis demenstratur. Miram quidem illam epodum El. 502 vix audeo afferre, cum in omnibus versibus paenultima syllaba longa sit (etíam 511 *αἰκῖα*) ideoque iambica videantur metra esse: ⏑⏓⏑–|⏑⏑ (v. 510, qui dochmiacus videtur esse, Hermanni facili coniectura *παγχρυσέων* idem praebet metrum. v. 514, qui iambicus esse non potest, scholiis in suspicionem vocatur) Aperta autem res est in El. 1240 *τὰν αἰὲν ἀδμήταν* = 1261 *γε σοῦ πεφηνότος*, sequ. duo dochm., deinde iterum ⏑–⏑––– et dochm.; Ant. 1275 *οἴμοι λακπάτητον ἀντρέπων χαράν* = 1299 *τάλας, τὸν δ᾽ ἔναντα προσβλέπω νεκρόν*, i. e. ⏓––⏑–|⏑–⏑–⏑–, antec. iamb., sequ. dochm. Omnia sunt strophica et propterea minime dubia.

Quos versus cum respicimus, dochmiis intellegimus esse simillimos, praesertim cum et producantur et solvantur syllabae eodem modo, quo in metris dochmiacis:

⏒ ⏖ ⏑ ⏖ ⏒ ⏖

Iambi esse non possunt neque Hermannus quicquam veri assecutus est, cum ischiorrhogicos eos vocaret, quod inane est nomen, nihil aliud. Immo dochmiis tribuendi, pleni sunt dochmii, e quibus altera brevi suppressa usitatae formae ducuntur. Quare versus dochmiacus e semitrimetro iambico videtur ortus esse, seu potius dimetrus dochmiacus e senario. Accedit enim, quod in nullo „pleno dochmio" altera brevis syllaba producta est. Certum autem argumentum Ion. v. 1471 mihi, nescio an aliis, praebet:

Ion. *πῶς εἶπας;* Cr. *ἄλλοθεν γέγονας ἄλλοθεν.*

i. e.

– – ⏑ – ⏑ – | ⏑ ⏑⏑ – ⏑ – .

Index.

Nota † apposita est eis locis, quibus novam conatus sum indicare emendandi viam.

Druck von Ehrhardt Karras, Halle a. S.

Druck von Ehrhardt Karras, Halle a. S.

RETURN TO → **CIRCULATION DEPARTMENT**
202 Main Library

LOAN PERIOD 1 **HOME USE**	2	3
4	5	6

ALL BOOKS MAY BE RECALLED AFTER 7 DAYS
1-month loans may be renewed by calling 642-3405
6-month loans may be recharged by bringing books to Circulation Desk
Renewals and recharges may be made 4 days prior to due date

DUE AS STAMPED BELOW

FEB 31 1979		
REC. CIR. SEP 5 '78		
JUN 24 '87		
JAN 2? 1988		

UNIVERSITY OF CALIFORNIA, BERKELEY
FORM NO. DD6, 40m, 3/78 BERKELEY, CA 94720